KUR'ÂN-I KERÎM
MEÂLİ ve TEFSÎRİ

TİBYÂN
TEFSÎRİ

Müellifi :

AYINTABÎ MEHMED EFENDİ

Sâdeleştiren :

SÜLEYMAN FÂHİR

CİLT : IV

Yeniden Hazırlayan:

AHMED DAVUDOĞLU

Bu TEFSÎR'İN
bütün hakları
SAĞLAM KİTABEVİ'ne âiddir.

Dizgi - Baskı :
DOYURAN MATBAASI
Telefon : 28 22 91
İSTANBUL — 1981

36 — YÂSÎN SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 83 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

يس ﴿١﴾ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣﴾ عَلَىٰ
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤﴾ تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٥﴾ لِتُنْذِرَ قَوْمًا
مَا أُنْذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ﴿٦﴾

1 [Ey insan!]

Yâsin lâfz-ı kerîmi de hurûf-u mukattaadandır. Maamâfîh, bu husûsta birçok rivâyetler mevcûddur. Ba'zılarına göre, Kasem'dir. Esmâ-i ilâhiyedendir. Ba'zılarınca, sûrenin ismidir. Bir kısım müfessirlere nazaran, Kur'ân-ı Kerîm'in isimlerindendir. Miftah-ı kelâmdır. Sûre bununla iftitah olunmuştur, diyenler de vardır.

İbn-i Abbas (R.A.)'a göre ise; «Yâsîn, Tay kabîlesi dilinde ey insan! demektir. Ve bu kelime ile Resûl-ü Ekrem sallallahü aleyhi vesellem Efendimize hitâb buyurulmuştur.» Bu ma'nâ, birçok müfessirlerce kabûl edilmiştir. Üzerinde hemen hemen icmâ. vardır.

Ba'zılarına göre de lâfz-ı kerîm, doğrudan doğruya Resûl-ü Ekrem sallallahü aleyhi ve sellemin mübârek isimlerindendir. **«Sen muhakkak** (risâletle) **gönderilen Peygamberlerdensin.»** (Yâ-

sîn sûresi, âyet: 3) âyet-i kerîmesinin bunu te'yîd ettiği ileri sürülmüştür. Ba'zı müfessirler de: «**Seyyidülbeşer**» ma'nâsını vermişlerdir ki, maksûd, yine Aleyhissalâtu vesselâm Efendimizdir.

Şifâ-i Şerîfde, şu hadîs rivâyet edilmektedir: «**Aleyhisselâtü vesselâm: Benim Kur'ân'da yedi ismim vardır. Muhammed, Ahmed, Yâsîn, Tâhâ, Müddessir, Müzzemmil ve Abdullah**» buyurmuşlardır.

2 [**Hikmet dolu Kur'ân hakkı için.**]

3 [**Sen muhakkak** (risâletle) **gönderilen Peygamberlerdensin.**]

4 [**Doğru bir yol üzerindesin.**]

Ki bu yol, senden önceki Peygamberlerin sâlik oldukları tevhîd ve hidâyet yoludur.

5 [**Kur'ân,** (onu tasdîk etmemiş olanlar hakkında) **yegâne gaalib ve** (tasdîk edenler için) **Rahîm olan Allah Teâlâ'nın tenzîlidir.**]

6 [**Tâ ki babaları inzâr olunmamış, gaflet içinde kalmış bir kavmi inzâr edesin.**]

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾ إِنَّا جَعَلْنَا
فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُم مُّقْمَحُونَ ﴿٨﴾

7 [**Celâlim hakkı için onların pek çoğuna o söz** (azâb hakkındaki vaid) **hak oldu. Onlar îmân etmezler.**]

8 [**Biz, onların boyunlarına, çenelerine kadar dayanan, lâleler vurduk. Ki başlarını kaldırmış, gözlerini yummuşlardır.**]

Hakka iltifât etmez, boyunlarını eğmezler. Âyet-i celîle, müşriklerin kibir ve gurûrlarını tasvîr etmektedir.

وَجَعَلْنَا مِن بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ
فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾ وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ
تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

9 [**Biz, onların önlerine bir sed arkalarına bir sed koyduk.**]

[Ve gözlerini bağladık. Artık onlar (doğru yolu) göremezler.]

Bu iki âyet-i kerîme, Benî Mahzûm hakkında nâzil olmuştur. Rivâyete göre; Ebû Cehil: **«O'nu** (aleyhissalâtü vesselâm Efendimizi) **namaz kılarken görürsem, kafasını kıracağım,»** diye yemîn etmiş. Vaktâ ki, O'nu namazda bulunca, eline aldığı büyük bir taşı vurmak üzere kaldırdığı sırada, taş eline yapışmış, eli boynunda bükülü kalmıştır. Bu vaziyette arkadaşlarının yanına gitmiş, ancak hâdiseyi onlara naklettikten sonradır ki, taş elinden düşmüştür.

Bunun üzerine Mahzûm oğullarından biri, hemen o taşı almış; **«Bununla O'nu ben öldürürüm»** demiş, fakat Aleyhissalâtü vesselâm Efendimize yaklaştığı zaman, min tarafillâh, gözleri kör olmuştur.

10 **[Sen, onları inzâr etsen de etmesen de müsâvîdir, îmân etmezler.]**

إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَٰنَ بِالْغَيْبِ ۖ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿١١﴾ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ ۚ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿١٢﴾

11 **[Sen ancak, Kur'ân'a ittibâ** (ederek mucebiyle amel) **eden ve Allah Teâlâ'yı görmeksizin, ıkabından korkan, kimseyi inzâr edersin. Böylesini mağfiret ve kerîm bir ecirle tebşîr et!]**

12 **[Ölüleri** (ba'sle, yâhûd câhilleri hidâyetle) **Biz ihyâ ederiz. Biz! Onların** (hayır ve şer) **amellerini ve** (öğrettikleri ilim, yazdıkları Kitablar, yaptıkları vakıflar, mektebler, mescidler, hastahâneler gibi haseneler ve zulüm, fesâd, ısyân veyâ bâtılı yaymak gibi seyyielerden) **bıraktıkları eserleri Biz yazarız.** (Esâsen) **Biz, her şeyi açık Kitabta** (Levh-i Mahfûz'da) **sayıp yazmışızdır.]**

Bir hadîs-i şerîfde:

«Kim İslâm'da güzel bir sünnet (bir âdet, bir gelenek) **ihdâs eder, bırakırsa, onun ve kendisinden sonra onunla amel edenlerin ecir ve sevâbı, onların sevâbından hiçbir şey eksilmeksizin, kendisinin olur.»** buyurulmuştur.

Başka bir hadîs-i şerîfde de:

«İnsan öldüğü vakit ameli kesilir. Ancak şu üçü müstesnâ. Sadaka-i câriye, intifâ olunur ilim ve O'na duâ eden hayırlı evlâd.» buyurulmuştur.

Ba'zılarına göre bıraktıkları eserlerden murâd: Mescidlere gitmek için attıkları adımlardır. Hz. Enes (R.A.)'in rivâyet ettiği bir hadîsde bildirilmiştir ki, Benî Seleme Kabîlesi mescide yakın yerleşmek istediklerinde, Peygamber (S.A.V.):

«Ey Benî Seleme! Adımlarınızı hesâba katmıyor musunuz?» buyurmuş; bunlarla ecir kazanırsınız, demek istemiştir. Netekim bir hadîsde:

«Namaz husûsunda insanların en sevâblısı, mescide en uzak olanıdır.» buyurmuştur.

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾
إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا
إِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ ﴿١٤﴾ قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا
أَنْزَلَ الرَّحْمَٰنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾ قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا
إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾

13 [(Yâ Muhammed) **Onlara, kasaba halkının kıssasını misâl getir. Hani o kasabaya Resûller gelmişlerdi.**]

14 [**O zaman kendilerine iki Resûl göndermiştik. Fakat tekzîb etmişlerdi. Biz de, bir üçüncüsü ile onları takviye etmiştik. Üçü de: «Biz** (Allah Teâlâ tarafından) **sizleri** (îmâna da'vet etmek için) **gönderilmiş Resûlleriz** (O'na îmân edin)» **demişlerdi.**]

Adı geçen kasaba Antakya'dır. Antakya'ya Îsâ Aleyhisselâm'ın gönderdiği iki elçi —ki bir rivâyette bunlar Yahyâ ile Yûnus'dur— geldikde Antakyalılar kendilerini tekzîb etmişler. Bunun üzerine Şem'ûn nâmında üçüncü bir elçi gönderilerek takviye edilmişler. Hâdisenin tafsîlâtı şöyledir:

Îsâ Aleyhisselâm, Antakyalılara havârîlerden iki elçi göndermiş. Bunlar şehre yakın bir yerde Habîb-i Neccârı bulmuşlar. Ha-

bîb, koyun güdüyormuş. Onlara buralarda ne maksadla dolaştıklarını sormuş. Îsâ Aleyhisselâm'ın elçileri olduklarını, bu şehrin ahâlisini hak dîne da'vet için geldiklerini söylemişler. Ve aralarında şöyle bir muhâvere geçmiş:

— **Da'vânızın doğruluğuna bir alâmetiniz var mı?**

— **Evet! Allah'ın izni ile hastayı iyileştirir; körleri gördürür, ölüleri diriltiriz!**

— **Benim bir oğlum var. Uzun zamandan beri hastadır. Bir türlü iyileşmiyor. Onu iyileştirebilir misiniz?**

— **Hay hay!**

Bunun üzerine çocuğu getirmişler. Elçiler elleri ile dokunur dokunmaz çocuk iyileşmiş. Bunu görünce Habîb, îmâna gelmiş. Ve haber şehre yayılarak bir çok hastalar bu sûretle tedâvî edilmişler. Nihâyet haber şehrin putperest hükümdârının kulağına ermiş. Ve elçileri celb ederek soruşturma yapmış. Kendisini îmâna da'vete geldiklerini öğrenince ikisini de habs etmiş. Bundan sonra Hz. Îsâ, bunların ardından Havârîlerin reîsi Şem'ûn'u göndermiş. Şem'ûn, kıyâfet değiştirerek hükümdârın adamları ile tanışmış ve onlar vâsıtası ile saraya nüfûz etmiş.

Bir gün, hükümdâra iki mahbûsdan söz açmış: «**Şunları getirsen de bir dinlesek! Bakalım ne söyleyecekler!**» demiş. Mahbûsları getirmişler. Şem'ûn, onlara:

— **Sizi buraya kim gönderdi?** diye sormuş.

— **Allah Teâlâ gönderdi ki, O, herşeyi yaratmıştır. O'nun şerîk ve nazîri yoktur. Dilediğini yapar, dilediği gibi hükmeder,** demişler.

— **Buna bir alâmetiniz var mı?** deyince:

— **Hükümdâr ne isterse, onu yaparız,** demişler.

Bunun üzerine hükümdâr, kör bir çocuk getirtmiş. Elçilerin duâsı ile derhâl gözleri görmüş. Bu sefer Şem'ûn, hükümdâra:

— **Ne olurdu, sen de putuna duâ etsen de, o da böyle bir şey yapsa!** demiş. Aldığı cevâb, bittabî menfî olmuş. Bundan sonra hükümdâr, elçilere dönerek:

— **Eğer Allah'ınız ölüleri diriltebilirse, biz de O'na îmân edelim!** demiş. Bir hafta evvel ölen bir çocuk getirmişler. Elçilerin duâsı ile çocuk hemen dirilmiş. Ve oradakilere, bu elçilere îmân etmelerini tavsiyede bulunmuş. Artık, hükümdâr da îmân etmiş. Onunla birlikte bir cemâat da îmâna gelmişler. Îmân etmeyenleri, Cebrâîl Aleyhisselâm'ın bir sayhası (yânî na'rası) helâk etmiş.

15 [**Onlar; «Siz de, bizim gibi beşersiniz. (Üzerimizde ne meziyetiniz olabilir ki, böyle bir iddiâda bulunuyorsunuz). Allah**

Teâlâ, beşere (vahiy ve risâletten) hiçbir şey inzâl etmemiştir. Siz ancak yalancılarsınız.]

16 [Resûller: «Rabbimiz celle şânuh bilir ki, gerçekten biz, size gönderilmiş Resûlleriz» dediler.]

17 [«Bize vâcib olan, ancak açık bir tebliğdir.»]

قَالُوٓا۟ إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ ۖ لَئِن لَّمْ تَنتَهُوا۟ لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم
مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾ قَالُوا۟ طَٰٓئِرُكُم مَّعَكُمْ ۚ أَئِن ذُكِّرْتُم
بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿١٩﴾ وَجَآءَ مِنْ أَقْصَا ٱلْمَدِينَةِ
رَجُلٌ يَسْعَىٰ قَالَ يَٰقَوْمِ ٱتَّبِعُوا۟ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾

18 [Onlar: «Biz, sizinle teşe'üm ettik. (Geldiğiniz günden-beri kasabamıza yağmur yağmadı). Şâyed iddiânızdan vazgeçmezseniz, sizi recmederiz. Ve bizden size elîm bir azâb dokunur.» dediler.]

19 [Resûller: «Sizin şeâmetiniz (bozuk akîde ve fenâ amelleriniz) sizin yanınızdadır. Nasîhat olunmanızla mı teşe'üm (ve recm ile tehdîd) ediyorsunuz. Hayır! Siz (ısyânda) haddi aşan bir kavimsiniz.» dediler.]

20 [Şehrin öte ucundan bir adam koşarak geldi: «Ey kavmim! Bu elçilere ittibâ edin.» dedi.]

ٱتَّبِعُوا۟ مَن لَّا يَسْـَٔلُكُمْ أَجْرًا وَهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٢١﴾
وَمَا لِىَ لَآ أَعْبُدُ ٱلَّذِى فَطَرَنِى وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾
ءَأَتَّخِذُ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً إِن يُرِدْنِ ٱلرَّحْمَٰنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِ عَنِّى
شَفَٰعَتُهُمْ شَيْـًٔا وَلَا يُنقِذُونِ ﴿٢٣﴾ إِنِّىٓ إِذًا لَّفِى ضَلَٰلٍ
مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾ إِنِّىٓ ءَامَنتُ بِرَبِّكُمْ فَٱسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾

21 [«Onlara tebâiyet eyleyin. Ki (inzâr ve risâletlerini teb-

liğ için) **sizden bir ücret istemiyorlar. Kendileri de hidâyete ermiş kimselerdir.»**]

Sizleri sırf dünyâ ve Âhiret hayrına da'vet ve hidâyet ediyorlar.

Bu zât, Habîb'ün-Neccâr'dır. Hazret-i Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem Efendimizin bi'setinden altı yüz yıl evvel îmân etmişti. Âlim bir zâttı. Şehrin kenarındaki bir mağarada ibâdetle meşgûl olurdu. Kavminin gönderilen elçileri tekzîb ettiğini, üstelik hayâtlarına da kasdetmek kararında bulunduklarını işitince, koşarak gelmiş ve hemşehrilerine bu sözleri söylemişti. Böylelikle de sâlik olduğu dîni izhâr etmek zorunda kalmıştı. Dediler ki:

«Vay! Sen de mi dinimize muhalefet ve onların dînine mütabaat ediyorsun. İlâhlarımızı bırakarak onların ilâhına mı ibâdet edeceksin?»

22 [**Dedi ki: «Niçin beni yaratan Allah Teâlâ'ya ibâdet etmiyeyim? Hepiniz, O'na rücû' edeceksiniz.»**]

23 [**«Ben, Allah Teâlâ'yı bırakıp da putları ilâh edinir miyim? Şâyed esirgeyen Allah Teâlâ, bana bir zarar vermek isterse** (zu'mettiğiniz gibi) **putların şefâati bana hiçbir fayda vermez.** (Benden o zararı defedemez.) **Beni kurtaramazlar.»**]

24 [«(Allah Teâlâ'yı bırakıp da başka ma'bûdlar edinir, onlara ibâdet edersem) **bu takdîrde, apaçık bir dalâlette bulunmuş olurum.»**]

25 [**«Ben, Rabbiniz celle şânuhu'ya îmân ettim. Bunu, benden işitin.»**]

Bunun üzerine Habîb'ün-Neccâr'ı taşla katlettikleri, O'nun da bu sırada: **«Yâ Rab! Kavmimi hidâyet et!»** diye duâ eylediği rivâyet olunur.

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ ۖ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي
يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾

26, 27 [(Katlolunduğu zaman, diğer şehîd olanların rûhları gibi) **O'na «Cennet'e gir!» denildi.**]

[**O: «N'olurdu, kavmim, Rabbim celle şânuhu'nun beni mağ-**

firet buyurduğunu ve ikrâm olunmuşlardan kıldığını bilseydi (küfürden tevbe ederek îmân ederlerdi.)» **dedi.]**

وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِۦ مِنۢ بَعْدِهِۦ مِن جُندٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا كُنَّا
مُنزِلِينَ ﴿٢٨﴾ إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَٰمِدُونَ
﴿٢٩﴾ يَٰحَسْرَةً عَلَى ٱلْعِبَادِ ۚ مَا يَأْتِيهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا۟ بِهِۦ
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ يَرَوْا۟ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنَ ٱلْقُرُونِ أَنَّهُمْ
إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾

28 **[Ondan** (Hâbib'in katlinden) **sonra kavminin üzerine gökten** (Bedir ve Hendek'te sana inzâl ettiğimiz gibi, helâkleri **için** Meleklerden) **bir ordu inzâl etmedik. İnzâl edecek de değildik.]**

29 **[Tek sayha onlara kifâyet etti. Sönmüş kor gibi oldular.]**

Bu na'ra, Cebrâîl Aleyhisselâm'ın sayhasıydı.

30 [(Kıyâmet Günü): «**Hasret ve nedâmet onlara ki, kendilerine Peygamber geldikçe, dâimâ, istihzâ ederlerdi.**» (denilecek.)]

31 [«**Onlar görmediler mi ki, kendilerinden önce,** (hiçbiri dünyâya) **rücû' etmiyecek, nice nesilleri helâk ettik.]**

İbret almazlar mı?

وَإِن كُلٌّ لَّمَّا جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾ وَءَايَةٌ لَّهُمُ ٱلْأَرْضُ
ٱلْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَٰهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ
يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾

32 [(Yaratılanların) **hepsi muhakkak** (Kıyâmet Günü) **dergâhımıza ihzâr olunurlar.]**

33 **[Onlar için** (vahdâniyyet ve kudretimize) **kurumuş yer bir delîldir ki, onu** (yağmurla) **ihyâ eder,** (çeşid çeşid) **hubûbât çıkarırız da bundan yerler.]**

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا
مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾ لِيَأْكُلُوا مِن ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا
يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾

34, 35 [Ve orada hurmalıklardan, bağlardan bahçeler yarattık. Ve içlerinden pınarlar akıttık. Tâ ki meyvalarından yesinler. Halbuki onları elleriyle yapmamışlardı (Yâhûd: Meyvalarından ve (ekme, sulama, aşılama neticesi olarak) ellerinin emeklerinden yesinler.) Hâlâ (Allah Teâlâ'nın ni'metlerine) şükür (ve O'nu tevhîd) etmiyecekler mi?»]

سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنبِتُ الْأَرْضُ
وَمِنْ أَنفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

36 [Her şeyden münezzeh o Allah Teâlâ ki, bütün o çiftleri: Yerin bitirdiklerini (her çeşid ağaçları ve nebatları), kendilerini ve daha bilemedikleri ve muttalî olamıyacakları nice şeyleri O, halk etmiştir.]

وَآيَةٌ لَّهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُم
مُّظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ذَٰلِكَ
تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَالْقَمَرَ قَدَّرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ
عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا الشَّمْسُ يَنبَغِي لَهَا أَن تُدْرِكَ
الْقَمَرَ وَلَا الَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

37 [(Vahdâniyyet ve kudretimize) bir delîl de gecedir. Biz, ondan gündüzü çıkardığımız zaman, hemen karanlığa girerler.]

38 [**Güneş de, karar kılacağı yere kadar cereyân etmektedir. Bu, yegâne gaalib ve her şeye Alîm Allah Teâlâ'nın takdîridir.**]

Güneş'in karar kılacağı yer, duracağı yer demektir. Bundan murâd, ne olduğu ihtilâflıdır. Ba'zıları:

«Her sene menzillerinin birincisinden başlayarak sonuncusuna kadar gider; orada durur. Sonra yine ilk menziline döner.» demiş; bir takımları güneşin 360 doğma ve batma yeri olduğunu; her gün ayrı ayrı yerlerden doğup, battığını ve gelecek seneye kadar o yere dönmediğini söylemişlerdir.

Bir hadîsde, Güneş'in karar kıldığı yerin Arş'ı A'lâ'nın altı olduğu bildirilmiştir. Yâhûd Güneş'in karar kılmasından murâd, hareketinin durmasıdır, ki o da Kıyâmet Günü'nde olacaktır.

39 [**Ay'ın devir ve seyri için de menziller takdîr ve ta'yîn ettik. Her devrinin sonunda hurma ağacının, incelmiş, sarı, bükülmüş, eskimiş salkımı gibi olur.**]

Ayın, 28 menzili vardır; ve her gece bu menzillerden birine iner. Son menzile varınca, tekrar geri döner; ilk menzile gelir. Ay otuz çekerse, hilâl iki gece; yirmidokuz çekerse, bir gece görünmez.

40 [**Ne Güneş Ay'a yetişebilir, ne gece, gündüzü geçebilir. Her biri feleğinde seyreder.**]

Âyet-i kerîme; Ay'la Güneş'in mihverleri etrâfında döndüklerini ve semâda yüzüp gittiklerini haber veriyor. Halbuki, (Tefsîrin yazıldığı tarihden) yarım asır öncesine kadar fen, Güneş'in hareket etmeden yerinde durduğunu iddiâ ediyordu. Bugün, nihâyet bu hakîkat kabûl edilmiştir.

وَءَايَةٌ لَّهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾ وَخَلَقْنَا
لَهُم مِّن مِّثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِن نَّشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ
وَلَا هُمْ يُنقَذُونَ ﴿٤٣﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِّنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا
قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾

41 [**Kudretimizin bir nişânesi de, zürriyetlerini dolu gemide taşımamızdır.**]

42 [Ve onlara bunun gibi, daha bir çok binekler de halk ettik.]

43 [Şâyed dilersek, onları gark ederiz. O anda onlar için ne bir imdâdcı vardır ve ne kurtarılırlar.]

44 [Meğer ki tarafımızdan bir rahmet ve ecelleri gelinceye dek, yaşayıp geçinmeleri takdîr edilmiş olsun.]

45 [Ne zaman onlara: «Önünüzdeki (dünyâ) ve arkanızdaki (Âhiret) azâbından sakının (sizden önce Peygamberlerini tekzîb eden ümmetlerin başlarına gelenlerden ibret alın da îmân edin. Dünyâ hayâtına ve zînetine mağrûr olmayın.) Olur ki rahmet olunursunuz.» denilse, yüz çevirirler.]

وَمَا تَأْتِيهِم مِّنْ ءَايَةٍ مِّنْ ءَايَٰتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا۟ عَنْهَا
مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنفِقُوا۟ مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُ قَالَ ٱلَّذِينَ
كَفَرُوا۟ لِلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَنُطْعِمُ مَن لَّوْ يَشَآءُ ٱللَّهُ أَطْعَمَهُۥٓ إِنْ أَنتُمْ
إِلَّا فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٤٧﴾

46 [Onlara Rableri celle şânuh'dan hiçbir âyet gelmez ki, (mahzâ inâdlarından) ondan yüz çevirmiş olmasınlar.]

47 [Ve onlara Allah Teâlâ'nın size rızk olarak verdiklerinden infâk edin, denildiği zaman da o küfür edenler, îmân edenlere: «Biz, hiç yedirir miyiz? Şâyed Allah Teâlâ dileseydi, ona yiyeceğini verirdi. Siz (meşiyyet-i ilâhiyyeye aykırı hareket ettiğiniz için) açık bir dalâlet içindesiniz.» derler.]

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا ٱلْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٤٨﴾ مَا يَنظُرُونَ
إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ
تَوْصِيَةً وَلَآ إِلَىٰٓ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

48 [Ve: «Eğer sözünüzde sâdıklardansanız, bu va'd (ettiğiniz diriltme) ne zaman?» derler.]

49 [Onlar ancak, tek bir sayha (na'ra)ya muntazırdırlar. Bir na'ra ki, birbirleriyle çekişip dururlarken kendilerini yakalayıverir.]

50 [O anda, bir vasiyyette bulunmaya güçleri yetmez. Âilelerine de dönecek değildirler.]

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ
رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ ﴿٥١﴾ قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَن بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا
هَٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَٰنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾ إِن كَانَتْ إِلَّا
صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾ فَالْيَوْمَ
لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

51 [Sûr, üfürülecek. Hepsi kabirlerinden kalkarak, sür'atle Rableri celle şânuhu'ya gidecekler.]

Bu, ikinci Sûr'dur. İki sûr arasında 40 yıl geçecektir.

52 [«Eyvâh! Kim uykumuzdan bizi uyandırıp kaldırdı.» diyecekler.]

[(Onlara): «Bu, esirgeyen Allah Teâlâ'nın va'dettiği, gönderilen Peygamberlerin sıdk ile teblîğ ettikleri Kıyâmet.» (denilecek.)]

53 [Bu, ancak tek bir sayhadan ibârettir. Bir de bakarsın hepsi (hesâb için) huzûrumuzda hazır olurlar.]

54 [O gün kimseye, hiçbir veçhile, zulmedilmez. Ancak, yaptıklarınızın karşılığını göreceksiniz.]

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ ﴿٥٥﴾ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ
فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَّكِئُونَ ﴿٥٦﴾ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُم
مَّا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾ سَلَامٌ قَوْلًا مِّن رَّبٍّ رَّحِيمٍ ﴿٥٨﴾

55 [O gün Cennet ehli, mes'ûd in'âmı ilâhi ile ferâh ve sürûr içindedirler.]

56 [Kendileri de, zevceleri de gölgeler altında, tahtlarına otururlar.]

57 [Onlar için Cennet'te her çeşid meyva ve her arzû ettikleri şey hazırdır.]

58 [Onlara, Rahîm Rab celle şânuh'den selâm gelir.]

Onların en yüksek istekleri Allah Teâlâ'nın selâmıdır.

Câbir (R.A.)'den rivâyet edilmiştir. Bir hadîs-i şerîfde:

«Cennet ehli, Cennet ni'metlerine mustağrak zevk ve seâdet içindeyken, üzerlerinde bir nûr parıldar. Başlarını kaldırırlar. Allah Teâlâ, kendilerine: «Esselâmü aleyküm yâ ehlülcenneh» diye hitâbda bulunur. İşte «Onlara, Rahîm Rab celle şânüh'den selâm gelir.» kavl-i ilâhisi budur. Ve onlara bakar. Onlar da, O'na bakarlar. Ve nazar ettikleri müddetçe, diğer ni'metlerden hiçbir şeye iltifat etmezler. Tâ perde çekilinceye kadar, ki ondan sonra da, üzerlerinde ve diyarlarında nûr ve bereket bâki' kalır.» buyurmuştur.

وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي
آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٠﴾ وَأَنِ اعْبُدُونِي
هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾

59 [(Mahşer'de o gün nidâ olunur): «Ey mücrimler! Bugün, ayrılın!»]

Müşrikler, muvahhidlerden; münâfıklar, muhlislerden ayrılır, Muvahhid ve muhlisler Cennet'e müşrik ve münâfıklar Cehennem'e sürülür.

60, 61 [(Kâfirler ve münâfıklar Cehennem'e sürülürken): «Ey Âdemoğulları! Ben, size Şeytan'a ibâdet etmeyin! (Ondan sakının), zîrâ o, sizin apaçık düşmanınızdır. (Beni tevhîd ve) Bana ibâdet edin! İşte doğru yol budur diye emretmedim mi?» denilir.]

وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا ۖ أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾
هَٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾ اصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا
كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾

62 [(Böyle iken): Yemîn ederim ki o, içinizden çoğunuzu dalâlete düşürdü. Aklınız yok muydu? (ki tuzağına düştünüz).]

63 [«İşte bu, size vad'olunan Cehennem!»]

64 [«Küfrünüze karşılık bugün oraya girin!»]

الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ
أَرْجُلُهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ
فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ
عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

65 [O gün, onların ağızlarını mühürleriz. (Söz söylemekten menederiz.) Kazançları ne ise, bize elleri söyler, ayakları şehâdet eder.]

66 [Şâyed Biz dileseydik, onların gözlerini büsbütün kör ederdik de (Mu'tâdları vecihle) yola dökülürlerdi. Fakat, nereden görecekler?]

67 [Yine Biz dileseydik, bulundukları yerde, onları bir şeye mesh ve tebdîl ederdik. Ne ileri gitmeye, ne geri dönmeye güçleri yetmezdi.]

وَمَن نُّعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ ۖ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾ وَمَا عَلَّمْنَاهُ
الشِّعْرَ وَمَا يَنبَغِي لَهُ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُّبِينٌ ﴿٦٩﴾
لِّيُنذِرَ مَن كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

68 [Biz, kime uzun ömür verirsek, hilkatını baş aşağı eder, kuvvetini za'fa çevririz. Düşünmüyorlar mı?]

69 [Biz, O'na (aleyhissalâtü vesselâm Efendimize) şiir öğretmedik. Bu, O'na lâyık da değildir. O'na vahyolunan söz, ancak öğüt ve (ferâiz, hudûd ve ahkâmı bildiren) Kur'ân-ı Mübîn'dir.]

70 [Tâ ki O, (kalbi) diri (akıl ve idrâk sâhibi) olan kimseleri inzâr etsin. Ve tâ ki, küfürlerinde ısrâr edenlere o söz (ilâhi azâb) hak olsun.]

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُم مِّمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ
﴿٧١﴾ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾ وَلَهُمْ
فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

71 [Görmediler mi ki, Biz kendileri için, bizzat ellerimizle davarlar yarattık da onlara mâlik bulunuyorlar.]

72 [Biz, onları, kendilerine müsehhar kıldık. Kimine binerler ve kiminin etinden yerler.]

73 [Ve onlarda kendilerinin daha birçok menfaatleri ve içecekleri vardır. Hâlâ şükretmiyecekler mi?]

وَاتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يَسْتَطِيعُونَ
نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُندٌ مُّحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾ فَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ
مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾ أَوَلَمْ يَرَ الْإِنسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ
مِن نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٧٧﴾

74 [(Böyle iken) Allah Teâlâ'yı bırakıp da, kendilerine yardım eder ümîdiyle, bir takım ilâhlar edindiler.]

75 [(Halbuki) o ma'bûdların, onlara yardıma güçleri yetmez. Belki kendileri, onlar için hazırlanmış askerlerdir.]

76 [İmdi, onların sözleri (Allah Teâlâ hakkında ilhâd ve

şirkleri, veyâ seni tekzîb ve takbîhleri) **sana hüzün vermesin! Biz, onların gizlediklerini de, âşikâr kıldıklarını da biliriz.]**

77 **[İnsan görmedi mi ki, Biz onu bir nutfeden yarattık. Şimdi, Bize âşikâr bir düşman kesiliverdi.]**

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ ۖ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ
﴿٧٨﴾ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

78 **[Yaradılışını unuttu da Bize misâl îrâdına kalkıştı: «Bu çürümüş kemikleri, kim diriltebilir?» dedi.]**

79 **[De ki: «Bu kemikleri, ilk def'a halk eden (Allah-ü Zülcelâl) diriltecektir. Ve O, her halkı bilir.]**

Rivâyet edildiğine göre, bu âyet-i kerîmeler, Übeyy ibn Half hakkında nâzil olmuştur. Bir gün, Aleyhissalâtü vesselâm Efendimizin huzûrlarına bir çürümüş kemikle gelmiş, onu elleriyle ufalıyarak. «Allah, bunu böyle çürüdükten sonra diriltir der misin?» demişti.

Resûlüllah da: «Evet, seni de diriltecek ve ateşe koyacak.» buyurmuştu.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ
مِنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ
عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ ۚ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾

80 **[O Allah Teâlâ ki, size yeşil ağaçtan ateş çıkarır. Onunla ateşlerinizi yakarsınız.]**

Bunlar Bedevîlerce bilinen Merh ve Afar ağaçlarıdır. İkisi de yemyeşil, suları damlarken, Merh çakmak makamında Afar'a sürtülmek sûretiyle ateş çıkarılır.

81 **[Gökleri ve yeri halk eden Allah-ü azîmüşşân, onların tıpkısını yaratmaya kaadir değil midir? Elbette kaadirdir. Bütün varlıkları yaratan O'dur. Ve her şeyi hakkiyle O bilir.]**

إِنَّمَآ أَمْرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيْـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾
فَسُبْحَٰنَ ٱلَّذِى بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

82 [Bir şeyin olmasını istediği zaman, O'nun emri «Ol» demekten ibârettir. Derakap oluverir.]

83 [O hâlde her şeyin mülk ve tasarrufu elinde bulunan Allah-ü azîmüşşân, pâk ve münezzehtir. Ancak O'na rücû' edeceksiniz.]

Yâsîn Sûre-i celîlesinin fazîleti pek büyüktür: «Kim, geceleyin Yâsîn Sûresini okursa, mağfiret edilmiş olarak sabaha girer.» buyurulmuştur.

«Her şeyin bir kalbi vardır. Kur'ân'ın kalbi de Yâsîn'dir. Kim Allah Teâlâ'nın rızâsını umarak Yâsîn okursa, mağfiret olunur. Yirmi def'a Kur'ân okumuş kadar, ecir ve sevâba nâil olur. Bir kimseye, ölüm çattığı zaman Yâsîn okunursa, her harfine karşılık on Melek iner, saff olur, karşısında dururlar. Ve O'nun hakkında Allah Teâlâ'dan rahmet ve mağfiret niyâz ederler. Üzerine namaz kılar, defnine kadar yanında bulunurlar.» meâlinde bir hadîs-i şerîf de mervîdir.

37 — SÂFFÂT SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur. 182 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالصَّافَّاتِ صَفًّا ﴿١﴾ فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا ﴿٢﴾ فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا ﴿٣﴾ إِنَّ
إِلٰهَكُمْ لَوَاحِدٌ ﴿٤﴾ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ ﴿٥﴾

1 [**Yemîn ederim: O saff saff duranlara.**]

Kulluk makamında mertebelerince saff tutup üzerlerine ilâhî nûrlar feyezân eden, dâimâ Allah Teâlâ'nın emirlerine muntazır bulunan Meleklere;

Yâhûd perçinlenmiş saflar gibi tertîbe mazhâr olmuş ecrâma, onları tedbîr eden rûhlara, ilâhî ve kudsî deryâlara müstağrâk olarak, gece gündüz, fütûr getirmeksizin tesbîh eden kudsî cevherlere,

Yâhûd ibâdetlerde saff bağlıyan âlimlere,
Yâhûd cihâdda saff tutan gâzîlere.

2 [**O sevk ve zecredenlere.**]

Ulvî ve süflî ecrâmı, emrolundukları tedbîrlerle sevk ve idâre eden, veyâ insanları hayır ilhâmiyle ma'siyetlerden, yâhûd Şeytanları, insanlara taarruzdan meneyliyen Meleklere,

Yâhûd insanları hüccetlerle, öğütlerle küfür ve fısktan meneden âlimlere.

Yâhûd düşmana karşı at süren çarpışarak, tasallut ve istilâlarını meneyleyen gâzîlere,

3 [**Sonra, zikir ve tilâvet eyleyenlere,**]

Allah Teâlâ'nın âyetlerini vâzıh emirlerini Peygamberlerine, Evliyâsına tilâvet eden Meleklere,

Yâhûd Allah Teâlâ'nın âyetlerini, şerâyiini tilâvet eden âlimlere,

Yâhûd düşmanla mübârezeleri kendilerini zikrullahtan alıkoymayan gâzîlere, ki.

4 [**Hiç şübhe yok, ilâhınız birdir.**]

5 [**O, göklerin, yerin ve aralarında bulunanların Rabbidir. Doğuların da Rabbi O'dur.**]

إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ ۝٦ وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ
مَارِدٍ ۝٧ لَا يَسَّمَّعُونَ إِلَى الْمَلَإِ الْأَعْلَى وَيُقْذَفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ۝٨ دُحُورًا
وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ۝٩ إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ
ثَاقِبٌ ۝١٠ فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ
لَازِبٍ ۝١١ بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ ۝١٢ وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ ۝١٣

6 [**Biz, size yakın olan göğü bir zînetle, yıldızlarla donattık.**]

7 [**Ve o semâyı** (tâatten çıkan) **inâdçı, Şeytan'dan koruduk.**]

8, 9 [**Ki onlar, Mele'-i A'lâ'yı dinleyemezler. Her taraftan tardolunur, atılırlar. Onlar için dâimî bir azâb vardır.**]

Mele-i A'lâdan murâd: Meleklerin yazıcıları veyâ eşrâfıdır. Gökyüzünde bulundukları için kendilerine bu sıfat verilmiştir.

10 [**Meğer ki, içlerinden biri hırsızlama bir söz kapmış olsun. Onun da derakab peşine bir şihâb-ı sâkıb** (delip geçen bir alev) **düşer, yakar.**]

Rivâyet olunmuştur ki; Allah Teâlâ bir şeyi emir ve kazâ buyurunca, Arş Melekleri ile yedinci gök Melekleri tesbîh ve tak-

dîsle onu alır; altıncı gök Meleklerine, onlar da daha aşağıdakilere iletirler. Bu minvâl üzere alt semâya erişir. Şeytanlar, bu haberi çalarak yeryüzüne indirirler. Lâkin, ona bir nice yalanlar katarlar.

11 [(Yâ Muhammed!) **Müşriklerden sor: «Hilkatçe onlar mı, yoksa bu yarattıklarımız mı** (Melekler, gökler, yer ve aralarında bulunanlar mı, şihâb-ı sâkıb mı) **daha kuvvetlidir? Biz, onların aslı olan Âdem'i yapışkan bir çamurdan yarattık.**]

Böyle iken nasıl olur da Peygamberleriyle mücâdele eder. Allah Teâlâ'ya karşı büyüklenirler?

12 [**Belki sen** (onların Kur'ân ve Beni inkârlarına) **taaccüb ettin. Onlarsa, bu taaccübüne istihzâ ederler.**]

13 [**Kendilerine nasîhat edilince de** (düşüncesizliklerinden) **nasîhat kabûl etmezler.**]

وَإِذَا رَأَوْا ءَايَةً يَسْتَسْخِرُونَ ﴿١٤﴾ وَقَالُوٓا إِنْ هَٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾
ءَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَٰمًا ءَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾ أَوَ ءَابَآؤُنَا
ٱلْأَوَّلُونَ ﴿١٧﴾ قُلْ نَعَمْ وَأَنتُمْ دَٰخِرُونَ ﴿١٨﴾ فَإِنَّمَا هِىَ زَجْرَةٌ وَٰحِدَةٌ
فَإِذَا هُمْ يَنظُرُونَ ﴿١٩﴾ وَقَالُوا۟ يَٰوَيْلَنَا هَٰذَا يَوْمُ ٱلدِّينِ ﴿٢٠﴾

14 [(İnşikâk-ı kamer gibi sıdka delâlet eder) **bir mu'cize gördükleri vakit de istihzâda mübâlâğa ederler.**]

15 [**Ve: «Bu apaçık bir sihirden başka bir şey değildir.» derler.**]

16, 17 [(Bir de): **«Biz ölüp de toprak ve bir yığın kemik olduktan sonra tekrar dirilir miyiz? Bizden önce ölen babalarımız da ba'solunur mu?»** (derler.)]

18 [**De ki: «Evet, siz ve onlar, hor ve zelîl olarak diriltileceksiniz.»**]

19 [**Bu ancak, tek bir sayhâdan ibârettir, ki hemen kabirlerinden kalkacak, haklarında yapılacak muâmeleye muntazır olacaklardır.**]

20 [**«Eyvahlar olsun bize, işte Cezâ Günü!» diyecekler.**]

هَٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنتُم بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾ احْشُرُوا الَّذِينَ
ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾ مِن دُونِ اللَّهِ
فَاهْدُوهُمْ إِلَىٰ صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾ وَقِفُوهُمْ إِنَّهُم مَّسْئُولُونَ ﴿٢٤﴾

21 [(Onlara) **Bu sizin tekzîb ettiğiniz** (hak ile bâtıl, iyi ile kötünün) **ayrılma günüdür.»** (denilecek.]

22, 23, 24 [(Sonra Meleklere): **«O nefislerine zulmedenleri, eşleri ile ve Allah Teâlâ'yı bırakıp ibâdet ettikleri şeylerle birlikte, haşredin de onlara Cehennem yolunu gösterin! Hapsedin! Zîrâ onlar** (akîde ve amellerinden) **mes'ûldürler.»** (diye emredilecek.)]

Peygamber (S.A.V.) bir hadis-i şerîfde şöyle buyurmuşlardır: **«Kıyâmet Gününde dört şeyden sorulmadıkça, bir kulun ayakları kaymaz. Bu dört şeyin birincisi: Gençliğini nerede geçirdiği, ikincisi: Ömrünü nerede tükettiği; üçüncüsü: Malını nereden kazanıp, nereye harcadığı, dördüncüsü: İlmi ile ne amel ettiğidir.»**

مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾ بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾ قَالُوا إِنَّكُمْ كُنتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾
قَالُوا بَل لَّمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُم مِّن سُلْطَانٍ
بَلْ كُنتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ ﴿٣٠﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾

25 [**Onlara da: «Size ne oldu ki** (azâbından tahlîs için) **birbirinize yardım etmiyorsunuz?»** (denilecek.)]

26 [**Hayır! Onlar, bugün teslîm olmuş, zelîl ve yardımdan âcizdirler.**]

27 [**Ve** (tâbi' ve metbûlar) **birbirlerine yönelip** (çekişecekler) **yekdiğerini mes'ûl tutacaklardır.**]

28 [(Tâbiler, metbûlara): **«Siz, bize sağdan geliyordunuz**

(hak üzerinde olduğunuzu yemînlerle te'kîd ederek, bizi aldattınız da onun için, yâhûd kuvvet ve şiddet gösterdiniz de korkumuzdan size mütâbaat ettik).» **diyecekler.**]

29 [**Metbûlar da cevâb verecek: «Siz, esâsen îmân etmemiştiniz** (ki biz, sizi ıdlâl edelim.)»]

30 [«**Üzerinizde** (ihtiyâr ve kuvvetinizi selbedecek, cebirle sizi dalâlete sürükleyecek) **bir tasallutumuz da yoktu. Belki siz** (ihtiyârlarınızla Rabbinizin emrine ısyân etmiş) **haddi tecâvüz etmiş bir kavmdiniz.**»]

31 [«**Artık, Rabbimizin hakkımızdaki** (azâb) **sözü hak oldu. Her hâlde** (o azâbı) **tadacağız.**»]

فَأَغْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٢﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾
إِنَّا كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَٰهَ
إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُو آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ
مَجْنُونٍ ﴿٣٦﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾

32 [«Evet; Biz, sizi ıdlâl ettik. Çünkü dalâletteydik. (Fakat cebretmedik. İhtiyârınızla Bize tâbi' oldunuz).»]

33 [**O gün** (tâbi' ve metbû) **hepsi azâbta müşterektirler.**]

34 [**İşte Biz, mücrimlere böyle yaparız.**]

35 [**Zîrâ, ne zaman kendilerine: «Lâ ilâhe illallâh» deyiniz denilse,** (ondan yüzçevirir, teklîf edene) **büyüklenirlerdi.**]

36 [«**Biz, bir mecnûn şâir için ilâhlarımıza ibâdeti terk eder miyiz?**» **derlerdi.**]

37 [**Hayır! O, Hakk'ı** (Kur'ân'ı) **getirdi. Ve** (kendisinden önce geçen) **bütün Peygamberleri tasdîk etti.**]

إِنَّكُمْ لَذَائِقُو الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿٣٩﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ أُولَٰئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ ﴿٤١﴾

38 [(Ey kâfirler!) Elbette siz, o elîm azâbı tadacaksınız!]

39 [Maamâfîh, ancak işlediğiniz amellerinizle cezâlanacaksınız.]

40 [Fakat Allah Teâlâ'nın muhlis kulları müstesnâ (onların sevâbları kat kattır.)]

41 [Onlar için ma'lûm bir rızık vardır.]

فَوَٰكِهُ وَهُم مُّكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾ فِي جَنَّٰتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾ عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَٰبِلِينَ ﴿٤٤﴾
يُطَافُ عَلَيْهِم بِكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍۭ ﴿٤٥﴾ بَيْضَآءَ لَذَّةٍ لِّلشَّٰرِبِينَ ﴿٤٦﴾

42 [Türlü meyvalarla ve (çeşid çeşid ni'metlerle) ikrâm olunurlar.]

43 [Na'im Cennetlerinde.]

44 [Karşılıklı serîrler üzerindedirler.]

45, 46 [Onların her biri (Cennet sâkileri elinde) bembeyaz, içenlere gâyet lezîz, içi şarab dolu kadehlerle tavâf olunur.]

لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنزَفُونَ ﴿٤٧﴾ وَعِندَهُمْ قَٰصِرَٰتُ
الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾ كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ ﴿٤٩﴾ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَآءَلُونَ ﴿٥٠﴾ قَالَ قَآئِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾

47 [Bu şarabta (tiksinti, baş ağrısı, sersemlik gibi) bir gâile yoktur. Sarhoş da olmazlar. (Akıl ve idrâklerine halel gelmez.)]

48, 49 [Yanlarında da, gözlerini (zevcelerinden) gayriden saklıyan, iri (ceylân) gözlü kadınlar vardır. (Vücûdlarının rengi de, renklerin en güzeli), sanki örtülü (hafîf sarıya kayan) devekuşu yumurtası gibidir.]

Devekuşu yumurtasının rengi, Araplar indinde, renklerin en makbûlü sayılır.

50 [(Cennetlikler, o şarabı içtikleri sırada) birbirleriyle sohbete başlarlar.]

51 [İçlerinden biri der ki: «Benim (dünyâda dirilmeyi inkâr eden) bir dostum vardı.]

يَقُولُ أَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾

52 [«Sen, cidden (ba'se) îmân edenlerden misin?» diye beni tevbîh ederdi.]

أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾ قَالَ هَلْ أَنْتُمْ
مُطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾ فَاطَّلَعَ فَرَآهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾ قَالَ تَاللَّهِ
إِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينِ ﴿٥٦﴾ وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾ أَفَمَا
نَحْنُ بِمَيِّتِينَ ﴿٥٨﴾ إِلَّا مَوْتَتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٥٩﴾

53 [Biz, ölüp de toprak ve bir yığın kemik olduktan sonra (diriltilir), muhâsebe ve mücâzat olunur muyuz?» derdi.]

54 [(Sonra): «Acaba ne oldu o, bakmaz mısınız?» der.]

55 [Bakar ve arkadaşını Cehennem'in tâ ortasında görür.]

56 [(Ona:) «Tallâhi, der, az daha (iğvanla) beni helâk edecektin.»]

57 [Şâyed Rabbim celle şânuhu'nun ni'meti olmasaydı, ben de seninle birlikte ateşe ihzâr edilenlerden olacaktım.»]

58, 59 [(Cennetlikler, Meleklere): «(Dünyâdaki) ilk ölümümüzden sonra, artık ölmeyeceğiz, azâb olunmayacağız değil mi?» (diyecekler).]

إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾ لِمِثْلِ هَٰذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦١﴾
أَذَٰلِكَ خَيْرٌ نُزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾
إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾ طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ
الشَّيَاطِينِ ﴿٦٥﴾ فَإِنَّهُمْ لَآكِلُونَ مِنْهَا فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٦٦﴾

60 [(Cevâb verilecek): «(Evet, sizin için ne ölüm ve ne azâb yoktur). **Muhakkak ki, en büyük fevz (ve necât) budur.»**]

61 [**Çalışanlar ancak böyle bir ni'mete nâil olmak için çalışsınlar!** (Dünyevî huzûr için çalışanlar buna nâil olmazlar.)]

62 [**Böyle bir ni'mete nâil olmak mı daha hayırlıdır, yoksa Zakkum Ağacı mı?**]

63 [**Biz, onu** (Zakkum Ağacını) **kâfirler için bir azâb ve mihnet kıldık.**]

Müşrikler: «Ateş, ağacı yakar, ateşte hiç ağaç yetişir mi?» demişlerdi. Fakat Allah Teâlâ'nın, kudretiyle, onu yanmaktan koruyacağını düşünmediler.

64 [**O, bir ağaçtır ki, Cehennem'in dibinde biter.**]

65 [**Tomurcukları** (gâyet çirkin) **sanki Şeytanların başları gibidir.**]

Bu Şeytanlardan murâd; pek korkunç bir takım yılanlardır, denilmiştir.

66 [**Cehennem ehli** (cebren veyâ açlıkla) **bu ağaçtan yiyip karınlarını doyuracaklar.**]

ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِّنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾ ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى
الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾ إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾ فَهُمْ عَلَىٰ آثَارِهِمْ
يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾ وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾

67 [**Sonra da üzerine hamîm'le aşlanmış bir içki; gassak içeceklerdir.**]

Âyet-i celîlede şevb: İçkiye karıştırılan katkı, aşlama demektir. Sıcak su ma'nâsına gelen hamîm ise; Cehennem'in bağırsakları parçalıyan suyudur. Bununla aşlanan içki; gassak da; akan cerahat, irindir. İşte, Cehennem ehli bu sudan içecekler.

Zakkum ile Hamîm; Cehennemliklere ilk geldiklerinde sunulacak iki ikrâmdır.

Hamîm'in, Cehennem'in dışında olduğu söylenir. Cehennem-

likler, devenin suya götürüldüğü gibi evvelâ Hamîm'e götürülürler. Sonra, Cehennem'e atılırlar.

68 [**Bundan sonra, onların merci' ve mekânları Cehennem'dir.**]

69, 70 [**Şu sebeble ki: Dalâlet içinde buldukları babalarının izince koşup gittiler.** (Ve azâba hak kazandılar).]

71 [**Yemîn ederim ki, onlardan önce geçen ümmetlerin çoğu dalâlette idi.**]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِم مُّنذِرِينَ ﴿٧٢﴾ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُنذَرِينَ ﴿٧٣﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾ وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ
فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾ وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

72 [**Celâlim hakkı için, Biz onlara** (seni kavmine gönderdiğimiz gibi) **inzâr eder Peygamberler göndermiştik.**]

Fakat Peygamberlerini tekzîb etmişlerdi.

73 [**Bak, o inzâr olunanların âkıbeti nice oldu?** (Bu yüzden helâk olup gittiler).]

74 [**Ancak,** (inzârla münebbih olan) **Allah Teâlâ'nın muhlis kulları** (azâb ve helâkten) **kurtuldular.**]

75 [**Celâlim hakkı için, Nûh** (Aleyhisselâm kavminin îmânından yes'e düşünce) **Bize duâ etti.** (Yardım diledi). **Gerçekten Biz, ne gökçek icâbet ediciyiz** (duâsına icâbet ettik).]

76 [**Nûh'u ve ehlini büyük bir kederden** (gark ve kavminin ezâsından) **halâs ettik.**]

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾
سَلَامٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾

77 [**Ve zürriyetini** (yeryüzünde Kıyâmet'e değin) **bâki' kıldık.**]

78 [**Sonra gelen (Peygamberler ve ümmet) ler arasında ona iyi bir nâm bıraktık.**]

79 [**Bütün âlemler içinde Nûh'a selâm olsun!** (Bütün mahlûkat O'na selâm ederler).]

80 [**İşte Biz, ihsân edenleri böyle mükâfatlandırırız.**]

إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا ٱلْـَٔاخَرِينَ ﴿٨٢﴾ وَإِنَّ مِنْ
شِيعَتِهِۦ لَإِبْرَٰهِيمَ ﴿٨٣﴾ إِذْ جَآءَ رَبَّهُۥ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾

81 [**Gerçekten O, bizim mü'min kullarımızdandı.**]

82 [**Sonra Biz, diğerlerini** (kavminin kâfir olanlarını) **gark ettik.**]

83 [**Muhakkak ki, İbrâhîm de** (usûl-i şerîat ve tarîk-i tevhîdde) **onun peyrevlerindendir.**]

Nûh Aleyhisselâm'la İbrâhîm Aleyhisselâm arasında iki bin altı yüz kırk yıl geçtiği ve bu sırada Hûd ve Sâlih Aleyhisselâmlardan gayri Resûl gelmediği rivâyet edilir.

84 [**Hani o, Rabbi celle şânuhuya** (şirk ve şekten) **hâlis bir kalble gelmişti.**]

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾ أَئِفْكًا ءَالِهَةً دُونَ ٱللَّهِ
تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾ فَمَا ظَنُّكُم بِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٨٧﴾ فَنَظَرَ نَظْرَةً فِى ٱلنُّجُومِ
﴿٨٨﴾ فَقَالَ إِنِّى سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾ فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾ فَرَاغَ إِلَىٰٓ ءَالِهَتِهِمْ
فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنطِقُونَ ﴿٩٢﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًۢا
بِٱلْيَمِينِ ﴿٩٣﴾ فَأَقْبَلُوٓا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾

85 [**Babasına ve kavmine: «Siz nelere tapıyorsunuz?» demişti.**]

86 [**«Allah Teâlâ'yı bırakarak, kizb ve iftirâ etmek için mi, uydurma ilâhlar istiyorsunuz?»**]

87 [**«Rabbilâlemîn'e zannınız ne?»**]

İbrâhîm Aleyhisselâm'ın kavmi, yıldızlarla kehânette bulunurlardı. Ve ona göre hareket ederlerdi. İbrâhîm Aleyhisselâm, ma'bûd edindikleri şeylerin ulûhiyete istihkakları olmadığını isbât etmek istedi. Evvelce de îzâh ettiğimiz gibi, kavmi, bayramlarından bir gün evvel, ma'bûdlarına kurbanlar keser, yemek pişirir ve bunları teberrüken onların önlerine koyup bayram seyrine çıkarlardı. Sonra, dönünce bıraktıkları yemekleri alır, yine kendileri yerlerdi. Bir bayram günü, İbrâhîm Aleyhisselâm'a: «**Sen de, bizimle bayram seyrine çıkmaz mısın?**» dediler.

88, 89 [**İbrâhîm** (Aleyhisselâm) **yıldızların mevkilerine, ittisallerine baktı da: «Ben, gerçekten hastayım» dedi.**]

Hakîkatte, hasta değildi. Bunu, bir mâzeret olsun diye söylemişti. Kavminin tâûnun sirâyetinden çok korktuklarını bilmekteydi: «**Kendimde, tâûn gibi bir şey hissetmekteyim.**» demişti.

90 [**Bunun üzerine** (hastalık sirâyet eder korkusiyle) **arkalarını dönüp gittiler.**]

91 [**O da, gizlice onların ma'bûdlarına gitti: Onlara: «Yesenize, yemek yemez misiniz?» dedi.**]

92 [**«Size ne oldu ki konuşmuyorsunuz?»**]

93 [**Nihâyet, gizlice var kuvvetiyle onlara vurdu.** (Kırıp parçaladı).]

94 [(Kavmi İbrâhîm Aleyhisselâm'ın ma'bûdlarına yaptığını haber alınca) **koşarak O'na geldiler.**]

«**Ma'bûdlarımızı niçin kırdın? Biz, onlara ibâdet ediyoruz.**» dediler.

95 [(İbrâhîm): «**Siz, elinizle yonttuğunuz şeylere mi ibâdet ediyorsunuz?**» dedi.]

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا فَأَلْقُوهُ
فِي الْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾ وَقَالَ
إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾ رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾

96 [**«Halbuki sizi de, elinizle yonttuklarınızı da Allah Teâlâ halk etmiştir.»]**

97 [**«Onun için bir binâ inşâ edin. (İçini odunla doldurun, ateşleyin) de onu kızgın ateşe atın.» dediler.]**

98 [**Onlar İbrâhîm'e tuzak kurmak istediler. Fakat (tuzaklarına meydan vermedik), kendilerini zelîl ve sefîl ettik.]**

99 [(İbrâhîm, ateşten selâmet bulduktan sonra): **«Ben, Rabbime gideceğim** (Rabbim celle şânuhun bana emrettiği yere hicret edeceğim) **Rabbim bana** (dünyâ ve Âhiretime sâlih olan şeye) **hidâyet eder.»** dedi.]

100 [**«Yâ Rabb! Bana sâlihlerden** (bir oğul) **bağışla!** (Da'vet ve tâatte mu'inim ve gurbette enîsim olsun diye niyâz etti).»]

فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي
أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَىٰ قَالَ يَا أَبَتِ
افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾
فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾ وَنَادَيْنَاهُ أَن يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿١٠٤﴾ قَدْ
صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ هَٰذَا
لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾ وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ
فِي الْآخِرِينَ ﴿١٠٨﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾ كَذَٰلِكَ نَجْزِي
الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾

101 [**Biz de, O'nu** (küçüklüğünde alîm, büyüklüğünde) **halîm bir oğulla müjdeledik.]**

102 [**Vaktâ ki o oğul, berâberinde çalışabilecek çağa** (yânî

7 veyâ 13 yaşına) erdi, İbrâhîm, «Yavrum! dedi, **rü'yâmda seni boğazlıyor gördüm. Bir bak, düşün** (ne dersin, bu husûsta re'yin ne?)»]

[**Oğlu: «Babacığım! Emrolunduğun şeyi yap! Beni inşâallah sabredicilerden bulacaksın». dedi.**]

103 [**Vaktâ ki, baba-oğul emr-i ilâhiye inkıyâdettiler,** (peder fedâ-yi püsere, püser fedâ-yi sere rızâ gösterdi) **babası, oğlunu alnı yere gelmek üzere yatırdı.**]

Fakat bıçak kesmedi.

104, 105 [**İbrâhîm'e şöyle nidâ ettik: «Yâ İbrâhîm! Rü'yâna sadâkat gösterdin. İşte Biz, ihsân edenleri böyle mükâfatlandırırız.**]

106 [**Hiç şübhesiz bu, açık ve kat'î bir imtihandı.**]

107 [**Ona, oğlunun yerine büyük bir koç verdik.**]

Rivâyet edildiğine göre, Hazret-i İbrâhîm, Zilhicce'nin sekiz, dokuz ve onuncu günleri, yânî terviye, Arefe ve Nahr geceleri rü'yâsında, **«Allah Teâlâ, oğlunu** (İsmâîl Aleyhisselâm'ı) **boğazlamanı emrediyor.»** diye bir ses işitmişti. Peygamberlerin rü'yâları vahyolunduğu için bu, icrâsı vâcib bir emr-i haktı. Fakat ilk gün, bunun Şeytan'dan olması ihtimâlini düşünerek tereddüt etmişti. Bu sebebledir ki, bu güne Terviye denilmiştir. Terviye, tereddüt demektir. Fakat rü'yâlar tekerrür edince, tereddüdü zâil oldu. Artık emr-i hakkı yerine getirmek gerekiyordu. Ancak bunu ne cebren ve ne gizlice yapmaya kalkışmadı. Emr-i ilâhî'yi oğlunun re'yini sorarak tebliğ etti. Maksâdı da, O'nun itâat ve inkıyadiyle ecir ve sevâba nâiliyetini te'mîn etmekti.

İsmâîl Aleyhisselâm, boğazlanacağı sırada babasına şu vasıyyette bulundu: **«Babacığım elimi, ayağımı iyice bağla, ki boğazlarken ızdırabla sana ezâ etmiş olmayayım. Sonra yüz üstü yatır da yüzüme bakıp merhâmet hissetmiyesin. Emr-i ilâhiyi ifâda bir taksîrin olmasın. Gömleğimi de anneme götür ve kendisine benden selâm söyle. Bununla müteselli olsun. Ve Allah Teâlâ'nın emrine sabretsin.»**

Fakat Hazret-i İbrâhîm oğlunu boğazlamaya muvaffak olamadı. Elindeki bıçak İsmâîl Aleyhisselâm'ın boğazını kesmedi. Zîrâ Cenâb-ı Hak, emrine inkıyâd ve teslimiyeti sebebiyle, oğlunu boğazlamaktan kendisini afvetmişti. O'na bedel bir koç ihsan ve onun boğazlanmasını emir buyurdu. Bu koçun Hâbil'in kurbanı olduğu söylenir.

Koç kurban edilirken Cebrâîl Aleyhisselâm: «**Allahü ekber, Allahü ekber**», İsmâîl Aleyhisselâm: «**Lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber**», Hazret-i İbrâhîm de «**Allâhü ekber ve lillâhilhamd**» demişlerdi. Bu tekbîrler, bilâhare bu ümmete sünnet olmuştur.

108, 109 [**Sonra gelen (Peygamberler ve ümmet) ler arasında O'na iyi bir nâm bıraktık. İbrâhîm'e selâm olsun.**]

110 [**İşte Biz, ihsân edenleri böyle mükâfatlandırırız.**]

111 [**Gerçekten o, Bizim mü'min kullarımızdandı.**]

وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَٰقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّٰلِحِينَ ﴿١١٢﴾ وَبَٰرَكْنَا عَلَيْهِ
وَعَلَىٰٓ إِسْحَٰقَ ۚ وَمِن ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ
مُبِينٌ ﴿١١٣﴾ وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١١٤﴾

112 [**Sâlihlerden bir Peygamber olmak üzere de O'na İshâk'ı müjdeledik.**]

113 [**Biz, İbrâhîm ile İshâk'a bereket verdik. Her ikisinin zürriyetinden (îmân ve tâatle) ihsân edenler de, (küfür ve ma'siyetle) nefislerine apaçık zulüm edenler de vardır.**]

114 [**Celâlim hakkı için Mûsâ ve Hârûn'a da (nübüvvet, dinî ve dünyevî menfaatleri) in'âm ettik.**]

وَنَجَّيْنَٰهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾ وَنَصَرْنَٰهُمْ
فَكَانُوا۟ هُمُ الْغَٰلِبِينَ ﴿١١٦﴾ وَءَاتَيْنَٰهُمَا الْكِتَٰبَ
الْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾ وَهَدَيْنَٰهُمَا الصِّرَٰطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾

115 [**İkisini de ve kavimlerini de büyük bir mihnetten kurtardık.**]

116 [**Ve kendilerine yardım ettik de (düşmanlarına) galebe edenler onlar oldular.**]

117, 118 [**İkisine de (her şeyi) apaçık gösteren Kitabı verdik. Ve kendilerini doğru yola hidâyet eyledik.**]

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ ﴿١١٩﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١٢٠﴾
إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾ إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾
وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

119, 120 [Sonra gelen (Peygamberler ve ümmet) ler arasında onlara iyi bir nâm bıraktık. Mûsâ ve Hârûn'a selâm olsun!]

121 [İşte Biz, ihsân edenleri böyle mükâfatlandırırız.]

122 [Gerçekten onlar, Bizim mü'min kullarımızdandı.]

123 [İlyâs da gönderilen Peygamberlerdendir.]

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ
أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾ اللَّهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾

124, 125, 126 [Hani kavmine: «Siz, Allah Teâlâ'dan korkmaz mısınız? O ahsenelhâlıkıynı bırakıp da Ba'le mi ibâdet ediyorsunuz? Allah Teâlâ, sizin de, geçen babalarınızın da Rabbidir.» demişti.]

İlyâs Aleyhisselâm'ın Benî İsrâîl Peygamberlerinden İdrîs yâhûd Hızır Aleyhisselâm'ın arkadaşı İlyâs olduğu söylenir. Hızır (A. S.) adalarda, İlyâs karalarda bulunurmuş; ve her yıl Arafe Gününde Arafât'da buluşurlarmış. Rivâyete göre; Ba'lebek kıralı altından bir puta taparmış. Bu puta «Ba'l» denirmiş. Kıralın karısı bir komşusunu öldürerek zulmen bağçesini almış. Allah Teâlâ kırala gazâb ederek İlyâs Aleyhisselâm'ı ona Peygamber göndermiş; ve bağçeyi ölenin mirâsçılarına iâde etmesini emir buyurmuş.

فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾
وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ إِلْ يَاسِينَ ﴿١٣٠﴾

127, 128 [Fakat, O'nu tekzîb ettiler. Bu sebeble Cehenneme ihzâr olunacaklar. Ancak Allah'ın muhlis kulları müstesnâ.]

129, 130 [**Sonra gelen (Peygamberler ve ümmet) ler arasında O'na iyi bir nâm bıraktık. İlyâsîn'e selâm olsun!]**

إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾
وَإِنَّ لُوطًا لَّمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾
إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾ ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٣٦﴾ وَإِنَّكُمْ
لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِم مُّصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾ وَبِاللَّيْلِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾ وَإِنَّ
يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾ إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾

131 [**İşte Biz, ihsân edenleri böyle mükâfatlandırırız.]**

132 [**Gerçekten O, bizim mü'min kullarımızdandı.]**

İlyâs Aleyhisselâm, Ba'lbek ve havâlisine gönderilmişti. Kavmi, ba'l adlı altından dört yüzlü bir puta tapıyorlardı. Kendilerine **«Ba'lden vazgeçiniz. Ve her şeyin hâlıki olan Allah Teâlâ Hazretlerine ibâdet ediniz»** diye nasîhat etti. Dinlemediler. Allah, azâbiyle korkuttu. Dikkate almadılar. Üstelik kendisini memleketlerinden kovdular.

Fakat Cenâb-ı Hak, yurtlarından bereketi kaldırdı. Yağmur yağmaz oldu. Müthiş bir kıtlık hüküm sürmeye başladı.

Bunun üzerine, tekrâr İlyâs Aleyhisselâm'ı buldular. Ve onun öğütleri ile hareket eder oldular. Allah Teâlâ da üzerlerindeki musîbeti kaldırdı.

Fakat, bir müddet sonra yine yoldan çıktılar. Bu hâlden pek üzülen İlyâs Aleyhisselâm, nihâyet me'yûs olarak Allah Teâlâ'ya niyâz etti ve izin aldı. İçlerinden ayrılıp bir tarafa gitti. Uzlete çekildi.

İl yâsîn, İlyâs demektir.

133 [**Lût da gönderilen Peygamberlerdendir.]**

134 [**Hani Biz, O'nu ve bütün âilesini kurtarmıştık.]**

135 [**Yalnız ihtiyâr bir kadın** (olan karısı, helâk için) **kalanlar arasındaydı.]**

136 [Sonra, diğerlerini helâk etmiştik.]

137, 138 [Siz sabah, akşam onların yurdlarına uğruyorsunuz. Hâlâ akıllanmıyacak mısınız?]

139 [Şübhesiz Yûnus da gönderilen Peygamberlerdendir.]

140 [Hani O, yüklü bir gemiye kaçmıştı.]

فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾ فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ
﴿١٤٢﴾ فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَىٰ يَوْمِ
يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾ فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾

141 [Kur'a çekmişlerdi de mağlûblardan olmuştu. (Denize atılmıştı.)]

Yûnus Aleyhisselâm, kavmini azâbla inzâr etmiş; fakat azâb te'hir edilince Allah'dan emir almadan aralarından çıkıp bir deniz kenarına inmiş; dolu bir gemiye binmiş. Gemi yürümemiş. Bunun üzerine gemiciler: «Aramızda sâhibinden kaçmış bir köle var!» demişler. Ve kur'a neticesi O'nu denize atmışlar.

142 [Kendisini levmetmekte iken, hemen bir balık O'nu yutmuştu.]

143, 144 [Şâyed çok tesbîh edenlerden olmasaydı, her hâlde ba'solunacakları güne dek balığın karnında kalacaktı.]

145 [Biz, O'nu, hasta (ve pek mecâlsiz) bir hâlde, (gölgesiz bir) sâhile bıraktık.]

وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِائَةِ
أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾ فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٤٨﴾

146 [Ve üzerine, (gölgelik olarak) geniş yapraklı (kabak nev'inden) bir ağaç bitirdik.]

Yûnus Aleyhisselâm'ın balığın karnında ne kadar kaldığı ihtilâflıdır. Bir günden az durduğunu söyleyenler olduğu gibi üç gün, yedi gün, yirmi gün hattâ kırk gün kaldığını söyleyenler de vardır. Rivâyete göre; balık gemiye yakın yüzmüş; ve ara sıra başını sudan çıkarmıştır. Hz. Yûnus ise karnında tesbîh edermiş. Karaya erdiklerinde balık, O'nu kusmuş.

Yûnus Aleyhisselâm üzerindeki ağaçla gölgelenir; bir yaban keçisi her gün gelir O'na sütünü verirmiş. Bir kaç zaman sonra vücûdu kuvvetlenince uykuya dalmış. Uyandığında bakmış ki üzerindeki ağaç kurumuş. Buna çok mahzûn olmuş. Çünkü Güneş'de kalmış. Derken Allah Teâlâ, Cebrâîl Aleyhisselâm'ı göndererek:

«Bir ağacın kuruduğuna üzülüyorsun da, yüzbinden fazla ümmetinin helâkini istediğine üzülmüyorsun! Halbuki onlar tevbe ettiler; îmâna geldiler.» demiş.

147 [**Ve O'nu yüz bin, hattâ daha ziyâdesine Peygamber gönderdik.**]

148 [**Bunun üzerine îmân ettiler de, kendilerini bir zamana kadar geçindirdik.**]

فَاسْتَفْتِهِمْ أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ أَمْ خَلَقْنَا
الْمَلَائِكَةَ إِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ إِفْكِهِمْ
لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ أَصْطَفَى الْبَنَاتِ
عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾

149 [**(Yâ Muhammed!) Müşriklerden sor: «Kız çocuklar, Rabbin celle şânuhun da, erkek çocuklar kendilerinin mi?»**]

150 [**«Yoksa, Melekleri kız yarattığımıza şâhid mi oldular?»**]

151, 152 [**Âgâh olun ki, onlar kizb ve iftirâlarından «Allah, doğurdu» derler. Sözlerinde elbette yalancıdırlar.**]

153 [**Yoksa Allah Teâlâ, kızları erkeklere tercîh mi etti?**]

154 [**Size ne oldu? Nasıl böyle hükmediyorsunuz?**]

أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾ أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ ﴿١٥٦﴾ فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾ وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا وَلَقَدْ
عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾

155 [**Hiç düşünmüyor musunuz? (Ki Allah Teâlâ, bundan münezzehtir.)]**

156, 157 [**Yoksa (Meleklerin, Allah'ın kızları olduğuna dâir) elinizde açık bir hüccetiniz mi var? Şâyed (da'vânızda) sâdıklardansanız, haydi Kitabınızı getirin!]**

158 [**Bir de, Allah Teâlâ ile cinler arasında hısımlık iddiâ ettiler.]**

Mekke müşrikleri: «**Allah, cinle evlenip ondan Melekler doğdu**» demişler. Bir rivâyete göre: «**Allah Teâlâ, Şeytanla kardeşdir.**» iddiâsında bulunmuşlardır.

[**Halbuki celâlim hakkı için, cinler onların** (bu iddiâları yüzünden) **azâba ihzâr olunacaklarını bilirler.]**

159 [**Allah Teâlâ, onların bütün bu isnâdlarından münezzehdir.]**

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾ فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾ مَا أَنتُمْ
عَلَيْهِ بِفَاتِنِينَ ﴿١٦٢﴾ إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾ وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ
مَّعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُّونَ ﴿١٦٥﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾ وَإِن كَانُوا
لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾ لَوْ أَنَّ عِندَنَا ذِكْرًا مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾

160 [**Ancak, Allah Teâlâ'nın** (bu sözlerden müctenib) **muhlis kulları müstesnâ!** (Onlar ateşten kurtulurlar).]

161, 162, 163 [**Artık siz ve ma'bûdlarınız Allah Teâlâ'ya karşı kimseyi, iğvâ ve fitnenizle ifsâd edemezsiniz. Meğer ki** (ilm-i ilâhide) **Cehennem'e girecek bir kimse olsun.]**

164, 165, 166 [(Melekler): «**İçimizden kimse müstesnâ olmamak üzere, her birimizin ma'lûm bir makamı vardır. O saff saff dizilenler ve o tesbîh edenler biziz**» (derler).]

167, 168 [**Gerçi evvelce** (müşrikler): «**Yanımızda evvelkilere nâzil olan Kitablardan bir Kitab bulunsaydı,]**

لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾ فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾ وَلَقَدْ
سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾

169 [Biz de her hâlde Allah Teâlâ'nın muhlis kullarından olurduk.» demişlerdi.]

170 [Fakat (Kitabların en şereflisi olan Kur'ân gelince) ona inanmadılar. (Küfür ve tekzîblerinin âkıbetini) yakında göreceklerdir.]

171, 172 [Celâlim hakkı için, risâletle gönderdiğimiz kullarımız hakkında (ezelde) şu kelimemiz sebkat etmiştir: «Onlar muhakkak mansûr olacaklardır.]

وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾ وَأَبْصِرْهُمْ
فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾ فَإِذَا نَزَلَ
بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ
﴿١٧٨﴾ وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾ سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا
يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

173 [Ve askerlerimiz (mü'minler) muhakkak gaalib geleceklerdir.]

174, 175 [O hâlde (Yâ Muhammed!) Bir zamana kadar, (o sana va'dolunan ilâhi nusrete değin) onlardan yüz çevir. (O vakit onların hâlini) bak gör. Yakında onlar da (nusret ve muzafferiyetini) göreceklerdir.]

176 [Onlar azâbımızı mı acele istiyorlar?]

177 [Fakat azâbımız meydanlarına indiği zaman, o inzâr olunanların sabahı, ne çirkin sabah olacak!]

178, 179 [Bir zamana kadar onlardan yüz çevir! Ve bak gör! Onlar da göreceklerdir.]

180, 181, 182 **[Rabbin, Rabbil'izzeti celle şânuh, onların bütün isnâdlarından münezzehtir. Gönderilen bütün Peygamberlere selâm! Ve âlemlerin Rabbi olan Allah Teâlâ'ya hamdolsun!]**

Bir hadîs-i şerîfde:

«Kim Âhiret'te kilelerle ölçüler dolusu sevâb isterse, her meclisde sözü:

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ۝ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

olsun.» buyurulmuştur.

38 — SÂD SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 88 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

صٓ وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾
كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّن قَرْنٍ فَنَادَوا وَّلَاتَ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾ وَعَجِبُوا
أَن جَاءَهُم مُّنذِرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَٰذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾

1 [**Sâd.** (Murâdını Allah bilir.)]

Hurûf-ı mukatta'adandır. Kasem, yâhûd sûre-i celîlenin adı veyâ «**Samed**», yâhûd «**Sâdikulva'd**» vasfının anahtarıdır, denilmiştir.

Müsâdattan emir de olabilir. Bu takdirde ma'nâ: «**Kur'ân'ın sesine mâkes ol! Amelini, Kur'ân'a arzet! Evâmirini işle! Nevâhisinden kaçın!**» demek olur.

[**O, şerefli, şöhretli** (nasîhati muhtevî, şerîat ve ahkâmı, va'd ve vaîdi, ve geçmiş ümmetlerin ibret verici kıssaları gibi dînde ihtiyâç bulunan şeyleri bildiren) **Kur'ân hakkı için.**]

Sen, risâletinde sadıksın. Sana söylenen, haktır. O, va'd ve vaîd muhakkak yerini bulacaktır.

2 [**Hâl, küfür edenlerin iddiâ ettikleri gibi değildir. Belki on-**

lar hakkı kabûlden istikbârda ve Allah Teâlâ'ya ve Resûlüne muhâlefet ve adâvettedir.]

3 [Biz, onlardan önce nice ümmetleri (azâb ile) helâk etmiştik de (kurtulmak için) feryâd etmişlerdi. Halbuki bu vakit, kaçıp kurtulma vakti değildi.]

4 [Kâfirler içlerinden kendilerine inzâr eden bir Peygamber geldiğine taaccüb etmişlerdi de: «Bu, bir büyücü, bir yalancıdır.» demişlerdi.]

أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَٰهًا وَاحِدًا ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ۝٥ وَانطَلَقَ
الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلَىٰ آلِهَتِكُمْ ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ۝٦

5 [«Bütün ilâhları, tek bir ilâh mı yapıyor? Bu, gerçekten şaşılacak şey!»]

Rivâyet edildiğine göre; Ömer (R.A.)'in Müslümanlığı kabûl edişi Kureyş'i pek üzmüştü. İçlerinde Ebû Cehil olduğu hâlde Kureyş ileri gelenleri topluca Ebû Talîb'e gitmişler:

«Ey Abd-i Menâf! Sen, bizim büyüğümüzsün. Kardeşinin oğlunun yaptıklarını görüyorsun. Aramıza tefrika düşürdü. Kendisini çağırıp behemehâl buna mâni' olmalısın.» demişlerdi.

Ebû Tâlib de onların huzûrunda, Aleyhissalâtü vesselâm Efendimizi çağırmış:

«Bak, yine kavmin senden şikâyet ediyor. İlâhlarına ta'nı terk etmeni istiyorlar ve böylelikle sana ezâ etmekten de vazgeçeceklerini söylüyorlar.» demişti.

Resûl-ü Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem:

«Ben, onlardan tek bir kelimeyi kabûl etmelerini istiyorum. Bir kelime ki onunla Arap, onlara inkıyâd edecek, ve Acem cizye verecek.» buyurdu.

«Ne imiş o kelime?» diye sordular.

Cenâb-ı Peygamber: **«Lâ ilâhe illallah»** buyurdu. Bunun üzerine: أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَٰهًا وَاحِدًا ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ demişlerdi ki, صٓ وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ

den إِنْ هَٰذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ a kadar olan âyet-i kerîme bu sebeble nâzil olmuştur.

6 [(Resûlüllah'ın kelime-i tevhîdi teklîf etmesi üzerine) **içlerinden ileri gelenler** (birbirlerine): **«Haydi yürüyün. Ma'bûdları-**

nıza (ibâdette) sebât edin! Bu, cidden arzû olunur bir şey.» diyerek ayrıldılar.]

مَا سَمِعْنَا بِهَٰذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَٰذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ ﴿٧﴾
أَأُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا ۚ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي ۖ بَل لَّمَّا يَذُوقُوا
عَذَابِ ﴿٨﴾ أَمْ عِندَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ﴿٩﴾

7 [«Biz, bunu babalarımızın eriştiği dînde (yâhûd Îsâ'nın dininde) işitmedik. Bu uydurmadan başka bir şey değildir.» (dediler.)]

8 [«İçimizden Kur'ân, O'na mı inzâl olundu?» Hayır! Onlar Kur'ân ve vahyimizden şekk içindedirler. Belki henüz azâbımı tatmadılar.]

9 [Yoksa, Azîz, Vehhâb Rabbin celle şânuhun rahmet hazîneleri onların nezdinde midir (ki onu dilediklerine veriyorlar).]

أَمْ لَهُم مُّلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ فَلْيَرْتَقُوا فِي
الْأَسْبَابِ ﴿١٠﴾ جُندٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِّنَ الْأَحْزَابِ ﴿١١﴾ كَذَّبَتْ
قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتَادِ ﴿١٢﴾ وَثَمُودُ وَقَوْمُ
لُوطٍ وَأَصْحَابُ لْئَيْكَةِ ۖ أُولَٰئِكَ الْأَحْزَابُ ﴿١٣﴾ إِن كُلٌّ إِلَّا كَذَّبَ
الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ ﴿١٤﴾ وَمَا يَنظُرُ هَٰؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَّا لَهَا
مِن فَوَاقٍ ﴿١٥﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّل لَّنَا قِطَّنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

10 [Yâhûd göklerin, yerin ve aralarındakilerin mülkü onların mı? Öyleyse sebeblerini tedârik etsinler de göğe yükselsinler. (Orada işleri tedbîr etsinler, Peygamberliği dilediklerine versinler.)]

11 [**Onlar, derme çatma, muhtelif partilerden müteşekkil, şuracıkta münhezim olacak bir ordudur.**]

Sözlerine aldırış etme. Yardımcın Ben'im.

Âyet-i celîlede Bedir veya Hendek hezîmetine, yâhûd Mekke fethine işâret buyurulmuştur.

12,13 [**Onlardan önce Nûh ve Âd kavimleri, kazıklar sâhibi Fir'avn, Semûd, Lût kavimleri ve Ashâbü'l-Eyke de Peygamberlerini tekzîb etmişlerdi. İşte o** (Peygamberlerine hücûm eden) **partiler!**]

Fir'avn'un, kazıklar sâhibi olarak vasıflandırılması, haşmet ve saltanat sâhibi olması, cezâlandırmak istediği kimselerin ellerini ve ayaklarını dört kazığa bağlıyarak işkence etmiş bulunmasındandır.

Eshabü'l-Eyke: Ağaçlıkda yaşayanlar, demektir. Bunlardan murâd Şuâyb Aleyhisselâm'ın kavmidir.

14 [**Bunların her biri, Peygamberlerini tekzîb ettiler de sırf bu yüzden ikaabım kendilerine hak oldu.**]

15 [**Bunlar da ancak** (vakti geldiğinde), **iki sağım aralığı kadar bile teehhur etmiyecek, tek sayhâya muntazırdırlar.**]

16 [**Kâfirler** (istihzâ ile): «**Ey Rabbimiz! Hesâb Günü gelmeden önce** (o va'dettiğin azâbtan) **nasîbimizi** (yâhûd A'mal Defterimizi) **ta'cîl et** (de görelim).» **dediler.**]

اِصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُوْلُوْنَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوٗدَ ذَا الْاَيْدِ ۚ اِنَّهٗۤ اَوَّابٌ ﴿١٧﴾
اِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهٗ يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْاِشْرَاقِ ﴿١٨﴾ وَالطَّيْرَ مَحْشُوْرَةً ۚ
كُلٌّ لَّهٗۤ اَوَّابٌ ﴿١٩﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهٗ وَاٰتَيْنٰهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ الْخِطَابِ
﴿٢٠﴾ وَهَلْ اَتٰىكَ نَبَؤُا الْخَصْمِ ۘ اِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ ۙ ﴿٢١﴾

17 [(Yâ Muhammed!) **Onların sözlerine sabret! (İbâdette) kuvvet sâhibi, kulumuz Dâvûd'u yâdeyle! O, dâimâ** (her mekrûh şeyden tevbe eder), **Allah Teâlâ'nın rızâsına rücû' ederdi.**]

Gün aşırı oruç tutar, gecenin üçte birini teheccüdle geçirirdi.

Yânî Dâvûd Aleyhisselâm, Allah Teâlâ indinde bu kadar makbûl ve bu kadar ni'metle nâil iken küçük bir hatâ yüzünden mevkiinden düşer ve Melekler vâsıtası ile muâhaze edilir de tevbe ve istiğfâr ederse azgın küffârın hâli ne olur?

18 [**Biz, dağları O'na teshîr ettik. Akşam ve kuşluk vakti onunla birlikte tesbîh ederlerdi.**]

19 [**Kuşları da O'na müsahhar kıldık. Onlar da yanında toplanırlardı.**]

[(Dağlar da, kuşlar da) **her biri O'nunla birlikte Allah Teâlâ'yı tesbîh ederlerdi.**]

20 [**Onun mülkünü de kuvvetlendirmiştik. Kendisine hikmet** (nübüvvet, ilim ve amelde kemâl) **ve hakkı, bâtıldan fasla hitâb verdik.**]

Fasl-ı hitâb: «Bundan sonra» sözüdür. Bununla, sözün evveli, sonundan ayrılır. Türkçede de: «Bundan sonra ma'lûm ola ki!..» diyerek, sözün başı ile sonu birbirinden ayrılır.

21 [(Yâ Muhammed!) **Sana o da'vâcıların haberi geldi mi? Hani köşkünün duvarını aşmışlardı.**]

إِذْ دَخَلُوا عَلَىٰ دَاوُۥدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ ۖ قَالُوا لَا تَخَفْ ۖ خَصْمَانِ بَغَىٰ بَعْضُنَا
عَلَىٰ بَعْضٍ فَٱحْكُم بَيْنَنَا بِٱلْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَٱهْدِنَآ إِلَىٰ سَوَآءِ ٱلصِّرَٰطِ
﴿٢٢﴾ إِنَّ هَٰذَآ أَخِى لَهُۥ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً وَلِىَ نَعْجَةٌ وَٰحِدَةٌ فَقَالَ
أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِى فِى ٱلْخِطَابِ ﴿٢٣﴾

22 [(Ansızın) **yanına girdikleri zaman Dâvûd korkmuştu: «Korkma! (Biz korkulacak kimseler değiliz). Biz, iki hasımız. Birimiz, diğerine zulmetti** (sana geldik). **Aramızda adille hükmet! Cevretme ve bize doğru yolu göster.» demişlerdi.**]

Bunun üzerine Dâvûd Aleyhisselâm: «**Nedir da'vânız, söyleyin.**» demişti.

23 [(İçlerinden biri): «**Bu, benim dîn kardeşim. Onun doksan dokuz koyunu, benimse yalnız bir koyunum var.** (Böyle iken)

onu bana temlik et, o da benim kefâletimde olsun, dedi. (Benden kuvvetli). **Konuşmamızda beni altetti** (muhâlefet edemedim, vermeye mecbûr kaldım diye da'vâsını anlattı.)»]

قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ إِلَىٰ نِعَاجِهِ ۖ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ
لَيَبْغِي بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ
مَّا هُمْ ۗ وَظَنَّ دَاوُودُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ ﴿٢٤﴾

24 [**Dâvûd: «Yemîn ederim ki,** (hâl, söylediğin gibi ise) **o, senin koyununu koyunlarına katmak istemekle sana zulmetmiştir.» dedi.**]

[**«Hakîkaten** (mallarını birbirine) **karıştıran** (ortak) **lardan çoğu mutlaka birbirine zulmeder. Ancak îmân edip de sâlih amel-ler işleyenler müstesnâ. Onlar da pek az.»**]

Bu husûsda Peygamberlerin ismetine dokunan bir kıssa naklederler. Kıssa şudur:

Dâvûd Aleyhisselâm'ın 99 karısı varmış. Bir gün, son derece güzel bir kadın görmüş. Ve ona âşık olmuş. Kocasını ölsün diye birkaç def'a harbe göndermiş. Nihâyet adam harbde vurulmuş. Dâvûd Aleyhisselâm da karısı ile evlenmiş. Hattâ Süleymân Aleyhisselâm, ondan doğmuş. Hakîkatte Peygamberler böyle şeylerden münezzehtirler. Hz. Alî (R.A.):

«Kim Dâvûd Aleyhisselâm kıssasını bu şekilde naklederse, ben ona 160 dayak vururum!» demiştir. Bu kıssanın, şu kadarı sahîh olabilir: Dâvûd Aleyhisselâm, o zâtın istediği kızı istemiştir. Yâhûd o zâtdan karısını boşamasını dilemiştir. Netekim muhâcirlerin gönüllerini almak için Ensâr kadınlarından ba'zılarını boşayıp onlara vermek istemişlerdi. Allah Teâlâ, Hz. Dâvûd'un bu hatâsını bildirmek için insan şeklinde iki Melek göndermiştir. Bunların, Cebrâîl ile Mîkâîl oldukları söylenir. Melekler, iki da'vâcı şeklinde gözükmüşler. Ve da'vâdan sonra kendi şekillerine girerek semâya uçmuşlar. Dâvûd Aleyhisselâm da anlamış ki, bahsedilen 99 koyun kendi zevceleri, gasbedilen bir koyun da o zâtın zevcesidir.

[**Dâvûd, kendisini sınadığımızı** (ve hatâsına âgah ettiğimizi) **anladı. Ve hemen Rabbinden mağfiretini niyâz etti. Rükû' ederek secdeye kapandı. Ve tevbe ile Allah Teâlâ'ya rücû' etti.**]

Bu âyet-i celîle, secde âyetlerindendir.

فَغَفَرْنَا لَهُ ذَٰلِكَ ۖ وَإِنَّ لَهُ عِندَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٢٥﴾ يَا دَاوُودُ إِنَّا
جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا
تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَن
سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

25 [Biz de hatâsını mağfiret ettik. Gerçekten onun nezdimizde yakınlığı ve âkıbet varacağı güzel bir mercii vardır.]

26 [Ey Dâvûd! Seni yeryüzünde halîfe (yâhûd geçen Enbiyâya halef) kıldık. Artık, insanlar arasında adille hükmet! Nefsinin arzûsuna tâbi' olma! Bu, seni Allah yolundan saptırır. Allah yolundan sapanlara, Hesâb Gününü unutmaları yüzünden, şiddetli bir azâb vardır.]

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ۚ ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ
كَفَرُوا ۚ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ
﴿٢٨﴾ كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِّيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو
الْأَلْبَابِ ﴿٢٩﴾ وَوَهَبْنَا لِدَاوُودَ سُلَيْمَانَ ۚ نِعْمَ الْعَبْدُ ۖ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٣٠﴾

27 [Biz göğü, yeri ve aralarındakini boşuna yaratmadık. (Belki onu kudret ve vahdâniyyetimize delîl olmak üzere halk ettik). Bu, kâfirlerin zannıdır. Veyl o kâfirlere ki (bu zanla ba's, hesâb, sevâb ve ikaabı inkârları yüzünden) ateşi hak ettiler.]

28 [Yoksa, o, îmân edip de sâlih ameller işleyenleri, yeryü-

zünde (şirk ve küfürle) fesâd çıkaranlar gibi mi sayacağız. Yâhûd fücûrdan sakınanları fâcirler gibi mi tutacağız?]

29 [Kur'ân, çok mübârek bir Kitabtır, ki sana indirdik. Tâ ki âyetlerini düşünsünler, akılları selîm olanlar da öğüt (ve ibret) alsınlar.]

30 [Biz, Dâvûd'a Süleymân'ı bahşettik. O ne güzel kuldu. Her hâlinde Allah Teâlâ'ya tevbe ve rücû' ederdi.]

إِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافِنَاتُ الْجِيَادُ ﴿٣١﴾ فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ
حُبَّ الْخَيْرِ عَن ذِكْرِ رَبِّي حَتَّىٰ تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾ رُدُّوهَا عَلَيَّ
فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ
وَأَلْقَيْنَا عَلَىٰ كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي
وَهَبْ لِي مُلْكًا لَّا يَنبَغِي لِأَحَدٍ مِّن بَعْدِي ۖ إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾

31 [Hani O'na öğleden sonra, bir ayağını tırnağı üzerine dikerek üç ayağı üzerinde duran makbûl ve sür'atli atlar gösterilmişti.]

Kelbî'nin rivâyetine göre; Süleymân Aleyhisselâm Dımaşk'da veyâ Nusaybin'de harb ederek bin at ele geçirmişti. Mukaatil, bu atların O'na babasından kaldığını söylemiştir. Öğle Namazını kıldıktan sonra bakmış ki Güneş batıyor. Halbuki kendisi İkindi Namazını kılmamış. Buna pek üzülmüş; ve:

32 [«Beni bu mal (at) sevgisi Rabbimin zikrinden alıkoydu. Güneş gurub etti (İkindi Namazını kılamadım.)» demişti.]

33 [«Onları, bana geri getirin.» diye emretti. Kılıçla (Allah yolunda) ayaklarını ve boğazlarını kesti.]

Atların hem bacaklarını hem boyunlarını kesmesi dünyâyı tahkîr içindir. Bu, O'nun şerîatında mubâh idi. Bize, harâmdır. Rivâyete göre; dünyâdaki iyi cins koşu atları, kesilmeden kalan yüz attan üremiştir. Hz. Alî (R.A.)'den rivâyet edilmiştir ki, Süleymân Aleyhisselâm'ın: «Bana, geri getirin!» sözünün ma'nâsı: Güneş'i geri getirin demektir. Bu sözü, Güneş Meleklerine söylemiş; onlar da Güneş'i geri getirmişler ve İkindi vakti çıkmadan edâ etmiş. Zîrâ atların O'na arz olunması dünyâ sevgisi için değil, cihâd içinmiş.

Hasan diyor ki: **«Süleymân Aleyhisselâm, o atları öldürünce, Allah Teâlâ kendisine daha hayırlısını ve daha sür'atlisini yânî rüzgârı verdi.»**

34 **[Celâlim hakkı için, Biz Süleymân'ı imtihan da ettik. Tahtının üstüne bir cesed bıraktık. Sonra tevbe ile rücû' etti.]**

Süleymân Aleyhisselâm, mülkü elinden alınmak sûreti ile imtihan olunmuştur. Buna sebeb, sevdiği bir kadınla evlenmesi olmuş. Çünkü kadın, putperest imiş. Hz. Süleymân'ın haberi olmadan O'nun sarayında puta taparmış. Süleymân Aleyhisselâm'ın hükümdarlığı yüzüğünde imiş. Bir gün, helâya giderken yüzüğü Emine nâmındaki bir câriyesine vermiş. Zâten âdeti bu imiş. Arkasından Sahr nâmındaki bir Cinnî O'nun kıyâfetine girerek yüzüğü almış. Artık bütün mahlûkât ve kuşlar O'na râm olmuşlar. Süleymân Aleyhisselâm gelince O'nu tahtında görmüş. Süleymân, benim, dese de kimse aldırış etmemiş, tahtının üzerindeki cesed o cinnî imiş.

35 **[«Ey Rabbim! Beni mağfiret et! Ve bana öyle bir mülk ve saltanat bahşet, ki benden sonra hiçbir kimseye lâyık olmasın. Şübhesiz Sen, cümlenin murâdını ihsan edicisin.» dedi.]**

Bir müddet sonra Süleymân Aleyhisselâm, yüzüğünü ele geçirerek tahtına dönmüş. Ve Allah'dan mağfiret dilemiş. Bu mağfiret dileğine muhtelif sebebler gösterilmiştir. Bir rivâyete göre; Hz. Süleymân'ın bir çocuğu dünyâya gelmiş. Şeytanlar, zarar vermesin diye çocuğu bulutun üzerine koyup orada besletmiş. Tevekkülü terk ettiği için Allah Teâlâ çocuğun rûhunu kabzederek cesedini Süleymân Aleyhisselâm'ın tahtının üzerine koydurmuş. Başka bir rivâyette şöyle denilmiştir:

«Süleymân Aleyhisselâm'ın bir oğlu vardı. Bir gün, oğlu yanında iken Azrâil Aleyhisselâm, Hz. Süleymân'ı ziyârete geldi. Oğlu, ondan korkup rengi değişti. Süleymân (A.S.) rüzgâra emrederek çocuğu oradan naklettirdi. Meğer, çocuğun eceli gelmiş imiş. Rüzgârın üzerinde rûhu kabzolunup Süleymân Aleyhisselâm'ın tahtı üzerine cesedi bırakılmış. Süleymân (A.S.) tevekkülü terk etmekle hatâya düştüğünü anlayarak pişman olmuş ve tevbe ile Allah'a yönelmiş.

فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾ وَالشَّيَاطِينَ
كُلَّ بَنَّاءٍ وَغَوَّاصٍ ﴿٣٧﴾ وَآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾

36 [**Bunun üzerine Biz, O'na rüzgârı teshîr ettik. O'nun emriyle, tatlı tatlı eserek, istediği yere giderdi.**]

37, 38 [**İnşâatçı ve dalgıç Şeytanları ve zincirlerle bağlı olan başkalarını da O'na müsehhar kıldık.**]

هَٰذَا عَطَآؤُنَا فَٱمْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾ وَإِنَّ لَهُۥ
عِندَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَـَٔابٍ ﴿٤٠﴾ وَٱذْكُرْ عَبْدَنَآ أَيُّوبَ
إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُۥٓ أَنِّى مَسَّنِىَ ٱلشَّيْطَٰنُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾

39 [**Ey Süleymân! (Bu mülk, bu saltanat ve teshîr) sana, Bizim atâmızdır. Ondan dilediğine ihsân et, ve dilediğine etme! Hesâb olunacak değilsin.**]

Yâhûd hesâbsız sana verdik. Veyâ Bizim, atâmız çoktur. Kimse onu saymaya, hesâb etmeye kaadir değildir.

40 [**(Dünyâda böyle olmakla berâber Âhirette de) gerçekten O'nun nezdimizde yakınlığı ve âkıbet varacağı güzel bir mercii vardır.**]

41 [**(Yâ Muhammed!) Kulumuz Eyyûb'u da yâdet! Hani O, Rabbine: «Yâ Rab! Şeytan, bana renc ve elemle dokundu.» diye duâ ve nidâ etmişti.**]

Her şey Allah Teâlâ'nındır. Böyle iken Eyyûb Aleyhisselâm'ın uğradığı meşakkat ve elemi Şeytan'a nisbet etmesi, Cenâb-ı Hakk'a karşı olan edebindendi. Nihâyet, bu duâsına icâbetle buyuruldu ki:

ٱرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَٰذَا مُغْتَسَلٌۢ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهُۥٓ أَهْلَهُۥ
وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنَّا وَذِكْرَىٰ لِأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٤٣﴾ وَخُذْ
بِيَدِكَ ضِغْثًا فَٱضْرِب بِّهِۦ وَلَا تَحْنَثْ ۗ إِنَّا وَجَدْنَٰهُ صَابِرًا ۚ نِّعْمَ
ٱلْعَبْدُ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾

42 [**Ayağınla yere vur! İşte, yıkanılacak ve içilecek serin bir su!]**

Rivâyete göre; Hz. Eyyûb, ayağını yere vurmuş ve biri sıcak, biri soğuk iki pınar çıkmış. Sıcak su ile yıkanıp bedenindeki ağrılar dinmiş: soğuk sudan içerek içindeki elemler zâil olmuş. (Nasıl ki bu gibi sulardan insanlar hâlâ istifâde etmektedirler.)

43 [**Tarafımızdan bir rahmet ve kâmil akıl sâhibleri için bir ibret olmak üzere; Biz, ona ehlini ve berâberlerinde daha bir mislini hîbe ettik.]**

44 [**Eline** (yaşı, kurusu karışık) **bir demet** (ot) **al da onunla** (zevcelerine) **vur ki,** (yemîninde) **hânis olmayasın, dedik. Biz, Eyyûb'u cidden** (nefsin, ehline, ve malına erişen musîbetlere) **sabreder bulduk. O, ne güzel kuldu. Dâimâ Allah Teâlâ'ya döner, O'na sığınırdı.]**

Rivâyet edildiğine göre; Eyyûb Aleyhisselâm zevcesi Leyyâ bint-i Ya'kûb yâhûd Rahmet bint-i Efrâim bin Yûsuf'a, çağırdığı bir hizmete geç gelmiş bulunduğu için, sıhhat bulduğu takdîrde yüz değnek vurmaya yemîn etmişti. Halbuki zevcesinin kendisine ettiği hizmet ve fedakârlıkları pek büyüktü. Bu sebeble, Cenâb-ı Hak yüz tâne sapın bir arada ve bir def'ada vurulmasını kâfi' gördü.

وَاذْكُرْ عِبَادَنَآ إِبْرٰهِيمَ وَإِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ
أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ﴿٤٥﴾ إِنَّآ أَخْلَصْنٰهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى
الدَّارِ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾ وَاذْكُرْ إِسْمٰعِيلَ
وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِّنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾ هٰذَا ذِكْرٌ وَإِنَّ
لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٤٩﴾ جَنّٰتِ عَدْنٍ مُّفَتَّحَةً لَّهُمُ الْأَبْوٰبُ ﴿٥٠﴾

45 [**Tâat ve ibâdette kuvvet, ulûm ve maarifte, şerîat ve dînde basîret sâhibleri bulunan kullarımız İbrâhîm, İshâk ve Ya'kûb'u da yâdet!]**

46, 47 [**Zîrâ Biz, onları, dâimâ Âhiret evini hatırlamak gibi pâk bir hasletle, hâlislerden kıldık. Ve elbette onlar indimizde, en güzîde, en hayırlı kimselerdendi.]**

48 [**İsmâîl'i, Elyesa'ı, Zülkifli de zikret! Bunların her biri güzîde, hayırlı insanlardandı.**]

İsmâîl Aleyhisselâm'ın babası İbrâhîm ve kardeşi İshâk Aleyhisselâmlardan ayrı olarak zikredilmesi şânına bilhassa i'tinâ içindir.

Elyesa bin Ahtub'u İlyâs Aleyhisselâm kendisinden sonra İsrâîloğullarına halîfe bırakmıştı. Bilâhare, O'na da nübüvvet verildi.

Zülkifl, Elyesa Aleyhisselâm'ın amcasının oğludur. Yâhûd Bişr bin Eyyûb Aleyhisselâm'dır. Lâkab ve nübüvveti ihtilâflıdır. Benî İsrâîl'den yüz Peygamberin katilden O'na sığındığı ve hepsini himâye ettiği söylenir.

49 [**Bu, (Peygamberler için bir şeref) bir zikirdir. Her hâlde müttekîler için dönüp varılacak güzel bir merci' vardır.**]

50 [**Ki bu Adn Cennetleridir. Bütün kapıları kendilerine açıktır.**]

مُتَّكِـِٔينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَـٰكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾ وَعِندَهُمْ
قَـٰصِرَٰتُ ٱلطَّرْفِ أَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾ هَـٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ ٱلْحِسَابِ ﴿٥٣﴾

51 [**İçlerinde tahtlarına yaslanacaklar, çeşid çeşid meyvalar ve içecekler isteyecekler.**]

52 [**Ve yanlarında gözlerini kasreden (zevclerinden başkasına bakmıyan) yaşıt (aynı yaş ve güzellikte) hûriler vardır.**]

53 [**İşte, Hesâb Günü için size va'dolunanlar bunlardır.**]

إِنَّ هَـٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُۥ مِن نَّفَادٍ ﴿٥٤﴾ هَـٰذَا ۚ وَإِنَّ لِلطَّـٰغِينَ لَشَرَّ
مَـَٔابٍ ﴿٥٥﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا ۖ فَبِئْسَ ٱلْمِهَادُ ﴿٥٦﴾ هَـٰذَا ۙ فَلْيَذُوقُوهُ
حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ ﴿٥٧﴾ وَءَاخَرُ مِن شَكْلِهِۦٓ أَزْوَٰجٌ ﴿٥٨﴾ هَـٰذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ
مَّعَكُمْ ۖ لَا مَرْحَبًۢا بِهِمْ ۚ إِنَّهُمْ صَالُوا۟ ٱلنَّارِ ﴿٥٩﴾ قَالُوا۟ بَلْ أَنتُمْ ۖ
لَا مَرْحَبًۢا بِكُمْ ۚ أَنتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ لَنَا ۖ فَبِئْسَ ٱلْقَرَارُ ﴿٦٠﴾

54 [**Bu, Bizim (müttekîler için hazırladığımız) tükenmiyecek rızkımızdır.**]

55 [**Bu (Cennet ehlinin) böyle. Kâfirler için ise, muhakkak çok kötü bir merci' vardır.**]

56 [**Cehennem. Oraya girecekler. O, ne kötü yataktır.**]

57 [**Bu azâb onlar içindir. Tatsınlar! Kaynar su ve irin.**]

İbn-i Abbâs (R.A.)'a göre; gassâk, şiddetli soğuk demektir. Ateş, sıcaklığı ile; bu da soğukluğu ile yakar.

58 [**Onlar için, bundan başka, bu şekilde daha çeşid çeşid azâblar vardır.**]

59 [(Melekler, kâfirlerin elebaşılarına, kendilerine tâbi olanları göstererek): «**İşte, sizinle birlikte** (Cehennem'e) **giren gürûh.**» (Dünyâda yakınlarınızdı diyecekler, onlar da): «**Rahat yüzü görmesinler.** (İstihkaklariyle) **ateşe girmişlerdir.**» (diyecek.)]

60 [**Metbûlar: «Hayır! Asıl siz rahat yüzü görmeyin. Bu hâle bizi uğratan sizsiniz. Burası ne kötü karargâhtır.» diyecekler.**]

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾ وَقَالُوا
مَا لَنَا لَا نَرَىٰ رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ ﴿٦٢﴾ أَتَّخَذْنَاهُمْ سِخْرِيًّا
أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمُ الْأَبْصَارُ ﴿٦٣﴾ إِنَّ ذَٰلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ ﴿٦٤﴾ قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾ رَبُّ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٦٦﴾ قُلْ هُوَ نَبَؤٌا عَظِيمٌ
﴿٦٧﴾ أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾

61 [**Ve yine diyecekler ki: «Ey Rabbimiz! Bizi** (iğvâ ederek) **kim bu azâba uğramamıza sebeb olduysa, onun ateş içindeki azâbını kat kat arttır.**»]

62 [**Bir de, şöyle diyecekler: «Bize ne oldu? Ki** (dünyâda) **kötü saydığımız adamları ateşte görmüyoruz.**»]

63 [«Kendileriyle istihzâ eder dururduk. Yoksa gözlerimiz onlardan kaydı mı?»]

64 [Bu Cehennem ehlinin birbirleriyle mücâdele ve muhâsamaları, muhakkak doğrudur.]

65 [De ki: «Ben, ancak Allah Teâlâ'nın azâbiyle sizi korkutmaya me'mûr Resûlüyüm. Tek ve her şeyi kaahir Allah Teâlâ'dan gayri ma'bûd yoktur.»]

66 [Göklerin, yerin ve aralarındakilerin Rabbi O'dur. Ve dilediğine azâbla galip, dilediğine mağfiretle mün'imdir.»]

67, 68 [De ki: «Bu (Kur'ân) pek büyük bir haberdir. Siz, ondan yüz çeviriyorsunuz.»]

مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَإِ الْأَعْلَىٰ إِذْ
يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾ إِنْ يُوحَىٰ إِلَيَّ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٧٠﴾ إِذْ قَالَ رَبُّكَ
لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ ﴿٧١﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ
مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٢﴾ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾

69 [«Benim Mele-i A'lâ'ya, aralarında münâkaşa ederlerken, hiçbir bilgim yoktu.»]

70 [«Ben, ancak apaçık inzâra me'mûr olduğum içindir ki, (bu bilgi) bana vahyolunuyor.»]

71 [Hani, Rabbin celle şânuh, Meleklere: «Ben, çamurdan bir insan yaratacağım.» demişti.]

72 [«Hilkatini tamamlayıp da içerisine rûhumdan nefhettiğim zaman ona secde edin.»]

73 [Bütün Melekler, ,toptan secde etmişlerdi.]

إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾ قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ
أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾

74 [Yalnız İblîs, kibirine yediremedi de kâfirlerden oldu.]

75 [Allah Teâlâ: «Yâ İblîs! İki elimle (vâsıtasız, kudretimle) yarattığım şeye secde etmekten seni men'eden ne? Kibirlendin mi? Yoksa yücelerden mi oldun?» buyurdu.]

قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ ﴿٧٦﴾ قَالَ
فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٧٧﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَىٰ
يَوْمِ الدِّينِ ﴿٧٨﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنظِرْنِي إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ
﴿٧٩﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿٨٠﴾ إِلَىٰ يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾

76 [İblîs: «Ben, ondan daha hayırlıyım. Beni ateşten, onu çamurdan yarattın.» dedi.]

77 [Allah Teâlâ buyurdu: «Hemen buradan (Cennet'ten, veyâ semâdan, yâhûd melekiyyet sûretinden) çık! Zîrâ, artık sen rahmetimden matrûdsun.»]

78 [«Ve Cezâ Gününe değin lâ'netim üzerindedir.»]

79 [İblîs: «Ey Rabbim! İmdi ba'solunacakları güne kadar bana mühlet ver.» dedi.]

80, 81 [Allah Teâlâ: «Ma'lûm bir vakte dek sana mühlet verilmiştir.» buyurdu.]

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾
قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ
﴿٨٦﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

82, 83 [İblîs: «Yâ Rab! İzzetin hakkı için, ben, içlerinden muhlis kulların müstesnâ, onların hepsini idlâl edeceğim.» dedi.]

84, 85 [**Allah Teâlâ: «Bu doğru. Ve ben doğruyu söylerim. Celâlim hakkı için, Cehennem'i senden** (senin cinsinden) **ve onların içinden sana tâbi' olanlarla tamâmen dolduracağım.» buyurdu.**]

86 [**De ki** (Yâ Muhammed!) «(Risâletimi tebliğ için) **sizden hiçbir ücret istemiyorum. Ve Ben, size kendiliğimden** (bir şey îcâd edip de) **teklîf edenlerden de değilim.»**]

87 [**O** (Kur'ân), **bütün âlemler için ancak bir zikir** (bir mev'ize) **dir.**]

88 [**Her hâlde, onun haberini** (gerçekliğini, va'dini, vaîdini, ba'si) **bir müddet sonra** (ölümünüzü müteakıb, yâhûd Kıyâmet Günü, veyâ İslâm'ın galebesi zamanında) **hepiniz bilmiş olacaksınız.**]

39 — ZÜMER SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 75 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

تَنزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ إِنَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ
فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ الدِّينَ ﴿٢﴾ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ۚ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا
مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ
بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣﴾

1 [**Bu Kitab'ın (Kur'ân'ın) indirilmesi, emrinde gaalib, tedbîrinde hakîm olan Allah Teâlâ tarafındandır.**]

Bu sûre-i celîleye «**Guref Sûresi**» de denilir. 53, 54 ve 55 inci âyetleri Medenî'dir.

2 [**Biz, o Kitabı sana hak olarak indirdik. O hâlde, Allah Teâlâ'ya dînde ihlâs ile (şirk ve riyâdan âri olarak) ibâdet et!**]

3 [**İyi bilin ki, Allah için olan dîn, (şek ve şirkten pâk ve) hâlis olan dîndir. Allah Teâlâ'dan gayriyi ilâh ittihâz edenler: «Biz, onlara ancak, (şefâatleriyle) bizi Allah Teâlâ'ya yaklaştırsınlar diye ibâdet ediyoruz.» dediler. Hiç şübhesiz, Allah Teâlâ, onların ihtilâf ettikleri şeyi, aralarında hüküm ve fasledecektir. Muhakkak ki, Allah-ü azîmüşşân, yalancı ve nankörleri hidâyete erdirmez.**]

لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَاصْطَفَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ سُبْحَانَهُ ۖ
هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٤﴾ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۖ يُكَوِّرُ
اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ
كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى ۗ أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٥﴾

4 [Şâyed Allah Teâlâ (o küfredenlerin zu'mettikleri gibi) evlâd edinmek isteseydi, mahlûklardan dilediğini ihtiyâr ederdi. Allah-ü azîmüşşân bundan tamâmiyle münezzehtir. O, birdir (şerîki yoktur. Evlâd ve şerîk isnâd edenleri) azametiyle kahredicidir.]

5 [O, gökleri ve yeri hak ile halk etti. O, geceyi gündüzün, gündüzü gecenin üstüne sarar. (Geceden eksiltir, gündüzü artırır ve gündüzden eksiltir, geceyi artırır) ve Güneş'i, Ay'ı müsehhar kılmıştır. Her biri muayyen bir zamana kadar seyir ve cereyân eder. İyi bilin ki, O, her şeye Kaadir ve gaalibdir ve (ikaabında acele etmez) Gaffâr'dır.]

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا ۖ وَأَنْزَلَ لَكُمْ
مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ ۚ يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا
مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ۚ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ۖ لَا إِلَٰهَ
إِلَّا هُوَ ۖ فَأَنَّىٰ تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾ إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ ۖ وَلَا
يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ ۖ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ ۗ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ
وِزْرَ أُخْرَىٰ ۗ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

6 [O, sizi tek nefisten (Âdem Aleyhisselâm'dan) halk etti. Sonra, O'ndan da zevcesini yarattı.]

[Ve sizin için davarlardan (dişili erkekli olmak üzere deve, sığır, koyun ve keçiden) sekiz çift indirdi.]

[Sizleri analarınızın karınlarında üç karanlık içinde hilkatten hilkate yaratıp duruyor.]

[İşte, Rabbiniz olan Allah Teâlâ! Mülk O'nun. (İbâdete müstehak) O'ndan gayri ma'bûd yoktur. Böyle iken, nasıl oluyor da (O'nun ibâdetinden) döndürülüyorsunuz.]

7 [Şâyed kâfir olursanız şübhe yok ki, O, sizden (îmân ve ibâdetinizden) müstağnîdir.]

[O, (mücerred merhâmetinden) kullarının küfürlerine râzı olmaz.]

Zîrâ o, onları azâb ve helâke götürür.

[Ve şâyed O'na (îmân ve ibâdet edip de) şükrederseniz, sizden râzı olur.]

Çünkü bu, fevz ve felâhınıza sebebtir.

[Hiçbir günâhkâr, başkasının günâhını yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbiniz celle şânuhuyedir. O vakit, O, size bütün yaptıklarınızı haber verecek. Zîrâ Allah-ü azîmüşşân, sînelerde ne varsa hepsini hakkıyle bilir. Hiçbir şey O'na gizli kalmaz.]

وَإِذَا مَسَّ الْإِنسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ
نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِن قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَندَادًا
لِّيُضِلَّ عَن سَبِيلِهِ ۚ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا ۖ إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٨﴾

8 [Ne zaman insana (kâfirlere) bir zarar isâbet etse, bütün varlığı ile Rabbine dönerek niyâz eder. Sonra (Allah Teâlâ, o zarara karşılık) kendisine tarafından bir ni'met ihsân etti mi, ettiği niyâzı unutur da, yolundan saptırmak için, Allah Teâlâ'ya eşler bulmaya başlar. De ki: (Yâ Muhammed!) «Küfrünle biraz zevk ededur! Muhakkak sen, ateşliklerdensin.»]

أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو
رَحْمَةَ رَبِّهِ ۗ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۗ
إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾ قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا
رَبَّكُمْ ۚ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ ۗ وَأَرْضُ اللَّهِ
وَاسِعَةٌ ۗ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

9 [(O hâlde olan kâfirler mi hayırlıdır), **yoksa gece saatlerinde, secdeye kapanarak, kıyâmda durarak dâimâ tâat ve ibâdet eden, Âhiret azâbından korkan, Rabbinin rahmet ve mağfiretini uman mı** (daha hayırlıdır?)]

[**De ki: «Hiç bilenlerle, bilmeyenler bir olur mu? Ancak akıl sâhibleri öğüt kabûl eder, ibret alırlar.»**]

10 [(Yâ Muhammed!) **Mü'min kullarıma de ki: «Rabbinizin azâbından sakının. Dünyâda tâatle ihsân edenlere** (Âhirette) **güzel bir ecir vardır. Allah Teâlâ'nın toprağı geniştir. Ancak** (vatanından hicrete, mihnete, meşakkat-i tâate), **sabredenlerin ecirleri hesâbsızdır.»**]

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١١﴾ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ
أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ
عَظِيمٍ ﴿١٣﴾ قُلِ اللَّهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾ فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ
مِنْ دُونِهِ ۗ قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ ۗ أَلَا ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾ لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ
وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ۚ ذَٰلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهُ بِهِ عِبَادَهُ ۚ يَا عِبَادِ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾

11,12 [De ki: «Ben, Allah Teâlâ için dînde muhlîs ve muvahhid olarak ibâdet etmeye ve Müslümanların ilki olmaya emrolundum.»]

13 [De ki: «Şâyed ben (şirk veyâ riyâ ile) Rabbime ısyân edersem, büyük bir günün azâbından korkarım.»]

14, 15 [De ki: «Ben, dinimi O'na hâlis kılarak, ancak Allah Teâlâ'ya ibâdet ederim. (İhlâsta bana iktidâ edin. Şâyed etmezseniz) siz de O'ndan gayri dilediğinize ibâdet edin!» De ki: «Hüsrânda olanlar Kıyâmet Günü (Cennet'ten mahrûm kalmak ve ateşe girmekle) nefislerine ve ehillerine zulüm ve ziyân edenlerdir. İyi bilin ki, bu işte apâşikâr bir husrândır.»]

16 [O husrânda olanların üzerlerinde ateşten gölgelikler, altlarında da yine ateşten gölgelikler (döşekler) vardır. İşte (bu o azâb ki) Allah Teâlâ, bununla kullarını korkutuyor. Kullarım! Benden korkun!]

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ ۚ
فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ ۚ
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾ أَفَمَنْ
حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾

17, 18 [Tâgût'a tapmaktan içtinâb edip de Allah Teâlâ'nın ibâdetine rücû' edenlere Cennet müjdesi vardır. Sözleri dinleyip de en güzeline tâbi' olan kullarıma müjdele (Yâ Muhammed!). Onlar Allah Teâlâ'nın kendilerine hidâyet ettiği kimselerdir. Kâmil akıl sâhibleri de bunlardır.]

Sözleri dinleyip de en güzeline tâbi' olmakdan murâd: Kur'ân'ın azîmet ve ruhsatlarını dinleyip en güzeli ile amel etmeleridir. Meselâ, vâcib ile mendûb karşısında kalsalar vâcibi yaparlar. Kısâsla afv karşısında kalırlarsa afvı tercîh ederler. Hâsılı emrolundukları şeyin hangisi efdalse onu yaparlar.

19 [Üzerlerine azâb kelimesi hak olmuş kimseyi, sen o ateşte olanı kurtarmaya kaadir olur musun?]

لَٰكِنِ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِّن فَوْقِهَا غُرَفٌ مَّبْنِيَّةٌ
تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ ۖ وَعْدَ ٱللَّهِ ۖ لَا يُخْلِفُ ٱللَّهُ ٱلْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾

20 [Fakat, onlar ki Rablerinden korkarlar (îmân ve tâattedirler) onlar için (Cennette) birbiri üzerine binâ olunmuş, şehnişinler vardır. Altlarından ırmaklar akar. Bu, Allah Teâlâ'nın (kerîm) va'didir. Allah-ü azîmüşşân, va'dinde hulfetmez.]

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَسَلَكَهُۥ يَنَٰبِيعَ فِى ٱلْأَرْضِ ثُمَّ
يُخْرِجُ بِهِۦ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَٰنُهُۥ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَىٰهُ مُصْفَرًّا
ثُمَّ يَجْعَلُهُۥ حُطَٰمًا ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٢١﴾

21 [Allah Teâlâ'nın semâdan yağmur yağdırıp da onu yeryüzünde pınarlara getirdiğini, sonra onunla renk renk nebatlar bitirdiğini, sonra da kuruttuğunu görmedin mi? Nihâyet, onları sapsarı görürsün. Daha sonra onları ufalar (tâne yapar). Elbette bunda kâmil akıl sâhibleri için bir ibret vardır.]

أَفَمَن شَرَحَ ٱللَّهُ صَدْرَهُۥ لِلْإِسْلَٰمِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِّن رَّبِّهِۦ ۚ فَوَيْلٌ
لِّلْقَٰسِيَةِ قُلُوبُهُم مِّن ذِكْرِ ٱللَّهِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٢﴾ ٱللَّهُ
نَزَّلَ أَحْسَنَ ٱلْحَدِيثِ كِتَٰبًا مُّتَشَٰبِهًا مَّثَانِىَ ۖ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ
جُلُودُ ٱلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ۖ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ
ذِكْرِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ هُدَى ٱللَّهِ يَهْدِى بِهِۦ مَن يَشَآءُ ۚ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ
فَمَا لَهُۥ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾ أَفَمَن يَتَّقِى بِوَجْهِهِۦ سُوٓءَ ٱلْعَذَابِ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ
وَقِيلَ لِلظَّٰلِمِينَ ذُوقُوا۟ مَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾

22 [**Allah'a, kalbini İslâm için açıp da, Rabbinden gelen bir nûr üzerinde olan kimse,** (O'nun zikrinden yüz çeviren katı kalbli kimselere benzer mi?) **Allah Teâlâ'yı zikretmekten kalbleri kaskatı kasılmış olan kimselerin vay hâline! Onlar, açık bir dalâlet içindedirler.**]

23 [**Allah Teâlâ, size sözün en güzelini indirdi.**]

[(Âyetleri) **birbirine benzer ve ikişer ikişer bir Kitab.**]

Bir Kitab ki, i'câzda, nazımda, sıhhat ve hükümde birbirine benzer. Onda aslâ bir tenâkuz ve ihtilâf yoktur. Ve va'ad va'îd, emir nehi, rahmet azâb, Cennet Cehennem, ...er gök, karanlık aydınlık gibi ikişer ikişerdir. Yâhûd kasası, ihbârı, hükümleri, öğütleri mükerrerdir. Nazm-i celîlin muhteviyâtını şöyle ifâde ederler:

Helâl, harâm, muhkem, müteşâbih.
Beşîr, nezîr, kıssa, ıza, mesel.

[(Va'îdleri karşısında) **Rablerinden korkanların ondan kalbleri titrer. Sonra Allah Teâlâ'nın** (rahmet ve mağfireti) **zikrine derileri de, kalbleri de yumuşar, sükûn bulur.**]

[**İşte bu, Allah'ın hidâyetidir, ki O, dilediğini bununla doğru yola çıkarır. Allah Teâlâ, her kimi şaşırtırsa, artık ona hidâyet edecek yoktur.**]

24 [**Kıyâmet Günü, o kötü azâbtan yüzü ile korunacak olan kimse, azâbtan emîn olan kimse gibi midir?** (Küfür ve ısyânla) **nefislerine zulmedenlere: «Kazandıklarınızın cezâsını çekin!» denir.**]

كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾
فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ ۚ
لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

25 [**Onlardan evvelkiler de Peygamberlerini tekzîb ettiler de, farkında olmadıkları, ummadıkları bir cihetten azâb geliverdi.**]

26 [**Allah Teâlâ, onlara** (dünyâda mesh, katl, esâret, sürgün gibi) **zillet ve rüsvâylığı tattırdı.** (Onlar için hazırlanan) **Âhiret azâbı ise, elbette daha büyüktür. Bilselerdi** (ibret alırlardı.)]

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ مِن كُلِّ مَثَلٍ
لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾ قُرْآنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَّعَلَّهُمْ
يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَّجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ
وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ۚ الْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾ إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ
﴿٣٠﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِندَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

27 [**Yemîn ederim ki, bu Kur'ân'da insanlar için, öğüt kabûl etsinler diye her şeyden misâl getirdik.**]

28 [**Tâ ki (şirkten) sakınsınlar diye Kur'ân'ı, ihtilâf ve tenâkuzdan âzâde olarak, Arap diliyle indirdik.**]

29 [**Allah Teâlâ bir misâl îrâd buyurdu: Sert ve birbiriyle geçinemiyen birkaç müşterek efendisi olan bir köle ile, bir kişiye teslîm olmuş, yalnız onun hizmetinde bulunan bir köle, bir olur mu?**]

Müşrikle muvahhide misâldir. Birbirleriyle çekişip duran birkaç müşterek efendisi olan bir köleye her biri bir hizmet emreder. Köle şaşırır kalır. Emredilen hizmetleri tam yapamıyacağı için hiçbirinin hoşnûdluğunu kazanamaz. Hele birinin emrettiği şeyi, diğeri nehyederse vaziyeti büsbütün müşkilleşir. Halbuki, tek kişinin malı olan ve yalnız ona hizmet eden bir kölenin durumu böyle değildir. O, işini kolaylıkla görür. Hele efendisinin hoşnûdluğunu celbetmeye de muvaffak olursa, bittabi' ikisinin vaziyeti birbirinin aynı olmaz.

Müşrikle muvahhid de böyledir. Müşrikin kendisine tesâhüb eden ortakları vardır. Aralarında nizâ eder dururlar. Birinin emrettiğini diğeri nehyeder. Hangisini hoşnûd etsin? Mütehayyir kalır. Fakat muvahhid böyle değildir. O, tek ma'bûdun tâatindedir. Yalnız, O'nun rızâsını isticlâb edecektir.

[**Bütün hamd Allah Teâlâ'nındır. Fakat pek çoğu** (Rabb-i vâhide ibâdetin, putlara ibâdetten hayırlı olduğunu) **bilmezler.**]

30 [**Muhakkak ki sen öleceksin. Ve muhakkak onlar da ölecekler.**]

Âyet-i kerîme, Resûl-ü Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin irtihâllerini temennî ve buna intizâr eden müşrikler hakkında nâzil olmuştur.

31 [**Sonra, elbette hepiniz Kıyâmet Günü Rabbinizin yanında muhâkemeye duruşacaksınız.**]

Bir hadis-i şerîfde Peygamber (S.A.V.) şöyle buyurmuştur:

«**Bir kimsede, bir Müslümanın ırzına veyâ malına âid hakkı bulunursa, dirhem ve dinâr geçmeyen gün gelmeden bu dünyâda onu edâ veyâ helâl ettirmek sûreti ile zimmetini temize çıkarsın! Belki, o hak sâhibi hakkı mukâbilinde onun hayırlı amellerinden alır. Hayırlı ameli yoksa, arkadaşının günâhları ona yüklenir. Ve Cehennem'e gönderilir.**»

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ ۚ
أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾ وَالَّذِي جَاءَ
بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾ لَهُم مَّا
يَشَاءُونَ عِندَ رَبِّهِمْ ۚ ذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾ لِيُكَفِّرَ اللَّهُ
عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ الَّذِي
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ ۖ وَيُخَوِّفُونَكَ
بِالَّذِينَ مِن دُونِهِ ۚ وَمَن يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾

32 [**Allah Teâlâ'ya** (şerîk ve evlâd isnâd etmek sûretiyle) **yalan söyleyen ve kendisine sıdk** (ı müştemil Kur'ân) **geldiğinde tekzîb eyliyenden daha zâlim kim olabilir? Kâfir olanlar için Cehennem'de menzil yok mudur?** (Bu mücâzât onlara yeter).]

33 [**Sıdk'ı** (Kur'ân'ı) **getiren** (Muhammed sallallahü aleyhi

ve sellem) le onu tasdîk edenler yok mu! İşte (şirk ve ısyândan) ittikâ eyliyenler onlardır.]

34 [Onlar için Rableri nezdinde her diledikleri vardır. (Tâatlerinde) ihsân edenlerin mükâfatı budur.]

35 [Tâ ki Allah Teâlâ, bununla onların evvelce işledikleri en kötü amellerini bile örtsün ve tâ ki işlemekte bulundukları güzel amellerin en güzeline göre ecirlerini versin.]

36 [Allah Teâlâ, kuluna kâfi' değil midir?]

Mekke müşrikleri aleyhissalâtü vesselâm Efendimize: «İlâhlarımıza ta'netme, ki onlardan sana bir zarar erişmesin.» demişlerdi. Bunun üzerine, bu âyet-i kerîme nâzil olmuş, her şerîrin şerrini def'de, Allah Teâlâ, kuluna kifâyet eder, denilmiştir.

[(Yâ Muhammed! Müşrikler) seni Allah Teâlâ'dan başkalariyle (ilâhlariyle) korkutuyorlar. Allah Teâlâ, her kimi şaşırtırsa, artık ona hidâyet edecek yoktur.]

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي
انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ
أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي
بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ
اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾ قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى
مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾ مَنْ يَأْتِيهِ
عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٤٠﴾

37 [Allah Teâlâ, her kime de hidâyet verirse, onu da şaşırtacak yoktur. Allah Teâlâ, mülkünde gaalib ve düşmanlarına intikâm eder değil midir?]

38 [Celâlim hakkı için, müşriklere: «Bu gökleri ve yeri kim halk etti?» diye sorsan, elbette «Allah Teâlâ» diyeceklerdir.]

[De ki: « O hâlde Allah Teâlâ'yı bırakıp da ibâdet ettikleriniz, şâyed Allah Teâlâ bana bir zarar dilerse, benden onun bu zararını giderebilirler mi? Haber verin bana!»]

[«Yâhûd Allah Teâlâ, bana bir rahmet dilese, ilâhlarınız, onun bu rahmetini tutabilirler mi?»]

[De ki: «Allah Teâlâ, bana kafîdir. Tevekkül edenler, ancak O'na tevekkül ederler.»]

39, 40 [De ki: «Ey kavmim! Tâkatiniz yettiği kadar (aleyhimde) çalışın! Her hâlde ben de çalışıyorum. Yakında Allah Teâlâ'nın azâbının kime gelip onu zelîl ve rüsvây edeceğini, dâimî azâbın kime ineceğini bileceksiniz.]

إِنَّآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ لِلنَّاسِ بِٱلْحَقِّ ۖ فَمَنِ ٱهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِۦ ۖ وَمَن
ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۖ وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾
ٱللَّهُ يَتَوَفَّى ٱلْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَٱلَّتِى لَمْ تَمُتْ فِى مَنَامِهَا ۖ
فَيُمْسِكُ ٱلَّتِى قَضَىٰ عَلَيْهَا ٱلْمَوْتَ وَيُرْسِلُ ٱلْأُخْرَىٰٓ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ
إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾ أَمِ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِ
ٱللَّهِ شُفَعَآءَ ۚ قُلْ أَوَلَوْ كَانُوا۟ لَا يَمْلِكُونَ شَيْـًٔا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾

41 [Şübhe yok ki Biz, sana Kur'ân'ı, insanlar için hak ile indirdik. Kim Kur'ân'la ihtidâ ederse, bu, kendi menfaatinedir. Kim de hidâyetten yüz çevirirse vebâli ancak nefsine olur. Sen, onlara (hidâyete cebretmeye) vekîl değilsin.]

42 [Allah Teâlâ, ölüm zamanında, ölmeyenin de uykusunda rûhunu alır. Üzerine ölüm kazâ olunan rûhu tutar. Diğerini eceli gelinceye kadar salıverir. Şübhesiz, bunda düşünecek bir kavim için ibretler vardır.]

43 [Yoksa onlar, Allah Teâlâ'dan başkalarını şefi'ler mi edindiler? De ki: «Hiçbir şeye muktedîr değillerse ve bir şeye akılları ermese de mi? (Şefâatçi edineceksiniz?)]

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ ۖ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ إِذَا هُمْ
يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾

44 [De ki: «Bütün şefâat Allah Teâlâ'nın iznine bağlıdır. Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Sonra ancak O'na rücû' edeceksiniz.»]

45 [Ne zaman Allah Teâlâ'nın vahdâniyyeti zikrolunsa, Âhiret'e îmânı olmayanların, kalbleri daralır, tiksinirler. Fakat Allah Teâlâ'dan gayri ilâhları zikrolunsa, kalbleri sevinçle dolar, yüzleri güler.]

قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِن سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۚ
وَبَدَا لَهُم مِّنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾ وَبَدَا لَهُمْ
سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤٨﴾

46 [De ki: «Allah'ım! Ey Gökleri ve yeri halk eden, gizli âşikâr her şeyi bilen Rabbim! Kullarının ihtilâf ettikleri şeyler hakkında ancak Sen hüküm verirsin.]

47 [Kıyâmet Günü o kötü azâbtan kurtulmak için, yeryüzünde ne varsa hepsi, bir misli ile birlikte kâfirlerin olsa mutlaka onu

fedâ ederlerdi. Dünyâda zan ve hesâblarında olmayan azâb onlara zâhir olacaktır.]

48 [Onlara (amel defterleri gösterildiği zaman) kazandıkları kötü amelleri görünecek, istihzâ ettikleri şeyin cezâsı kendilerini ihâtâ edecektir.]

فَإِذَا مَسَّ الْإِنسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِّنَّا قَالَ إِنَّمَا
أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ ۚ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾ قَدْ قَالَهَا
الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾

49 [Ne zaman insana bir zarar dokunsa, Bize niyâz eder. Sonra fazlımızdan ona ni'met versek: «Bu, bana ancak (ticâret ve kazanç hakkındaki) bilgimden verildi.» der. Hayır. Bu (ni'met) bir imtihandır. Fakat çoğu bunu bilmez.]

50 [Onlardan evvelkiler de bu sözü söylemişlerdi. Fakat kazandıklarının kendilerine hiç faydası dokunmadı. (Onları azâbtan kurtaramadı.)]

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا ۚ وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هَٰؤُلَاءِ
سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا ۚ وَمَا هُم بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾ أَوَلَمْ يَعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ
لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾ قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ
لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ
إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾ وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ
مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿٥٤﴾

51 [Nihâyet kazandıkları seyyielerin cezâsına uğramışlardı. Bunlardan da nefislerine zulmedenler, yakında kazandıkları seyyielerin cezâsına uğrayacaklardır. Hiçbiri, azâbımızdan kurtulacak değildir.]

52 [Onlar, hâlâ bilmiyorlar mı ki, Allah Teâlâ rızkı dilediğine açar ve dilediğinden kısar. Hiç şübhesiz, bunda mü'minler için ibretler vardır.]

53 [(Yâ Muhammed! Mü'minlere Benim dilimle) de ki: «Ey nefislerine haddi aşan kullarım! Allah Teâlâ'nın rahmetinden ümîdinizi kesmeyin! Zîrâ Allah Teâlâ, bütün günâhları mağfiret buyurur. Şübhe yok ki, Allah-ü azîmüşşân, rahmet ve mağfirette belîğdir.]

54 [Size azâb gelmeden önce, Rabbinize (tevbe ve) rücû' edin! O'na teslîm olun. Sonra, yardım olunmazsınız.]

55 [Farkında olmaksızın, birdenbire azâb gelmeden evvel Rabbiniz celle şânuh'dan size inzâl olunanın en güzeline, Kur'ân'a tâbi' olun!]

56 [Şunun için ki bir nefis: «Hasret ve nedâmet bana ki, Allah Teâlâ'ya tâatte taksîr etmişim. Ben, gerçekten (Allah Teâlâ'nın dînini, Kitabını, Resûlünü ve mü'minleri) istihzâ edenlerdendim.» demesin!.]

57 [Veyâ: «Allah Teâlâ, bana hidâyet etseydi, her hâlde ben de (şirk ve ma'siyetlerden) ittikâ edenlerden olurdum.» demesin!]

58 [Yâhûd azâbı gördüğü zaman: «Keşke bir kere daha (dünyâya) dönüş olsa (akîde ve amelde) ihsân edenlerden olurdum.» demesin!]

بَلَىٰ قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ
مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ
وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾

59 [(Ona): «Hayır! Sana âyetlerim gelmişti. Sen ise, onları tekzîb ve tekebbürle îmândan imtinâ ederek kâfirlerden olmuştun.» denilecek.]

60 [Kıyâmet Günü, Allah Teâlâ'ya kizb ve iftirâ edenlerin yüzlerini kararmış göreceksin. (Îmân ve tâattan) tekebbür edenlere Cehennem'de bir mekân mı yok? (vardır.)]

وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ
يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾ لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾ قُلْ أَفَغَيْرَ اللَّهِ
تَأْمُرُونِّي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾

61 [Allah Teâlâ (şirk ve ma'siyetlerden) sakınanlara fevz ve felâha sebeb olan îmânla necât verir. Onlara hiçbir zarar dokunmaz ve hüzün çekmezler.]

62 [Allah Teâlâ, her şeyin Hâlıkı'dır. O, her şeye vekîl (ve mutasarrıftır.)]

63 [Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur. Allah Teâlâ'nın âyetlerine küfredenler, işte husrânda olanlar onlardır.]

64 [De ki: «(Bu delîllerden sonra) Ey câhiller! Bana, Allah Teâlâ'dan gayriye ibâdet etmemi mi emrediyorsunuz?»]

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ
لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾ بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ
وَكُن مِّنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ
وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ
مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

65 [**Celâlim hakkı için sana ve senden öncekilere şu vahyolundu: «Yemîn ederim ki eğer (bilfarz) şerîk koşarsan bütün amelin boşa gider, hâsirlerden olursun.»**]

66 [**«Hayır! Yalnız Allah Teâlâ'ya ibâdet et! Ve (İn'âmına) şükredenlerden ol!»**]

67 [**Onlar, Allah Teâlâ'yı hakkıyle takdîr** (ve tâ'zîm) **etmediler.** (O'na lâyık olmayan şeyleri şerîk kıldılar). **Halbuki Kıyâmet Günü, bütün arz, O'nun kabzasıdır** (mülk ve tasarrufundadır). **Gökler de sağ eliyle toplanıp dürülecektir.** (O hâlde kudret ve azameti bir mertebede olan) **Hazret-i Bârî' celle şânuh müşriklerin işrâkinden münezzeh ve âlidir.**]

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ
إِلَّا مَن شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنظُرُونَ ﴿٦٨﴾

68 [**Sûr'a üfürülünce, Allah Teâlâ'nın dilediklerinden gayri, göklerde ve yerde ne varsa hepsi düşüp ölür, sonra sûr'a ikinci def'a üfürülür. Bu sefer de, hemen ayağa kalkıp bakışırlar** (ne olacak diye intizâr ederler.)]

Allah'ın sağ kalmasını diledikleri ba'zılarına göre Cebrâîl, İsrâfîl, Mîkâîl ve Azrâîl'dir. Ba'zıları: **«Cennet'teki hûrilerle, Cehennemdeki Zebânîler yâhûd Arş-ı A'lâ Melekleridir.»** demişlerdir. Ne-

tekim Neml sûresinde geçmişti. İstisnâdan murâd, yalnız Allah Teâlâ'dır, diyenler de olmuştur.

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ
بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾
وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾

69 [**Ve Mahşer yeri Rabbinin** (adâlet) **nûriyle aydınlanır. Herkesin eline amel defterleri verilir. Peygamberler ve** (Melekler ve mü'minlerden) **şâhidler getirilir ve aralarında** (ne sevâbları eksiltme ve ne azâbları ziyâdeleştirilmek sûretiyle) **aslâ zulmolunmaksızın hak ile hükmolunur.**]

70 [**Her nefse** (hayır ve şer) **amelinin cezâsı tamâmen verilir. Esâsen Allah Teâlâ, onların bütün yaptıklarını çok iyi bilir.**]

O'nun şehâdete ihtiyâcı yoktur. Şâhidler, sırf günâhkârları ilzâm için getirilecektir. Yoksa, Allah-ü azîmüşşân'a hiçbir şey gizli değildir.

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا
فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ
يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا ۚ
قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾

71 [**Kâfirler, Cehennem'e bölük bölük sevk olunur. Nihâyet oraya geldikleri zaman kapıları açılır.**]

[**Ve Cehennem bekçileri, onlara: «Size, içinizden Rabbinizin âyetlerini okur ve sizi bugününüze kavuşmakla korkutur Peygamberler gelmedi mi?» derler.**]

[**Kâfirler: «Evet geldi, okudu, korkuttu. Fakat** (ilm-i ilâhîde) **üzerimize azâb kelimesi hak olmuştu.» diyeceklerdir.**]

قِيلَ ادْخُلُوٓا۟ أَبْوَٰبَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۖ فَبِئْسَ مَثْوَى
ٱلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾ وَسِيقَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ رَبَّهُمْ إِلَى
ٱلْجَنَّةِ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَٰبُهَا وَقَالَ لَهُمْ
خَزَنَتُهَا سَلَٰمٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَٱدْخُلُوهَا خَٰلِدِينَ ﴿٧٣﴾

72 [Onlara: «Ebediyen içinde kalmak üzere, Cehennem'in kapılarından girin! Bak (îmândan) tekebbür edenlerin karargâhı ne çirkindir.» denilecek.]

73 [Rablerinden sakınanlar da Cennet'e bölük bölük sevk olunur. Nihâyet, oraya geldikleri zaman kapılarını açık bulurlar.]

[Ve Cennet bekçileri, onlara: «Selâm sizlere! Siz ma'siyetlerden pâk oldunuzdu. Artık içinde ebediyyen kalmak üzere buraya girin.» derler.]

وَقَالُوا۟ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى صَدَقَنَا وَعْدَهُۥ وَأَوْرَثَنَا ٱلْأَرْضَ
نَتَبَوَّأُ مِنَ ٱلْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَآءُ ۚ فَنِعْمَ أَجْرُ ٱلْعَٰمِلِينَ ﴿٧٤﴾

74 [Onlar da: «Allah Teâlâ'ya hamdolsun ki bize va'dini incâz etti. Bizi arza vâris kıldı. Cennetten dilediğimiz yerde mekân tutuyoruz. Bak, sâlih amel işliyenlerin mükâfatı ne güzel.» diyeceklerdir.]

وَتَرَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ حَآفِّينَ مِنْ حَوْلِ ٱلْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ
رَبِّهِمْ ۚ وَقُضِىَ بَيْنَهُم بِٱلْحَقِّ وَقِيلَ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٧٥﴾

75 [Melekleri de, Arşın etrafını kuşatarak, Rableri celle şânuhuye hamd ile tesbîh ettiklerini görürsün. Halk arasında hak ile hükmolunur. Ve (mü'minler ve Melekler tarafından) «Rabbil'âlemin'e hamdolsun.» denir.]

40 — MÜ'MİN SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 85 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٢﴾ غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ
التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾
مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللّٰهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ
فِي الْبِلَادِ ﴿٤﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ
وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا
بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٥﴾ وَكَذٰلِكَ حَقَّتْ
كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٦﴾ الَّذِينَ يَحْمِلُونَ
الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ
وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا
فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾

1 [**Hâ Mîm.** (Murâdını Allah bilir.)] -

Hurûf-ı mukattaadandır. İbn-i Abbâs (R.A.)'a göre, Allah Teâlâ'nın ism-i âzamıdır. Atâ-i Horasânî; **Hâ**: Allah Teâlâ'nın Halîm, Hamîd, Hayy, Hakîm, Hannân isimlerinin ve **Mîm**: Melîk, Mecîd, Mennân isimlerinin iftitâhıdır, der.

Sûre-i celîleye «Gaâfir» sûresi de denir.

2,3 [**Bu Kitab'ın** (Kur'ân'ın) **indirilmesi o Azîz, o Alîm Allah Teâlâ'nındır. O Allah Teâlâ ki, lâ ilâhe illallâh Muhammedün resûlüllah diyen mü'minlerin günâhlarını mağfiret ve tevbede ihlâs edenlerin tevbelerini kabûl ederek şirk ve küfür eyleyenlere ıkabı şediddir. Muvahhidlere fazl ve in'âmı boldur. O'ndan gayri ilâh yoktur. Dönüş ancak O'nadır.**]

4 [**Allah Teâlâ'nın âyetleri hakkında** (hakkı ketmeden) **kâfirlerden başkası mücâdele etmez.**]

Ancak Kur'ân'ın müşküllerini halletmek, hakîkatlerini meydana çıkarmak, münkirlerin ta'n ve isnâdlarını kırmak maksâdiyle yapılan münâkaşa ve mücâdele müstesnâdır, ki bu mücâdele tâatin en büyüğüdür.

[**O hâlde** (Yâ Muhammed!) **onların** (ticâret ve kazanç maksâdiyle) **şehirlerde dönüp dolaşmaları** (elde ettikleri refâh ve buna karşılık imhâl olunmaları) **seni aldatmasın** (sonları husrândır.)]

5 [**Onlardan önce Nûh kavmi ve onu müteâkib** (Âd ve Semûd kavimleri gibi) **gelen fırkalar da Peygamberlerini tekzîb etmişlerdi. Her ümmet, Peygamberlerini** (esâret, katl ve tâzîble) **yakalamak kasdindeydi. Hakkı izâle etmek için hakîkati olmayan şeylerle mücâdele ettiler. Ben de, onları tuttum alıverdim. (Helâk oldular.) Ukûbetim nasıl oldu?** (Bak görsünler, onların harâb olan memleketlerine uğruyorlar, azâbımdan kurtulabildiler mi?)]

6 [**O küfredenlere** (Rabbinin azâb) **kelimesi işte böylece hak olmuştur. Onlar, ateşliktirler.**]

7 [**Arşı taşıyanlar ve onun etrâfındakiler** (arşı tavâf eden Meleklerin) **sâdâti** (kerûbiyyûn) **Rableri celle şânuhuye hamd ile tesbîh ve O'na îmân ederler.**]

[**Ve mü'minler için** (şöyle) **mağfiret dilerler: «Ey Rabbimiz! Rahmet ve ilmin her şeye vâsidir. O hâlde tevbe edip, yoluna tâbi' olanları mağfiret ve Cehennem azâbından hıfzet!»**]

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ
مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿٨﴾ وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ
وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادَوْنَ
لَمَقْتُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ
فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾ قَالُوا رَبَّنَا أَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَأَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ
فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَىٰ خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿١١﴾

8 [**«Ey Rabbimiz! Onları va'd buyurduğun Adn Cennetlerine idhâl eyle. Babalarından, zevclerinden, zürriyetlerinden Seni tevhîd edenleri de onlarla berâber kıl. Zîrâ Sen, mülkünde Azîz, emrinde Hakîmsin.»**]

9 [**Ve onları fenâlıklardan koru!** (Dünyâda) **Sen fenâlıklardan kimi korursan, muhakkak ki Âhirette ona rahmet edersin. İşte en büyük fevz** (necât) **budur.**]

10 [**O küfredenlere** (Cehennem'e girdikleri zaman nefislerine buğz ve adâvetle niçin îmân etmedin, diye itâb ederlerken) **şöyle nidâ olunacak: «Elbette Allah Teâlâ'nın size buğz ve adâveti, sizin nefsinize olan buğz ve adâvetinizden büyüktür. Zîrâ siz** (dünyâda) **îmâna da'vet olunduğunuz zaman küfürde ısrâr ediyordunuz.»**]

11 [**«Ey rabbimiz! Bizi iki kere öldürdün, iki kere dirilttin. Biz de günâhlarımızı i'tirâf ettik. Şimdi** (tekrâr dünyâya dönüp de, Rabbimize tâat etmemiz için) **buradan** (bu ateşten) **çıkmaya bir yol** (bir çâre) **var mıdır?» diyecekler.**]

ذٰلِكُمْ بِأَنَّهُۥٓ إِذَا دُعِىَ ٱللَّهُ وَحْدَهُۥ كَفَرْتُمْ ۖ وَإِن
يُشْرَكْ بِهِۦ تُؤْمِنُوا۟ ۚ فَٱلْحُكْمُ لِلَّهِ ٱلْعَلِىِّ ٱلْكَبِيرِ ﴿١٢﴾
هُوَ ٱلَّذِى يُرِيكُمْ ءَايَٰتِهِۦ وَيُنَزِّلُ لَكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ رِزْقًا ۚ
وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَن يُنِيبُ ﴿١٣﴾ فَٱدْعُوا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ
لَهُ ٱلدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿١٤﴾ رَفِيعُ ٱلدَّرَجَٰتِ
ذُو ٱلْعَرْشِ يُلْقِى ٱلرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ
لِيُنذِرَ يَوْمَ ٱلتَّلَاقِ ﴿١٥﴾ يَوْمَ هُم بَٰرِزُونَ ۖ لَا يَخْفَىٰ عَلَى ٱللَّهِ
مِنْهُمْ شَىْءٌ ۗ لِّمَنِ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ ۖ لِلَّهِ ٱلْوَٰحِدِ ٱلْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

12 [**Bu azâb size şu sebebledir ki: Size Allah Teâlâ birdir, denilse inkâr ve şâyed O'na işrâk olunsa îmân ederdiniz. Şimdi hüküm, o yüce, o büyük Allah Teâlâ'nındır.**]

Halkında hükmünü infâz eder.

13 [**O Allah Teâlâ'dır ki, size** (vahdâniyyetine delâlet eder) **âyetlerini gösterir, ve sizin için semâdan rızık indirir.** (Yağmur ve sâire gibi geçiminize medâr olacak sebebleri ihsân buyurur). **Fakat** (bu âyetleri) **ancak** (ma'siyetten tâate) **rücû' edenler düşünür** (ibret alır.)]

14 [**İmdi, kâfir olanlar hoşlanmazlarsa da, dininizi şirkten ihlâs eder olduğunuz hâlde, Allah Teâlâ'ya ibâdet edin!**]

15 [**O, dereceleri yükseltir; Arşın sâhibidir. Kullarından dilediğine Kıyâmet Güniyle inzâr etmek için, kendi sözünden** (vahiy) **indirir.**]

16 [**O gün ki, onlar kabirlerinden çıkarlar** (amelleri zâhir, sırları münkeşif olur). **Onlardan hiçbir şey Allah Teâlâ'ya gizli kalmaz. «Bugün mülk kimindir?»** (buyurulur. Mukâbele eden olmaz. Yine Allah Teâlâ, cevâb verir): **«Tek ve kahhâr olan Allah'ındır!»**]

اَلْيَوْمَ تُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ ۚ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ ۚ اِنَّ اللّٰهَ
سَرِيْعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾ وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْاٰزِفَةِ اِذِ الْقُلُوْبُ لَدَى
الْحَنَاجِرِ كٰظِمِيْنَ ۚ مَا لِلظّٰلِمِيْنَ مِنْ حَمِيْمٍ وَّلَا شَفِيْعٍ يُّطَاعُ ۚ
﴿١٨﴾ يَعْلَمُ خَآئِنَةَ الْاَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى الصُّدُوْرُ ﴿١٩﴾

17 [Bugün, her nefis (dünyâda hayır ve şer) kazandığı ile cezâlanır. Bugün (mükâfat ve mücâzâtta) aslâ haksızlık yoktur. Şübhesiz ki, Allah Teâlâ tez hesâb görücüdür.]

18 [(Yâ Muhammed!) Müşrikleri yaklaşan Kıyâmet Günüyle korkut, ki o gün kalbler (korkudan) gırtlaklara dayanmıştır, gam ve hüzünle doludur. Zâlimler için ne şefîk bir dost, ve ne şefâati makbûl bir şef'î bulunmaz.]

19 [Allah Teâlâ (nehyettiği şeylere bakan) hâin gözleri ve kalblerde gizlenen her şeyi bilir.]

وَاللّٰهُ يَقْضِىْ بِالْحَقِّ ۚ وَالَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِهٖ لَا يَقْضُوْنَ
بِشَىْءٍ ۚ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ السَّمِيْعُ الْبَصِيْرُ ﴿٢٠﴾ اَوَلَمْ يَسِيْرُوْا فِى الْاَرْضِ
فَيَنْظُرُوْا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِيْنَ كَانُوْا مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوْا
هُمْ اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَّاٰثَارًا فِى الْاَرْضِ فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوْبِهِمْ ۚ
وَمَا كَانَ لَهُمْ مِّنَ اللّٰهِ مِنْ وَّاقٍ ﴿٢١﴾

20 [Allah Teâlâ, adille hükmeder. Allah Teâlâ'yı bırakıp da ibâdet ettiklerinin ise. hiç bir şeye hükme kudretleri yoktur. Şübhe

yok ki, Allah-ü zülcelâl kullarının bütün sözlerini işitir, amellerini görür.]

21 **[Onlar, yeryüzünde gezip (Peygamberlerini tekzîb eden) kendilerinden önceki ümmetlerin nasıl bir âkıbete uğradıklarını görmüyorlar mı? (Ki düşünüp ibret alsınlar.)]**

[Onlar, kendilerinden daha kuvvetli, yeryüzündeki eserleri (kaleleri, şehirleri, sarayları) bakımından daha üstündüler. Böyle iken Allah Teâlâ onları, günâhları yüzünden ahz ve ikaab etti. Onları Allah Teâlâ'nın azâbından bir koruyan da olmadı.]

ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ
تَّأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ ۚ إِنَّهُ
قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا
وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٢٣﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ
فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾ فَلَمَّا جَاءَهُم بِالْحَقِّ مِنْ عِندِنَا
قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا
نِسَاءَهُمْ ۚ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٢٥﴾

22 **[Şu sebeble ki: Peygamberleri onlara apaçık mu'cizelerle gelmişlerken kâfir oldular. Allah Teâlâ da kendilerini yakalayıverdi. Muhakkak ki, O çok kuvvetli (kâfir olanlara) ıkaabı şedîdtir.]**

23, 24 **[Celâlim hakkı için, Biz Mûsâ'yı, mu'cizelerimizle ve apaçık bir hüccetle Fir'avn'a, Hâmân'a ve Kaarûn'a göndermiştik (fakat O'nu tasdik etmediler). «Sihirbaz ve yalancıdır.» dediler.]**

25 **[O, tarafımızdan kendilerine hakkı getirince: «(Evvelce olduğu gibi) onunla birlikte îmâna gelenlerin oğullarını katledin. Kızlarını hayâtta bırakın.» dediler. Kâfirlerin bütün mekr ve hîleleri beyhûdedir.]**

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِيٓ أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُۥٓ إِنِّيٓ أَخَافُ
أَن يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَن يُظْهِرَ فِي ٱلْأَرْضِ ٱلْفَسَادَ ﴿٢٦﴾

26 [Fir'avn: «Bırakın beni, dedi, Mûsâ'yı öldüreyim. Varsın Rabbine duâ etsin (bunu yapmaktan bakalım beni menedebilir mi?)»]

Fir'avn'u Mûsâ'yı öldürmekten alıkoyuyorlardı. «Mûsâ, korkulacak bir adam değildir. Belki O, bir sihirbazdır. Şâyed kendisini katledersen, halkı şübheye düşürmüş olursun. Seni hüccetle muârazadan âciz zannederler.» diyorlardı.

[«Zîrâ O'nun, dininizi değiştireceğinden veyâ yeryüzünde fesâd çıkaracağından korkuyorum.»]

وَقَالَ مُوسَىٰٓ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُم مِّن كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَّا يُؤْمِنُ
بِيَوْمِ ٱلْحِسَابِ ﴿٢٧﴾ وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ ءَالِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ
إِيمَٰنَهُۥٓ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَن يَقُولَ رَبِّيَ ٱللَّهُ وَقَدْ جَآءَكُم
بِٱلْبَيِّنَٰتِ مِن رَّبِّكُمْ ۖ وَإِن يَكُ كَٰذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُۥ ۖ وَإِن يَكُ
صَادِقًا يُصِبْكُم بَعْضُ ٱلَّذِي يَعِدُكُمْ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِي
مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾ يَٰقَوْمِ لَكُمُ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ ظَٰهِرِينَ
فِي ٱلْأَرْضِ فَمَن يَنصُرُنَا مِنۢ بَأْسِ ٱللَّهِ إِن جَآءَنَا ۚ قَالَ فِرْعَوْنُ
مَآ أُرِيكُمْ إِلَّا مَآ أَرَىٰ وَمَآ أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ ٱلرَّشَادِ ﴿٢٩﴾

27 [Mûsâ (vaktâ ki Fir'avn'un tehdîdini işitti): «Ben, Hesâb Gününe îmân etmiyen her mütekebbirden benim ve sizin Rabbiniz olan Allah Teâlâ'ya sığınırım.» dedi.]

28 [Fir'avn âilesinden îmânını gizliyen bir mü'min: «Bir adamı, Rabbim Allah Teâlâ'dır diyor, diye öldürecek misiniz? Halbuki O, size Rabbinizden apaçık mu'cizelerle geldi. (Bilfarz) O yalancı ise, yalanının vebâli kendinedir. Fakat sözünde doğru ise, va'dettiği azâbın hiç olmazsa bir kısmı size isâbet eder. Hiç şübhesiz Allah Teâlâ, fiilinde haddini tecâvüz eden ve yalanı âdet edinen kimselere hidâyet etmez.» dedi.]

Îmânını gizleyen bu zâtın ismi Habîb olduğu söylenir. Fir'avn'ın amcası oğlu imiş. Îmânını, Fir'avn ile kavminden gizlermiş.

29 [«Ey kavmim! Bugün mülk sizindir. Mısır toprağında İsrâiloğullarına gaalibsiniz. Çâyed (O'nu katlederseniz) Allah Teâlâ'nın bize azâbı gelirse, ondan bizi kim kurtarabilir?»]

[Fir'avn: «Ben, dedi, size ancak re'yimi söylüyorum. Ve her hâlde, size doğru yolu gösteriyorum.»]

وَقَالَ الَّذِيٓ ءَامَنَ يَٰقَوْمِ إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيْكُم مِّثْلَ يَوْمِ
الْأَحْزَابِ ﴿٣٠﴾ مِثْلَ دَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ
مِنۢ بَعْدِهِمْ ۗ وَمَا ٱللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعِبَادِ ﴿٣١﴾ وَيَٰقَوْمِ إِنِّيٓ
أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٣٢﴾ يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِينَ ۖ مَا لَكُم
مِّنَ ٱللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ ۗ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

30, 31 [Mü'min olan zât da: «Ey kavmim! dedi, gerçekten ben size (Peygamberlerini tekzîb etmeyi âdet edinen) Nûh, Âd ve Semûd kavimleri ve onlardan sonrakiler gibi sürü sürü milletlerin günlerine benzer bir günden (onların uğradıkları gibi bir azâba uğramanızdan) korkuyorum. Allah Teâlâ (günâhsız) kullarına aslâ zulmetmek istemez.»]

32, 33 [«Ve ey Kavmim! Hakîkaten ben, sizin için, o çağırışma gününden (Kıyâmet Gününün azâbından) korkmaktayım. O

gün (hesap yerinden) arkanıza dönüp (ateşe) gideceğiniz gündür. O gün, sizi Allah Teâlâ'nın azâbından kurtarır yoktur. Ve Allah Teâlâ kimi şaşırtırsa, artık ona hidâyet edecek de yoktur.]

وَلَقَدْ جَآءَكُمْ يُوسُفُ مِن قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ
مِّمَّا جَآءَكُم بِهِۦ حَتَّىٰٓ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَن يَبْعَثَ ٱللَّهُ مِنۢ بَعْدِهِۦ
رَسُولًا كَذَٰلِكَ يُضِلُّ ٱللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُّرْتَابٌ ﴿٣٤﴾
ٱلَّذِينَ يُجَٰدِلُونَ فِيٓ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَٰنٍ أَتَىٰهُمْ كَبُرَ
مَقْتًا عِندَ ٱللَّهِ وَعِندَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ ٱللَّهُ
عَلَىٰ كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَٰهَٰمَٰنُ
ٱبْنِ لِى صَرْحًا لَّعَلِّىٓ أَبْلُغُ ٱلْأَسْبَٰبَ ﴿٣٦﴾

أَسْبَٰبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ فَأَطَّلِعَ إِلَىٰٓ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّى لَأَظُنُّهُۥ كَٰذِبًا
وَكَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ وَصُدَّ عَنِ ٱلسَّبِيلِ
وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِى تَبَابٍ ﴿٣٧﴾ وَقَالَ ٱلَّذِىٓ
ءَامَنَ يَٰقَوْمِ ٱتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ ٱلرَّشَادِ ﴿٣٨﴾

34 [«Yemîn ederim, (Mûsâ'dan önce) Yûsuf da size açık bürhânlar getirmişti. O zaman, O'nun size getirdiği dînde dâimâ şekk etmiş durmuştunuz. Hattâ O, vefât edince: «Allah Teâlâ, ondan sonra Peygamber göndermez, dediniz. Allah Teâlâ, haddi tecavüz eden (hakka) şekk edici olanları işte böyle şaşırtır.»]

35 [«Onlar ki, kendilerine gelmiş hiçbir bürhân olmaksızın, Allah'ın âyetlerinde mücâdele ederler. Bu veçhile mücâdeleleri gerek Allah Teâlâ ve gerek îmân edenler indinde pek büyük buğz ve adâvete bâis olmuştur. Allah-ü azîmüşşân, her kibirli zorbanın kalbini böyle mühürler.»]

36, 37 [Fir'avn: «Ey Hâmân! Benim için yüksek bir kule binâ et! Olur ki yollara, göklerin yollarına erişirim de Mûsâ'nın ilâhına muttalî olurum. Zîrâ ben Mûsâ'nın (da'vâsında) yalancı olduğunuzu zannediyorum.» dedi. İşte Fir'avn'a kötü ameli böyle tezyîn olundu. Ve doğru yoldan çevrildi. Fir'avn'un mekri, başka değil, ancak hasardaydı.]

38 [Yine mü'min olan o zât: «Ey kavmim! Bana ittibâ edin, ki size doğru yolu göstereyim.» dedi.]

يَٰقَوْمِ إِنَّمَا هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا مَتَٰعٌ وَإِنَّ ٱلْءَاخِرَةَ هِىَ دَارُ
ٱلْقَرَارِ ﴿٣٩﴾ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَىٰٓ إِلَّا مِثْلَهَا ۖ وَمَنْ عَمِلَ
صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُو۟لَٰٓئِكَ يَدْ
خُلُونَ ٱلْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

39 [«Ey kavmim! Bu dünyâ hayâtı ancak geçici bir metâdan ibârettir. Âhiret ise, asıl karar kılınacak yurdtur.»]

40 [«Kim bir seyyie işlerse, ancak onun misliyle cezâ olunur. Kim de erkek veyâ kadın, mü'min olarak sâlih bir amel işlerse, işte onlar Cennet'e girer ve orada hesâbsız rızıklarla mükâfatlanırlar.»]

وَيَا قَوْمِ مَا لِيٓ أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجٰوةِ وَتَدْعُونَنِيٓ إِلَى النَّارِ ﴿٤١﴾
تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِۦ مَا لَيْسَ لِي بِهِۦ عِلْمٌ
وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ ﴿٤٢﴾ لَا جَرَمَ أَنَّمَا
تَدْعُونَنِيٓ إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُۥ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْءَاخِرَةِ
وَأَنَّ مَرَدَّنَآ إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَٰبُ النَّارِ ﴿٤٣﴾

41 [«Ve, ey kavmim! Haber verin bana bu ne hâl? Ben, sizi (Allah Teâlâ'ya îmânla ateşten) necâta da'vet ediyorum. Siz ise, beni ateşe da'vet ediyorsunuz.»]

42 [«Siz, beni Allah Teâlâ'ya küfür etmeye, rubûbiyyetini bilmediğim şeyleri O'na işrâk eylemeye da'vet ediyorsunuz. Ben ise sizi, o Azîz, o Gaffâr Allah Teâlâ'ya da'vet ediyorum.»]

43 [«Şu muhakkak ki, beni ibâdetine da'vet ettiğiniz ilâhlarınızın, ne dünyâda ve ne Âhirette kimseyi ibâdetlerine da'vete hakkı yoktur. Rücûumuz ancak Allah Teâlâ'yadır. (Dalâlet ve tuğyânda ısrâf edenler) haddi tecâvüz eyliyenler ateşlik olanlardır.»]

فَسَتَذْكُرُونَ مَآ أَقُولُ لَكُمْ ۚ وَأُفَوِّضُ أَمْرِيٓ
إِلَى اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌۢ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾ فَوَقٰىهُ اللَّهُ سَيِّـَٔاتِ مَا مَكَرُوا۟
وَحَاقَ بِـَٔالِ فِرْعَوْنَ سُوٓءُ الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾ ٱلنَّارُ يُعْرَضُونَ
عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ ۖ أَدْخِلُوٓا۟

44 [«Yakında (azâbı gördüğünüz vakit) söylediklerimi hatırlıyacaksınız. Ben, işimi Allah Teâlâ'ya tefvîz ediyorum. Her hâlde Allah-ü azîmüşşân, kullarının her hâlini görür.»]

45 [**Nihâyet Allah Teâlâ, onu onların mekirlerinin fenâlıklarından korudu ve Âl-i Fir'avn'u ise, o kötü azâb (dünyâda gark, Âhirette ateş) kuşatıverdi.**]

اَلنَّارُ يُعْرَضُوْنَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَّعَشِيًّا ۚ وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ ۖ
اَدْخِلُوْٓا اٰلَ فِرْعَوْنَ اَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾ وَاِذْ يَتَحَآجُّوْنَ فِى النَّارِ
فَيَقُوْلُ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْٓا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ
تَبَعًا فَهَلْ اَنْتُمْ مُّغْنُوْنَ عَنَّا نَصِيْبًا مِّنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾

46 [**Bu, ateştir. Onlar sabah, akşam ateşe arzolunurlar. Ve Kıyâmet Günü de Meleklere: «Âl-i Fir'avn'u azâbın en şiddetlisine koyun!» (denir.)**]

Yâhûd «Ey Âl-i Fir'avn! En şiddetli azâba girin!» denilir.

İbn-i Mes'ûd (R.A.) der ki:

«Âl-i Fir'avn'ın rûhları siyah kuşların kursaklarındadır. Her gün, sabah akşam iki def'a Cehennem'e arz olunacaklar. Ve kendilerine: Ey Âl-i Fir'avn! İşte, sizin yeriniz budur, denilir, bu hâl Kıyâmet Günü'ne kadar devâm eder.»

Dünyâ durdukça, her kâfirin rûhu sabah akşam Cehennem'e arzolunur; diyenler de vardır. İbn-i Ömer (R.A.)'den rivâyet olunan bir hadîsde:

«Sizden biriniz vefat edince, Cennetlik ise, Cennetteki yeri, Cehennemlik ise, Cehennemdeki yeri sabah akşam kendisine arzolunur. Ve Kıyâmet Gününde, Allah Teâlâ onu, o yere gönderir.» buyurulmuştur.

47 [**Yâdet o vakti ki, Cehennem ehli ateş içinde birbirleriyle çekişirlerken, (imândan) tekebbür eden reislerine: «Biz (dünyâda) size tâbilerdik (emirlerinize itâat ederdik). Şimdi, bu azâbın bir cüz'ünü olsun bizden kaldırabilir misiniz?» derler.**]

وَاِذْ يَتَحَآجُّوْنَ فِى النَّارِ فَيَقُوْلُ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْٓا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ
تَبَعًا فَهَلْ اَنْتُمْ مُّغْنُوْنَ عَنَّا نَصِيْبًا مِّنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾ قَالَ الَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْٓا اِنَّا كُلٌّ فِيْهَآ اِنَّ اللّٰهَ قَدْ حَكَمَ
بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾ وَقَالَ الَّذِيْنَ فِى النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ
ادْعُوْا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

48 [**O münkir olanlar da derler: «Biz, hepimiz ateşteyiz (sizden nasıl azâbı kaldırabiliriz? Şâyed gücümüz yetse, onu kendimizden ref'ederdik). Allah Teâlâ, kulları arasında hükmünü verdi.** (Herkesi lâyık olduğu yere gönderdi. Cennetlikleri Cennete, Cehennemlikleri Cehennem'e koydu. O'nun hükmünü reddeder yoktur)».]

49 [**Ateşte bulunanlar, Cehennem bekçilerine: «Rabbiniz celle şânuhuye bizim için duâ edin! Bir gün olsun azâbımızı hafifletsin.» derler.**]

قَالُوٓا۟ أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ ۖ قَالُوا۟
بَلَىٰ ۖ قَالُوا۟ فَٱدْعُوا۟ ۗ وَمَا دُعَٰٓؤُا۟ ٱلْكَٰفِرِينَ إِلَّا فِى ضَلَٰلٍ ﴿٥٠﴾
إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَيَوْمَ
يَقُومُ ٱلْأَشْهَٰدُ ﴿٥١﴾ يَوْمَ لَا يَنفَعُ ٱلظَّٰلِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ
وَلَهُمُ ٱللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوٓءُ ٱلدَّارِ ﴿٥٢﴾ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى
ٱلْهُدَىٰ وَأَوْرَثْنَا بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱلْكِتَٰبَ ﴿٥٣﴾

50 [**Bekçiler, şöyle söylerler: «Size, Peygamberleriniz açık delîller getirmediler mi?** (Cehennem azâbının bulunduğunu haber vermediler mi?)». **Kâfirler: «Evet!»** (Getirdi, haber verdi, fakat biz tekzîb ettik.) **derler. Bekçiler: «Öyle ise, siz kendiniz niyâzda bulunun.» derler. Halbuki, kâfirlerin duâsı dalâldedir** (icâbet olunmaz.)]

51 [**Biz, Peygamberlerimize ve mü'minlere dünyâ hayâtında da, şâhidlerin şahâdete duruşacakları günde de elbette yardım edeceğiz.**]

Şâhidlerden murâd: Kıyâmet Gününde insanlara şâhidlik yapacak, Melekler, Peygamberler ve mü'minlerdir. Bu âyetteki va'd,

ba'zı hâllerde düşmanların mü'minlere gaalib gelmesi ile bozulmaz. Zirâ bu, bir imtihandır. İ'tibâr sanadır. Kimi mü'minler kâfirlere gaalib gelirler. Kimi de öldükten sonra Allah Teâlâ, onlar nâmına düşmanlarından intikam alır. Netekim Yahyâ Aleyhisselâm'ı öldürdükleri vakit Cenâb-ı Hak, kâfirlerden yetmiş bin kişiyi telef etmekle onun intikamını almıştır.

52 [**O gün, kâfirlere (tevbe ve) i'tizârları aslâ fayda vermiyecektir. Onlar için Allâh Teâlâ'nın rahmetinden uzaklaştırılmak ve kötü bir yurd (Cehennem) vardır.**]

هُدًى وَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٥٤﴾ فَاصْبِرْ إِنَّ
وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ ﴿٥٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ
بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ إِن فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَّا هُم
بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

53, 54 [**Celâlim hakkı için biz Mûsâ'ya hidâyeti verdik. Ve (Mûsâ'dan sonra) temiz akıl sâhiblerine bir irşâd ve tezkîr olmak için, İsrâîloğullarını Kitab'ın vârisi kıldık.**]

55 [**(Yâ Muhammed! Müşriklerin ezâlarına) sabret! Allah Teâlâ'nın va'di haktır.** (Nusreti muhakkaktır. O, va'dine hulfetmez). **Günâhın için** (evlâ olanı terkettiğinden dolayı) **mağfiret dile ve sabah, akşam Rabbin celle şânuhu hamd ile tesbih et!**]

56 [**Kendilerine gelmiş hiçbir bürhân olmaksızın, Allah Teâlâ'nın âyetlerinde mücâdele edenlerin muhakkak ki kalblerinde büyüklük** (hevesin) **den başka bir şey yoktur. Ki onlar ona** (reislik, nübüvvet ve mülk gibi isteklerine) **aslâ eremiyeceklerdir. Şimdi Allah Teâlâ'ya istiâze et! Ki O,** (onların sözlerini) **işitici** (kalblerindeki kibiri) **görücüdür.**]

لَخَلْقُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ
خَلْقِ النَّاسِ وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾
وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمٰى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ قَلِيلًا مَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

57 [Elbette göklerin ve yerin yaratılışı, insanları yaratmaktan daha büyüktür. Fakat çoğu insanlar, bunu bilmezler.]

58 [Görenle görmiyen, îmân edip de sâlih ameller işleyenlerle kötülük edenler, bir olmaz. Fakat bunu, pek azınız tezekkür eder.]

إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ
إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ
دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا
فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ
أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾ ذٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ
خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾

59 [Elbette Kıyâmet gelecektir. Buna, hiç şübhe yoktur. Fakat çoğu insanlar inanmazlar.]

60 [Rabbiniz celle şânuh buyurdu ki: «Bana ibâdet edin de sizi sevâblandırayım! (Yâhûd, Bana duâ edin de size icâbet edeyim.)»]

[«Duâdan (veyâ ibâdetimden) büyüklenenler, yakında hor ve zelîl olarak Cehennem'e gireceklerdir.»]

61 [O Allah Teâlâ ki, sizin sükûn ve istirâhatiniz için geceyi, görmeniz için gündüzü halk etti. Şübhe yok ki, Allah-ü azîmüşşân, insanlara fazledicidir. (O'na hiçbir fazl müezzi olmaz). Fakat, çoğu insanlar şükretmezler.]

62 [İşte Rabbiniz Allah Teâlâ bu! Ki O, her şeyin Hâlıkı'dır. O'ndan gayri ilâh yoktur. Böyle iken (O'nun ibâdetinden gayrin ibâdetine) nasıl oluyor da döndürülüyorsunuz?]

كَذَٰلِكَ يُؤْفَكُ ٱلَّذِينَ كَانُوا۟ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾

63 [İşte Allah Teâlâ'nın âyetlerini (mahzâ inâdlarından) inkâr edenler böyle döndürülürler.]

ٱللَّهُ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ قَرَارًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً
وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُم
مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ
﴿٦٤﴾ هُوَ ٱلْحَىُّ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَٱدْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ
ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٦٥﴾ قُلْ إِنِّى نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ
ٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَمَّا جَآءَنِىَ ٱلْبَيِّنَٰتُ
مِن رَّبِّى وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٦٦﴾

64 [Allah Teâlâ, yeryüzünü size karargâh ve semâyı binâ kıldı. Ve size sûret verdi. Sonra da, sûretlerinizi güzelleştirdi. Helâl, pâk (ve leziz) olan şeylerle sizi rızıklandırdı. İşte Rabbiniz Allah Teâlâ, ne Yüce o Allah, o Rabbil'âlemîn.]

65 [Hayy ancak O. O'ndan gayri (ibâdete lâyık ve müstehak) ma'bûd yoktur. O'na, dînde ihlâs ile ibâdet ve duâ edin. Elhamdülillâhi rabbil'âlemîn, deyin!]

66 [De ki: Ben «(Akli delillerden maadâ) Rabbim celle şânuhden bana âyetler ve mu'cizeler gelince: Allah Teâlâ'yı bırakıp da sizin ibâdet ettiklerinize ibâdet etmekten nehyolundum. Rabbil'âlemîn'e inkıyâd etmeye emrolundum.»]

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ
يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا
وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ مِن قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُّسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ
تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا
فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾

67 [O Allah Teâlâ ki, aslınızı topraktan, sonra sizi bir nutfeden, sonra bir kan pıhtısından halk etti. Sonra sizi, bir bebek olarak çıkarıyor. Müteâkiben kuvvet ve akılda kemâle eresiniz, sonra ihtiyârlıyasınız diye yaşatıyor. İçinizden daha önce (gençlik veyâ ihtiyârlık çağına ermeden) ölenler de vardır. Allah Teâlâ, bunu muayyen ve mukadder bir zamana erişmeniz ve vahdâniyetine akıl erdirmeniz için yapar.]

68 [Diriliten de, öldüren de O'dur. O, bir şeyin olmasını diledi mi, ona «Ol» der, o da oluverir.]

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ
فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنَّىٰ يُصْرَفُونَ ﴿٦٩﴾ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ
وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾ إِذِ الْأَغْلَالُ
فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾ فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ
فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾ ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾

Beyhakî'nin, Şuab-ı İymân'da Halîl İbn-i Mürre'den tahricine göre: Resûl-ü Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz, «**Tebâreke**» ile «Hâ Mîm Secde»yi okumadan uyumazlardı.

2 [**Bu** (Kur'ân-ı Kerîm) **Rahmân, Rahîm** (Allah Teâlâ) **tarafından inzâl olunmuştur.**]

3, 4 [**Bu, bir Kitabtır ki, Arap diliyle bir Kur'ân olmak üzere, bilecek bir kavim** (yâni Arapçayı bilenler, yâhûd ehl-i ilim ve nazâr) **için âyetleri** (lâfzı i'tibâriyle fasılları ve sûrelerinin evvel ve âhirleri ayırdedilmiş, ma'nâsı, i'tibâriyle va'dleri, vaîdleri, kıssaları, hükümleri, misâlleri, öğütleri ve sâiresi ayrı ayrı **tafsîl** (ve tavzîh) **olunmuştur.** (Onu tasdîk eden mü'minleri Cennetle) **tebşîr ve** (muhâlefet ve inkâr edenleri ateşle) **tahvîf edicidir. Böyle iken onların çoğu** (bunu teemmül ve kabûlden) **yüz çevirmişlerdir. Onlar, onu** (teemmül ve tâat kulağı ile) **dinlemezler.**]

5 [**Onlar: «Bizi da'vet ettiğin tevhîde karşı kalblerimiz örtülüdür** (onu fehmetmeyiz), **kulaklarımızda da ağırlık vardır** (işitmeyiz) **ve bizimle senin aranda bir hicâb vardır** (sana vâsıl olmayız). **O halde sen kendi dînin üzere amel et! Biz de, dînimizce amel edelim.» dediler.**]

6, 7 [**De ki: «Ben de, sizin gibi bir insanım. Ancak bana ilâhınızın bir tek ilâh olduğu vahyolunuyor. O hâlde** (akaid ve a'mâlinizde ihlâsla) **hepiniz O'na doğrulun! Ve** (kötü akîde ve amelden) **O'na istiğfâr edin!»**]

[**«Veyl müşriklere ki, tevhîdle nefislerini şirkten pâk kılmazlar** (veyâ zekâtın farziyyetine inanmazlar, yâhûd, tâate infâk ve tasadduk etmezler, veyâhûd amellerini tezkîye eylemezler). **Onlar, Âhiret'i inkâr edicilerdir.**]

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾ قُلْ أَئِنَّكُمْ
لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا

ذٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِن فَوْقِهَا وَبَارَكَ
فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلسَّائِلِينَ
﴿١٠﴾ ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ
ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ ﴿١١﴾

8 [**Şübhesiz îmân edip de sâlih ameller işleyenler yok mu, onlar için minnetsiz** (kesilmeyen ve eksilmeyen) **bir ecir vardır.**]

9 [**De ki: «Gerçekten siz mi arzı iki günde yaratan Allah Teâlâ'ya kâfir oluyor, O'na şerîk kılıyorsunuz? O** (arzı iki günde halk eden Allah Teâlâ, mümkinâttan) **bütün varlıkların hâlık ve mürebbîsidir.»**]

10 [**O, yeryüzünde yüksek** (sâbit) **dağlar yarattı ve** (çeşid çeşid nebât ve hayvanlar halk ederek) **orada çok hayır ve bereket husûle getirdi. Ve oradakilerin rızıklarını da takdîr buyurdu. Soranlar için, bunları tam dört gün içinde tamamladı.**]

11 [**Sonra semâyı yaratmayı kasdetti. Semâ ise, bir buhar hâlindeydi. Semâ ve arza: «İkiniz de sizden istediğim şeye isteyerek veyâ istemeyerek gelin** (hükmüme inkıyâdedin)**» dedi. Onlar da: «İsteyerek geldik.** (ihtiyârımızla inkıyâd ettik)**» dediler.**]

Rivâyete göre; yerle gökler yaratılmazdan önce Aşr, su üzerinde imiş. Allah Teâlâ, suya harâret vererek ondan buhar meydana gelmiş. Sonra, o suya rüzgâr vererek ondan köpük hâsıl olmuş. Köpükten yeri, buhardan gökleri yaratmış. Ve her ikisine şöyle buyurmuş:

«Sizden dileğim: Gökyüzü orada bulunanlar için mekân, yerde bulunanlar için tavan olacak. Yer dahî onda bulunanlar için mekân olacak. Bu irâdeme isteyerek mi râzı olursunuz, yoksa mecbûren mi?»

İkisi de: **«İsteyerek râzı olduk!»** diye cevâb vermişler. Ve Allah Teâlâ, gökyüzüne: **«Güneş'i, Ay'ı ve Yıldızlarını çıkar!»**, yere dahî: **«Sen de nebâtât ve meyvalarını çıkar! Bunu söz dinleyerek**

yaparsanız ne a'lâ! Yoksa, sizi emrime itâate mecbûr ederim!» demiş. Onlar da: **«Baş üstüne!»** diyerek itâat etmişler.

Bu emirden murâd; onların itâat edip etmeyeceklerini göstermek değil, murâdının yapılması vâcib olduğunu bildirmektir.

فَقَضٰىهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحٰى فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا ۚ وَزَيَّنَّا
السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ۚ ذٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾
فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾

12 [**Bu sûretle, iki günde yedi göğün hılkatini tamamladı ve her gök ehline** (emir ve nehyinden) **dilediğini vahyetti. Dünyâ göğünü çerâğlarla** (yıldızlarla) **donattık. Ve onu** (âfetlerden) **koruduk. İşte bu, o Azîz, o Alîm Allah Teâlâ'nın takdîridir.**]

13 [**Onlar** (bu beyândan sonra) **yine** (îmândan) **yüz çevirirlerse de ki: «Sizi, Âd ve Semûd kavmine erişen yıldırım gibi size de erişebilecek şedîd bir azâbtan tahzîr ederim.»**]

إِذْ جَاءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ ۖ
قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ
كَافِرُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً ۖ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ
أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً ۖ وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ
رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحِسَاتٍ لِنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا ۖ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَىٰ وَهُمْ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٦﴾

14 [**Ki onlara Peygamberleri** (Hûd ve Sâlih Aleyhisselâmlar) **önlerinden ve arkalarından, her taraftan gelerek «Allah Teâlâ'dan gayriye ibâdet etmeyiniz.» demişler** (kâfirlere erişen azâbtan inzâr ve Âhirette onlar için hazırlanan ateş azâbından tahzîr etmişler) **di.**]

[**Onlarsa, Peygamberlerine: «Eğer Rabbimiz** (hidâyetimizi) **dileseydi, bize risâletle Melekler gönderirdi. Biz** (zu'mettiğiniz gibi) **sizin irsâl olunduğunuz şeye kâfirleriz.» dediler.**]

15 [**Ama Âd kavmi, yeryüzünde haksız yere tekebbür ve taazzum etti.** (Kuvvet ve şevketlerine mağrûr olarak); **«Kuvvetçe bizden daha şedîd kim var?» dediler.**]

[**Onlar, kendilerini halk eden** (onlara kuvvet veren, üzerlerine azâb gönderen) **Allah Teâlâ'nın kuvvet ve kudrette kendilerinden daha şedîd olduğunu hiç düşünmediler mi?** (Zîrâ O, kaadir-i bizzâttır. Gayrin kaadir olmadığı şeye kaviydir). **Fakat âyetlerimizi** (hak olduğunu bilirken) **inkâr ediyorlardı.**]

16 [**Biz de, üzerlerine, dünyâ hayâtında zillet ve rüsvâylık azâbını tattırmak için, nühûsetli günlerde çok soğuk bir rüzgâr gönderdik. Onların Âhiretteki azâbı ise** (dünyâdaki azâblarından elbette) **daha şiddetlidir. Onlar** (dünyâda ve Âhirette) **yardım da görmezler.**]

Nuhûsetli günler; uğursuz günler, demektir. Rivâyete göre; bunlardan murâd; Şubat'ın sonunda bir Çarşamba'dan öbür Çarşamba'ya kadar devam eden günlerdir. Kâfir kavimlere, Allah'ın azâbı hep bu Çarşambalarda inmiştir.

وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ فَأَخَذَتْهُمْ
صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾ وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ
آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾ وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ
فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ
وَأَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

17 [Semûd kavmine gelince: Biz, onlara da hidâyet ve dalâlet yolunu gösterdik. Fakat onlar, körlüğü (cehil ve dalâleti) hidâyete tercîh ve ihtiyâr ettiler. Bunun üzerine onları kazandıkları (küfür ve ma'siyet) yüzünden, zelîl edici yıldırım azâbı alıverdi (helâk oldular.)]

18 [Îmân edip de azâbımızdan korkanları ise kurtardık.]

19 [Zikret o günü ki, Allah Teâlâ'nın düşmanları (olan müşrik ve münâfıklar) toplanıp cümlesi birden ateşe sevk olunacaklardır.]

20 [Nihâyet oraya (ateş mahalline) geldikleri zaman, kulakları (işittiklerine), gözleri (gördüklerine), ve derileri (işlediklerine) aleyhlerine şehâdet edeceklerdir.]

وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا ۖ قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ
كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾
وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا
جُلُودُكُمْ وَلَٰكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

21 [Onlar tenlerine: «Niçin aleyhimize şehâdet ettiniz? (Halbuki biz sizden azâbı def için kazandığımız ma'siyetleri gizlemiştik)» diyeceklerdir.]

[Onlar da: «Bizi, her şeyi söyleten Allah Teâlâ söyletti, ki sizi ilk def'a O, halk etmişti. Yine O'na rücû' ediyorsunuz.» diyecekler.]

22 [Onlara: «(Siz fenâlıkları irtikâbederken, rezil olmamak korkusiyle, yalnız onu halktan gizlerdiniz) Ne kulaklarınızın, ne gözlerinizin ve ne derilerinizin aleyhinize şehâdet edeceğini (düşünmez) sakınmazdınız. Allah Teâlâ, yaptıklarınızdan birçoğunu bilmez zannetmiştiniz.»]

وَذَٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنتُم بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُم مِّنَ
الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِن يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَّهُمْ وَإِن يَسْتَعْتِبُوا
فَمَا هُم مِّنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾ وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ فَزَيَّنُوا لَهُم مَّا بَيْنَ
أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِم
مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿٢٥﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَا تَسْمَعُوا لِهَٰذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ ﴿٢٦﴾

23 [«İşte Rabbiniz celle şânuh hakkında bu fenâ zannınızdır ki, sizi helâke sürükledi. Bu sebeble husrâna düşenlerden oldunuz.» (denilecek).]

24 [Onların sabretseler de, feryâdetseler de mekânları Cehennem'dir. Şâyed (Allah Teâlâ'dan amellerini ıslâh için) tekrâr dünyâya dönmek isterlerse, bu istekleri de kabûl olunmaz.]

25 [Ve onlara (Şeytanlardan) birtakım dostlar taslît ettik. Önlerindekini (dünyâ sevgisini, şehvetlerine ittibâı) ve arkalarındakini tezyîn ettiler. (Ba's ve hesâb yoktur, diye küfür ve inkâra saptılar.) Cinden, insten, kendilerinden önce geçen ümmetler arasında, onlar üzerine de azâb kelimesi hak oldu. Zîrâ hepsi husrâna düşenlerdir.]

26 [O kâfir olanlar: «Şu Kur'ân'ı dinlemeyin (okunurken) gürültü edip, bağırıp çağırın! Olur ki gaalib olursunuz (onu susturursunuz).» dediler.]

فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَسْوَأَ
الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾ ذَٰلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ النَّارُ لَهُمْ

فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ جَزَاءً بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٢٨﴾
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرِنَا الَّذَيْنِ أَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ
وَالْإِنسِ نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ أَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ الْأَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾

27 [Elbette Biz (bu sözü söyleyen) kâfirlere çok şedîd bir azâb tattıracağız. Ve işledikleri fenâ amellerin en kötüsiyle cezâlandıracağız.]

28 [Bu, Allah Teâlâ'nın düşmanlarına olan cezâsıdır, ki ateştir. Âyetlerimizi (mahzâ inâdlarından) inkârlarının cezâsı olarak, onlara orada ebedîlik yurdu vardır.]

29 [O kâfirler: «Ey Rabbimiz! Cin ve insten bizi idlâl edenleri göster bize de, onları ayaklarımızın altına alalım. Tâ ki Cehennem'in esfelinde olsunlar.» diyecekler.]

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ
عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا
بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾ نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنفُسُكُمْ
وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ﴿٣١﴾ نُزُلًا مِّنْ غَفُورٍ رَّحِيمٍ ﴿٣٢﴾

30 [Gerçek: «Rabbimiz, Allah Teâlâ'dır.» deyip de (O'nun rübûbiyyetini i'tirâf ve vahdâniyyetini ikrârdan) sonra amellerin-

de ihlâs ve istikâmet edenlere, Melekler inecekler de şöyle diyecekler. «(Gelecekten) korkmayın ve (geçene) mahzûn olmayın! Size va'dolunan Cennetle müjdelendiniz.»]

31, 32 [«Biz, sizin dünyâ hayâtında da, Âhirette de dostlarınızız. Ve burada canınız ne arzû ederse, ne isterseniz, o Gâfur ve Rahîm'den sizin için hazırlanmış bir ikrâm olarak, hepsi vardır.»]

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَآ إِلَى ٱللَّهِ وَعَمِلَ صَٰلِحًا وَقَالَ
إِنَّنِى مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾ وَلَا تَسْتَوِى ٱلْحَسَنَةُ وَلَا ٱلسَّيِّئَةُ
ٱدْفَعْ بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ فَإِذَا ٱلَّذِى بَيْنَكَ وَبَيْنَهُۥ عَدَٰوَةٌ كَأَنَّهُۥ
وَلِىٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾ وَمَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ٱلَّذِينَ صَبَرُوا۟ وَمَا يُلَقَّىٰهَآ
إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٣٥﴾ وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ
نَزْغٌ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

33 [Halkı, Allah Teâlâ'ya da'vet edip sâlih amel işleyen ve ben (Allah Teâlâ'nın emrine münkad) Müslümanlardanım, diyen kimseden daha güzel sözlü kim vardır?]

Bu âyet-i celîlenin, Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz veyâhûd mü'minler hakkında nâzil olduğu mervîdir.

34 [Hasene ile, seyyie bir olmaz. Seyyieyi en güzel olan şeyle (hasene ile, gazâbı sabırla, cehli ilimle, fenalığı afivle) defet! Eğer böyle yaparsan, görürsün ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sana şefîk bir dost gibi olur.]

35 [**Bu haslete, ancak sabır** (ve nefislerini intikamdan men) **edenler, ve ancak büyük bir hazza** (hayır ve rûh olgunluğuna) **sâhib olanlar kavuşur** (ve bu güzel ahlâkla Cennet ehlinden olurlar.)]

36 [**Şâyed seni bundan bir Şeytânî vesvese çevirmek isterse, onun şerrinden hemen Allah Teâlâ'ya istiâze et! Zîrâ Allah-ü azîmüşşân,** (senin istiâzeni) **hakkıyle işitir ve** (niyyetini) **çok iyi bilir.**]

وَمِنْ ءَايَٰتِهِ ٱلَّيْلُ وَٱلنَّهَارُ وَٱلشَّمْسُ وَٱلْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا
لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَٱسْجُدُوا لِلَّهِ ٱلَّذِى خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ
إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾ فَإِنِ ٱسْتَكْبَرُوا۟ فَٱلَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ
يُسَبِّحُونَ لَهُۥ بِٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْـَٔمُونَ ﴿٣٨﴾

37 [**Gece gündüz, Güneş, Ay, Allah Teâlâ'nın** (vahdet ve kudretinin) **âyetlerindendir. Ne Güneş ve ne Ay'a secde etmeyin** (onlara ibâdet eylemeyin, ikisi de sizin gibi mahlûktur.) **Onları halk eden Allah Teâlâ'ya secde edin. Şâyed gerçekten O'na ibâdet edecekseniz.**]

İmâm Şâfiî Hazretlerine göre; bu âyet-i celîlenin sonu olan «**tağbüdûn**» da tilâvet secdesi yapılması îcâbeder. Zîrâ secdeye âid emir buna iktirân etmiştir.

38 [**Şâyed müşrikler, Allah Teâlâ'ya buna imtisâlden taazzum eder** (secde etmeyi kibirlerine yedirememezlerse, ne zarar) **Rabbinin nezdinde bulunan Melekler, hiç fütûr getirmeksizin, gece gündüz O'nu tesbîh ve takdîs ederler.**]

İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe Hazretlerine göre; tilâvet secdesinin yeri bu âyetin sonu olan «**lâ yes'emûn**» kavl-i kerîmidir. Zîrâ, kelâm burada tamam olmaktadır.

وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنَّكَ تَرَى ٱلْأَرْضَ خَٰشِعَةً فَإِذَآ أَنزَلْنَا عَلَيْهَا ٱلْمَآءَ ٱهْتَزَّتْ
وَرَبَتْ ۚ إِنَّ ٱلَّذِىٓ أَحْيَاهَا لَمُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰٓ ۚ إِنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾
إِنَّ ٱلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِىٓ ءَايَٰتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا ۗ أَفَمَن يُلْقَىٰ فِى ٱلنَّارِ
خَيْرٌ أَم مَّن يَأْتِىٓ ءَامِنًا يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ ٱعْمَلُوا۟ مَا شِئْتُمْ ۖ إِنَّهُۥ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِٱلذِّكْرِ لَمَّا جَآءَهُمْ ۖ وَإِنَّهُۥ لَكِتَٰبٌ
عَزِيزٌ ﴿٤١﴾ لَّا يَأْتِيهِ ٱلْبَٰطِلُ مِنۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِۦ ۖ تَنزِيلٌ
مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾ مَّا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ
مِن قَبْلِكَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾

39 [O Allah Teâlâ'nın yine âyetlerindendir ki, sen yeryüzünü kupkuru, (nebâttan mahrûm) görürsün. Fakat üzerine yağmur yağdırdığımız zaman, harekete gelir, kabarır. Şübhe yok ki, onu (yeryüzünü yağmurla) ihyâ eden Allah Teâlâ, elbette (Kıyâmette) ölüleri de ihyâ eder. Gerçekten, Allah-ü azîmüşşân her şeye kaadirdir.]

40 [Âyetlerimize ta'n, tahrîf ve bâtıl te'ville doğru yoldan meyledenler, hiç şübhesiz, Bize gizli kalmaz. Kıyâmet Günü ateşe atılan mı hayırlıdır, yoksa o gün emniyetle gelecek olan mı? İmdi (hayır ve şer) dileğinizi işleyin. Zîrâ O, ne yaparsanız hakkıyle görür.]

41 [Onlar, o zikir (Kur'ân) kendilerine geldiği vakit kâfir olanlar (küfürlerinin cezâsını göreceklerdir). Halbuki o, faydası çok, misli bulunmaz azîz bir Kitabtır.]

42 [Ki ne önünden ve ne ardından (hiçbir cihetten) ona bâtıl yol bulamaz. Halel târi olmaz. Zîrâ o, emrinde Hakîm, fiilinde Mahmûd Allah Teâlâ tarafından indirilmiştir.]

43 [(Yâ Muhammed!) Sana söylenenler ancak, senden önceki Peygamberlere de söylenenler gibidir. Şübhe yok ki, Rabbin celle şânuh, hem mağfiret ve hem elîm ikaab sâhibidir.]

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا أَعْجَمِيًّا لَّقَالُوا
لَوْلَا فُصِّلَتْ ءَايَاتُهُۥٓ ءَا۬عْجَمِىٌّ وَعَرَبِىٌّ ۗ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ هُدًى
وَشِفَآءٌ ۖ وَٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِىٓ ءَاذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ
عَمًى ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ يُنَادَوْنَ مِن مَّكَانٍۭ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى
ٱلْكِتَٰبَ فَٱخْتُلِفَ فِيهِ ۗ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِىَ
بَيْنَهُمْ ۚ وَإِنَّهُمْ لَفِى شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾ مَّنْ عَمِلَ صَٰلِحًا فَلِنَفْسِهِۦ ۖ
وَمَنْ أَسَآءَ فَعَلَيْهَا ۗ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٤٦﴾

44 [Şâyed Biz, Kur'ân'ı yabancı bir dille indirmiş olsaydık: «Âyetleri (anlayacağımız bir lisanla) tafsîl (ve beyân) olunmalıydı? Dil yabancı, muhâtab Arap (böyle şey olur mu?) diyeceklerdi.]

[De ki: «O Kur'ân, mü'minlere mahzı hidâyet ve (kalblerinde olan şekke) şifâdır. Îmân etmiyenlerin ise, kulaklarında bir ağırlık vardır. Kur'ân, onlara karşı bir körlüktür. Onlar, uzak bir yerden çağrılanlar gibidir. (Ne çağıranı görür ve ne sözlerini anlarlar.)]

45 [Celâlim hakkı için, Biz Mûsâ'ya Tevrât'ı verdik. (Kur'ânda ihtilâf olunduğu gibi) onda da ihtilâf olundu. (Kimi tasdîk, kimi tekzîb etti). Şâyed Rabbin celle şânuhdan, (Kur'ân'ı tekzîb edenlere cezâlarının te'hîri hakkında ezelde) bir kelime sebkat etmemiş olsaydı, aralarında iş bitirilirdi. (Helâk edilirlerdi). Her hâlde onlar, bundan (Tevrât veyâ Kur'ân'dan) kuvvetli bir şübhe içindedirler.]

46 [Kim sâlih bir amel işlerse, ecri kendisinindir. Ve her kim kötülük yaparsa, kezâ, vebâli kendisine âiddir. Rabbin celle şânuh, kullarına aslâ zulümkâr değildir.]

إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِن ثَمَرَاتٍ مِّنْ أَكْمَامِهَا
وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ ۚ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ
أَيْنَ شُرَكَائِي قَالُوا آذَنَّاكَ مَا مِنَّا مِن شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾ وَضَلَّ
عَنْهُم مَّا كَانُوا يَدْعُونَ مِن قَبْلُ وَظَنُّوا مَا لَهُم مِّن مَّحِيصٍ ﴿٤٨﴾

47 [Saatin (Kıyâmet'in) ilmi Allah Teâlâ'ya havâle olunur. (Ne vakit olacağını O'ndan gayri kimse bilmez). İlmi olmaksızın hiçbir meyva kabuğundan çıkmaz, hiçbir dişi deve gebe olmaz ve doğurmaz.]

[Allah Teâlâ: «Hani Bana şerîk zu'mettiğiniz ma'bûdlarınız?» diye onlara nidâ edeceği gün: «Sana bildirirdik. (Sana müşârik ve muâdil olduğuna) içimizden şehâdet edecek bir kimse yoktur.» diyecekler.]

48 [Evvelce ibâdet ettikleri (ma'bûdlar o gün) onlardan uzaklaşıp, kaybolacak. Orada, kendileri için (azâb ve ukûbetten kurtulup) kaçacak bir yer kalmadığını yekînen anlayacaklardır.]

لَا يَسْأَمُ الْإِنسَانُ مِن دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِن مَّسَّهُ الشَّرُّ فَيَئُوسٌ
قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِّنَّا مِن بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ
لَيَقُولَنَّ هَٰذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّجِعْتُ
إِلَىٰ رَبِّي إِنَّ لِي عِندَهُ لَلْحُسْنَىٰ ۚ فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا
وَلَنُذِيقَنَّهُم مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾ وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنسَانِ
أَعْرَضَ وَنَأَىٰ بِجَانِبِهِ ۖ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَاءٍ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾

49 [İnsan (mal ve sıhhat gibi) hayır istemekten usanmaz da, kendisine (fakirlik, mihnet, sıkıntı gibi) bir şey dokunuverse, hemen Allah Teâlâ'nın fazl-u rahmetinden ümîdini keser. Ye'sini açığa vurur.]

50 [Yemîn ederim. Şâyed dokunan bir sıkıntıdan sonra, ona tarafımızdan (zenginlik ve sıhhat gibi) bir rahmet tattırırsak, mutlaka: (Ben buna fazl ve ilmimle istihkak kesbettim) bu, benim hakkımdır. (Yâhûd bu, bana dâimdir) ve zannetmem ki Kıyâmet kopacak (haşr ve ba'solacak) olsun. Ve yemîn ederim, (bilfarz Müslümanların dedikleri gibi Kıyâmet kopup da) Rabbime rücû' etsem dahî, benim için elbette onun nezdinde bundan daha güzel bir hâl vardır.» der. Fakat Biz, o kâfirlere işlediklerini haber vereceğiz ve onlara muhakkak ağır bir azâb tattıracağız.]

51 [Ne zaman biz insana in'âm etsek (tâatten) yüz çevirir, (şükür ve duâdan) uzaklaşır. Başına bir şer (bir mihnet ve musîbet) dokunduğu vakit ise, çok ve uzun duâ eder olur.]

قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِن كَانَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ ثُمَّ كَفَرْتُم بِهِۦ مَنْ أَضَلُّ
مِمَّنْ هُوَ فِى شِقَاقٍۭ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾ سَنُرِيهِمْ ءَايَٰتِنَا فِى ٱلْءَافَاقِ
وَفِىٓ أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ يَكْفِ
بِرَبِّكَ أَنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾ أَلَآ إِنَّهُمْ فِى
مِرْيَةٍ مِّن لِّقَآءِ رَبِّهِمْ ۗ أَلَآ إِنَّهُۥ بِكُلِّ شَىْءٍ مُّحِيطٌ ﴿٥٤﴾

52 [De ki: Haber verin bana! Şâyed o Kur'ân, Allah Teâlâ'dan iken (teemmül ve tefekkür etmeden) siz ona kâfir olmuşsanız, (sizin gibi dâima inâd ve inkârla haktan) uzak bir ayrılık içinde bulunan kimseden daha sapık kim olabilir?»]

53 [Biz, onlara yakında (kudretimize delâlet eder) âyetlerimizi gerek arzın ufuklarında, ve gerek nefislerinde göstereceğiz. Tâ ki, onun (Kur'ân'ın veyâ tevhîdin) hak olduğu kendilerine tebeyyün etsin. Rabbin celle şânuh'un her şeye şâhid olması kâfi' değil mi?]

54 [İyi bil ki, onlar (o küfredenler) Rablerine kavuşmadan şekk içindedirler. Yine iyi bil ki, Allah Teâlâ, her şeyi (ilmi ile, kudreti ile) Muhîttir.]

42 — ŞÛRÂ SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 53 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

حٰمٓ ﴿١﴾ عٓسٓقٓ ﴿٢﴾ كَذٰلِكَ يُوحِيٓ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ ۙ اللّٰهُ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣﴾ لَهُۥ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ وَهُوَ
الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٤﴾ تَكَادُ السَّمٰوٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِن فَوْقِهِنَّ
وَالْمَلٰٓئِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَن فِي الْأَرْضِ ۗ
أَلَآ إِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾

1, 2 [**Hâ, Mîm, Ayn, Sîn, Kaaf.** (Murâdını Allah bilir.)]

Bu sûre-i celîleye «Hâ Mîm, Ayn Sîn Kaaf», yâhûd, sâdece «**Ayn Sîn Kaaf**» sûresi de denilir.

3 [**Allah, o Azîz ve Hakîm! İşte sana da, senden öncekilere de böyle vahyeder.**]

İbn-i Abbâs (R.A.): «**Kitâb sâhibi hiç bir Peygamber yoktur ki, O'na Hâ Mîm, Ayn Sîn Kaaf vahyedilmiş olmasın.**» demiştir.

4 [**Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur** (O'nun halk ve mülküdür.) **O, öyle yüce, öyle büyüktür.**]

5 [**Gökler hemen hemen üstlerinden** (Allah Teâlâ'nın azametinden veyâ O'na evlâd isnâdından) **yarılacak. Melekler, Rableri celle şânuhuya hamd ile tesbîh ediyorlar ve yeryüzünde olan mü'minler için mağfiret diliyorlar. İyi bilin ki, Allah Teâlâ** (mü'-

min kullarının günâhlarını) **mağfiret ve** (Âhirette ecir ve Cennetle) **rahmet edicidir.**]

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ وَمَا
أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾ وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا
لِّتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ
فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ﴿٧﴾

6 [**Allah Teâlâ, ondan gayriyi dost edinenleri, dâimâ gözetleyicidir** (hâl ve hareketlerine vâkıftır). **Sen, üzerlerine vekîl değilsin.**]

7 [**İşte böyle** (her Peygambere kavminin diliyle vahyettiğimiz gibi) **sana da** (kavminin lisânı olan) **Arapça bir Kur'ân vahyettik. Tâ ki onunla anaşehir** (Mekke halkını) **ve etrafında bulunanları** (çevresindeki Arapları veyâ diğer memleketler ahâlisini) **inzâr eyleyesin. Ve hakkında hiç şekk ve şübhe olmayan o toplanma** (Kıyâmet) **gününün dehşetiyle korkutasın. Onlardan bir kısmı** (muvahhid ve mutî olanlar) **Cennette ve bir kısmı** (kâfirler) **Cehennem'dedirler.**]

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَلَٰكِن يُدْخِلُ مَن يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ ۚ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُم
مِّن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٨﴾ أَمِ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ ۖ
فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٩﴾ وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِن شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ۚ
ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿١٠﴾

8 [Şâyed Allah Teâlâ dileseydi, onları tek bir ümmet yapar (tek dinde kılar) dı. Fakat O, dilediğini (hidâyetle ve tâate sevkle) rahmetine (Cennetine) koyar. O gün kâfirlere ne bir veliyy ve ne bir yardımcı yoktur.]

9 [Yoksa onlar, Allah Teâlâ'dan gayriyi veliyler mi edindiler? Fakat bihakkın veliyy ancak Allah Teâlâ'dır. (Kıyâmet Günü) ölüleri O, diriltir. O, her şeye kaadirdir.]

10 [(Küffârla, dîn ve dünyâ işlerinde) ihtilâf ettiğiniz her hangi bir şeyin hükmü Allah Teâlâ'ya âiddir. İşte O, (hâkim olan) Allah, benim Rabbimdir. Ben, ancak, O'na tevekkül ettim. Ve (başımın sıkıldığı her müşkil işde) yalnız O'na rücû' ederim.]

فَاطِرُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا
وَّمِنَ الْاَنْعَامِ اَزْوَاجًا ۚ يَذْرَؤُكُمْ فِيْهِ ۚ لَيْسَ كَمِثْلِهٖ شَيْءٌ ۚ وَهُوَ
السَّمِيْعُ الْبَصِيْرُ ﴿١١﴾ لَهٗ مَقَالِيْدُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ يَبْسُطُ
الرِّزْقَ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيَقْدِرُ ۚ اِنَّهٗ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿١٢﴾

11 [Gökleri ve yeri yaratan O'dur. Size, cinsinizden zevceler yarattı. Davarlardan da (cinslerinden) eşler halk etti. Bu sûretle (insan ve davar) her birinizi teksîr ediyor. O'nun hiçbir misli yoktur (ve olamaz) ve O, her şeyi işitici ve görücüdür.]

12 [Göklerin ve yerin (yağmur ve nebât haznelerinin) anahtarları O'nundur. Rızkı dilediğine çok ve dilediğine az verir. O, her şeyi hakkıyle bilendir.]

شَرَعَ لَكُمْ مِّنَ الدِّيْنِ مَا وَصّٰى بِهٖ نُوْحًا وَّالَّذِيْٓ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ
وَمَا وَصَّيْنَا بِهٖٓ اِبْرٰهِيْمَ وَمُوْسٰى وَعِيْسٰٓى ۖ اَنْ اَقِيْمُوا الدِّيْنَ وَلَا

شَفَرَّقُوٓا۟ فِيهِ ۚ كَبُرَ عَلَى ٱلْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ ۚ ٱللَّهُ يَجْتَبِىٓ
إِلَيْهِ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِىٓ إِلَيْهِ مَن يُنِيبُ ﴿١٣﴾ وَمَا تَفَرَّقُوٓا
إِلَّا مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ ٱلْعِلْمُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ
مِن رَّبِّكَ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى لَّقُضِىَ بَيْنَهُمْ ۚ وَإِنَّ ٱلَّذِينَ أُورِثُوا۟
ٱلْكِتَٰبَ مِنۢ بَعْدِهِمْ لَفِى شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿١٤﴾

13 [Allah Teâlâ, size dînden Nûh'a tavsiye ettiğini ve sana vahyeylediğimizi, İbrâhîm, Mûsâ ve Îsâ'ya tavsîye kıldığımızı teşri' buyurdu.]

[Şöyle ki: Dîni ikâme edin! Ve dîn husûsunda tefrîkaya düşmeyin. Müşrikleri dîne (tevhîde) da'vet etmen, onlara pek ağır geldi. Allah Teâlâ tevhîdine dilediğini ihtiyâr, ve kendisine dönenleri, irşâd ve tevfîkiyle ona hidâyet eder.]

14 [Onlar, tefrîkaya ancak, kendilerine ilim geldikten (tefrîkanın muzır ve âkıbetinin fenâ olduğu Peygamberlerinin tebliği ile kendilerince bilindikten) sonra, mücerred aralarındaki hased ve ihtirâs yüzünden düştüler.]

[Ve eğer Rabbinden muayyen bir zamana kadar (azâblarının te'hîrine dâir) bir kelime geçmemiş olsaydı, aralarında hükm-i kazâ mutlak icrâ edilirdi (helâk olurlardı.)]

[Onlardan sonra Kitab'a (Kur'ân'a) vâris kılınanlar da, Kitablarından, kuvvetli bir şübhe içindedirler.]

Bunlardan murâd, ya Peygamber (S.A.V.) zamanına yetişen ehl-i Kitâb yâhûd müşriklerdir. Onlar, Kur'ân'dan veyâ kendi Kitablarından şübhe ederler. Yâhûd ona hakkı ile îmân etmezler.

فَلِذَٰلِكَ فَادْعُ ۖ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ ۖ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ ۖ
وَقُلْ آمَنتُ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ مِن كِتَابٍ ۖ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ ۖ
اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ ۖ لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ ۖ لَا حُجَّةَ
بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ۖ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا ۖ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

15 [İşte bunun için(bu tefrikadan dolayı halkı tevhîde) da'vet et! Ve emrolunduğun gibi istikâmet et de onların havalarına (arzûlarına) ittibâ etme!]

[Ve de ki: «Ben, Allah Teâlâ'nın inzâl ettiği Kitabların hepsine îmân ettim. Ve aranızda adâleti icrâ ile emrolundum. Allah Teâlâ, bizim ve sizin Rabbimizdir.»]

[«Bizim amellerimiz bize ve sizin amelleriniz size âiddir. (Herkes kendi ameliyle cezâlanır). Bizimle, sizin aranızda (hak zâhir olduğu için) hiçbir husûmet ve ihticâca mahâl kalmamıştır. Allah Teâlâ, Kıyâmet Günü hepimizi bir araya toplayacak (ve hükmünü verecek). Hepimizin dönüşü O'nadır.»]

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ مِن بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ
عِندَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾
اللَّهُ الَّذِي أَنزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ ۗ وَمَا يُدْرِيكَ
لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾ يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا ۖ
وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ ۗ أَلَا
إِنَّ الَّذِينَ يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾

16 [Ona (Allah Teâlâ'nın da'vetine) icâbet olunduktan sonra, O'nun (vahdâniyyeti) hakkında mücâdele edenlerin, Rableri indinde hüccetleri bâtıldır. Onların üzerlerine hem gazâb ve hem şiddetli bir azâb vardır.]

17 [O Allah Teâlâ'dır ki, hakla Kur'ân-ı Kerîm'i ve adâlet terâzîsini indirmiştir. Ve ne bilirsin? Belki saat (Kıyâmet'in kopması) yakındır.]

18 [Buna (Kıyâmet'in kopacağına) îmân etmiyenler, (istihzâ yoliyle) onun acele olmasını isterler. Îmân edenler ise, hak olduğunu bildikleri için hevl ve şiddetinden korkarlar. İyi bilin ki, (Kıyâmet) hakkında mücâdele edenler, haktan uzak bir dalâl içindedirler.]

اَللّٰهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهٖ يَرْزُقُ مَنْ يَّشَآءُ ۚ وَهُوَ الْقَوِيُّ
الْعَزِيْزُ ﴿١٩﴾ مَنْ كَانَ يُرِيْدُ حَرْثَ الْاٰخِرَةِ نَزِدْ لَهٗ فِيْ حَرْثِهٖ ۚ وَمَنْ
كَانَ يُرِيْدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهٖ مِنْهَا وَمَا لَهٗ فِي الْاٰخِرَةِ
مِنْ نَّصِيْبٍ ﴿٢٠﴾ اَمْ لَهُمْ شُرَكٰٓؤُا شَرَعُوْا لَهُمْ مِّنَ الدِّيْنِ مَا لَمْ
يَاْذَنْ بِهِ اللّٰهُ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ۗ
وَاِنَّ الظّٰلِمِيْنَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٢١﴾

19 [Allah Teâlâ, kullarına lûtuf ve ihsân edicidir. (Ayıblarını setr ve günâhlarını afveder). Ve (lûtfiyle) dilediğinin rızkını verir. O (lûtuf ve rahmetinde) Kaviyy, (hüküm ve irâdesinde) Gaalibtir.]

20 [Kim (ameliyle) Âhiret sevâbını isterse, Biz, onun sevâbını (bire karşı ona, yedi yüze ve daha fazlasına kadar) arttırırız. Ve kim (ameliyle) dünyâ sevâbını dilerse, Biz ona da ondan (dünyâdan ezelde kısmet ettiğimiz şeyi) veririz. Fakat onun, Âhirette hiçbir nasîbi yoktur.]

21 [**Yoksa müşriklerin, Allah Teâlâ'nın izin vermediği bir dînî onlara vazeden şerikleri mi var? Şâyed o fasıl kelimesi sebkat etmiş olmasaydı, aralarında hüküm icrâ edilirdi. Şübhe yok ki, zâlim müşrikler için elîm bir azâb vardır.**]

Fasıl kelimesi: Azâbın bir eceli müsemmâya te'hîrine dâir ezelde sebkeden kelimedir.

تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ
مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ ۗ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ ۖ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ
عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

22 [**O gün** (Kıyâmet Günü) **müşrikleri** (dünyâda) **kazandıkları fenâlıklardan korkar göreceksin. Halbuki, kazandıklarının cezâsını mutlaka çekeceklerdir.**]

[**Îmân edip de sâlih ameller işliyenler ise, Cennet bahçelerindedir. Onlara, Rablerinin indinde, ne dilerlerse vardır. İşte, en büyük fazl budur.**]

ذَٰلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ۗ
قُل لَّا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ ۗ وَمَن يَقْتَرِفْ
حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾ أَمْ
يَقُولُونَ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۖ فَإِن يَشَإِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَىٰ قَلْبِكَ ۗ وَيَمْحُ
اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾

23 [**İşte bu (Cennet ni'metleri) o şeydir ki, Allah Teâlâ, mü'min ve sâlih amelli kullarını onunla müjdeler.]**

[De ki: «Bu tebliğ ve beşâretim için, akrabâlık sevgisinden başka, sizden hiç bir ecir istemiyorum.]

Âyet-i kerîmede «Elkurbâ = Yakınlık»tan murâd; ba'zılarına göre, sâlih amellerle Allah Teâlâ'ya tekarrübtür. İbn-i Abbâs (R. A.)'a göre ise, Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellemin yakın akrabâsı: Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin Radiyallahü Anhüm'dür.

[Kim (tâat veyâ Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem ve âline muhabbetle) **bir iyilik kazanırsa; Biz, onun bu husûstaki iyiliğini** (sevâbını) **kat kat artırırız. Allah-ü azîmüşşân, Gafûr'dur** (günâhları örter). **Şekûr'dur** (güzel amellere, güzel sevâb ve mükâfatla mukâbele eder.)]

24 [**Yoksa** (müşrikler Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem nübüvvet da'vâsiyle veyâ Kur'ân, Allah Teâlâ'dandır diye) **Allah Teâlâ'ya karşı kizb ve iftirâ mı etti diyorlar? Eğer Allah Teâlâ dilese, senin de kalbini mühürler. Allah Teâlâ, bâtılı mahv ve sözleriyle hakkı ihkâk eder. Hiç şübhesiz, O, kalblerde olan her şeyi bilir.]**

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُوا عَنِ السَّيِّئَاتِ
وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾ وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ
بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ
مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾ وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ
مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٨﴾

25 [**Allah Teâlâ, kullarının tevbelerini kabûl ve dilediğinin seyyielerini afveder. O,** (hayır ve şer) **onların bütün işlediklerini bilir.]**

Cenâb-ı Aliyyül Murtazâ Radiyallahü Anh ve Kerremallahü Vecheh; tevbe su altı ma'nâyı müştemildir buyurmuşlardır:

1) Geçmiş günâhlara nedâmet etmek,
2) Edâ edilmeyen farzları iâde,
3) Kul hakkını sâhibine red,
4-5) Nefsine tâati ilzâm ve ona tâatin güçlüğünü tattırmak,
6) Her gülmeye bedel, ağlamak.

26 **[Allah Teâlâ, îmân edip de sâlih ameller işleyenlerin duâlarına icâbet eder. Ve istediklerini fazlından artırır. Kâfirler için ise, şiddetli bir azâb vardır.]**

27 **[Şâyed Allah Teâlâ kullarına rızkı genişletseydi, muhakkak yeryüzünü ifsâd ederlerdi. Fakat O, rızkı onlara ezelde takdir ve murâd ettiği kadar inzâl eder. Şübhe yok ki, Allah Teâlâ, kullarının her hâline Habîr ve Basîr'dir.]**

Bu âyet-i kerîmenin, Ashâb-ı Suffa hakkında nâzil olduğu rivâyet edilir. Zengin olmak istemişlerdi.

28 **[Allah Teâlâ, kulları ye'se düştükten sonra, yağmuru indirir ve (ovalara, dağlara, nebâtlara, hayvanlara) rahmetini dağıtır. O, öyle Veliyy, öyle Hamîd'dir.]**

وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦ خَلْقُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيهِمَا مِن دَآبَّةٍ ۚ وَهُوَ
عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَآءُ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾ وَمَآ أَصَٰبَكُم مِّن مُّصِيبَةٍ فَبِمَا
كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا۟ عَن كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾ وَمَآ أَنتُم بِمُعْجِزِينَ
فِى ٱلْأَرْضِ ۖ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾

29 **[Göklerin, yerin ve bunların içinde yayıp ürettiği bütün canlı mahlûkların yaratılışı, O'nun (vahdâniyyeti) âyetlerindendir. Ve O, dilediği zaman onları (öldürmeye ve sonra ihyâ ve Kıyâmet Gününde) toplamaya Kaadirdir.]**

30 **[Nefislerinize ve mallarınıza isâbet eden her musîbet ellerinizle kazandığınız ma'siyetler yüzündendir. Fakat Allah Teâlâ, onların çoğunu afveder.]**

Bu hitâb mücrimlere mahsûsdur. Zîrâ sabır ile ecire, veyâ terfi-i dereceye mazhâr edilmek gibi diğer birtakım sebeblerle mücrim olmayanlara isâbet eden musîbetler de yok değildir.

31 [**Siz yeryüzünde Allah Teâlâ'yı âciz bırakacak (üzerinize kazâ olunan musîbetlerden aslâ kurtulacak) değilsiniz. Ve sizi Allah Teâlâ'dan gayri (bu musîbetlerden) kurtaracak ne Veliyy ve ne yardımcınız yoktur.**]

وَمِنْ ءَايَٰتِهِ ٱلْجَوَارِ فِى ٱلْبَحْرِ كَٱلْأَعْلَٰمِ ﴿٣٢﴾ إِن يَشَأْ يُسْكِنِ ٱلرِّيحَ
فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَىٰ ظَهْرِهِۦٓ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ
شَكُورٍ ﴿٣٣﴾ أَوْ يُوبِقْهُنَّ بِمَا كَسَبُوا۟ وَيَعْفُ عَن كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾ وَيَعْلَمَ
ٱلَّذِينَ يُجَٰدِلُونَ فِىٓ ءَايَٰتِنَا مَا لَهُم مِّن مَّحِيصٍ ﴿٣٥﴾

32 [**Denizde seyreden dağlar gibi, gemiler de yine Allah Teâlâ'nın âyetlerindendir.**]

33 [**Şâyed Allah Teâlâ dilese, rüzgârı teskîn eder. Gemiler deryâ yüzünde seyretmekten durakalırlardı. Bunda, hiç şüphesiz, sabredenler ve şükredenler için nice âyetler vardır.**]

34 [**Yâhûd (kazandıkları şirk ve ma'siyetler yüzünden) binenleri (gemilerini batırır) helâk ederdi. Fakat Allah Teâlâ, onların (günâhlarının) çoğunu afveder.**]

35 [**Tâ ki âyetlerimiz hakkında** (tekzîb ederek) **mücâdele edenler, azâbımızdan kaçıp kurtulacak hiçbir yer olmadığını bilsinler.**]

فَمَآ أُوتِيتُم مِّن شَىْءٍ فَمَتَٰعُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ
لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾ وَٱلَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ
ٱلْإِثْمِ وَٱلْفَوَٰحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا۟ هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾

36 [Size verilen şeyler dünyâ hayâtının geçici metâıdır. Allah indindeki (Âhiret sevâbı) ise daha hayırlı, daha süreklidir. Fakat ò kimseler için ki, Allah Teâlâ'ya îmân etmişlerdir. O'na tevekkül (her işlerini O'na tefvîz) ederler. .]

37 [Ve o kimseler için ki, (şirk, nifâk, riyâ gibi) büyük günâhlardan ve fâhiş kötülüklerden (hayâsızlıktan) kaçınırlar. Öfkelendikleri zaman (öfkelerini yener) afvederler.]

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ
شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ إِذَا
أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾ وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ
مِّثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ وَلَمَنِ انتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَا عَلَيْهِم
مِّن سَبِيلٍ ﴿٤١﴾ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ
وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾
وَلَمَن صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

38 [Ve onlar için ki, Rablerinin da'vetine icâbet (emir ve nehyine itâat) ederler. Namazlarını dosdoğru kılarlar. İşleri aralarında dâimâ meşveretledir. Ve rızık olarak kendilerine verdiğimiz şeylerden hayra harceylerler.]

39 [Ve onlar için ki, zulüm ve te'addiye uğradıkları vakit yardımlaşır, (emrolundukları haddi tecâvüz etmeksizin kendilerine zulmedenlerden) öclerini alırlar.]

40 [Kötülüğün (zulmün) cezâsı, o kötülüğün misli kadar ukûbettir. Fakat kim afveder (barışır, hasmı ile arasını) ıslâh ey-

lerse, ecri Allah Teâlâ'ya âiddir. Muhakkak ki Allah Teâlâ, zâlimleri aslâ sevmez.]

41 [O kimse ki, zulmolunduktan sonra, (kendisine zulmedenden) öcünü alırsa, onun için itâb ve ikaaba yol yoktur.]

42 [İtâb ve ikaaba yol, ancak o kimseler üzerinedir ki, halka zulm eder, yeryüzünde tecebbürle istihkâkları olmayan şeyleri isterler. Onlar için elîm bir azâb vardır.]

43 [Maamâfîh, kim sabreder, afveylerse, işte bu, muhakkak ki azmolunacak işlerdendir.]

وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ ۗ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ
يَقُولُونَ هَلْ إِلَىٰ مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٤﴾ وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا
خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ ۗ وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ
الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ أَلَا إِنَّ
الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ ﴿٤٥﴾ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُونَهُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ ۗ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾

44 [Allah Teâlâ, her kimi şaşırtırsa, artık ondan sonra, ona hiçbir Veliyy yoktur. Ve göreceksin o zâlimleri, azâbı gördükleri zaman: «Acaba dünyâya geri dönmeye bir çâre, bir yol var mıdır?» diyecekler.]

45 [Ve (o gün) göreceksin onları, ateşe arzolundukları zaman, (kendilerine lâyık olan) zilletten boyunlarını bükerek, yan gözle ateşe nasıl bakacaklar.]

[İmân etmiş olanlar da: «Gerçek husrâna düşenler, (dünyâda başkalarına zulmetmeleri sebebiyle) Kıyâmet Günü kendilerini de ehillerini de husrâna uğratanlardır.» diyecekler. İyi bilin ki, zâlimler muhakkak sürekli bir azâb içindedirler.]

46 [O zâlimleri, (Kıyâmet Günü) Allah'ın azâbından kurtaracak hiçbir Veliyy bulunmaz. Kimi, Allah Teâlâ sapıklıkta bırakırsa, artık onun için yol yoktur.]

47 [Rabbiniz celle şânuhuya (îmân ve itâatle) icâbet edin! Allah Teâlâ'dan kaçırmaya aslâ imkân olmayan o gün gelmezden önce ki, o gün, sizin için, ne kaçıp ilticâ edeceğiniz bir melce, ne de kötü amellerinizi inkâra mecâl vardır.]

48 [Şâyed onlar yine (îmân ve tâatten) yüzçevirirlerse; Biz, seni onların üzerine murâkıb göndermedik. Sana vâcib olan, ancak tebliğ-i risalettir, gayri değil.]

[Ne zaman Biz, insana (zenginlik ve sıhhat gibi) tarafımızdan bir rahmet tattırırsak onunla sevinir.]

[Ve şâyed onlara ellerinin takdîm ettiği şeyler (ma'siyetler) yüzünden bir musîbet isâbet ederse, o vakit de (evvelce kendilerine verilen ni'metleri unutur), onu külliyen inkâr ederler.]

49 [Göklerin ve yerin mülkü Allah Teâlâ'nındır. Ne dilerse onu halk eder. Dilediğine kız ve dilediğine erkek evlâd verir.]

أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا ۖ وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا
إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾ وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ
اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا
فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ ۚ إِنَّهُ عَلِيٌّ حَكِيمٌ ﴿٥١﴾

50 [**Yâhûd çift olarak hem kız, hem erkek evlâd verir. Dilediğini de kısır bırakır. Şübhe yok ki, O'nun ilmi çok, kudretine nihâyet yoktur.**]

51 [**Vahyile** (rü'yâ veyâ kalbe ilhâm edilmek sûretiyle), **yâhûd bir hicâb arkasından veyâhûd bir Resûl gönderip de izniyle ona dilediğini vahyeylemesi müstesnâ, hiçbir sûretle Allah Teâlâ'nın bir insanla söyleşmesi kabil değildir. Şübhe yok ki, O, çok yüksek, çok Hakîm'dir.**]

İbrâhîm Aleyhisselâm'a oğlunu kurban etmesi, rü'yâda emir buyurulmuş; Mûsâ Aleyhisselâmla dahi Cenâb-ı Hak hicâb arkasından, yânî ağaçdan konuşmuş; Hz. Mûsâ, O'nu görememiştir.

Resûl göndermekden murâd; Melektir.

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا ۖ مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ
وَلَا الْإِيمَانُ وَلَٰكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا ۚ
وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾ صِرَاطِ اللَّهِ الَّذِي
لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٣﴾

52 [**Ve işte,** (Yâ Muhammed!) **Biz, böyle sana da emrimizden bir rûh vahyettik. Halbuki** (vahyolunmazdan evvel) **Kitab ne-**

dir, îmân nedir bilmezdin. Fakat Biz, onu, kullarımızdan dilediğimize hidâyet vermek için, bir nûr kıldık. Her hâlde sen, bir doğru yola rehberlik ediyorsun.]

Rivâyete göre; Peygamber (S.A.V.) vahiy gelmezden önce Allah'ın birliğine îmân eder; putlara aslâ tapmaz; Hacceder; Umre yapar; İbrâhim Aleyhisselâm'ın şerîatına tâbi' olurmuş.

53 **[Öyle bir doğru yola ki, göklerin ve yerin Hâlik'ı ve Mâlik'i olan Allah Teâlâ'nın muhtârıdır. İyi bil ki, bütün işler ancak Allah Teâlâ'ya rücû' eder.]**

43 — ZUHRUF SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 89 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

حٰمٓ ﴿١﴾ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ
تَعْقِلُونَ ﴿٣﴾ وَإِنَّهُ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِيٌّ حَكِيمٌ ﴿٤﴾ أَفَنَضْرِبُ
عَنكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا أَن كُنتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ ﴿٥﴾ وَكَمْ أَرْسَلْنَا
مِن نَّبِيٍّ فِي الْأَوَّلِينَ ﴿٦﴾ وَمَا يَأْتِيهِم مِّن نَّبِيٍّ إِلَّا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٧﴾ فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُم بَطْشًا وَمَضَىٰ مَثَلُ
الْأَوَّلِينَ ﴿٨﴾ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ
الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾

1 [Hâ, Mîm. (Murâdını Allah bilir.)]

2 [Her şeyi (delâil ve bürhân ile) apâşikâr Kitab hakkı için!]

3 [**Hakîkat (ma'nâlarını anlıyasınız diye) Biz, onu Arap diliyle bir Kur'ân kıldık.**]

4 [**Şübhesiz o, ana Kitabta (Levh-i Mahfûz'da) yazılı, nezdimizde sâbittir (tağyîrden mahfûzdur). Şânı, âli ve muhkemdir.**]

5 [(Ey Mekkeliler!) **Siz müsrif (haddi aşan, müşrik) bir kavimsiniz diye, şimdi sizden o zikri (Kur'ân'ı) uzaklaştırıp bir yana mı atacağız?**]

6 [**Halbuki (seni kavmine gönderdiğimiz gibi) evvelki ümmetlere de nice Peygamberler gönderdik. (Küfürleri, Peygamber göndermemize mâni' olmadı.)**]

7 [**Onlara, hiçbir Nebî gelmemiştir ki, O'nunla, istihzâ etmemiş olsunlar.**]

8 [(Bu sebeble) **Biz de, bunlardan kuvvetçe daha güçlü olanları helâk ettik. O evvelki ümmetlerin kıssaları (Kur'ân'ın nice yerlerinde) geçti.**]

9 [**Celâlim hakkı için, onlara: «Bu gökleri ve yeri kim yarattı?» diye sorsan, elbette: «Onları, hüküm ve fermânında gaalib ve her şeyi hakkıyle bilen Allah Teâlâ yarattı» derler.**]

Böyle iken yine O'nu bırakıp gayre ibâdet ve cehâletlerinden diriltmeye kudretini inkâr ederler.

10 [**O Allah Teâlâ ki, sizin için yeryüzünü bir beşik yaptı. Ve doğru gidesiniz diye orada, size yollar açtı.**]

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا
كَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾ وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ
لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٢﴾ لِتَسْتَوُوا عَلَىٰ
ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ
الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾

11 [Ve o Allah Teâlâ ki (ihtiyâç ve zirâatinize) kifâyet edecek kadar gökten yağmur indirir. Bununla ölü bir beldeyi ihyâ ederiz. Siz de böylece (kabirlerinizden diriltilip) çıkarılacaksınız.]

12 [Ve o Allah Teâlâ ki, her sınıf mahlûkâtı yarattı. Ve sizin için gemi ve davarlardan binek yaptı.]

13, 14 [Tâ ki onların üzerlerine oturup yerleştiğinizde (kalblerinizle) Rabbiniz celle şânuh'un ni'metini zikredesiniz.]

[Ve: «Bunu, bize müsahhar kılan Allah Teâlâ, bütün noksanlıklardan münezzehtir. Halbuki bir veçhile biz bunu zapta muktedir değildik. Ve biz herhâlde Rabbimiz celle şânuhuya rücû' edeceğiz.» diyesiniz.]

Rivâyet olunduğuna göre, Peygamberimiz sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem efendimiz, mübârek ayağını üzengiye koydukları zaman: «Bismillâh» ve bineklerine oturduklarında: «Elhamdülillâhi alâ külli hâl, sübhânelleziy sehhare lenâ hâzâ ve mâ künnâ lehü mukrıniyne ve innâ ilâ rabbinâ lemünkalibûn» derlerdi.

وَإِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنقَلِبُونَ ﴿١٤﴾ وَجَعَلُوا لَهُۥ مِنْ عِبَادِهِۦ جُزْءًا ۚ إِنَّ
ٱلْإِنسَٰنَ لَكَفُورٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ أَمِ ٱتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَٰتٍ
وَأَصْفَىٰكُم بِٱلْبَنِينَ ﴿١٦﴾ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَٰنِ مَثَلًا
ظَلَّ وَجْهُهُۥ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾

15 [Müşrikler (Allah Teâlâ'nın göklerin ve yerin Hâlik'ı olduğunu i'tirâf ve ikrâr etmelerine rağmen) O'na ba'zı kullarını işrâk ederler. Gerçekten insan apaçık bir nankördür.]

16 [Yoksa, Allah Teâlâ yarattığı mahlûklarından (buğzettiğiniz) kızları kendisine edindi de (makbûlünüz olan) oğulları size mi ayırıp seçti?]

17 [İçlerinden biri, Rahmân'a isnâd ettikleri meselle (kız çocuğu dünyâya geldiği haberiyle) müjdelendiği vakit, kederinden yüzü simsiyah olur.]

أَوَمَن يُنَشَّؤُا۟ فِى ٱلْحِلْيَةِ وَهُوَ فِى ٱلْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾
وَجَعَلُوا۟ ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ ٱلَّذِينَ هُمْ عِبَٰدُ ٱلرَّحْمَٰنِ إِنَٰثًا ۚ أَشَهِدُوا۟
خَلْقَهُمْ ۚ سَتُكْتَبُ شَهَٰدَتُهُمْ وَيُسْـَٔلُونَ ﴿١٩﴾

18 [Onlar, zînet içinde yetişip de, mücâdele esnâsında hüccetini ızhâr edemiyen kızları mı Allah Teâlâ'ya nisbet ediyorlar?]

19 [Müşrikler Rahmân'ın (ekrem ve ekmel) kulları Melekleri de dişi yaptılar. Yaratılışlarında hazır mıydılar? (ki dişi olduğunu müşâhade ettiler). Onların bu şehâdet ve iddiâları yazılacak ve (Kıyâmet Günü) kendilerinden sorulacak.]

وَقَالُوا۟ لَوْ شَآءَ ٱلرَّحْمَٰنُ مَا عَبَدْنَٰهُم ۗ
مَّا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْ ءَاتَيْنَٰهُمْ
كِتَٰبًا مِّن قَبْلِهِۦ فَهُم بِهِۦ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢١﴾ بَلْ قَالُوٓا۟ إِنَّا وَجَدْنَآ
ءَابَآءَنَا عَلَىٰٓ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِم مُّهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

20 [Bir de: «(Allah Teâlâ, Meleklere ibâdet etmemekliğimizi) dileseydi, onlara ibâdet etmezdik.» dediler. Onların, buna dâir hiçbir bilgileri yoktur. Bu sözü, ancak zan ve tahminle söylüyorlar.]

21 [Yoksa Biz, onlara Kur'ân'dan önce (sözlerini tasdik eder) bir Kitab mı verdik, ki onunla ihticâc ediyorlar.]

22 [Hayır! Belki onlar: «Biz, babalarımızı bir dîn ve millet üzere bulduk. Biz de onların izince, o yola gitmekteyiz.» dediler.]

وَكَذَٰلِكَ مَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ فِى قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَآ إِنَّا وَجَدْنَآ
ءَابَآءَنَا عَلَىٰٓ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِم مُّقْتَدُونَ ﴿٢٣﴾ قَٰلَ أَوَلَوْ جِئْتُكُمْ
بِأَهْدَىٰ مِمَّا وَجَدتُّمْ عَلَيْهِ ءَابَآءَكُمْ قَالُوٓا۟ إِنَّا بِمَآ أُرْسِلْتُم بِهِۦ كَٰفِرُونَ
﴿٢٤﴾ فَٱنتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٥﴾ وَإِذْ قَالَ
إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦٓ إِنَّنِى بَرَآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾

23 [Bunun gibi, senden önce, ne zaman bir memlekete inzâr edici bir Peygamber gönderdiysek, onların cebâbiresi: «Biz, babalarımızı bu yolda (bu dînde) bulduk. Biz de, onların izine uymuşlarız.» demişlerdir.]

24 [Peygamberleri, onlara: «Eğer ben, size babalarınızın dîninden daha doğru ve reşîdini getirsem de (yine babalarınıza ittibâ eder misiniz?)» dedi. Onlar (mahzâ inâdlarından) «Biz, senin ve senden evvel risâlet da'vâsiyle geçenlerin getirdiğine (doğru da olsa) kâfirleriz.» dediler.]

25 [Bunun üzerine Biz de, onlardan (azâbımızla) intikam aldık. Bak! (Peygamberlerini) tekzîb edenlerin âkıbeti nice oldu?]

26 [Hani İbrâhîm (Aleyhisselâm) babasına ve kavmine: «Ben, sizin taptıklarınızdan kat'iyyen berîyim.» demişti.]

إِلَّا ٱلَّذِى فَطَرَنِى فَإِنَّهُۥ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾ وَجَعَلَهَا كَلِمَةًۢ بَاقِيَةً فِى عَقِبِهِۦ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾ بَلْ مَتَّعْتُ هَٰٓؤُلَآءِ وَءَابَآءَهُمْ حَتَّىٰ جَآءَهُمُ ٱلْحَقُّ
وَرَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٢٩﴾ وَلَمَّا جَآءَهُمُ ٱلْحَقُّ قَالُوا۟ هَٰذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِۦ كَٰفِرُونَ ﴿٣٠﴾

27 [«Ancak, beni halk edene ibâdet ederim. Zîrâ O, beni hidâyette sâbit kılacaktır.»]

28 [Ve (İbrâhîm Aleyhisselâm) bunu (kelime-i tevhîdi) zürriyetinde bâki' kıldı. Tâ ki (onlardan işrâk edenler, tevhîd edenlerin da'vetiyle şirkten) rücû' etsinler.]

29 [Fakat (rücû' etmediler). Bunları (yânî Resûlüllah'a muasır olanları) da babalarını da, tâ kendilerine hak (Kur'ân-ı Kerîm) ve (hüccetler ve âyetlerle tevhîdi) açıklayan bir Peygamber (Aleyhissalâtü vesselâm efendimiz) gelinceye kadar (ömür ve ni'metle) geçindirdim.]

30 [Vaktâ ki, kendilerine hak (olan Kur'ân) geldi, (bu büyük ni'mete şükredecekleri yerde): «Bu, sihirdir. Biz, ona kâfirleriz.» dediler.]

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَٰذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ
﴿٣١﴾ أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ ۚ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُم مَّعِيشَتَهُمْ
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۚ وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ
بَعْضُهُم بَعْضًا سُخْرِيًّا ۗ وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ
﴿٣٢﴾ وَلَوْلَا أَن يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَن يَكْفُرُ
بِالرَّحْمَٰنِ لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِّن فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ
﴿٣٣﴾ وَلِبُيُوتِهِمْ أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِئُونَ ﴿٣٤﴾

31 [Ve: «Ne olurdu, bu Kur'ân, iki memleketin birinden büyük bir adama indirilseydi?» dediler.]

Bu iki memleket: Mekke ile Tâif'ti. Kasdettikleri de: Mekke'den Velîd bin Muğîyre ve Tâif'ten Urve bin Mes'ûdüssakafî idi.

Kur'ân-ı Kerîm'in güzelliğini hissediyorlar, fakat onu Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem efendimize yakıştıramıyorlardı. Büyüklüğü servet ve mevki' ile ölçüyorlardı.

32 [**Rabbin celle şânuhun rahmetini** (nübüvvet ve risâleti) **onlar mı taksîm ediyorlar?** (Yâhûd rahmet hazînesinin anahtarları onların elinde midir ki, dilediklerine nübüvvet veriyorlar? Her şey, Bizim elimizdedir. Risâletimize kullarımızdan dilediğimizi seçeriz.)]

[**Dünyâ hayâtındaki maîşetlerini aralarında Biz taksîm ettik ve bir kısmı, bir kısmına hizmet etsin diye, ba'zılarının derecelerini ba'zılarının üstüne çıkardık.** (Tâ ki âlem nizam bulsun.) **Rabbinin rahmeti, onların toplayageldiklerinden daha hayırlıdır.**]

33, 34 [**Şâyed bütün insanların bir tek ümmet olması gibi bir mahzûr olmasaydı** (halk kâfirleri refâh içinde görüp de küfre rağbet etmemiş olsalardı) **Biz, o Rahmân'a küfredenlerin herhâlde evlerinin tavanlarını, üzerinden çıkacakları merdivenleri, odalarının kapılarını, üstlerinde oturup uyudukları sedirleri hep gümüşten yapardık.**]

وَزُخْرُفًا ۚ وَإِن كُلُّ ذَٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۚ وَالْآخِرَةُ عِندَ
رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾ وَمَن يَعْشُ عَن ذِكْرِ الرَّحْمَٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا
فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ
أَنَّهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ
بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ ﴿٣٨﴾ وَلَن يَنفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذ ظَّلَمْتُمْ
أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾ أَفَأَنتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ
أَوْ تَهْدِي الْعُمْيَ وَمَن كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤٠﴾

35 [**Onları altına, zînete boğardık.** (Fakat) **bunların hepsi dünyâ hayâtının geçici metâından başka bir şey değildir. Âhiret** (Cennet ni'metleri) **ise, Rabbin celle şânuh indinde,** (şirk ve ma'siyetlerden) **sakınanlar içindir.**]

36 [Kim (havasına tebâiyetle) **Rahmân'ın zikrinden yüz çevirir** (ıkaabından korkmaz, sevâbını ricâ etmez) **se, Biz, ona Şeytan'ı musallat kılarız. O, artık onun ayrılmaz bir arkadaşıdır.** (Yâhûd Cehennem'de ikisi bir zincire vurulur.)]

37 [**Herhâlde Şeytanlar, onları doğru yoldan çıkarırlar. Halbuki onlar, kendilerini hidâyetteyiz sanırlar.**]

38 [**Nihâyet** (Kıyâmet Günü o, arkadaşiyle birlikte) **bize geldiği vakit** (arkadaşı, Şeytan'a): **«Ne olurdu, ikimizin arası, gün doğusu ile batısı kadar uzak olsaydı. Sen, bana ne kötü arkadaşmışsın.» der.**]

39 [**Bugün temennî, nedâmet ve i'tizârınız size aslâ fayda vermez. Zîrâ kendinize zulmetmiştiniz. Binâenaleyh, Şeytanınızla müştereksiniz.** (Nasıl ki azâbınızın sebebinde iştirâk hâlindeydiniz, denilir.)]

40 [(Yâ Muhammed) **Sen kalbi sağır olanlara hakkı işittirmeye veyâ haktan kör olanları hidâyete, yâhûd apaçık bir dalâl içinde bulunanları irşâda kaadir misin?**]

فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ ﴿٤١﴾ أَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذِي
وَعَدْنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾ فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي
أُوحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾ وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَكَ
وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ ﴿٤٤﴾ وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ
مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَٰنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَقَدْ
أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

41 [Şâyed (kâfirlere azâbımızı göstermeden önce) **seni nezdimize götürecek olsak da** (dünyâda veyâ Âhirette) **onlardan elbette intikam alacağız.**]

42 [**Yâhûd onlara va'dettiğimiz azâbı sana** (hayâtında) **göstermek istersek, şübhe yok ki; Biz, onları helâke kaadiriz.** (Bizi, ondan meneden olmaz.)]

43 [**İmdi** (âyat ve şerâyiden) **sana vahyolunanı temessük eyle, tut! Muhakkak ki sen, doğru bir yol üzerindesin.**]

44 [**Muhakkak ki o** (Kur'ân) **senin için de, kavmin için de bir şereftir. Hepiniz** (o şerefin şükründen veyâ onun hakkını edâdan Kıyâmette) **sorulacaksınız.**]

45 [(Yâ Muhammed!) **senden önce gönderdiğimiz Peygamberlerden** (ümmetlerinden ve ulemâsından) **sor. Biz Rahmân'dan başka ibâdet olunacak ilâhlar yapmış mıyız?** (Ümmetini Allah Teâlâ'dan gayriye da'vet eden bir Peygamber gelmiş mi? Tedkîk et, bak!).]

Bu istişhâddan murâd; bütün Peygamberlerin tevhîdde icmâ, ve ittifâk ettiklerini beyândır.

46 [**Celâlim hakkı için, Biz Mûsâ'yı âyetlerimizle Fir'avn'a ve kavminin ileri gelenlerine gönderdik. Onlara: «Ben, Rabbil'âlemîn'in Resûlüyüm.» dedi.**]

47 [**Vaktâ ki onlara mu'cizelerimizle vardı,** (hakîkat ve encâmını teemmül etmeksizin) **hemen ona gülüştüler.**]

وَمَا نُرِيهِم مِّنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا ۖ وَأَخَذْنَاهُم بِالْعَذَابِ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾ وَقَالُوا يَا أَيُّهَ السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ
بِمَا عَهِدَ عِندَكَ إِنَّنَا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ
الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنكُثُونَ ﴿٥٠﴾ وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ
يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَٰذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي
مِن تَحْتِي ۖ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٥١﴾

48 [**Onlara gösterdiğimiz mu'cizelerden her biri, mutlak diğerinden büyüktü. (Fakat hiçbirini tasdîk etmediler. Bu sebeble) Biz de, onları olur ki küfürden rücû' ederler diye, azâbla muâhaze ettik.**]

49 [**Dediler ki: «Ey sâhir! Sence da'vetine icâbete ahdi olan Rabbine duâ et (de üzerimizden bu azâbı defetsin). Şâyed (bizi bundan kurtarırsan) biz de seni tasdîk ve Rabbini tevhîd ederiz.»**]

Zamanlarında sihirbazlık büyük bir ilimdi. Bu i'tibârla Mûsâ Aleyhisselâm'a ta'zîmen sâhir diyorlardı. Bu kelimeyi «Hâzık, âlim, kâmil» yerinde kullanıyorlardı.

50 [**Vaktâ ki** (Mûsâ'nın duâsiyle) **onlardan azâbı kaldırdık. Hemen, ahidlerini bozdular.**]

51 [**Fir'avn** (üzerlerinden azâb kalkınca, îmâna gelmelerinden korkarak) **kavmi içinde nidâ etti: «Ey kavmim! dedi, Mısır mülkü benim değil mi? Bu nehirler, saraylarımın altından akmıyor mu? (Devlet ve haşmetimi Mûsâ'ya olan üstünlüğümü) görmüyor musunuz?»**]

أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِّنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ
مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾ فَلَوْلَا أُلْقِيَ عَلَيْهِ أَسْوِرَةٌ مِّن
ذَهَبٍ أَوْ جَاءَ مَعَهُ الْمَلَائِكَةُ مُقْتَرِنِينَ ﴿٥٣﴾ فَاسْتَخَفَّ
قَوْمَهُ فَأَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٤﴾

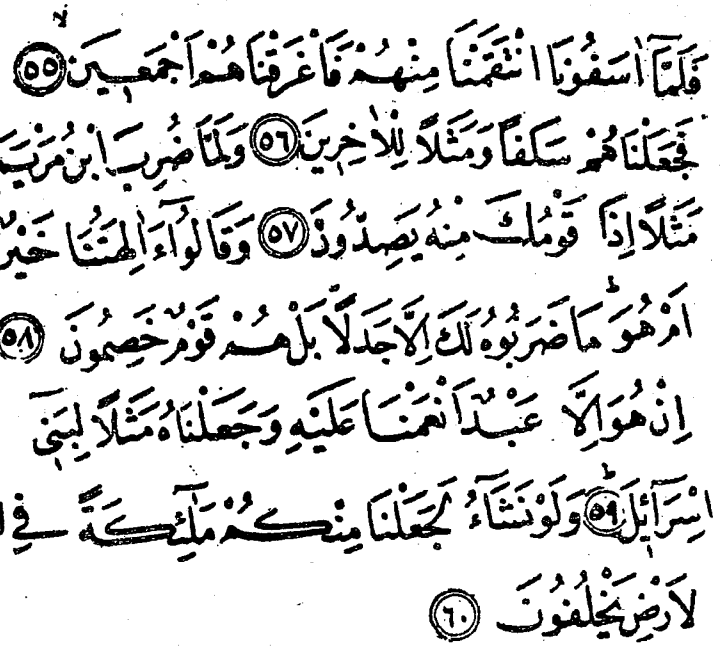
52 [**Yoksa ben, ondan daha hayırlı değil miyim? Ki o hakîr, sözünü bile vuzûhla söylemekten âcizdir.**]

Bilindiği gibi Mûsâ Aleyhisselâm, dilinde rekâket bulunduğu için, güçlükle konuşurdu.

53 [**Şâyed** (o sözünde sâdık olmuş olsaydı Rabbi tarafından) **üzerine altın bilezikler takılmalı, yâhûd berâberinde** (ona yardım ve nübüvvetini tasdîk eden) **Melekler gelmeli değil miydi?**]

O tarihte riyâsete seçilen kimsenin, kollarına altın bilezikler, boynuna altın gerdanlıklar takılırdı.

54 [**Bu sûretle (Fir'avn) kavmini istihfâf etti. Onlar da (ahidlerini bozarak) ona itâat eylediler. Gerçekten fâsık bir kavimdiler.**]

55 [**Nihâyet vaktâ ki (inad ve ısyanda ısrarlariyle) bizi gazablandırdılar. Biz de kendilerinden intikam aldık. Cümlesini gark ettik.**]

56 [**Böylece, bunları sonraki ümmetlere bir ibret, bir misâl kıldık.**]

57 [**Vaktâ ki Meryem'in oğlu bir misâl olarak ortaya atıldı, hemen kavmin (bu misâlden) ferahlanıp çağırıştılar.**]

«Şübhesiz ki, siz ve Allah'dan gayri ma'bûd edindikleriniz Cehennem'in yakıtısınız.» (Enbiyâ Sûresi; âyet: 98) buyurulduğu zaman, müşrikler hiddetlenmişler, Sallallahü aleyhi ve sellem Efendimize:

«İsâ'yı Peygamber olarak tanıyor ve anasını hayırla yâdediyorsun. Halbuki Hıristiyanlar onlara tapıyor. Bu hâle göre İsâ da bir ma'bûd olmuş olur. Üzeyr de, Melekler de ma'bûddurlar. Eğer, bütün bunlar Cehennem'de ise, biz de, ma'bûdlarımızla birlikte olmaya râzıyız.» demişler ve gülüşmüşlerdi. Bununla Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellemin mülzem olduğunu zannetmişlerdi. Âyet-i celîle, bunun üzerine nâzil oldu.

58 [**Dediler ki: «Acaba, bizim ilâhlarımız mı (Melekler mi) hayırlıdır, yoksa O mu (Îsâ mı?)»]**

Müşrikler, Meleklere (hâşâ) Allah'ın kızları diyorlar ve onları ma'bûd ittihâz edip namlarına putlar dikerek ibâdet ediyorlardı. Hıristiyanların Îsâ'ya ilâh dedikleri bahse konu olunca, sevinmişler, bir velvele ile : **«Bizim ilâh edinip ibâdet ettiğimiz Melekler, Meryem'in oğlundan daha hayırlı değil mi? O ilâh oluyor da, bizimki neye olmasın?»** demişlerdi.

[Onların bu misâli sana getirmeleri ancak cedel ve husûmet içindir (yoksa hakkı bâtıldan temyiz etmek için değil). **Doğrusu, onlar çok düşman** (ve düşmanlıklarında inâdçı) **bir kavimdirler.]**

59 [**Meryem'in oğlu Îsâ, ancak kendisine** (nübüvvet ve risâlet) **in'âm ettiğimiz ve İsrâîloğullarına** (ibret verici) **bir misâl kıldığımız bir kulumuzdur.]**

60 [**Şâyed dileseydik, sizlerden de Melekler getirirdik, ki yeryüzünde size halef olurlardı.]**

وَإِنَّهُۥ لَعِلْمٌ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ ۚ هَٰذَا صِرَاطٌ
مُّسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ الشَّيْطَانُ ۖ إِنَّهُۥ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ
﴿٦٢﴾ وَلَمَّا جَآءَ عِيسَىٰ بِالْبَيِّنَٰتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُم بِالْحِكْمَةِ
وَلِأُبَيِّنَ لَكُم بَعْضَ الَّذِى تَخْتَلِفُونَ فِيهِ ۖ فَاتَّقُوا۟ ٱللَّهَ
وَأَطِيعُونِ ﴿٦٣﴾ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ رَبِّى وَرَبُّكُمْ فَٱعْبُدُوهُ ۗ هَٰذَا
صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٦٤﴾

61 [**Ve muhakkak ki o,** (Îsâ Aleyhisselâm) **saatin** (Kıyâmet'in) **alâmetidir.]**

Saatin geleceğini, ölülerin dirilip kıyâm edeceğini bildiren bir delîl ve alâmettir. Zîrâ Îsâ, gerek zuhûru, gerek ölüleri ihyâ mu'cizesi ve gerek ölülerin kıyâmını haber vermesi i'tibâriyle, Kıyâ-

met'in vâki' olacağına bir delîl olduğu gibi hadîsle vârid olduğuna göre, zuhûru eşrât-ı saattendir.

[**İmdi, sakın saatte şekk etmeyin de Bana** (hidâyetime, şerîatime) **ittibâ edin! Yegâne doğru yol budur.** (Onu tutan kat'iyyen dalâlete düşmez.)]

62 [**Sakın, Şeytan sizi** (doğru yoldan) **menetmesin. Zîrâ o, size apaçık bir düşmandır.**]

63 [**Vaktâ ki Îsâ, o apaçık delîllerle** (mu'cizeler, veyâ İncîl âyetleri, yâhûd şerîatla) **gelince: «Ben, size hikmetle,** (nübüvvet ve Kitabla) **bir de** (dîn emrinde) **ihtilâf edip durduğunuz şeylerin ba'zısını beyân edeyim, diye geldim. İmdi, Allah Teâlâ'dan korkun ve bana itâat edin.» dedi.**]

64 [**«Şübhe yok ki, Allah Teâlâ, benim de Rabbimdir, sizin de Rabbinizdir. O hâlde, hepiniz O'na ibâdet edin! İşte, yegâne doğru yol budur.»**]

فَٱخْتَلَفَ ٱلْأَحْزَابُ مِنۢ بَيْنِهِمْ ۖ فَوَيْلٌ
لِّلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ أَلِيمٍ ﴿٦٥﴾ هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا ٱلسَّاعَةَ
أَن تَأْتِيَهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾ ٱلْأَخِلَّآءُ يَوْمَئِذٍۭ
بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾ يَٰعِبَادِ لَا خَوْفٌ
عَلَيْكُمُ ٱلْيَوْمَ وَلَآ أَنتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾

65 [**Fakat sonra** (o hizibler) **aralarında ihtilâfa düştüler. Elîm bir günün** (Kıyâmet Gününün) **azâbından veyl o zâlimlere!**]

66 [**Onlar farkında olmaksızın, ansızın başlarına Kıyâmetin gelmesini beklemekten başka bir şey yapmıyorlar.**]

67 [**O gün, müttekîlerden başka, dostlar** (dostlukları azâb sebebi olduğu için) **birbirlerine düşmandırlar.**]

68, 69 [**Ey** (âyetlerimize îmân edip emrimize mutî ve münkâd olan) **kullarım! Bugün size hiçbir korku yoktur.** (Dünyâda işlediğiniz günâhlarınız mağfûrdur). **Mahzûn da olmayacaksınız.**]

O kullarım ki âyetlerimize îmân etmiş; Müslüman olmuşlardı.

الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا

وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ

تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾ يُطَافُ عَلَيْهِم بِصِحَافٍ مِّن ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ

وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنتُمْ فِيهَا

خَالِدُونَ ﴿٧١﴾ وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ

تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾ لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِّنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

70 [İmdi siz de, (mü'min) zevceleriniz de, sürûrla (veyâ pek ziyâde ağırlanmak üzere) Cennet'e girin!]

71 [Onlar (içinde türlü türlü yiyecek ve içecek bulunan) altından tabaklar ve testilerle tavâf olunacak. Canın istediği, gözün hoşlandığı ne varsa orada bulunacak. Ve siz içinde ebedî kalacaksınız.]

72 [Bu Cennet, size dünyâdaki iyi amelleriniz sebebiyle mîrâs kılınmıştır.]

73 [Sizin için orada, dilediğiniz anda yiyeceğiniz, birçok meyvalar vardır.]

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابِ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ

فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَٰكِن كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾

وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُم مَّاكِثُونَ ﴿٧٧﴾ لَقَدْ

جِئْنَاكُم بِالْحَقِّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٨﴾

74 [Şübhe yok ki kâfirler, Cehennem azâbında dâimlerdir.]

75 [Onlardan bu azâb bir an hafîfletilmez. Ve onlar. orada necâttan ümîdsizdirler.]

76 [Biz, onlara (günâhsız, azâbla) zulmetmedik. Fakat onlar (şirk ve ma'siyetlerle) nefislerine zulmettiler.]

77 [Ve (kurtuluş ümîdleri kalmayınca) şöyle nidâ edecekler: «Ey Mâlik! Rabbin (celle şânuhuye niyâz et de) bize ölümle hükmetsin.» O da onlara: «Siz burada (azâbta) dâimlersiniz.» diye cevâb verecek.]

Mâlik: Cehennem muhâfızının ismidir.

78 [(Onlara): Celâlim hakkı için; biz, size hakkı getirdik. Fakat çoğunuz hakkı çirkin görenlerdiniz.» (denilecek.)]

أَمْ أَبْرَمُوا أَمْرًا فَإِنَّا مُبْرِمُونَ ﴿٧٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ
وَنَجْوَاهُمْ ۚ بَلَىٰ وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾ قُلْ إِن كَانَ
لِلرَّحْمَٰنِ وَلَدٌ ۖ فَأَنَا أَوَّلُ الْعَابِدِينَ ﴿٨١﴾ سُبْحَانَ رَبِّ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾ فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا
حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾

79 [Müşrikler, işlerini muhkem mi tutmuşlar? Biz de, elbette işlerimizi muhkem tutanlarız. (Hîlelerini ibtâl ederiz.)]

80 [Yoksa Biz, onların kalblerinde gizlediklerini ve fısıltılarını işitmeyiz mi sanıyorlar? Hayır! Hepsini işitiriz. Yanlarında Resûllerimiz (gizli, açık yaptıklarını tesbîte me'mûr ettiğimiz Hafaza Meleklerimiz) de var, yazıyorlar.]

81 [De ki: (Zu'mettiğiniz gibi bilfarz) Rahmân'ın bir evlâdı olsa, O'na ibâdet edenlerin ilki ben olurdum.»]

82 [Göklerin, yerin ve arşın Rabbi olan Allah Teâlâ, müşriklerin vasıflarından tamâmiyle münezzehtir.]

83 [Artık onları va'dolundukları Kıyâmet Gününe kavuşuncaya kadar bırak da bâtıl işlere dalsınlar, (dünyâlariyle) oynasınlar.]

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَٰهٌ وَفِي
الْأَرْضِ إِلَٰهٌ ۚ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾ وَتَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۚ وَعِندَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ ۚ وَإِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿٨٥﴾ وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ الشَّفَاعَةَ
إِلَّا مَن شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾ وَقِيلِهِ يَا رَبِّ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ
قَوْمٌ لَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ ۚ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

84 [Gökte de ilâh, yerde de ilâh O'dur. Ve O, emrinde Hakîm, ve Alîm'dir.]

85 [Ve ne yücedir O ki, göklerin, yerin ve aralarındaki her şeyin mülkü O'nundur. Kıyâmetin ilmi, O'nun nezdindedir. Ve hepiniz O'na rücû' edeceksiniz.]

86 [Allah Teâlâ'yı bırakıp da (O'ndan başkasına ibâdet edenlerin) ibâdet ettikleri şeyler, şefâate kaadir olmazlar. Ancak bilerek Hakk'a şehâdet eden kimseler müstesnâ.]

87 [Celâlim hakkı için, kendilerini kim yarattığını onlara sorsan: Elbette «Allah Teâlâ'dır» derler. O hâlde, (O'nun ibâdetinden gayrin ibâdetine) nasıl çevriliyorlar?]

88 [O'nun (Aleyhissalâtü vesselâm Efendimizin) Yâ Rab! demesi hakkı için, onlar muhakkak ki, îmâna gelmez bir kavimdir.]

89 [Artık, onlardan yüz çevir de: «Selâm» de! Yakında (âkıbetlerini) bileceklerdir.]

Bu emir, cihâd farz olmazdan önce idi.

44 — DUHÂN SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 59 âyettir

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

حٰمٓ ﴿١﴾ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُّبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا
مُنذِرِينَ ﴿٣﴾ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ﴿٤﴾ أَمْرًا مِّنْ عِندِنَا إِنَّا كُنَّا
مُرْسِلِينَ ﴿٥﴾ رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾ رَبِّ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِن كُنتُم مُّوقِنِينَ ﴿٧﴾ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ
رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨﴾ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ ﴿٩﴾

1 [**Hâ Mîm.** (Murâdını Allah bilir.)]

2, 3 [**Ve Kitâb-ı Mübîn hakkı için; Biz, onu mübârek bir gecede inzâl ettik, ki elbette onunla** (kâfirleri) **inzâr ederiz.**]

Çoğu müfessirlere göre, bu mübârek gece, Kadir ve ba'zılarına göre ise, Şaban'ın onbeşinci Berâet Gecesi'dir. O gece, Kur'ân-ı Kerîm küll hâlinde Levh-i Mahfûz'dan dünyâ semâsına, sonra oradan parça parça Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem Efendimize inzâl edilmiştir. Bu gecenin mübârek oluşu da buna binâ-

endir. Zîrâ: Kur'ân'ın nüzûlü dînî ve dünyevî birçok faydalara sebebtir. Yâhûd bu mübâreklik, o gece Meleklerin inmesinden, ilâhî rahmetin feyezânından, duâların kabûl olunmasından, ni'metlerin taksîm ve kazâların fasl ve tefrîk olunmasındandır.

4, 5,6 **[O gece, her hikmetli iş** (gelecek senenin, o gecesine değin; hayır, şer, rızık, ecel ve sâir bütün işler), **nezdimizden sâdır olan bir emirle, ayrılır. Rabbin celle şânuhuden** (mü'minlere) **bir rahmet olmak üzere, Peygamberler göndeririz. Hakîkaten O, öyle işitici, öyle Alîm'dir.]**

O geceden, gelecek senenin Kadir Gecesine kadar meydana gelecek hayır ve şer bütün vukûât Levh-i Mahfûz'dan istinsâh edilerek Müvekkel Meleklere teslîm edilir. Rivâyete göre; erzâk nüshası Mîkâîl', harb, zelzele, Ay ve Güneş tutulması ile yıldırımlar nüshası Cebrâîl'e, musîbetler nüshası Azrâîl'e, ameller nüshası da birinci semânın sâhibi İsrâfîl'e verilir.

7 **[Şâyed yakîn sâhibi iseniz, O, göklerin, yerin ve aralarındaki her şeyin Rabbidir.]**

8 **[Ondan gayri ma'bûd bilhak yoktur. O, diriltir; O, öldürür. Sizin de, geçmiş babalarınızın da Rabbi** (hâlık ve râzıkı) **O'dur.]**

9 **[Fakat kâfirler** (bunu yakînen bilmedikleri için) **şekk içindedirler. İstihzâ ederler.]**

فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٠﴾ يَغْشَى النَّاسَ هَٰذَا
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١﴾ رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

10 **[O hâlde, semânın apaçık bir duman getireceği güne muntazır ol!]**

11, 12 **[O duman insanları ihâtâ edecek. «Bu elîm bir azâb. Yâ Rab! Bu azâbı bizden aç, kaldır. Îmân edeceğiz.» diyecekler.]**

Dumandan murâd; şiddetli kuraklık, açlık ve kıtlık seneleridir. Çok aç olan kimseye, gözlerinin za'fından semâ dumanlı gibi görünür. Kuraklık ve kıtlık senelerinde de, havanın fenâlığından kezâ semâ dumanlıdır.

Araplar gaalib olan şerre de duhân = duman derler. Bu ta'bîri biz de kullanırız. Dumanlı hava deriz.

İbn-i Mes'ûd Hazretlerinden rivâyet edildiğine göre: Resûl-ü Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz, Kureyş'in kendisine karşı isyânda pek ileri gittiklerini görünce: **«Yâ Rab! Yûsuf'un yedi yılı gibi, onlara da yedi yıl kıtlık vermek sûretiyle bana yardım et.»** diye duâ etmişti. Bunun üzerine, onları bir kıtlıktır yakaladı. Birçokları açlıktan öldü. Ölü etleri ve kemikleri yediler. Yerle gök arasını dumanlı gibi görüyorlardı. O kadar ki, kendilerine söz söyleyenlerin seslerini işitir, fakat kendilerini göremez olmuşlardı.

Bir tefsîre göre de: Bu duman, Kıyâmet Gününden evvel zuhûr edecek eşrât-ı saattendir. Yânî Kıyâmet alâmetlerindendir. Bütün yeryüzünü kaplıyacak ve kırk gün, kırk gece devâm edecek. Kâfirlerin ağızlarından, burunlarından girecek, sarhoş olacaklar. Mü'minlerde bir nev'i zükâm hâsıl olacak. Yeryüzü, bacasız bir fırın gibi kızacak.

أَنَّىٰ لَهُمُ الذِّكْرَىٰ وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾ ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ
وَقَالُوا مُعَلَّمٌ مَّجْنُونٌ ﴿١٤﴾ إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ
عَائِدُونَ ﴿١٥﴾ يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَىٰ إِنَّا مُنتَقِمُونَ
﴿١٦﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ
كَرِيمٌ ﴿١٧﴾ أَنْ أَدُّوا إِلَيَّ عِبَادَ اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٨﴾

13, 14 **[Onlar için, düşünüp ibret almak nerede? Kendilerine açık âyetler ve mu'cizelerle bir Peygamber geldiği hâlde, (yine inanmadılar da) ondan yüz çevirip: «(Kâh) bir öğretilmiş (ve kâh) bir mecnûndur.» dediler.]**

15 **[Biz, sizden o azâbı kısa bir zaman için kaldıracağız. (Fakat) siz yine (küfür ve şirkinize) avdet edeceksiniz.]**

Hıtâb; Mekke müşriklerinedir. Kısa zaman için azâbın kaldırılmasından murâd ömürlerinin sonu yâhûd Bedir harbidir. Peygamber (S.A.V.)'in duâsı ile Kureyş'den kıtlık giderilmiş, fakat akabinde yine küfürlerine döndükleri için Bedir harbinde Allah'ın intikamına uğramışlardır. Dumandan, Kıyâmet alâmeti kasdedilirse; ma'nâ şöyle olur: Duman, düştüğünde kâfirler duâ ile meşgûl olurlar. Fakat kırk gün sonra, o duman kalkarak yine küfre dönerler.

16 [**Fakat büyük bir şiddet ve savletle kendilerini sıkıvereceğimiz gün** (Kıyâmet veyâ Bedir günü), **her hâlde, onlardan intikam alacağız.**]

17 [**Celâlim hakkı için, Biz bunlardan önce Fir'avn kavmini de** (cezâlarını imhâl ve rızıklarını genişletmek sûretiyle) **imtihan ettik. Onlara da kerîm bir Peygamber gelmişti.**]

18 [**Onlara demişti ki: «Allah Teâlâ'nın kullarını** (İsrâiloğullarını) **bana verin! Ben, size** (gönderilmiş) **emîn bir Peygamberim.»**]

وَأَنْ لَا تَعْلُوا عَلَى اللَّهِ إِنِّي آتِيكُمْ بِسُلْطَانٍ
مُبِينٍ ﴿١٩﴾ وَإِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَنْ تَرْجُمُونِ ﴿٢٠﴾ وَإِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا لِي
فَاعْتَزِلُونِ ﴿٢١﴾ فَدَعَا رَبَّهُ أَنَّ هَٰؤُلَاءِ قَوْمٌ مُجْرِمُونَ ﴿٢٢﴾ فَأَسْرِ بِعِبَادِي
لَيْلًا إِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ ﴿٢٣﴾ وَاتْرُكِ الْبَحْرَ رَهْوًا إِنَّهُمْ جُنْدٌ مُغْرَقُونَ ﴿٢٤﴾

19 [**«Ve Allah Teâlâ'ya karşı tekebbür etmeyin! Zîrâ ben, size** (da'vâmın doğruluğuna delâlet eden) **apaçık bir bürhânla geliyorum.»**]

20 [**«Ve ben, beni recminizden** (yâhûd dövmenizden ve hakâretle ezânızdan) **benim de, sizin de Rabbimize iltiçâ ve tevekkül ettim.»**]

21 [**«Şâyed, bana îmân etmezseniz, çekilin başımdan! (beni hâlime bırakın).»**]

22 [(Vaktâ ki îmân etmediler), **nihâyet (Mûsâ Aleyhisselâm) Rabbine niyâz etti. «Bunlar günâhkâr (küfürlerinde ısrâr eden) bir kavim.» dedi.]**

23 [(Allah Teâlâ, duâsını kabûl etti ve buyurdu ki): **«O hâlde kullarımı (İsrâîloğullarını) geceleyin yürüt (Mısır'dan çık git.) Zîrâ (Fir'avn ve askerleri tarafından, şehirden çıktığınız haber alınır alınmaz) ta'kîb olunacaksınız.»]**

24 [**«Ve denizi (kavminle geçtikten sonra, asânla vurup, kapama) durgun ve açık bırak. Zîrâ Fir'avn ve askerleri boğulacak bir ordudur.»]**

كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٢٥﴾ وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٢٦﴾ وَنَعْمَةٍ
كَانُوا فِيهَا فَاكِهِينَ ﴿٢٧﴾ كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿٢٨﴾ فَمَا
بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ ﴿٢٩﴾ وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِي
إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿٣٠﴾

25, 26, 27 [(Fir'avn ve askerleri boğulduktan sonra neler terk etmediler?) **Nice bahçeleri, pınarları, ekinleri, süslü mahfelleri, güzel konakları, içinde zevk ve safâ ile geçirdikleri nice nice ni'metleri bırakıp gittiler.]**

28 [**İşte böyle oldu. Ve bütün bunları başka bir kavme mîrâs kıldık.]**

29 [**Gök ve yer onların helâkine ağlamadı. Ve ne de imhâl olundular.]**

Rivâyet edildiğine göre: Her mü'min kul için semâda iki kapı vardır. Birinden rızkı iner, diğerinden ameli yükselip çıkar. Yeryüzü de onun rükû' ve sücûdu ile mahzûz olur. Öldüğü zaman ise, gök ve yer ondan mahrûm kaldıkları için ağlarlar.

Diğer bir kavle göre: Melekler ve mü'minler ağlamamışlar, belki mesrûr olmuşlardır.

مِنْ فِرْعَوْنَ ۚ إِنَّهُ كَانَ عَالِيًا مِّنَ الْمُسْرِفِينَ
﴿٣١﴾ وَلَقَدِ اخْتَرْنَاهُمْ عَلَىٰ عِلْمٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٢﴾ وَآتَيْنَاهُم مِّنَ الْآيَاتِ مَا فِيهِ
بَلَاءٌ مُّبِينٌ ﴿٣٣﴾ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ ﴿٣٤﴾ إِنْ هِيَ إِلَّا مَوْتَتُنَا الْأُولَىٰ
وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ ﴿٣٥﴾ فَأْتُوا بِآبَائِنَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٦﴾ أَهُمْ خَيْرٌ
أَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ أَهْلَكْنَاهُمْ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٣٧﴾

30, 31 [**Celâlim hakkı için; Biz, İsrâîloğullarını o zelîl kılıcı azâbtan, Fir'avn'dan kurtardık. Zîrâ o, mütekebbîr, çok serkeş, şerde haddi aşanlardandı.**]

32 [**Ve şânım hakkı için, biz İsrâîloğullarını, (hâllerini) bilerek, âlemîne karşı ihtiyâr eylemiştik.**]

33 [**Ve onlara** (denizi yarmak, bulutla gölge etmek, kudret helvası ve bıldırcın yağdırmak gibi) **öyle âyetler vermiştik ki, onda açık bir ni'metle imtihan vardı.**]

34, 35, 36 [**Fakat bunlar** (Mekke müşrikleri): **«Ölümümüz, ancak** (dünyâdaki) **bu ilk ölümden ibârettir. Bundan sonra, bize yeniden dirilmek, ba's ve neşr yoktur. Şâyed da'vânızda gerçekseniz, ölen babalarımızı diriltin, getirin.» derler.**]

37 [(Kuvvet ve satvette) **bunlar mı hayırlı, yoksa Tübbâ' kavmi mi? Veyâ** (Âd ve Semûd gibi) **onlardan evvelkiler mi? Biz, onları helâk ettik. Zîrâ** (ba'si inkâr eden) **günâhkârlardı.**]

Hımyer hükümdârı Tübbâ, unvânını taşırlardı. Kelbî'ye göre, bu Tübbâ' Ebû Kerb adlı bir hükümdârdı.

Aleyhissalâtü vesselâm Efendimizden şöyle nakledilmiştir:

«Tübbâ'a sebbetmeyin. Zîrâ o, îmân etmişti. Bilmem ki Nebî miydi, değil miydi?» buyurmuşlardır.

Hazret-i Âişe Radiyallahü Anhâ: **«Tübbâ', bir recül-i sâlihti.»** demiştir. Kâ'b da: **«Allah Teâlâ, onun kavmini zemmetti. Kendisini zemmetmedi. Zîrâ, Tevrât'a inanmış bir muvahhiddi.»** der.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لٰعِبِيْنَ ﴿٣٨﴾ مَا خَلَقْنٰهُمَآ
اِلَّا بِالْحَقِّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٣٩﴾ اِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ
مِيْقَاتُهُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿٤٠﴾ يَوْمَ لَا يُغْنِيْ مَوْلًى عَنْ مَّوْلًى شَيْـًٔا
وَّلَا هُمْ يُنْصَرُوْنَ ﴿٤١﴾ اِلَّا مَنْ رَّحِمَ اللّٰهُ اِنَّهٗ هُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿٤٢﴾ اِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّوْمِ ﴿٤٣﴾ طَعَامُ الْاَثِيْمِ ﴿٤٤﴾ كَالْمُهْلِ يَغْلِيْ
فِي الْبُطُوْنِ ﴿٤٥﴾ كَغَلْيِ الْحَمِيْمِ ﴿٤٦﴾ خُذُوْهُ فَاعْتِلُوْهُ اِلٰى سَوَآءِ
الْجَحِيْمِ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ صُبُّوْا فَوْقَ رَاْسِهٖ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيْمِ ﴿٤٨﴾

38 [Gökleri, yeri ve aralarındakileri abes olarak boşu boşuna yaratmadık.]

39 [İkisini de ancak sebeb-i hakla halk ettik (ki îmân, tâat veyâ ba's ve cezâya delîl olsun.) Fakat çoğu, onu bilmezler.]

40 [O fasıl günü (hakkın, bâtıldan; haklının, haksızdan ayırdedileceği, yâhûd kişinin akrabâ ve dostlarından ayrılacağı Kıyâmet Günü) onların hepsinin mikaatıdır. (Bir araya toplanacakları va'd ve ta'yîn edilmiş vakitleridir.)]

41, 42 [O gün; dost, dostundan (veyâ hısım, hısımından) hiçbir fayda görmez, (dostunun azâbından bir şey defetmez) ve bir taraftan yardım da olunamazlar. Meğer ki, Allah Teâlâ'nın rahmet ettiği mü'minlerden olsun. (Bunlar, yekdiğerine şefâat edebilirler.) Zîrâ Allah Teâlâ, Azîz'dir. (Ta'zîbini irâde ettiğine nusret olunmaz.) Rahîm'dir (rahmet irâde ettiği kimseden rahmeti men'-olunmaz.)]

43, 44 [Muhakkak ki o zakkum ağacı, çok günâh yüklenenlerin yemeğidir.]

45, 46 [Erimiş bakır gibidir, kaynar su gibi karınlarda kaynar.]

47, 48 [Zebânîlere şöyle denilir: «Tutun da onu sürüyerek Cehennem'in ortasına atın! Sonra da başının üstüne kaynar su azâbından dökün!»]

ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾ إِنَّ هَٰذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ
﴿٥٠﴾ إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥١﴾ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾
يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾ كَذَٰلِكَ وَزَوَّجْنَاهُمْ
بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٤﴾ يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ﴿٥٥﴾ لَا يَذُوقُونَ
فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ وَوَقَاهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾

49 [(Zebânîler de derler): «Tat bu azâbı! Zîrâ sen (zu'munca kavminin) azîz ve kerîmi idin.»]

50 [«İşte bu, (dünyâda iken) şekkettiğiniz azâbtır.»]

51 [Şirk ve ma'siyetlerden sakınanlarsa, muhakkak (Âhirette âfet ve intikâlden) emîn bir makamdadırlar.]

52 [Cennetler'de, pınar başlarındadır.]

53 [İnce ve kalın ipekler giyerler. Karşı karşıya otururlar (sohbet ederler.)]

54 [Bu, böyle olacak. Ve onları bembeyaz, iri gözlü hurîlerle evlendireceğiz.]

55 [Orada, zarar ve mıkıtâmdan emîn olarak, her arzû ettikleri meyvanın ihzârını ister (getirirler.)]

56 [Orada, ilk ölümden başka ölüm tatmazlar. Ve Allah Teâlâ, onları Cehennem azâbından korur.]

فَضْلًا مِنْ رَبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٥٧﴾ فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ
بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾ فَارْتَقِبْ إِنَّهُمْ مُرْتَقِبُونَ ﴿٥٩﴾

57 **[Bütün bunlar, Rabbin celle şânuhun bir fazlıdır. İşte, en büyük fevz (necât) budur.]**

58 **[Biz, sana Kur'ân'ı iyi anlayıp nasîhat kabûl etsinler diye, ancak senin dilinle inzâl ederek kolaylaştırdık.]**

59 **[Artık** (nasîhat kabûl etmezlerse, onlara gelecek azâba) **muntazır ol! Zirâ onlar da** (senin felâketine) **muntazırdırlar.]**

Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz: **«Kim geceleyin Duhân Sûresini okursa, sabaha kadar yetmiş bin Melek onun için istiğfâr eder. Ve kim Cum'a gecesi Duhân Sûresini okursa bütün günâhları mağfûr olduğu hâlde sabaha erişir.»** buyurmuşlardır.

45 — CÂSİYE SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 37 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ إِنَّ فِي السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ
مِن دَابَّةٍ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَمَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِن رِّزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾

1 [**Hâ Mîm.** (Murâdını Allah bilir.)]

Bu sûre-i celîleye, «Şerîat» ve «Dehr sûresi» de denilir.

2 [**Bu Kitab'ın** (Kur'ân'ın) **indirilişi o Azîz, Hakîm Allah Teâlâ'dandır.**]

3 [**Şübhe yok ki, göklerde ve yerde mü'minler için** (Allah Teâlâ'nın vahdâniyyetine ve kudretinin kemâline) **âyetler vardır.**]

4 [**Ve sizin yaratılışınızda** (hâlden hâle tahvîlinizde) **ve muhtelif hayvanların yeryüzüne intişârında da** (dirilmeye) **yakînen îmân edenler için âyetler vardır.**]

5 [**Ve gece ile gündüzün ihtilâfında** (birbiri ardınca gidip gelmesinde, karanlık ve aydınlığında) **ve Allah Teâlâ'nın gökten**

rızk (a sebebolan yağmur) inzâliyle yeri, ölümünden sonra, ihyâsında, ve rüzgârları muhtelif istikâmetlerde estirişinde de (Allah Teâlâ'nın kudretini) akıl eden bir kavim için delâletler vardır.]

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ اللَّهِ
وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ وَيْلٌ لِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٧﴾
يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا
كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٨﴾ وَإِذَا عَلِمَ
مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٩﴾

6 [Bu âyetler, Allah Teâlâ'nın (vahdâniyyet ve kudretinin) delilleridir. Bunları, sana hak olarak okuyoruz. Artık onlar Allah Teâlâ'nın sözü olan Kur'ân ve âyetlerine inanmadıktan sonra, hangi söze inanırlar?]

7 [Her yalana, günâha dadanan kimsenin vay hâline!]

8 [Ki kendisine tilâvet olunan âyetleri işittikten sonra, işitmemiş gibi, ona îmândan istikbâr ederek küfründe ısrâr eder. İşte, onu elim bir azâb ile müjdele!]

9 [Âyetlerimizden bir şeye muttalî olduğu zaman da onu istihzâ konusu eder. İşte, onlar için zelîl edici bir azâb vardır.]

مِنْ وَرَائِهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا
شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿١٠﴾ هَٰذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ أَلِيمٌ ﴿١١﴾ اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ

لِتَجْرِيَ الْفُلْكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِن فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾ وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

10 [Cehennem, önlerindedir. Ne (dünyâda) kazandıkları (emvâl ve evlâd) ve ne Allah Teâlâ'dan gayri ittihâz ettikleri dost (ve ma'bûd)ları azâbullahtan hiçbir şeyi onlardan defedemez. Onlar için (Âhirette) pek büyük bir azâb vardır.]

11 [Bu (Kur'ân) bir hidâyettir. Rablerinin âyetlerini inkâr edenler için ise, şiddetli, elîm bir azâb vardır.]

12 [Allah Teâlâ (O'dur ki) içinde (bindiğiniz) gemiler emriyle seyr etsin, siz de fazlından (maîşetinizi) dileyesiniz diye, denizi size müsahhar kıldı. Tâ ki şükredesiniz.]

13 [Göklerde ve yerde ne varsa, hepsini tarafından (salâh ve menfaatiniz için) size teshîr etti. Şübhe yok ki, bunda, (bu teshîrde) tefekkür edecek bir kavim için (Allah Teâlâ'nın vahdâniyyet ve kudretine) âyetler vardır.]

Teshîr: Bir şeyi zorla hizmete koymak, itâat ve inkıyâddettirmek demektir.

قُل لِّلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ
قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ
وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾

14 [(Yâ Muhammed!) Îmân edenlere söyle; Allah Teâlâ'nın günlerini ummayanları afv-ü safh etsinler! Tâ ki Allah Teâlâ (mü'min, kâfir) herkesi kazandıkları (hayır ve şer amelleri) ile cezâlandırsın.]

Araplar, harb gibi büyük tarihî vak'alara «Eyyâm» derler. Bu sebebledir ki, Arabların belli başlı vak'alarına «Eyyâm-ı Arab» denilegelmiştir. Buna göre «Eyyâmullah»; Allah'ın düşmanlarına ika' ettiği vekâyii, yâhûd Allah'ın mü'minlerle nusreti, sevâb ve

mükâfat va'di, kâfirlere kahır ve azâb vaîdi için ta'yîn buyurduğu vakitler demek olur. Bu âyet, kıtâl âyeti ile neshedilmiştir.

15 [Kim sâlih bir amel işlerse (sevâbı) kendisinindir. Kim de kötülük ederse (vebâli) kezâ kendisine âiddir. Sonra, hepiniz Rabbinize rücû' edeceksiniz.]

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحُكْمَ وَٱلنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَٰهُم
مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَفَضَّلْنَٰهُمْ عَلَى ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٦﴾ وَءَاتَيْنَٰهُم بَيِّنَٰتٍ
مِّنَ ٱلْأَمْرِ فَمَا ٱخْتَلَفُوٓا۟ إِلَّا مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ ٱلْعِلْمُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ
إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِى بَيْنَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ فِيمَا كَانُوا۟ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ
﴿١٧﴾ ثُمَّ جَعَلْنَٰكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ ٱلْأَمْرِ فَٱتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَآءَ
ٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾ إِنَّهُمْ لَن يُغْنُوا۟ عَنكَ مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا
وَإِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۖ وَٱللَّهُ وَلِىُّ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿١٩﴾

16 [Şânım hakkı için, Biz İsrâîloğullarına Kitab, hüküm ve nübüvvet vermiştik ve onları paak rızıklarla rızıklandırmış, âlemlere üstün kılmıştık.]

17 [Ve dîn emrinden onlara açık delîller de vermiştik. Şimdi bunda ihtilâfa düşmeleri, sırf hakîkat-i hâle dâir, kendilerine ilim geldikten sonra, aralarında çıkan hased ve adâvet yüzündendir. Muhakkak ki Rabbin celle şânuh, Kıyâmet Günü, onların aralarında ihtilâf ettikleri şeyleri kazâ, muahâze ve mücâzat edecektir.]

18 [Sonra seni de, dîn emrinden bir şerîat üstüne me'mûr kıldık. İmdi ona ittibâ et! Yoksa (tevhîdin hakîkatini) bilmiyenlerin havalarına uyma!]

19 [Zîrâ (havalarına ittibâ edersen) onlar, Allah Teâlâ'nın azâbından bir şeyi senden men'e kaadir olmazlar. Müşrikler, bâtıl dînlerinde birbirlerinin dostlarıdır. (Onlarla imtizâc etme). Allah Teâlâ ise, (şirk ve ısyândan) ittikâ edenlerin dostudur.]

هَٰذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾
أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَن نَّجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَّحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ ۚ سَاءَ
مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾ وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
وَلِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

20 [**Bu (Kur'ân) insanlar için kalb gözleridir. (Onunla fevz ve necâtı görürler.) Ve yakîn sâhibleri için, mahz-ı hidâyet ve rahmettir.**]

21 [**Yoksa, kötü ameller kazananlar, zannederler mi ki, kendilerini, îmân edip de sâlih ameller işliyen (mü'min) ler gibi kılacağız? Hayatta da memâtta da müsâvî olacaklar?** (Nasıl müsâvî olabilirler ki, hayâtta mü'minler tâatte, kâfirler ise şirk ve ma'siyet irtikâbındadır. Memâtta ise, mü'minler Allah Teâlâ'nın rahmet ve sevâbına erecekler, kâfirler de yeîs içinde azâb olunmaya gideceklerdir). **Ne fenâ hükmediyorlar.**]

22 [**Allah Teâlâ, gökleri ve yeri hakla halk etti, tâ ki her nefis (hayır ve şer) kazanciyle cezâlansın. Onlar, aslâ haksızlığa uğramazlar.**]

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ
وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِن بَعْدِ اللَّهِ ۚ أَفَلَا
تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾ وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا
يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ ۚ وَمَا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

23 [**Gördün mü, o kimsenin hâlini ki, hava ve hevesini ilâh edinmiştir. Bir ilim üzerine Allah Teâlâ da kendisini şaşırtmış, kulağını ve kalbini mühürlemiş, gözlerine de perde çekmiştir. Artık ona, Allah Teâlâ'dan gayri kim hidâyet verebilir? Hâlâ, ibret almıyacak mısınız?]**

Arap müşrikleri taşa, altına ve gümüşe taparlardı. Taptıkları şeyin daha güzelini buldukları vakit, evvelkisini kırar, sonrakini ma'bûd edinirlerdi.

24 [(Dirilmeyi inkâr edenler): **«Bu hayât, sırf bizim dünyâ hayâtımızdan ibârettir. Ölürüz ve yaşarız. Bizi ancak zaman helâk eder.» dediler. Halbuki bu husûsda, hiçbir bilgileri yoktur. Onlar, sâdece zannedicilerdir.]**

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ مَّا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّا أَن قَالُوا ائْتُوا
بِآبَائِنَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلِ اللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ
إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ وَلِلَّهِ
مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَخْسَرُ الْمُبْطِلُونَ
﴿٢٧﴾ وَتَرَىٰ كُلَّ أُمَّةٍ جَاثِيَةً ۖ كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَىٰ إِلَىٰ كِتَابِهَا ۖ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ
مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ هَٰذَا كِتَابُنَا يَنطِقُ عَلَيْكُم بِالْحَقِّ ۚ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ
مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ
رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿٣٠﴾

25 [**Ne zaman, onlara apaçık âyetlerimiz tilâvet olunsa (ki i'tikâdlarının butlânını îzâh eder) hiçbir hüccet ve bürhânları olmadığı için, ancak, da'vânızda sâdıklarsanız, ölen babalarımızı ihyâ edip getirin.» derler.]**

26 [De ki: «Allah Teâlâ, sizi (ana rahminde) diriltir. Sonra (eceliniz geldiği zaman) öldürecek. Sonra da, hakkında hiç şübhe olmıyan Kıyâmet Günü hepinizi bir araya toplayacak.» (İhyâya kaadir olan Allah Teâlâ, iâdeye de kaadirdir). Fakat, çoğu insanlar bunu bilmezler.]

27 [Göklerin ve yerin mülkü Allah Teâlâ'nındır. Saatin geleceği (Kıyâmet'in kopacağı) gün, bâtıla sapanlar (kâfirler) husrâna uğrayacaklardır.]

28 [O gün, her ümmeti (hüküm ve kazâya intizâren) diz çökmüş görürsün. Her ümmet Kitabına (a'mâl defterine) çağrılır. (Ve denilir ki): «Bugün (dünyâda) işlediğiniz amellerinizle cezâlanacaksınız.»]

29 [«İşte Kitabımız. Size karşı hakkı söylüyor. (Meleklerimize hayır ve şer) işlediğiniz amellerinizi yazdırmıştık.»]

30 [İmân edip de sâlih ameller işliyenleri, Rableri celle şânuh rahmetine alacak (Cennet'ine koyacak) tır. İşte, apaçık fevz budur.]

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَىٰ
عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنْتُمْ قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا قِيلَ
إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِي
مَا السَّاعَةُ إِنْ نَظُنُّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنِينَ ﴿٣٢﴾

31 [Kâfir olanlara gelince: «Size âyetlerimiz tilâvet olunmuyor muydu? Fakat ona îmândan istikbâr ettiniz. Mücrim bir kavim olmuştunuz.» (denilecek.)]

32 [Ne zaman: «Allah Teâlâ'nın size va'di haktır (onda hulf olmaz), o saatin geleceğine (Kıyâmet'in kopacağına) aslâ şübhe yoktur.» denilse: «Biz, Kıyâmet nedir? Bilmiyoruz. Biz, bunu ancak bir vehim zannediyoruz. Onun hakkında yakînimiz yoktur.» derdiniz.]

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٣﴾
وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنسَاكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ
وَمَا لَكُم مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٣٤﴾ ذَٰلِكُم بِأَنَّكُمُ اتَّخَذْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا
وَغَرَّتْكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ
﴿٣٥﴾ فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٦﴾
وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

33 [**Onlara, işledikleri amellerin kötülükleri zâhir olacak ve kendilerini istihzâ ettikleri azâb ihâtâ eyleyecektir.**]

34 [**Ve onlara: «Bu gününüze kavuşmayı siz nasıl unutmuşsanız, Biz de sizi bugün böylece azâbta unutacağız. Karargâhınız, Cehennemdir ve sizi kurtaracak yardımcılar da yoktur.» denilecek.**]

35 [**Bu azâb, size şu sebebtendir ki: Allah'ın âyetlerini (hakîkatini düşünmedikten maadâ) istihzâ ettiniz. Ve dünyâ hayâtı sizi aldattı** (ondan gayri hayât olmaz sandınız). **Artık onlar bugün,** (ve bugünden sonra ebediyen) **ateşten çıkarılmıyacaklar ve kendilerinden özür de aranılmıyacak.**]

Tevbe ve itâatle Rablerini râzı etmeleri de istenilmiyecek. Zîrâ o gün, i'tizâr ve tevbenin vakti kaybolmuş olacaktır.

36 [(O zaman mü'minler diyecekler ki): **Bütün hamd-ü senâ Allah'ın, göklerin de, yerin de Rabbi Rabbil'âlemînindir.**]

37 [**Ve göklerde, yerde büyüklük ancak O'nundur.** (Mülkünde) **Azîz O,** (emrinde) **Hakîm O'dur.**]

46 — AHKAAF SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 35 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُسَمًّى ۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنْذِرُوا
مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۖ أَرُونِي مَاذَا
خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ ۖ ائْتُونِي بِكِتَابٍ
مِنْ قَبْلِ هَٰذَا أَوْ أَثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤﴾

1 [Hâ Mîm. (Murâdını Allah bilir.)]

2 [**Bu Kitab'ın (Kur'ân'ın) indirilişi o Azîz, Hakîm Allah Teâlâ'dandır.**]

3 [**Biz, gökleri ve yeri ve aralarındakini ancak hakla ve muayyen bir müddetle yarattık. Kâfirler, inzâr olundukları şeylerden (Kıyâmet Gününün hevlinden) yüz çeviricidirler.**]

4 [**De ki: «Haber verin bana! Allah Teâlâ'dan gayri ibâdet ettikleriniz, yeryüzünde ne halk etmişlerdir. Yâhûd göklerin halkında Allah Teâlâ ile bir müşâreketleri mi var? Bana gösterin!»**]

[**«İmdi, bu Kur'ân'dan önce size** (sözünüzün gerçekliğine şehâdet eder) **bir Kitab nâzil olduysa, bana getirin! Yâhûd** (evvelce geçen Peygamberlerden ilâhlarınızın ibâdete istihkaklarına dâir, bir rivâyet) **bir ilim artığı varsa, bana haber verin! Şâyed da'vânızda sâdıklarsanız.»**]

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ
وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ﴿٥﴾ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ
أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٦﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا
بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ هَٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾

5 [(O Semî' Mücîb, Kaadir, Habîr) Allah Teâlâ'yı bırakıp da, Kıyâmet Gününe kadar, duâsına icâbete kaadir olmayacak şeylere ibâdet eden kimseden daha sapık kim olabilir? Onlar, o âbidlerin, ibâdet ve duâlarından gaafildirler.]

6 [İnsanlar, haşrolundukları zaman, ma'bûdları onlara düşman olur, ibâdetlerini inkâr ederler.]

7 [Ne vakit apaçık âyetlerimiz onlara tilâvet olunsa, o küfredenler: Kendilerine gelen kelâm-ı hakka: «Bu apâşikâr bir sihirdir.» dediler.]

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا
تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ كَفَىٰ بِهِ شَهِيدًا
بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾ قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا
مِنَ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ
إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
وَكَفَرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ مِثْلِهِ فَآمَنَ
وَاسْتَكْبَرْتُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

8 [**Yoksa «(Muhammed Kur'ân'ı) kendiliğinden mi uydurdu? diyorlar. De ki: «Farz-ı muhâl onu, ben uydurdumsa (büyük ma'siyet! Allah Teâlâ, bana ukûbet eder). Ve siz, Allah Teâlâ'dan bana gelecek ukûbetten bir şey def'ine kaadir olamazsınız.»**]

O hâlde ben, buna nasıl cür'et ederim!

[**O, sizin Kur'ân hakkında ettiğiniz ta'n ve iftirâyı çok iyi bilendir.** (Benim sıdkıma, Kur'ân'ı tebliğime ve sizin onu tekzîb ve inkârınıza) **benimle, sizin aranızda şehâdete kâfidir. Ve O,** (tevbe edene) **Gafûr,** (itâat edene) **Rahîm'dir.»**]

9 [**De ki: «Ben, Peygamberlerin ilki değilim.** (Dünyâda ve Âhiret'te) **bana ve size ne yapılacağını da bilmem. Ben, ancak bana vahyolunana ittibâ ediyorum. Ve ben, açık bir nezîrden başkası da değilim.»**]

10 [**De ki: «Haber verin bana! Şâyed Kur'ân, Allah Teâlâ tarafından nâzil olup da, siz ona kâfir olsanız, İsrâiloğullarından bir şâhid de** (Mûsâ Aleyhisselâm) **onun misline** (Tevrât'a dayanarak) **şehâdet edip îmân etse, siz ise îmândan istikbâr etseniz, nefislerinize zulmetmiş olmaz mısınız? Şübhe yok ki, Allah Teâlâ zâlimlere hidâyet etmez.»**]

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَا سَبَقُونَا إِلَيْهِ
وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ فَسَيَقُولُونَ هَٰذَا إِفْكٌ قَدِيمٌ ﴿١١﴾ وَمِن قَبْلِهِ كِتَابُ
مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً ۚ وَهَٰذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِّسَانًا عَرَبِيًّا لِّيُنذِرَ
الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرَىٰ لِلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

11 [**Kâfirler, mü'minler hakkında: «Şâyed o** (îmân veya Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'in getirdiği dîn) **hayırlı olsaydı, onu tasdîk edenler, onda bizi geçmiş olmazlardı.** (Zîrâ ekserisi Ammâr, Suheyb, Bilâl gibi fukarâ ve zuafâdır) **dediler. Kur'ân'la** (îmân ehli gibi) **ihtidâ etmedikleri için de: «Bu, eski bir yalandır** (bunu evvelkiler de söylemişlerdi.)» **diyeceklerdir.**]

12 [Halbuki Kur'ândan önce Mûsâ'ya inzâl olunan Tevrât, halka rehber ve sebeb-i rahmetti. Kur'ân da Arap diliyle onu tasdîk eder. Tâ ki, onunla (Allah Teâlâ ve Resûlü ma'siyetle) nefislerine zulmedenleri (ateşle) inzâr ve (îmân ve tâatle) ihsân edenleri Cennetle tebşîr etsin.]

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا
وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ
وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي
أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي
فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾

13 [«Rabbimiz, Allah Teâlâ'dır.» diyen, sonra da (ilmin hulâsası olan tevhîd ile amelin müntehâsı olan) istikâmet (i bir arada cem') edenler için hiçbir korku yoktur. Onlar, mahzûn da olacak değillerdir.]

14 [Onlar ashâb-ı Cennettir. İktisâb ettikleri (ilim ve amel faziletleri) ne mükâfat olmak üzere orada ebediyyen kalacaklardır.]

15 [Biz, insana, ana, babasına ihsân etmesini tavsîye ettik. Anası, onu zahmetle (karnında) taşıdı ve zahmetle doğurdu. Hamliyle süt kesimi de otuz aydır. Nihâyet o, kuvvet çağına erişip, kırk yaşına geldiği zaman: «Yâ Rab! Gerek kendime ve gerek ana babama in'âm ettiğin (hidâyet ve İslâm) ni'metine şükretmemi, senin râzı olacağın sâlih ameller işlememi bana ilhâm et! Zürriyetime

de salâhı nasîbet! Zîrâ ben (râzı olmadığın her şeyden) **tevbe ile cidden sana teveccüh ettim. Ve ben, gerçek Müslümanlardanım.** (Dînimi, senin için hâlis kılanlardan, sana münkâd olanlardanım)» **dedi.]**

Âyet-i celîlenin, Ebû Bekrissıddîk (R.A.) hakkında nâzil olduğu mervîdir. Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz risâletle gönderildiği zaman, O'nu ilk tasdîk edenler arasındadır. Babası Ebû Kuhâfe, anası Ümmülhayr da İslâmiyeti kabûl etmişlerdi. Mü'minlerden, müşrikler elinde ezâ gören dokuz kişiyi satın alarak âzâdeylemiştir. Bilâl-i Habeşî, Âmir ibn-i Füheyr bu meyândadır. Kızı Âişe (R. Anhâ.), ümmehât-i mü'minîndendir. Oğlu Abdurrahman ve torunu Ebû Atîk, İslâm ve hizmet-i Seyyidülenâm ile müşerref olmuşlardır.

Maamâfîh, ashâb-ı kirâmın hepsi böyle ihsân ve istikâmet hissi ile meşbû idiler. Nüzûl sebebinin husûsîliği, hükmün umûmîliğine mânî' değildir.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ نَتَقَبَّلُ
عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَنَتَجَاوَزُ عَن سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ
وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾ وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ
أُفٍّ لَّكُمَا أَتَعِدَانِنِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِن قَبْلِي وَهُمَا
يَسْتَغِيثَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ آمِنْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هَٰذَا
إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي
أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِم مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿١٨﴾

16 [**İşte Biz, onların** (bu evsafla muttasıf olanların) **işledikleri amellerin en güzellerini kabûl ederiz. Günâhlarından geçeriz.**

Bunlar Cennet ashâbı içindedirler. Bu, kendilerine yapılan gerçek bir va'd üzerinedir.]

17 **[O kimse ki, ana babasına: «Of, illâllah sizden. Bana ölümümden sonra kabirden çıkarılacağımı mı va'dediyorsunuz? Halbuki benden önce geçenlerden dirilen kim vardır?» der. Ana babası (onun îmân etmesi için) Allah Teâlâ'ya niyâz ederler. Ona: «Veyl sana! Îmân et! (Ba'si tasdîk et! Onu inkâr eden kâfirlere) Allah Teâlâ'nın (azâb) vaîdi hiç şübhesiz haktır.» derler. O ise: «Bu, eskilerin esâtirinden başka bir şey değildir» der.]**

18 **[İşte bunlar, cin ve insten, onlardan önce geçen ümmetlerle birlikte, üzerlerine azâb kelimesi hak olmuş kimselerdir. Bunlar, husrâna uğrayanlardır.]**

وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِّمَّا عَمِلُوا ۚ وَلِيُوَفِّيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٩﴾
وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ
الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُم بِهَا ۖ فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ
تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾

19 **[(Mü'minlerden, kâfirlerden) herkes için işledikleri (hayır ve şer) amellerin (cezâsında, ki mü'minlerin Cennet-i A'lâ, kâfirlerin de Cehennem'in esfelidir) dereceleri vardır. Tâ ki, hiçbir haksızlığa uğratılmaksızın, amellerinin karşılığı tamâmen ödensin.]**

20 **[Küfredenlere, ateşe arzolundukları gün denilir ki: «Siz bütün Tayyibâtınızı (iyi ve temiz şeylerinizi) dünyâ hayâtında yitirdiniz. Orada yalnız onlarla temettü' ettiniz. (Ondan, bugün için size bir şey kalmadı). Artık bugün, zillet ve hakâret azâbiyle cezâlanacaksınız. Zîrâ, yeryüzünde haksız yere büyüklük taslıyordunuz. Ve zîrâ dînden çıkıp, fıska sapıyordunuz.]**

Allah Teâlâ, kâfirleri dünyâya dalmakla muâhaze edince, Peygamber (S.A.V.) ile eshâb-ı kirâmı Âhiret sevâbını dilemiş dünyâ lezzetlerinden uzak kalmayı tercîh etmişlerdir. Ömer b. Hattâb (R. A.) diyor ki:

«Peygamber (S.A.V.)'in yanına vardım. Gördüm ki hasır üzerine yattığı için yanlarında eser kalmıştı. Yâ Resûlâllah Allah'a duâ et de ümmetine İrân ve Roma ahâlisine verdiği gibi refâh versin! Hem onlar Allah'a ibâdet bile etmiyorlar.» dedim. Cevâben: «Onlar, güzel hayâtları kendilerine dünyâda verilen bir kavimdir» buyurdular.

Hz. Âişe (R. Anhâ.) «Muhammed âilesi iki gün arka arkaya karınlarını arpa ekmeği ile doyurmamışlardır. Bu hâl, Peygamber (S.A.V.)'in vefâtına kadar devâm etti.» demiştir. Diğer bir rivâyette, yine Âişe (R. Anhâ.):

«Üzerimizden bir ay geçer, evimizde ateş yanmazdı. Su ile hurma ile yetinirdik. Yalnız, ba'zan Ensârın kadınları bize süt verir; onu içerdik.» demiştir.

Ebû Hüreyre (R.A.) diyor ki:

«Eshâb-ı Suffe'den yetmiş kişi gördüm ki, hiçbirisinin boy entarisi yoktu. Kiminin sâdece bir gömleği veyâ boynuna bağlı bir peştemalı vardı ki, ya baldırına yâhûd topuğuna varırdı.»

Abdurrahman b. Avf (R.A.): «Bize, dünyâ alabildiğine arzolundu. Ama biz, sevâblarımız dünyâda verilir, diye korkarız.» demiş ve ağlamıştır.

وَاذْكُرْ أَخَا عَادٍ إِذْ أَنذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَتِ النُّذُرُ
مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٢١﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا لِتَأْفِكَنَا عَنْ آلِهَتِنَا فَأْتِنَا بِمَا
تَعِدُنَا إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٢﴾ قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِندَ اللَّهِ وَأُبَلِّغُكُم
مَّا أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَٰكِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٣﴾

21 [Âd kavminin kardeşini (Hûd Peygamberi) an! Hani o, kavmini Ahkaaf'ta inzâr etmişti — Halbuki ondan evvel de, sonra da nice nezîrler gelip geçmiştir — Allah Teâlâ'dan gayriye ibâdet

etmeyin! (Şirkiniz yüzünden) ben size gelecek büyük bir günün azâbından korkuyorum.» demişti.]

Ahkaaf: Yemen'de Şemr denilen kumsal bir vâdînin ismidir.

22 **[Onlar: «Sen, bizi ilâhlarımıza ibâdetten çevirmeye mi geldin? Şâyed da'vânda gerçeksen, bize (şirk yüzünden uğrayacağımızı) va'dettiğin azâbı getir.» dediler.]**

23 **[O da: «Bunun ilmi ancak Allah Teâlâ'nın nezdindedir.** (O, mukadder olan vakitte size erişir). **Ben, size irsâl ve emrolunduğum şeyi teblîğ ediyorum. Fakat görüyorum ki, siz** (Peygamberlerin teblîğ ve inzâr için gönderildiklerini) **bilmez bir kavimsiniz.» dedi.]**

فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا
مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَتِهِمْ قَالُوا هَٰذَا عَارِضٌ مُّمْطِرُنَا ۚ بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُم
بِهِ ۖ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٤﴾ تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا
لَا يُرَىٰ إِلَّا مَسَاكِنُهُمْ ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٥﴾
وَلَقَدْ مَكَّنَّاهُمْ فِيمَا إِن مَّكَّنَّاكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا
وَأَبْصَارًا وَأَفْئِدَةً فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ
وَلَا أَفْئِدَتُهُم مِّن شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ
بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٢٦﴾ وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُم
مِّنَ الْقُرَىٰ وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾

24 **[Vaktâ ki, o azâbı vâdilerine müteveccih bir bulut hâlinde gördüler: «Bu, bize yağmurla gelen bir bulut.» dediler.** (Hûd Aleyhisselâm): **«Hayır!** (dedi). **O, isticâl ettiğiniz azâbtır. O, bir rüzgârdır ki, onda elîm bir azâb vardır.»]**

25 [**«O rüzgâr, Rabbinin emriyle her şeyi helâk eder.» Derken öyle oluverdi ki, meskenlerinden gayri bir şey görülmez oldu. Mücrim bir kavmi, işte Biz böyle cezâlandırırız.**]

Rivâyete göre; Hûd Aleyhisselâm, o rüzgârı hissedince, mü'minlerle bir sığınağa girmiş; kum yığınları kâfirlerin üzerine düşerek, hepsini helâk etmiş. Yedi gün sekiz gece kum altında kaldıktan sonra, rüzgâr kumları kaldırarak cesedlerini deryâya atmış.

26 [**Yemîn ederim ki: «Onlara verdiğimiz kuvvet ve kudreti size vermedik. Ve onlara (işitsinler, görsünler, sun'-i ilâhiyi düşünsünler diye) kulaklar, gözler ve kalbler de vermiştik. Fakat ne kulakları, ne gözleri ve ne kalbleri bir şeye müfîd olmadı. Zîrâ Allah Teâlâ'nın âyetlerini inkâr ediyorlardı. Binâenaleyh, o istihzâ ettikleri azâb, kendilerini kuşatıverdi.**]

27 [**Yemîn ederim ki, biz sizin çevrenizdeki (Me'rib, Hicr-i Semûd, Sedûm, Eyke) gibi memleketleri de helâk ettik. Onlara, âyetlerimizi tekrar tekrar beyân eyledik. Tâ ki (küfürlerinden) rücû' etsinler.** (Fakat rücû' etmediler.)]

فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا آلِهَةً ۖ بَلْ ضَلُّوا
عَنْهُمْ ۚ وَذَٰلِكَ إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٨﴾

28 [**O vakit, onların Allah Teâlâ'yı bırakarak, tekarrüp zu'miyle, edindikleri ilâhlar, niçin kendilerine yardım etmedi?** (de azâbtan kurtarmadı). **Bil'akis onlardan kayboldular.** (Görünmez oldular.) **Bu, işte, onların yalanları, iftirâlarıdır.**]

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ ۖ فَلَمَّا حَضَرُوهُ
قَالُوا أَنصِتُوا ۚ فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِم مُّنذِرِينَ ﴿٢٩﴾ قَالُوا
يَا قَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِن بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾ يَا قَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ
اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ يَغْفِرْ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣١﴾

29 [**Yâdet o zamanı ki, Kur'ân'ı dinlemek üzere, cinlerden bir tâifeyi sana göndermiştik. Vaktâ ki Kur'ân'ı dinlemeye hazır oldular, birbirlerine: «Sükût edin, dinliyelim.» dediler. Okunması bitirilince de, kavimlerine dönerek onları inzâr edici oldular.**]

Rivâyete göre, bunlar Nusaybin cinleriydi. Yedi veyâ dokuz kişiydiler. Aleyhissalâtü vesselâm Efendimize, Tâif seferinden dönerlerken, En-Nahl vâdisinde, teheccüdü Rahmân Sûresiyle kılarlarken rastgelmişlerdi.

30 [**Ey kavmimiz! dediler. Biz Mûsâ'dan sonra inzâl olunmuş, evvelki Kitabları tasdîk eden, hakka ileten ve doğru yolu gösteren bir Kitab dinledik.»**]

31 [**«Ey kavmimiz! Allah Teâlâ'nın** (vahdâniyyetini tasdîke ve tâatine) **da'vetçisine** (Resûlullah Muhammed sallallahü aleyhi ve selleme) **icâbet ve îmân edin, ki Allah Teâlâ, ba'zı günâhlarınızı mağfiret buyursun. Sizi, elîm bir azâbtan korusun.»**]

Ba'zı günâhlardan murâd: Sırf Allah'ın hakkı olan borçlardır. Çünkü îmân etmekle, kul hakları ve zulümler afvolunmaz. İbn-i Abbâs (R.A.)'in beyânına göre, bu cinler kavimlerine haber verince yetmiş kişi îmân edip onlarla birlikte Peygamber (S.A.V.)'e gelmişler. Ve O'nu, Bathâ'da bulmuşlar. Kendilerine Kur'ân okumuş; emir ve nehîlerde bulunmuş. Bu gösterir ki, Resûlüllah (S. A.V.), cinlere de gönderilmiştir. Mü'min olan cinlerin hükmü ulemâ arasında ihtilâflıdır. İmâm A'zam'a göre; bunların sevâbları ancak Cehennem'den kurtulmaktır. Leys'e göre; sevâbları Cehennem'den kurtulduktan sonra hayvanlar gibi toprak olmaktır. İmâm Mâlik ile Ebû Leylâ'ya göre ise; cinler de insanlar gibi mükâfât ve mücâzât görürler. Bir hadîsde:

«Cinler, Cennet'e girip tesbîh ederler. Ve bu insanlara verilen Cennet ni'metlerinin yerini tutar.» buyurulmuştur.

Ömer b. Abdilâzîz: **«Cinlerin mü'minleri, Cennet'in etrâfındaki meydanlıkta kalacak; Cennet'e girmeyeceklerdir.»** demiştir.

وَمَنْ لَّا يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِن دُونِهِ
أَوْلِيَاءُ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٢﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَعْيَ بِخَلْقِهِنَّ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَن يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ

بَلَىٰٓ إِنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾ وَيَوْمَ يُعْرَضُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ عَلَى ٱلنَّارِ
أَلَيْسَ هَٰذَا بِٱلْحَقِّ ۖ قَالُوا۟ بَلَىٰ وَرَبِّنَا ۚ قَالَ فَذُوقُوا۟ ٱلْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ
تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾ فَٱصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُو۟لُوا۟ ٱلْعَزْمِ مِنَ ٱلرُّسُلِ وَلَا
تَسْتَعْجِل لَّهُمْ ۚ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوٓا۟ إِلَّا سَاعَةً
مِّن نَّهَارٍۭ ۚ بَلَٰغٌ ۚ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿٣٥﴾

32 [**«Kim, Allah Teâlâ'nın da'vetçisine (Resûlü'ne) icâbet (ve itâat) etmezse, yeryüzünde Allah Teâlâ'yı âciz bırakacak değildir. (Ondan kaçınmakla azâbından kurtulamaz.) Ve onun, Allah Teâlâ'dan gayri (kendisini azâbullahtan kurtaracak) yardımcıları da yoktur. Onlar, açık bir dalâl içindedirler.»**]

33 [**Onlar görmez, bilmezler mi ki, gökleri ve yeri, aslâ yorulmaksızın halk eden Allah Teâlâ, ölüleri de diriltmeye muhakkak kaadirdir? Evet, hiç şüphe yok ki, O, her şeye kaadirdir.**]

34 [**O küfredenlere, ateşe arzolundukları gün: «(Tekzîb ettiğiniz) bu azâb hak değil mi imiş?» (denilecek). Onlar da: Evet, Rabbimiz hakkı için, gerçekmiş.» diyecekler. Allah Teâlâ: «İmdi, inkâr ettiğiniz azâbı tadın.» buyuracak.**]

35 [**O hâlde** (Yâ Muhammed! Kavminin ezâ ve tekzîbine) **ûlûl'azm Peygamberlerin sabrettiği gibi sabret!** (Sen de, onlardan birisin).]

Azm: Bir işi işlemeye rabt-ı kalb ile kasd ve teşebbüs etmek, demektir.

Ûlûl'azm de: Azm sâhibleri, şerîatlerin te'sîs ve takrîrinde azîm, cehd ve ihtimâm eden, onun meşakkatlerine, münkirlerin ezâlarına ve düşmanlıklarına tahammül ederek sabreyleyen Peygamberânı izâmdır.

Filhakîka, Peygamberlerin hepsi azîm sâhibleriydi. Fakat içlerinde azîmlerinin fevkalâdeliği ile mümtâz olanlar vardır.

Nûh Aleyhisselâm'ı bayıltıncaya kadar döverlerdi. Fakat O, sabrederdi.

İbrâhîm Aleyhisselâm, ateşte yanmaya, oğlunu boğazlamaya, oğlu da boğazlanmaya sabretmişti.

Ya'kûb Aleyhisselâm, oğullarının yaptıklarına ve gözlerinin görmezliğine sabırla mukâbele etmişti.

Yûsuf Aleyhisselâm, kuyuya ve zindâna atılmaya kezâ sabreylemişti.

Eyyûb Aleyhisselâm da üzerine çöken musîbetlere büyük bir sabır ve tahammül göstermişti.

Mûsâ Aleyhisselâm, kavminin ezâlarına ve Îsâ Aleyhisselâm, düştüğü fakra kezâ sabreylemişlerdi.

[Ve onların azâbına isticâl etme! Onlar va'dolundukları azâbı görecekleri gün, sanki (dünyâda ve berzâhta) **gündüzün bir saati kadar kaldıklarını zannedeceklerdir.]**

[Bu Kur'ân, Allah Teâlâ'dan insanlara (kâfi') **bir tebliğdir. Helâk edilecek başkası değil, ancak** (tâatten çıkmış, öğüt kabûl etmiyen) **fâsıklardır.]**

Alûsî tefsîrinde: Bu sûrenin âyetleri arasında

كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوٓا۟ إِلَّا سَاعَةً مِّن نَّهَارٍۭ بَلَٰغٌ ۚ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْفَٰسِقُونَ

âyetinin bir hassiyeti vardır, der.

Bir hadîs-i şerîfde: **«Bir hâcet diledin, ve onun is'af olunmasını istedin mi şöyle de.»** buyurulmuştur. (Taberanî):

«Lâ ilâhe illallâhu vahdehü lâ şerîke lehül'aliyyül'azîm, lâ ilâhe illallâhu vahdehü lâ şerîke lehülhaliymülkerîm, bismillâhilleziy lâ ilâhe hüvelhayyülhaliym, sübhânallâhi rabbil'arşil'azîym, elhamdülillâhi rabbil'âlemiyn, ke'ennehüm yevme yerevne mâ yû'adûne lem yelbesû illâ sâ'aten min nehârin, belâagun fehel yühlekü illelkavmülfâsikuûn, allâhümme inniy es'elüke mûcebâti rahmetike ve azâime mağfiretike vesselâmete min külli ismin vel ganiymete min külli birrin velfevze bilcenneti vennecâti minennâr, allâhümme lâ teda' liy zenben illâ gaferteh ve lâ hemmen illâ ferrceteh ve lâ deynen illâ kadeyteh ve lâ hâceten min havâiciddünyâ vel'âhireti illâ kadaytehâ birahmetike yâ erhamerrâhimiyn.»

47 — MUHAMMED (Sallallâhü aleyhi ve Sellem) SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur. 38 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿١﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَّرَ
عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٢﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا
الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ
لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ ﴿٣﴾ فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ
إِذَا أَثْخَنْتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً
حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ۚ ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللّٰهُ لَانْتَصَرَ
مِنْهُمْ وَلَٰكِنْ لِيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ ۗ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ
فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٤﴾ سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ ﴿٥﴾

1 [**Onlar ki, kâfir oldular ve Allah yolundan yüz çevirdiler** (İslâm'a ve İslâm yoluna girmekten imtinâ ettiler, yâhûd Ebû Cehil, Nadr, Utbe gibi halkı Allah yolundan alıkoydular), **Allah Teâlâ, onların** (fakîrlere yemek yedirmek, sılâ-i rahmetmek, esîrleri âzâdeylemek, Mescid-i Harâm'ın i'mârına çalışmak gibi) **bütün** (iyi) **amellerini ibtâl etmiştir.**]

Medenî olan bu sûre-i celîlenin yalnız 13 üncü âyetinin hicret esnâsında mağarada nâzil olduğu rivâyet edilmiştir.

Katâde'ye göre, Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz, mağaraya giderken, doğduğu şehre bakmış: «**Sen, Allah'ın beldelerinin en sevgilisisin. Ahâlîn beni çıkarmasalardı; ben, senden çıkmazdım.**» buyurmuşlar ve bunun üzerine, bu âyet-i celîle nâzil olmuştur.

Sûre-i celîleye «**Kıtâl Sûresi**» de denilir.

2 [**Ve onlar ki, îmân edip de sâlih ameller işlediler, Muhammed** (sallallâhü aleyhi ve sellem) **e tenzîl olunan Kur'ân'ı** — ki Rablerinden gelen bir haktır — **tasdîk ettiler. Allah Teâlâ** (îmân ve sâlih amelleri sebebiyle) **onların günâhlarını setr ve** (dünyâda tevfîkiyle) **hâllerini ıslâh eylemiştir.**]

3 [**Bu** (dalâl ve salâh), **şu sebepledir ki: Kâfirler bâtıla** (Şeytan'a ve nefislerine), **mü'minler ise, Rablerinden inen Kur'ân'a ittibâ etmişlerdir. İşte Allah Teâlâ, insanlara mesellerini böyle darbeder** (hâllerini bildirir.)]

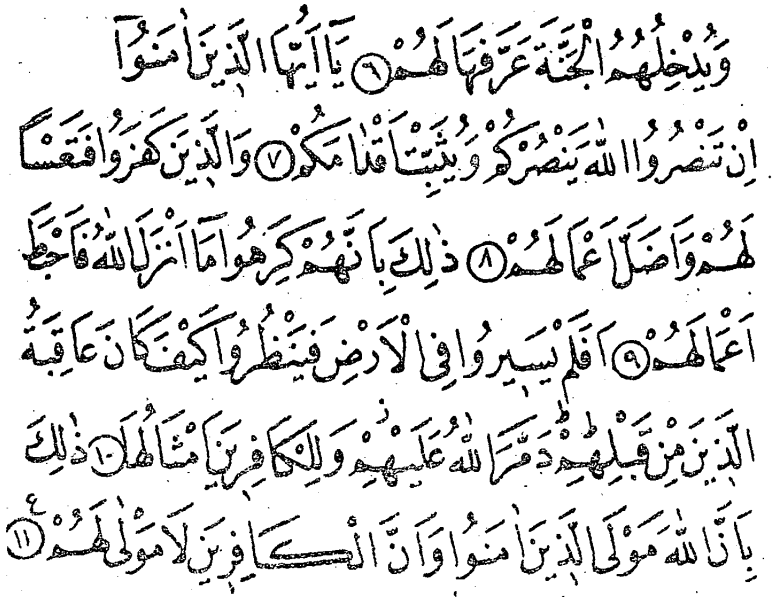
4 [**Ne zaman muhârebede küffârla karşılaşırsanız, boyunlarını vurun.**]

[**Nihâyet onlara, ziyâdesiyle kanlarını döküp, galebe ettiniz mi, bağı sıkı tutun** (kalanlarını esîr alarak kaçmamalarını ve zarar vermemelerini te'mîn etmek için iyice bağlayın.)]

[**Ondan sonra, harb nihâyet bulup da, muhâribler silâhlarını bırakınca esîrleri, ya bilâ ivaz âzâdederek imtinân edin, yâhûd bir fidye alarak** (mukâbilinde mal veyâ esîrleri mübâdele etmek sûretiyle) **serbest bırakın.** (Bu husûsda, muhayyersiniz. Bu iki şıktan, dilediğinizi ihtiyâr edebilirsiniz.)]

[**İşte emir budur. Şâyed Allah Teâlâ dileseydi, elbette onlardan cenksiz de intikâm alırdı. Fakat** (O, cihâdı emir buyurdu), **tâ ki sizi yekdiğerinizle imtihan etsin.** (Mü'minler cihâdla büyük bir ecre nâil olsunlar, kâfirlerin de bir kısmı mü'minlerin eliyle azâb görsün, bir kısmı da küfürlerinden rücû' ederek îmân eyle-

nler). Cihâdda Allah yolunda öldürülen (mü'min) lerin, Allah eâlâ aslâ amellerini zâyi' etmez.]

5, 6 [Allah Teâlâ, onları sevâba hidâyet, hayâtlarında hâllerini ıslâh ve (dünyâda tanıttığı) Çennetine idhâl eder.]

7 [Ey îmân edenler! Şâyed siz, Allah Teâlâ'ya (dînine ve Resûlüne) yardım ederseniz, O da (düşmanlarınıza karşı) size yardım eder. Ve (İslâm haklarını müdâfaa ve küffârla cihâdda) ayaklarınızı sâbit kılar.]

8 [Küfredenlerin ise, Allah Teâlâ belâlarını versin! Allah, onların bütün amellerini ibtâl eyler.]

9 [Şu sebeble ki: Allah Teâlâ'nın inzâl ettiği Kur'ân'dan hoşlanmadılar. O da, amellerini bâtıl kıldı.]

10 [Acaba onlar, yeryüzünde gezip, kendilerinden öncekilerin nasıl bir âkıbete uğradıklarını görmediler mi? Allah Teâlâ, onların kökünü kazıdı. Kâfirlere de, bu âkıbetin, bu helâkin benzeri vardır.]

11 [Bunun sebebi şudur ki: Allah Teâlâ, mü'minlerin (düşmanlarına karşı) velîsi, yardımcısıdır. Kâfirlerin ise, aslâ velîsi, yardımcısı yoktur.]

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَالنَّارُ
مَثْوًى لَهُمْ ﴿١٢﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجَتْكَ
أَهْلَكْنَاهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾ أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ
سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٤﴾

12 [Şübhe yok ki, Allah Teâlâ îmân edip de sâlih ameller işliyenleri, altlarından ırmaklar akan Cennetler'e koyar.]

[Küfredenler ise, ki onlar (dünyâ metâı ile) faydalanırlar (zevk ve şehvetlerinin esîridirler) ve hayvanlar gibi (âkıbetlerinden gaflet ve ihtirâsla) yerler. Onların yeri de ateştir.]

13 [Nice memleketler ahâlisini ki — her biri memleketinden çıkaranlardan daha kuvvetliydi — hepsini (çeşid çeşid azâbla) helâk ettik. Onları (azâbımızdan meneden) hiçbir yardımcıları da bulunmadı.]

14 [Rabbi celle şânuhden apaçık bir bürhân üzerinde bulunan kimse, şirk ve ma'siyetlerle zînetlenen amelini güzel görüp de, heveslerine uyan kimseler gibi olur mu?]

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ
فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ
مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا
مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا

مَآءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَآءَهُمْ ﴿١٥﴾ وَمِنْهُم مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّىٰٓ
إِذَا خَرَجُوا۟ مِنْ عِندِكَ قَالُوا۟ لِلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ مَاذَا قَالَ ءَانِفًا
أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ طَبَعَ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَٱتَّبَعُوٓا۟ أَهْوَآءَهُمْ ﴿١٦﴾

15 [**Şirk ve isyândan ittikâ edenlere va'dolunan Cennet'in sıfatı şudur ki: Orada ırmaklar vardır: Öyle bir sudan ki rengi, kokusu, tadı, hiçbir vasfı bozulmaz. Ve ırmaklar vardır: Öyle bir sütten ki, tadı değişmez** (ekşimesi, kesilmesi yoktur). **Yine ırmaklar vardır: Bir şarabtan ki, içenlere lezzet verir.** (Kekreliği, sarhoşluğu, günâhı, gâilesi yoktur.) **Kezâ ırmaklar vardır: Öyle bir baldan ki, sâfi süzmedir. Her çeşid meyvalar da onlar içindir. Bir de, Rableri celle şânuh'un onlardan rızâsı ve mağfireti vardır. Hiç bu müttekîler, o Cehennem ateşinde dâim kalan, kaynar su içirilip de bağırsakları parça parça olan kimseler gibi midir?**]

16 [**Onlardan** (meclisine gelip) **seni dinliyenler de var** (ki münâfıklar) **dır. Yanından çıktıkları zaman,** (ashâbtan) **kendilerine ilim verilmiş olanlarla** (istihzâ ederek): **«O, demin ne dedi idi?** (biz anlamadık)» **derler.**]

[**Bunlar, o kimselerdir ki, Allah Teâlâ** (nifâkları yüzünden) **kalblerinin üzerini mühürlemiştir. Kendileri de heveslerine tâbi' olmuşlardır.** (Bundan böyle îmân etmezler.)]

وَٱلَّذِينَ ٱهْتَدَوْا۟ زَادَهُمْ هُدًى وَءَاتَىٰهُمْ تَقْوَىٰهُمْ ﴿١٧﴾ فَهَلْ
يَنظُرُونَ إِلَّا ٱلسَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُم بَغْتَةً ۖ فَقَدْ جَآءَ أَشْرَاطُهَا ۖ فَأَنَّىٰ لَهُمْ
إِذَا جَآءَتْهُمْ ذِكْرَىٰهُمْ ﴿١٨﴾ فَٱعْلَمْ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ
وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَىٰكُمْ ﴿١٩﴾

17 [**Hidâyeti kabûl edenlerin ise; Allah Teâlâ, hidâyetini artırır. Ve takvâlarının mükâfatını verir.**]

Veyâ takvâlarına yardım eder, takvâlarında sebât verir. Yâhûd takvâlarını açıklar, gizlemez.

18 [**Artık onlar, ancak, saate (Kıyâmet'e) onun birdenbire kendilerine gelivermesine intizâr ediyorlar. Zîrâ, işte alâmetleri geldi. Fakat o, başlarına geldiği vakit düşünüp ibret almaları kendilerine ne fayda verir?**]

19 [**Öyleyse bil ki: Allah'dan gayri hiçbir ma'bûd yoktur.** (Ümmetine sünnet olsun için) **hem kendi günâhının mağfiretini, hem erkek kadın mü'minlerin mağfiretlerini iste! Allah Teâlâ nerede dolaşıp, nerede karar kılacağınızı bilir.** (O'na hiçbir şey gizli kalmaz.)]

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ ۖ فَإِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ
وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ ۙ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يَنْظُرُونَ
إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ۖ فَأَوْلَىٰ لَهُمْ ﴿٢٠﴾ طَاعَةٌ وَقَوْلٌ
مَعْرُوفٌ ۚ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ ۚ فَلَوْ صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ﴿٢١﴾

20 [**Îmân edenler: «Ne olurdu** (cihâd hakkında) **bir sûre nâzil olsaydı.» derler. Fakat ne zaman muhkem bir sûre inzâl olunup da kıtâlle emrolunsalar, kalblerinde hastalık bulunan** (münâfık) **ların, korkularından, ölümden bayılmış gibi, mağmûm ve mütehayyir sana baktıklarını görürsün. Korktukları, başlarına gelsin!**]

21 [**Onlara düşen tâat ve güzel sözdü. Binâenaleyh, emir kat'ileştiği zaman, Allah Teâlâ'ya sâdık kalsalardı, bu haklarında elbette daha hayırlı olurdu.**]

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا
أَرْحَامَكُمْ ﴿٢٢﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ
وَأَعْمَىٰ أَبْصَارَهُمْ ﴿٢٣﴾ أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ
أَقْفَالُهَا ﴿٢٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ
مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ ﴿٢٥﴾

22 [**Nâsın işlerinin başına geçip hâkim olsanız** (yâhûd îmân ve İslâmdan yüz çevirseniz) **sizden yeryüzünde** (tekebbür ve tecebbürle çeşid çeşid) **fesâd çıkarmanız ve** (câhiliyyet devrindeki gibi) **hısımlık bağlarını bile parçalamanız** (aranızda kan dökmeniz) **me'mûl değil midir?**]

23 [**Onlar, öyle kimselerdir ki, Allah Teâlâ, kendilerini rahmetinden tardetmiş, kulaklarını sağır, gözlerini kör eylemiştir.**]

24 [**Onlar Kur'ân'ı** (dinleyip va'd ve vaîdi) **düşünmezler mi?** (Îmân ederek şirk ve ısyânı terk etsinler) **yoksa kalblerinin üzerinde kilit mi var?**]

25 [**Kendilerine açık delîller ve mu'cîzelerle hüdâ tebeyyün ettikten sonra, tekrar** (gizlice) **küfre dönenlerin Şeytan büyük günâhlar kazanmalarını kolaylaştırmış ve ömürlerinin çok uzun olacağını telkîn eylemiştir.**]

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ
سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ
﴿٢٦﴾ فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ

وَأَدْبَارَهُمْ ﴿٢٧﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهَ
وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾ أَمْ حَسِبَ
الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَن لَّن يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَانَهُمْ ﴿٢٩﴾

26 [**Bunun, sebebi şudur ki: Bu mürtedler, Allah Teâlâ'nın tenzîl ettiği şeyden hoşlanmıyan (münâfık) lara (gizlice): «Size, ba'zı umûrda itâat edelim.» dediler. Halbuki Allah Teâlâ, onların aralarındaki bütün sırları bilir.**]

Maksâdları: Resûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimize düşmanlıkta bulunmaktı. Bu husûsta, kendilerine yardım edeceklerini ve Müslümanları cihâda gitmekten alıkoymaya çalışacaklarını va'detmişlerdi.

27 [**Onların, Melekler rûhlarını kabzederken (haktan dönen) yüzlerine ve arkalarına vurdukları zaman hâlleri nasıl olacak?**]

28 [**Bu, şu sebebledir ki: Onlar (küfür, Resûlüllah'ın kendilerince bilinen vasıflarını gizlemek ve emirlerine ısyân etmek gibi) Allah Teâlâ'yı gazâblandıracak şeylere tâbi' oldular. Rızâsını isticlâb edecek şeylerden (îmân, cihâd ve sâir tâattan) hoşlanmadılar. O da, onların bütün amellerini bâtıl kıldı.**]

29 [**Yoksa kalblerinde hastalık bulunan (münâfık) lar zannederler mi ki, Allah Teâlâ (Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem ve mü'minlere olan) kin ve adâvetlerini ızhâr etmiyecek?**]

وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُم بِسِيمَاهُمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ
الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ
مِنكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَ أَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا

وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ
الْهُدَى لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحْبِطُ أَعْمَالَهُمْ ﴿٣٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٣﴾

30 [**Eğer Biz dileseydik, onları** (o münâfıkları) **sana gösterirdik de pekâlâ simâlarından** (kendilerini teşhîs eden alâmetlerden) **tanırdın. Maamâfîh, sen onları sözlerinin edâsından da tanırsın. Allah Teâlâ, bütün amellerinizi bilir.**]

Bu âyet indikten sonra Peygamber (S.A.V.) münâfıkları konuşmalarından tanımağa başlamış.

31 [**Celâlim hakkı için, sizi** (cihâd ve sâir meşakkatli tekliflerle) **imtihan edeceğiz. Tâ ki içinizden mücâhidleri ve sabredenleri temyîz edelim.** (İmân ve sadâkatinize veyâ ısyânınıza müteallik) **haberlerinizi âşikâr kılalım.**]

32 [**Hakîkat, kâfir olup da halkı Allah yolundan alıkoyanlar, kendilerine hidâyet zâhir olduktan sonra, Allah'ın Resûlüne muhâlefet edenler,** (küfürleri, halkı Allah yolundan alıkoymaları ve aleyhissalâtü vesselâma adâvet ve muhâlefetleri ile) **hiçbir zaman Allah Teâlâ'ya, zerrece zarar eriştirecek değildirler. Onların güzel amellerinin sevâbı ibtâl edilecektir.**]

33 [**Ey îmân edenler! Allah Teâlâ'ya ve Resûlüne itâat edin! Amellerinizi** (küfür, nifâk, tekebbür, riyâ, men ve ezâ ile) **ibtâl etmeyin!**]

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ
فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾ فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلْمِ وَأَنْتُمُ
الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتِرَكُمْ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٥﴾ إِنَّمَا الْحَيَاةُ
الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أُجُورَكُمْ
وَلَا يَسْأَلْكُمْ أَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾

34 [**Kâfir olup da, halkı Allah yolundan alıkoyduktan sonra, kâfir oldukları hâlde ölenleri, Allah Teâlâ, aslâ mağfiret etmez.**]

Bu âyet-i celîlenin, ashâb-ı kalîb hakkında nâzil olduğu mervîdir. Fakat hükmü umûmîdir.

Ashâb-ı kalîb: Bedir'de katlolunup da, kuyuya atılan müşriklerdir.

35 [**Artık siz de (küffâra) za'f göstermeyin. İbtidâ sulha siz tâlib olmayın! Her hâlde, siz gaalib olacaksınız. Allah Teâlâ'nın avni ve nusreti sizinledir. Ve aslâ amellerinizin sevâbından bir şey nakzetmez.**]

36 [**Dünyâ hayâtı, ancak bir oyun ve eğlenceden ibârettir. Şâyed îmân eder, (ma'siyetlerden) sakınırsanız, Allah Teâlâ (îmân ve takvânızın) ecrini verir. Sizden mallarınızın tamâmını da istemez.**]

İstediği, kırkta birdir. O da fakîrlere verilecektir.

إِنْ يَسْـَٔلْكُمُوهَا فَيُحْفِكْكُمْ

تَبْخَلُوا وَيُخْرِجْ أَضْغَانَكُمْ ﴿٣٧﴾ هَا أَنْتُمْ هَٰؤُلَاءِ تُدْعَوْنَ

لِتُنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۚ فَمِنكُم مَّن يَبْخَلُ ۖ وَمَن يَبْخَلْ فَإِنَّمَا

يَبْخَلُ عَن نَّفْسِهِ ۚ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنتُمُ الْفُقَرَاءُ ۚ وَإِن تَتَوَلَّوْا

يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُم ﴿٣٨﴾

37 [**Eğer sizden, ileri giderek, malınızın tamâmını istese, cimrilik eder (gönül hoşluğu ile) vermezdiniz. Bu cimrilik, sizin buğz ve adâvetinizi meydana çıkarırdı.**]

38 [**İşte sizler, Allah yolunda mallarınızı infâka da'vet olunanlarsınız. Yine de içinizden cimrilik (ederek imtinâ) edenler var. Fakat kim cimrilik ederse ancak, kendi nefsine cimrilik etmiş olur.**]

[**Allah Teâlâ, sizin infâkınızdan Ganî'dir. Siz ise, (O'nun indindeki sevâba, mağfirete, rahmete) muhtâçsınız. Şâyed (O'nun emir ve itâatinden) yüz çevirirseniz, (sizi helâk eder) yerinize, (sizden hayırlı, cimrilikte ve itâatsizlikte) sizin gibi olmayacak, başka bir kavmi getirir.**]

48 — FETİH SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 29 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ۝١ لِيَغْفِرَ لَكَ اللّٰهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ
وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ۝٢ وَيَنْصُرَكَ اللّٰهُ نَصْرًا
عَزِيزًا ۝٣ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا
مَعَ إِيمَانِهِمْ وَلِلّٰهِ جُنُودُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا
۝٤ لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَكَانَ ذٰلِكَ عِنْدَ اللّٰهِ فَوْزًا عَظِيمًا ۝٥

1 [**Muhakkak ki Biz, sana bir feth-i mübîn açtık.**]

2, 3 [**Tâ ki Allah Teâlâ, geçmiş ve gelecek günâhlarını mağfiret buyursun. Tâ ki üzerindeki ni'metini tamamlasın. Ve sana** (gerek risâletin îfâsında ve gerek riyâset merâsimini edâda) **doğru yolu göstersin. Ve tâ ki, sana misli bulunmaz bir muzafferiyetle yardım etsin.**]

Fetih Sûresi, Medenîdir. Fakat Medîne'nin içinde nâzil olmuş ma'nâsına değildir. Hicretin altıncı yılında Hudeybiye seferi dö-

nüşünde Mekke dışında nâzil olduğu içindir ki, Medenî addedilmiştir.

Fetih'den murâd: Hudeybiye sulhü veyâ Hayber fethi, yâhûd Mekke fethidir. Veyâhûd fütûhât-ı celîledir.

4 [**Îmânlarına bir kat daha îmân katsınlar diye, mü'minlerin kalblerine sükûn ve itmi'nân indiren O'dur. Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah Teâlâ** (halkın mesâlihinde) **Alîm** (takdîr ve tedbirinde) **Hakîm'dir.**]

5 [**Tâ ki, erkek ve kadın mü'minleri** (dîn ve şerîatte sebâtlarına mükâfâten) **orada dâim kalmak üzere,** (ağaçları) **altından ırmaklar akan Cennetlere idhâl etsin. Seyyielerini örtsün. İşte Allah Teâlâ indinde, en büyük fevz** (necât) **budur.**]

وَيُعَذِّبَ الْمُنٰفِقِيْنَ وَالْمُنٰفِقٰتِ وَالْمُشْرِكِيْنَ وَالْمُشْرِكٰتِ
الظَّآنِّيْنَ بِاللّٰهِ ظَنَّ السَّوْءِ ۚ عَلَيْهِمْ دَآئِرَةُ السَّوْءِ ۚ وَغَضِبَ اللّٰهُ
عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَاَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيْرًا ﴿٦﴾

6 [**Bir de** (Yâ Muhammed! Allah Teâlâ'nın fetih ve mağfireti sana) **şunun içindir ki, Allah Teâlâ'ya** (Resûlüne ve mü'minlere yardım etmez diye) **fenâ zanda bulunan erkek ve kadın münâfıkları, erkek ve kadın müşrikleri** — o kötülük dâiresi başlarına dönesileri — **ta'zîb eylesin. Allah Teâlâ, onlara gazâb ve la'net etmiş ve kendilerine Cehennem azâbını hazırlamıştır. O, ne çirkin karargâhtır.**]

وَلِلّٰهِ جُنُوْدُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيْزًا حَكِيْمًا ﴿٧﴾
اِنَّآ اَرْسَلْنٰكَ شَاهِدًا وَّمُبَشِّرًا وَّنَذِيْرًا ﴿٨﴾ لِّتُؤْمِنُوْا بِاللّٰهِ
وَرَسُوْلِهٖ وَتُعَزِّرُوْهُ وَتُوَقِّرُوْهُ ۚ وَتُسَبِّحُوْهُ بُكْرَةً وَّاَصِيْلًا ﴿٩﴾

7 [Göklerin, yerin (mülk, saltanat ve) bütün orduları Allah Teâlâ'nındır. O, (düşmanlarına intikamla) Gaalib ve (sun'unda) Hakîm'dir.]

8 [(Yâ Muhammed!) Biz seni (ümmetinin sözlerine ve fiillerine) şehâdete ve (mü'minleri Cennetle) tebşîr ve (kâfirleri ateşten) tahzîre gönderdik.]

9 [Tâ ki, Allah Teâlâ'nın vahdâniyyetine ve Resûlünün nübüvvetine îmân ve bunu takviye ve tekvîr edesiniz. Sabah akşam (dâimâ) Allah Teâlâ'yı takdîs ve tenzîh eyliyesiniz.]

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ۚ فَمَن نَّكَثَ
فَإِنَّمَا يَنكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللَّهَ
فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾ سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ
شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا ۚ يَقُولُونَ
بِأَلْسِنَتِهِم مَّا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ ۚ قُلْ فَمَن يَمْلِكُ لَكُم مِّنَ اللَّهِ شَيْئًا
إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا ۚ بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
خَبِيرًا ﴿١١﴾ بَلْ ظَنَنتُمْ أَن لَّن يَنقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ
إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزُيِّنَ ذَٰلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَنتُمْ
ظَنَّ السَّوْءِ ۖ وَكُنتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾

10 [Muhakkak ki, o sana beyat edenler, hakîkat hâlde Allah Teâlâ'ya beyat etmişlerdir. Allah'ın eli, onların ellerinin üstündedir. O hâlde, kim ahdini nakzederse, vebâli nefsine râcidir. Kim de Allah Teâlâ'ya olan ahid (ve beyat) ine vefâ eylerse, Allah Teâlâ, ona pek büyük bir ecir verecektir.]

Âyet-i celîlenin nüzûl sebebi, biraz sonra îzâh edeceğimiz Hudeybiyedeki Rıdvan Beyatı'dır.

11 [**O Bedevîlerden geri kalanlar: «Seninle birlikte gitmekten bizi mallarımız ve ıyâlimiz alıkoydu. Bu sebeble, bize istiğfâr ediver.» diyecekler. Onlar, kalblerinde olmayan şeyi dilleriyle söylerler.** (Onların kalblerinin i'tizâr ve istiğfârdan haberi yoktur.)]

Bu Bedevîler, Medîne çevresindeki Gıfâr, Müzeyne, Cüheyne, Eslem, Eşca' kabîleleriydi. Resûl-ü Ekrem sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz Hudeybiye senesi mahzâ Umre için Mekke'ye gitmeye karar verdikleri sırada, Kureyş'in herhangi bir taarruz ve mümânaatı ihtimâline karşı, bu kabîlelerin de mâiyyet-i seniyyelerinde bulunmasını istemişler, fakat bunlar, korkularından, vâki' da'vete icâbet etmemiş, i'tizâr eylemişlerdi.

[**De ki: «Allah Teâlâ, size** (katl, hezîmet, âile veyâ emvâlinize bir musîbet veyâ geri kaldığınız için ukûbet etmek gibi) **bir mazarrat, yâhûd** (bil'akis) **bir menfaat irâde buyurursa, O'nu meşiyyet ve kazâsından kim menedebilir? Belki Allah Teâlâ, bütün işlediklerinizden haberdârdır.»**]

12 [**Hayır siz, Resûlüllah ve mü'minler, artık ebediyyen âilelerine dönemiyecek zannettiniz. Bu, kalblerinizde** (Şeytan'ın iğvâsiyle) **tezyîn olundu. Kötü zanda bulundunuz ve bu yüzden Allah Teâlâ indinde helâk edilecek bir kavim oldunuz.**]

وَمَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ فَاِنَّآ اَعْتَدْنَا لِلْكٰفِرِيْنَ سَعِيْرًا ﴿١٣﴾ وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿١٤﴾

13 [**Kim, Allah Teâlâ ve Resûlüne îmân etmezse, muhakkak Biz, o kâfirler için alevli bir ateş hazırlamışızdır.**]

14 [**Göklerin ve yerin mülkü Allah Teâlâ'nındır. Dilediğine mağfiret ve dilediğine azâb eder. Allah-ü azîmüşşân,** (tevbe edene) **Gafûr** (ve kendisine itâat eyleyene) **Rahîm'dir.**]

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انطَلَقْتُمْ
إِلَىٰ مَغَانِمَ لِتَأْخُذُوهَا ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ ۖ يُرِيدُونَ أَن يُبَدِّلُوا
كَلَامَ اللَّهِ ۚ قُل لَّن تَتَّبِعُونَا كَذَٰلِكُمْ قَالَ اللَّهُ مِن قَبْلُ ۖ فَسَيَقُولُونَ
بَلْ تَحْسُدُونَنَا ۚ بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾

15 [**O geri kalanlar, ganîmetleri almaya gittiğiniz zaman; «Bırakın bizi de size tâbi' olalım** (sizinle birlikte gidelim)» **diyeceklerdir.** (Bu sûretle) **kelâmullâhı değiştirmek isteyeceklerdir.**]

Bu ganîmetler, Hudeybiye'de bulunanlara va'd buyurulan Hayber ganîmetleridir ki; Bedevîler, bu va'd-i Bârîyi tağyîr etmek istemişlerdi.

[**Onlara de ki: «Siz, aslâ Bize tâbi' olamazsınız. Zîrâ Allah Teâlâ, bundan evvel** (sizler Hayber seferine hazırlanmadan önce) **böyle buyurdu.»** (Hayber ganîmeti Hudeybiye'de bulunanlarındır. Bu ganîmette başkalarının nasîbi yoktur.)]

[**Bunun üzerine: «**(Allah Teâlâ bizi, sizinle Hayber'e gitmekten menetmiş değildir.) **Belki siz** (ganîmetlere iştirâkimizi) **kıskanıyorsunuz.» diyeceklerdir. Hayır, öyle değil! Onlar, pek az anlar kimselerdir.**]

قُل لِّلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سَتُدْعَوْنَ إِلَىٰ قَوْمٍ أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ
تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ ۖ فَإِن تُطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا
وَإِن تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُم مِّن قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦﴾

16 [**Bedevîlerden o geri kalanlara de ki: «Siz, yakında şiddetli muhârib bir kavimle cenge da'vet olunacaksınız. Onlarla** — Müslüman olana kadar — **vuruşacaksınız.»**]

Bu kavim bir rivâyete göre; Cenâb-ı Peygamber'in irtihâlinden sonra Hazret-i Ebû Bekir (R.A.)'in hilâfeti sırasında, irtidâd eden Müseyleme'nin kavmi, Benî Hanîfe ve gayridir. Bunlara karşı «**Ya İslâm, ya kılıç**» denir. Bunlar hakkında cizye yoktur.

Diğer bir rivâyete göre ise, bu kavim, Farslılar, yâhûd Rumlardır. Bu takdîrde İslâm: «**İnkıyâd**» ma'nâsınadır. «**Onlarla münkâd oluncaya kadar, vuruşursunuz.**» demek olur. Zîrâ, bunlar hakkında cizye kabûl olunur.

[İmdi, (onlarla cenk için) itâat ederseniz, Allah, size güzel bir ecir (dünyâda ganîmet, Âhirette Cennet) **verir. Eğer evvelce** (Hudeybiye'de) **olduğu gibi yüz çevirecek olursanız, sizi elîm bir azâb ile ta'zib eyler.]**

Bu âyet-i celîle nâzil olunca, cihâd etmekten âciz olanlar: «**Bizim hâlimiz ne olacak? Biz de azâb olunacak mıyız?**» demişlerdi. Buyuruldu ki:

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ
حَرَجٌ ۗ وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ ۖ وَمَن يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾

17 **[Köre, topala ve hastaya** (cenkten geri kaldıkları takdîrde) **bir vebâl yoktur.]**

[Kim Allah Teâlâ'ya ve Resûlüne itâat ederse, Allah Teâlâ onu (ağaçları) **altından ırmaklar akan Cennetler'e idhâl eder. Ve her kim de tâatinden yüz çevirirse, onu da elîm bir azâba ta'zîb eyler.]**

لَّقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ
إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنزَلَ السَّكِينَةَ
عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾ وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا

وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾ وَعَدَكُمُ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً
تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَٰذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنكُمْ
وَلِتَكُونَ آيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾

18, 19 [**Allah Teâlâ, mü'minlerden** — sana ağacın altında beyat ettikleri zaman — **cidden hoşnûd olmuştur. Kalblerindeki sıdk ve vefâyı bildi de üzerlerine itmi'nân ve sükûn inzâl etti. Ve onları yakın bir fetih ve zaferle ve elde edecekleri birçok ganîmetlerle mükâfatlandırdı. Allah-ü azîmüşşân, Azîz'dir, Hakîm'dir.**]

Bu beyat, Hudeybiye'de yapılan «Rıdvan beyati»dir. Yakın zafer de Hudeybiye dönüşünde Hayber'de kazanılmıştı.

Hicret-i seniyyenin altıncı yılı Zilka'de'sinde, Resûl-ü Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz, bin beş yüz kadar ashâb-ı kirâmiyle ve mücerred Umre etmek niyyetiyle Mekke'ye hareket etmişlerdi. Muhterem zevceleri Ümm-ü Seleme Radiyallahü Anhâ Hazretleri de berâberlerinde idi. Maksâdın, sâdece bir ziyâretten ibâret olduğuna delîl olmak üzere, ashâb-ı kirâmın yanında birer kılıçtan mâadâ âlât ve edevât-ı harbiye yoktu.

Medînelilerin mîkatı olan Zülhuleyfe'de ihrâma girildi. Ve yetmiş kadar kurbanlık deveye nişan konuldu.

Hudeybiye'ye inildiği zaman, Fahr-i Kâinat, Huzâilerden Hırâş bin Ümeyye - El - Ansârî'yi, Sa'leb adlı devesine bindirerek, Mekke'ye gönderdi. Efendimizin muhârebe niyyetinde olmadığını, mahzâ Kâ'be'yi ziyâret ve Umre için geldiğini bildirecekti. Fakat Kureyş, bu sözleri söyleyince, Hırâş'ın bindiği deveyi vurmuşlar, kendisini de öldürmek teşebbüsünde bulunmuşlardı. Ancak Ehâbiş urbanının mümânaati ile ölümden kurtulabildi. Ve dönüp keyfiyeti Aleyhissalâtü vesselâm Efendimize haber verdi.

Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem, Kureyş ileri gelenlerine, maksâdın iyice anlatılması için, Ömer'ül-Fârûk (R.A.) Hazretlerini göndermek istedi.

Fakat Ömer'ül-Fârûk, i'tizâr etti: **«Yâ Resûlallah! Kureyş, benim kendileri hakkında ne rütbe gayz ve adâvetim olduğunu bilir-**

ler. Korkarım bana sûikasdederler. Mekke'de aşiretim de yok ki, beni himâye etsin. Osman bin Affan'ı gönderseniz münâsib olur. O'nun, orada aşiret ve akrâbası çoktur. Emirlerinizi, O tebliğ edebilir. Kendisinin bir sûikasde mârûz kalması ihtimâli de yoktur.» dedi.

Bu i'tizâr yerindeydi. Zîrâ Kureyş Reisi, Ebû Süfyân'ın babası, Harb ibni Ümeyye bin Abd-i Şems ibn Abd-i Menaf'tı. Hazreti Osman'ın babası olan Affan'ın babası da Ebül-Âs ibn-i Ümeyye ibn-i Abd-i Şems olduğuna göre, bütün Benî Ümeyye kendisinin amca çocuklarıydı. Bunun üzerine Hazret-i Osman, maksâd-ı Peygamberîyi îzâh etmek üzere Mekke'ye gitti. Kendisini Elban ibn-i Sa'îd İbnül-Âs karşıladı. Hayvanından indi. Onu bindirdi ve himâyesini taahhüd etti.

Hazret-i Zinnûreyn, kolaylıkla keyfiyeti Mekke ileri gelenlerine anlattı: **«İstersen Beyt'i sen tavaf et! Fakat hepinizin üzerimize gelip, girmeniz olamaz. Ona, yol yok!»** dediler.

Fakat Hazret-i Osman (R.A.): **«Resûl-ü Ekrem Sallallahü aleyhi ve sellem tavâf etmedikçe, ben tavaf edemem.»** dedi.

Bunun üzerine, bu cevâbtan dilgîr olan Kureyş, Hazret-i Osman (R.A.)'ı yanlarında alıkoydular ve göz hapsine aldılar.

Bu sırada Huzâa kabîlesi Reisi Büdeyl ibn-i Verka, kavminden bir toplulukla ordu-yi hümâyûna geldi. Huzâa, Tihâme kabîlelerindendi. Evvelce bir husûsdan dolayı Benî Haşim ile ittifâk etmişlerdi. İslâmiyetin zuhûrundan sonra da bu anlaşmayı unutmadılar. Resûlullah'a taraftarlık eder, henüz İslâm ile müşerref olmadıkları hâlde, Kureyş hakkında onunla gizlice muhâbere ederlerdi.

Binâenaleyh, Büdeyl'in bu gelişi de hayırhâhâne idi. Huzûr-u Nebevîye girdi: **«Kureyş'in, Hudeybiye'nin sol tarafında konakladıklarını ve hayli hazırlanmış bulunduklarını gördüm. Geri dönmek niyyetinde değiller. Size, mümânaat etseler gerektir.»** dedi.

Resûl-ü Ekrem: **«Biz, kimseyle cenk etmek için gelmedik. Maksâdımız, sâdece Umredir. Kureyş, bundan evvelki muhârebelerle zayıf düştü. Harbe mecâlleri yoktur. Fakat isterlerse, onlarla mütâreke akdederim. Bilâhare ne zaman arzû ederlerse, diğerleri gibi bana tâbi' olurlar. Şâyed imtinâ edecek olurlarsa, yapayalnız kalıncaya kadar kendileriyle harbederim. Artık Cenâb-ı Hak, emri ne ise yerine getirir.»** buyurdu.

Büdeyl: **«Öyleyse, ben gideyim, bunu Kureyş'e haber vereyim.»** dedi. Ve huzûr-u seâdetten ayrıldı.

Kureyş ileri gelenleriyle konuştu: **«Ben, o zâtın yanından geliyorum. Bir söz söylediğini işittim. İsterseniz, onu size arzedeyim.»** dedi.

İkrîme ibn-i Ebû Cehil gibi sefîhler: **«Senin vereceğin habere ihtiyâcımız yok!»** dediler.

Urve ibn-i Mes'ûdüssekafî: **«Büdeyl'in sözlerini dinleyiniz. Elverirse tutar, elvermezse atarsınız.»** diye tavsiyede bulundu.

Bunun üzerine Hâris bin Hişâm, Safvân ibn-i Ümeyye, Büdeyl'e: **«Söyle bakalım!»** dediler. Büdeyl de Resûl-ü Ekrem'den işittiklerini nakletti.

Urve, Büdeyl'in sözlerini dinledikten sonra: **«Bana emniyetiniz var mı?»** dedi.

«Senden her veçhile emîniz» dediler.

«Bu adam size muhlishâne ve munsîfâne bir yol göstermiş. Bırakın beni, bir de ben kendisiyle konuşayım.» dedi.

Ve Kureyş ileri gelenlerinin muvafakatı üzerine ordu-yu hümâyûna geldi. Resûl-ü Ekrem'le konuştu.

«Yâ Muhammed! Kureyş ileri gelenleri her veçhile hazırlandılar. Ve seni Mekke'ye sokmamak için aralarında ittifâk ettiler. Senin yanındaki asker ise, bir derinti kalabalıktan ibâret. Yarın hepsi kaçar seni meydanda yalnız bırakıverir.» dedi.

Urve'nin bu sözünden Ebû Bekrissıddîk (R.A.) Hazretlerinin canı sıkıldı. Hemen kaşlarını çattı:

«Biz mi dağılıp da Hazret-i Peygamberi yalnız bırakacağız?» dedi. Urve'yi ta'zîr ve tekdîr etti.

Konuşma esnâsında Urve, Arap âdeti veçhile, Resûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sakalını tutup okşamak istedi. Bu, ta'zime münâfî bir hareket olmakla berâber, Efendimiz kendisine lûtuf ve nezâketle muâmele etmekteydi.

Bu esnâda Mugîre ibn-i Şu'betüssakafî, Resûl-ü Ekrem'in baş ucunda durmaktaydı. Hemen Urve'nin elini itti **«Çek elini!»** diyerek amcasına sertlikle muâmele etti.

Urve: «Kim, bunu yapan?» diye bakıp da yeğenini görünce: **«Bire gaddar! Döktüğün kan lekesini henüz temizledim. Şimdi bu tavır ve hareketin ne?»** dedi.

Urve, Mugîre'yi tekdîr etti. Fakat Mugîre, sert sözlerle amcasına karşılık verdi. Bu veçhile söz uzadı. Huzûr-u Nebevî'de haylice mücâdele ettiler.

Hâdise şu idi: Urve ibn-i Mes'ûdüssakafî, Tâif reisiydi. Bir gün birâderzâdesi Muğîre, Benî Mâlik'ten Lât puthâne hademesi olan on üç kişiyi öldürmüş ve bu sebeble Benî Mâlik ile Muğîre'nin kabîlesi arasında derin bir kin ve adâvet husûle gelmişti. Fakat çok müdebbir ve hatırlı bir adam olan Urve, bu onüç kişinin diyetlerini vermek sûretiyle iki kabîleyi birbirleriyle barıştırmıştı. Muğîre ise, Hendek gazvesinden sonra, Medîne-i Münevvere'ye gelmiş ve İslâm ile müşerref olmuştu.

Resûl-ü Ekrem Sallallahü aleyhi ve sellem Urve'ye de Büdeyl'e söylediği gibi, mücerred tavâf için geldiğini ve mütâreke akdedebileceğini, fakat Kureyş muhâlefet ederse, son hadde kadar dövüşeceğini beyân buyurdu.

Urve: **«Yâ Muhammed! Farzedelim ki galebe etmiş ol. Arapta, senden önce, aslını telef edip bitirmiş kimse var mı?»** dedi.

Bu konuşma esnâsında Urve, ashâb-ı kirâmın huzûr-u Nebevîdeki tavır ve hareketlerine de bilhassa dikkat etmişti. Pervâne gibi Fahr-i Âlem'in baş ucunda dolaşıyorlar, ne emir buyursa hemen îfâsına çalışıyorlar, kendisine fevkalâde ta'zîm ve ihtirâmda bulunuyorlardı. Abdest alırken dökülen damlaları alıp yüzlerine, gözlerine sürüyorlar, bir kılı yere düşecek olsa kapışıp saklıyorlardı.

Nihâyet Urve, Kureyş ordusuna döndü: **«Ey cemâat! Ben, Kayser'i de, Kisrâ'yı da, Necâşî'yi de gördüm. Nice hükümdârlarla konuştum. Vallâhi hiç birinin kavminde, Muhammed'e, ashâbının ettiği hürmet ve itâatı görmedim. Kolaylıkla dağılacak bir topluluk değildir.»** dedi. Ve kendilerini bir musaleha akdine teşvik etti.

Urbân-ı Ehâbiş'in reisi Huleys: **«Hele, ben de bir def'a gidip göreyim.»** dedi. Kalkıp ordu-yu hümâyûna gitti. Kâ'be'ye kurban edilmek üzere birçok develerin nişanlanmış olduğunu ve Ashâb-ı kirâm'ın **«Lebbeyk»** diyerek çağrıştıklarını görünce, hemen Kureyş'in yanına avdet etti.

«Böyle Beytullâh'ı ziyâret için gelmiş olan bir topluluk, nasıl menolunabilir? Vâkıâ biz, sizinle müttefikiz. Fakat Beytullâh'ı ziyâret etmek istiyenleri menetmeye müteahhid değiliz.» dedi.

Nihâyet, Kureyş ileri gelenleri, çar nâçâr, musâlehâya rızâ gösterdiler ve murahhas olarak Fusaha-yi Araptan meşhûr Süheyl ibn-i Amr'ı ordu-yu hümâyûna gönderdiler.

Süheyl, hemen Resûl-ü Ekrem'le konuştu. Ve sulh şartlarını müzâkereye girişti. On sene müddetle tarafların yekdiğerine taarruz etmemelerine karar verildi.

Aleyhissalâtü vesselâm, Müslümanların hemen Kâ'be'yi tavâf etmelerini teklîf etti. Fakat Süheyl: **«Bu, şimdi olamaz. Zîrâ Arap kabîleleri arasında Mekke'ye cebren girilmiş gibi bir haberin şüyûuna sebeb olur. Bu ise, Kureyş'in şan ve i'tibârına hâlel getirir. Fakat, gelecek sene olabilir.»** dedi.

Resûl-ü Ekrem de tavâfın gelecek seneye te'hîrini kabûl buyurdu.

Müteâkiben Süheyl, ağır bir şart dermeyân etti: **«Sizden biri, bize gelirse reddetmiyelim, fakat bizden size bir adam giderse, İslâm'ı kabûl etmiş bile olsa, reddedeceksiniz.»** dedi.

Ashâb-ı kirâm, bu teklîfe hiddetlendiler: **«Bu olur şey mi? Müslüman olarak bize gelen bir kimseyi biz, nasıl müşriklerin eline teslim ederiz.»** dediler.

Fakat Süheyl, ısrâr etti. Bu şarta muvâfakat edilmedikçe musâlehâya karar verilemiyeceğini söyledi. Çâresiz Resûl-ü Ekrem, bu şartı da kabûl etti.

Ashâb-ı kirâm, hayretler içinde kaldı: **«Yâ Resûlallah! Bu şartı da yazdıracak mısın?»** dediler.

Resûl-ü Ekrem: **«Evet, bizden onlara gidenleri Allah, bizden ırak etsin. Onlardan bize gelenler için ise, Cenâb-ı Hak elbette bir çâre yaratır.»** buyurdu.

Medîne çevresindeki kabîleler de Hacc ve tavâf niyyetiyle, ordu-yu hümâyûnla birlikte gelmiş olsaydılar, Kureyş'in gözünü yıldıracak bir topluluk meydana gelebilirdi. Fakat onlar, korkup gelmemişlerdi. Müslümanlar adetçe az ve Hacc niyyetiyle çıkmış oldukları için mücehhez değildiler. Kureyş ise, kuvvetli ve mücehhezdi. Mekke cıvârındaki kabîleler de kendilerine iltihâk ettikleri için, Müslümanlara nazaran kuvvetleri kat kat üstündü. Filhakîka Müslümanların nusret-i ilâhiyye ile muzaffer olmaları, me'mûl ise de, taraflardan birçok telefât vukû' bulacaktı. Mekke-i Mükerreme'ye harben girilecek, Harem-i Şerîfe çâresiz hürmetsizlik edilmiş olacaktı. Bu ise, irâde-i ilâhiyyeye mugayirdi.

Bir de, Mekke'de İslâmını izhâr edemeyip de canı gibi îmânı da içlerinde saklı birçok zayıf Müslümanlar vardı. Bu kargaşalıkta, onların da bilinmeyerek telef olmaları muhtemeldi. Kaldı ki, Kureyş ileri gelenlerinden henüz îmâna gelmemiş nice kimselerin, yakın bir âtide îmâna gelip de İslâmiyete pek büyük hizmetler etmeleri ve hayırlı evlâd yetiştirmeleri mukadder idi.

Bundan başka musâleha, kan dökülmeksizin İslâm'ın intişârına da yardım etmiş olacaktı. Sulh içinde birçok kabîleler, İslâm Dininin güzellik ve ulviyyetini görerek İslâmiyet'e meyletmiş bulunacaklardı. Binâenaleyh her ne veçhile olursa olsun, Kureyş'le bir anlaşmaya varmak, akıl ve hikmetin gösterdiği yoldu.

Fakat Ashâb-ı kirâm, buralarını gereği gibi düşünemediklerinden böyle ağır şartların kabûlü, pek güçlerine gitmişti.

Kaldı ki, Aleyhissalâtü vesselâm Medîne'de iken, rü'yâsında Ashâb-ı kirâmiyle birlikte Mekke'ye gidip Haccettiklerini görmüş ve aynıyle zuhûr edeceğini haber vermişlerdi. Ashâb-ı kirâm da rü'yânın hemen bu sene tahakkuk edeceğini zannetmişlerdi. Binâenaleyh Mekke'ye kadar gelip de, Kâ'be'yi tavâf edeceklerinden hiç şübhe etmezlerken, böyle ağır şartlarla bir musâleha akdedilerek, geri dönmeye mecbûr kalmayı bir türlü hazmedememişlerdi. Az kaldı ki, bir çoğu .daire-i itâattan çıkacaktı.

Hattâ Hazret-i Ömer (R.A.), huzûr-u Nebevî'de: **«Sen, Allah'ın Resûlü değil misin? Bizim dînimiz hak değil mi? Niçin bu zillet ve hakâreti kabûl ediyoruz?..»** dedi.

Resûl-ü Ekrem de: **«Ben Allah'ın Resûlüyüm, fakat O'na âsî olamam. O, benim yardımcımdır.»** diye cevâb verdi.

Müteâkiben Hazret-i Ömer (R.A.): **«Peki, sen bize Beytullah'a varıp da tavâf edeceksiniz demedin mi?»** dedi.

Buna karşı da Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem: **«Evet, dedim. Fakat bu sene demedim. Yine diyorum ki, Mekke'ye girip sa'y ve tavâf edeceksiniz.»** buyurdu.

Elhâsıl, yukarıda bildirilen şartlarla, musâlehaya karar verildi. Ve Hazret-i Ali Radıyallâhü anh ve Kerremallahü vecheh, sulhnâmeyi yazmağa me'mûr edildi.

Resûl-ü Ekrem: **«İlkin, Bismillâhirrahmânirrahîm yaz!»** buyurdu.

Süheyl: **«Ben, bunu tanımam. Öteden beri yazılageldiği gibi «Bismikâllahümme, yaz,»** dedi.

Ashâb-ı kirâm, buna muhalefet etmek istediler. Fakat bu, bir nizâ-ı lâfzî idi. Ma'nâca, iki söz arasında bir fark yoktu.

Resûl-ü Ekrem: «**Bismikâllahümme**» yaz buyurdu.

Sonra sulhnâmenin başına: «**Muhammedün resûlüllah**» yazdırdı. Süheyl, buna da i'tirâz etti: «**Biz, senin Resûlüllah olduğunu tasdîk etseydik, seninle muhârebe ve mücâdele etmezdik. Yerine babanın ismini yaz.**» dedi.

Resûlüllah: «**Siz, tekzîb etseniz de ben Allah'ın Resûlüyüm. Fakat beis yok yâ Ali! Onu boz da İbn-i Abdullah yaz.**» diye emretti.

Fakat Hazret-i Ali: «**Ben, Resûlüllah lâfzını bozamam.**» diye cevâb verdi.

Bunun üzerine, onu mübârek elleriyle Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz bozdu. Ve Muhammed İbn-i Abdullah, diye yazıldı.

Bunu müteâkib, sulhnâmenin on sene müddetle mer'î olacağı, bu sene Müslümanların Kâ'be'yi tavâf etmeksizin geri dönecekleri, ancak gelecek sene, üç günden fazla kalmamak kaydiyle tavâf edebilecekleri yazıldı. Buna İslâmiyeti kabûl edenlerin reddi maddesi ilâve olundu. Fakat bu madde, Kureyş'e tahsîs olunup diğer kabîleler istisnâ edildi. Kureyş'ten mâadâ kabîleler isterlerse, ahd-ü emân-i Muhammediye, isterlerse Kureyş'in ahd-ü emânına dâhil olabileceklerdi. Muhayyer bırakılmışlardı.

Bu kabûl olunur olunmaz, Huzâa kabîlesi, Cenâb-ı Peygamberin, Benî Bekir de Kureyş'in ahdine dâhil olduklarını hemen ilân ettiler.

Nihâyet sulhnâme bu şekilde tanzîm ve altına Muhâcirîn, Ansâr ve müşriklerin ileri gelenlerinden şâhid olan kimselerin isimleri yazıldı.

Henüz musâleha akdedilmişti ki, bu sırada pek acı bir hâdise vukûa geldi. Süheyl'in oğlu Ebû Cendel, İslâm ile müşerref olduğu için, babası kendisini bağlayıp hapsetmişti. Nasılsa, bu esnâda kurtulup firâr etmiş, zincirini sürüyerek ve tekbîr getirerek ordu-yu humâyûna çıkagelmişti.

Süheyl, oğlunu görünce: «**Sulhnâme mûcibince, ilk def'a sizden reddini istiyeceğim budur.**» dedi.

Her ne kadar: «**Şimdi musâlehaya karar verildi. Bu arada kaçıp kurtulan istisnâ edilmek lâzım gelir. Bundan sonra gelecekler reddolunur.**» denildiyse de Süheyl, oğlu kendisine teslîm edilmediği takdirde sulhnâmeyi keenlemyekûn addedeceğini kat'iyetle ifâde etmesi üzerine — ahdin bozulmasına meydan verilmemek mülâhazasiyle — Ebû Cendel, babasına teslîm ve kendisine: «**Sabret, yakında Cenâb-ı Hak seni bu beliyyeden kurtarır.**» diye teslîye edildi.

Bu esnâda ordu-yu hümâyûna avdeti geciken Hazret-i Osman'ın Kureyş tarafından öldürüldüğü haberi şâyi' oldu. Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz: «**Artık, muharebe etmedikçe geri dönemeyiz.**» buyurdu.

İşte o vakit, âyet-i celîlede beyân buyurulan bey'at, «**Rıdvan Bey'ati**» vukû' buldu. Bir münâdî: «**Haberiniz olsun ki, Resûlüllaha Rûhülkuds indi ve O'na bey'atı emretti. Hemen çıkın, Allah Teâlâ adına Resûlüne bey'at edin.**» diye nidâ etti.

Resûl-ü Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, bâdiye ağaçlarından bir «semüre» ağacının altına oturdu. Ve bütün Ashâb-ı kirâm, ölünceye kadar sebât etmek ve aslâ firâr etmemek üzere bey'at ettiler. Yalnız Cedd ibn-i Kays, devesinin arkasına saklandı. Bey'at etmedi.

Müteâkiben Fahr-i Âlem: Sağ elini, sol elinin üzerine koydu: «**Bu da, Osman'ın bey'atidir.**» dedi ve Ashâb-ı kirâm'a: «**Siz bugün, yeryüzü sâkinlerinin en bahtiyârısınız.**» buyurdu.

Ehl-i İslâm'ın bu bey'ati, Kureyş'e korku ve dehşet verdi. Hemen Hazret-i Osman'ı ordu-yu hümâyûna gönderdiler. Diğer taraftan Süheyl de nezd-i nebevîden ayrıldı. Ve musâlehayı ilân etti. Böylelikle Hudeybiye seferi, akdedilen bir musâleha ile son bulmuş oldu.

Resûl-ü Ekrem, bulundukları mevkide kurbanlık devesini kesti. Başını tıraş etti. Ashâb-ı kirâm da kendilerine tebâiyet ettiler. Gerçi Mekke'ye girip de sa'yü tavâf edemediklerine mahzûn olmuşlarsa da, o esnâda esen bir rüzgâr saçlarını Harem-i Şerîfe götürdü. Bununla memnûn ve müteselli oldular.

20 [**Allah Teâlâ, size birçok ganîmetler va'd buyurdu. Onları alacaksınız. (Hayber'deki) bu ganâimi de size ta'cîl etti. Ve sizden halkın ellerini çekti.**]

Bunlar, Hayberlilerin müttefiki Esed ve Gatafan kabîleleriydi. Yardımda bulunmak istemişler, fakat korkup kaçmışlardı. Diğer

bir rivâyete göre; elleri çekilen Mekke müşrikleriydi. Hudeybiye musâlâhasiyle mukâvemetleri kırılmıştı.

[Tâ ki mü'minlere bir âyet olsun ve sizi doğru bir yola (tevekkül yoluna) çıkarsın.]

Hayber, Medîne'nin Şam cihetinde ve Medîne'ye dört konak mesâfede büyük bir şehirdi. Etrâfında müteaddid kaleler ve pek çok hurmalıklar ve ekin tarlaları vardı.

Resûl-ü Ekrem, Hudeybiye'den avdet ettikten yirmi gün kadar sonra, Hicretin yedinci senesi Muharrem'inde, bin dört yüz piyâde ve iki yüz süvâri ile Hayberi muhâsara etmiş ve muhâsara on günden ziyâde sürmüştü. Nihâyet Hayber teslîm olmaya mecbûr kalmıştı. Bu muhârebede Hazret-i Ali (R.A.)'nin fevkalâde şecâat ve kahramanlığı görülmüştü. Hattâ bir kale kapısını koparıp, kalkan gibi kullandığı söylenir.

Pek çok ganîmet alındı ve Âl-i Hakıykın burada saklı defînesi bulundu. Yalnız bu defîneden çıkan mücevherat, onbin altın değerindeydi.

وَأُخْرَىٰ لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا ۚ وَكَانَ اللَّهُ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢١﴾ وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوُا
الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٢٢﴾ سُنَّةَ اللَّهِ
الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ ۖ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾

21 **[Allah Teâlâ, size henüz güç yetiremediğiniz başka ganîmetler de va'detti. Allah Teâlâ, onları (ilmiyle) kuşatmıştır. (İstilâ etmiş, onlara da muzaffer olmanızı takdîr buyurmuştur.) Allah-ü azîmüşşân, her şeye Kaadir'dir.]**

Bu ganîmetler: Huneyn Gazvesinde Hevâzin ganîmetleri, yâhûd Fars ve Rûm ganîmetleridir.

22 **[Şâyed o küfredenler, sizinle** (sulh olmayıp da Hudeybiye'de) **cenk etselerdi, muhakkak** (münhezim olacaklar) **arkalarını dönecek** (firâr edecek) **lerdi. Sonra da ne bir veliyy ve ne bir yardımcı bulamıyacaklardı.]**

23 [(Yâ Muhammed!) Allah Teâlâ'nın öteden beri cereyân edegelen sünneti budur. (Peygamberlerini düşmanlarına gaalib kılmak âdetidir). Sen, Allah Teâlâ'nın sünnetinde aslâ değişiklik bulamazsın.]

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُم بِبَطْنِ
مَكَّةَ مِن بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرًا ﴿٢٤﴾ هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيَ
مَعْكُوفًا أَن يَبْلُغَ مَحِلَّهُ ۚ وَلَوْلَا رِجَالٌ مُّؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ
مُّؤْمِنَاتٌ لَّمْ تَعْلَمُوهُمْ أَن تَطَئُوهُمْ فَتُصِيبَكُم مِّنْهُم مَّعَرَّةٌ
بِغَيْرِ عِلْمٍ ۖ لِّيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ ۚ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا
الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾

24 [Sizi, onların üzerine gaalib kıldıktan sonra, batn-ı Mekke'de (Mekke fethinde veyâ Hudeybiye'de) onların elini sizden, sizin elinizi onlardan çeken O'dur. Allah-ü azîmüşşân, bütün yaptıklarınızı görür.]

25 [Onlar, o kâfirlerdir ki, sizi Mescid-i Harâm'a girmekten (Beyt-i Şerîfi tavâftan) ve kurbanlarınızı mahallinde boğazlamadan alıkoydular.]

[Şâyed aralarında henüz tanımadığınız mü'min erkekler ve kadınlar olup da, onları, bilmeksizin, helâk etmekle bu yüzden üzerinize bir günâh isâbet edecek olmasaydı (Allah Teâlâ, ellerinizi onlardan çekmezdi.)]

[Allah-ü azîmüşşân (bunu) dilediğini rahmetine idhâl etmek için (böyle yaptı). Eğer mü'minlerle kâfirler birbirlerinden ayırd-edilebilselerdi, içlerinden o küfredenleri, muhakkak elîm bir azâbla ta'zîb ederdik.]

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا
فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ
عَلَىٰ رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَىٰ وَكَانُوا
أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾ لَقَدْ
صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ ۖ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ
إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ ۙ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ ۙ
لَا تَخَافُونَ ۖ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَٰلِكَ
فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ
الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾

26 [**Hani o kâfirler, kalblerine o hamiyyeti, o câhiliyyet hamiyyetini** (taassub ve tekebbür gayretini) **yerleştirmişlerdi. Allah Teâlâ ise, Peygamberine ve mü'minlere sekîneti indirdi. Ve onlara, takvâ kelimesini ilzâm buyurdu. Onlar, buna ehakk ve ehildiler. Allah-ü azîmüşşân, her şeyi hakkiyle bilir.**]

Yukarıda îzâh edildiği veçhile, Mekke müşrikleri sulhnâmeye Besmele-i şerîfe ile Muhammedün Resûlüllah lâfızlarının yazılmasına rızâ göstermemişlerdi.

Takvâ sözü: Kelime-i şehâdettir. Veyâ Besmele-i şerîfe, veyâ Muhammedün resûlüllah, yâhûd ahde vefâ ve sebâtı ihtiyârdır. Mü'minler, ona herkesten daha lâyık ve ehildiler.

27 [**Yemîn ederim ki, Allah Teâlâ, Resûlüne gösterdiği rü'yânın hak olduğunu tasdîk etmiştir. İnşâallah** (gelecek yıl) **emniyet**

içinde kiminiz başını tıraş ettirerek, kiminiz saçlarını kestirip kısaltarak, kimseden korkmaksızın Mescid-i Harâm'a girersiniz. Fakat Allah Teâlâ, sizin bilmediğinizi (Mekke'ye girişin te'hîrindeki hikmeti) bildi de, daha önce size, yakın bir fethi (Hudeybiye anlaşması veyâ Hayber fethini) müyesser kıldı.]

28 [O Allah Teâlâ ki, Resûlünü, diğer bütün dînlere gaalib kılmak için, hidâyet, tevhîd ve hak dîn (İslâm Dîni) ile gönderdi. (Bu sûretle gönderildiğine) Allah Teâlâ'nın şehâdeti kâfidir.]

مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ
بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا
سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ
فِي الْإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَىٰ
عَلَىٰ سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

29 [Muhammed, Allah'ın Resûlüdür. O'nunla berâber olanlar, kâfirlere karşı çok şiddetli, fakat kendi aralarında pek rahîmdirler. Ve sen onları hep rükû' ve secde hâlinde görürsün.]

[Onlar, Allah Teâlâ'nın dâimâ fadl ve rızâsını dilerler. Sîmâları, yüzlerindeki secde eserlerinden belli olur.]

[Bu onların Tevrât'taki vasıflarıdır. İncîl'deki vasıfları da bir ekine benzer ki, ilkin bir filiz çıkarır. Sonra filizleri kuvvetlenir. Kalınlaşır. Sâkı üzerinde dik ve düzgün durur. Bu ekincilerin de hoşlarına gider.]

[Allah Teâlâ, küffârı öfkelendirmek için bu temsîli getirdi. Allah-ü azîmüşşân, içlerinden îmân edip de sâlih ameller işliyenlere mağfiret ve pek büyük bir ecir va'd buyurmuştur.]

49 — HUCURÂT SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 18 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ
إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ
صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ
أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ
رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ
عَظِيمٌ ﴿٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

1 [**Ey îmân edenler! Allah Teâlâ'nın ve Resûlünün huzûrunda (sözde ve işte) öne geçmeyin! Allah Teâlâ'dan korkun! Zîrâ O, (sözlerinizi) işitir ve (yaptıklarınızı) hakkıyle bilir.**]

Bu âyet-i celîlenin nüzûl sebebi hakkında birkaç rivâyet mevcûddur:

1 — Buhârî'nin Abdullah ibn-i Zübeyr'den rivâyet ettiğine göre: Resûlüllah'a Benî Temîm'den bir hey'et gelmişti. Hazret-i Ebû Bekir (R.A.): «**Onlara Ka'ka' ibn-i Ma'bed'i emîr yapınız**» de-

di. Hazret-i Ömer (R.A.) ise: «**Akra' ibn-i Hâbis'i emîr yapınız.**» dedi. O da: «**Hayır! Sana muhâlefet etmek istemedim**» diye cevâb verdi. Münâkaşa ettiler. Sesleri yükseldi. Bunun üzerine bu âyet-i celîle nâzil oldu.

Maamâfîh, yine Buhârî ve sâirlerinin rivâyetlerine göre, bu münâkaşa bundan sonraki âyetin nüzûlüne sebeb olmuştur.

2 — Ba'zı kimseler, Kurban Bayramı günü Resûlüllah'tan önce kurban kesmişlerdi. Aleyhissalâtü vesselâm onlara iâdesini emir buyurdu. Bu âyet nâzil oldu. Keşşaf'ın nakline göre, kurbanlarını Bayram namazından evvel kesmişlerdi.

3 — Resûl-ü Ekrem Sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz, Medîne'de karar kıldıktan sonra pek çok hey'etler geliyor, birçok mes'eleler soruyorlardı. Ve çok konuşuyorlardı. Resûlüllah başlamadan, mes'eleye başlamaktan nehyolundular.

2 [Ey îmân edenler! Seslerinizi Peygamberin sesinden yüksek çıkarmayın. Ve O'na söz söylerken, birbirinizle yüksek sesle konuştuğunuz gibi, konuşmayın. Farkında olmaksızın amelleriniz heder olur.]

Bu âyet-i celîlenin nüzûlünden sonra, Ebû Bekir ve Ömer (R. Anhümâ) Cenâb-ı Peygamberle yüksek sesle konuşmaz olmuşlardı.

Ashâb-ı kirâmdan Sâbit bin Kays da, ağır işittiğinden yüksek sesle konuşurdu. Bu âyetin nüzûlünü müteâkib huzûr-u Nebevîye gelmemeye başladı. Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz, kendisini arattırarak: «Bize, niçin gelmez oldun?» dedi. Sâbit: «**Yâ Resûlallah! Allah Teâlâ sana bu âyeti inzâl buyurdu. Benim ise, sesim kuvvetli. Amelim heder olup da ateş ehli olmaktan korktum.**» diye cevâb verdi.

Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem: «**Hayır! Sen o mevkide değilsin. Hayır ile yaşıyorsun, hayır ile öleceksin. Sen, Cennet ehlindensin.**» buyurdu.

Diğer bir rivâyete göre; Resûlüllah, ona: «**Diler misin ki, hayâtında hamîd, memâtında şehîd olup, Cennet'e giresin.**» buyurdu. O da: «**Allah Teâlâ ve Resûlünün müjdesine râzıyım. Ve artık ömrüm oldukça sesimi, sesinin üstüne çıkarmam.**» dedi.

Sâbit bin Kays'in Müseyleme harbinde şehîd olduğu mervîdir.

3 [**Resûlüllah'ın yanında** (nehye muhâlefetten sakınarak, edebe rîâyet eyliyerek) **seslerini yavaşlatanlar, o kimselerdir ki, Allah Teâlâ kalblerini takvâ için imtihan etmiştir. Onlar için mağfiret ve pek büyük bir ecîr vardır.**]

4 [**Hücrelerinin arkasından sana nidâ edenlerin pek çoğu aklı ermez kimselerdir.**]

Hücrelerden murâd, Hâne-i seâdetin odalarıdır. Her biri zevcât-i Peygamberîden birine âid olmak üzere dokuz oda idi. Emevîlerden Abdülmelik'in oğlu Velîd zamanında, onun emriyle, Mescid-i Nebevîye ilhak edilmiştir.

Nidâ edenlere gelince: Benî Temîm'dendiler. Yetmiş seksen kişilik bir hey'et hâlinde Cenâb-ı Peygamber'i görmek üzere Medîne'ye gelmişlerdi. İçlerinde Zibrikan ibn-i Bedr, Utarid ibn-i Hâcib ibn-i Zurare, Kays ibn-i Âsım, Kays ibn-i Hâris, Amr ibn-i Ethem, Akra' ibn-i Hâbis vardı. Bir öğle sıcağında Mescid-i Nebevî'ye gelmişlerdi. Resûlüllah henüz hücrelerinde uyuyordu.

«**Yâ Muhammed! Bize çık!**» diye bağırdılar. Bunun üzerine Fahr-i Âlem uyandı ve hücrelerinden dışarı çıktı.

Akra' ibn-i Hâbis: «**Yâ Muhammed! Benim medhim Zeyn, zemmim şeyndir.**» dedi.

Resûlüllah: «**Veyl sana! Öyle olan Allah Teâlâ'dır!**» buyurdu.

Derken halk mescide toplandı. Benî Temîm: «**Hatîbimizle, şâirimizle sana müşâare ve mufâhare edeceğiz.**» dediler.

Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz: «**Ben şiir ile gönderilmedim. Mufâhare ile de emrolunmadım. Fakat haydi bakalım.**» buyurdu.

Zibrikan içlerinden bir gence: «**Haydi kavminin fezâilinden intihâbet, söyle.**» dedi. O da kalktı, bu mevzûda bir hutbe irâdetti.

Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, Sâbit ibn-i Kays'a, ki hatîbi idi:

«**Kalk, cevâb ver!**» buyurdu. Sâbit de güzel bir hutbe ile mukâbele etti.

Zibrikan, diğer bir gence: «**Kavminin fazlını anlatacak birkaç beyt söyle.**» dedi. Ona da Hassân ibn-i Sâbit cevâb verdi.

Bunu müteâkib Akra' ibn-i Hâbis, bir şiir inşâdetti. Akra'a da yine Hassân mukâbelede bulundu.

Bunun üzerine Akra' ibn-i Hâris: «**Vallâhi, bilmem bu ne iştir dedi, hatîbimiz söyledi. Bunların hatîbi daha güzel söyledi. Şâirimiz söyledi. Bunların şâiri daha şâir, daha güzel söylüyor.**»

Sonra kalktı. Aleyhissalâtü vesselâm Efendimize yaklaştı. Ve: **«Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve inneke resûlüllâh»** dedi.

Efendimiz de: **«O hâlde, bundan evvel olan sana zarar vermez.»** buyurdu.

Bir kısım müfessirler, bu âyetin Benî Anber hakkında nâzil olduğunu söylerlerse de, Benî Anber de, Benî Temîm'in kollarından biridir.

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّىٰ تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿٥﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا
أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ﴿٦﴾

5 [Şâyed onlar, sen yanlarına çıkıncaya kadar sabretseler-di haklarında daha hayırlı olurdu. Bununla berâber, Allah Teâlâ Gafûr'dur, Rahîm'dir.]

Bu ve bundan evvelki âyet-i kerîmenin Benî Anber hakkında nâzil olduğunu söyleyenlere göre, Resûl-ü Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz, bu kabileye bir seriyye gönderdi. Ve bunun gelmekte olduğunu haber alan kabîlenin erkekleri, âilelerini bırakıp kaçtı. Seriyye de sâdece kadınları esîr alarak Medîne'ye getirdi. Bilâhare Benî Anber'den bir topluluk, esîr olan âilelerini satın almak için Medîne'ye, Mescîd-i Nebevî'ye geldi. Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz hücrelerinde uyumaktaydı. Bağırarak Resûlüllah'ı uyandırdılar.

Resûl-ü Ekrem, maksâdlarının ne olduğunu sordu. Anlattılar. Efendimiz de içlerinden birini hakem ta'yîn etti. Ve: **«Hükmet!»** buyurdu. O da: **«Âilelerimizin yarısını bize sat ve yarısını bağışla.»** dedi.

Efendimiz de: **«Öyle olsun!»** buyurdu. Eğer isticâl etmeyip de sabretmiş olsalardı, hepsini kendilerine bağışlayacaklardı. Âyet-i celîle, bu sebeble nâzil oldu.

6 [Ey îmân edenler! Şâyed bir fâsık size bir haber getirirse (birdenbire kapılmayın). Onu tahkîk edin. Yoksa bilmeksizin bir kavme zarar verirsiniz de, sonra yaptığınıza nâdim olursunuz.]

Rivâyet edildiğine göre; Resûl-ü Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz, Hicretin dokuzuncu yılında, Velîd bin Ukbe'yi

zekâtlarını toplamak üzere Benî Mustalık'a göndermişti. Ve bir saygı nişânesi olmak üzere halk, çoğu atlı olarak, Velîd'i karşılamaya çıkmıştı. Meğer Velîd'le Mustalık oğulları arasında evvelce bir adâvet varmış. Kendisini öldürmeye geliyorlar zanniyle korkarak hemen geri dönmüş ve Resûlüllah'a: **«Onlar, irtidâd etmişler, bana zekâtı vermediler.»** demişti.

Bu haber, Aleyhissalâtü vesselâm Efendimizi hiddetlendirmiş, o kadar ki Mustalık oğullariyle gazâ etmeye bile niyyet etmişlerdi. Bu âyet-i celîle, bu münâsebetle nâzil oldu.

Bilâhare Fahr-i Kâinat, bir mikdâr askerle Halîd ibn-i Velîd'i Benî Mustalık'a göndermiş ve: **«Keyfiyeti tahkîk et, şâyed kendilerinde îmânlarına delâlet eden şeyi görürsen zekâtlarını al, gel, ve illâ haklarında küffâra edilen muâmeleyi tatbik edersin.»** buyurmuşlardı.

Fakat Halîd bin Velîd irtidâdlarına delîl olabilecek hiç bir şey görememişti. Ezân okuduklarını ve hattâ teheccüd dahî kıldıklarını müşâhede etmişti. Hiçbir i'tirâza ma'rûz kalmadan, zekâtlarını alarak, Resûl-ü Ekrem Sallallahü aleyhi ve sellem Efendimize avdet eylemişti. Bu sûretle, Velîd'in hatâ ve iftirâsı meydana çıkmış oldu.

وَاعْلَمُوٓا۟ أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ ٱللَّهِ ۚ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِى كَثِيرٍ مِّنَ ٱلْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ
وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ ٱلْإِيمَٰنَ وَزَيَّنَهُۥ فِى قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ
إِلَيْكُمُ ٱلْكُفْرَ وَٱلْفُسُوقَ وَٱلْعِصْيَانَ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلرَّٰشِدُونَ ﴿٧﴾
فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَنِعْمَةً ۚ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾ وَإِن طَآئِفَتَانِ
مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ٱقْتَتَلُوا۟ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَهُمَا ۖ فَإِنۢ بَغَتْ إِحْدَىٰهُمَا عَلَى
ٱلْأُخْرَىٰ فَقَٰتِلُوا۟ ٱلَّتِى تَبْغِى حَتَّىٰ تَفِىٓءَ إِلَىٰٓ أَمْرِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن فَآءَتْ فَأَصْلِحُوا۟
بَيْنَهُمَا بِٱلْعَدْلِ وَأَقْسِطُوٓا۟ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾

7 [Ve bilin ki aranızda Allah'ın Resûlü var. Şâyed o, çoğu işlerde size itâat etseydi, siz elbette mihnet ve helâke düşerdiniz.]

[Fakat Allah Teâlâ, size îmânı sevdirdi ve kalblerinizde onu (apaçık âyetler, kat'i bürhânlarla) tezyîn eyledi.]

[Ve size küfrü, fıskı, ısyânı çirkin gösterdi. İşte (tezyîn-i îmân ve tenzîh-i küfürle) rüşdünü bulanlar bunlardır.]

8 [Bu da, Allah Teâlâ'nın fazl ve ni'meti sâyesindedir. Allah-ü azîmüşşân, hakkıyle Alîm'dir, Hakîm'dir.]

9 [Eğer mü'minlerden iki tâife birbirleriyle vuruşurlarsa, (nasîhatle, Allah'ın hükmüne da'vet ederek) hemen aralarını bulun, barıştırın.]

[Şâyed biri diğerine teâddi edecek olursa, Allah Teâlâ'nın emrine dönünceye kadar, o teâddi edenle vuruşun!]

[Eğer (teâddi eden taraf, Allah'ın emrine) dönerse, artık adâletle aralarını bulun! Her husûsda adl ve hakkâniyet dâiresinde hareket edin! Allah Teâlâ, adâlet edenleri sever.]

Bu âyet-i celîlenin, Evs ve Hazrec arasında hâdis olan bir vak'a üzerine nâzil olduğu mervîdir.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا
خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ
وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ
بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

10 [Mü'minler, ancak birbirlerinin (dîn) kardeşidirler. O hâlde, iki kardeşinizin aralarını ıslâh edin. Ve Allah Teâlâ'dan korkun. (Hükmüne muhâlefet etmeyin) ki rahmet olunasınız.]

11 [Ey îmân edenler! İçinizden bir kimse, başka bir kimse ile alay etmesin. Olur ki, Allah indinde alay edilenler, alay edenlerden daha hayırlıdır. Kadınlar da, diğer kadınlarla alay etmesinler. Berikiler, ötekilerden daha hayırlı olabilir.]

Bu âyet-i celîlenin nüzûl sebebi hakkında muhtelif rivâyetler vardır: Benî Temîm'den bir topluluk, Bilâl-i Habeşî, Habbâb, Ammâr, Suheyb, Ebû Zerr, Huzeyfe'nin âzâdlısı Sâlim gibi zevâtla istihzâ etmişlerdi.

Hazret-i Âişe, Zeyneb bint-i Huzeymet-el Hilâlîyye'nin kısalığı ile alay etmişti. Kezâ Hazret-i Âişe ile Hazret-i Hafsa, Ümm-ü Seleme hazretlerinin kısa boyluluğunu konuşmuşlardı.

Hazret-i Safiyye, bir gün Resûlüllah'a gelmiş: «**Kadınlar, bana ey Yahûdî kızı Yahûdî diye söz atıyorlar.**» diye şikâyet etmişti. Resûlüllah da: «**Neye babam Hârûn, amcam Mûsâ, kocam da Muhammed'dir demedin?**» buyurmuştu.

Ebû Cehil'in oğlu İkrime Müslüman olmuştu. Ba'zı kimseler: «**Bu, bu ümmetin Fir'avr'unun oğlu**» demişlerdı Gücüne gittı ve Resûlüllah'a şikâyette bulundu.

Bütün bu vâkıaların âyet-i celîlenin nüzûl sebebi olduğu rivâyet edilir.

[Birbirinizi ta'yîb etmeyin! Yekdiğerinizi kötü lâkablarla çağırmayın! Îmân ettikten sonra fâsıklık ne çirkin addır. Kim ki bu menâhiden tevbe etmezse zâlimlerden olur.]

Bir hadîs-i şerîfde:

«**Mü'minin, mü'min kardeşi üzerindeki haklarından biri de onu sevdiği ismiyle çağırmasıdır.**» buyurulmuştur.

Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz çoğu ashâbını güzel lâkablarla yâdederlerdi. Hazret-i Ebû Bekir: **Sıddîk**, Hazret-i Ömer: **Fârûk**, Hazret-i Hamza: **Esedullah**, Halîd ibn-i Velîd: **Seyfullah** lâkablariyle telkîb olunmuşlardı.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا
تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ
لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾

12 **[Ey îmân edenler! Zannın birçoğundan ictinâbedin. Zîrâ, zannın ba'zısı ağır günâhtır.]**

[Tecessüs de etmeyin.]

Mü'minlerin eksikliklerini bulacağız, açık delîl ve emâreler elde ederek zan ve yakîn husûle getireceğiz diye câsûs gibi inceden inceye yoklayıp araştırmayın da zâhir olanı tutun. Allah'ın örttüğünü, örtün.

Bir hadîs-i şerîfde:

«Müslümanların eksikliklerini, ayıblarını, tetebbû' etmeyin. Zîrâ kim, Müslümanların ayıblarını tetebbû ederse, Allah Teâlâ da, onun aybını tetebbû' eder. Nihâyet evinin içinde bile onu rezîl ve rüsvây eyler.» buyurulmuştur.

Rivâyet olunduğuna göre, Hazret-i Ömer (R.A.), geceleri Medîne'de dolaşır, şehri teftîş ederdi. Bir gece, bir evde teganni eden bir adamın sesini işitti ve duvardan aşarak içeri girdi. Adamın yanında bir kadın, bir de şarab testisi olduğunu gördü.

«Ey Allah'ın düşmanı!» dedi. **«Sen, ma'siyet yapacaksın da; Allah, seni setredecek mi sandın?»**

Adam: **«Acele etme, ey Emîrelmü'minîn»** diye cevâb verdi. Ben, bir ma'siyet yaptımsa, Allah'a karşı sen üç ma'siyet yapmış bulunuyorsun. Allah Teâlâ **«Tecessüs de etmeyin.»** (Hucurât Sûresi; âyet: 12) buyurdu. Sen tecessüs ettin. Allah Teâlâ: **«Birr-ü takvâ, evlere arkalarından girmek değildir.»** (Bakara Sûresi; âyet: 189) buyurdu. Sen duvardan aştın. Allah celle şânuhu: **«Kendi evlerinizden gayri evlere, sâhiblerinden izin almadan ve selâm vermeden, girmeyin.»** (Nûr Sûresi; âyet: 27) buyurdu. Sen, benim üzerime izinsiz girdin.»

Bunun üzerine Hazret-i Ömer: **«Nasıl, şimdi afvedersem, sizde bir hayır var mı?»** Yânî, sen de beni afveyler, tevbe eder misin? dedi.

O da: **«Evet!»** dedi.

Ve müteâkiben Hazret-i Ömer, derhâl adamın evini terk etti:

"[Ve bir kısmınız, bir kısmınızı gıybet de etmesin!]

Gıybet: Bir kimsenin gıyâbında hoşlanmıyacağı bir şeyi söylemektir.

Hazret-i Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem, gıybeti şöyle ta'rîf buyurmuşlardır:

«Gıybet nedir, bilir misiniz?»

«Allah ve Resûlü daha iyi bilir.»

«Mü'min kardeşiniz hakkında hoşlanmıyacağı bir şeyi söylemenizdir.»

«Yâ Resûlallah! Eğer söylediğimiz şey mü'min kardeşimizde varsa yine gıybet olur mu?»

«Söylediğiniz şey mü'min kardeşinizde varsa gıybet etmiş olursunuz. Şâyed yoksa, bu takdîrde de, iftirâ etmiş olursunuz, ki iftirâ, gıybetten daha kötüdür.»

Rivâyete göre Peygamber (S.A.V.) gazâ veyâ sefer ederse bir muhtâcı iki zenginin yanına verirdi. Muhtâc olan, onlara hizmet eder; yiyecek ve sâir ihtiyâclarını hazırlardı. Bir seferde Selmân-ı Fârisî (R. A.)'ı iki zenginin yanına vermiş. Fakat Hz. Selmân uyuya kalmış. Yemek filan hazırlayamamış. Kendisini Üsâme (R.A.)' ye göndermişler. Onun yanında da yiyecek bir şey bulunmamış. Sahâbeden bir çoklarına gönderseler de hiç birinde bir şey bulunmamış. Bunun üzerine, onu gönderen iki zengin: **«Seni, suyu çok bir kuyuya göndersek kurutur da susuz gelirsin...»** demişler. Sonra Hz. Üsame'nin yanında bir şey bulunup bulunmadığını araştırarak Resûlüllah (S.A.V.)'ın huzûruna gelmişler. Peygamberimiz (S.A.V.), kendilerine: **«Aceb, neden sizin ağzınızda et eseri görüyorum.»** demiş.

— Vallâhi biz, bugün et nâmına bir şey yemedik Yâ Resûlâllah! demişler.

— **«Hayır, Selmân'la Üsâme'nin etini yediniz!»** buyurmuşlar. Âyet-i kerîme, bu sebeble inmiş.

[İçinizden biriniz, ölü kardeşinin etini yemeyi sever mi? İşte bak tiksindiniz. (Dîn kardeşini gıybet de, ölü kardeşinin etini yemek gibidir.) **O hâlde Allah Teâlâ'dan korkun** (da gıybet etmeyin). **Allah-ü Zülcelâl, gıybetten tevbe edenlerin tevbelerini kabûl eder, rahmetine erdirir.]**

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَٰكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَٰكُمْ
شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓا۟ ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ
عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾ قَالَتِ ٱلْأَعْرَابُ ءَامَنَّا ۖ قُل لَّمْ تُؤْمِنُوا۟ وَلَٰكِن قُولُوٓا۟
أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ ٱلْإِيمَٰنُ فِى قُلُوبِكُمْ ۖ وَإِن تُطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ
لَا يَلِتْكُم مِّنْ أَعْمَٰلِكُمْ شَيْـًٔا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾

13 [**Ey İnsanlar! Biz sizi bir erkekle bir dişiden** (Âdem'le Havvâ'dan, yâhûd her birinizi bir anayla bir babadan) **yarattık. Ve sizi** — birbirinizle tanışasınız diye — **büyük topluluklara ve kabilelere ayırdık.** (Hepiniz eşitsiniz. Binâenaleyh, neseble öğünmeyin). **Muhakkak ki, Allah indinde en şerefliniz, en ziyâde müttekî olanınızdır. Gerçekten Allah-ü azîmüşşân, her şeyi Alîm, her şeyden haberdârdır.**]

14 [**Çöl Arapları «Îmân ettik.» dediler. De ki: «Siz, îmân etmediniz. Belki İslâm'a geldik, inkıyâd etti.k.» deyin. Henüz îmân kalblerinize girmedi.**]

[**Şâyed Allah Teâlâ ve Resûlüne** (ihlâs ile) **itâat ederseniz, Allah Teâlâ, amellerinizin ecrinden bir şey nakzetmez. Allah Teâlâ, mutî'lerin günâhını mağfiret ve onlara fazliyle rahmet eder.**]

Benî Esed'den bir topluluk bir kıtlık senesinde yükleri ve âileleriyle Medîne'ye gelerek Müslüman olduklarını söylemişler ve Resûl-ü Ekrem'e: **«Biz, sana mallarımızla, âilelerimizle geldik. Falan falan kabîleler gibi seninle harbetmedik.»** demişlerdi. Böylelikle Cenâb-ı Peygamber'i minnetdâr bırakmak istemişlerdi. Halbuki, kalben îmân etmiş değillerdi. Ancak ganîmet hevesiyle inkıyâdı menfaatlerine uygun bulmuşlardı.

Âyet-i celîle, bu sebeble nâzil olmuştur.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا
وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ
الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾ قُلْ أَتُعَلِّمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي
السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٦﴾ يَمُنُّونَ
عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُل لَّا تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُم بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ
أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ
غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

15 [Mü'minler, ancak o kimselerdir ki, Allah Teâlâ ve Resûlüne îmân ettiler. Sonra da îmânlarında aslâ şübheye düşmediler. Mallariyle, canlariyle Allah yolunda cihâd eylediler. İşte, îmânlarında sâdık olanlar bunlardır.]

16 [De ki: «Allah Teâlâ'ya mı dîninizi öğretiyor (haber veriyor) sunuz? Halbuki O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini bilir. Allah-ü azîmüşşân, her şeyi Alîm'dir. (O'na hiç bir şey gizli kalmaz.)]

17 [Onlar, sana İslâmlariyle imtinân ediyorlar. De ki: «Müslüman olmakla bana minnet yüklemeyin. Belki, îmân iddiâsında sâdıklardansanız, Allah Teâlâ, size imtinân eder ki, size îmânı muvaffak kılmıştır.]

18 [Şübhesiz Allah Teâlâ, göklerin ve yerin gaybını bilir. Ve Allah Teâlâ, bütün amellerinize Basîr'dir.]

50 — KAAF SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 45 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

قٓ وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ﴿١﴾ بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَافِرُونَ
هَٰذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٢﴾ أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا ذَٰلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ ﴿٣﴾
قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ﴿٤﴾ بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا
جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِيجٍ ﴿٥﴾ أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا
وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾ وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ
وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٧﴾

1 [**Kaaf.** (Murâdını, Allah Teâlâ bilir.) **O şanlı, şerefli Kur'ân hakkı için** (onlar, sana inanmadılar).]

Kaaf: Benzerleri gibi, müteşâbihattandır. Te'vîlini ancak Allah Teâlâ bilir. Maamâfih, sûrenin adıdır. Yâhûd Kadîr, Kaadir, Kaâhir, Karîb, Kaâbız isimlerinin miftahıdır, diyenler vardır. Hattâ eskilere göre, küre-i arzı muhit olduğu mefrûz, Kaf Dağının ismi olduğunu bile söyleyenler olmuştur.

2 [**Belki o kâfirler, kendilerine içlerinden inzâr edici bir Peygamber geldiğine taaccüb ettiler de: «Bu ne garib şey!» dediler.**]

3 [**«Biz, ölüp de (bir yığın) toprak olduktan sonra mı (tekrar dirileceğiz?). Bu rücû' (âdet ve imkândan) uzaktır.**]

4 [**Biz, yerin onlardan (cesedlerinden) ne eksilteceğini biliriz. Nezdimizde her şeyi hıfzeder (her türlü tağyîr ve tebdîlden mahfûz) bir Kitab vardır.**]

5 [**Belki hak (mu'cizelerle sâbit olan nübüvvet veyâ Kur'ân) kendilerine geldiği zaman tekzîb ettiler. Şimdi, onlar şaşırmış bir hâldedirler.**]

Aleyhissalâtü vesselâm için kimi sâhir, kimi şâir, kimi mecnûn, kimi öğretilmiş; Kur'ân hakkında da; kimi sihir, kimi bir yalan ve iftirâdır dediler.

6 [**(Kâfirler) üzerlerindeki semâya bakmadılar mı, onu nasıl (kudretle) binâ ettik ve (yıldızlarla) nasıl tezyîn eyledik. Onda hiçbir yarık, gedik de yoktur. (Her ayıbtan sâlimdir.)**]

7 [**Yeri de biz döşedik. Ona sâbit dağlar koyduk. Ve üzerinde, her çeşidinden, güzellikleri iç açan nebâtlar bitirdik.**]

تَبْصِرَةً وَذِكْرَىٰ لِكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ

٨ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا فَأَنبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ

الْحَصِيدِ ٩ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَّهَا طَلْعٌ نَّضِيدٌ ١٠ رِّزْقًا لِّلْعِبَادِ

وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا كَذَٰلِكَ الْخُرُوجُ ١١ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ

وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ ١٢ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ ١٣

وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ ١٤

أَفَعَيِينَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِّنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ١٥

8 [Bütün bunları, bize (tevhîd ve tâatle) rücû' eden her kulun basîretini açmak, O'na öğüt vermek için yaptık.]

9, 10 [Ve semâdan bereketli yağmur yağdırdık. Onunla bahçeler, biçilecek dâneler, tomurcukları birbiri üzerine kat kat yığılmış, uzun ve yüksek hurma ağaçları bitirdik.]

11 [Bunlar, kullara rızık olmak içindir. Biz, o su ile ölü bir beldeye hayât verdik. İşte, kabirden çıkış da bunun gibidir.]

12, 13, 14 [Onlardan önce Nûh kavmi, Ashâb-ı Ress, Semûd ve Âd kavimleri. Fir'avn ile Lût kavmi (Sedûmlular), Ashâb-ı Eyke, Tübba' kavmi, her biri (veyâ hepsi) Peygamberlerini tekzîb etmeleri yüzünden azâbım kendilerine hak oldu. (Helâk ve münkariz oldular.)]

Ress, bir kuyunun adıdır. Yanında bir cemâat yaşarmış.

15 [Biz, ilk halkta aciz mi gösterdik (ki tekrâr diriltmekten âciz kalalım?) Hayır, (böyle olmadığını bilirler). Onlar, bu yeni yaratıştan şübhe içindedirler.]

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ ۖ وَنَحْنُ أَقْرَبُ
إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾ إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ
قَعِيدٌ ﴿١٧﴾ مَا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾ وَجَاءَتْ سَكْرَةُ
الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ۖ ذَٰلِكَ مَا كُنتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ۚ ذَٰلِكَ يَوْمُ
الْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾ وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾ لَّقَدْ كُنتَ
فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَٰذَا فَكَشَفْنَا عَنكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٢٢﴾

16 [Yemîn ederim. Biz, insanı yarattık. Ve kalbine hutûr eden vesveseyi biliriz. Biz, insana şahdamarından daha yakınız.]

17 [Hatırla ki, insanın sağında, solunda oturan iki Melek bütün amellerini (sözlerini ve hareketlerini) tesbît ederler.]

18 [O, her ne söz söylerse, mutlaka yanında hazır bir gözcü vardır.]

19 [**Ölüm bayğınlığı doğrulukla gelince ona: «İşte, senin** (korkup) **kaçtığın ölüm budur.»** (denilir.)]

20 [**Ve Sûr** (ikinci def'a) **üfürülür. «İşte bu, mev'ûd olan azâb günü.» denir.**]

21 [**O gün her nefis, berâberinde** (biri) **onu** (Mahşer'e) **sevk ve** (diğeri) **ameline şehâdet eden iki Melekle gelir.**]

22 [**Celâlim hakkı için, sen** (dünyâda) **bugünden gaafildin.** (Allah Teâlâ'yı ve Resûlünü tasdîk etmezdin.) **Şimdi, gözünden gaflet perdesini açtık. Artık bu gün, gözün keskindir.** (Bugün dünyâda inkâr ettiğini görebilirsin denir.)]

وَقَالَ قَرِينُهُۥ هَٰذَا مَا لَدَيَّ عَتِيدٌ ﴿٢٣﴾ أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٢٤﴾
مَّنَّاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُّرِيبٍ ﴿٢٥﴾ ٱلَّذِي جَعَلَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ فَأَلْقِيَاهُ
فِي ٱلْعَذَابِ ٱلشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾ قَالَ قَرِينُهُۥ رَبَّنَا مَآ أَطْغَيْتُهُۥ وَلَٰكِن كَانَ
فِي ضَلَٰلٍۭ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾ قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا۟ لَدَيَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُم
بِٱلْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾ مَا يُبَدَّلُ ٱلْقَوْلُ لَدَيَّ وَمَآ أَنَا۠ بِظَلَّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٢٩﴾ يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ ٱمْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِن مَّزِيدٍ ﴿٣٠﴾

23 [**Ve** (her insana müvekkel) **yakını olan** (Melek): **«O'nun a'mali yanımda** (yazılı ve) **hazırdır.»** (der.)]

24, 25,26 [(Allah Teâlâ; sevk ve şehâdet eden Meleklere, yâhûd Cehennem bekçilerinden iki Meleğe buyurur): «(Küfründe) **inâd eden** (haktan yüz çeviren), **hayra mâni' olan** (malının zekâtını vermiyen ve halkı İslâm Dîninden alıkoyan) **gayre teaddî ve zulmeyliyen,** (Allah'ın vahdâniyyetinde ve İslâm Dîninde) **şekkeden her kâfiri Cehennem'e atın, ki o, Allah Teâlâ ile berâber başka bir ilâhı şerîk edinmiştir. İmdi ikiniz onu, o şiddetli azâba bırakın!»**]

27 [(O zaman karîyni Şeytan hakkında: «Beni, bu idlâl etmişti.» der. Bahâne arar). **Arkadaşı: «Ey Rabbimiz! Onu ben idlâl**

etmedim. (Benim, onu cebre kudretim yoktu). Belki, kendisi (hak ve imândan) uzak bir dalâl içindeydi.» der.]

28 [(Allah Teâlâ) buyurur: «Benim yanımda çekişmeyin. Ben size evvelce (Kitablarım ve Peygamberlerimle) tuğyân edenlere vaîdimi göndermiştim.»]

29 [Benim nezdimde söz (va'd ve vaîd) değiştirilmez. Ben, kullarıma zulmedicilerden de değilim. (Günâhsız kimseye azâb etmem.)»]

30 [O gün Biz, Cehennem'e: «Doldun mu?» diyeceğiz. O da: «Daha var mı?» diyecek.]

وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾ هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ
لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾ مَّنْ خَشِيَ الرَّحْمَٰنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ
مُّنِيبٍ ﴿٣٣﴾ ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾
لَهُم مَّا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾

31 [Cennet, müttekîlere yakınlaştırılacak, onlardan uzak kalmıyacak.]

32 [(Onlara şöyle denilecek): «İşte (ma'siyetten, tâate; şirkten, tevhîde rücû' ve nefsini havasından muhâfaza ederek, şer'a riâyet eden) sizlere va'dolunan Cennet budur ki, Allah'a yönelip, kendini koruyan herkes içindir.]

33, 34 [Görmediği hâlde Rahmân'dan korkan ve O'na yönelmiş bir kalble gelen her ferde: «Buraya emn-ü selâmetle girin. İşte bu, ebedîlik günüdür.» denilecek.]

35 [Onlara, orada her istedikleri vardır. Bizim nezdimizde ise, ziyâdesi de var.]

Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve kimsenin hatırlayamıyacağı ni'metler:

Ziyâdeden murâd; **Rü'yetullah'tır**, denilmiştir.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا
فِي الْبِلَادِ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٦﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِمَنْ كَانَ لَهُ
قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا
بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾ فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ
وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ
فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَارَ السُّجُودِ ﴿٤٠﴾

36 [**Bunlardan önce Biz, birçok nesiller helâk ettik, ki kuvvetce kendilerinden daha üstündüler. Ölümden kurtulmak için, şehirleri delik deşik etmişlerdi. (Fakat Allah Teâlâ'dan veyâ ölümden) kaçıp, sığınacak bir yer var mıydı?**]

37 [**Şübhesiz ki, bu sûrede zikrolunanlarda (temiz bir) kalbi olan, yâhûd can kulağı ile dinliyen kimseler için bir tezkîr ve mev'ıza vardır.**]

38 [**Celâlim hakkı için gökleri, yeri ve aralarındakini Biz, hiçbir yorgunluk duymaksızın, altı günde yarattık.**]

Bu âyet-i celîle, Yahûdîlerin: «Allah, hilkati altı günde tamamlıyarak yedinci Cumartesi günü istirâhat etti. Arş üzerinde bağdaş kurup oturdu. Bu sebebten, o günü mübârek ve mukaddes kıldı.» iddiâsını reddetmektedir.

39 [**İmdi (Yâ Muhammed!) Onların söyledikleri sözlere karşı sabreyle. Rabbin celle şânuhu, Güneş'in doğuşundan önce, gurubundan önce hamd ile tesbîh ve tenzîh et!**]

Sabah, Öğle, İkindi Namazlarını kıl.

40 [**Ve gecenin bir kısmında ve secdelerin arkasında da O'nu tesbîh eyle!**]

«**Ve minelleyl**» den murâd: **Akşam, Yatsı ve Teheccüd Namazlarıdır.**

«Edbâressücud» ile murâd da: **Farz Namazların ardında mesnûn olan Nâfile Namazları, veyâ Vitir Namazı, yâhûd Akşam Namazının sünneti, veyâhûd salâvat-i mektûbenin ardınca tesbîh edilmesidir, denilmiştir.**

Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz:

«Kim, salâvat-i mektûbe ardınca otuzüç kere (Sübhânallah), otuzüç kere (Elhamdülillâh), otuzüç kere (Allahü ekber) dedikten sonra, bir kere de (Lâ ilâhe illâllahü vahdehû lâ şeriyke leh, lehülmülkü ve lehülhamdü ve hüve alâ külli şey'in kadiyr) derse, deniz köpüğü kadar da olsa, Allah Teâlâ, bütün hatâlarını yarlıgar.» buyurmuştur.

Ebû Hüreyre (R.A.)'den şu hadîs rivâyet olunmuştur:

«Eshâbın fakîrleri Peygamber (S.A.V.)'e dediler ki: Yâ Resûlâllah, zenginler zenginlikleri sebebi ile yüksek derecelere, dâimî ni'metlere nâil oldular. Zîrâ bizim gibi namaz kılıyor; bizim gibi cihâd ediyorlar. Bununla berâber, mallarının fazlasını infâk ediyorlar. Biz, buna muktedîr değiliz! Cevâben şöyle buyurdular:

«Size bir amel haber vereyim mi? Ki onunla sizi geçenlere erer; sonra gelenleri geçersiniz! Sizin amelinizin sevâbına ancak o ameli işlemekle nâil olurlar. İmdi, her farz namazdan sonra otuz üç kere Sübhânallah, otuz üç kere Elhamdülillâh ve otuz üç kere Allahü ekber, deyin!»

وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَكَانٍ
قَرِيبٍ ﴿٤١﴾ يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾ إِنَّا نَحْنُ
نُحْيِي وَنُمِيتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾ يَوْمَ تَشَقَّقُ الْأَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا
ذَٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ
عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ﴿٤٥﴾

41, 42 [Yakın bir yerden, o münâdinin nidâ edeceği güne kulak ver! O gün, o hak olan sayhâyı (ikinci nefhâyı) işiteceklerdir. Bu, kabirlerden çıkış günüdür.]

43 **[Şübhe yok ki, (dünyâda insanları) Biz diriltir ve öldürürüz. Ve (Âhirette cezâ için) mercileri ancak Bizedir.]**

44 **[O gün, yeryüzü yarılacak (halk kabirlerinden) şür'atle çıkacaklardır. Bu ba's ve haşir Biz'e göre kolaydır.]**

45 **[Biz, onların neler dediklerini çok iyi bileniz. Sen, onları zorla İslâm'a getirecek değilsin.** (Ancak da'vet edersin). **Şimdi sen, Benim vaîdimden korkacak kimselere, bu Kur'ân'la va'z ve nasîhat et!]**

O gün için korunsunlar, kalb-i münîb ile, emn-ü selâmetle Cennet'e girmeye çalışsınlar.

Câbir ibn-i Semûre (R.A.)'den rivâyet olunduğuna göre, Hazret-i Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz, bu sûre-i celîleyi çok kere Sabah Namazında okurlardı.

51 — ZÂRİYÂT SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 60 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالذّٰرِيٰتِ ذَرْوًا ﴿١﴾ فَالْحٰمِلٰتِ وِقْرًا ﴿٢﴾ فَالْجٰرِيٰتِ يُسْرًا ﴿٣﴾ فَالْمُقَسِّمٰتِ
أَمْرًا ﴿٤﴾ إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ ﴿٥﴾ وَإِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌ ﴿٦﴾

1, 2, 3, 4, 5,6 [(Toprağı ve gayrisini) **savuran** (rüzgâr) **lar hakkı için, bir ağırlık taşıyan** (yağmur yükünü yüklenen bulut)-**lar hakkı için, kolaylıkla akanlar** (seyreden gemiler) **hakkı için,** (yağmur, erzak ve sâir) **işleri taksîm eden Melekler hakkı için, ki muhakkak size va'dolunanlar doğrudur. Ve muhakkak hesâb ve cezâ vâkidir.**]

Allah Teâlâ'nın bu eşyâya yemîn etmesi, her biri, O'nun kudretinin kemâline delâlet ettiği içindir.

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ ﴿٧﴾ إِنَّكُمْ لَفِي قَوْلٍ مُخْتَلِفٍ ﴿٨﴾

7, 8 [**O hâreli yollara sâhib semâ hakkı için, ki sizin** (Resûlümüz ve Kur'ân hakkındaki) **sözleriniz cidden muhtelif ve mütenâkızdır.**]

Peygamber sallallâhü aleyhi ve selleme, kâh sâhir ve şâir, kâh kâhin ve mecnûn, ve Kurân'a; kâh sihir ve şiir, kâh iftirâ veyâ evvelkilerin esâtîridir diyorsunuz.

يُؤْفَكُ عَنْهُ مَنْ أُفِكَ ﴿٩﴾

9 [**Ondan, çevrilen çevrilir.**]

Hidâyet-i ezeliyyeden döndürülen, Peygamber'den ve Kur'ân'dan da döndürülür.

قُتِلَ الْخَرَّاصُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ سَاهُونَ ﴿١١﴾

10, 11 [**Mutlak bir cehâlet içinde kalmış (îmân ve tâatten) gaafil yalancılar kahrolsun.**]

يَسْأَلُونَ أَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٢﴾ يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ ﴿١٣﴾
ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ هَٰذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٤﴾

12 [**«O Dîn (cezâ) Günü ne zaman?» diye sorarlar.**]

13 [**O gün, onlar ateşte (yakılacaklar), azâba uğratılacaklardır.**]

14 [**(O gün, onlara): «Azâbınızı tadın. İşte (dünyâda) isticâl ettiğiniz azâb bu idi» (denilecek).**]

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٥﴾ آخِذِينَ
مَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَٰلِكَ مُحْسِنِينَ ﴿١٦﴾

15, 16 [**Şübhesiz ki müttekîler, Cennetlerde, pınar başlarındadırlar. Rableri celle şânuhun kendilerine verdiklerini sevinçle alır, kabûl ederler. Zîrâ onlar, daha önce (dünyâda) güzel işler işlemişler, iyilik etmişlerdi.**]

كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٨﴾

17, 18 [**Geceleri pek az uyurlardı.** (Allah şevki, Âhiret endîşesiyle gözlerine uyku girmez, zikir ve salât, ibâdet ve tâatle meş-

gûl olurlardı.) **Seher vaktine erdiklerinde de** (bu ibâdet ve tâatte iken sanki bütün gece günâh işlemişler gibi) **istiğfâr ederlerdi.**]

Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz'e: «**Nasıl istiğfâr edilir?**» diye sorulmuş, Efendimiz:

«**Allâhümmağfirlenâ verhammâ ve tüb aleynâ inneke entet-tevvâbürrahiym**» buyurmuşlardır.

وَفِيٓ أَمۡوَٰلِهِمۡ حَقّٞ لِّلسَّآئِلِ وَٱلۡمَحۡرُومِ ﴿١٩﴾ وَفِي ٱلۡأَرۡضِ ءَايَٰتٞ لِّلۡمُوقِنِينَ ﴿٢٠﴾

19 [**Onların mallarında dilenenlerin ve** (iffetleri sebebiyle dilencilik etmiyen) **muhtâçların bir hakkı** (nasîb ve kısmetleri) **vardı.**]

20 [(Îmânlarında) **yakînleri olanlar için, yeryüzünde** (dağlarında, denizlerinde, ağaçlarında, nebâtlarında, mâdenlerinde, hayvanlarında, muhtelif hassalarında Allah Teâlâ'nın kudret ve vahdâniyyetine delâlet eden) **nice âyetler vardır.**]

وَفِيٓ أَنفُسِكُمۡۚ أَفَلَا تُبۡصِرُونَ ﴿٢١﴾ وَفِي ٱلسَّمَآءِ رِزۡقُكُمۡ وَمَا تُوعَدُونَ ﴿٢٢﴾ فَوَرَبِّ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِ إِنَّهُۥ لَحَقّٞ مِّثۡلَ مَآ أَنَّكُمۡ تَنطِقُونَ ﴿٢٣﴾ هَلۡ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ضَيۡفِ إِبۡرَٰهِيمَ ٱلۡمُكۡرَمِينَ ﴿٢٤﴾

21 [**Nefislerinizde de** (nice âyetler var). **Hâlâ görmüyor musunuz?** (Bununla, onun Saanî' ve Hâlik'ını istidlâl etmiyor musunuz?)]

22 [**Rızkınız** (a sebebolan yağmur) **ve va'dolunduğunuz** (sevâb) **semâdadır.**]

23 [**Semâ ve arzın Rabbi celle şânuh hakkı için o** (zikrolunan âyât, rızık ve va'd) **haktır. Söylediğiniz sözün, kendinizin sözü olduğunda nasıl şübhe etmiyorsanız, bunda da hiç şübhe yoktur.**]

24 [(Hazret-i) **İbrâhîm'in** (hizmetiyle) **ikrâm olunan müsâfirlerinin haberi sana geldi mi?**]

İbrâhîm Aleyhisselâm'a bir rivâyette 12, bir rivâyette 3 Melek gelmişti. Bunlar; Cebrâîl, Mîkâîl ve İsrâfîl Aleyhimüsselâm idi.

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا ۖ قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٢٥﴾ فَرَاغَ إِلَىٰ
أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ ﴿٢٦﴾ فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٢٧﴾

25, 26, 27 [**Hani onlar, İbrâhîm'in yanına girdiklerinde, selâm verdikleri zaman, selâmlarını almış, (kendi kendine de): «Bunlar, tanımadığım kimseler.» demişti. Akabinde (gizlice) âilesinin yanına giderek semiz bir buzağı (kebabı) getirmişti. Bunu önlerine koydu: «Yemez misiniz?» dedi.**]

فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ
خِيفَةً ۖ قَالُوا لَا تَخَفْ ۖ وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ فَأَقْبَلَتِ
امْرَأَتُهُ فِي صَرَّةٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ ﴿٢٩﴾
قَالُوا كَذَٰلِكِ قَالَ رَبُّكِ ۖ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٣٠﴾
قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٣١﴾

28 [(Yemediklerini görünce) **onlardan içine bir korku düştü. «Bizden korkma.» dediler.** (Biz, Allah Teâlâ'nın Resûlleriyiz) **ve kendisine alîm bir oğul müjdelediler.**]

Melekler kendilerini tanıtınca; Cebrâîl Aleyhisselâm kanadı ile kebaba dokunmuş, buzağı derhâl dirilerek anasının yanına gitmiş.

29 [**Karısı** (bu haberi işitince) **bir çığlık koparark geldi.** (Taaccübünden veyâ hayâsından) **ellerini yüzüne çarptı ve: «Ben; ihtiyar, kısır bir kadınım,»** (nasıl doğururum?).» **dedi.**]

İbrâhîm Aleyhisselâm'ın karısı Sâre bir köşeden onlara bakıyormuş. Bu müjdeyi işitince çığlığı atmış. Zîrâ, o tarihde bir rivâyete göre kendisi 99, kocası 100 yaşında imiş. Hz. Sâre'nin 90, İbrâhîm Aleyhisselâm'ın ise 120 yaşında olduğunu rivâyet edenler de vardır.

30 [**Onlar: «Rabbin böyle buyurdu. Şübhesiz O, Hakîm'dir, Alîm'dir. (Her şeye kaadirdir).» dediler.**]

31 [(İbrâhîm Aleyhisselâm, onların Melek olduklarını anlayınca): **«Ey Resûller! Sizin hâl-ü şânınız nedir (ne iş için geldiniz?)» dedi.**]

قَالُوٓا۟ إِنَّآ أُرْسِلْنَآ إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾ لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِّن طِينٍ ﴿٣٣﴾
مُّسَوَّمَةً عِندَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ﴿٣٤﴾

32, 33, 34 [**«Biz günâhkâr bir kavme, üzerlerine (her biri) Rabbinin indinde, haddi tecâvüz edenler için, nişânlanmış çamurdan (ateşte pişirilmiş) taşlar atmak üzere gönderildik.» dediler.**]

فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾ فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا
غَيْرَ بَيْتٍ مِّنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾

35, 36 [**Nihâyet, orada bulunan mü'minleri çıkardık. Fakat Müslümanlardan, bir evden gayri, kimse bulmadık.**]

Bu evde bulunanlar Lût Aleyhisselâm'la iki kızı ve diğer ehl-i beyti olup mecmûu 13 kişi imişler.

Bu âyet-i kerîme îmânla İslâm'ın aynı ma'nâya geldiğine delildir.

Bir olmadığını söyleyenlere göre ise; o evdekiler îmân ve İslâm vasıflarını kendilerinde toplamış kimselerdir.

وَتَرَكْنَا فِيهَآ ءَايَةً لِّلَّذِينَ يَخَافُونَ ٱلْعَذَابَ ٱلْأَلِيمَ ﴿٣٧﴾
وَفِى مُوسَىٰٓ إِذْ أَرْسَلْنَٰهُ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ بِسُلْطَٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾ فَتَوَلَّىٰ بِرُكْنِهِۦ
وَقَالَ سَٰحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ ﴿٣٩﴾ فَأَخَذْنَٰهُ وَجُنُودَهُۥ فَنَبَذْنَٰهُمْ فِى ٱلْيَمِّ
وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿٤٠﴾ وَفِى عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ ٱلرِّيحَ ٱلْعَقِيمَ ﴿٤١﴾

37 [**Ve orada elîm bir azâbdan korkanlar için bir âyet bıraktık.**]

Bu âyet, yânî alâmet, onların üzerlerine gönderilen çamurdan pişirilmiş taşlar yâhûd pis kokan kara bir sudur.

38 [**Mûsâ'nın kıssasında da bir ibret vardır. Hani, O'nu apaçık bir hüccetle Fir'avn'a göndermiştik.**]

39 [**O, bütün kuvvetiyle (îmândan) yüz çevirmiş, O'na: «Bu, bir sâhir veyâ mecnûndur,» demişti.**]

40 [**Biz de, onu ve askerlerini alıverdik. Hepsini denize döktük** (gark ettik). **Bu sırada Fir'avn** (rübûbiyyet da'vâsına kalkıştığı ve Peygamberleri tekzîb ettiği için duyduğu nedâmetle) **nefsini levmetmekteydi.**]

41 [**Âd kavminin helâk edilmesinde de bir ibret vardır. Hani, üzerlerine o kısır rüzgârı göndermiştik.** (Onda ne hayır ve ne bereket vardı. Bir helâk rüzgârıydı.)]

مَا تَذَرُ مِنْ شَيْءٍ أَتَتْ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلَتْهُ كَالرَّمِيمِ ﴿٤٢﴾ وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ
لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٤٣﴾ فَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ
وَهُمْ يَنظُرُونَ ﴿٤٤﴾ فَمَا اسْتَطَاعُوا مِن قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُنتَصِرِينَ
﴿٤٥﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾ وَالسَّمَاءَ
بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿٤٧﴾

42 [**O rüzgâr, her nereye uğradıysa** (canlarını, mallarını, hayvanlarını, her şeylerini) **bırakmayıp kül gibi savurdu.** (Helâk etti.)]

43 [**Semûd kavminin helâk edilmesinde de bir ibret vardır. Hani, onlara: «Bir vakte değin menfaatleniniz.» denilmişti.**]

44 [**Onlar ise, Allah Teâlâ'nın emrine imtisâlden istikbâr ettiler. Bu yüzden bakıp dururlarken, o na'ra kendilerini yakalayıverdi.**]

45 [**O vakit, ne ayakta durmaya kaadir oldular, ne de yardım görebildiler.**]

46 [**Daha evvel de Nûh kavmini helâk ettik. Ki (küfür ve isyânla) doğruluktan çıkmış bir kavimdi.]**

47 [**Biz, semâyı kuvvet ve kudretimizle binâ ettik ve hiç şübhesiz Biz, çok vüs'a mâlikiz.]**

Her şeye gücümüz yeter. Semâ ve arz arasını, yâhûd o ikisi arasındaki mahlûkâtımızın rızkını genişletiriz.

وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ
الْمَاهِدُونَ ﴿٤٨﴾ وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ
﴿٤٩﴾ فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥٠﴾ وَلَا تَجْعَلُوا
مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥١﴾

48 [**Arzı da, Biz döşedik. Bakınız Biz, ne güzel döşeyiciyiz.]**

49 [**Her şeyden de** (erkek dişi, yer gök, Güneş Ay, gece gündüz, sağlık hastalık, lezzet elem, sevâb ikaab gibi) **iki çift yarattık, ki düşünesiniz.]**

50 [**O hâlde, hemen Allah Teâlâ'ya** (îmân ve tevhîdle ve tâatine mülâzemetle azâbından rahmetine) **kaçın! Şübhe yok ki, Ben size, O'nun tarafından apaçık bir korkutucuyum.]**

51 [**Allah Teâlâ'ya ulûhiyyette hiçbir şey işrâk etmeyin. Şübhe yok ki, Ben size, O'nun tarafından apaçık bir korkutucuyum.]**

كَذَٰلِكَ مَا أَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ
﴿٥٢﴾ أَتَوَاصَوْا بِهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٥٣﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَا أَنْتَ
بِمَلُومٍ ﴿٥٤﴾ وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَىٰ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾ وَمَا خَلَقْتُ
الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ
أَنْ يُطْعِمُونِ ﴿٥٧﴾

52 [Onlardan evvelkilere de, hiçbir Peygamber gelmedi ki, hakkında böylece sihirbaz veyâ mecnûn dememiş olsunlar.]

53 [Hepsi, bunu birbirlerine (yâni evvelkiler sonrakilere) tavsiye mi ettiler (ki bu söz üzerinde ittifâk eylediler). Hayır! Belki cümlesi tuğyânda müşterektirler.]

54 [Artık, onlardan yüz çevir. Bunun için levm olunacak değilsin.]

55 [Maamâfîh, tezkîr ve va'zı bırakma (devâm et). Zîrâ nasîhat, mü'minlere fayda verir.]

56 [Ben, cinni ve insi ancak Bana ibâdet etsinler diye halk ettim.]

57 [Ben, onlardan rızık istemiyorum. Bana, yemek yedirmelerini de istemiyorum.]

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذَنُوبًا مِثْلَ ذَنُوبِ أَصْحَابِهِمْ فَلَا يَسْتَعْجِلُونِ

﴿٥٩﴾ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٦٠﴾

58 [Şübhe yok ki, rızık veren yalnız Allah Teâlâ'dır. Kuvvet ve kudretinde Metîn'dir.]

59 [Muhakkak ki (şirk ve ısyânla) nefislerine zulmedenler için, (onlardan önce helâk olan) arkadaşlarının hisseleri gibi bir azâb hissesi vardır. İsticâl etmesinler.]

60 [Kendilerine va'dolunan günün azâbından vay o kâfirlerin hâllerine!]

52 — TÛR SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 49 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالطُّورِ ﴿١﴾ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ ﴿٢﴾ فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ ﴿٣﴾ وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ﴿٤﴾
وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ﴿٥﴾ وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ﴿٦﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ﴿٧﴾ مَا لَهُ
مِنْ دَافِعٍ ﴿٨﴾

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 [Tûr hakkı için, sahîfeye yazılıp neşrolunan Kitâb hakkı için, Beyt-i Ma'mûr hakkı için, kaldırılmış tavan (semâ yâhûd arş) hakkı için, dolu deniz (Bahr-i Muhît) hakkı için Rabbin celle şânuh'un azâbı elbette vâkîdir, Onu def'eder yoktur.]

Tûr'dan murâd: Mûsâ Aleyhisselâm'ın, Allah Teâlâ ile söyleştiği **Tûr Dağı'dır.**

Yazılan Kitab: Ya Kur'ân-ı Kerîm, yâhûd Tevrât'tır.

Beyt-i Ma'mûr: Üçüncü veyâ **altıncı yâhûd yedinci semâ'da Kâ'be'nin hizâsındaki Beyt-i şerîftir** ki, gökyüzünde onun hürmeti, yeryüzünde Kâ'be'nin hürmeti gibidir. Ona, her gün yetmiş bin Melek gelerek içinde namaz kılar; tavâf eder; bir daha ebediyyen dönüp gelmezler.

Allah Teâlâ'nın bunlara yemîn etmesi; ehemmiyetlerinin büyük olmasındandır.

يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا ﴿٩﴾ وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ﴿١٠﴾

9, 10 [O gün, semâ bir çalkanış çalkanır, dağlar yürür (yerlerinden oynar, hebâen mensûrâ olur.)]

فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ يَلْعَبُونَ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يُدَعُّونَ
إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعًّا ﴿١٣﴾

11 [Artık o gün, (Resûllerimizi) tekzîb edenlerin vay hâline!]

12 [Ki onlar, daldıkları bâtıl içinde oynayıp duranlardır.]

13 [O gün, onlar (elleri boyunlarına, yüzleri ayaklarına bağlı) itile kakıla Cehennem ateşine sevk edilirler.]

هَٰذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنتُم بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٤﴾ أَفَسِحْرٌ هَٰذَا أَمْ أَنتُمْ لَا
تُبْصِرُونَ ﴿١٥﴾ اصْلَوْهَا فَاصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ
مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

14 [«İşte bu, (dünyâda) tekzîb ettiğiniz ateştir.» (denilir.)]

15 [«(Vahye sihir dediğiniz gibi) bu da mı sihir? Yoksa siz mi görmüyorsunuz?»]

16 [«O hâlde ateşe girin! Gerek sabredin, gerek sabretmeyip feryâd edin. Size, müsâvîdir. (Size, ondan ebediyyen kurtuluş yoktur). Ancak, yaptıklarınızın cezâsını çekeceksiniz.»]

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾ فَاكِهِينَ بِمَا
آتَاهُمْ رَبُّهُمْ وَوَقَاهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾

17, 18 [Fakat müttekîler Cennetler, ni'metler içindedirler. Rablerinin kendilerine verdiği ni'metlerden mesrûr ve mütelezzîzdirler. Rableri celle şânuh, onları Cehennem azâbından korumuştur.]

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيٓـًٔا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ مُتَّكِـِٔينَ
عَلَىٰ سُرُرٍ مَّصْفُوفَةٍ ۖ وَزَوَّجْنَاهُم بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢٠﴾

19, 20 [Onlara: (Dünyâda) işlediğiniz sâlih amellere mükâfat olmak üzere, sıra sıra dizilmiş serîrlere yaslanarak, (Cennet'in çeşitli yemek ve şarablarından); «Âfiyetle yiyin, için.» (denilecek). Ve Biz, onlara iri, güzel gözlü hûrîleri eş kıldık.]

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا
وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُم بِإِيمَٰنٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَآ أَلَتْنَٰهُم
مِّنْ عَمَلِهِم مِّن شَىْءٍ ۚ كُلُّ ٱمْرِئٍۭ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴿٢١﴾ وَأَمْدَدْنَٰهُم
بِفَٰكِهَةٍ وَلَحْمٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٢﴾ يَتَنَٰزَعُونَ فِيهَا كَأْسًا
لَّا لَغْوٌ فِيهَا وَلَا تَأْثِيمٌ ﴿٢٣﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَّهُمْ
كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكْنُونٌ ﴿٢٤﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَآءَلُونَ ﴿٢٥﴾

21 [Îmân edip de zürriyetleri de îmânda kendilerine tâbi' olanların, Biz zürriyetlerini de (Cennete duhûlde) kendilerine ilhâk ederiz. (Ve bu ilhâkla) onların amellerinden de bir şey naksetmeyiz. Herkes, kazancına merhûndur. (Ameli hayır ise rehinden kurtulur, şer ise kurtaramaz, mücâzât görür.)]

22 [O müttekîlere arzû ettikleri meyvaları ve etleri bol bol veririz.]

23 [**Onlar, Cennet'te aralarında dolu şarab kadehleri teâti ederler. Onda ne boş söz ve ne günâha sokma yoktur.**]

İçtikleri zaman, dünyâdaki şarabların aksine olarak, ne boş söz söylerler ve ne günâhı mûcîb bir fiili işlerler.

24 [**Hizmetleri için de, kendilerine mahsûs, hiç el dokunmamış, gûyâ sadeflerinde gizlenmiş inciler gibi gılmanlar etraflarında devreder.**]

Bir hadîsde şöyle buyurulmuştur:

«Cennetlikler içinde mertebesi en aşağı olan o kimsedir ki, hizmetçilerinden birine seslendiği vakit, lebbeyk diye kendisine bin hizmetçi cevâb verir.» Eshâbdan biri:

«Cennetliklerin hizmetçileri bu sıfatda olursa, kendileri nasıl olacak?» diye sorduğunda Resûlüllah (S.A.V.):

«Hizmet olunanların, hizmet edenler üzerine üstünlüğü Ay'ın ondördünde Kamer'in yıldızlar üzerine olan üstünlüğü gibidir.» buyurmuşlardır.

25 [**Ve birbirlerine dönüp (dünyâdaki hâllerini ve amellerini) soruştururlar.**]

فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَانَا عَذَابَ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾ إِنَّا كُنَّا مِن قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾

26, 27, 28 [(Konuşurlarken) **şöyle derler: «Biz evvelce (dünyâda) âilelerimiz arasında, (Allah Teâlâ'ya ısyândan ve âkıbetimizden) korkardık. Fakat, Allah Teâlâ, bize lûtuf buyurdu. Bizleri o (mesâmata kadar nüfûz eden) semûm azâbından korudu. Gerçekten biz, bundan evvel O'na** (Rabbenâ âtina fiyd-dünyâ haseneten ve fiyl'âhireti haseneten ve kınâ azâbennâr, diye) **duâ ve ibâdet eder** (bizi ateşten vikâye buyurmasını ister) **dik. Şübhe yok ki o, ihsânı bol ve çok Rahîm'dir.»**]

فَذَكِّرْ فَمَآ أَنتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ
بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٢٩﴾ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ
بِهِۦ رَيْبَ ٱلْمَنُونِ ﴿٣٠﴾ قُلْ تَرَبَّصُوا۟ فَإِنِّى مَعَكُم مِّنَ ٱلْمُتَرَبِّصِينَ ﴿٣١﴾
أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَٰمُهُم بِهَٰذَآ أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٣٢﴾ أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُۥ
بَل لَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾ فَلْيَأْتُوا۟ بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِۦٓ إِن كَانُوا۟ صَٰدِقِينَ ﴿٣٤﴾
أَمْ خُلِقُوا۟ مِنْ غَيْرِ شَىْءٍ أَمْ هُمُ ٱلْخَٰلِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلَقُوا۟ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ
بَل لَّا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ عِندَهُمْ خَزَآئِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ ٱلْمُصَيْطِرُونَ ﴿٣٧﴾

29 [**O hâlde (Yâ Muhammed!) Va'z ve tezkîre devâm et! Rabbin celle şânuhun ni'metiyle sen, ne kâhin ve ne mecnûn değilsin.**]

30 [**Yoksa onlar: «O, bir şâirdir. Biz, O'nun hakkında zamanın O'na getireceği felâketli hâdiseleri bekliyoruz mu?» diyorlar?**]

Rivâyet edildiğine göre: Kureyş, Dâr'ün-Nedve'de toplanmış, Aleyhissalâtü vesselâm hakkında konuşmuşlardı. Fakat bir türlü re'y beraberliğini te'mîn edememişlerdi. Nihâyet Abdüddâr oğulları: «O'na reybülmenûnu gözetin. Çünkü O, bir şâirdir. A'şanın, Nâbigan'ın, Züheyr'in helâk olduğu gibi, O da helâk olur.» demiş, bunun üzerine dağılmışlardı. Âyet-i kerîmenin nüzûl sebebi budur.

Reybülmenûn: Dehr'in ıztırab veren musîbeti veyâ ölüm felâketi demektir.

31 [**De ki: «Siz, benim helâkimi bekleyin, sizinle birlikte ben de (helâkinizi) bekliyenlerdenim.»**]

32 [**Yâhûd bunu (bu tenakuzu) onlara akılları mı emrediyor? Yoksa onlar azgın bir kavim midirler?**]

Müşriklerin sözlerinde tenakuz vardı. Zîrâ, Aleyhissalâtü vesselâm Efendimize hâşâ, hem kâhin, hem mecnûn diyorlardı. Kâhin akıllı, zekî olur. Mecnûnun ise aklı ve fikri muhteldir. Bir kimse, hem akıllı, hem akılsız olamaz. İsnâd ve iddiâları birbirini tutmuyordu.

33 [**Yâhûd onu (o Kur'ân'ı) kendisi mi uydurup söyledi diyorlar? Hayır! Onlar îmân etmezler.**]

34 [**O hâlde şâyed iddiâlarında gerçekseler, onlar da O'nun gibi bir söz getirsinler.**]

35 [**Yoksa onlar, Yaradansız mı yaratıldılar? Yâhûd kendi kendilerini mi yarattılar?**]

36 [**Yoksa, gökleri ve yeri onlar mı halk ettiler (ki hâlikına ibâdet etmezler?) Hayır! Onlar yakîn edinmezler.**]

37 [**Yoksa Rabbin celle şânuhun rızık ve ilim hazîneleri onların yanında mıdır? (Ki istediklerini ulûhiyyet ve nübüvvete ihtiyâr etsinler.) Yâhûd onlar gaalibler midir? (ki eşyâyı istedikleri gibi tedbir etsinler.)**]

أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ ۚ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾ أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ ﴿٣٩﴾ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٠﴾ أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤١﴾ أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا ۖ فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾ أَمْ لَهُمْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ ۚ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾

38 [**Yoksa, onların yükselecek bir merdivenleri mi var ki, onunla (gayb âleminden vahyolunanı ve Meleklerin sözlerini) dinliyorlar. Öyleyse dinliyenleri açık bir bürhân getirsinler (dinlediklerini isbât etsinler.)**]

39 [**Yâhûd kızlar, Allah Teâlâ'nın, oğullar sizin mi?**]

40 [Yoksa (Yâ Muhammed! Risâletini tebliğ için) onlardan bir ücret mi istiyorsun da bu borç yüzünden ağır bir yük altına mı girmişlerdir? (Bunun için mi îmândan yüz çeviriyorlar?)]

41 [Yâhûd gayb, onların yanında da bunu onlar mı yazıyorlar?]

Yânî Levh-i Mahfûz onların yanında mıdır ki, zu'mlarınca ba's ve cezânın aslı olmadığını biliyorlar.

42 [Yoksa, sana bir tuzak mı kurmak istiyorlar? Fakat o küfredenler, kendileri o tuzağa düşeceklerdir?]

43 [Yâhûd onların Allah Teâlâ'dan gayrı bir ilâhları mı var? Allah Teâlâ, O'na şerîk ettikleri şeylerden münezzehtir.]

وَإِن يَرَوْا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَّرْكُومٌ
﴿٤٤﴾ فَذَرْهُمْ حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾ يَوْمَ لَا يُغْنِي
عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ
ذَٰلِكَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾ وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا
وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٤٨﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَارَ النُّجُومِ ﴿٤٩﴾

44 [Şâyed (ta'zîb için istedikleri gibi) üzerlerine gökten bir parça düştüğünü görseler (mahzâ inâdlarından): «Bu, birbiri üzerine yığılmış bir buluttur, bizi sulayacak.» derler (de yine îmân etmezler.)]

45 [Artık (helâk) olacakları (birinci nefhâya kavuşacakları) güne değin, onları hâllerine bırak.]

46 [O gün mekir ve hîlelerinin kendilerine zerrece faydası dokunmaz. Yardım da olunmazlar. (Azâbtan kurtulamazlar.)]

47 [O şirk ve küfürle nefislerine zulmedenlere (açlık, kıtlık, Bedir bozgunluğu gibi dünyâda, yâhûd ölümlerinden sonra kabir-

de veyâ Âhirette ateş azâbından) **önce de bir azâb vardır. Fakat, çoğu bunu bilmezler.**]

48 [**İmdi** (Yâ Muhammed!) **Rabbin celle şânuhün** (onlara imhalle) **hükmüne** (veyâ onların tekzîb ezâlarına) **sabret! Çünkü Sen gözümüzün önünde** (himâyet ve sıyânetimizde) **sin.**]

[**Ve Rabbine,** (uykudan, oturduğun yerden, yâhûd namaza) **kalkacağın zaman hamd ile tesbîh et!**]

Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz, bir meclisten kalkacakları zaman:

«Sübhânekallâhümme ve bihamdik eşhedü en lâ ilâhe illâ ente estâğfirüke ve etûbü ileyk.» derlerdi. Sordular: **«Meclisde olana keffârettir.»** buyurdu.

Ba'zıları da: Namaza durulduğu vakit: **«Sübhânekallâhümme ve bihamdik ve tebârekesmük ve teâlâ ceddük ve lâ ilâhe gayrük»** okunması hakkında olduğunu rivâyet etmişlerdir.

Yataktan kalkıldığı vakit, namaza durana kadar demek olduğunu söyleyenler de vardır.

49 [**Gecenin bir kısmında ve yıldızların batışından sonra** (fecrin tulûunda) **da yine tesbîh et!**]

Sabah Namazının sünnetini kıl!

53 — NECM SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 62 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ﴿١﴾ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ﴿٢﴾ وَمَا يَنطِقُ عَنِ
الْهَوَىٰ ﴿٣﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴿٤﴾

1 [**Gurubettiği zaman yıldız hakkı için!**]

Veyâ doğduğu zaman, yâhûd Kıyâmet Gününde dağıldığı zaman.

Yıldızdan murâd: «Süreyya (Ülker) yıldızı»dır. Yâhûd; parça parça inen Kur'ân'dır denilmiştir. Bu takdirde, âyet-i kerîme, hevâ: Nüzûl ma'nâsına geldiğine göre: **«Nüzûl eden Kur'ân hakkı için»** olur.

Sûre-i celîle, Aleyhissalâtü vesselâm Efendimizin kırâetini ilân ettiği ilk sûredir. Harem-i Şerîf'de kırâet buyurmuş, müşrikler dinlemişlerdir.

Buhârî, Müslim, Ebû Dâvûd ve Nesei'nin İbn-i Mes'ûd (R.A.)' dan rivâyetlerine göre de, secde nâzil olan ilk sûre de kezâ **«Vennecm»** dir.

Nüzûl sebebi: Müşriklerin, «Kur'ân'ı, Muhammed (sallallahü aleyhi ve sellem) kendisi uyduruyor,» demiş olmalarıdır.

2 [**Sâhibiniz** (Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem) **doğru yoldan sapmadı. Bâtıla da inanmadı.**]

3 [**Ve o hevâsından** (arzûsuna göre söz) **söylemez.** (O'nun nutku Kur'ân'dır.)]

4 [**O** (Kur'ân veyâ onun dîn emrindeki sözü) **ancak bir vahiydir, ki Allah Teâlâ tarafından vahyolunmuştur.**]

عَلَّمَهُۥ شَدِيدُ ٱلْقُوَىٰ ﴿٥﴾ ذُو مِرَّةٍ ۖ فَٱسْتَوَىٰ ﴿٦﴾ وَهُوَ بِٱلْأُفُقِ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٧﴾

5, 6, 7 [**Onu, kuvvetleri şiddetli biri** (bir Melek) **O'na ta'lîm etti. Ki akıl ve re'yinde muhkemdir. Hilkat-i hakîkiyyesi üzere doğruldu. Ve o, en yüksek ufukta** (ufk-u semâda, yâhûd Sidret'ül-Müntehâ'da) **idi.**]

Bu Melek, Cebrâîl Aleyhisselâm'dır. Kanad ve sayhâsiyle nice şehirleri ve kavimleri zîr-ü-zeber (altüst) eylemişti.

Lût kavminin köylerini kanadı ile kara sudan çıkararak gökyüzüne kaldırdıktan sonra tepesi aşağı çevirmiş; Sâlih Aleyhisselâm'ın kavmini bir na'ra ile helâk etmiş; İblîs'i Îsâ Aleyhisselâm'la söyleşirken görerek kanadı ile bir üfürüşde Hindistan'ın nihâyetinde bir dağın üzerine düşürmüştür. Rivâyete göre; Peygamberimiz (S.A.V.)'den başka hiçbir Peygamber, onu halk edildiği şekilde görmemiştir. Peygamberimiz dahî kendi şekli ile yalnız iki def'a görmüştür. Bunun biri, yerde Hıra Dağı'nda, biri, gökte olmuştur. Sâir zamanlarda, O'na insan şeklinde görünmüştür.

ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ ﴿٨﴾ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ﴿٩﴾
فَأَوْحَىٰٓ إِلَىٰ عَبْدِهِۦ مَآ أَوْحَىٰ ﴿١٠﴾

8, 9, 10 [**Sonra** (Cebrâîl (A.S.) Resûlüllah sallallahü aleyhi ve selleme) **yaklaştı. Aşağı sarktı. O'na iki yay kadar, belki ondan daha yakın oldu. Allah Teâlâ'nın vahyettiğini, O da kuluna, (Muhammed (S.A.V.)'e vahyeyledi.**]

مَا كَذَبَ ٱلْفُؤَادُ مَا رَأَىٰٓ ﴿١١﴾ أَفَتُمَٰرُونَهُۥ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ ﴿١٢﴾

11 [**O'nun** (Aleyhissalâtü vesselâm'ın) **gördüğünü kalbi tekzîb etmedi.**]

Ba'zı rivâyetlere nazaran; Resûlüllah'ın gördüğü, Allah Teâlâ'dır.

12 [**Hâlâ siz, O'nun gördüğü şey üzerinde mücâdele mi ediyorsunuz?**]

وَلَقَدْ رَاٰهُ نَزْلَةً اُخْرٰى ﴿١٣﴾ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰى ﴿١٤﴾
عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَاْوٰى ﴿١٥﴾

13, 14, 15 [**Yemîn ederim ki, O,** (sûret-i hakîkiyyesi ile) **O'nu bir def'a da Sidret'ül-Müntehâ yanında görmüştü. Ki Cennet'ül-Me'vâ onun yanındadır.**]

Cennet'ül-Me'vâ: Melekler ve müttekîlerle şühedâ rûhlarının barındıkları Cennettir.

Sidret'ül-Müntehâ: Tûbâ Ağacı'dır. «**Nebk Ağacı**» olduğunu söyleyenler de vardır. Yedinci kat semânın üstünde Arş'ın sağındadır. Cennet ırmakları, onun kökünden çıkar. Melekler, ona kadar varır; ötesine geçemezler. Meyvesi, Hecr destileri, yaprağı fil kulağı gibidir. Bütün mahlûkatın ilim ve amelleri onda nihâyet bulur.

اِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشٰى ﴿١٦﴾ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰى ﴿١٧﴾
لَقَدْ رَاٰى مِنْ اٰيٰتِ رَبِّهِ الْكُبْرٰى ﴿١٨﴾

16 [**O zaman, sidreyi bürüyen bürüyordu.**]

Onu tavsîfi kabil olmayan şeyler bürümüştü. Veyâ nûr-i ilâhi kaplamıştı. Yâhûd orada sayısız Melekler ibâdet etmekteydiler.

17 [**Peygamberin gözü, gördüğü şeyden meyl ve sağına soluna tecâvüz etmedi.**]

18 [**Yemîn ederim ki o,** (Mi'râc Gecesi) **Rabbi celle şânuh'un pek büyük âyetlerinden bir kısmını gördü.**]

اَفَرَاَيْتُمُ اللّٰتَ وَالْعُزّٰى ﴿١٩﴾ وَمَنٰوةَ الثَّالِثَةَ الْاُخْرٰى ﴿٢٠﴾

19, 20 [**Bana haber verin! Lât ve Uzzâ (nın) ve diğer üçüncüsü Menât (ın bir kudretleri var mı ki, Allah Teâlâ'yı bırakıp da onlara tapıyorsunuz?).**]

Lât, Tâif'te Sakîf kabilesinin veyâ Nahle'de Kureyş'in insan şeklinde bir putu idi. Onu tavâf ederlerdi. Uzzâ ise, bir ağaçtı. Gatafan kabîlesi buna ibâdet ederdi. Menât da, bir kaya idi. Hüzeyl ve Huzâa kabîleleri de bunun etrafında tavâf eder, kurbanlarını burada boğazlarlardı.

أَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنثَىٰ ﴿٢١﴾ تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰ ﴿٢٢﴾
إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنتُمْ وَآبَاؤُكُم مَّا أَنزَلَ اللَّهُ
بِهَا مِن سُلْطَانٍ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنفُسُ وَلَقَدْ
جَاءَهُم مِّن رَّبِّهِمُ الْهُدَىٰ ﴿٢٣﴾

21 [**Erkek sizin de, kız Allah Teâlâ'nın mı?**]

22 [(Bir taksîm ki nefret edip de istinkâf ettiğinizi Allah Teâlâ'ya bırakıyorsunuz.) **O hâlde bu (zâlimâne) insafsızca bir taksîm!**]

23 [**Bu putlar, ancak sizin ve babalarınızın (ilâh diye isimlendirdiğiniz) adlardan ibârettir. Allah Teâlâ'dan, onların ulûhiyyetine, indirilmiş bir hüccetiniz yoktur. Onlar, ancak bâtıl bir tevehhüme ve nefislerinin hevâsına ittibâ etmişlerdir. Halbuki yemîn olsun, Rableri tarafından kendilerine hidâyet (Resûl ve Kitab) gelmiştir.**]

أَمْ لِلْإِنسَانِ مَا تَمَنَّىٰ ﴿٢٤﴾ فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾

24, 25 [**Yoksa insan, her temennî ettiğine (ilâhlarının şefâatine, istediklerine Peygamberlik verebilmeye) nâil olabilir mi?** (Hayır, olamaz!) **Dünyâ da, Âhiret de Allah Teâlâ'nındır.**]

O; ne dilerse, o olur. Her şey, Allah'ın hüküm ve irâdesine tâbidir.

وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ
أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَىٰ ﴿٢٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْ
آخِرَةِ لَيُسَمُّونَ الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنْثَىٰ ﴿٢٧﴾ وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ
إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ﴿٢٨﴾

26 [Göklerde nice Melekler vardır ki, şefâatleri hiçbir şeye fayda etmez. Meğer ki, Allah Teâlâ dilediğine, ve râzı olduğuna şefâat etmeleri için izin verdikten sonra olsun.]

27 [Âhiret'e îmânı olmayanlar, Meleklerin her birine dişilerin adlarını takarlar.]

28 [Halbuki onların, bu husûsda yakîn veyâ hüccetleri yoktur. Belki onlar, zanlarına ittibâ' ediyorlar. Zan ise, şübhe yok ki, haktan bir şey ifâde etmez.]

فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
﴿٢٩﴾ ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ
وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدَىٰ ﴿٣٠﴾

29, 30 [İmdi (Yâ Muhammed!) Bizim zikrimize (Kur'ân'a) arka çevirenlerden ve ancak dünyâ dirliği dileyenlerden yüz çevir! Onların, işte ilimde ulaşabildikleri son had budur. Şübhe yok ki, Rabbin celle şânuh, doğru yoldan sapanı, dalâlette ısrâr edeni en iyi bilendir. Hidâyeti bulan, doğru yolu tutanı en iyi bilen de O'dur.]

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا
وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَىٰ ﴿٣١﴾ الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْ
فَوَاحِشَ إِلَّا اللَّمَمَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ ۚ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنْ
شَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنْتُمْ أَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ ۖ فَلَا تُزَكُّوا
أَنْفُسَكُمْ ۚ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَىٰ ﴿٣٢﴾

31 [**Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi Allah Teâlâ'nın halk ve mülküdür.** (Hepsinin hâllerine ve amellerine vâkıftır). **Tâ ki amellerinde isâet edenleri** (Cehennem ateşiyle) **cezâlandırsın ve** (tâat ve tevhîdle) **ihsân eyliyenleri de daha güzeli ile** (Cennet ni'metleriyle) **mükâfatlandırsın.**]

32 [**Onlar ki** (ısrâr etmemek şartiyle) **küçük kusûrlar müstesnâ, günâhların büyüğünden ve fevâhişten sakınırlar. Şübhe yok ki, Rabbin celle şânuhun rahmeti geniştir.**]

[**Sizi, topraktan halk ettiği sırada ve henüz analarınızın karnında birer cenîn iken bile her hâlinizi çok iyi bilen O'dur. O hâlde, nefislerinizi tezkîyeye kalkışmayın!** (Kendinizi hiç günâhsız, kusûrsuz, tertemiz addederek öğmeyin. Farkında olmadığınız pek çok kusûrlarınız bulunabilir. Tamâmiyle korunan) **müttekîleri, en iyi Allah Teâlâ bilir.**]

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّىٰ ﴿٣٣﴾ وَأَعْطَىٰ قَلِيلًا وَأَكْدَىٰ ﴿٣٤﴾

33, 34 [**Hakk'a ittibâdan yüz çeviren,** (malından) **biraz verip de mütebâkisini elinde tutan kimseyi gördün mü?**]

Âyet-i kerîmenin, Velîd İbn-i Mugîre hakkında nâzil olduğu mervîdir.

Velîd, Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimizin meclisine gelir, kırâatini ve öğütlerini dinlerdi. İslâm'a meyletmişti.

Müşriklerden biri kendisini ta'yîb etti: **«Atalarının dînini terk ve tadlîl ettin.»** dedi.

Velîd: **«Allah Teâlâ'nın azâbından korkarım.»** diye cevâb verdi.

Arkadaşı: **«Malının bir kısmını bana verirsen ben, senin azâbını yüklenirim.»** dedi.

Bunun üzerine Velîd, îmândan yüz çevirdi. Fakat arkadaşiyle kararlaştırdıkları mikdârın birazını verip mütebâkisini vermekten istinkâf etti. Âyet, bu hâdiseye işâret etmektedir. Ayet-i kerîme'nin Ebû Cehil veyâ Âs bin Vâil hakkında nâzil olduğu da rivâyet edilir.

أَعِندَهُۥ عِلْمُ ٱلْغَيْبِ فَهُوَ يَرَىٰ ﴿٣٥﴾

35 [**Gaybın ilmi, onun nezdinde midir ki** (dostunun azâbını yüklenebileceğini) **görebilsin.**]

أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِى صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾ وَإِبْرَٰهِيمَ ٱلَّذِى وَفَّىٰٓ ﴿٣٧﴾
أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾

36, 37, 38 [**Yoksa Mûsâ'nın** ve (ahdine) **çok vefâkâr İbrâhîm'in sahîfelerindeki** (şu emir) **ona bildirilmedi mi? Ki kimse, kimsenin günâhını yüklenmez.** (Kimse başkasının günâhiyle muâhaze olunmaz.)]

وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَٰنِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾ وَأَنَّ سَعْيَهُۥ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾
ثُمَّ يُجْزَىٰهُ ٱلْجَزَآءَ ٱلْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾

39, 40,41 [**İnsan için, kendi sa'yinden başka bir şey yoktur. Ve sa'yi** (Kıyâmet Günü mîzânında) **mutlaka görülecektir. Sonra da, ona en değerli mükâfat verilecektir.**]

وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ ٱلْمُنتَهَىٰ ﴿٤٢﴾

42 [**Ve şübhesiz ki, bütün halkın** (ölümlerinden sonra) **intihâ ve dönüşleri Allah Teâlâ'yadır.**]

7 [**Allah Teâlâ'ya ve Resûlüne îmân edin! Ve tasarrufta sizi istihlâf buyurduğu şeylerden O'nun yoluna infâk eyleyin! (Hakîkatte, hepsi Allah Teâlâ'nındır, sizin değil!) Sizden îmân edip de (mallarını Allah yolunda) infâk edenler için pek büyük bir ecir vardır.**]

8 [**Size ne oluyor ki, Allah Teâlâ'ya îmân etmiyorsunuz? (da küfürde ısrâr ediyorsunuz). Halbuki Resûlü, sizi Rabbiniz celle şânuhu îmân etmeniz için da'vet ediyor. Allah Teâlâ, sizden bu husûsda (elestü birabbiküm bezminde) mîsak da almıştı. Gerçek îmân edecekseniz (koşun).**]

9 [**O, dur ki, sizi (küfür) karanlıklar (ın) dan (îmân) aydınlık (ın) a çıkarsın diye, kuluna apaçık âyetler inzâl ediyor, muhakkak ki Allah Teâlâ, Raûf'dur, Rahîm'dir.**]

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
لَا يَسْتَوِي مِنكُم مَّنْ أَنفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُولَٰئِكَ أَعْظَمُ
دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أَنفَقُوا مِن بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ
الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾ مَّن ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ
قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

10 [**Size ne oluyor ki, malınızı fîsebilillâh infâk etmiyorsunuz?**]

[**Halbuki göklerin ve yerin mîrâsı Allah Teâlâ'nındır.**]

Herkes ölür, her ne kalırsa Allah'ın olur.

[**Aranızda Mekke'nin fethinden önce infâk ve kıtâl edenler, (fetihten sonra edenlerle indallâh, fadl ve sevâbta) müsâvî olmaz. Onlar, derece ve mertebe bakımından, fetihten sonra infâk ve kıtâl edenlerden daha büyüktür.**]

Bu âyet-i celîlenin Hazret-i Ebû Bekrissıddîk (R.A.) hakkında nâzil olduğu mervîdir.

Müslümanlığı ilk def'a O kabûl etmiş; malını Allah yolunda harcamıştır. Hz. Ömer (R.A.) demiştir ki:

«Bir def'a Peygamber (S.A.V.)'in yanında idim. Ebû Bekir de orada idi. Enine bir aba giymiş; göğsünü hilâl ile tutturmuştu. O anda Cebrâîl Aleyhisselâm indi ve: Sebebi nedir ki Ebû Bekir'i bu kılıkda gördüm? dedi. Peygamber (S.A.V.); Çünkü O, malını fetihden önce Allah yolunda sarf etti, diye cevâb verdi. Cebrâîl Aleyhisselâm:

— Allah, O'na selâm etti ve fakîrliğinden dolayı Benden râzı mı değil mi sor! emrini verdi, dedi. Peygamber (S.A.V.), bunu Ebû Bekir'e haber verince; Ebû Bekir:

— Ben, Rabbim celle şânühuye hiç gücenir miyim! Bil'âkis ben, O'ndan râzıyım, dedi.»

[Maamâfîh Allah Teâlâ, her birine hüsnâyı (Cennet'i) va'detti. Allah-ü azîmüşşân, amellerinizin zâhir ve bâtınına Habîr'dir.]

11 [Kimdir o? Ki (malından) gönül hoşluğu (ve ihlâs) ile Allah Teâlâ'ya ödünç verir. Allah Teâlâ, onun mükâfatını katlar. Onun için, kerîm bir ecir vardır.]

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَىٰ نُورُهُم بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِم
بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَٰلِكَ
هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ
لِلَّذِينَ آمَنُوا انظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِن نُّورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ
فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَّهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ
وَظَاهِرُهُ مِن قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾ يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُن مَّعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ
وَلَٰكِنَّكُمْ فَتَنتُمْ أَنفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ
الْأَمَانِيُّ حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَغَرَّكُم بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿١٤﴾

12 [**O gün, erkek ve kadın mü'minleri görürsün ki** (tevhîd) **nûrları önlerinde ve sağlarında koşar. (Melekler onlara): «Bugün müjdeler olsun size ki, içlerinde dâim kalmak üzere,** (ağaçları) **altından ırmaklar akan Cennetlere gireceksiniz.» derler. İşte, en büyük fevz budur.**]

İbn-i Mes'ûd (R.A.)'un beyânına göre; o gün herkesin nûru ameli nisbetinde olacaktır. Kiminin nûru hurma ağacı gibi, kiminin adam boyu, en aşağı hâllinin nûru baş parmağında olacak, ba'zan parlayıp ba'zan sönecektir.

13 [**O gün, münâfıkların erkeği kadını, îmân edenlere: «Bize bakın. Nûrunuzla biz de ziyâlanalım.» diyecekler.**]

[**Onlara** (istihzâ ile): **«Arkanıza** (dünyâya) **dönün de nûr arayın.» denilecek.**]

Dönüp arayacaklar. Bir şey bulamayınca, mü'minlere yetişmek için Sırat'a gelecekler.

[**Derken, aralarına kapısı olan bir duvar çekilecek. Onun iç tarafından** (mü'minlerin olduğu yerde) **rahmet, dış tarafında** (da münâfıklardan yana) **azâb vardır.**]

14 [(Duvarın dışında karanlıkta kalan münâfıklar) **mü'minlere nidâ edecekler: «Biz** (dünyâda) **sizinle berâber değil miydik?** (Sizinle birlikte ibâdet etmez, namaz kılıp, oruç tutmaz mıydık?).» **Mü'minler: «Evet, diyecekler,** (zâhiren, bize muvâfakat ederdiniz). **Fakat** (nifâkla) **kendinizi helâk eylediniz.** (Mü'minlere nikbet ve musîbet gelmesine) **muntazır oldunuz.** (İslâm Dîni hakkında) **Şekkettiniz. Sizi Allah Teâlâ'nın emri** (ölüm) **gelinceye kadar, kuruntular** (tûl-i emel ve arzûlarınız aldattı. Hattâ sizi, o aldatıcı Şeytan veya dünyâ) **Allah Teâlâ'ya karşı bile aldattı.»**]

فَٱلْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ
مِنكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ۚ مَأْوَىٰكُمُ ٱلنَّارُ ۖ هِىَ مَوْلَىٰكُمْ ۖ وَبِئْسَ
ٱلْمَصِيرُ ﴿١٥﴾ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَن تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ ٱللَّهِ وَمَا
نَزَلَ مِنَ ٱلْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلُ فَطَالَ

عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ
﴿١٦﴾ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾ إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا
اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

15 [Ey münâfıklar! Bugün, ne sizden ve ne kâfirlerden (azâbtan halâs için) bir fidye alınmaz. Mekânınız Cehennem'dir. Size lâyık olan yer odur. O, ne kötü uğraktır Cehennem!]

16 [Mü'minlerin kalblerine Allah Teâlâ'nın zikri ve hakla nâzil olan Kur'ân'ın tilâvetiyle huşû' ve mülâyemet vakti gelmedi mi? Onlar daha önce kendilerine Kitab verilip de, sonra Peygamberleriyle aralarında uzun zaman geçmiş olması yüzünden kalbleri katılaşmış ve ekserisi fıska dalmış bulunanlar gibi olmasınlar.]

Bu âyet, ağızları ile îmân edip kalbleri ile etmeyen bir cemâat hakkında inmiştir.

17 [Bilin ki Allah Teâlâ, arzı ölümünden sonra diriltir. (Bunun gibi katılaşan kalbleri de zikir ve tilâvetle canlandırır.) İşte aklınız ersin diye, size âyetleri beyân ettik.]

18 [Erkeklerden ve kadınlardan Allah Teâlâ ve Resûlünü tasdîk edenler (yâhûd tasadduk eyliyenler), ve (bu veçhile) Allah Teâlâ'ya gönül hoşluğu ile ödünç verenler için Allah Teâlâ, bu ikrâzlarının mükâfatını kat kat artırır. Onlara, kerîm bir ecîr de vardır.]

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ
وَالشُّهَدَاءُ عِندَ رَبِّهِمْ ۖ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾ اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ
الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ
وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ
مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ
وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ
الْغُرُورِ ﴿٢٠﴾

19 [Allah Teâlâ ve Peygamberlerine îmân edenler yok mu? İşte indallah özü sözü gerçek olanlar, Allah için şehâdet edenler onlardır. Onlar için ecir ve nûr vardır. Kâfir olup, âyetlerimizi tekzîb edenler ise Cehennemliktirler.]

20 [Bilin ki dünyâ hayâtı bir oyundur, bir eğlencedir, bir süstür, aranızda bir tefâhurdur ve mal ve çocukları çoğaltma yarışından ibârettir.]

[Bir yağmur gibidir ki, bitirdiği nebât ekincilerin hoşlarına gider. Fakat sonra o kurur, sen onu sararmış, sonra da bir saman çöpüne dönmüş görürsün. (İşte dünyâ hâyatı budur. Sür'atle zevâl bulur.)]

[(Dünyâ hayât ve zînetiyle iftihâr ve onu ihtiyâr edenler için) Âhirette şiddetli bir azâb vardır. (Dünyâ hayât ve zînetini terk edip Âhiret'i ihtiyâr edenlere ise) Allah Teâlâ'dan mağfiret ve rıdvan vardır. Dünyâ hayâtı, bir aldanış metâından başka bir şey değildir.]

سَابِقُوٓا۟ إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ
ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ ۚ ذَٰلِكَ
فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ ذُو ٱلْفَضْلِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٢١﴾
مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فِىٓ أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ
مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَآ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾

21 [**Rabbiniz celle şânuhden mağfirete, gök ve arz kadar geniş Cennet'e koşun, yarışın! O, Allah Teâlâ'ya ve Peygamberlerine îmân edenler için hazırlanmıştır. Bu, Allah Teâlâ'nın fazlıdır ki, onu dilediğine verir. Allah-ü azîmüşşân, pek büyük bir fazl sâhibidir.**]

22 [(Kahtü galâ gibi) **gerek yeryüzünde, ve gerek (hastalık, yoksulluk, ölüm gibi) nefsinizde vukū' bulan hiçbir musîbet yoktur ki, halk etmemizden önce, bir Kitabta** (Levh-i Mahfûz'da) **yazılı olmasın. Şübhesiz ki bu, Allah Teâlâ'ya göre kolaydır.**]

لِّكَيْلَا تَأْسَوْا۟ عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا۟ بِمَآ ءَاتَىٰكُمْ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ
كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾ ٱلَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ ٱلنَّاسَ
بِٱلْبُخْلِ ۗ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْغَنِىُّ ٱلْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

23 [**Tâ ki,** (Levh'de yazılı olduğunu bilerek) **elinizden çıkana yerinmiyesiniz, ve O'nun size verdiğine tekebbürle sevinmiyesiniz** (belki şükreyliyesiniz. Zîrâ her şeyin mukadder olduğunu bilen, ne verilene sevinir, ve ne verilmiyene yerinir. Sevincini şü-

kürle, musîbetini sabırla geçirir.) **Allah Teâlâ (dünyâ ni'meti ile) kendilerini beğenenleri, öğünenleri sevmez.]**

24 **[Onlar ki, cimrilik ederler. Halka da cimriliği emreylerler. Kim, (malını müstehakkına infâktan) yüz çevirirse şübhe yok ki, Allah Teâlâ (ondan ve onun infâkından) Ganî'dir. Zâtında Mahmûd'dur.]**

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ
وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ ۖ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ
بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ
بِالْغَيْبِ ۚ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا
وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ
وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾

25 **[Celâlim hakkı için, Biz Peygamberlerimizi açık hüccet ve mu'cizelerle gönderdik. Ve berâberlerinde Kitab ve mîzân indirdik, ki insanlar adâleti ayakta tutsunlar.]**

[Bir de, demiri indirdik. Onda hem şedîd bir sertlik ve hem insanlar için nice menfaatler vardır. Tâ ki Allah Teâlâ, kendine (dînine) ve Peygamberlerine gıyâbında yardım edenleri belli etsin. Şübhe yok ki, Allah-ü azîmüşşân, Kavî'dir, Azîz'dir.]

26 **[Celâlim hakkı için, Biz Nûh'u ve İbrâhîm'i (risâletle kavimlerine) gönderdik. Ve zürriyetlerine nübüvvet ve Kitab vedia kıldık. İçlerinden (Peygamber ve Kitablarına îmân edip) hidâyet bulanlar da vardı. Fakat çoğu fâsıktılar.]**

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا
بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ
اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا
عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا
فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾

27 [**Sonra, onların izince, Resûllerimizi birbiri ardısıra gönderdik. Arkalarından da Meryem oğlu Îsâ'yı gönderdik. Ve O'na İncîl'i verdik. Kendisine ittibâ eden (mü'min) lerin kalblerine (birbirlerine karşı) şefkat ve merhamet koyduk.]**

[(Bir bid'at olarak) ihdâs ettikleri rehbânlığa gelince: Onu üzerlerine biz farz kılmamıştık. Allah Teâlâ'yı hoşnûd etmek isteğiyle, onlar ihtira' ve iltizâm etmişlerdi. Böyle iken sonra da ona hakkı ile riâyet etmediler. İçlerinden (gerçek) îmân edenlere ecirlerini verdik. Fakat ekserisi fâsıklardı.]

Rehbâniyet: Büyük bir korku hissiyle, her şeyden el çekerek, zühd ve riyâzetle ibâdette mübâlega etmek, demektir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ
كِفْلَيْنِ مِن رَّحْمَتِهِ وَيَجْعَل لَّكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٨﴾ لِّئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَلَّا
يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِّن فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

28 **[Ey îmân edenler! Allah Teâlâ'dan korkun! Peygamberine de îmân edin! Tâ ki Allah Teâlâ, size rahmetinden iki nasib versin. Ve size, yürürken aydınlık verecek bir nûr bahşeylesin. Günâhlarınızı yarlıgasın. Allah-ü azîmüşşân** (günâhlarından tevbe edenlere) **Gafûr ve** (O'na itâat eyleyenlere) **Rahîm'dir.]**

29 **[Kitab ehli şunu bilsinler ki: Allah Teâlâ'nın fazlından hiçbir şeye kaadir ve nâil olmazlar. Ve bilsinler ki, fazl, Allah Teâlâ'nın elindedir. Onu dilediğine verir. Allah-ü azîmüşşân, pek büyük bir fazl sâhibidir.]**

58 — MÜCÂDİLE SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 22 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

قَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللّٰهِ وَاللّٰهُ
يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ① الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ
مَا هُنَّ أُمَّهَاتِهِمْ إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا
مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللّٰهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ② وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ
مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا ذٰلِكُمْ
تُوعَظُونَ بِهِ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ③

1 [**Allah Teâlâ, kocası hakkında, seninle mücâdele eden, ve Allah'a şikâyette bulunan o kadının sözlerini işitti.**]

Allah Teâlâ (esâsen) ikinizin sözlerini duyuyordu. Şübhe yok ki, Allah-ü azîmüşşân, her şeyi görür ve işitir. Sûre-i celîlenin Atâ'-ya göre, ilk on âyeti Medenî, mütebâkisi Mekkî'dir. Kaadî Beyzâvî ise, aksine olarak, ilk on âyetin Mekkî, mütebâkisinin Medenî olduğunu kaydeder.

Sûre-i celîleye «Kad Semiğ» veyâ «Zıhâr» sûresi de denilir. «Mücâdele» olarak da okunabilir.

İlk dört âyetin Ensâr'dan Evs İbn-i Sâmit'in zevcesi Havle bint-i Sa'lebe hakkında nâzil olduğu mervîdir.

Evs ibn-i Sâmit —ki Ubâde ibn-i Sâmit'in birâderi idi— ihtiyârlamış, titizlenmişti. Bir gün, karısı kendisinden bir şey istedi. O da, öfkelendi, karısına: «**Sen bana anamın zahrı gibisin.**» deyiverdi.

Buna, «**Zihâr**» denilir. Câhiliyyet örfüne göre, bir kimse, karısına bu sözü söylerse, artık o, kendisine harâm olurdu. Bir daha da alamazdı. **Hâdise, İslâm'da ilk Zıhârdır.**

Çok geçmeden Evs, söylediğine pişmân oldu. Karısını çağırdı. Fakat Havle, imtinâ etti.

«**Canım elinde olan Rabbime yemîn ederim ki, sen o sözü söyledikten sonra, Allah ve Resûlü hükmünü verinceye kadar, yanıma gelemezsin. Git, Resûlüllah'a danış.**» dedi.

Fakat Evs: «**Ben utanırım. Resûlüllah'a, bunu soramam.**» dedi. Kadın: «**Öyleyse, ben gider sorarım.**» diyerek hâne-i seâdete gitti.

«**Yâ Resûlüllah!**» dedi. «**Evs, beni tezevvüc ettiği zaman gençtim. Mergubtum. Vaktâ ki yaşım ilerledi, birçok evlâdı oldu, şimdi beni anası gibi kıldı. Kimsesiz bırakıverdi. Eğer bana bir ruhsat bulur da, beni yine onunla geçindirirsen, bildir, Yâ Resûlallah!**»

Aleyhissalâtü vesselâm: «**Ben, şimdiye kadar bu husûsta bir şeyle emrolunmadım. Re'yim harâm olmuşsun.**» buyurdu.

Havle: «**Vallâhi, talâk zikretmedi.**» dedi.

Resûlüllah: «**Harâm olmuşsun.**» dedi.

Havle: «**Kurbanın olayım nazar buyur Yâ Nebîyyallah!**» dedi.

Ve bu husûsda Resûlüllah ile defe'âtle mücâdele etti. Sonra Cenâb-ı Hakk'a şekvâ eyledi:

«**Allahım! Yalnızlığımın şiddetinden, ve bana çok zor gelecek olan ayrılık acısından sana şikâyet ederim. Küçük çocuklarım var. Onları ona bıraksam zây'i olacaklar. Kendime alsam, aç kalacaklar.**» diye ağladı.

Başını göğe kaldırdı: «**Allah'ım Sana şikâyet ederim. Allah'ım! Peygamberinin lisanına bir vahiy indir,**» diye niyâz eyledi.

Henüz huzûr-u seâdetten ayrılmamıştı ki Kur'ân nâzil oldu. Vahyin şiddeti açıldıktan sonra, Resûlüllah:

«**Müjde yâ Havle!**» buyurdu. Ve:

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

den وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ e kadar okudu.

Bunun üzerine Aleyhissalâtü vesselâm, Evs ibn-i Sâmit'i çağırttı:

«**O yaptığın yemîn ile murâdın ne idi?**» buyurdu.

Evs: «**Onun keffâreti var mı?**» dedi.

Aleyhissalâtü vesselâm: «**Bir rakabe âzâdetmeye gücün yeter mi?**» diye sordu.

Evs: «**Hayır, Yâ Resûlallah!**» diye cevâb verdi. «**Ona gücüm yetmez, malımın hepsi gider. Rakabe pahalıdır, benim ise malım az.**»

«**Ona gücün yetmezse, iki ay sırasiyle oruç tutabilir misin?**»

«**Hayır, vallâhi ben günde üç kere yemezsem gözümün feri kaçar.**»

«**O hâlde altmış yoksul doyurabilir misin?**»

«**Hayır Yâ Resûlallah! Meğer ki bana yardım buyurasınız.**»

Bunun üzerine Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz: «**Ben, sana on beş sâ' yardım ederim ve bereketine duâ eylerim.**» buyurdu.

Bu sûretle karı-kocanın aralarını düzeltti.

Hazret-i Âişe (R. Anhâ.) der ki: «**Ne büyüktür o işitmesi; seslerin hepsini ihatâ buyuran Allah tebâreke ve teâlâ, ki kadın Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem hazretlerine çok yavaş, fıs fıs konuşuyordu. Ben yanlarında iken sözlerinin ancak bir kısmını işitebiliyordum. Birçoğunu işitmiyordum. Resûlüllah'a zevcinden şikâyet ediyor: «Yâ Resûlallah! Gençliğimi yedi, karnım ona açıldı** (ona çocuk doğurdum). **Fakat yaşım ilerleyip çocuktan kesildiğim zaman bana zıhâr yaptı. Allah'ım, sana şikâyet ediyorum.**» diyordu. Nihâyet yerinden ayrılmadan

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

âyeti nâzil oldu.

Hazret-i Ömer (R.A.), Havle yanına geldiği vakit, O'na ikrâm ederdi. «**Allah Teâlâ, O'nu dinledi.**» derdi.

Rivâyet edildiğine göre bir gün, Ömer (R.A.), mâiyetindekilerle birlikte giderken, Havle, durmasını istedi. Hazret-i Ömer de durdu. O'na yaklaştı. Elini omuzuna koydu. Ve O'nu dikkat ve i'tinâ ile dinledi.

Hâcetini söyleyip de kadın ayrıldıktan sonra, içlerinden biri:

«Yâ Emîrelmü'minîn! Şu koca karının karşısında Kureyş ricâlini beklettin.» dedi.

Hazret-i Ömer: **«Yazık sana! Kim o biliyor musun. Bu, o kadındır ki Allah Teâlâ yedi göğün üstünde O'nun şikâyetini dinledi. Bu, Havle bint-i Sa'lebe'dir. Vallâhi geceye kadar gitmeseydi, o hâcetini bitirmeden ayrılmazdım.»** buyurdu.

Bu rivâyetlerden şu anlaşılır ki: Neshedilmedikçe örf ve âdet mu'teberdir. Zıhâr hakkında henüz bir hüküm nâzil olmadığı için, Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, örf ve âdete uyarak kadına: **«Harâm olmuşsun.»** buyurmuştur. Bu i'tibârladır ki **«Âdet, muhkemdir.»** kaziyyesi Fıkıhda bir kâide-i külliye ittihâz olunmuştur.

Yukarıda da işâret edildiği veçhile, zıhâr, İslâm'dan evvel, Arap örfünde kat'î bir hürmet ifâde ediyordu. Kur'ân, zıhâr olmak üzere söylenen sözün İslâm'a yakışmaz bir hareket olduğunu ve binâenaleyh, evvel emirde ondan kaçınılmak lâzım geldiğini, maamâfîh, söylenildiği takdîrde de, hiç hükümsüz kalmayıp yine hürmet ifâde edeceğini ve ancak keffâretle telâfi edilebileceğini beyân buyurmuştur. Buna göre, mezkûr örf kısmen ibkâ, kısmen nesh ile tâdil edilmiş, bu sûretle çirkin âdetlerin ıslâhı lüzûmu gösterilmiştir.

2 **[İçinizden zevcelerine zıhâr yapanların zevceleri, hakîkatte onların anaları değildir. Belki anaları, ancak onları doğurandır. O hâlde zıhâr edenler, çirkin ve yalan söz söyler. Şübhe yok ki, Allah Teâlâ** (zıhârdan tevbe edenleri) **afîv ve** (keffâretle günâhını) **mağfiret eyler.]**

3 **[Zevcelerine zıhâr edip de, sonra o sözlerinden dönecek olanlar için, vâcib olan** — birbirleriyle temâs etmeden önce — **bir köle âzadetmektir. Bu hüküm,** (bir daha böyle çirkin bir söz telâffuz etmemeniz için) **bir öğüttür. Allah-ü azîmüşşân, bütün yaptıklarınızdan haberdardır.]**

Zıhârın sûreti: Bir kimsenin karısına: **«Sen, bana anamın sırtı gibisin!»** demesi, yâhûd onu, anasının bakılması kendisine harâm olan bir uzvuna benzetmesi ile olur. Meselâ karısına: **«Sen, bana anamın karnı»** veyâ **«uyluğu»** yâhûd **«ferci gibisin»** derse, zıhâr yapmış olur. **Başka bir uzvuna benzetmekle zıhâr yapmış olmaz.** Kezâ **«Sen, bana anam gibisin.»** diyerek bununla hürmet ve ikrâm kasdederse yine zıhâr yapmış olmaz. Karısını, ninesine veyâ nikâhı harâm olan kız kardeşi, halası, teyzesi gibi bir akrâbasına benzetirse, yine zıhâr yapmış olur.

Zıhârın hükmü; keffâret verinceye kadar karısı ile cimâın harâm olmasıdır.

فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ
مُتَتَابِعَيْنِ مِن قَبْلِ أَن يَتَمَاسَّا ۖ فَمَن لَّمْ يَسْتَطِعْ فَإِطْعَامُ سِتِّينَ
مِسْكِينًا ۚ ذَٰلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۚ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ ۗ
وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ وَقَدْ أَنزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ ۚ
وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُم
بِمَا عَمِلُوا ۖ أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ ۚ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٦﴾

4 [**Kim köle bulamaz** (veyâ köle âzâdına kaadir olmaz) **sa** — birbiriyle temâs etmeden önce — **iki ay aralıksız oruç tutsun!** (İhtiyarlık ve hastalık gibi bir özürle) **buna da güç yetiremezse, altmış yoksulu doyursun. Bu beyân olunan, Allah Teâlâ ve Resûlüne îmân etmeniz** (şerâyi-i İslâmiyeyi kabûl ve câhiliyyet âdetlerini terk eylemeniz) **içindir. Bu hükümler, Allah Teâlâ'nın ta'yîn**

buyurduğu hadlerdir. (Ki tecâvüz etmek olmaz.) **Muhakkak ki** (bunları tanımayıp tecâvüz eden) **kâfirler için** (Âhirette) **elîm bir azâb vardır.**]

5 [**Allah Teâlâ ve Resûlüne** (emir ve nehyinde) **muhâlefet edenler,** (düşmanlık gösterenler) **tıpkı kendilerinden öncekilerin olduğu gibi, hâr ve zelîl helâk olurlar. Halbuki Biz** (o Peygamberin sıdkına ve getirdiğinin sıhhatine delâlet eder) **apaçık âyetler inzâl ettik.** (Âyetlerimizi inkâr eden) **kâfirler için rüsvây edici bir azâb vardır.**]

6 [**O gün ki, Allah Teâlâ onların hepsini** (kabirlerinden) **ba'sedecek ve** (dünyâda hayır ve şer) **işlediklerini haber verecektir. Onlar unutmuşlarsa da, Allah Teâlâ, onları bir bir saymıştır. Allah-ü azîmüşşân, her şeye şâhiddir.** (Her şeyi bilir, ondan hiçbir şey kaybolmaz.)]

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِن نَّجْوَىٰ ثَلَاثَةٍ
إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا أَدْنَىٰ مِن ذَٰلِكَ
وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ
إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَىٰ ثُمَّ
يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ
الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ
فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا
فَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٨﴾

7 [(Yâ Muhammed!) **Görmez misin ki, Allah Teâlâ göklerde ve yerde ne varsa hepsini bilir. Üç kişi gizli konuşmaz ki, mutlaka O, dördüncüleri olmasın. Beş kişi olmaz ki, mutlaka altıncıları O olmasın. Ve nerede bulunurlarsa bulunsunlar, bundan daha az veyâ çok olsalar da, Allah Teâlâ onlarla berâberdir. Sonra da Kıyâmet Günü bütün yaptıklarını kendilerine haber verecektir. Şübhe yok ki, Allah-ü azîmüşşân, her şeyi hakkıyle bilir.**]

Rivâyet edildiğine göre, Rabî'a bin Amr, kardeşi Habîb, Safvan ibn-i Ümeyye, üçü bir gün gizlice konuşuyorlardı. İçlerinden biri: «**Allah, bizim söylediklerimizi bilir mi dersin?**» dedi. Diğeri: «**Ba'zısını bilir, ba'zısını bilmez.**» dedi. Üçüncüsü: «**Ba'zısını bilirse, o hâlde hepsini bilir.**» dedi.

Âyet-i celîlenin nüzûl sebebi, bu olmuştur.

8 [**Bakmaz mısın o kimselere ki, birbirleriyle gizli konuşmaktan nehyolunduktan sonra, o nehyolunduklarına avdet edip, yine gizli gizli** (günâhkârlığı, mü'minlere) **düşmanlığı, ve Resûlüllah'a ısyânı konuşurlar.**]

[**Ve senin yanına geldikleri zaman, Allah Teâlâ'nın sana tahıyyet etmediği şeyle tahıyyet ederler.**]

Tahıyyet: Selâm'dır. Resûlüllah: «Esselâmü aleyke yâ Resûlallah», «Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah,» «Esselâmü aleyke eyyühennebiyyü ve rahmetullahi ve berekâtüh» gibi selâmlarla selâmlanır. Allah Teâlâ da, Peygamberini: «**Ve selâmün alâ ibâdi hilleziynastafâ**», «Ve selâmün alelmürseliyn.», «**Yâ eyyühelleziyne âmenû sallû aleyhi sellimû teslimâ.**» gibi salât ve selâm ile tahıyyetde bulunmuştur.

Yahûdîler huzûr-u seâdete geldikleri zaman: «**Esselâmü aleyk** (Sana selâm olsun) yerine: «**Essâmü aleyk** (Sana ölüm olsun» derlerdi. Aleyhissalâtü vesselâm da sadece «**Aleyküm**» (Size olsun», diye cevâb verirdi. **Essâm**, ölüm demektir.

[**Ve aralarında: «Şâyed** (Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem Peygamber olsa,) **Allah Teâlâ, bu sözlerimizden dolayı, bize azâb etmez miydi?» derler. Onlara, girecekleri Cehennem kifâyet eder. O, ne çirkin mekândır.**]

ne verir. Günâhkârlara mağfiret, tâat ehline rahmet, eyler. Her şeyi, her işi dilediği gibi halk ve tahvîl eder.

30 [**İmdi, Rabbiniz celle şânühun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?**]

31 [**Ey** (ağır bir yük altında bulunan) **ins ve cin! Yakında** (hesâb ve cezânız için) **size teveccüh edeceğiz.**]

32 [**İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?**]

33 [**Ey cin ve ins cemâati! Şâyed** (kazâ ve ölümden halâs olmak için) **göklerin ve yerin kenarından çıkıp gitmeye gücünüz yeterse, haydi çıkın, gidin! Fakat, aslâ çıkamazsınız. Ancak bir kuvvetle çıkabilirsiniz** (ki, bu da bir emr-i muhâldir. Böyle bir kuvvetiniz yoktur.)]

Cin ve ins, filhakîka kadir ve i'tibârı hâizdir. Fakat arz ve semâ kuvvetlerinin üstüne çıkacak derecede bir kuvvet ve saltanata sâhib değildirler. Onun için çıkamazsınız. Daha doğrusu, Allah Teâlâ tarafından bahşedilecek bir kuvvet veyâ bir ferman olmadıkça çıkamaz ve kaçamazsınız. Bu söz, onlara Âhiret'de söylenecek diyenler de vardır.

34 [**İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?**]

35 [(Kıyâmet Günü) **üzerinize alevli ateş ve erimiş bakır dökülür. Siz, o azâbtan kurtulamazsınız.**]

36 [**İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?**]

37 [**Gök yarılıp da gül renginde kırmızı sahtiyân gibi, kızıllaştığı zaman.**]

38 [**İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?**]

39 [**O gün, ne ins ve ne cinne günâhlarından sorulmaz.**]

40 [**İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?**]

41 [**Günâhkârlar** (siyah yüzleri ve mavi gözleriyle) **sîmalarından bilinir de, perçemlerinden ve ayaklarından yakalanır** (Cehennem'e sürülür, baş aşağı ateşe atılırlar.)]

42 [**İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?**]

هَٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾ يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ آنٍ ﴿٤٤﴾

43, 44 [«İşte bu, günâhkârların tekzîb ettikleri Cehennem'dir» (denilir). Onlar, o Cehennem ateşiyle, kaynar su arasında dönüp dolaşırlar.]

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

﴿٤٧﴾ ذَوَاتَا أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾ فِيهِمَا

عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾ فِيهِمَا مِنْ كُلِّ

فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ ﴿٥٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾ مُتَّكِئِينَ

عَلَىٰ فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ ﴿٥٤﴾

45 [İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

46 [(Hesâb için) Rabbinin huzûrunda durmaktan korkanlar için iki Cennet vardır. (Biri Adn ve diğeri Naîm Cenneti.)]

Yâhûd iki Cennet'den biri insan, diğeri cin tâifesinin Allah'dan korkanları içindir.

İki fırkadan herkese ikişer Cennet vardır, diye tefsîr olunduğuna göre; Cennetlerin biri i'tikadı, biri de ameli için verilecektir. Yâhûd biri tâat işlediği, diğeri muhâlefetten kaçındığı içindir. Cennetlerin biri rûhânî, biri cismânîdir ma'nâsına da gelebilir.

47 [İmdi, Rabbiniz celle şânuh'un hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

48 [Bu Cennetler, çeşid çeşid ağaçlarla doludur.]

49 [İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

50 [**Bu iki Cennette (Tesnîm ve Selsebîl adlı) iki pınar akar.**]

51 [**İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?**]

52 [**Bu iki Cennette, her meyvadan çifter çifter vardır.**]

Biri, dünyâda bilinen; diğeri bilinmeyen; veyâ biri yaş, biri kuru; yâhûd biri acı, diğeri tatlı iki çeşid.

53 [**İmdi, Rabbiniz celle şânuh'un hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?**]

54 [**Onlar (O Allah Teâlâ'dan korkanlar) orada astarları (yeşil) dîbâdan döşekler üzerinde yaslanırlar. Her iki Cennet'in devşirilecek meyvaları onlara yakındır.** (Onları ayakta iken, otururken, yatarken zahmetsizce alıverir, yerler.)]

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾ فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ
لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ﴿٥٦﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا
تُكَذِّبَانِ ﴿٥٧﴾ كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا
تُكَذِّبَانِ ﴿٥٩﴾ هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ ﴿٦٠﴾ فَبِأَيِّ
آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾ وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا
تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾ مُدْهَامَّتَانِ ﴿٦٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾

55 [**İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?**]

56 [**Oralarda (o iki Cennet'in köşk ve saraylarında) gözlerini yalnız zevclerine hasretmiş, onlardan evvel kendilerine ne ins ve ne cin dokunmamış hûrîler vardır.**]

57 [**İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?**]

58 [**(O hûrîlerin) Sanki her biri yâkût ve mercândır.**]

59 [İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

60 [(Amelde) ihsânın mükâfatı, ancak (sevâbla) ihsândır.]

61 [İmdi, Rabbınız celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

62 [Bu iki Cennetten başka iki Cennet daha vardır.]

63 [İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

64 [(Bu iki Cennet, siyaha mâil) koyu yeşil renklidir.]

65 [İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾
فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ ﴿٦٨﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٩﴾

66 [İçlerinde, suları feverân eden iki pınar vardır.]

67 [İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

68 [Yine bu iki Cennette çeşid çeşid meyvalar, hurma ve nar vardır.]

69 [İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ ﴿٧٠﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧١﴾ حُورٌ
مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ ﴿٧٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٣﴾ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ
إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ﴿٧٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٥﴾
مُتَّكِئِينَ عَلَىٰ رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ ﴿٧٦﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا
تُكَذِّبَانِ ﴿٧٧﴾ تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

70 [Bu Cennetlerin içlerinde; güzel huylu, güzel yüzlü hûrîler vardır.]

71 [İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

72 [Çadırlar içinde, gözlerini yalnız zevclerine hasretmiş hûrîler vardır.]

73 [İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

74 [Bunlara, onlardan evvel, ne ins ve ne cin dokunmamıştır.]

75 [İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

76 [Onlar (serîrler üzerine konulmuş) yeşil yastıklara yaslanır. Güzel (nefis) döşeklere otururlar.]

77 [İmdi, Rabbiniz celle şânuhun hangi ni'metlerini tekzîb edebilirsiniz?]

78 [Azamet, saltanat ve ikrâm sâhibi Rabbinin adı çok yücedir, münezzehtir.]

Bir hâdîs-i şerîfde: «Yâ zelcelâli vel'ikrâm'a devâm edin. Duânızda çok söyleyin.» buyurulmuştur.

Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz; bir gün, bir adamın, namaz kıldıktan sonra, duâsında: «Allahümme inniy es'elüke biene lekelhamd lâ ilâhe illâ entelmennân bedikessemâvâtü vel'ard zülcelâli vel'ikrâm yâ hayyü yâ kayyûm» dediğini işitmişler ve ashâbına şöyle buyurmuşlardır:

«Biliyor musunuz? Ne ile duâ etti?»

«Allah ve Resûlü daha iyi bilir.»

«Nefsim yed-i kudretinde olan Zât-ı Ecell'e yemîn ederim ki, Allah'a en büyük ismiyle duâ etti. O ism-i A'zam ki, onunla çağırıldığı vakit icâbet buyurur ve onunla istenildiği vakit verir.»

Hazret-i Âişe Radiyallahü Anhâ'dan; Aleyhissalâtü vesselâm Efendimizin namazdan çıktıktan sonra: «Allahümme entesselâmü ve minkesselâm tebârekte yâ zelcelâli vel'ikrâm» diyecek kadar oturdukları mervîdir.

56 — VÂKIA SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 96 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۝١ لَيْسَ لِوَقْعَتِهَا كَاذِبَةٌ ۝٢ خَافِضَةٌ رَّافِعَةٌ ۝٣
إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا ۝٤ وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا ۝٥ فَكَانَتْ هَبَاءً مُّنْبَثًّا ۝٦

1, 2, 3, 4, 5, 6 [**Kıyâmet kopunca, ki vukûunu tekzîbeden kimse yoktur. (O gün Allah Teâlâ, adille düşmanlarını Esfel-i sâfilîn'e) indirir. (Evliyâsını Âlâ-yi illiyyîn'e) yükseltir. Yer şiddetle sarsıldığı (binâlar münhedim), dağlar, parça parça ufalanıp toz gibi dağıldığı zaman.]**

وَكُنتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ۝٧ فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ۝٨
وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ۝٩

7, 8, 9 [**İşte o gün, sizler üç sınıf olursunuz: (Biri amel defterleri sağ ellerine verilen) ashâb-ı meymene, (sağ taraf ehli, uğurlular) ama ne ashâb-ı meymene? (Ne bahtiyardır onlar, diğeri amel defterleri sol ellerine verilen) ashâb-ı meş'eme (sol taraf ehli, uğursuzluğa uğrayanlar) ama ne ashâb-ı meş'eme? (Onlar da ne bedbahdırlar.)]**

Meymene: Sağ kol, sağ taraf, yâhûd meymenet, yümn ve bereket ma'nâlarına gelir.

Meş'eme de: Sol kol, sol taraf, yâhûd, yümnün zıddı şeâmet, uğursuzluk ma'nâlarına gelir.

Ashâb-ı Meymene'ye, Ashâb-ı Yemîn denildiği gibi; Ashâb-ı Meş'eme'ye, Ashâb-ı Şimâl de denir.

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ ﴿١٠﴾

10 [**Bir de** (Hakk'a kullukta, îmân ve tâatte, hayrâta müsâreatte) **ileri geçenler ki, ileri geçmişlerdir.**]

أُولَٰئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ﴿١١﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿١٢﴾

11, 12 [**İşte bunlar, Naim Cennetlerinde en yüksek derecelere yaklaştırılmış olanlardır.**]

ثُلَّةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾ وَقَلِيلٌ مِّنَ الْآخِرِينَ ﴿١٤﴾ عَلَىٰ سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾
مُّتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ ﴿١٦﴾

13, 14, 15, 16 [**Çoğu, evvelki ümmetlerden, birazı da sonrakilerdendir. Onlar,** (Cennette) **altından örülmüş,** (inci, yâkût ve zümrütle işlenmiş) **serîrlere karşılıklı yaslanırlar.**]

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ ﴿١٧﴾ بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِّن
مَّعِينٍ ﴿١٨﴾

17, 18 [**Dâim tâze** (aynı yaş ve tarâvette) **kalan genç çocuklar, kaynağından doldurulmuş şarablarla dolu destiler, ibrikler ve kadehlerle etraflarında dolaşır ve hizmet ederler.**]

لَّا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنزِفُونَ ﴿١٩﴾

19 [**Onların o şarabtan** (sarhoş olup da) **başları ağrımaz, akıllarına da halel gelmez.**]

وَفَٰكِهَةٍ مِّمَّا يَتَخَيَّرُونَ ﴿٢٠﴾ وَلَحْمِ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾

20, 21 [**Onlara, beğendikleri meyvaların her çeşidinden ve istedikleri kuş etlerinden verilir.**]

Rivâyete göre; Cennette insanın canı kuş eti isteyecek ve hemen istediği şekilde bir tabak içinde önünde hazır bulacaktır. Ondan dilediği kadar yedikten sonra kuş yine eski hâline dönüp uçacaktır.

وَحُورٌ عِينٌ ﴿٢٢﴾ كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ ﴿٢٣﴾
جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

22, 23, 24 [**Onlar için (Cennette) işledikleri güzel amellerine bir mükâfat olmak üzere, (el dokunmamış, sadefinde) saklı bir inci gibi, kara gözlü hûrîler de vardır.**]

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا ﴿٢٥﴾ إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾

25, 26 [**Onlar, orada, (o Naîm Cennetlerinde) ne boş bir söz ve ne günâhı mûcib bir şey işitmezler. İşittikleri ancak: «Selâm, selâm»dır.**]

وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ ﴿٢٧﴾

27 [**Ve Ashâb-ı Yemîn, ama ne Ashâb-ı Yemîn!** (Ne bahtiyardır onlar)!]

Bu Ashâb-ı Yemîn cümlesi أُولَٰئِكَ الْمُقَرَّبُونَ (âyet: 11) üzerine ma'tûftur. Daha evvel de işâret ettiğimiz gibi, Ashâb-ı Yemîn, Ashâb-ı Meymene'dir. Kıyâmet Günü amel defterleri sağlarından verilecektir. Ashâb-ı Yemîn, yemininde sâdık, ahdine vefâkâr, işine sâhib bahtiyarlar demek de olabilir. Mukâbili: hânislik, yümünsüzlüktür.

فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ﴿٢٨﴾ وَطَلْحٍ مَّنضُودٍ ﴿٢٩﴾ وَظِلٍّ مَّمْدُودٍ ﴿٣٠﴾ وَمَاءٍ
مَّسْكُوبٍ ﴿٣١﴾ وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ ﴿٣٢﴾ لَّا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾
وَفُرُشٍ مَّرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾

28, 29, 30. 31, 32, 33, 34 [**Ki dikensiz Arabistan kirazı, meyvaları kat kat olmuş muz ağaçları altında, (fecirle, Güneş'in tulûu arasındaki sabah gölgesi gibi) yayılmış gölgelerde, akarsu başlarındadırlar. Aslâ tükenmiyen ve yenilmesi menedilmiyen bol bol meyvalar arasındadırlar. Yüksek (yâhûd kadri yükseltilmiş) döşekler üzerindedirler.**]

Ebû Übeyde: «**Burada döşekten murâd, kadınlardır. Yükseklik de ma'nevî yükseklik, yânî rif'at ve kadirleridir.**» demiştir.

إِنَّا أَنشَأْنَاهُنَّ إِنشَاءً ﴿٣٥﴾ فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا ﴿٣٦﴾ عُرُبًا أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾
لِّأَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٣٨﴾

35, 36, 37, 38 [**Gerçekten Biz, Ashâb-ı Yemîn için, hûrîleri yepyeni bir yaratışla yarattık. (Dâimâ zevcelerinin tekarrüblerinde) bâkir, kocalarına düşkün ve aynı yaşta kıldık.**]

Hepsi otuzüçer yaşında olacak, çocuk doğurmayacak, hûrîlerden daha güzel ve kocalarına âşık olacaklar.

ثُلَّةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٩﴾ وَثُلَّةٌ مِّنَ الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾

39, 40 [**Bunların birçoğu, evvelki ümmetlerden, birçoğu da sonrakilerdendir.**]

وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ ﴿٤١﴾

41 [**Ashâb-ı Şimâl ise, ne Ashâb-ı Şimâl** (Ne bedbahdtır onlar!)]

فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ ﴿٤٢﴾ وَظِلٍّ مِّن يَحْمُومٍ ﴿٤٣﴾ لَّا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾

42, 43, 44 [**Onlar, ateşin** (mesâmâta nüfûz eden) **sıcaklığı ve kaynar bir su içinde ve kara bir duman gölgesindedirler. Ki bu gölge ne serin, ne de faydalı değildir.**]

إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَٰلِكَ مُتْرَفِينَ ﴿٤٥﴾ وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنثِ الْعَظِيمِ ﴿٤٦﴾

45, 46 [**Zîrâ onlar, evvelce** (dünyâda iken) **şehvetlerine münhemiktiler. Ve o büyük günâhta** (şirkte ve ba'si inkârda) **musırdılar.**]

وَكَانُوا يَقُولُونَ أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٤٧﴾ أَوَآبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ﴿٤٨﴾

47, 48 [**Ve: «Ölüp de toprak ve bir yığın kemik olduktan sonra biz ve evvelki babalarımız tekrar dirilir miyiz?» diyorlardı.**]

قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ﴿٤٩﴾ لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٥٠﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيُّهَا الضَّالُّونَ الْمُكَذِّبُونَ ﴿٥١﴾ لَآكِلُونَ مِن شَجَرٍ مِّن زَقُّومٍ ﴿٥٢﴾ فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٥٣﴾ فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ ﴿٥٤﴾ فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهِيمِ ﴿٥٥﴾

49, 50, 51, 52, 53, 54, 55 [**De ki: «Muhakkak ki evvelkiler de, sonrakiler de (Allah indinde) ma'lûm bir günün muayyen vaktinde toplanacaklardır.» Sonra, siz ey (doğru yoldan) sapanlar ve (ba'si) tekzîb eyleyenler! Muhakkak ki zakkum ağacından yiyecek, karınlarınızı onunla dolduracaksınız. Üstüne de o kaynar sudan hüyam illetine uğramış (suya doymak bilmez) develer gibi içeceksiniz.**]

Hüyâm: Develere ârız olan istiskâya benzer bir susuzluk hastalığıdır.

هَٰذَا نُزُلُهُمْ يَوْمَ الدِّينِ ﴿٥٦﴾ نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ ﴿٥٧﴾

56 [**İşte bu** (zakkum ve kaynar su) **Cezâ Günü'nde, onlar için hazırlanacak ziyâfetdir.**]

57 [**Sizi** (yoktan), **Biz yarattık. O hâlde, niçin** (ba'se) **inanmıyorsunuz?**]

Hiç yoktan sizi halk eden, iâdeye de kaadir değil midir?

أَفَرَأَيْتُم مَّا تُمْنُونَ ﴿٥٨﴾ ءَأَنتُمْ
تَخْلُقُونَهُۥٓ أَمْ نَحْنُ الْخَٰلِقُونَ ﴿٥٩﴾ نَحْنُ قَدَّرْنَا بَيْنَكُمُ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ
بِمَسْبُوقِينَ ﴿٦٠﴾ عَلَىٰٓ أَن نُّبَدِّلَ أَمْثَٰلَكُمْ وَنُنشِئَكُمْ فِى مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

58, 59 [**Bana haber verin. (Rahimlere) döktüğünüz meniyi? Onu siz mi yaratıyorsunuz? (Siz mi takdîr ve tasvîr edip insan şekline sokuyorsunuz,) yoksa yaratan Biz miyiz?**]

60, 61 [**Aranızda ölümü Biz takdîr ettik. (Helâk edip) yerinize benzerinizi getirmekten ve bilemiyeceğiniz bir şekilde sizi tekrar yaratmaktan âciz değiliz.**]

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾ أَفَرَءَيْتُم مَّا تَحْرُثُونَ
﴿٦٣﴾ ءَأَنتُمْ تَزْرَعُونَهُۥٓ أَمْ نَحْنُ الزَّٰرِعُونَ ﴿٦٤﴾ لَوْ نَشَآءُ لَجَعَلْنَٰهُ

حُطَٰمًا فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُونَ ﴿٦٥﴾ إِنَّا لَمُغْرَمُونَ ﴿٦٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ
﴿٦٧﴾ أَفَرَءَيْتُمُ ٱلْمَآءَ ٱلَّذِى تَشْرَبُونَ ﴿٦٨﴾ ءَأَنتُمْ أَنزَلْتُمُوهُ مِنَ ٱلْمُزْنِ
أَمْ نَحْنُ ٱلْمُنزِلُونَ ﴿٦٩﴾ لَوْ نَشَآءُ جَعَلْنَٰهُ أُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

62 [Her hâlde, ilk yaradılışınızı bildiniz. O hâlde, ne diye (ikinci yaradılışı) düşünmüyorsunuz?]

63, 64 [Bana haber verin ektiğiniz tohumu, onu bitiren siz misiniz, yoksa Biz miyiz?]

65, 66, 67 [Şâyed dileseydik Biz, onu (dânesiz) bir saman çöpü yapardık da taaccüb eder (tasalanır, sa'yinize nedâmet eyler) diniz. «(Tohumlarımız helâk oldu, mahvolduk. Yaptığımız masraflar boşa gitti, borçlandık), her hâlde çok ziyandayız. Daha doğrusu, umduğumuzdan mahrûm kaldık.» derdiniz.]

68, 69 [Haber verin Bana, içtiğiniz tatlı suyu, beyaz buluttan siz mi indirdiniz? Yoksa (kudretimizle) indiren Biz miyiz?]

70 [Şâyed dileseydik, onu içilmez tuzlu bir acı su yapardık. O hâlde, niçin şükretmiyorsunuz?]

أَفَرَءَيْتُمُ ٱلنَّارَ ٱلَّتِى تُورُونَ ﴿٧١﴾ ءَأَنتُمْ أَنشَأْتُمْ شَجَرَتَهَآ أَمْ نَحْنُ
ٱلْمُنشِـُٔونَ ﴿٧٢﴾ نَحْنُ جَعَلْنَٰهَا تَذْكِرَةً وَمَتَٰعًا لِّلْمُقْوِينَ ﴿٧٣﴾ فَسَبِّحْ
بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾ فَلَآ أُقْسِمُ بِمَوَٰقِعِ ٱلنُّجُومِ ﴿٧٥﴾
وَإِنَّهُۥ لَقَسَمٌ لَّوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿٧٦﴾ إِنَّهُۥ لَقُرْءَانٌ كَرِيمٌ
﴿٧٧﴾ فِى كِتَٰبٍ مَّكْنُونٍ ﴿٧٨﴾ لَّا يَمَسُّهُۥٓ إِلَّا ٱلْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾
تَنزِيلٌ مِّن رَّبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٨٠﴾

71, 72 [**Bana haber verin, o ağaçtan çakmakta olduğunuz ateşi! Onun ağacını siz mi yarattınız, yoksa yaratan Biz miyiz?]**

73 [**Biz, onu (basîret ehli için) bir ibret ve çöl yolcularına bir menfaat kıldık.]**

74 [**O hâlde, Rabbin Teâlâ'yı, o büyük ismiyle tesbîh ve tenzîh et!]**

75, 76, 77, 78, 79, 80 [**Yıldızların mevkilerine (battıkları yere) yemîn ederim ki, bilseniz bu ne büyük bir yemîndir, muhakkak ki o, kerîm, (faydalı, feyizli) bir Kur'ân'dır. Ki masûn bir Kitabta (Levh-i Mahfûz'da) dır. Ona ancak pâk olanlar el sürebilir. O, Rabbil'âlemîn tarafından inzâl olunmuştur.]**

Temiz olmayan kimse, Kur'ân'a el süremez. Binâenaleyh cünüb, abdestsiz, hayz ve nifâslı kimseler mushafa el süremez; onu eline alamazlar.

أَفَبِهَٰذَا الْحَدِيثِ أَنتُم مُّدْهِنُونَ ﴿٨١﴾ وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ
تُكَذِّبُونَ ﴿٨٢﴾ فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ ﴿٨٣﴾ وَأَنتُمْ حِينَئِذٍ تَنظُرُونَ
﴿٨٤﴾ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنكُمْ وَلَٰكِن لَّا تُبْصِرُونَ ﴿٨٥﴾ فَلَوْلَا إِن كُنتُمْ
غَيْرَ مَدِينِينَ ﴿٨٦﴾ تَرْجِعُونَهَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾

81, 82 [**Şimdi siz, bu sözü mü hakîr görüyorsunuz. Ve rızkınızı (Kur'ân'dan haz ve nasîbinizi) tekzîbiniz mi kılacaksınız?]**

Yağmur yağsa, Mekke müşrikleri «**Bu yağmur, bize filân yıldızın doğması verdi.**» diyerek onu Allah'dan başkasına nisbet ederler, böylece Kur'ân'ı tekzîb eylerlerdi.

83, 84, 85 [**Bir muhtazırın rûhu boğazına geldiği zaman, siz ler, bakar dursunuz.** (Ona bir faydanız olmaz). **Halbuki Biz, ona** (ilim, kudret ve tasarrufumuz yönünden) **daha yakınız. Fakat siz** (yakınlığımızı) **idrâk etmezsiniz.]**

86, 87 [**Mâdem ki cezâ görmiyecekmişsiniz, o rûhu niçin geri çevirmiyorsunuz? Şâyed da'vânızda sâdıklardansanız.]**

Bilin ki, bu sizin için mümkün değildir. O, başkasının, Allah Teâlâ'nın elindedir. O'na îmân edin!

فَأَمَّآ إِن كَانَ مِنَ ٱلْمُقَرَّبِينَ ﴿٨٨﴾ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ
وَجَنَّتُ نَعِيمٍ ﴿٨٩﴾ وَأَمَّآ إِن كَانَ مِنْ أَصْحَٰبِ ٱلْيَمِينِ ﴿٩٠﴾ فَسَلَٰمٌ لَّكَ
مِنْ أَصْحَٰبِ ٱلْيَمِينِ ﴿٩١﴾ وَأَمَّآ إِن كَانَ مِنَ ٱلْمُكَذِّبِينَ ٱلضَّآلِّينَ
﴿٩٢﴾ فَنُزُلٌ مِّنْ حَمِيمٍ ﴿٩٣﴾ وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ ﴿٩٤﴾ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ
حَقُّ ٱلْيَقِينِ ﴿٩٥﴾ فَسَبِّحْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾

88, 89 [**Eğer o** (vefât eden) **mukarreblerden** (ileri geçenlerden) **ise, onun için rahatlık, rahmet, güzel bir rızık ve Naîm Cenneti vardır.**]

90, 91 [**Fakat,** (vefât eden) **Ashâb-ı Yemînden ise** (ihtizâr hâlinde, veyâ kabirde, yâhûd Sırat'ta) **«Ashâb-ı Yemînden sana selâm.» denir.**]

Bu selâm, ona Cennet ehlinden olduğuna müjdedir.

92, 93, 94 [**Şâyed** (vefât eden) **tekzîb edenlerden, sapıklardansa, ona kaynar su ziyâfeti verilir ve Cehennem'e atılır.**]

95 [**Bu,** (sûrede zikrolunanlar) **şübhesiz hak ve yakîndir.**]

96 [**O hâlde Rabbin Teâlâ'yı, o büyük ismiyle tesbîh ve tenzîh et!**]

Peygamber (S.A.V.): **«İki kelime vardır ki dile hafîf, terâzîde ağırdır. Sübhânallahi ve bihamdihî sübhânallahi'l-Azîm.»** buyurmuştur.

Bir hadîs-i şerîfde:

«Kim her gece Vâkı'a Sûresini okursa, ona hiçbir vakit fakîrlik, yoksulluk isâbet etmez.» buyurulmuştur.

Diğer bir hadîs-i şerîfde de:

«Vâkı'a Sûresi gınâ sûresidir. Onu çocuklarınıza belletiniz.» buyurulmuştur.

57 — HADÎD SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 29 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾ لَهُ مُلْكُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ يُحْيِي وَيُمِيتُ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾ هُوَ الْأَوَّلُ
وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾

1 [**Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi** (O'nun zât ve sıfâtına lâyık olmayan her şeyden) **O'nu tesbîh ve tenzîh etmektedir. O, öyle Azîz öyle Hakîm'dir.**]

2 [**Göklerin ve yerin mülkü O'nundur.** (Onda dilediği gibi tasarruf eder.) **Diriltir ve öldürür. O, her şeye kaadirdir.**]

3 [**Evvel O, Âhir O, Zâhir O, Bâtın O'dur. O, her şeyi hakkıyle bilendir.**]

Allah Teâlâ, «**Evvel**'dir: Bütün varlıklardan önce vardır. O'nun varlığının başlangıcı yoktur. Bütün mevcûdâtı O yaratmıştır.

Âhir'dir: Bütün müsebebât (yânî, bir sebeble meydana gelen şeyler) O'nda nihâyet bulur. Varlığının nihâyeti yoktur.

Zâhirdir: Varlığı, bir çok delîllerle meydandadır.

Bâtındır: Zâtının hakîkatını akıl idrâk edemez. O, her şeyi bilir. **O'na göre; zâhir, bâtın** (açık, kapalı) **müsâvîdir.**

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ
عَلَى الْعَرْشِ ۖ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ
وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ۖ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ
﴿٤﴾ لَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥﴾ يُولِجُ اللَّيْلَ
فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ ۚ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٦﴾

4 [Gökleri ve yeri ve aralarındakini altı günde yarattıktan sonra, Arş üzerine istivâ eden O'dur.]

[(Yağmur gibi, tohumlar gibi, ölüler gibi) yere giren, (nebâtlar ve mâdenler gibi) yerden çıkan, (yağmur, kar ve Melekler gibi) semâdan inen ve (Melekler, rûhlar, iyi ve kötü ameller ve duâlar gibi) semâya yükselen her şeyi O, bilir.]

[Ve, her nerede olursanız olun, ilim ve kudreti sizinledir. Hayır ve şer bütün yaptıklarınızı görür.]

5 [Göklerin, yerin ve aralarındakilerin mülk ve tasarrufu O'nundur. Bütün işler ancak Allah'a ircâ olunur.]

6 [Geceyi gündüze, gündüzü geceye O idhâl eder. Bütün kalblerin künhünü (îmân ve küfrü) O, bilir.]

آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُم مُّسْتَخْلَفِينَ فِيهِ ۖ فَالَّذِينَ
آمَنُوا مِنكُمْ وَأَنفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾ وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِن كُنتُم
مُّؤْمِنِينَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَىٰ عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَكُم
مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۚ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٩﴾

7 [**Allah Teâlâ'ya ve Resûlüne îmân edin! Ve tasarrufta sizi istihlâf buyurduğu şeylerden O'nun yoluna infâk eyleyin! (Hakîkatte, hepsi Allah Teâlâ'nındır, sizin değil!) Sizden îmân edip de (mallarını Allah yolunda) infâk edenler için pek büyük bir ecir vardır.**]

8 [**Size ne oluyor ki, Allah Teâlâ'ya îmân etmiyorsunuz? (da küfürde ısrâr ediyorsunuz). Halbuki Resûlü, sizi Rabbiniz celle şânuha îmân etmeniz için da'vet ediyor. Allah Teâlâ, sizden bu husûsda (elestü birabbiküm bezminde) mîsak da almıştı. Gerçek îmân edecekseniz (koşun).**]

9 [**O, dur ki, sizi (küfür) karanlıklar (ın) dan (îmân) aydınlık (ın) a çıkarsın diye, kuluna apaçık âyetler inzâl ediyor, muhakkak ki Allah Teâlâ, Raûf'dur, Rahîm'dir.**]

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
لَا يَسْتَوِي مِنكُم مَّنْ أَنفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُولَٰئِكَ أَعْظَمُ
دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أَنفَقُوا مِن بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ
الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾ مَّن ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ
قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

10 [**Size ne oluyor ki, malınızı fîsebilillâh infâk etmiyorsunuz?**]

[**Halbuki göklerin ve yerin mîrâsı Allah Teâlâ'nındır.**]

Herkes ölür, her ne kalırsa Allah'ın olur.

[**Aranızda Mekke'nin fethinden önce infâk ve kıtâl edenler, (fetihten sonra edenlerle indallâh, fadl ve sevâbta) müsâvî olmaz. Onlar, derece ve mertebe bakımından, fetihten sonra infâk ve kıtâl edenlerden daha büyüktür.**]

Bu âyet-i celîlenin Hazret-i Ebû Bekrissıddîk (R.A.) hakkında nâzil olduğu mervîdir.

Müslümanlığı ilk def'a O kabûl etmiş; malını Allah yolunda harcamıştır. Hz. Ömer (R.A.) demiştir ki:

«Bir def'a Peygamber (S.A.V.)'in yanında idim. Ebû Bekir de orada idi. Enine bir aba giymiş; göğsünü hilâl ile tutturmuştu. O anda Cebrâîl Aleyhisselâm indi ve: Sebebi nedir ki Ebû Bekir'i bu kılıkda gördüm? dedi. Peygamber (S.A.V.); Çünkü O, malını fetihden önce Allah yolunda sarf etti, diye cevâb verdi. Cebrâîl Aleyhisselâm:

— Allah, O'na selâm etti ve fakîrliğinden dolayı Benden râzı mı değil mi sorî emrini verdi, dedi. Peygamber (S.A.V.), bunu Ebû Bekir'e haber verince; Ebû Bekir:

— Ben, Rabbim celle şânühuye hiç gücenir miyim! Bil'âkis ben, O'ndan râzıyım, dedi.»

[Maamâfîh Allah Teâlâ, her birine hüsnâyı (Cennet'i) va'detti. Allah-ü azîmüşşân, amellerinizin zâhir ve bâtınına Habîr'dir.]

11 [Kimdir o? Ki (malından) gönül hoşluğu (ve ihlâs) ile Allah Teâlâ'ya ödünç verir. Allah Teâlâ, onun mükâfatını katlar. Onun için, kerîm bir ecir vardır.]

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَىٰ نُورُهُم بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِم
بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ ذَٰلِكَ
هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ
لِلَّذِينَ آمَنُوا انظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِن نُّورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ
فَالْتَمِسُوا نُورًا ۚ فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَّهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ
وَظَاهِرُهُ مِن قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾ يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُن مَّعَكُمْ ۖ قَالُوا بَلَىٰ
وَلَٰكِنَّكُمْ فَتَنتُمْ أَنفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ
الْأَمَانِيُّ حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَغَرَّكُم بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿١٤﴾

12 [**O gün, erkek ve kadın mü'minleri görürsün ki** (tevhîd) **nûrları önlerinde ve sağlarında koşar.** (Melekler onlara): **«Bugün müjdeler olsun size ki, içlerinde dâim kalmak üzere,** (ağaçları) **altından ırmaklar akan Cennetlere gireceksiniz.» derler. İşte, en büyük fevz budur.**]

İbn-i Mes'ûd (R.A.)'un beyânına göre; o gün herkesin nûru ameli nisbetinde olacaktır. Kiminin nûru hurma ağacı gibi, kiminin adam boyu, en aşağı hâllinin nûru baş parmağında olacak, ba'zan parlayıp ba'zan sönecektir.

13 [**O gün, münâfıkların erkeği kadını, îmân edenlere: «Bize bakın. Nûrunuzla biz de ziyâlanalım.» diyecekler.**]

[**Onlara** (istihzâ ile): **«Arkanıza** (dünyâya) **dönün de nûr arayın.» denilecek.**]

Dönüp arayacaklar. Bir şey bulamayınca, mü'minlere yetişmek için Sırat'a gelecekler.

[**Derken, aralarına kapısı olan bir duvar çekilecek. Onun iç tarafından** (mü'minlerin olduğu yerde) **rahmet, dış tarafında** (da münâfıklardan yana) **azâb vardır.**]

14 [(Duvarın dışında karanlıkta kalan münâfıklar) **mü'minlere nidâ edecekler: «Biz** (dünyâda) **sizinle berâber değil miydik?** (Sizinle birlikte ibâdet etmez, namaz kılıp, oruç tutmaz mıydık?).» **Mü'minler: «Evet, diyecekler,** (zâhiren, bize muvâfakat ederdiniz). **Fakat** (nifâkla) **kendinizi helâk eylediniz.** (Mü'minlere nikbet ve musîbet gelmesine) **muntazır oldunuz.** (İslâm Dîni hakkında) **Şekkettiniz. Sizi Allah Teâlâ'nın emri** (ölüm) **gelinceye kadar, kuruntular** (tûl-i emel ve arzûlarınız aldattı. Hattâ sizi, o aldatıcı Şeytan veya dünyâ) **Allah Teâlâ'ya karşı bile aldattı.»**]

فَالْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ

مِنكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مَأْوَاكُمُ النَّارُ هِيَ مَوْلَاكُمْ وَبِئْسَ

الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا

نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ

عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ
﴿١٦﴾ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾ إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا
اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

15 [Ey münâfıklar! Bugün, ne sizden ve ne kâfirlerden (azâbtan halâs için) bir fidye alınmaz. Mekânınız Cehennem'dir. Size lâyık olan yer odur. O, ne kötü uğraktır Cehennem!]

16 [Mü'minlerin kalblerine Allah Teâlâ'nın zikri ve hakla nâzil olan Kur'ân'ın tilâvetiyle huşû' ve mülâyemet vakti gelmedi mi? Onlar daha önce kendilerine Kitab verilip de, sonra Peygamberleriyle aralarında uzun zaman geçmiş olması yüzünden kalbleri katılaşmış ve ekserisi fıska dalmış bulunanlar gibi olmasınlar.]

Bu âyet, ağızları ile îmân edip kalbleri ile etmeyen bir cemâat hakkında inmiştir.

17 [Bilin ki Allah Teâlâ, arzı ölümünden sonra diriltir. (Bunun gibi katılaşan kalbleri de zikir ve tilâvetle canlandırır.) İşte aklınız ersin diye, size âyetleri beyân ettik.]

18 [Erkeklerden ve kadınlardan Allah Teâlâ ve Resûlünü tasdîk edenler (yâhûd tasadduk eyliyenler), ve (bu veçhile) Allah Teâlâ'ya gönül hoşluğu ile ödünç verenler için Allah Teâlâ, bu ikrâzlarının mükâfatını kat kat artırır. Onlara, kerîm bir ecîr de vardır.]

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ
وَالشُّهَدَاءُ عِندَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾ اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ
الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ
وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ
مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ
وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ
الْغُرُورِ ﴿٢٠﴾

19 [Allah Teâlâ ve Peygamberlerine îmân edenler yok mu? İşte indallah özü sözü gerçek olanlar, Allah için şehâdet edenler onlardır. Onlar için ecir ve nûr vardır. Kâfir olup, âyetlerimizi tekzîb edenler ise Cehennemliktirler.]

20 [Bilin ki dünyâ hayâtı bir oyundur, bir eğlencedir, bir süstür, aranızda bir tefâhurdur ve mal ve çocukları çoğaltma yarışından ibârettir.]

[Bir yağmur gibidir ki, bitirdiği nebât ekincilerin hoşlarına gider. Fakat sonra o kurur, sen onu sararmış, sonra da bir saman çöpüne dönmüş görürsün. (İşte dünyâ hâyatı budur. Sür'atle zevâl bulur.)]

[(Dünyâ hayât ve zînetiyle iftihâr ve onu ihtiyâr edenler için) Âhirette şiddetli bir azâb vardır. (Dünyâ hayât ve zînetini terk edip Âhiret'i ihtiyâr edenlere ise) Allah Teâlâ'dan mağfiret ve rıdvan vardır. Dünyâ hayâtı, bir aldanış metâından başka bir şey değildir.]

سَابِقُوٓا۟ إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ
ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ ۚ ذَٰلِكَ
فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ ذُو ٱلْفَضْلِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٢١﴾
مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فِىٓ أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ
مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَآ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾

21 [**Rabbiniz celle şânuhden mağfirete, gök ve arz kadar geniş Cennet'e koşun, yarışın! O, Allah Teâlâ'ya ve Peygamberlerine îmân edenler için hazırlanmıştır. Bu, Allah Teâlâ'nın fazlıdır ki, onu dilediğine verir. Allah-ü azîmüşşân, pek büyük bir fazl sâhibidir.**]

22 [(Kahtü galâ gibi) **gerek yeryüzünde, ve gerek (hastalık, yoksulluk, ölüm gibi) nefsinizde vukû' bulan hiçbir musîbet yoktur ki, halk etmemizden önce, bir Kitabta (Levh-i Mahfûz'da) yazılı olmasın. Şübhesiz ki bu, Allah Teâlâ'ya göre kolaydır.**]

لِّكَيْلَا تَأْسَوْا۟ عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا۟ بِمَآ ءَاتَىٰكُمْ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ
كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾ ٱلَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ ٱلنَّاسَ
بِٱلْبُخْلِ ۗ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْغَنِىُّ ٱلْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

23 [**Tâ ki,** (Levh'de yazılı olduğunu bilerek) **elinizden çıkana yerinmiyesiniz, ve O'nun size verdiğine tekebbürle sevinmiyesiniz** (belki şükreyliyesiniz. Zirâ her şeyin mukadder olduğunu bilen, ne verilene sevinir, ve ne verilmiyene yerinir. Sevincini şü-

kürle, musîbetini sabırla geçirir.) Allah Teâlâ (dünyâ ni'meti ile) kendilerini beğenenleri, öğünenleri sevmez.]

24 [Onlar ki, cimrilik ederler. Halka da cimriliği emreylerler. Kim, (malını müstehakkına infâktan) yüz çevirirse şübhe yok ki, Allah Teâlâ (ondan ve onun infâkından) Ganî'dir. Zâtında Mahmûd'dur.]

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ
وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ ۖ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ
بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ
بِالْغَيْبِ ۚ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا
وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ
وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾

25 [Celâlim hakkı için, Biz Peygamberlerimizi açık hüccet ve mu'cizelerle gönderdik. Ve berâberlerinde Kitab ve mîzân indirdik, ki insanlar adâleti ayakta tutsunlar.]

[Bir de, demiri indirdik. Onda hem şedîd bir sertlik ve hem insanlar için nice menfaatler vardır. Tâ ki Allah Teâlâ, kendine (dînine) ve Peygamberlerine gıyâbında yardım edenleri belli etsin. Şübhe yok ki, Allah-ü azîmüşşân, Kavî'dir, Azîz'dir.]

26 [Celâlim hakkı için, Biz Nûh'u ve İbrâhîm'i (risâletle kavimlerine) gönderdik. Ve zürriyetlerine nübüvvet ve Kitab vedia kıldık. İçlerinden (Peygamber ve Kitablarına îmân edip) hidâyet bulanlar da vardı. Fakat çoğu fâsıktılar.]

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا
بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ
اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً ۚ وَرَهْبَانِيَّةً ۟ ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا
عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا ۖ
فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾

27 [**Sonra, onların izince, Resûllerimizi birbiri ardısıra gönderdik. Arkalarından da Meryem oğlu Îsâ'yı gönderdik. Ve O'na İncîl'i verdik. Kendisine ittibâ eden (mü'min) lerin kalblerine (birbirlerine karşı) şefkat ve merhamet koyduk.**]

[**(Bir bid'at olarak) ihdâs ettikleri rehbânlığa gelince: Onu üzerlerine biz farz kılmamıştık. Allah Teâlâ'yı hoşnûd etmek isteğiyle, onlar ihtira' ve iltizâm etmişlerdi. Böyle iken sonra da ona hakkı ile riâyet etmediler. İçlerinden (gerçek) îmân edenlere ecirlerini verdik. Fakat ekserisi fâsıklardı.**]

Rehbâniyet: Büyük bir korku hissiyle, her şeyden el çekerek, zühd ve riyâzetle ibâdette mübâlega etmek, demektir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ
كِفْلَيْنِ مِن رَّحْمَتِهِ وَيَجْعَل لَّكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٨﴾ لِّئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَلَّا
يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِّن فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

28 [**Ey îmân edenler! Allah Teâlâ'dan korkun! Peygamberine de îmân edin! Tâ ki Allah Teâlâ, size rahmetinden iki nasib versin. Ve size, yürürken aydınlık verecek bir nûr bahşeylesin. Günâhlarınızı yarlıgasın. Allah-ü azîmüşşân** (günâhlarından tevbe edenlere) **Gafûr ve** (O'na itâat eyleyenlere) **Rahîm'dir.**]

29 [**Kitab ehli şunu bilsinler ki: Allah Teâlâ'nın fazlından hiçbir şeye kaadir ve nâil olmazlar. Ve bilsinler ki, fazl, Allah Teâlâ'nın elindedir. Onu dilediğine verir. Allah-ü azîmüşşân, pek büyük bir fazl sâhibidir.**]

58 — MÜCÂDİLE SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 22 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ
يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ① الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنكُم مِّن نِّسَائِهِم
مَّا هُنَّ أُمَّهَاتِهِمْ إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنكَرًا
مِّنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ② وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ
مِن نِّسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِّن قَبْلِ أَن يَتَمَاسَّا ذَٰلِكُمْ
تُوعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ③

1 [**Allah Teâlâ, kocası hakkında, seninle mücâdele eden, ve Allah'a şikâyette bulunan o kadının sözlerini işitti.**]

Allah Teâlâ (esâsen) ikinizin sözlerini duyuyordu. Şübhe yok ki, Allah-ü azîmüşşân, her şeyi görür ve işitir. Sûre-i celîlenin Atâ'-ya göre, ilk on âyeti Medenî, mütebâkisi Mekkî'dir. Kaadî Beyzâvî ise, aksine olarak, ilk on âyetin Mekkî, mütebâkisinin Medenî olduğunu kaydeder.

Sûre-i celîleye «Kad Semiğ» veyâ «Zıhâr» sûresi de denilir. «Mücâdele» olarak da okunabilir.

İlk dört âyetin Ensâr'dan Evs İbn-i Sâmit'in zevcesi Havle bint-i Sa'lebe hakkında nâzil olduğu mervîdir.

Evs ibn-i Sâmit —ki Ubâde ibn-i Sâmit'in birâderi idi— ihtiyârlamış, titizlenmişti. Bir gün, karısı kendisinden bir şey istedi. O da, öfkelendi, karısına: «**Sen bana anamın zahrı gibisin.**» deyiverdi.

Buna, «Zihâr» denilir. Câhiliyyet örfüne göre, bir kimse, karısına bu sözü söylerse, artık o, kendisine harâm olurdu. Bir daha da alamazdı. **Hâdise, İslâm'da ilk Zıhârdır.**

Çok geçmeden Evs, söylediğine pişmân oldu. Karısını çağırdı. Fakat Havle, imtinâ etti.

«Canım elinde olan Rabbime yemîn ederim ki, sen o sözü söyledikten sonra, Allah ve Resûlü hükmünü verinceye kadar, yanıma gelemezsin. Git, Resûlüllah'a danış.» dedi.

Fakat Evs: «**Ben utanırım. Resûlüllah'a, bunu soramam.**» dedi. Kadın: «**Öyleyse, ben gider sorarım.**» diyerek hâne-i seâdete gitti.

«**Yâ Resûlüllah!**» dedi. «**Evs, beni tezevvüc ettiği zaman gençtim. Mergubtum. Vaktâ ki yaşım ilerledi, birçok evlâdı oldu, şimdi beni anası gibi kıldı. Kimsesiz bırakıverdi. Eğer bana bir ruhsat bulur da, beni yine onunla geçindirirsen, bildir, Yâ Resûlallah!**»

Aleyhissalâtü vesselâm: «**Ben, şimdiye kadar bu husûsta bir şeyle emrolunmadım. Re'yim harâm olmuşsun.**» buyurdu.

Havle: «**Vallâhi, talâk zikretmedi.**» dedi.

Resûlüllah: «**Harâm olmuşsun.**» dedi.

Havle: «**Kurbanın olayım nazar buyur Yâ Nebîyyallah!**» dedi.

Ve bu husûsda Resûlüllah ile defe'âtle mücâdele etti. Sonra Cenâb-ı Hakk'a şekvâ eyledi:

«**Allahım! Yalnızlığımın şiddetinden, ve bana çok zor gelecek olan ayrılık acısından sana şikâyet ederim. Küçük çocuklarım var. Onları ona bıraksam zây'i olacaklar. Kendime alsam, aç kalacaklar.**» diye ağladı.

Başını göğe kaldırdı: «**Allah'ım Sana şikâyet ederim. Allah'ım! Peygamberinin lisanına bir vahiy indir,**» diye niyâz eyledi.

Henüz huzûr-u seâdetten ayrılmamıştı ki Kur'ân nâzil oldu. Vahyin şiddeti açıldıktan sonra, Resûlüllah:

«Müjde yâ Havle!» buyurdu. Ve:

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

den وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ e kadar okudu.

Bunun üzerine Aleyhissalâtü vesselâm, Evs ibn-i Sâmit'i çağırttı:

«O yaptığın yemîn ile murâdın ne idi?» buyurdu.

Evs: «Onun keffâreti var mı?» dedi.

Aleyhissalâtü vesselâm: «Bir rakabe âzâdetmeye gücün yeter mi?» diye sordu.

Evs: «Hayır, Yâ Resûlallah!» diye cevâb verdi. «Ona gücüm yetmez, malımın hepsi gider. Rakabe pahalıdır, benim ise malım az.»

«Ona gücün yetmezse, iki ay sırasiyle oruç tutabilir misin?»

«Hayır, vallâhi ben günde üç kere yemezsem gözümün feri kaçar.»

«O hâlde altmış yoksul doyurabilir misin?»

«Hayır Yâ Resûlallah! Meğer ki bana yardım buyurasınız.»

Bunun üzerine Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz: «Ben, sana on beş sâ' yardım ederim ve bereketine duâ eylerim.» buyurdu.

Bu sûretle karı-kocanın aralarını düzeltti.

Hazret-i Âişe (R. Anhâ.) der ki: «Ne büyüktür o işitmesi; seslerin hepsini ihatâ buyuran Allah tebâreke ve teâlâ, ki kadın Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem hazretlerine çok yavaş, fıs fıs konuşuyordu. Ben yanlarında iken sözlerinin ancak bir kısmını işitebiliyordum. Birçoğunu işitmiyordum. Resûlüllah'a zevcinden şikâyet ediyor: «Yâ Resûlallah! Gençliğimi yedi, karnım ona açıldı (ona çocuk doğurdum). Fakat yaşım ilerleyip çocuktan kesildiğim zaman bana zıhâr yaptı. Allah'ım, sana şikâyet ediyorum.» diyordu. Nihâyet yerinden ayrılmadan

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

âyeti nâzil oldu.

Hazret-i Ömer (R.A.), Havle yanına geldiği vakit, O'na ikrâm ederdi. «**Allah Teâlâ, O'nu dinledi.**» derdi.

Rivâyet edildiğine göre bir gün, Ömer (R.A.), mâiyetindekilerle birlikte giderken, Havle, durmasını istedi. Hazret-i Ömer de durdu. O'na yaklaştı. Elini omuzuna koydu. Ve O'nu dikkat ve i'tinâ ile dinledi.

Hâcetini söyleyip de kadın ayrıldıktan sonra, içlerinden biri:

«**Yâ Emîrelmü'minîn! Şu koca karının karşısında Kureyş ricâlini beklettin.**» dedi.

Hazret-i Ömer: «**Yazık sana! Kim o biliyor musun. Bu, o kadındır ki Allah Teâlâ yedi göğün üstünde O'nun şikâyetini dinledi. Bu, Havle bint-i Sa'lebe'dir. Vallâhi geceye kadar gitmeseydi, o hâcetini bitirmeden ayrılmazdım.**» buyurdu.

Bu rivâyetlerden şu anlaşılır ki: Neshedilmedikçe örf ve âdet mu'teberdir. Zıhâr hakkında henüz bir hüküm nâzil olmadığı için, Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, örf ve âdete uyarak kadına: «**Harâm olmuşsun.**» buyurmuştur. Bu i'tibârladır ki «**Âdet, muhkemdir.**» kaziyyesi Fıkıhda bir kâide-i külliye ittihâz olunmuştur.

Yukarıda da işâret edildiği veçhile, zıhâr, İslâm'dan evvel, Arap örfünde kat'î bir hürmet ifâde ediyordu. Kur'ân, zıhâr olmak üzere söylenen sözün İslâm'a yakışmaz bir hareket olduğunu ve binâenaleyh, evvel emirde ondan kaçınılmak lâzım geldiğini, maamâfîh, söylenildiği takdîrde de, hiç hükümsüz kalmayıp yine hürmet ifâde edeceğini ve ancak keffâretle telâfi edilebileceğini beyân buyurmuştur. Buna göre, mezkûr örf kısmen ibkâ, kısmen nesh ile tâdil edilmiş, bu sûretle çirkin âdetlerin ıslâhı lüzûmu gösterilmiştir.

2 [**İçinizden zevcelerine zıhâr yapanların zevceleri, hakîkatte onların anaları değildir. Belki anaları, ancak onları doğurandır. O hâlde zıhâr edenler, çirkin ve yalan söz söyler. Şübhe yok ki, Allah Teâlâ** (zıhârdan tevbe edenleri) **afîv ve** (keffâretle günâhını) **mağfiret eyler.**]

3 [**Zevcelerine zıhâr edip de, sonra o sözlerinden dönecek olanlar için, vâcib olan** — birbirleriyle temâs etmeden önce — **bir köle âzadetmektir. Bu hüküm,** (bir daha böyle çirkin bir söz telâffuz etmemeniz için) **bir öğüttür. Allah-ü azîmüşşân, bütün yaptıklarınızdan haberdardır.**]

Zıhârın sûreti: Bir kimsenin karısına: «**Sen, bana anamın sırtı gibisin!**» demesi, yâhûd onu, anasının bakılması kendisine harâm olan bir uzvuna benzetmesi ile olur. Meselâ karısına: «**Sen, bana anamın karnı**» veyâ «**uyluğu**» yâhûd «**ferci gibisin**» derse, zıhâr yapmış olur. **Başka bir uzvuna benzetmekle zıhâr yapmış olmaz.** Kezâ «**Sen, bana anam gibisin.**» diyerek bununla hürmet ve ikrâm kasdederse yine zıhâr yapmış olmaz. Karısını, ninesine veyâ nikâhı harâm olan kız kardeşi, halası, teyzesi gibi bir akrâbasına benzetirse, yine zıhâr yapmış olur.

Zıhârın hükmü; keffâret verinceye kadar karısı ile cimâın harâm olmasıdır.

فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ
مُتَتَابِعَيْنِ مِن قَبْلِ أَن يَتَمَاسَّا ۖ فَمَن لَّمْ يَسْتَطِعْ فَإِطْعَامُ سِتِّينَ
مِسْكِينًا ۚ ذَٰلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۚ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ ۗ
وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ وَقَدْ أَنزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ ۚ
وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُم
بِمَا عَمِلُوا ۖ أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ ۚ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٦﴾

4 [**Kim köle bulamaz** (veyâ köle âzâdına kaadir olmaz) **sa** — birbiriyle temâs etmeden önce — **iki ay aralıksız oruç tutsun!** (İhtiyarlık ve hastalık gibi bir özürle) **buna da güç yetiremezse, altmış yoksulu doyursun. Bu beyân olunan, Allah Teâlâ ve Resûlüne îmân etmeniz** (şerâyi-i İslâmiyeyi kabûl ve câhiliyyet âdetlerini terk eylemeniz) **içindir. Bu hükümler, Allah Teâlâ'nın ta'yîn**

buyurduğu hadlerdir. (Ki tecâvüz etmek olmaz.) **Muhakkak ki** (bunları tanımayıp tecâvüz eden) **kâfirler için** (Âhirette) **elîm bir azâb vardır.**]

5 [**Allah Teâlâ ve Resûlüne** (emir ve nehyinde) **muhâlefet edenler,** (düşmanlık gösterenler) **tıpkı kendilerinden öncekilerin olduğu gibi, hâr ve zelîl helâk olurlar. Halbuki Biz** (o Peygamberin sıdkına ve getirdiğinin sıhhatine delâlet eder) **apaçık âyetler inzâl ettik.** (Âyetlerimizi inkâr eden) **kâfirler için rüsvây edici bir azâb vardır.**]

6 [**O gün ki, Allah Teâlâ onların hepsini** (kabirlerinden) **ba'sedecek ve** (dünyâda hayır ve şer) **işlediklerini haber verecektir. Onlar unutmuşlarsa da, Allah Teâlâ, onları bir bir saymıştır. Allah-ü azîmüşşân, her şeye şâhiddir.** (Her şeyi bilir, ondan hiçbir şey kaybolmaz.)]

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَىٰ ثَلَاثَةٍ
إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا أَدْنَىٰ مِنْ ذَٰلِكَ
وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ
إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَىٰ ثُمَّ
يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ
الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ
فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا
فَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٨﴾

7 [(Yâ Muhammed!) **Görmez misin ki, Allah Teâlâ göklerde ve yerde ne varsa hepsini bilir. Üç kişi gizli konuşmaz ki, mutlaka O, dördüncüleri olmasın. Beş kişi olmaz ki, mutlaka altıncıları O olmasın. Ve nerede bulunurlarsa bulunsunlar, bundan daha az veyâ çok olsalar da, Allah Teâlâ onlarla berâberdir. Sonra da Kıyâmet Günü bütün yaptıklarını kendilerine haber verecektir. Şübhe yok ki, Allah-ü azîmüşşân, her şeyi hakkıyle bilir.**]

Rivâyet edildiğine göre, Rabî'a bin Amr, kardeşi Habîb, Safvan ibn-i Ümeyye, üçü bir gün gizlice konuşuyorlardı. İçlerinden biri: «Allah, bizim söylediklerimizi bilir mi dersin?» dedi. Diğeri: «Ba'zısını bilir, ba'zısını bilmez.» dedi. Üçüncüsü: «Ba'zısını bilirse, o hâlde hepsini bilir.» dedi.

Âyet-i celîlenin nüzûl sebebi, bu olmuştur.

8 [**Bakmaz mısın o kimselere ki, birbirleriyle gizli konuşmaktan nehyolunduktan sonra, o nehyolunduklarına avdet edip, yine gizli gizli** (günâhkârlığı, mü'minlere) **düşmanlığı, ve Resûlüllah'a ısyânı konuşurlar.**]

[**Ve senin yanına geldikleri zaman, Allah Teâlâ'nın sana tahıyyet etmediği şeyle tahıyyet ederler.**]

Tahıyyet: Selâm'dır. Resûlüllah: «Esselâmü aleyke yâ Resûlallah», «Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah,» «Esselâmü aleyke eyyühennebiyyü ve rahmetullahi ve berekâtüh» gibi selâmlarla selâmlanır. Allah Teâlâ da, Peygamberini: «**Ve selâmün alâ ibâdi hilleziynastafâ**», «Ve selâmün alelmürseliyn.», «**Yâ eyyühelleziyne âmenû sallû aleyhi sellimû teslimâ.**» gibi salât ve selâm ile tahıyyetde bulunmuştur.

Yahûdîler huzûr-u seâdete geldikleri zaman: «**Esselâmü aleyk** (Sana selâm olsun) yerine: «**Essâmü aleyk** (Sana ölüm olsun» derlerdi. Aleyhissalâtü vesselâm da sadece «**Aleyküm**» (Size olsun», diye cevâb verirdi. **Essâm**, ölüm demektir.

[**Ve aralarında: «Şâyed** (Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem Peygamber olsa,) **Allah Teâlâ, bu sözlerimizden dolayı, bize azâb etmez miydi?» derler. Onlara, girecekleri Cehennem kifâyet eder. O, ne çirkin mekândır.**]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا
بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ
وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾ إِنَّمَا النَّجْوَىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ
لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ
وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا
قِيلَ انْشُزُوا فَانْشُزُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ
أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

9 [**Ey îmân edenler. Birbirinizle gizli konuşacağınız zaman (münâfıklar gibi) günâhı, düşmanlığı ve Resûlüllah'a ısyânı konuşmayın. Belki (mü'minlere) hayrı ve (Resûlüllah'a ısyândan) ittikâyı konuşun! Allah Teâlâ'dan korkun ki (ölümünüzden sonra) O'na haşrolunacaksınız.**]

10 [**O gizli konuşmalar (fiskos) sırf Şeytandandır. (Onu, o, tezyîn eder). Tâ ki mü'minlere hüzün versin. Halbuki o, Allah Teâlâ'nın izni olmadıkça, mü'minlere bir şey zarar etmez. Artık (mü'minler) Allah Teâlâ'ya tevekkül etsinler.**]

11 [**Ey îmân edenler! Size bir mecliste** (namaz, zikir, tilâvet meclislerinde) **yer verin, denildiği zaman, yer verin ki, Allah Teâlâ da** (karşılığında) **size** (rızkınıza, kabirde, Cennette yerinize ve kalbinize) **genişlik versin.**]

[**Ve** (namaz gibi, cihâd gibi şeylerde ve hayırlı işlerde) **kalkın denildiği zaman** (inkıyâdedip kalkın). **Allah Teâlâ içinizden**

îmân ve tâatte olanların derecelerini yükseltir. Ve bilhassa, kendilerine ilim verilenlerin (ilimleriyle âmil olan âlimlerin) derecelerini artırır. Allah Teâlâ, bütün a'mâlinizden haberdârdır.]

Bir hadîs-i şerîfde:

«Âlimin âbid üzerine fazlı, kamerin bedir gecesi, yıldızlar üzerine olan fazlı gibidir.» buyurulmuştur.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ
صَدَقَةً ذَٰلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ
﴿١٢﴾ ءَأَشْفَقْتُمْ أَن تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتٍ فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا
وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ
وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾

12 [Ey îmân edenler! Peygamberle gizlice konuşmak istediğiniz zaman, konuşmazdan önce (fakîrlere) tasadduk edin! Bu, sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Şâyed tasadduk edecek bir şey bulamazsanız, şübhe yok ki; Allah-ü azîmüşşân, Gafûr'dur, Rahîm'dir.]

Bu âyet-i kerîme, Resûlüllah'ın meclisinde zât-ı risâletine husûsî ve mahrem konuşmak sûretiyle, bir şey arzetmek istiyenler hakkında nâzil olmuştur.

İbn-i Abbâs (R.A.): «Ba'zı kimseler, Resûlüllah'ın meclisinde, kendilerini göstermek için Fahr-i Kâinat'a lüzûmlu lüzûmsuz, üstelik husûsî olarak bir şeyler arzetmeye kalkıyor ve bu gittikçe çoğalıyordu. Aleyhissalâtü vesselâm da, lûtuf ve semâhatinden, hiçbirini reddetmiyorlardı. Âyet-i kerîme bu sebeble nâzil oldu.» der.

Katâde de: «Zenginler huzûr-u Nebevîye geliyorlar, sık sık münâcâtta bulunarak, mecliste fakîrlere galebe ediyorlardı. Aleyhissalâtü vesselâm ise, bunların çok oturmalarından ve fısıldaşmaya kalkışmalarından sıkılıyordu. Bu âyet nâzil oldu.» diyor.

Bu hüküm, aşağıdaki âyetle neshedilmiştir.

13 [**Gizli konuşmazdan önce, vereceğiniz sadakalar size korku ve meşakkat mi verdi? Mâdemki yapmadınız, Allah Teâlâ da, size tevbe lûtfetti.** (Kusûrunuzu afiv, ve tasaddukta bulunmaksızın Peygambere, münâcâtta bulunmanıza ruhsat verdi).]

Sadaka emrolunduktan sonra, gizlice konuşmak hevesinde olanlar pek azalmıştı. Hele hasîs olanlar artık bir şey soramaz olmuşlardı.

Hz. Ali (R.A.) şöyle demiştir: **«Kur'ân'da bir âyet vardır ki, onunla benden başka kimse amel etmemiştir. Benim bir dînârım vardı. Ne zaman Peygamber (S.A.V.) ile gizli görüşmek istedimse, bir dirhem tesadduk ettim. Böylece o dînârı bitirdim.»** Hz. Ali'nin bu sözü, diğer eshâb-ı kirâm'a ta'nla dil uzatmaya ruhsat vermez. Zîrâ ihtimâldir ki, kurban vâcib olan bu müddet zarfında zenginlerden kimse Peygamber (S.A.V.) ile gizli konuşmamıştır.

Rivâyete göre; âyetin hükmü ancak on gün, bir kavle göre bir saat devam etmiştir.

[**İmdi** (buna karşılık farz olan) **namaz ve zekâtı edâ edin! Allah Teâlâ'ya ve Resûlüne** (emirlerinde ve nehiylerinde) **itâat eyleyin! Allah-ü azîmüşşân, bütün a'mâlinizden haberdârdır.**]

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا
غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِم مَّا هُم مِّنكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ
يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
﴿١٥﴾ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ
مُّهِينٌ ﴿١٦﴾ لَّن تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُم مِّنَ اللَّهِ شَيْئًا
أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾

14 [Allah'ın gazâbına uğrayan bir kavmi (Yahûdileri) dost edinenlere bakmaz mısın? Onlar ne sizden ve ne onlardandır. Bunlar bile bile (Müslümanız diye) yalan yere yemîn ederler.]

Âyet-i kerîme, münâfıklar hakkında nâzil olmuştur. Yahûdileri dost edinirler, Müslümanların esrârını onlara haber verirlerdi.

15 [Allah Teâlâ, onlar için şiddetli bir azâb hazırladı. Zîrâ, kötü amellerinde inâd ve ısrâr ettiler.]

16 [Onlar yemînlerini (can ve mallarına) bir siper edindiler de (halkı) Allah yolundan menettiler. Onlar için (Âhirette) rüsvây edici bir azâb vardır.]

17 [Onların malları ve evlâdları, Allah Teâlâ'nın azâbından hiçbir şey def'ine müfîd olmaz. Onlar ateşlik ve onda dâimdirler.]

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا
فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ ۚ أَلَا إِنَّهُمْ
هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ
اللَّهِ ۚ أُولَٰئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ ۚ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ
﴿١٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾
كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي ۚ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

18 [Allah Teâlâ, onların hepsini toplayıp ba'settiği gün, size yemîn ettikleri gibi, ona da (biz Müslümanız diye) yemîn edecekler ve bu yemînleriyle bir şey kazanırız, bir fayda sağlarız sanırlar. İyi bilin ki, onlar koyu yalancılardır.]

19 [Onların Şeytan üzerlerine istilâ etmiş (dil ve kalblerinde) zikrullah'ı unutturmuştur. Onlar, Şeytanın hizbi (taraftarıdırlar). İyi bilin ki, Şeytanın hizbi, muhakkak husrâna düşenlerdir.]

20 [Allah Teâlâ ve Resûlüne muhâlefet (ve düşmanlık) edenler, en ziyâde zillete uğrayanlar içinde (Allah Teâlâ'nın rüsvây ettiği kimselerle birlikte Cehennem'in en aşağı derekelerinde) dirler.]

21 [**Allah Teâlâ (Levh-i Mahfûz'da): «Celâlim hakkı için Ben ve Resûllerim, her hâlde, hüccetle gaalibleriz.» yazmıştır. Şübhe yok ki Allah Teâlâ, (Enbiyâsına nusreti) kavî ve yegâne gaalibdir.**]

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ
أُولَٰئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا
عَنْهُ أُولَٰئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

22 [**Allah Teâlâ'ya ve Âhiret'e îmân eden hiçbir kavmi, Allah Teâlâ ve Resûlüne muhâlefet edenlerle, velev babaları, oğulları, kardeşleri veyâ aşîretlerinden de olsalar, dostluk eder bulamazsın.** (Belki adâvet ve mukâtele eder görürsün.)]

Ebu Ubeyde bin Cerrâh (R.A.), Uhud'da babası Abdullah'ı öldürmüştü. Ebû Bekrissıddîk (R.A.) Bedir'de oğlu Abdurrahman'a karşı çıkmak istemiş, fakat Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem mâni' olmuştu. Mus'ab bin Umeyr (R.A.) da Uhud'da kardeşi Ubeyd'i katletmişti. Ömer bin Hattâb (R.A.) Bedir'de kezâ dayısı Âs bin Hişâm bin Mugîre'yi öldürmüştü. Ali bin Ebû Tâlib, Hamza ve Ebû Ubeyde (R.Anhüm) de yine Bedir'de amcazâdeleri Utbe ve Şeybe bin Rebî'a ve Velîd bin Utbe'yi katletmişlerdi.

[Onlar öyle kimselerdir ki, Allah Teâlâ kalblerinde îmânı sâbit kılmış ve kendilerini, tarafından bir rûh ile te'yîd buyurmuştur. Ve onları (ağaçları) **altından ırmaklar akan Cennetlere, orada ebediyyen kalmak üzere, idhâl eyliyecektir. Allah Teâlâ** (îmân ve tâatleri ile) **onlardan, onlar da** (kerem ve ihsânı ile) **Allah Teâlâ'dan hoşnûd olmuştur. İşte onlar, Allah Teâlâ'nın hizbi** (askerleri ve dîninin yardımcılarıdırlar). **İyi bilin ki, Allah'ın hizbi, felâh bulanlardır.** (Dünyâda ve Âhiret'te, hayır ve murâda erenler, ancak onlardır).]

59 — HAŞR SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 24 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۖ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾ هُوَ
الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ
الْحَشْرِ ۚ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا ۖ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ
مِنَ اللّٰهِ فَأَتَاهُمُ اللّٰهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا ۖ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ
الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا
يَا أُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٢﴾ وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ
لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا ۖ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾

1 [**Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi Allah Teâlâ'yı tesbîh** (ve tenzîh) **eder. O** (mülkünde) **Azîz ve** (emrinde) **Hakîm'dir.**]

Sûre-i celileye «**Beni Nadr Sûresi**» de denilir.

Benî Nadr: Yahûdilerden ve Hârûn Aleyhisselâm'ın neslinden büyük bir kabîle idi. Medîne'ye iki mil mesâfede bulunan bir nâhiyede otururlardı. Sağlam hisarları ve kuvvetli silâhları vardı. Hicreti müteakib, Müslümanlar aleyhinde bulunmamak üzere Re-

sûl-ü Ekrem'le bir muâhede akdetmişlerdi. Fakat Bedir muzafferiyetinden sonra: «**Semâvî Kitablarda mev'ûd olan Âhir Zamân Peygamberi budur.**» demelerine rağmen, yine el altından Kureyş ve Medîne münâfıkları ile muhâbere ve aleyhde faaliyetten geri kalmamışlardı.

Bilhassa Uhud vak'asından sonra fikir ve tavırlarını büsbütün değiştirmişlerdi. Hattâ Resûlüllah sallallahü aleyhi ve selleme suikasde bile teşebbüs etmişlerdi.

Nihâyet bunu haber alan Resûl-ü Ekrem, Muhammed bin Mesleme ile: «**On gün zarfında yerlerini terk edip gitsinler.**» diye Benî Nadr'a haber gönderdi.

Fakat münâfıkların reisi Abdullah bin Ubeyy bin Selûl'ün teşvîki ile —ki yerinizde sebât ediniz, size yardım ederiz, Kurayza, Gatafân da yardımda bulunur, demişti— biz yerimizden çıkmayız, diye cevâb verdiler.

Bunun üzerine Hicretin dördüncü yılı Rebiulevvelinde, aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz, Mescîd-i Nebevî'de imâmet etmek üzere İbn-i Ümmü Mektûm'u me'mûr eyliyerek Livâ-i şerîfi Hazret-i Ali'ye verdi ve orduyu seâdetle Medîne dışına çıktı. Benî Nadr'ı muhâsara etti. İbn-i Selûl alenen muâvenete cesâret edemedi. Benî Kurayza ile Benî Gatafân kabîleleri de bir yardımda bulunmadılar.

Nihâyet altı gün muhâsaradan sonra, eslihâdan mâadâ, mallarından develerine yükleyebildiklerini alarak çıkıp gitmek üzere, teslîm olmak zorunda kaldılar. Altı yüz kadar develeri vardı. Yükleyebildiklerini yükleyerek yurtlarını terk ettiler. Kimi Hayber'e ve kimi Şam'a dağıldı.

İşte Sûre-i celîlenin, başından altıncı âyetin sonuna kadar olan kısmın nüzûl sebebi budur.

2 **[Kitab ehlinden o küfredenleri, ilk haşr için diyârlarından çıkaran O'dur.]**

[(Ey mü'minler!) Siz, onların diyârlarından çıkacaklarını zannetmemiştiniz. Onlar da hisarlarının (metâneti) kendilerini Allah'ın azâbından menedeceğini zannetmişlerdi. Fakat Allah (Allah'ın emir ve azâbı) onlara ummadıkları bir yerden geldi. Ve kalblerine korku ilkâ etti. (Sürgünü kabûl ettiler). Evlerini, elleriyle ve mü'minlerin eliyle tahrîbeylediler. Ey basîret sâhibleri! İbret alın!]

3 **[Şâyed Allah Teâlâ, onlara sürgünü takdîr etmiş olmasaydı, yine her halde dünyâda (katl ve esârete) ta'zîbederdi. (Ger-**

çi dünyâ azâbından necât buldular) onlar için Âhirette ateş azâbı vardır.]

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَآقُّوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ ۖ وَمَن يُشَآقِّ ٱللَّهَ فَإِنَّ ٱللَّهَ
شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٤﴾ مَا قَطَعْتُم مِّن لِّينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَآئِمَةً
عَلَىٰٓ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ ٱللَّهِ وَلِيُخْزِىَ ٱلْفَٰسِقِينَ ﴿٥﴾ وَمَآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَىٰ
رَسُولِهِۦ مِنْهُمْ فَمَآ أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ
يُسَلِّطُ رُسُلَهُۥ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

4 [Onlara bu azâb, Allah Teâlâ'ya ve Resûlüne muhâlefet (ve düşmanlık) etmeleri sebebiyledir. Kim Allah Teâlâ'nın emirlerine muhâlefet ederse, şübhe yok ki, Allah Teâlâ'nın ikaabı şedîdtir.]

5 [Hurma ağaçlarından ne ki kestiniz veyâ ne ki kesmeyip de kökleri üzerinde bıraktınızsa hepsi Allah Teâlâ'nın izniyledir. Bu izin de, o fâsıkları rüsvây etmek içindir.]

Rivâyete göre; Peygamber (S.A.V.) Benî Nadîr'in hurmalarını kesme emri verince Yahûdiler: «Yâ Muhammed! Sen yeryüzünde fesâd çıkarmayı yasak ederdin. Şimdi ise, hurma ağaçlarını kendin kesip yakıyorsun.» demişler. Âyet-i kerîme bu sebeble inmiş. Bu gösterir ki; kâfirlerin binâlarını yıkmak, ağaçlarını kesmek câizdir. Tâ ki, bu sûretle gayzları arttırılmış olsun.

6 [Allah Teâlâ'nın onların mallarından Peygamberine verdiği fey için, siz ne at oynattınız ve ne deve sürdünüz. Fakat Allah Teâlâ, Peygamberlerini dilediği kimselerin üzerine musallat kılar. Allah-ü azîmüşşân, her şeye Kaadir'dir.]

Fey: Harpsiz, meşakkatsiz elde edilen maldır. Harble alınan mallara «ganîmet» denir.

Allah Teâlâ, bu âyet-i kerîme ile, Benî Nadr'dan elde edilen malları tamâmen Resûlüllah sallallahü aleyhi ve selleme tahsîs buyurmuştu.

مَآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْ أَهْلِ ٱلْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ
وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ كَىْ لَا يَكُونَ
دُولَةًۢ بَيْنَ ٱلْأَغْنِيَآءِ مِنكُمْ ۚ وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ ۗ وَمَا
نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٧﴾

7 [**Allah Teâlâ'nın diğer** (fetholunan) **memleketler ahâlîsinden Resûlüne verdiği fey de: Allah ve Peygamberine, hısımlara, yetîmlere, yoksullara ve yolda kalmış kimselere âiddir. Tâ ki o,** (fakîrlerin hakkı olan) **fey, içinizden zenginler arasında elden ele dolaşmasın.**]

Ulemâdan ba'zıları fey'in beşe taksîm edileceğini söylemişlerdir. Onlara göre, Allah'ın zikri ta'zîm içindir. Resûlüllah (S.A.V.)' in sehmi, bir kavle göre, askere ve hudud binâlarına sarf edilir. Fey'in beşte biri, ganîmetin beşte biri gibi taksîm olunur. Bir takımları; Allah'ın sehminin Kâ'be ve sâir mescidlerin ta'mîrine sarf olunur.

[**Peygamber size her ne verdiyse, onu alın! Ve nehyettiğinden içtinâbedin! Allah'dan korkun** (Resûlüne muhâlefetten sakının ki, O'na muhâlefet edene) **Allah Teâlâ'nın ikaabı şedîddir.**]

لِلْفُقَرَآءِ ٱلْمُهَٰجِرِينَ ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَٰرِهِمْ وَأَمْوَٰلِهِمْ يَبْتَغُونَ
فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا وَيَنصُرُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ
هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ﴿٨﴾ وَٱلَّذِينَ تَبَوَّءُو ٱلدَّارَ وَٱلْإِيمَٰنَ
مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِى صُدُورِهِمْ
حَاجَةً مِّمَّآ أُوتُوا۟ وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ
خَصَاصَةٌ ۚ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِۦ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

8 [O (fey) yurdlarından ve mallarından çıkarılan muhâcirînin fakîrleri içindir ki, onlar ancak Allah Teâlâ'nın fazl ve rızâsını aramışlar, Allah Teâlâ'ya ve Resûlüne (nefisleri ve mallariyle) yardım etmişlerdi. İşte onlar, îmânlarında sâdık olanlardır.]

9 [Onlardan önce (Medîne'yi) yurd ve îmân evi edinen kimseler, (Ensâr) kendilerine hicret edenleri severler. Muhâcirîne verilen şeylere karşı kalblerinde hased ve gıpta duymazlar. Kendilerinin muhtâc oldukları şeyi dahî onlara tercîh eylerler. Kim kendisini (mal) hırsından (kıskançlıktan) ve hasîslikten korursa, işte onlar felâh ve necât bulanlardır.]

Benî Nadr'ın malları Resûl-ü Ekrem'e kalmıştı. Elli zırh, elli demir tas, üçyüzkırk kılıç alınmıştı.

Ensâr, Muhâcirîn'in geçimlerini üzerlerine almış ve onları kendi mallarına bayağı ortak etmişlerdi. Ne de olsa, bu Ensâr için bir yüktü.

Resûl-ü Ekrem, bu yükü tahfif etmek için, Benî Nadr'dan alınan ganîmetleri yalnız Muhâcirîne taksîm etmek istedi. Ve Ensâra:

«Eğer isterseniz eskisi gibi Muhâcirîni mallarınıza hissedâr etmek üzere bu ganîmetleri hepinize taksîm edeyim. Yâhûd kendi mallarınız münhâsıran sizin olmak üzere, bunları yalnız Muhâcirîne vereyim.» buyurdu.

Ensâr-ı kirâm ise: «Yâ Resûlallah! Bunları Muhâcirîne taksîm buyurunuz. Bizim mallarımızdan da, istediğiniz kadarını alıp onlara veriniz.» dediler.

O vakit Ebû Bekrisıddîk (R.A.) kalktı. Ensâr-ı kirâma alenen teşekkür etti. Ensârı medh-ü senâ eden bu âyet-i kerîmede, bu esnâda nâzîl oldu.

Binnetîce ganîmetler, Resûlüllah'ın arzû buyurdukları gibi, yalnız Muhâcirîne taksîm olundu. Ancak Benî Nadr'ın ileri gelenlerinden İbn-ı Hakîk'ın meşhûr kılıcı Sa'd ibn-i Muâz (R.A.) Hazretlerine ihsân buyuruldu. Ve yine Ensâr'dan iki kişiye fakr ve ihtiyâc içinde bulunduklarından birer mikdâr hisse ayrıldı.

وَالَّذِينَ جَاءُو مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا
الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا
رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠﴾

10 [Bunlardan sonra gelenler (Tâbiîn ve bütün mü'minler) de: «Ey Rabbimiz! Bizleri ve bizden önce îmân eden Dîn kardeşlerimizi mağfiret buyur. Kalblerimizde mü'minlere karşı kin ve hased bırakma. Ey Rabbimiz! Şübhe yok ki, Sen Raûf'sun, Rahîm'sin.» derler.]

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ
لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ
مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ
وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١١﴾ لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ
مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ
لَيُوَلُّنَّ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٢﴾

11 [Şu münâfıkları görmedin mi? Ehl-i Kitabtan küfreden kardeşlerine: «Yemîn ederiz ki, şâyed siz, diyârınızdan çıkarılırsanız, biz de muhakkak sizinle birlikte çıkarız. Aleyhinizde kimseye (ne Muhammed ve ne Müslümanlara) ebediyyen itâat etmeyiz. Ve eğer sizinle harb olunursa, mutlaka yardım ederiz.» derler. Allah Teâlâ, şehâdet eder ki, o münâfıklar gerçekten yalancıdırlar.]

12 [Celâlim hakkı için, şâyed çıkarılırlarsa (bu münâfıklar) onlarla birlikte çıkmazlar. Ve kıtâl olunsalar yardım da etmezler. Yardım etseler de mutlak (münhezimen) dönerler. Sonra da kendileri yardım görmezler.]

لَأَنْتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً
فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾

13 [**Onların kalblerinde sizden korkuları, Allah Teâlâ'ya olan korkularından daha şiddetlidir. Bu sebeble ki:** (Allah'ın azametini, ilim ve kudretinin genişliğini, ikaabının şiddetini bilmezler) **anlamazlar.**]

لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرًى مُحَصَّنَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ
جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ
شَتَّىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾ كَمَثَلِ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ
﴿١٥﴾ كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ
قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

14 [**Onlar** (Yahûdîler ve münâfıklar) **toplu olarak sizinle mukâtele edemezler. Meğer ki müstahkem mevkilerde veyâ duvarlar arkasında bulunsunlar. Kendi aralarındaki kıtâlleri ise şiddetlidir.** (Fakat sizinle cenge tâkatleri yoktur. Zîrâ Allah Teâlâ ve Resûliyle cenk eden şeci' ise, korkak; azîz ise, zelîl olur). **Sen, onları toplu sanırsın. Halbuki kalbleri dağınık, perişândır. Şu sebeble ki:** (Haklarında elverişli olan şeyi) **akıl etmezler.**]

15 [**Onların hâli, kendilerinden az önce geçenler** (Bedir'dekiler veyâ Benî Kaynukâ') **gibidir ki, ettikleri küfür ve ısyânın kötü âkıbetini** (dünyâda) **tattılar.** (Âhirette de) **onlar için elîm bir azâb vardır.**]

16 [(Yahûdîleri kıtâle teşvîk eden münâfıkların) **hâli de Şeytan'ın hâli gibidir. Hani, insanı «küfret» diye teşvîk etmiş, ayartmış da, kâfir olunca** (azâb müşâreketinden kurtulmak ümîdiyle) **«Ben, senden teberrî ettim. Ben, Rabbil'âlemîn olan Allah Teâlâ'dan korkarım.» demişti.**]

Ba'zılarına göre; küfreden insandan murâd Ebû Cehil'dir. Bedir harbinde İblîs ona: **«Bugün, size kimse galebe çalamaz. Çünkü yardımcınız benim.»** demiş. Fakat Cebrâîl Aleyhisselâm'ı, Resûlüllah (S.A.V.) ile birlikde görünce ondan korkup küffârdan ayrılmış; ve kâfirler bozguna uğramışlar.

«İnsandan murâd: Râhib Bersîsâ'dır.» diyenler de vardır. Bersîsâ'ya okunmak için deli bir kadın getirmişler. İblîs'in vesvesesi ile Bersîsâ, ona zinâ etmiş. Gebeliği meydana çıkınca yine İblîs'in vesvesesi ile kadını öldürüp defnetmiş. İblîs, bu sefer mâcerayı kadının âilesine haber vermiş. Mes'ele anlaşılıp Bersîsâ'nın asılmasına karar verilince İblîs, ona gelip: «**Bana secde edersen, seni kurtarırım.**» demiş.

Bersîsâ, ona secde edip kâfir olunca İblîs, «**Ben, Allah'dan korkarım,**» diyerek ortadan kaybolmuş.

فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَآ أَنَّهُمَا فِى النَّارِ خَٰلِدَيْنِ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ جَزَٰٓؤُا۟
الظَّٰلِمِينَ ﴿١٧﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَلْتَنظُرْ نَفْسٌ
مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

17 [**Artık, ikisinin de âkıbeti, ebediyyen ateşte kalmak olmuştu. İşte, (küfür ve nifâkla nefislerine) zulmedenlerin cezâsı budur.**]

18 [**Ey îmân edenler, Allah Teâlâ'dan korkun. Her nefis, yarın (Kıyâmet Günü) için Allah Teâlâ'ya ne takdîm etmiş olduğuna baksın. Allah Teâlâ'dan korkun ki, Allah Teâlâ, bütün yaptıklarınızdan haberdârdır.**]

وَلَا تَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ نَسُوا۟ ٱللَّهَ فَأَنسَىٰهُمْ أَنفُسَهُمْ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ
هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿١٩﴾ لَا يَسْتَوِىٓ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ وَأَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِ ۚ
أَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿٢٠﴾ لَوْ أَنزَلْنَا هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ
عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُۥ خَٰشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ ٱللَّهِ ۚ وَتِلْكَ
ٱلْأَمْثَٰلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾ هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى
لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ۖ هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾

19 [Allah Teâlâ'nın hakkını unutanlar gibi olmayın! Allah da onlara nefislerini unutturdu. (Kendilerine fayda verecek şeyleri işitmez, onları halâs edecek hayır ve hasenâtı düşünmez, azâbdan koruyacak amelleri işlemez oldular.) Onlar fâsık olanların tâ kendileridir.]

20 [Cehennemlik olanlarla Cennetlik olanlar (indallah) bir olmaz. Ancak Cennetliklerdir ki murâdlarına erenlerdir.]

21 [Şâyed Biz, bu Kur'ân'ı (dağda fehim, idrâk ve temyîz halk edip de) bir dağ üzerine inzâl etseydik, Allah Teâlâ'nın korkusundan o dağı, alçaklanmış, dağılıp parça parça olmuş görürdün. Biz, bu misâlleri, insanlara, olur ki düşünürler, diye îrâd ediyoruz.]

22 [O Allah Teâlâ ki, kendinden başka ma'bûd bilhak yoktur. Ulûhiyyette müşâriki yoktur. (Varı, yoğu) gizli, aşikâr her şeyi O, bilir. Rahmân ve Rahîm Odur.]

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ
الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾
هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ
لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

23 [O Allah Teâlâ ki, ma'bûdiyyette şerîki yoktur. Hiçbir şeyden mülkü zâyi' olmaz. Noksanı mûcib her şeyden münezzeh ve nezâhette belîğdir. Her noksan ve âfetten, ayıb ve halelden sâlimdir. Evliyâsını, mü'minleri azâbından emîn edicidir. Her şeye Rakîb ve Hâfız'dır. Hükmünde gaalibdir. İrâde ettiği şey üzere halkı cebir ve hâllerini ıslâh eder. Kibriyâ ve azamete ancak, O müstehaktır. Allah-ü azîmüşşân, müşriklerin işrâklerinden münezzehtir.]

24 [O Allah Teâlâ ki, meşîyyeti üzere eşyâyı takdîr ve halk eder a'yâni ademden vücûda getirir. Halkın ba'zısını ba'zısından muhtelif şekillerle temyîz eder. Mahlûkâtın her birine bir sûret verir. Birbirinden mümtaz kılar. En güzel isimler (Esmâ'ül Hüsnâ)

O'nundur. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nu tesbîh ve tenzîh eder. Ve O, (mülkünde) Azîz (ve Gaalib, emîr ve fiilinde) Hakîm'dir.]

Bir hadîs-i şerîfde:

«Kim sabahleyin üç def'a «Eûzü billâhissemiy' ıl'aliymi mineşşeytânirracîm» dedikten sonra Haşr Sûresinin son üç âyetini okursa; Allah Teâlâ, ona yetmiş bin Melek tevkîl eder. Akşama değin onun için istiğfâr ederler. O kimse o gün ölürse şehîd olarak ölür. Akşama çıktığı zaman okursa, yine öyle olur.» buyurulmuştur. (İmâm Ahmed, Tirmizî, Beyhekî, Ma'kıl bin Yesâr).

60 — MÜMTEHINE SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 13 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ
إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ
الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا
فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ
بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ
السَّبِيلِ ﴿١﴾ إِنْ يَثْقَفُوكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ
أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ ﴿٢﴾

1 **[Ey îmân edenler! Düşmanımı ve düşmanınızı dost edinmeyin!]**

[(Mektûb göndermek veyâ Resûlüllah'ın sırlarını haber vermek sûretiyle) onlara meveddet ilkâ ediyorsunuz. Halbuki onlar, Haktan size gelene (Kur'ân'a) kâfir oldular.]

[Rabbiniz celle şânuhu'ya, îmân ediyorsunuz diye, sizi ve Resûlüllah'ı diyârınızdan çıkarıyorlardı.]

[Şâyed (diyârınızdan) çıkışınız, yolumda cihâd etmek ve rızâmı aramak içinse, (Benim düşmanlarım olduklarını bilirken) **niçin onlara gizlice meveddet gösteriyorsunuz? Halbuki Ben, sizin gizlediklerinizi** (meveddetinizi) **de açıkladıklarınızı** (İslâmınızı ikrâr ve i'tizârınızı) **da çok iyi bilirim.]**

[(Bundan sonra içinizden) **kim bunu yaparsa** (bu düşmanlarla dostluk ederse) **o, doğru yoldan azmışlardandır.]**

Bu sûre-i celîleye: «**İmtihan Sûresi**» veyâ «**Meveddet Sûresi**» de denilir. Mümtehıne; «**Mümtehane**» olarak da okunabilir.

Âyet-i kerîmeye gelince: **Hicretin sekizinci yılında Hâtıb bin Ebî Belte'a hakkında nâzil olmuştur.**

Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, Mekke'nin fethi hazırlıklarıyle meşgûldü. Bu sırada Medîne'ye Benî Hâşim'in âzâdlılarından Sâre adlı bir kadın geldi ve bir müddet Medîne'de kaldı. Mekke'ye avdet ederken, Hâtıb, Kureyş rüesâsına hitâben: Resûl-ü Ekrem'in sefer hazırlıklariyle meşgûl olduğuna dâir bir mektûb yazdı. Ve mektûbu, onlara teslîm edilmek üzere gizlice bu kadına verdi. O da kabûl etti ve mektûbu saçlarının arasına sakladı. Yola çıktı.

Fakat keyfiyet taraf-ı İlâhiden vahyile Fahr-i Kâinat'a bildirilmiş olduğundan, Ali, Zübeyr, Mıkdâd Radıyallahü Anhüm'ü çağırdı: «**Hemen Ravza-i Hâha gidiniz. Orada deve ile giden ihtiyar bir kadın bulacaksınız. Yanında bir mektûb var. Alıp bana getiriniz.**» buyurdu.

Üçü, derhâl hareket ettiler. Ve kadını söylenilen yerde buldular. Mektubu istediler. Kadın inkâr etti; «**Bende, böyle bir mektûb yok.**» dedi.

«**Resûlüllah, yalan söylemez. Hemen mektûbu çıkar, yoksa seni soyup aramaya mecbûruz.**» dediler.

Sâre, çar nâçar saçları arasından mektûbu çıkarıp vermek zorunda kaldı.

Nihâyet Ali, Zübeyr ve Mıkdâd, mektûbu Resûl-ü Ekrem'e getirip de açıldığı zaman, Hâtıb bin Ebî Beltea tarafından yazıldığı görüldü. Fevkalâde hayret ve taaccübü mucîb oldu.

Zîrâ harb hareketlerine dâir düşmana mâlûmat vermek büyük bir suçtu Hâtıb bin Ebî Beltea ise Bedir gazâsında bulunan As-

hâb-ı Güzîndendi. Bedir ashâbının kadir ve i'tibârı da pek büyüktü. Ashâb-ı Kirâm içinde mümtaz ve müstesnâ idiler.

Resûl-ü Ekrem, Hâtıb'a: **«Bunu niçin yaptın?»** diye itâbetti.

Hâtıb: **«Yâ Resûlüllah! Vallâhi ben mü'minim. Îmânıma aslâ halel gelmemiştir. Fakat Kureyş içinde ehl-ü iyâlim var. Ve onları himâye edecek aşiretim yok. Bu vesiyle ile Kureyş içinde bir el peydâ etmek istedim.»** dedi.

Hazret-i Ömer'ül Fârûk: **«Ruhsat ver yâ Resûlallah! Şu münâfığın boynunu vurayım.»** dedi.

Fakat Resûl-ü Ekrem müsaade etmedi. Ve özrünü kabûl ederek Hâtıb bin Ebi Beltea'yı afvetti.

Vak'anın, bütün sûrenin nüzûl sebebi olduğu da mervîdir.

2 **[Şâyed onlar zafer bulurlarsa, size düşman olurlar. Ve (darp ve katille) ellerini, (kötü sözlerle) dillerini uzatırlar. İslâmdan irtidâdınızı temennî ederler.]**

لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ

وَلَآ أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرٰهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ

إِنَّا بُرَءٰٓؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا

وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَآءُ أَبَدًا حَتّٰى تُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ

إِبْرٰهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَآ أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا

عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٤﴾ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا

فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَآ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٥﴾

3 [**Akrabâ ve evlâdınızın size hiç bir faydaları olmaz.** (Sizi yaptığınız günâhın cezâsından kurtaramaz). **Allah Teâlâ, Kıyâmet Günü** (îmânınızla sizi Cennet'e, küfürleriyle onları Cehenneme koyacak). **Onlarla aranızı ayıracaktır. Allah-ü azîmüşşân, bütün yaptıklarınızı görür.**]

4 [**İbrâhîm** (Aleyhisselâm) **ve onunla berâber olan mü'minlerde, sizin için güzel bir örnek vardır.**]

[**Hani onlar kavimlerine demişlerdi: «Biz, sizlerden ve Allah Teâlâ'dan gayri, ma'bûd edindiklerinizden kat'iyen uzağız. Ve dininizi münkirleriz.»**]

[**«Allah Teâlâ'nın vahdâniyyetine îmân ve** (şirki terk) **edinceye değin, sizinle aramızda âşikâr bir buğz ve adâvet vardır.»**]

[**Ancak, İbrâhîm'in o sözüne iktidâ etmeyin. Ki** (mağfiret ricâsından nehyolunmazdan önce) **babasına: Elbette ben, senin için Allah Teâlâ'dan mağfiret dileyeceğim. Maamâfîh, îmân etmezsen, azâbullahtan bir şeyi senden def'e mâlik olamam.» demişti.**]

[**İmdi, ey mü'minler! Allah Teâlâ'ya ilticâ edip deyiniz ki: «Ey Rabbimiz! Ancak Sana tevekkül ve** (itâatle) **Sana teveccüh ettik. Âhirette merciimiz ancak Sanadır.»**]

5 [**«Ey Rabbimiz! Bizi, o kâfirler için fitne kılma.»**]

Onlara mağlûb etme. Ellerine düşürüp mihnet ve azâba sokma. El, dil uzatmalarına meydan verme de bizim mihnetimiz yüzünden îmânı tahkîr ile küfre meftûniyyetlerini artırma.

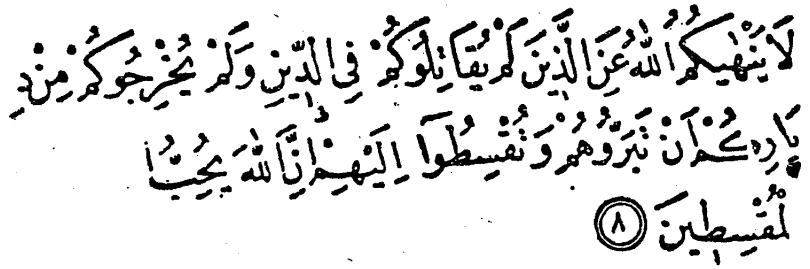
[**«Ve bizi mağfiret buyur ey Rabbimiz! Ki Sen** (mülkünde) **Azîz,** (emrinde) **Hakîm'sin.»**]

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦﴾ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ
وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧﴾

6 [**Yemîn ederim ki Allah Teâlâ'yı ve Âhiret Gününü ümîd edenler için onlarda** (İbrâhîm Aleyhisselâm ve etbâı mü'minlerde) **güzel bir örnek vardır. Kim yüz çevirirse, şübhe yok ki Allah Teâlâ,** (halkından ve îmânlarından) **Ganî,** (fiilinde ve hükmünde) **Hamîd'dir.**]

7 [**Olur ki Allah Teâlâ, onlarla aranızda olan adâvete yakında meveddet ilkâ eder. Allah Teâlâ** (va'dini incâza) **Kaadir,** (tevbe edenlere) **Gafûr,** (itâat eyliyenlere) **Rahîm'dir.**]

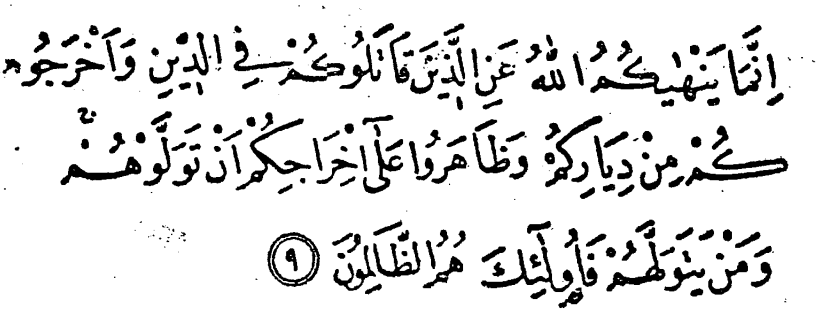
Filhakîka Allah Teâlâ'nın hidâyetiyle çoğu İslâmiyet'i kabûl etmiş, aralarındaki düşmanlık, dostluk ve kardeşliğe tebeddül etmişti.

8 [**Allah Teâlâ, sizinle dînde kıtâl ve sizi diyârınızdan çıkarmaya tesaddî etmiyen kimselere adl ve ihsân eylemekten nehyetmez. Allah Teâlâ, adl edenleri sever.**]

Bu hüküm, onlarla cihâd emrolunmazdan önce idi.

Âyet-i celîlenin Kuteyle bint-i Abd-il Uzzâ hakkında nâzil olduğu mervîdir. Kuteyle, Ebû Bekrissıddîk (R.A.)'ın câhiliyyet devrinde zevcesi idi. Bilâhare kendisini tatlîk etmiştir. Esmâ bint-i Ebû Bekrissıddîk (R. Anhâ)'nın annesi idi. Hudeybiye musâlehasından sonra birçok hediyelerle Medîne'ye kızına gelmiş ve fakat Esmâ ne hediyeleri ve ne müşrik olduğu için annesini evine kabûl etmemişti.

[**Allah Teâlâ, sizi ancak, sizinle dînde kıtâl eden, sizi diyârınızdan çıkaran veyâ çıkarılmanıza müzâheret eyliyen kimselerle dostluk etmekten nehyeder. Kim onlarla dostluk ve meveddet ederse** (dostluklarını yerine sarf etmedikleri için nefislerine) **zulmedicilerdir.**]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ
اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ
إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَآتُوهُمْ مَا أَنْفَقُوا
وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا
بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ وَاسْأَلُوا مَا أَنْفَقْتُمْ وَلْيَسْأَلُوا مَا أَنْفَقُوا ذَٰلِكُمْ
حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ وَإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ
مِنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقَبْتُمْ فَآتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ
أَزْوَاجُهُمْ مِثْلَ مَا أَنْفَقُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

10 [**Ey îmân edenler!** (Dillerinde kelime-i tevhîd zâhir olan) **mü'min kadınlar size hicret ederek geldikleri zaman, kendilerini imtihan edin!** (Kalblerinin de dillerine uygun olduğuna zannınızı galebe ettirecek veçhile sınayın. Câiz ki zevçlerine dargınlıklarından, veyâ Müslümanladan birine âşık olmaları hasebiyle, yâhûd Müslümanlığa rağbetlerinden değil de, sırf dünyevî bir maksâdla gelmiş olabilirler).]

[**Allah Teâlâ onların îmânlarını en iyi bilendir.**]

[**Şâyed onların îmân ettiklerini anlarsanız, artık onları küffâra iâde etmeyin!** (Zevclerine de vermeyin). **Zîrâ ne o mü'min kadınlar, kâfir zevclerine ve ne kâfir zevcleri, onlara helâl olmaz.**]

[**Maamâfîh, sarfettikleri mehri o kâfirlere verin!**]

Nüzûl sebebi hakkında vârid olan ba'zı rivâyetlere göre, bu hüküm, Hudeybiye musâlehanâmesi maddelerinden birinin tatbikına mütedâirdir.

Hudeybiye musâlehanâmesinin bir maddesi şöyleydi: «**Kureyş'den velisinin izni olmayarak Muhammed'e gelen reddedilecek, fakat Muhammed'den Kureyş'e gelen reddedilmiyecektir.**»

Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz, musâlehanâmenin devâmı müddetince, Kureyş'ten velisinin izni olmıyarak kaçıp gelen erkekleri, mükellef Müslüman bile olsalar, velisinin talebi hâlinde iâde etmişti.

Bu arada kadınlardan da hicret edenler oldu. Fakat musâlehanâme müzâkere edilirken söz, hep erkekler hakkında cereyân etmiş, kadınlar hakkında bir şey konuşulmamış ve açık bir hüküm konulmamıştı. Binâenaleyh bu madde, yazılışı bakımından tefsîre müsâid bulunmaktaydı. **Âyet-i celîle, bu maddenin hâlli sadedinde nâzil olmuştu.**

Tecrübe ve imtihan edilerek îmânlarına kanaat getirilen kadınların iâde olunmaması, ancak evli olanlarının mehirlerinin kocalarına tazmîn edilmesi emrolunmuştu.

İlk gelen ve nüzûl sebebi olan kadın hakkında rivâyetler muhtelifdir:

Bir rivâyete göre, ilk def'a Ukbe ibn-i Ebî Mu'ayt'ın kızı Ümm-ü Gülsüm gelmişti. Birâderleri Ammâr ve Velîd iâde edilmesini istemişler, fakat iâde olunmamış ve Zeyd bin Hârise (R.A.) Hazretlerine nikâhlanmıştı.

Diğer bir rivâyete nazaran, bu kadın Sübey'a Bintil - Hâris idi. Müslüman olarak Resûlüllah'a gelmiş, akabinde kocası Safiyy bin Vâhibill - Mahzûmî tarafından iâdesi istenilmişse de mehri tazmîn edilerek talebi reddedilmişti. Ve bilâhare Hazret-i Ömer (R.A.) ile evlendirilmişti.

Başka bir rivâyete göre ise, ilk gelen kadın, Ebû Hassan ibn-i Dahdaha'nın zevcesi Ümeyme bint-i Bişr idi. Bu da istenildiğinde iâde edilmemiş ve Süheyl ibn-i Sayfiyy (R.A.) ile evlendirilmişti.

[Ve sizin için mehirlerini verip hicret eden kadınları nikâhlamanızda vebâl yoktur.]

[Kâfir kadınları nikâhınız altında tutmayın! Onlara verdiğiniz mehri (tezevvüç edenlerden) **isteyin! Kâfirler de** (mü'minlere iltihâk eden zevcelerine) **verdikleri mehirleri** (onlarla izdivaç eden mü'minlerden) **istesinler. Bu Allah Teâlâ'nın hükmüdür ki, aranızda O, hükmeder. Allah Teâlâ** (mesailinize) **Alîm ve** (umûrunuzda) **Hakîm'dir.]**

11 **[Şâyed** (irtidâdeden) **zevcelerinizin mehirlerinden bir şey kâfirlere gider de, siz de** (gazâ ile ta'kîb edip) **ganîmet alırsa-**

nız. zevceleri gidenlere, sarf ettikleri mehrin mislini verin! Îmân ettiğiniz Allah Teâlâ'dan korkun! (Hükmüne inkıyâdedin.)]

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَىٰ أَنْ لَا يُشْرِكْنَ
بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا
يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِينَكَ
فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
﴿١٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
قَدْ يَئِسُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٣﴾

12 [Ey Peygamber! Mü'min kadınlar sana bey'at etmeye geldikleri zaman onlardan Allah Teâlâ'ya bir şeyi işrâk etmemek, sirkat ve zinâ eylememek, (yoksulluk korkusuyle kız) evlâdlarını öldürmemek, elleri ile ayakları arasında bir bühtân uydurup getirmemek (bulduğu bir çocuğu, «Bu, sendendir» diyerek zevcine nisbet etmemek) ve sana hiçbir ma'rûfta ısyân eylememek şartiyle bey'at al ve onlar için Allah Teâlâ'dan mağfiret dile. Allah Teâlâ (ma'siyetleri terk ederek Hakk'a, salâha dönenlere) Gafûr ve (tâat eyleyenlere) Rahîm'dir.]

Peygamber (S.A.V.) kendisine bey'at edilirken hiç bir ecnebî kadınla musâfaha yapmamıştır. Hz. Âişe (R. Anhâ.) demiştir ki: «Peygamberimiz (S.A.V.)'in kadınlarla bey'at akdi sözle idi. Yoksa, O'nun eli hiç bir ecnebî kadının eline değmemiştir. Meğer ki milk-i yemîn veyâ milk-i nikâhla O'na sâhib olsun.»

13 [Ey îmân edenler! Allah Teâlâ'nın üzerlerine gazâbettiği kimselerle dostluk etmeyin! Mezarlarda yatan kâfirler nasıl nevmîd iseler, onlar da öylece Âhiretten nevmîddirler.]

61 — SAFF SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 14 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ①

1 [Gökierde ve yerde ne varsa hepsi Allah Teâlâ'yı tesbîh ve tenzîh eder. O (mülkünde) Azîz, (emrinde) Hakîm'dir.]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ② كَبُرَ مَقْتًا

عِنْدَ اللّٰهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ③

2, 3 [Ey îmân edenler! Yapmıyacağınız şeyi niçin söylersiniz? Yapmıyacağınız şeyi söylemeniz, Allah indinde, pek mebgûzdur.]

Ba'zı ashâb, amellerin indallah makbûl olanını bilseydik, malımızla, canımızla onu yapmaya çalışırdık, demişlerdi. Fakat cihâdın faziletini, müteaddid âyetlerle pekâlâ bildikleri hâlde, Uhud Gazvesinde dağılivermişlerdi. **Âyet-i celîlenin onlara itâb zımnında nâzil olduğu mervîdir.**

Ba'zı gençlerin muhârebe meydanında yapmadıklarını yapmışlar gibi söylemiş olmaları üzerine, yâhûd mü'minlere yardım edeceklerini va'dettikleri hâlde sözlerini tutmayan münâfıklar hakkında nâzil olduğu da rivâyet edilir.

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ ﴿٤﴾

4 [Allah Teâlâ, kendi yolunda birbirlerine kurşunla kenetlenmiş (yekpâre) müstahkem bir binâ gibi, saff olup sebâtla mukâtele edenleri sever.]

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تُؤْذُونَنِي وَقَد تَّعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ
إِلَيْكُمْ ۖ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ ۚ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ
﴿٥﴾ وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُم
مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِن بَعْدِي اسْمُهُ
أَحْمَدُ ۖ فَلَمَّا جَاءَهُم بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَٰذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٦﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ
افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَىٰ إِلَى الْإِسْلَامِ ۚ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴿٧﴾ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ
وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾

5 [Hani bir vakit Mûsâ, Benî İsrâîl'e: «Ey kavmim! Benim Allah'ın Resûlü olduğumu bilirken, niçin bana ezâ ediyorsunuz?» demişti.]

[Vaktâ ki onlar haktan döndüler, Allah Teâlâ da, onların kalblerini (Hakk'ı kabûlden ve sevâba meyilden) döndürdü. Allah Teâlâ, fâsık olan kavme hidâyet etmez.]

6 [Bir vakit de Meryem oğlu Îsâ: «Ey İsrâîloğulları! Ben, size Allah'ın Resûlüyüm. Benden önce nâzil olan Tevrât'ı tasdîk ve benden sonra gelecek Ahmed adlı bir Peygamberi de tebşîr eder olduğum hâlde (hüccet ve bürhânla) size geldim.» demişti.]

Rivâyete göre; Havârîyyûn, Îsâ Aleyhisselâm'a: «Bizden sonra ümmet gelecek mi?» diye sormuşlar. Îsâ Aleyhisselâm şu cevabı vermiş: «Evet, gelecek. Hem onlar âlim, hakîm, ehl-i takvâ iyi insanlar olacaklar. Allah Teâlâ'dan gelen az rızka râzı olacaklar. Allah da, onların az ameline râzı olacak.»

[Vaktâ ki onlara apaçık mu'cizeler getirdi: «Bu, apâşikâr bir sihirdir.» dediler.]

7 [(Hakîkati ve dünyâ ve Âhiret'e nef'i zâhir) İslâm'a da'vet olunurken, (icâbet edecek yerde) Allah Teâlâ'ya (Resûlünü tekzîb ve âyetlerine sihirdir diyerek) iftirâ edenden daha zâlim kim olabilir? Allah Teâlâ, zâlimleri (fevz ve felâha) hidâyet etmez.]

8 [Onlar, Allah Teâlâ'nın nûrunu (dîn veyâ kitab, yâhûd hüccetini) ağızlariyle (bâtıl sözlerle) söndürmek kasdindedirler. Halbuki kâfirler hoş görmezlerse de, Allah Teâlâ nûrunu tamamlıyacaktır.]

هُوَ الَّذِيٓ أَرْسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلْهُدَىٰ وَدِينِ
ٱلْحَقِّ لِيُظْهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَٰرَةٍ تُنجِيكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾

9 [O, Resûlünü (mahz) hidâyet (olan Kur'ân) ve hak dîn ile gönderdi. Tâ ki müşrikler hoş görmezlerse de bu dîni, bütün dînlere gaalib kılsın.]

10 [Ey îmân edenler! Size elîm azâbtan necât verecek bir ticâret salık vereyim mi?]

تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ
وَأَنفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً
فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخْرَىٰ
تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

11 [**Allah Teâlâ'ya ve Peygamberine îmân edersiniz. Ve Allah yolunda mal ve nefislerinizle cihâd eylersiniz. Şâyed bilirseniz, bu hakkınızda pek hayırlıdır.**]

12 [**(Böyle yaparsanız) Allah Teâlâ günâhlarınızı mağfiret ve sizi (ağaçları) altından ırmaklar akan Cennetlere, Adn Cennetlerindeki tertemiz konaklara idhâl eder. İşte, en büyük fevz budur.**]

13 [**(Bundan başka) sevdiğiniz bir ni'met daha, Allah Teâlâ'dan (düşmanlarınıza) nusret ve yakın bir fetih (Mekke, Fars veyâ Rûm'un fethi) vardır. Mü'minlere müjdele (Yâ Muhammed!)**]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ
مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ
أَنصَارُ اللَّهِ فَآمَنَت طَّائِفَةٌ مِّن بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَت طَّائِفَةٌ
فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

14 [**Ey îmân edenler! Allah'ın yardımcıları olun! Nasıl ki, Meryem oğlu Îsâ, Havârîyyûn'a: «Allah Teâlâ'ya müteveccih olarak bana kimler yardımcı olur?» demişti. Havârîyyûn: «Biz, Allah'ın yardımcılarıyız.» demişlerdi.]**

[Bunun üzerine, İsrâiloğullarından bir tâife (O'na) **îmân etti.** (O, Allah Teâlâ'nın kulu ve Resûlüdür. O'nu semâya ref'etti, dedi). **Bir tâife de kâfir oldu.** (Hâşâ O, Allah Teâlâ'nın oğlu ve şerîkidir, dediler. Sonra o iki tâife, birbirleriyle kıtâl etti.) **Nihâyet Biz, o îmân edenleri düşmanlarına karşı te'yîd eyledik. Gaalib oldular.]**

62 — CUM'A SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 11 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ
الْحَكِيمِ ①

1 [**Allah Teâlâ'yı göklerde ve yerde her varlık tesbîh ve tenzîh eder. O, bir Melîk'dir, ki** (her şeyin Mâliki'dir. Mülkünden zâil olmaz. Oğul, şerîk ve) **her aybdan münezzehtir.** (Mülkünde) **Azîz,** (emrinde) **Hakîm'dir.**]

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ
وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ ② وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ③

2 [**Ümmîlere** (Araplara, ki çoğu okuyup yazmak bilmezlerdi) **kendilerinden** (ümmî) **bir Peygamber gönderen O'dur. O Peygamber, onlara Allah Teâlâ'nın âyetlerini tilâvet eder. Onları** (fenâ akîde ve fenâ ahlâkın kötülüklerinden) **temizler. Ve onlara Kitab'ı ve hikmeti** (Kur'ân ve şerîat hükümlerini) **ta'lîm eder ki ondan başka mu'cizesi olmasa O'na bu yeterdi. Gerçi bundan önce onlar** (cehillerinden) **apaçık** (şirk ve) **dalâlet içindeydiler.**]

3 [**Ve onu, onlardan başkalarına da** (ashâba yetişemiyenlere ve sonradan dünyâya geleceklere de) **göndermiştir, ki henüz onlara lâhık olmadılar. O, yegâne Gaalibdir, Hakîm'dir.**]

ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٤﴾
مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا ۚ
بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ ۚ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴿٥﴾ قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِن زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ
لِلَّهِ مِن دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦﴾

4 [**Bu,** (ba's ve nübüvvet) **Allah'ın bir fazlıdır, ki onu dilediğine verir. Allah-ü azîmüşşân, pek büyük fazl sâhibidir.**]

5 [**Kendilerine Tevrât yükletilip** (öğretilerek, hükümleriyle amel etmeleri teklîf edilip) **de, sonra onu taşımayanlar** (hükümleriyle âmil olmayanlar, ondan faydalanmıyanlar) **büyük büyük Kitablar taşıyan merkeplere benzer.** (Merkep, o kitabları yüklenmekle yorgunluk ve meşakkat görür ama, kendisine bir faydası yoktur.)]

[**Allah Teâlâ'nın âyetlerini tekzîb eden kavmin meseli ne çirkin! Allah-ü azîmüşşân** (âyetlerini ve Peygamberlerini tekzîb eden) **zâlimlere hidâyet etmez.**]

6 [**Yahûdîlere de ki: «Kendinizin sâir bütün ümmetlerden mümtâz, Allah Teâlâ'nın dostları bulunduğunuzu zu'mediyorsanız, ölümü temennî edin! Şâyed zu'munuzda sâdıklardansanız.**]

Zîrâ ona, vusûl ölümle olur.

وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ
﴿٧﴾ قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ
إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

7 [**Halbuki elleriyle takdîm ettikleri küfür ve ısyân sebebiyle onlar, ebediyyen ölümü temennî etmezler. Allah Teâlâ, zâlimlerin hâllerini çok iyi bilendir.**]

8 [**De ki: «O kaçtığınız ölüm, muhakkak size erişecek. (Ondan kurtuluşunuza imkân yoktur.) Sonra hepiniz gizliyi de, âşikârı da bilen Allah Teâlâ'ya döndürüleceksiniz. O, size bütün yaptıklarınızı haber verecek.»**]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا نُودِىَ لِلصَّلَوٰةِ مِن يَوْمِ ٱلْجُمُعَةِ فَٱسْعَوْا۟ إِلَىٰ ذِكْرِ
ٱللَّهِ وَذَرُوا۟ ٱلْبَيْعَ ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾ فَإِذَا قُضِيَتِ ٱلصَّلَوٰةُ
فَٱنتَشِرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَٱبْتَغُوا۟ مِن فَضْلِ ٱللَّهِ وَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾ وَإِذَا رَأَوْا۟ تِجَٰرَةً أَوْ لَهْوًا ٱنفَضُّوٓا۟ إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَآئِمًا ۚ قُلْ
مَا عِندَ ٱللَّهِ خَيْرٌ مِّنَ ٱللَّهْوِ وَمِنَ ٱلتِّجَٰرَةِ ۚ وَٱللَّهُ خَيْرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ﴿١١﴾

9 [**Ey îmân edenler! Cum'a günü namaz için nidâ olunduğu zaman, hemen Allah Teâlâ'nın zikrine koşun! Alım-satımı bırakın! Şâyed (hayır ve şerri) bilirseniz bu, sizin için daha hayırlıdır.**]

Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, Cum'a Namazında hutbe için minbere oturdukları zaman, Mescid-i Nebevî'nin kapısı üzerinde ezân okunurdu. Minberden indikleri vakit de, müezzin, namaz için ikâmet getirirdi. Ebû Bekrissıddîk ve Ömer (R. Anhüm.) zamanlarında da böyle idi. Fakat Hazret-i Osman (R.A.) devrinde, halkın çoğalışını dikkate alan Emîrülmü'minin, Cum'a Namazı vaktini mü'minlere duyurmak için, Zevrâ denilen evinin üzerinde bir ezân daha okunmasını emretti Bu hiçbir i'tirâza uğramadığı için, o tarihten beri, Cum'a Namazı için, iki ezân bir ikâmet üzerinde icmâ' vâki' olmuştur.

Zikirden murâd: Cum'a hutbesini dinlemek ve Cum'a Namazını edâ eylemektir. **Koşmaktan maksâd da:** Ezânı işitir işitmez, meşgûl olduğu işi hemen bırakmak, vakit geçirmeksizin hutbeye yetişmeye çalışmaktır. Fakat bu, telâşla koşarak gitmek demek değildir. Bil'akis sekînet ve vekârla yürüyerek gitmektir.

10 **[Namaz edâ edildikten sonra yeryüzüne dağılın. Ve Allah Teâlâ'nın fazlından (nasîbinizi) isteyin! Allah Teâlâ'yı çok zikredin, ki (dünyâda ve Âhirette) felâh bulasınız.]**

11 **[Onlar bir ticâret, yâhûd oyun, bir eğlence gördükleri zaman, seni ayakta (hutbede) bırakır o ticâret veyâ oyuna yönelir, dağılırlar. De ki: «Allah Teâlâ indindeki (sevâb) oyun ve ticâretten hayırlıdır. Allah Teâlâ, rızık verenlerin en hayırlısıdır.»]**

Rivâyet olunduğuna göre; Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, bir Cum'a hutbesini îrâd ederken, bu sırada —Medîne'de kıtlık hüküm sürmekteydi— bir yiyecek kervanı geldi. Dışarıda âdet veçhile, kervanın geldiğini haber vermek için, davul çalınmaya başladı. Cemâat, hutbeyi bırakarak, davul sesine koştu, dağılıverdi. Mescidde oniki kişi kaldı. Âyet-i kerîme bunun üzerine nâzil olmuştur.

63 — MÜNÂFİKUÛN SÛRESİ

Medine'de nâzil olmuştur, 11 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللّٰهِ وَاللّٰهُ
يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ ﴿١﴾

1 [**Münâfıklar sana geldikleri zaman: «Biz şehâdet ederiz ki, muhakkak sen Allah'ın Resûlüsün» derler. Allah Teâlâ da bilir ki, sen O'nun muhakkak Resûlüsün. Allah Teâlâ, şehâdet eder ki, o münâfıklar cidden yalancıdırlar.**]

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾ ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ
لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾ وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعْ
لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُسَنَّدَةٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ
الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَاتَلَهُمُ اللّٰهُ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٤﴾

2 [**Onlar bu** (şehâdetlerini, bu yalan yere) **yemînlerini** (katl ve esârete) **siper edinirler de onunla insanları Allah yolundan** (îmân ve cihâdtan) **menederler. Gerçekten, yaptıkları ne çirkin şey!**]

3 [**Bu** (kötü amelleri), **şu sebebledir ki: Onlar dilleriyle îmân ettikten sonra, kalblerinde küfrü gizlediler. Bu yüzden kalbleri** (küfürle) **mühürlenmiştir.** (Îmânın hakikatini) **anlamaz oldular.**]

4 [**Sen, onları gördüğün zaman, cisimleri** (boy bos, giyim ve kuşamları belki) **hoşuna gider.** (Fasîh konuşurlar.) **Söylerlerse sözlerini dinlersin. Ama onlar sanki duvara dayatılmış kalın kerestelerdir.** (İçleri boş ve bozuktur. Hiçbir işe yaramazlar.) **Ne zaman bir sayha işitseler sanırlar ki aleyhlerinedir.** (Nifakları Peygamber ve mü'minlere şâyi' olduğu endişesiyle korkarlar.) **Onlar** (sana ve mü'minlere) **düşmandırlar. Kendilerinden sakın!** (Sırlarını ifşâ etme). **Allah, canlarını alsın, nasıl olup da** (haktan) **döndürülüyorlar.**]

Rivâyete göre; Abdullah b. Übeyy, münâfıkların büyüklerindendi. İri vücûdlu, fasîh bir adam olup kendisi gibi bir cemâatla Peygamber (S.A.V.)'in meclisine gelir; orada sözü dinlenirdi.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّوْا رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ
يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ۝٥ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ
أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْفَاسِقِينَ ۝٦

5 [**Onlara: «Gelin** (i'tizâr edin). **Resûlüllah, sizin için istiğfâr ediversin.» denilse başlarını eğerler. Özür dilemeyi kibirlerine yediremiyerek yüz çevirdiklerini görürsün.**]

6 [**Onlar için istiğfâr etsen de, etmesen de müsâvîdir.** (Nifâkta sebât ettikleri için) **Allah Teâlâ, onları aslâ mağfiret etmez. Allah-ü azîmüşşân, fâsık olanlara hidâyet eylemez.**]

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنفِقُوا عَلَىٰ مَنْ عِندَ رَسُولِ اللَّهِ
حَتَّىٰ يَنفَضُّوا ۗ وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ
لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾ يَقُولُونَ لَئِن رَّجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ
الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ ۚ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَٰكِنَّ
الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

7 [(Ensâra): **«Resûlüllah'ın yanında bulunanları (Muhâcirîn fakirlerini) infâk etmeyin, ki dağılıp gitsinler.» diyen, onlardır. Halbuki göklerin ve yerin (rızık) hazîneleri Allah Teâlâ'nındır. Fakat, o münâfıklar anlamazlar.]**

8 [**Onlar** (o münâfıklar), **Medîne'ye döndüğümüz zaman her hâlde e'azz olan, ezell olanı çıkaracaktı, diyorlardı. Halbuki izzet, Allah Teâlâ'nındır, Resûlünündür, mü'minlerindir. Fakat münâfıklar bilmezler.]**

E'azz: Çok şerefli ve kuvvetli; **Ezell:** Çok hakîr ve zayıf demektir. **E'azz'den maksûd:** Münâfıkların reisi Abdullah bin Übeyy, **Ezellden kasidleri de;** Fahr-i Kâinat sallallahü aleyhi ve sellem Efendimizdi.

Zeyd ibn-i Erkam (R.A.) **anlatmıştır:**

«Bir gazâda idim. Abdullah bin Übeyy'in: **«Resûlüllah'ın yanındakileri infâk etmeyin. Tâ ki etrafından dağılsınlar. Medîne'ye döndüğümüz zaman da her hâlde, e'azz olan, ezell olanı oradan çıkaracaktır.»** dediğini işittim. Bunu, amcama söyledim. O da Resûlüllah sallallahü aleyhi ve selleme anlatmış. Beni çağırttı? Ben de duyduklarımı söyledim.

Bunun üzerine aleyhissalâtü vesselâm, Abdullah bin Übeyy ve arkadaşlarına haber gönderip çağırttı. Böyle bir şey söylemediklerine yemîn ettiler. Resûlüllah, beni tekzîb, onları tasdîk etti. Çok üzüldüm. Başıma böylesi gelmemişti. Eve kapandım.

Amcam da şöyle dedi: **«Kendini Resûlüllah'a tekzîb ettirecek ve gazâba uğratacak kadar ileri gitmekten kasdin ne idi?»**

Nihâyet Allah Teâlâ ... إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ âyetlerini inzâl buyurmuş. Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, beni çağırttı. Ve bu sûreyi okudu. «**Allah Teâlâ, seni tasdîk buyurdu, yâ Zeyd!**» dedi.

Sûre-i celîlenin nüzûl sebebi budur. Bu husûsda, ba'zı farklarla başka rivâyetler de vardır.

Abdullah ibn-i Übeyy'in bu veçhile yalancılığı tebeyyün ettikten sonra kendisine: «**Hakkında şiddetli âyetler nâzil oldu. Hemen Resûlüllah'a git. Senin için istiğfar ediversin.**» denilmişti.

Fakat o, başını bükmüş, sonra da: «**Îmân etmemi emrettiniz. Îmân ettim. Malımın zekâtını vermemi emrettiniz. Zekât verdim. Artık Muhammed'e secde etmemden başka kalmadı.**» demişti. Bunun üzerine: وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ nâzil oldu. Ondan sonra da çok yaşamadı. Birkaç gün içinde hastalandı, öldü.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ
اللَّهِ ۚ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾

9 [**Ey ımân edenler! Mallarınız ve evlâdlarınız sizi zikrullahdan alıkoymasın. Kim böyle yaparsa, işte onlar husrâna uğrayanlardır.**]

وَأَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ
مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي
إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾ وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ
نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا ۚ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

10 [**Her biriniz ölüm çatmadan önce, size verdiğimiz rızıktan (Allah'ın tâatine) infâk edin, ki sonra (ölüm emârelerini gör-**

düğü zaman). **«Yâ Rab! Ölümümü biraz te'hîr eylesen de, tesadduk etsem, sâlihlerden olsam.» der.]**

11 [Halbuki Allah Teâlâ, eceli geldiğinde, hiçbir nefsin aslâ ölümünü te'hîr etmez. Allah Teâlâ (hayır ve şer) bütün yaptıklarınızdan haberdardır.]

İbn-i Abbâs (R.A.): **«Ölüm gelmezden önce, tesadduk edin! O gelince, ne tevbe kabûl edilir, ne amel fayda verir.»** demiştir.

Bu âyetin zekât vermeyenler hakkında indiği söylenir.

Hasan demiştir ki: **«Zekâtını vermeyen, hacca gitmeyen kimse, o zaman dünyâya dönmeyi diler.»**

64 — TEĞAÂBÜN SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 18 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ① هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ② خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَإِلَيْهِ
الْمَصِيرُ ③ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ
وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ④

1 [**Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi Allah Teâlâ'yı tesbîh ve tenzîh eder. Mülk, O'nun; hamd, O'nundur. Ve O, her şeye hakkıyle Kaadir'dir.**]

2 [**Sizi halk eden O'dur. Böyle iken kiminiz kâfir, kiminiz mü'mindir. Allah Teâlâ, bütün yaptıklarınızı görür.**]

3 [Gökleri ve yeri hak ile O, yarattı. Ve sizi tasvîr etti. Ve sûretlerinizi güzel kıldı. Nihâyet rücûunuz O'nadır.]

4 [Göklerde ve yerde ne varsa O, hepsini bilir. Gizlediklerinizi de, âşikâr kıldıklarınızı da bilir. Allah-ü azîmüşşân bütün kalblerdekilerin künhünü de bilendir.]

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَؤُا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوا وَاسْتَغْنَى
اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٦﴾ زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي
لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾

5 [Bundan önce geçen kâfirlerin haberi size gelmedi mi? Ki (dünyâda kötü) amellerinin ukûbetini tattılar. Bununla berâber, (Âhirette) onlar için elîm bir azâb da vardır.]

6 [Bu (ikaab ve azâb) şu sebebledir ki: Peygamberleri, onlara apaçık mu'cizeler getirdikleri hâlde, onlar: «İnsanlar mı bizi (babalarımızın dininden gayri dîne) irşâd edecekler, diye kâfir olmuşlar, (îmândan) yüz çevirmişlerdi. Allah Teâlâ da, her şeyden (ve onların îmân ve tâatinden) müstağnî olduğunu ızhâr eyledi. O, (bütün mahlûklarının ibâdetlerinden) Ganî'dir, ve (her fiilinde) hamdolunmaya şâyândır.]

7 [O kâfirler (Kıyâmette) aslâ diriltilmeyeceklerini sandılar. De ki: «Hayır! Rabbim hakkı için, muhakkak diriltileceksiniz. Sonra da işlediğiniz ameller size haber verilecek. (Cezânızı göreceksiniz.) Bu (ba's ve cezâ) Allah Teâlâ'ya göre kolaydır.]

فَـَٔامِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلنُّورِ ٱلَّذِىٓ أَنزَلْنَا ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾
يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ ٱلْجَمْعِ ۖ ذَٰلِكَ يَوْمُ ٱلتَّغَابُنِ ۗ وَمَن يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ وَيَعْمَلْ صَٰلِحًا
يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّـَٔاتِهِۦ وَيُدْخِلْهُ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ
فِيهَآ أَبَدًا ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿٩﴾ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَكَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَآ
أُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٠﴾ مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ
إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۗ وَمَن يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾

8 [**O hâlde, Allah Teâlâ'ya, Resûlüne ve O'na inzâl ettiğimiz Kur'ân'a îmân edin (ki o sizi zulmetten nûra çıkarır.) Allah Teâlâ, bütün amellerinizden haberdârdır.**]

9 [**Allah Teâlâ o gün, o toplanma günü için hepinizi bir araya getirecek. O gün, aldatma günüdür. (Kâfirlerin îmânı terkle, mü'minin ihsânda taksîriyle aldandığı gündür.)**]

Bir hadîs-i şerîfde şöyle buyurulmuştur:

«Cennet'e giren her kula Cehennem'deki yeri gösterilir. Ve kötülük işleye idin yerin burası olacaktı, denilir. Tâ ki şükrü ziyâde etsin. Ve Cehennem'e giren her kula Cennet'teki yeri gösterilir. Ve: İyi amellerde bulunsa idin, yerin burası olacaktı; denilir. Tâ ki bununla aldandığını bir kat daha anlasın.»

[**Kim îmân eder de sâlih amel işlerse, Allah Teâlâ, onun günâhlarını afiv ve (ağaçları) altından ırmaklar akan Cennetlere idhâl eder. Orada ebediyyen kalırlar. İşte, en büyük fevz budur.**]

10 [**Kâfir olup âyetlerimizi tekzîb edenler ise, ateşliktirler. Ve dâim orada kalırlar. O, ne kötü bir karargâhtır.**]

11 [**İsâbet eden her musîbet, ancak Allah Teâlâ'nın takdîr ve irâdesiyledir. Kim Allah Teâlâ'ya îmân ederse, Allah, onun kalbine hidâyet verir.** (Sabır ve sebât ihsân eder. Bir musîbete uğradığı zaman «İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'ûn» demeye muvaffak kılar.) **Allah-ü azîmüşşân, her şeyi hakkıyle bilendir.**]

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۚ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ
﴿١٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ
فَاحْذَرُوهُمْ ۚ وَإِن تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ ۚ وَاللَّهُ عِندَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ
﴿١٥﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنفِقُوا خَيْرًا
لِّأَنفُسِكُمْ ۗ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾ إِن تُقْرِضُوا
اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ شَكُورٌ
حَلِيمٌ ﴿١٧﴾ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

12 [**Allah Teâlâ'ya ve Resûlüne itâat edin! Şâyed yüz çevirirseniz, Resûlümüze vâcib olan, ancak âşikâr bir tebliğdir. (O da, bunu edâ etmiştir.)**]

13 [**Allah Teâlâ'dan gayri ibâdete müstahak ilâh yoktur. İmdi, îmân edenler bütün işlerini ona tefvîz ve tevekkül etsinler.**]

14 [**Ey îmân edenler! Zevceleriniz ve çocuklarınız içinde size düşman olanlar vardır.** (Sizi taatten alıkorlar.) **O hâlde, onlardan sakının! Maamâfîh, şâyed onları, afveder, kusûrlarını bağışlar, örterseniz, şübhe yok ki, Allah-ü azîmüşşân, Gafûr'dur, Rahîm'dir.**]

Rivâyete göre Mekke'de bir cemâat Müslüman olarak Medîne'ye gitmek istemişler. Bunun üzerine karıları ve çocukları onlara sarılıp:

«Bizi burada zâyi' etmeye râzı mısınız?» diye ağlamışlar. Onlar da acıyarak kalmışlar. Bir müddet sonra Medîne'ye vardıklarında bakmışlar ki, eskiden gelenler dînde fakîh ve âlim olmuşlar. Bu sebeble âileleri efrâdına darılıp tekdîr etmek istediklerinde, bu âyet inerek afv-u safhın daha iyi olduğu bildirilmiştir.

15 [**Herhâlde mallarınız ve evlâdlarınız, sizin için bir imtihandır.** (Bir mihnettir. Sizi Allah Teâlâ'nın zikir ve tâatinden menedebilirler). **Halbuki Allah var ya, en büyük ecir O'nun nezdindedir.**]

Bir hadîs-i şerîfde Peygamber (S.A.V.): **«Kıyâmet Günü'nde ba'zı kimseler getirilecek ve: Bunun iyiliklerini çoluk çocuğu yemiştir, denilecektir.»** buyurmuştur.

16 [**O hâlde gücünüzün yettiği kadar Allah Teâlâ'dan korunun** ve (emirlerini, nehiylerini, öğütlerini) **dinleyin! İtâat edin!** (Malınızdan) **infâk eyleyin! Nefisleriniz için hayır işleyin! Kim, nefsinin hırs ve buhlünden korunursa, işte onlar, felâh bulanlardır.**]

17 [**Şâyed Allah'a karz-ı hasen verirseniz** (mallarınızı emrolunduğunuz yere ihlâsla, gönül hoşluğu ile sarf ederseniz) **Allah Teâlâ, onun ecrini size kat kat ihsân eder.** (Bire karşı on, yedi yüz veyâ ziyâdesini verir). **Ve günâhlarınıza da mağfiret eyler. Allah Teâlâ, Şekûr'dur, Halîm'dir.**]

18 [**Gizliye de, âşikâra da Alîm, Azîz, Hakîm'dir.**]

65 — TALÂK SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 12 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ
وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ ۖ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِن بُيُوتِهِنَّ
وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَن يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ ۚ
وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ ۚ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ
يُحْدِثُ بَعْدَ ذَٰلِكَ أَمْرًا ①

1 [Yâ Nebîyyallah! (Ümmetine de ki): **Kadınlarınızı boşamak istediğiniz zaman iddetlerini gözeterek** (temizlendikten sonra ve kendileriyle temâs etmeksizin) **boşayın! İddeti de sayın!**]

İddetlerini gözeterek boşamakdan murad: Hayzdan temizlendikten sonra cinsî münâsebette bulunmadan boşamaktır. Buna sünnî talâk denir. Hayz ve nifâs hâlinde boşamaya ise bid'î talâk adı verilir. Peygamber (S.A.V.) Ömer b. Hattâb (R.A.)'a: «Oğlun Abdullah'a emret! Karısına dönsün! Kadın temizlenip tekrar hayız gördükten ve temizlendikten sonra isterse boşasın, isterse nikâhı altında tutsun! İşte Allah'ın emrettiği iddet budur.» buyurmuştur.

Karısına dönmesini emir buyurması gösteriyor ki bid'î talâk da geçerlidir. Ancak harâmdır.

[Ve Rabbiniz Allah Teâlâ'dan korkun! (İddeti uzatmayın. Onlara zarar vermekten ictinâb edin. Ve iddetleri bitinceye kadar) **onları evlerinden çıkarmayın! Onlar da çıkmasınlar! Meğer ki** (ev halkına ezâ, fuhuş ve sefâhet gibi) **âşikâr bir hayâsızlık etmiş olsunlar.]**

[Bu hükümler, Allah Teâlâ'nın hadleridir. Kim O'nun hadlerini tecâvüz ederse, nefsine zulmeder. (İkaaba müstahak olur). **Bilmezsin, olur ki Allah Teâlâ, bundan sonra başka bir şey ihdâs eder.** (Aralarındaki kırgınlığı sevgiye tebdîl ve pişmanlığa sevk eyler. Tekrar barışır, birleşirler.)]

Onun için talâkları ayrı ayrı zamanlarda yapmak müstehabdır. Zîrâ üç talâkı birden yaparsa, bir daha o kadına mürâcaata (dönmeye) imkân kalmaz.

فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَيْ عَدْلٍ مِنْكُمْ
وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ
لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ
قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٣﴾

2, 3, **[** (Boşanan) **kadınları, iddetlerinin bitimine yakın** (muhayyersiniz) **ya** (tekrâr nikâhlamak sûretiyle) **güzellikle tutun, yâhûd** (kendilerine bir zarar vermeksizin) **güzellikle ayrılın! Ve içinizden âdil iki kişiyi işhâd eyleyin. Şehâdetinizi de Allah için** (doğrulukla) **eda edin!]**

[İşte bununla Allah Teâlâ'ya ve Âhiret Gününe îmân eden kimselere öğüt verilir. Kim Allah Teâlâ'dan sakınırsa, Allah Teâlâ, ona bir mahreç müyesser kılar. (Onu dünyâ ve Âhiret mih-

netinden selâmete çıkarır). **Ve hiç ummadığı bir yerden rızık ihsân eder.]**

Allah'dan korkarak günâhlardan, hayz hâlinde karı boşamakdan, iddet bekleyen kadını evinden çıkarmakdan, şâhidliği gizlemekden ve Allah'ın hadlerini tecâvüzden sakınan kimseye Cenâb-ı Hak ummadığı yerden bir rızk kapısı açar. Peygamber (S.A.V.):

«Ben, bir âyet bilirim ki, insanlar onu ele alsalar, onlara yeterdi.» buyurmuş; ve bu âyet-i celileyi okumuştur.

[Kim Allah Teâlâ'ya tevekkül ederse, o O'na kifâyet eder. (Başkasına muhtâç olmaz). **Her hâlde Allah Teâlâ, emrini yerine getirir. Allah-ü azîmüşşân, her şey için bir zaman takdîr buyurmuştur.** (Ne tekaddüm ve ne teahhur eder). **]**

وَالَّٰٓـِٔي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ
مِن نِّسَآئِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَٰثَةُ أَشْهُرٍ وَالَّٰٓـِٔي لَمْ يَحِضْنَ
وَأُولَٰتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ
يَجْعَل لَّهُۥ مِنْ أَمْرِهِۦ يُسْرًا ﴿٤﴾ ذَٰلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنزَلَهُۥٓ إِلَيْكُمْ
وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّـَٔاتِهِۦ وَيُعْظِمْ لَهُۥٓ أَجْرًا ﴿٥﴾

4 **[Kadınlarınızdan âdetten kesilmiş olanlarla henüz hiç hayz görmemiş olanların iddetlerinde şübhe ederseniz, iddetleri üç aydır.]**

[Gebe kadınların da (gerek boşanmış, gerek zevci vefât etmiş olsun) **iddetleri doğurunca son bulur. Kim Allah Teâlâ'dan korkarsa, O, onun** (dünyevî, uhrevî) **her işini kolaylaştırır.]**

5 **[İşte bu** (zikrolunan hükümler) **Allah Teâlâ'nın size** (Levh-i Mahfûz'dan) **inzâl edilen emridir. Kim Allah Teâlâ'dan korkarsa,** (emirleri ve hükümleriyle amel eylerse) **Allah Teâlâ, onun seyyielerini örter** (afveder). **Ve ecrini büyütür.]**

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنتُم مِّن وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا
عَلَيْهِنَّ ۚ وَإِن كُنَّ أُولَٰتِ حَمْلٍ فَأَنفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ۚ فَإِنْ
أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ ۖ وَأْتَمِرُوا بَيْنَكُم بِمَعْرُوفٍ ۖ وَإِن
تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُۥٓ أُخْرَىٰ ﴿٦﴾ لِيُنفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِۦ ۖ وَمَن قُدِرَ
عَلَيْهِ رِزْقُهُۥ فَلْيُنفِقْ مِمَّآ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ۚ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَآ ءَاتَىٰهَا ۚ
سَيَجْعَلُ ٱللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾ وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا
وَرُسُلِهِۦ فَحَاسَبْنَٰهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَٰهَا عَذَابًا نُّكْرًا ﴿٨﴾

6 [(Boşadığınız) o kadınları, (iddetleri müddetince) **gücünüzün yettiği kadar, oturduğunuz yerin bir kısmında, iskân edin! (Çıkmaya mecbûr etmek için) onlara tazyîk ederek ezâ etmeyin!]**

[Ve şâyed gebe iseler, doğuruncaya değin, nafakalarını verin.]

[Sonra çocuklarınızı sizin hesâbınıza emzirirlerse, emzirme ücretini ödeyin! Ve (emzirme ücreti hakkında) birbirinize güzellikle emredin. Aranızda (ihtilâf olur) anlaşmakta güçlük çıkarsa, (Baba, emzirme ücretini vermekten, kadın çocuğunu emzirmekten imtinâ eylerse) bu takdîrde çocuğu, baba hesâbına, başka bir kadın emzirir.]

Kadın, çocuğu emzirmesi için icbâr edilemez.

7 [Zenginler varlığına göre nafaka versin! Eli dar olan kimse de, Allah'ın kendisine verdiği nisbette infâk etsin! Allah Teâlâ, hiçbir nefse verdiğinden başkasını teklîf etmez. Allah Teâlâ, güçlük arkasından kolaylık ihsân eder.]

8 [Nice memleketler vardır ki, ahâlîsi, Allah Teâlâ ve Resûllerinin emrinden (mahzâ cehil ve inâdlarından) yüz çevirdiler. Biz de, onları şiddetli bir hesâba çektik. Ve müdhiş (görülmedik) bir azâba uğrattık.]

فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا ﴿٩﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا
شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ
إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾ رَسُولًا يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَ
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَمَنْ يُؤْمِنْ
بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١١﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ
سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

9 [**Bu sûretle yaptıklarının** (küfür ve ısyânlarının) **ukûbetini tattılar. İşlerinin âkıbeti husrân oldu.** (Helâk oldular.)]

10, 11 [**Allah Teâlâ, onlar için şiddetli bir azâb hazırladı. İmdi, ey îmân eden kâmil akıl sâhibleri! Allah Teâlâ'dan korkun!** (Emirlerine ve nehiylerine itâat edin.) **İşte Allah Teâlâ, size zikri** (Kur'ân'ı) **inzâl ve Peygamberini irsâl etti.**]

[**Ki size, Allah Teâlâ'nın açık âyetlerini tilâvet etmektedir. Tâ ki îmân edip de sâlih ameller işleyenleri karanlıklardan nûra** (dalâletten hidâyete, küfürden îmâna, veyâ cehilden ilme, yâhûd şekten yakîne) **çıkarsın.**]

[**Kim Allah Teâlâ'ya îmân eder ve sâlih amel işlerse, Allah Teâlâ O'nu,** (ağaçları) **altından ırmaklar akan Cennetlere koyar. Ebediyyen orada kalırlar. Allah Teâlâ, orada O'na gerçekten güzel bir rızık** (ve sevâb) **ihsân etmiştir.**]

12 [**O Allah Teâlâ ki, yedi göğü ve arzdan da onun mislini halk etmiştir. O'nun emir ve kazâsı, her gök ve arz arasında nâzil ve câri', ve hükmü nâfizdir. Şunu bilmeniz için ki, Allah Teâlâ, her şeye kaadirdir ve ilmi her şeyi ihâtâ etmiştir.**]

66 — TAHRÎM SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 12 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَزْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١﴾

1 [Ey Peygamber; zevcelerinin rızâsını arıyarak, Allah Teâlânın sana helâl ettiği şeyi, niçin nefsine harâm ediyorsun? Allah Teâlâ, Gafûr'dur, Rahîm'dir.]

Sûre-i celîleye «**Müteharrim Sûresi**», yâhûd «**Lime tüharrimü Sûresi**» de denilir.

Sûre-i celîlenin nüzûl sebebi: Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimizin, kendilerine yaptıkları bir tahrîm dolayısiyledir.

Hâdise, hulâsaten şöyle cereyân etmiştir: Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz, zevcelerinden birine bir sır tevdi' etmiş, fakat o, bunu tamâmen ketmedememiş, yine zevcât-ı tâhirattan bir başkasına anlatmıştır. Bundan haberdâr olan Hazret-i Peygamber, sırrını ketmedemediğinden dolayı zevcesine serzenişte bulunmuştur. Fakat bu sefer, ikisi birbirine arka çıkarak, dünya refah ve zînetine müteallik ba'zı dilekler arzetmişler, diğer zevcât-i tâhiratı da alâkadar eden bir tezâhürde bulunmuşlardır.

Bunun üzerine Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz, dünyâ hayâtının nazarlarındaki ehemmiyetsizliğini anlatmak ve âilesine

bir telzîb dersi vermek, ve binnetîce rızâlarını yoklamak üzere, kendilerine helâlı, harâm eden bir yemînle, mûtâd olan yaşayışından ve haremlerinden çekilmişler, Meşrebe denilen selâmlık odasında bir ay uzleti ihtiyâr buyurmuşlardır.

İ'tikâf, sünnet-i seniyyelerinden olduğu için, ilkin bu uzletin mâhiyeti fark edilememiştir. Fakat bir müddet sonra hâne-i seâdette, zevcât-i tâhiratın, Resûlüllah'ı gücendirmiş olmaları endişesiyle mahzûn, göz yaşları dökmekte oldukları işitilmiş ve müteâkiben: **«Peygamber bütün zevcelerini tatlîk etti.»** sözü şâyi' olmuştur.

Bu hâl, Ashâb-ı kirâm'ı merâk ve telâşa düşürmüştür. Bu sırada Suriye'de Hıristiyan Araplardan Gassanîlerin, Müslümanlarla harbetmek üzere, hazırlandıkları haberi alınmış, her iki hâdiseyi istismâra çalışan münâfıklar da, efkârı tahyîc etmeye başlamışlardır.

Nihâyet yirmi dokuzuncu gün, Resûl-ü Ekrem Sallallahü aleyhi vesellem Efendimiz, uzletgâhlarından çıkıp hâne-i seâdetlerine avdet buyurmuşlardır.

İşte sûre-i celîle, bu tahrîm hâdisesi sebebiyle nâzil olmuştur.

Tirmizî'nin rivâyetine göre: **[Ey Peygamber! Zevcelerine de ki: «Şâyed dünyâ hayât ve zînetini istiyorsanız, gelin size talâk hakkınızı vereyim. Ve sizi güzellikle bırakayım.]** (Ahzâb sûresi; âyet: 28) âyet-i kerîmesi de bu sebeble nâzil olmuştur.

Müslim'in bir rivâyetine nazaran: [(Münâfıklar) ne zaman emniyet veyâ korku haberi gelse, hemen ifşâ ederler...] (Nisâ sûresi; âyet: 83) âyet-i kerîmesi de kezâ bu sırada inzâl buyurulmuştur.

Bu hâdise hakkında sahîh, gayr-i sahîh bir takım sözler söylenmiştir. Fakat İmâm Ahmed, Buhârî, Müslim, Tirmizî, İbn-i Hıbbân ve daha başkalarının sahîh senedlerle tahrîc eylemiş olduklarına göre, Hazret-i Ömer'in, İbn-i Abbâs Hazretlerine olan beyânları ve Hazret-i Âişe hadîsleri en sahîh rivâyetlerdendir.

İbn-i Abbâs (R.A.) demiştir ki: **«Peygamber sallallahü aleyhi ve sellemin zevcelerinden iki kadını** — ki, Allah Teâlâ haklarında **[Eğer her ikiniz, Allah Teâlâ'ya tevbe ve rücû' ederseniz** (tevbeniz kabûl olunur.) **Zîrâ gerçekden kalbleriniz** (Resûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem'e vâcib olan muhalasattan) **meyletmiştir. Şâyed O'na karşı tezâhüre kalkışırsanız, bilin ki Allah Teâlâ, O'nun Mevlâsıdır. Cibrîl de, mü'minlerin sulehâsı ve bunların arkasından bütün Melekler de O'na zâhîrdir.]** buyurmuştur — Haz-

ret-i Ömer'den sormaya hırslanır, dururdum. Tâ ki Ömer, haccetti. Ben de berâberinde idim. Yolun bir yerine, Merri Zahran'a geldiğimizde abdest alıyordu. Ben de ellerine su döküyordum. Bir sırasını getirdim:

«— Yâ Emîrelmü'minîn! dedim. Nebî sallallahü aleyhi ve sellemin zevcelerinden o iki kadın kimdir, ki Allah azze ve celle haklarında [Eğer her ikiniz, Allah Teâlâ'ya tevbe ve rücû' ederseniz (tevbeniz kabûl olunur.) Zîrâ gerçekden kalbleriniz (Resûlüllah sallallâhü aleyhi vesellem'e vâcib olan muhalasattan) meyletmiştir. Şâyed O'na karşı tezâhüre kalkışırsanız, bilin ki Allah Teâlâ O'nun Mevlâsıdır. Cibrîl de, mü'minlerin sulehâsı ve bunların arkasından bütün Melekler de O'na zahîrdir.] buyurmuştur. Aleyhissalâtü vesselâm'a karşı tezâhürde bulunmuşlar.»

«Hafsa ve Âişe'dir.» dedi.

Sonra şöyle anlattı: «Biz,» dedi. «Ma'şer-i Kureyş, kadınlara gaalib bulunuyorduk. Medîne'ye geldiğimizde bir kavim bulduk ki, onlara galebe ediyordu. Bizim kadınlarımız da onlardan öğrenmeye başladılar.

Bir gün karıma öfkelendim. Baktım söyleniyor. Mırıldanmasını hoş görmedim. Azarladım.

«— Benim söylenmemi neye hoş görmüyorsun? dedi. Vallâhi, Peygamberin zevceleri bile O'na söyleniyorlar. Ve birisi (kızın) o gün geceye kadar yanına uğramıyor ve bütün gün kendisini öfkeli bırakıyor.» dedi.

«İçimden: — Doğrusu onlardan öyle yapan muhakkak haybet ve husrâna düşer,» dedim.

(Bunun üzerine Hazret-i Ömer kalkmış, kızı Hafsa'ya gitmiş, nasîhatte bulunmuştur. Sonra, yakınlığı dolayısıyle Ümm-ü Seleme'ye uğramış, O'na da öğüt vermek istemiş, fakat Ümm-ü Seleme: — Taaccüb ediyorum sana ey İbn-i Hattâb! Her şeye girdin de, şimdi Resûlüllah ile zevceleri arasına da mı girmek istiyorsun? demiştir.)

Hazret-i Ömer sözlerine şöyle devâm etmiştir: «Evim Avâli'de Benî Ümeyye (İbn-i Zeyd) de idi. Ensâr'dan bir komşum vardı. Resûlüllah'a gitmek için nöbetleşe inerdik. Bir gün o iner, vahiy haberini ve sâireyi bana getirirdi. Bir gün de ben iner, öyle ona getirirdim.

O sırada, Gassâniler, bize gazâ etmek için atlarını nallıyorlarmış, diye haber alıyorduk. Derken bir gün bu komşum, yatsı vakti, bana geldi. Kendisini görür görmez: «Büyük bir iş oldu» dedi.

«— Gassâniler mi geldi?» dedim.

«— Ondan daha büyük! Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem kadınlarını tatlîk etmiş.» dedi.

«İçimden: — Hafsa hâib-ü hâsir oldu, bunun böyle olacağını (esâsen) tahmîn ediyordum.» dedim.

«Sabah namazını kıldıktan sonra giyindim. Hemen Hafsa'nın yanına gittim. Baktım ki ağlıyor.

«— Sizi Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem tatlîk mi etti?» dedim.

«— Bilmiyorum, şu Meşrebe'de uzlette,» dedi.

«Oraya gittim. Dış kapının eşiğinde Rebah adlı kölesi vardı.»

«— Ömer için istizân et,» dedim. Huzûr-u risâlete girdi. Çıkınca: — Senin için söyledim, bir şey demedi, dedi. Bunun üzerine mescide gittim. Minberin etrafında bazı kimseler oturmuş ağlıyorlardı. Yanlarında bir müddet kaldıktan sonra yine o köle delâletiyle isteğimi tekrar ettim. Köleden yine aynı cevâbı aldım. Mescidde biraz daha bekledim. Yine köleye gittim. İçeri girdi. Çıkınca, kezâ eskisi gibi; «Senin için bir şey söylemedi,» dedi.

Ben de döndüm, giderken baktım, köle beni çağırıyor:

— Gir, sana izin verdi, dedi.

Huzûruna girdim:

— Yâ Resûlallah! dedim, kadınlarını tatlîk mi ettin?»

«— Hayır!» buyurdu.

«— Allahü ekber!» dedim. «Bizi bilirsin ki, yâ Resûlallah! Biz ma'şer-i Kureyş kadınlara gaalib bulunur bir kavimdik. Sonra Medîne'ye geldiğimizde bir kavim bulduk ki, kadınları onlara galebe ediyorlar. Bizim kadınlarımız da onların kadınlarından öğrenmeye başladılar.

«— Bir gün karıma öfkelendim. Bana karşı söyleniyordu. Hoş görmedim. Azarladım: — Neye azarlıyorsun, vallâhi Peygamber sallallahü aleyhi ve sellemin zevceleri bile ona karşı söyleniyorlar, hem onlardan birisi o gün geceye kadar yanına uğramıyor,» dedi.

Bunun üzerine Hafsa'ya: «Sen, Resûlüllah sallallahü aleyhi ve selleme karşı söyleniyor musun?» dedim. «Evet!» dedi. «Her birimiz o gün geceye kadar yanına uğramaz.»

«Dedim ki: — İçinizden her kim öyle yaparsa, muhakkak hâib-ü hâsir olur. Her biriniz kendine Allah'ın, Resûlünün gazâbından dolayı, gazâb etmiyeceğinden emîn mi bulunuyor? Vallâhi, bir lâhzada helâk olur.»

Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem tebessüm buyurdu.

«Hafsa'ya demiştim ki,» dedim. «Resûlüllah'a karşı söylenme. Ve ondan bir şey isteme. Ne iktizâ ederse bana söyle.»

«Ve sakın, seni arkadaşının güzelliği ve Resûlüllah'ın O'na sevgisi aldatmasın (Âişe'yi kasdediyordu.)»

Resûlüllah, bir daha tebessüm buyurdu. (Ümm-ü Seleme'nin sözüne geldiğimde de tebessüm buyurdu.)

Sonra kendilerinden müsaade buyurmalarını ricâ ettim. Baktım ki odada üç şeyden (bir hasır, içi lif dolu meşin bir yastık ve baş ucunda asılı bir posteki) den başka bir şey yok:

— Yâ Resûlallah! dedim, Allah'a duâ et de ümmetine genişlik versin. O'na ibâdet etmezken Fars ve Rûm'a genişlik vermiş.

«— Sen şekk içinde misin, yâ İbnel Hattâb! Dünyânın onların ve Âhiret'in bizim olmasına râzı olmuyor musun?» buyurdu.

«Kadınlarına küskün olduğundan dolayı, bir ay onların yanlarına girmemeye yemîn etmişti. Bu bâbta, Allah Teâlâ kendisine itâb buyurdu.»

Hazret-i Âişe (R. Anhâ.) de şöyle demiştir: «Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Zeyneb binti Cahş'ın yanında bal şerbeti içer ve bir müddet hücresinde kalırdı. Ben ve Hafsa, Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem hangimize gelirse: «Megafir mi yedin? Sende megafir kokusu duyuyorum,» diyelim dedik. — Hayır! Fakat Zeyneb bint-i Cahş'ın yanında bal şerbeti içtim. Öyleyse bir daha içmem. İşte yemîn ettim. Bunu kimseye söyleme.» buyurdu.

Diğer bir rivâyete nazaran Hazret-i Âişe (R. Anhâ.) şöyle buyurmuşlardır: Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem tatlıyı ve balı, severdi. İkindi Namazını kılınca kadınlarını dolaşırdı. Derken Hafsa'nın hücresine girdi. Ve yanında mûtâdından daha çok kaldı. Sordum. Denildi ki: «— Hafsa'ya kavminden bir kadın, bir tulum bal hediye etmiş. O da Resûlüllah'a ondan şerbet yapıp içirmiş.»

«Ben, her hâlde buna bir şaka yapalım.» dedim. Ve bunu Sevde'ye anlattım. Ve dedim ki: — O, yakında sana gelecektir. Yanına geldiği vakit: Yâ Resûlallah! Megafir mi yedin?» de. O sana: — Hayır! diyecektir. O vakit de: — Bu koku nedir? de.

«Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem kendisinde koku bulunmasını hiç istemezdi.»

«— Diyecektir ki: Hafsa, bana bal şerbeti içirdi.

«Sen de O'na: — O, balın arısı Urfut mu yalamış,» de.

«Ben de öyle diyeceğim. Yâ Safiyye sen de öyle söyle!»

«Hâsılı Sevde'nin hücresine girdiğinde: (Sevde, vallâhi yâ Âişe, O, bana söylediğini senden korkuma az daha O, kapıda iken söyleyeyazdım derdi). Yâ Resûlallah! Megafir mi yedin demiş:

— Hayır! Buyurmuş: — O hâlde bu koku ne demiş? — Hafsa, bir bal şerbeti içirdi, buyurmuş. O da: — Arısı Urfut mu yalamış» demiş.

«Bana geldiği zaman ben de öyle söyledim. Safiyye'ye gittiğinde o da öyle söylemiş.

«Sonra Hafsa'ya gidip de: «Yâ Resûlallah! Ondan takdîm edeyim mi?» deyince: — Bana onun lüzûmu yok.» buyurmuşlar.

«Sevde: — **Sübhânallah, vallâhi ondan, O'nu mahrûm ettik yâ Âişe diyordu.** Ben de O'na: **Sus, sesini çıkarma,**» dedim.

Urfut: Arabistan'da talh denilen dikenli meşe veyâ mugaylân nev'inden bir ağacın ismidir. Sızıntı hâlinde tatlı, fakat fenâ kokulu bir zamk çıkarır, ki buna megafir denir.

Yukarıda da işâret ettiğimiz gibi, bu husûsda daha bir hayli rivâyetler vardır.

Bunlardan biri de şudur: Peygamber (S.A.V.) Hz. Hafsa (R. Anhâ)'nın odasında câriyesi Mâriye ile cinsî münâsebette bulunmuş. Hafsa (R. Anhâ) evde yokmuş. Bunu haber alınca, çok müteessir olmuş ve ağlamış. Peygamberimiz (S.A.V.):

«O, benim câriyemdir. Allah Teâlâ, O'nun cimâını bana helâl kılmıştır. Ağlama; ve bunu kadınlarımdan kimseye söyleme! Senin hatırın için şimdiden sonra O, bana harâm olsun!» demiş.

Bu harâm kılma O'nun bir zellesi (hatâsı) idi. Onun için; âyetde, buna tenbîh buyurulmuş; maamâfîh afvolunduğuna işâret edilmiştir.

قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ ۚ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ ۖ
وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾ وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا
نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَّفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ ۖ فَلَمَّا
نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَٰذَا ۖ قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٣﴾

2 [**Allah Teâlâ, size (keffâretle) yemînlerinizin açılmasını meşrû kıldı. Allah Teâlâ (her işinizde), sizin Mevlâ'nızdır ve O, (kullarının mesâlihini) Alîm ve (her umurunda) Hakîm'dir.**]

3 [**Hani Peygamber, zevcelerinden birine (Hafsa R. Anhâ'ya) gizli bir söz söylemişti. Vaktâ ki zevcesi, o sözü başkasına (Hazret-i Âişe'ye) haber verdi. Allah Teâlâ da, bu hâle Peygamberi**

haberdâr kıldı. Peygamber, bunun bir kısmını bildirdi, bir kısmından da sarf-ı nazar etti. Bu veçhile, bunu kendisine söyleyince o zevce: «Bunu, sana kim haber verdi.» dedi. O da; «Onu bana her şeyi bilen, her şeyden haberdâr olan (Allah Teâlâ) haber verdi.» dedi.]

Hz. Hafsa'nın sırrını Hz. Âişe ifşâ ettiğini Cenâb-ı Hak, Cibrîl (A.S.) vâsıtasıyla Peygamber (S.A.V.)'e bildirmiştir. O da, bunun bir kısmını Hafsa'ya bildirdikten sonra: **«Benim sırrımı niçin gizlemedin?»** demiş. Bir kısmını bildirmemiş. Bildirdiği kısım Mâriye'yi kendisine harâm etmesi; bildirmediği kısım ise; hilâfet mes'elesi olduğu söylenir. Yâhûd bildirdiği kısım O'na verdiği cezâdır; ki kendisini boşamıştır. Hz. Ömer (R.A.), bunu işitince pek mahzûn olmuş ve: **«Hattâb oğullarında hayır olsa Peygamberimiz (S.A.V.), benim kızımı boşamazdı.»** demiştir. Bunun üzerine Cebrâîl Aleyhisselâm gelerek Hz. Hafsa'ya mürâcaat etmesini Peygamberimiz (S.A.V.)'e emretmiştir.

Bir rivâyete göre; Resûlüllah (S.A.V.), Hz. Hafsa'yı boşamamıştır. Boşamak istediği vakit Cebrâîl Aleyhisselâm gelmiş; ve: **«O'nu boşama. Çünkü O, çok oruç tutar, namaz kılar; Cennet'de senin kadınlarındandır.»** demiş; O da vazgeçmiştir.

إِنْ تَتُوبَآ إِلَى ٱللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا ۖ وَإِنْ تَظَٰهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ
هُوَ مَوْلَىٰهُ وَجِبْرِيلُ وَصَٰلِحُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ بَعْدَ ذَٰلِكَ
ظَهِيرٌ ﴿٤﴾ عَسَىٰ رَبُّهُۥٓ إِن طَلَّقَكُنَّ أَن يُبْدِلَهُۥٓ أَزْوَٰجًا خَيْرًا مِّنكُنَّ
مُسْلِمَٰتٍ مُّؤْمِنَٰتٍ قَٰنِتَٰتٍ تَٰٓئِبَٰتٍ عَٰبِدَٰتٍ سَٰٓئِحَٰتٍ ثَيِّبَٰتٍ
وَأَبْكَارًا ﴿٥﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ قُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا
وَقُودُهَا ٱلنَّاسُ وَٱلْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَٰٓئِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ
لَّا يَعْصُونَ ٱللَّهَ مَآ أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾

4 [**Eğer her ikiniz, Allah Teâlâ'ya tevbe ve rücû' ederseniz** (tevbèniz kabûl olunur.) **Zîrâ gerçekten kalbleriniz** (Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem'e vâcib olan muhalasatdan) **meyletmiştir. Şâyed O'na karşı tezâhüre kalkışırsanız, bilin ki Allah Teâlâ O'nun Mevlâsı'dır. Cibrîl de, mü'minlerin sulehâsı ve bunların arkasından bütün Melekler de O'na zahîrdir.**]

Muhâtab Âişe ve Hafsa (R. Anhümâ) dır.

5 [**Şâyed O, sizi** (ısyânımız yüzünden) **tatlîk ederse, olur ki Rabbi, O'na size bedel, İslâm'ı ikrâr eden, dînlerinde muhlis, namaz kılan** (tâatte sebât gösteren), **günâhlarına tevbe eden, ibâdet eyliyen** (veyâ Resûlüllah'ın emirlerine boyun eğen), **oruç tutan, dul, bekâr, sizden daha hayırlı zevceler verir.**]

6 [**Ey îmân edenler!** (Allah Teâlâ'nın emrine imtisâl ve nehyinden içtinâbla) **kendinizi ve** (nasîhat ve te'dîble) **âilenizi o ateşten koruyun, ki yakıtı insanlarla taşlardır. Ona me'mûr çok haşîn ve şedîd Melekler vardır, ki Allah Teâlâ'nın emirlerine ısyân etmezler, ve emrolundukları şeyi derakab edâ ederler.**]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَا تَعْتَذِرُوا۟ ٱلْيَوْمَ ۖ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٧﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ تُوبُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا
عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى
مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ يَوْمَ لَا يُخْزِى ٱللَّهُ ٱلنَّبِىَّ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَعَهُۥ
نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَٰنِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَآ أَتْمِمْ
لَنَا نُورَنَا وَٱغْفِرْ لَنَآ ۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾

7 [**«Ey küfredenler! Bugün i'tizâr etmeyin. Siz, ancak** (kötü) **amellerinizle cezâlanacaksınız.»**]

Kâfirler, Cehennem'e girerken böyle denilecek.

8 [**Ey îmân edenler! Allah Teâlâ'ya** (günâhlarınızdan) **nasûh bir tevbe ile** (sıdk ve ihlâsla, ölünceye kadar bir daha günâh

işlememek üzere nefsine öğüt veren tevbekârlar gibi) **tevbe edin!**]

[**Olur ki Rabbiniz celle şânuh, günâhlarınızı örter de sizi** (ağaçları) **altında ırmaklar akan Cennetlere koyar.**]

[**O gün, Allah Teâlâ Peygamberini ve onunla berâber olan mü'minleri rüsvây etmez.**]

Ateş ve karanlıklar göstererek onları utandırmaz, üzmez.

[(Sırat üzerinde o mü'minlerin) **nûrları önlerinde ve sağlarında yürür.** «(Ve münâfıkların nûrunun söndüğünü gördükleri zaman) **Ey Rabbimiz! Nûrumuzu sönmekten koru** (tamamla ve bâki' kıl) **ve bizi mağfiret eyle! Hiç şüphesiz Sen, her şeye kaadirsin.**» **derler.**]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ جَٰهِدِ ٱلْكُفَّارَ وَٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱغْلُظْ عَلَيْهِمْ
وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٩﴾ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا۟
ٱمْرَأَتَ نُوحٍ وَٱمْرَأَتَ لُوطٍ ۖ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَٰلِحَيْنِ
فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا وَقِيلَ ٱدْخُلَا ٱلنَّارَ
مَعَ ٱلدَّٰخِلِينَ ﴿١٠﴾

9 [**Ey Peygamber! Kâfirlerle** (kılıçla) **ve münâfıklarla** (rahmet ve vaîdle) **cihâd et! Onlara sert davran! Onların mekânları Cehennem'dir. O, ne çirkin karargâhtır.**]

10 [**Allah Teâlâ, küfredenlere Nûh'un karısı ile Lût'un karısını bir misâl kıldı. İkisi de kullarımızdan iki sâlih kulun nikâhı altında idiler. Onlara** (nifâkla) **hıyânet ettiler. Allah'ın azâbından, zevcleri o kadınları bir veçhile kurtaramadı. Onlara: «Ateşe girenlerle, siz de girin.» denilecek.**]

Nûh Aleyhisselâm'ın karısı Vâile, kocasına mecnûndur, derdi. Lût Aleyhisselâmın karısı Vâhile de gelen misâfirleri gece ateş yakarak, gündüz duman tüttürerek kavmine haber verirdi. Bu hıyânetleri sebebiyle cezâlandılar. Zevclerinin salâh ve nübüvveti onları gark ve taş azâbından kurtaramadı.

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ
فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِندَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي
مِن فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ
عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا وَصَدَّقَتْ
بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ ﴿١٢﴾

11 [**Allah Teâlâ, îmân edenlere de, Fir'avn'un karısını bir misâl kıldı. Hani o: «Yâ Rab! Benim için Cennette, nezdinde bir ev yap! Beni Fir'avn'dan ve onun (kötü) amelinden kurtar. Ve bana, o zâlimler gürûhundan necât ver.» demişti.**]

Fir'avn'un karısı, Müzahim'in kızı Âsiye idi. Îmân ettiği öğrenildikten sonra, Fir'avn, kendisini işkence ederek şehîd etmişti. Ellerini ve ayaklarını çiviletmiş Güneş'e bıraktırmış ve büyük bir değirmen taşını göğsüne koydurmuştu.

12 [**İmrân'ın kızı Meryem'i de misâl getir! O, ırzını (iffetini) korumuştu. Biz, O'na halk ettiğimiz rûhtan nefhettik. Ve O, Rabbinin kelimelerini ve Kitablarını tasdîk etti de emr-i ilâhiye itâat edenlerden oldu.**]

Bir hadîs'de şöyle buyurulmuştur:

«Erkeklerden çok kimseler kemâle ermiştir. Kadınlardan ise, yalnız dört kişi kemâle ermiştir. Bunlar: Fir'avn'ın karısı Âsiye bint-i Müzâhim, Meryem bint-i İmrân, Hadîce bint-i Huveylid ve Fâtıme bint-i Muhammed'dir.»

67 — MÜLK SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 30 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ
وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾

1 [(Hayır ve bereketi çok, her şeyden âli ve zâtında sâbit olan) **Allah, mahlûkatın sıfatlarından münezzehdir. Mülk Onun yedindedir. Ve O, her şeye kaadirdir.**]

Sûre-i celîle: Tebâreke, Mânia, Münciye, Mücâdele, Vâkıye Mennâ'a isimleri ile de anılır.

2 [**Hanginizin daha güzel amelde bulunacağını sınamak için ölümü ve hayâtı yaratan O'dur. Ve O, Azîz'dir, Gafûr'dur.** (Sâlih amellere yüz çevirenlerden intikam alır. Ve tevbekâr olanlara mağfiret eyler.)]

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا ۖ مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَٰنِ مِن تَفَاوُتٍ ۖ فَارْجِعِ
الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ ﴿٣﴾ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ
خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا
رُجُومًا لِّلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿٥﴾ وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ
عَذَابُ جَهَنَّمَ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٦﴾

3 [Yedi göğü tabaka tabaka O, halk etmiştir. Sen, O'nun halkında bir mübâyenet ve ihtilâf görmezsin. (Hepsi birbirine uygundur. Hâlel ve noksanı yoktur) Gözlerini göğe çevir, bak, hiçbir yarıklık ve noksanlık görebilir misin?]

4 [Sonra gözünü bir daha, bir daha çevir de bak. Nihâyet, gözün bir kusûr bulmaktan âciz kalır da yorgun, bîtâb geri döner.]

5 [Celâlim hakkı için Biz, dünyâya en yakın olan semâyı çırağlarla (yıldızlarla) donattık ve onları Şeytanlara atılacak şeyler kıldık ve onlar için alevli ateş azâbı hazırladık.]

Şeytanlar, sır çalmak için birinci semâya çıkınca, taşlanırlar. Onlara atılan taşlar, yıldızların kendileri değil, yıldızlardan kopan gök taşlarıdır. Yıldızlar, yerinden değişmezler.

6 [Allah Teâlâ'ya kâfir olanlar için Cehennem azâbı vardır, ki o ne çirkin karargâhtır.]

إِذَآ أُلْقُوا۟ فِيهَا سَمِعُوا۟ لَهَا شَهِيقًا وَهِىَ تَفُورُ ۝٧
تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ ٱلْغَيْظِ ۖ كُلَّمَآ أُلْقِىَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ ۝٨
نَذِيرٌ ۝٨ قَالُوا۟ بَلَىٰ قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ ٱللَّهُ مِن شَىْءٍ
إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِى ضَلَٰلٍ كَبِيرٍ ۝٩ وَقَالُوا۟ لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا
فِىٓ أَصْحَٰبِ ٱلسَّعِيرِ ۝١٠ فَٱعْتَرَفُوا۟ بِذَنۢبِهِمْ ۖ فَسُحْقًا لِّأَصْحَٰبِ ٱلسَّعِيرِ ۝١١

7 [Onlar Cehennem'e atıldıkları zaman, onun kaynar hâldeki çirkin ve korkunç sesini işitirler.]

8 [Cehennem neredeyse (kâfirlere) gayzından parçalanacak gibi olur. Onlardan her gürûh içine atıldıkça bekçileri sorarlar: «Sizi, bu azâbtan korkutur bir Peygamber gelmedi mi?»]

9 [Onlar: «Evet, bize bu azâb ile korkutan Peygamber gelmişti. Fakat biz, Allah Teâlâ hiçbir şey inzâl etmemiştir, siz büyük bir dalâl içindesiniz, diye onları tekzîb ettik.» derler.]

10 [Ve yine derler: «Şâyed (Peygamberleri) dinler, yâhûd akıl eder olsaydık, şimdi şu Cehennemlikler arasında bulunmazdık.»]

11 [Böylece, günâhlarını i'tirâf ederler. (Fakat o andaki i'tirâfları aslâ kendilerine fayda vermez). Cehennemlikler, Allah'ın rahmetinden uzak olsun!]

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾
وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ ۖ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾ أَلَا يَعْلَمُ
مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ
ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ ۖ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾
ءَأَمِنتُم مَّن فِي السَّمَاءِ أَن يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾

12 [Onlar ki Rablerini görmedikleri hâlde, O'ndan korkarlar (da ma'siyetlerden ictinâb ederler.) Onlar için, muhakkak ki bir mağfiret ve büyük bir ecir vardır.]

13 [(Resûlüllah hakkında) sözünüzü gerek gizleyin, gerek âşikâr edin, O, bütün sînelerin künhünü bilir.]

Müşrikler birbirlerine: «Sözünüzü gizleyin, ki Muhammed (Sallallahü aleyhi ve sellem) in ilâhı işitmesin.» derlerdi. Âyet-i celîle, bu sebeble nâzil oldu.

14 [Sırr-ı cehri bilmez mi, o Yaradan ki, O, öyle Lâtif, öyle Habîr'dir.]

15 [O Allah Teâlâ ki, arzı size münkâd kıldı. O hâlde köşesinde, bucağında yürüyün (gezin) de Allah'ın rızkından yiyin!. Nihâyet rücûunuz O'nadır.]

16 [(Bu âlemin tedbîrine müvekkel) gökteki (Melek) lerden (veyâ emir ve kazâsı gökte olan Allah Teâlâ'dan Kârûn'a yaptığı gibi) sizi yere geçirivermesinden emîn mi oldunuz? O zaman görürsünüz ki, arz hareket etmektedir.]

أَمْ أَمِنتُم مَّن فِي السَّمَاءِ أَن يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ
﴿١٧﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا
إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَٰنُ إِنَّهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾ أَمَّنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ جُندٌ لَّكُمْ يَنصُرُكُم مِّن دُونِ
الرَّحْمَٰنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَٰذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ
إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَل لَّجُّوا فِي عُتُوٍّ وَنُفُورٍ ﴿٢١﴾ أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ
وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾

17 [**Yoksa gökteki (Melek) lerin, (yâhûd emir ve kazâsı gökte olan Allah Teâlâ'nın, Lût kavmine ettiği gibi) üzerinize taş yağdırıcı rüzgâr göndermesinden emîn mi oldunuz? (Azâbımı gördüğünüz zaman) inzârım nasılmış, bileceksiniz.**]

18 [**Celâlim hakkı için, onlardan önceki ümmetler de (Peygamberlerini) tekzîb etmişlerdi. Düşün, Benim onlara inkâr ve ukûbetim nasıl oldu?**]

19 [**Onlar, üzerlerinde kanadlarını açıp kapıyarak uçuşan kuşları da görmediler mi? Onları semâda tutan, ancak Rahmân'dır. Ki O, her şeyi görür.**]

20 [**Yoksa esirgeyen Allah Teâlâ'ya karşı size yardım edecek (azâbından kurtaracak) askerleriniz mi var? Kâfirler başka değil, ancak bir gurûr (bir aldanış) içindedirler.**]

21 [**O, rızkını vermiyecek, tutacak olursa, kim size rızık vermeye kaadirdir? Hayır, onlar, azgınlıkta, haktan kaçınmakta inâd ve ısrâr etmektedirler.**]

22 [**Her an yüzüstü kapanarak yürüyen mi, doğru yolu bulucudur; yoksa doğru yolda dimdik yürüyen mi?**]

Bu misâl, müşrikle mü'min hakkındadır.

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ
قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ
وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِندَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾

23 [De ki: «Sizi yaratan, size kulak, göz ve kalbler veren O'dur. Fakat, pek az şükrediyorsunuz.»]

24 [De ki: Sizi yaratan ve yeryüzünde çoğaltan ve dağıtan O'dur. Nihâyet (ölümünüzden sonra hesâb ve cezâ için) hep O'na haşrolunacaksınız.»]

25 [(Küfredenler, mü'minlere): «Şâyed sözünüzde sâdıklarsanız, bu va'dettiğiniz (ba's ve haşr) ne zaman?» derler.]

26 [«Onun ilmi, ancak Allah Teâlâ'nın indindedir. Ben, sâdece âşikâr bir nezirim.» dersin.]

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سِيئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَٰذَا الَّذِي
كُنتُم بِهِ تَدَّعُونَ ﴿٢٧﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكَنِيَ اللَّهُ وَمَن مَّعِيَ
أَوْ رَحِمَنَا فَمَن يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ الرَّحْمَٰنُ
آمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٩﴾
قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَن يَأْتِيكُم بِمَاءٍ مَّعِينٍ ﴿٣٠﴾

27 [Va'dolunan azâbı yakından gördükleri zaman, o, kâfirlerin yüzleri çirkinleşir. Onlara: «İşte istediğiniz (azâb) budur.» denilir.]

28 [**De ki: Haber verin bana, eğer Allah Teâlâ beni ve benimle berâber olan mü'minleri helâk etse veyâ rahmetiyle ecellerimizi te'hîr eylese, her iki hâlde de, siz kâfirleri o elîm azâbdan kurtaracak kimdir?»**]

Ölsek de, kalsak da sizi azâbdan kurtaracak yoktur. Ölümümüzü beklemeniz size bir fayda te'mîn etmez. Sizi azâbdan kurtaracak, ancak îmân ve tevhîddir.

29 [**De ki:** «(Sizi kendisine da'vet ettiğim) **Rahmâniyyetle mevsûf Allah Teâlâ'dır. Biz O'na îmân ve** (bütün işlerimizde) **O'na tevekkül ettik. Yakında** (azâbını gördüğünüz zaman) **siz de bileceksiniz açık bir dalâl içinde bulunan kimmiş?»**]

30 [**De ki: «Haber verin bana, eğer suyunuz yere batıp gitse** (büsbütün çekiliverse) **size, kim akar bir su getirebilir?»**]

Bu âyet-i celîlenin sonunda **«Allâhü rabbül'âlemîn»** diye cevâb vermek müstehabdır.

Bu âyet-i kerîme, zâlimlerden birinin yanında okunmuş da: **«Onu, balta ve kazmalar getirir.»** demiş. Bunun üzerine gözünün suyu çekilerek, kör olmuş.

Allah Teâlâ'ya ve âyetlerine karşı gelmekden Allah'a sığınırız.

Sûre-i celîlenin fazîleti hakkında müteaddid ehâdîs-i şerîfe mevcûddur.

«Kur'ân'dan otuz âyetlik bir sûre, bir adama şefâat etti. Nihâyet ona mağfiret olundu. Bu sûre: Tebârekelleziy biyedihilmülk sûresidir.» (Tirmizî, Ebû Dâvûd, İmâm Ahmed, Neseî, Hâkim, İbn-i Mâce; Ebû Hüreyre (R.A.).

Resûl-ü Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem: **«(Elif lâm mîm tenziyl) ve (Tebârekelleziy biyedihilmülk)** sûrelerini okumadan uyumazlardı. (Tirmizî: Câbir Radıyallahü Anh.)

68 — KALEM SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 52 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

نٓ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾ مَا أَنتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾

1, 2, [**Nûn** (Murâdının ne olduğunu Allah bilir. Kasemdir. Fâtiha sûresidir, diyenler de olmuştur.) **kalem ve** (kalem ehlinin) **yazdıkları şeyler hakkı için. Rabbinin ni'meti ile, sen bir mecnûn değilsin.**]

Sûre-i celîleye «Nûn Sûresi» de denilir.

Cebrâîl Aleyhisselâm gelip Peygamber (S.A.V.)'e Kur'ân ve namazı öğretince, Mekke müşrikleri: «**Muhammed delirdi.**» demişler. **Âyet-i kerîme, bu sebeble inmiştir.**

وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾

3 [(Kavminin ezâ ve iftirâsına sabrından dolayı) **senin için minnetsiz ve inkıtâsız bir ecir vardır.**]

4 [**Ve her hâlde, sen pek büyük bir ahlâk üzerindesin.**]

Denilmiştir ki: «**Peygamber (S.A.V.)'in ahlâkı A'râf sûresinin sonunda bildirilen; afvetmek, iyiliği emir ve câhillerden yüz çevirmek gibi şeylerdir.**»

Hz. Âişe'ye, Peygamber (S.A.V.)**'in ahlâkı soruldukda: «O'nun ahlâkı, Kur'ân idi.»** diye cevâb vermiştir.

فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ ﴿٥﴾ بِأَيِّيكُمُ الْمَفْتُونُ ﴿٦﴾

5, 6 [Yakında göreceksin, onlar da görecekler, fitne, cinnet hanginizde imiş?]

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ
بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾ فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٨﴾ وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ ﴿٩﴾

7 [Şübhe yok ki, Rabbin celle şânuh, yolundan sapanı da (ki hakîkatte mecnûn, onlardır) hidâyete erenleri de çok iyi bilendir.]

8 [O hâlde (Kur'ân'ı) tekzîb edenlere itâat etme!]

9 [Onlar temennî ederler ki, kendilerine müdâhene edesin de, onlar da sana müdâhene etsinler.]

وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ ﴿١٠﴾ هَمَّازٍ مَّشَّاءٍ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾
مَّنَّاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾ عُتُلٍّ بَعْدَ ذَٰلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾

10, 11, 12, 13 [(Hakk'a da, bâtıla da) çok yemîn eden, düşkün (haysiyetsiz), dâimâ halkın aybını araştıran, gammazlıkla lâf götürüp getiren, insanları îmân, infâk ve sâlih amelden meneyleyen, zulmedip, hakkı teçâvüz eden, çok günâh işleyen, kaba, haşîn, bundan başka da soysuz olan hiç kimseye itâat etme!]

Nazm-i celîlin, Velîd bin Mugîre veyâ Ahnes bin Şurayk hakkında nâzil olduğu mervîdir.

Velîd, onsekiz yaşına vardığında Mugîre: «O, benim oğlumdur.» diye iddiâ etmiştir. İbn-i Abbâs (R.A.): «Allah Teâlâ'nın bu kadar kötü vasıflarla andığı başka bir kimse bilmiyoruz. Ona, ebediyyen arınamayacağı ayıblar yamamıştır.» demiştir.

Ahnes'in aslı, Sakîf kabîlesindendir. Kendisi, Zühre'den sayılır.

أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾ إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ
آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾

14, 15 [**Mal ve evlâd sâhibi olduğu için ona itâat eder misin ki, kendisine âyetlerimiz tilâvet olunduğu zaman; «Bunlar, eskilerin esatîridir.» der.**]

سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ ﴿١٦﴾ إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ
إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾ وَلَا يَسْتَثْنُونَ ﴿١٨﴾ فَطَافَ عَلَيْهَا
طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٩﴾ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾

16 [**Yakında Biz, onun hortumunu dağlıyacağız** (burnunu kıracağız.)]

Gerçekten, Bedir harbinde kılıçla burnu kesilmiş; belâsını bulmuştur.

17 [**Muhakkak ki Biz, onları** (Mekke müşriklerini, açlıkla, kıtlıkla) **sınadık. Nasıl ki o bahçe sâhiblerini de sınamıştık. Hani sabahleyin erkenden bahçelerinin mahsûlünü muhakkak devşirmeye yemîn etmişlerdi.**]

Rivâyet edildiğine göre, bu, San'a'ya yakın Savran denilen mevkide hayırsever bir zâta âid güzel bir bahçe idi. Bahçe sâhibi her yıl mahsûllerini devşirirken, fakîrlerin hisselerini de ayırmayı unutmazdı. Derken vefât etti. Bahçe çocuklarına kaldı. Mahsûlün devşirme zamanı gelince, çocuklar: «**Âilemiz kalabalık. Babamızın yaptığı gibi yine fakîrlere pay ayırırsak, müzâyakaya düşeriz. Kimsenin haberi yokken sabahleyin mahsûlü devşiriverelim.**» diye aralarında sözleştiler.

18 [**Bir istisnâ da yapmamışlardı.** (İnşâallah **demememişlerdi.**)]

19 [**Derken, Rabbin tarafından dolaşan bir âfet bahçeyi sarıverdi. Onlarsa uyuyorlardı.**]

20 [**(Bahçe) koyu karanlık bir gece gibi oldu.**]

فَتَنَادَوْا مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾ أَنِ اغْدُوا عَلَىٰ حَرْثِكُمْ إِن كُنتُمْ صَارِمِينَ ﴿٢٢﴾

21, 22 [Sabaha yakın (bahçe sâhibleri) birbirlerine seslendiler: «Mahsulünüzü devşirecekseniz, haydi erkenden (bahçenize) gidin.» dediler.]

فَانطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَافَتُونَ ﴿٢٣﴾ أَن لَّا يَدْخُلَنَّهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُم مِّسْكِينٌ ﴿٢٤﴾

23, 24 [Hemen yola düştüler. Birbirleriyle fısıldaşıyorlardı: «Bugün, sakın aranıza bir fakîr sokulmasın.» diyorlardı.]

وَغَدَوْا عَلَىٰ حَرْدٍ قَادِرِينَ ﴿٢٥﴾

25 [Fakîrleri, men'e güçleri yeter zanniyle erkenden gittiler.]

فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُّونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٢٧﴾

26, 27 [Vatkâ ki bahçelerini (yanmış, harâbolmuş) gördüler. (Tereddüd ettiler. Anlaşılan): «Yolu şaşırmışız.» dediler. (Fakat sonra hakîkati öğrenip, kendi bahçeleri olduğunu anlayınca) Hayır! Biz (nasibleri kesilmiş) mahrûm kalmışlarız. (Zîrâ fakîrleri men'e kasdettik. Ve inşâallah demedik dediler).»]

قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿٢٨﴾

28 [İçlerinden en âdil ve en akıllısı: «Ben, size tesbîh etmeliydiniz (Sübhânallah, inşâallah demeliydiniz) demedim miydi?» dedi.]

قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾

فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَلَاوَمُونَ ﴿٣٠﴾

29, 30 [**«Ey Rabbimiz! Seni tenzîh ederiz. Cidden biz (fakîrlerin haklarını alıkoymak istemekle) nefsimize zulmetmişiz.» dediler. (Zulümlerini i'tiraf ettiler). Sonra döndüler, birbirlerine levmetmeye başladılar.**]

قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا طَاغِينَ ﴿٣١﴾ عَسَىٰ رَبُّنَا أَن يُبْدِلَنَا
خَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴿٣٢﴾

31, 32 [**«Yazıklar olsun bizlere! Gerçekten biz,** (Allah'ın hudûdunda istikâmeti tecâvüz etmek, Allah Teâlâ'nın verdiği ni'metin şükrünü edâ eylememek, babamızın güzel fiilinden yüz çevirmek sûretiyle) **tûğyân etmişiz.» dediler. Belki Rabbimiz celle şânuh** (tevbemizi kabûl eder de) **bize, ona bedel, bundan daha hayırlısını verir. Her hâlde biz, ancak Rabbimizi dileriz.»**]

İbn-i Mes'ûd'dan rivâyet olunduğuna göre, sıdk ve ihlâsları sebebi ile Allah Teâlâ, onlara evvelkinden daha hayırlı bir bahçe vermiştir.

كَذَٰلِكَ الْعَذَابُ ۖ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ ۚ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾
إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٣٤﴾

33 [**İşte** (dünyâdaki) **azâb böyle. Ve elbette, Âhiret azâbı daha büyüktür. Fakat bilselerdi** (azâbı müeddî olan şeylerden sakınırlardı.)]

34 [**Müttekîler için ise, hiç şübhesiz, Rableri nezdinde, Naîm Cennetleri vardır.**]

أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٥﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾

35, 36 [**Biz** (Âhirette) **Müslümanları, suçlular gibi tutar mıyız? Size ne oldu? Nasıl böyle hükmediyorsunuz?**]

Bu âyet-i kerîme, müşrikler: «Eğer Muhammed'in dediği gibi öldükten sonra dirilirsek, dünyâda şerefli olduğumuz gibi Âhirette de şeref bizim olur; Müslümanlardan daha müreffeh yaşarız.» dedikleri zaman inmiş; onların sözünü reddetmiştir.

أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٣٨﴾

37, 38 [Yoksa sizin için, nâzil olmuş bir Kitab mı var ki, bunları oradan okuyorsunuz. O Kitabta ihtiyâr ettiğiniz her şey sizindir (diye mi yazılı?)]

أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَالِغَةٌ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ۙ
إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾ سَلْهُمْ أَيُّهُمْ بِذَٰلِكَ زَعِيمٌ ﴿٤٠﴾ أَمْ لَهُمْ
شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٤١﴾

39 [Yâhûd sizin için, (her ne hükmederseniz o muhakkak öyle olacaktır, diye) üzerimizde Kıyâmet'e kadar sâbit ahd-u peymanlar mı var?]

40 [Bu hükme, onlardan hangisinin mütekeffil olduğunu kendilerinden sor!]

41 [Yoksa, onların birçok şerîkleri mi var? Şâyed da'vâlarında gerçekseler şerîklerini de getirsinler.]

يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾
خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ۖ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ
وَهُمْ سَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

42, 43 [**O gün ki, perde açılır** (işler güçleşir). (Allah Teâlâ-ya) **secdeye da'vet olunurlar. Fakat** (huşû' ve nedâmetten) **gözleri kapanır, kendilerini zillet** (ve hakâret) **bürür, secdeye güç yetiremezler. Halbuki** (dünyâda) **sıhhat ve selâmette iken da'vet olunmuşlardı.**]

فَذَرْنِي وَمَن يُكَذِّبُ بِهَٰذَا الْحَدِيثِ ۖ سَنَسْتَدْرِجُهُم
مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَأُمْلِي لَهُمْ ۚ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾

44 [**Artık bu sözü** (Kur'ân'ı ve ba'sı) **tekzîb edenleri Bana bırak. Biz onları, bilemiyecekleri cihetten, istidrâc ederiz.** (Azar azar yakalarız.)]

Bu istidrâc, onlara mühlet verip ni'metlerini çoğaltmak sûreti ile olur. Onlar, bunun istidrâc olduğunu bilmezler. Kendilerinin, mü'minlerden olduğunu sanırlar. Halbuki uzun ömür ve ni'mete karşı şükür gerekir. Şükrü bırakıp, küfrü ihtiyâr edenler azâba müstehak olur. Artık bu ni'met, onlara bir istidrâcdır.

45 [**Ben, onlara mühlet veririm. Zîrâ mekrim kavîdir.** (Ukûbetim muhkemdir.)]

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُم مِّن مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾ أَمْ عِندَهُمُ الْغَيْبُ
فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾

46, 47 [**Yoksa, sen, onlardan bir ücret istiyorsun da, bu borç yüzünden ağır bir yük altında mı kalmışlardır?** (Bunun için mi îmâna icâbetten imtinâ ediyorlar?) **Yoksa gayb** (Levh-i Mahfûz) **onların yanında da, hükmettiklerini ondan mı yazıyorlar?**]

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُن كَصَاحِبِ الْحُوتِ
إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾ لَّوْلَا أَن تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِ لَنُبِذَ

بِالْعَرَآءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾ فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾
وَإِن يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا
الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

48 [**Rabbin celle şânuh'un hükmüne** (onlara mühlet vermesine ve senin onlara karşı nusretini geciktirmesine) **sabret!** (İstiçâl ve kavmine gazâbta) **balık sâhibi** (Yûnus Aleyhisselâm) **gibi olma! Hatırla ki, O, gamla dolu olarak Rabbine duâ etmişti.**]

49 [**Şâyed O'na, Rabbinin ni'meti erişmiş olmasaydı, o çıplak** (ağaçsız ve susuz) **bir yere atılıp kınanacaktı.**]

50 [**Fakat Rabbi, O'nu ıstıfâ buyurdu da sâlihlerden kıldı.**]

51 [**Az kaldı, kâfirler o zikri** (Kur'ân'ı) **işittikleri zaman seni gözleriyle yiyeceklerdi. Bir de durmuşlar: «O, her hâlde bir mecnûndur.» diyorlar.**]

Rivâyete göre, kâfirler Peygamber (S.A.V.)'e nazar değdirmek istemişler. İçlerinde şiddetle nazarı değen bir adam varmış Bu adam, üç gün bir şey yemez; sonra çadırının bir tarafını kaldırıp oradan geçen deve veyâ koyuna bakar; **«Bunun gibi deve,»** veyâ **«Bunun gibi koyun hiç görmedim!»** der; az sonra o hayvanların bir kaçı birden yere düşermiş. Küffâr, o adamı bulup bu tertîbi yaptırmışlar; ve Peygamber (S.A.V.)'i nazarla öldürmek istemişler. Fakat Cenâb-ı Hak, O'nu nazardan koruyarak bu âyet-i indirmiş. Peygamber (S.A.V.) Efendimiz, bir hadîslerinde şöyle buyurmuşlardır:

«Gerçekten göz (nazar) **insanı kabre, deveyi kıdre** (çömleğe) **koyar.»**

Hasen (R.A.)'den, bu âyet-i kerîmenin nazâra devâ olduğu mervîdir. (İmâm Fahreddin Râzî).

52 [**Halbuki Kur'ân, bütün âlemlere bir öğüttür.**]

69 — HÂAKKA SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 52 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

الْحَاقَّةُ ﴿١﴾ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٢﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٣﴾

1, 2, 3 [**Hâakka** (bir hâlet ki vukûu haktır.) **O, nasıl hâlettir? Ve, onun mâhiyetini sana hangi şey bildirdi?**]

Zîrâ hiç kimsenin dirâyeti ona erişemez.

Elhâakka: Elvâkı'a, Essâ'a gibi Kıyâmet Gününün isimlerindendir.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ﴿٤﴾ فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ﴿٥﴾

4 [**Semûd ve Âd** (kavimleri) **Kıyâmeti tekzîb ettiler.**]

Kaâri'a da kezâ Kıyâmet Gününün isimlerindendir.

5 [**Semûd, haddi aşan bir vâkıa ile** (korkunç bir sayhayla, yâhûd tûğyânları yüzünden) **ihlâk olundu.**]

وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ﴿٦﴾ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَىٰ كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ ﴿٧﴾ فَهَلْ تَرَىٰ لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ ﴿٨﴾

6 [**Âd da uğultulu, azgın bir kasırga ile helâk edildi.**]

7 [**Allah Teâlâ onu, yedi gece, sekiz gün fâsılasız üzerlerine taslît etti. Öyle bir hâle geldiler ki** (o vakit orada bulunsaydın) **onların** (bu müddet zarfında) **köklerinden kopup, yere serilen kof hurma kütükleri gibi, nasıl ölüp, yıkılakaldıklarını görürdün.**]

8 [**Hiç onlardan bir kalan görebiliyor musun?**]

O günlere Arablar: «**Eyyâm-i acûz**» derler. Kışın sonuna doğru olup, soğuk ve rüzgârı şiddetlidir. (Acûz: Kocakarı, demektir. Türkçe'de dahî, bu günler kocakarı fırtınası ve soğukları diye ma'rûfdur.)

Bu ismin verilmesine sebeb; Âd kavminden bir kocakarıdır. Kadın, o günlerde, bir yeraltı kanalına gizlenmiş. Fakat rüzgâr sekizinci gün onu da bularak helâk etmiş. Ondan sonra azâb kesilmiş.

وَجَآءَ فِرْعَوْنُ وَمَن قَبْلَهُۥ وَٱلْمُؤْتَفِكَٰتُ بِٱلْخَاطِئَةِ ﴿٩﴾ فَعَصَوْا۟ رَسُولَ
رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَّابِيَةً ﴿١٠﴾

9, 10 [**Fir'avn da, ondan önce geçen ümmetler de, mü'tefikeler** (yânî Lût kavmi) **de hep o hatâ ile** (şirkle) **geldiler. Rablerinin Peygamberine ısyân ettiler. O da, şiddetle yakalayıverdi.** (Ağır bir azâba uğrattı.)]

إِنَّا لَمَّا طَغَا ٱلْمَآءُ حَمَلْنَٰكُمْ فِى ٱلْجَارِيَةِ ﴿١١﴾
لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَآ أُذُنٌ وَٰعِيَةٌ ﴿١٢﴾

11, 12 [**Biz,** (Tûfân'da) **su tûğyân ettiği zaman sizi** (babalarınızı) —bir öğüt, bir ibret olsun, kulağınıza küpe olsun diye— **gemide taşıdık.**]

فَإِذَا نُفِخَ فِى ٱلصُّورِ نَفْخَةٌ وَٰحِدَةٌ ﴿١٣﴾ وَحُمِلَتِ ٱلْأَرْضُ وَٱلْجِبَالُ فَدُكَّتَا
دَكَّةً وَٰحِدَةً ﴿١٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ ٱلْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾

13, 14, 15 [Sûr'a birinci def'a üfürüldüğü zaman, yer ve dağlar (üzerlerindeki şeylerle) yerlerinden kaldırılır. Arkasından da bir def'a, bir çarpılış çarpıldı mı (paralanır hebâ olur. İşte o gün olacak olur.) O vâkıa (Kıyâmet) vukû' bulur.]

وَانشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾
وَالْمَلَكُ عَلَىٰ أَرْجَائِهَا ۚ وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ ﴿١٧﴾

16, 17 [Ve gök yarılır. O da, o gün kuvvetten düşer. Öyle ki Melekler göğün etrafında (emr-i ilâhiye muntazır) olurlar ve üstlerinde o gün Rabbinin arşını sekiz Melek yüklenir.]

يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَىٰ مِنكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾

18 [O gün (hesâb için Allah Teâlâ'ya) arzolunursunuz ve hiçbir sırrınız gizli kalmaz.]

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَاؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَهْ ﴿١٩﴾
إِنِّي ظَنَنتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِيَهْ ﴿٢٠﴾

19, 20 [İşte o vakit, Kitabı sağ eline verilen (sevincinden): «Alın Kitabımı okuyun, ben (esâsen) hesâbıma kavuşacağımı teyakkun etmiştim.» der.]

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ﴿٢١﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾ قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾

21, 22, 23 [Artık o, râzı olduğu bir hayât ve safâ içinde, derilecek meyvaları yakın, yüksek bir Cennettedir.]

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ﴿٢٤﴾

24 [(Ve onlara): «Geçmiş günlerde takdîm ettiklerinize (dünyâda işlediğiniz sâlih amellere, ve sıcak günlerde tuttuğunuz oruca) karşılık âfiyetle yiyin, için.» (denilir.).]

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَهْ ﴿٢٥﴾
وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ ﴿٢٦﴾ يَا لَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنِّي
مَالِيَهْ ﴿٢٨﴾ هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَهْ ﴿٢٩﴾

25, 26, 27, 28, 29 [Fakat Kitabı sol eline verilmiş olan: «Keşke, Kitabım verilmeseydi; hesâbımın ne olduğunu bilmeseydim; ölüm hayâtıma nihâyet verseydi (tekrâr dirilmeseydim). Malım bana faydalı olmadı. Kudret ve saltânatım zâil oldu.» der.]

خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ ﴿٣١﴾ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ
ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾

30, 31, 32 [(Allah Teâlâ, Cehennem bekçilerine şöyle buyurur): «Onu tutun! Ellerini boynuna bağlayın! Sonra alevli ateşe atın! Sonra da yetmiş zira' uzunluğunda bir zincire sarın!»]

إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾ وَلَا يَحُضُّ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣٤﴾

33, 34 [Zîrâ o, Allah-ü azîmüşşân'a inanmazdı. Yoksula (yemek vermez ve başkalarını da) yemek vermeye teşvîk etmezdi.»]

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ ﴿٣٦﴾ لَا يَأْكُلُهُ
إِلَّا الْخَاطِئُونَ ﴿٣٧﴾

35, 36, 37 [«Bugün, burada onun bir yakını yoktur. (Ki azâbtan himâye etsin.) Yiyecek bir yemeği de yoktur. Ancak gıslîn (Cehennem ehlinin vücûdlarından akan irinleri) vardır ki onu (şirkle) hatâ eden (kâfir) lerden başkası yemez.»]

فَلَآ أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾ إِنَّهُ
لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ وَلَا بِقَوْلِ
كَاهِنٍ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾ تَنزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾

38, 39, 40, 41, 42, 43 [Gördüklerinize ve görmediklerinize yemîn ederim ki, o, hiç şübhesiz, (Allah indinde) kerîm bir Resûlün, getirdiği sözdür. O bir şâir sözü değildir. Ne kadar az inanıyorsunuz! Bir kâhin sözü de değildir. Ne kadar az düşünüyorsunuz! O, Rabbil'âlemîn'den bir tenzîldir.]

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾
ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

44, 45, 46, 47 [O, (Aleyhissalâtü vesselâm) eğer ba'zı sözler uydurup da Bize isnâd etmiş olaydı, elbette Biz, onu kudretimizle yakalar, şahdamarını keser (helâk eder) dik. Ve o zaman, içinizden hiçbiriniz (ukûbetimize) mâni' de olamazdınız.]

وَإِنَّهُ لَتَذْكِرَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنكُم مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾

48 [Hiç şübhesiz o Kur'ân, müttekîler için bir öğüttür.]

49 [Biz pekâlâ biliyoruz ki, içinizden Kur'ân'ı tekzîb edenler vardır.]

وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾

50,51 [**Ve her hâlde o, kâfirlere bir hasrettir.** (Kıyâmet Günü, onu tasdîk edenlerin ecîr ve derecelerini gördükleri zaman tahassür edeceklerdir.) **Ve o, hiç şübhesiz hakk'ul-yakindir.**]

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

52 [**O hâlde Rabbin Teâlâ'yı ismiyle, tesbîh ve tenzîh et!**]

70 — MEÂRİC SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 44 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ﴿٢﴾ مِنَ اللّٰهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾

1, 2, 3 [**İsteyen biri, olacak bir azâbı istedi. O kâfirlere mahsûsdur, ki onlardan onu def'edecek yoktur. O azâb, onlara derece-ler sâhibi Allah Teâlâ'dandır.**]

Meâric sûresi: «**Se'ele**», «**Mevâkı'**» isimleriyle de anılır.

Rivâyet edildiğine göre, azâbı isteyen Nadr bin Hâris'ti: «**İlâhi! Eğer Muhammed hak ve söylediği senin tarafındansa, başıma taş yağdır.**» demişti. Yâhûd, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem'-den, elîm bir azâb getirmesini istemişti.

Âyet-i kerîme, bunun üzerine nâzil olmuştur.

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾ فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ﴿٥﴾

4, 5 [**Melekler de Rûh** (Cebrâîl Aleyhisselâm, yâhûd ervâh-ı fevâzıl) **da oraya** (Sidret'ül-Müntehâ veyâ Arş-ı Rahmân'a) **bir günde** — ki ölçüsü elli bin yıldır — **yükselir, çıkar. İmdi** (Yâ Mu-

hammed! Onların azâb suâliyle istihzâ ve ezâlarına üzülme de) **güzel bir sabr ile sabret!**]

Ellibin sene, kâfire nisbetledir. Mü'mine nisbetle ise, dünyâda kıldığı bir farz namaz mikdârından bile hafiftir. Nitekim, hadîsde beyân olunmuştur. Ba'zılarına göre, bu müddetten murâd: O günde kulların hesâbını Allah'dan başkası görmüş olsa, elli bin yılda ancak bitirebilirdi. Ama Allah Teâlâ, onu dünyâ günlerinden yarım günde bitirir; demektir.

Rivâyet olunur ki, o gün Kıyâmet Günü'dür. Kıyâmet Gününde 50 durak vardır. Bunların her birinde, biner yıl durulacaktır.

إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾ وَنَرَاهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾

6, 7 [**Onlar** (ba'si inkâr ettikleri için) **bunu** (azâbı veyâ Kıyâmet Gününü, imkândan) **uzak görürler ama, Biz onu** (imkâna veyâ vukûa) **yakın görürüz.**]

يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ ﴿٨﴾ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿٩﴾

8, 9 [**O gün, semâ zeytinyağı tortusu** (veyâ erimiş gümüş) **gibi, dağlar da atılmış** (renkli) **yün gibi** (parça parça) **olur.**]

وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا ﴿١٠﴾ يُبَصَّرُونَهُمْ يَوَدُّ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي
مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ ﴿١١﴾ وَصَاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ ﴿١٢﴾ وَفَصِيلَتِهِ
الَّتِي تُؤْوِيهِ ﴿١٣﴾ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ﴿١٤﴾

10, 11, 12, 13, 14 [**Ve hiçbir yakın, bir yakının** —birbirlerine gösterildikleri hâlde— **hâllerini soramaz olur. O günün azâbından kurtulmak için günâhkâr: Oğullarını, karısını, kardeşini, kendisini koruyan ve barındıran akrâbasını, yeryüzünde bulunan bütün mahlûkâtı fedâ etmek ister. Buna karşılık tek kendisini kurtarsın.**]

كَلَّآ إِنَّهَا لَظَىٰ ﴿١٥﴾ نَزَّاعَةً لِّلشَّوَىٰ ﴿١٦﴾ تَدْعُوا مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٧﴾
وَجَمَعَ فَأَوْعَىٰ ﴿١٨﴾

15, 16, 17, 18 [Fakat hayır (kurtulamazlar). Zîrâ Cehennem ateşi alevlidir. Başın derisini koparıcıdır. (Îmândan) yüz çeviren (tâatten) dönen, (servet) toplayıp da kabına saklıyan kimseleri kendine cezbeder.]

إِنَّ الْإِنسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ﴿١٩﴾ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٢٠﴾ وَإِذَا مَسَّهُ
الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾

19, 20, 21 [Gerçek insan, çok harîs ve tahammülsüz yaratılmıştır. Bir şerre uğrarsa feryâd eder, sızlanır; ve bir hayır isâbet ederse pek hasîsleşir (vermez, kıskanır).]

إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٢٣﴾

22, 23 [Ancak namaz kılanlar ve namazlarına devâm edenler müstesnâ.]

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿٢٤﴾ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾ وَالَّذِينَ
يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٦﴾ وَالَّذِينَ هُم مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِم مُّشْفِقُونَ
﴿٢٧﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٢٨﴾

24, 25, 26, 27, 28 [Dilenenler ve muhtâç olup da dilenmiyen fakîrler için, mallarında ma'lûm bir hak tanıyanlarla, Cezâ Gününün gerçekliğine inananlar, Rablerinin azâbından korkanlar da müstesnâ. Zîrâ şübhe yok ki, Rablerinin azâbından kimse emîn olamaz.]

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ
حَافِظُونَ ﴿٢٩﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ
مَلُومِينَ ﴿٣٠﴾ فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣١﴾

29, 30, 31 [Utanacak yerlerini karılarından ve câriyelerinden başkalarına açmayanlar da müstesnâ! Zîrâ onlara karşı levm-olunmazlar. Fakat ondan ötesini arayanlar, yok mu, işte onlar aşırı derecede haddi aşanlardır.]

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٣٢﴾ وَالَّذِينَ هُم بِشَهَادَاتِهِمْ
قَائِمُونَ ﴿٣٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾

32, 33, 34 [Emânetlerine ve ahidlerine riâyet ve şahâdetlerini hakkıyle edâ edenler ve namazlarını (erkân ve âdâbına riâyeti) muhâfaza eyliyenler de müstesnâdır.]

أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ ﴿٣٥﴾

35 [İşte bunlar, Cennetlerde (sonsuz ni'metlerle) ikrâm olunanlardır.]

فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قِبَلَكَ مُهْطِعِينَ ﴿٣٦﴾
عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٣٧﴾

36, 37 [O kâfirlere ne oluyor ki, sana doğru sür'atle gelip, bölük bölük, sağını solunu sarıyorlar?]

أَيَطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ
أَن يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٣٨﴾ كَلَّا ۖ إِنَّا خَلَقْنَاهُم مِّمَّا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

33 [Onlardan her biri (mü'minler gibi) Naîm Cennetine gireceğini mi ümîd ediyor?]

39 [Hayır! (Hiç ummasınlar). Biz, onları o bildikleri şeyden yarattık.]

فَلَا أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ ﴿٤٠﴾ عَلَىٰ أَن نُّبَدِّلَ خَيْرًا
مِّنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾

40, 41 [Doğuların, batıların Rabbine yemîn ederim ki: Biz, onlara bedel, kendilerinden daha hayırlısını halk etmeye de elbette kaadiriz. Önümüze de kimse geçemez.]

فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾

42 [Artık onları bırak! (Azâbla) va'dolundukları günlerine kavuşuncaya kadar, bâtıllarında meşgûl olsunlar, (dünyâlarında) oynasınlar.]

يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَىٰ نُصُبٍ يُوفِضُونَ
﴿٤٣﴾ خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ۚ ذَٰلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

43, 44 [Onlar, o gün, sanki dikili hedeflere (putlarına) koşuşuyorlarmış gibi (nedâmet ve hasretten) gözleri düşkün, ve kendilerini bir zillet ve hakâret kaplamış olarak, kabirlerinden fırlıyarak çıkarlar. İşte bu, onların (dünyâda) va'dolundukları gündür. (Kıyâmet Günü).]

71 — NÛH SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 28 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ①

1 [**Biz, Nûh'u kavmine: «Onlara elîm bir azâb gelmezden önce, kavmini inzâr et!» diye gönderdik.**]

قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ② أَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ ③
يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللّٰهِ إِذَا جَاءَ
لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ④

2, 3, 4, [**De ki: «Ey kavmim! Ben, size açık bir nezîrim. Allah Teâlâ'ya ibâdet edin! O'ndan sakının! Ve bana da itâat eyleyin. Ki, Allah Teâlâ ba'zı günâhlarınızı mağfiret buyursun. Ve sizi** (sıhhat ve rızık genişliği ile) **müsemmâ bir ecele kadar te'hîr eylesin.** (Hayâtta bıraksın) **Muhakkak ki Allah Teâlâ'nın takdîr ettiği vakit eriştiği zaman, eceliniz te'hîr olunmaz. Eğer bilseydiniz** (îmân ederdiniz.)»]

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ۝٥
فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا ۝٦ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا
أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصَرُّوا وَاسْتَكْبَرُوا
اسْتِكْبَارًا ۝٧ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ۝٨ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنتُ لَهُمْ
وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ۝٩ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ۝١٠
يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُم مِّدْرَارًا ۝١١ وَيُمْدِدْكُم بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَل لَّكُمْ
جَنَّاتٍ وَيَجْعَل لَّكُمْ أَنْهَارًا ۝١٢ مَّا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ۝١٣ وَقَدْ
خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ۝١٤

5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 **[De ki: «Yâ Rab! Ben, kavmimi gece gündüz (îmân ve tâate) da'vet ettim. Fakat da'vetim, onların ancak (îmân ve tâatten) firârlarını artırdı. Her ne zaman onları, mağfiret etmen için, (tevhîd ve tâate) da'vet ettimse, (da'vetimi işitmemek için) parmaklariyle kulaklarını tıkadılar. Ve (Beni görmemek için) elbiselerine büründüler. (Küfür ve ısyânlarında) ısrâr ve (bana ittibâdan) istikbâr ettiler. Sonra onları alenen (îmâna) da'vet ettim, sonra tekrar, alenen da'vet eyledim. (Ve birer birer çağırıp) gizlice de da'vette bulundum. Onlara dedim ki: Rabbiniz celle şânuh'den mağfiret dileyin! Zîrâ (O'nun şirk ve ma'siyetlerden tevbe edenlere) mağfireti çoktur. Tâ ki, size semâdan bol yağmur indirsin. Mallarınızı, oğullarınızı da çoğaltsın. Ve size (meyvalı) bostanlar versin. Ve (o bostanlara) ırmaklar akıtsın. Size ne oluyor ki, Allah Teâlâ'nın azametine i'tikâd (ve O'nun ihsânını ricâ) etmiyor (ikaabından korkmuyor) sunuz? Halbuki sizi, hâlden hâle tahvîl ederek, O halk etti.»]**

أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾
وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا ﴿١٦﴾

15,16 [«Görmediniz mi ki, yedi göğü, Allah Teâlâ, tabaka tabaka nasıl yarattı? Orada Ay'ı ışık, Güneş'i de çerâğ kıldı?»]

وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ
إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾

17, 18 [«Ve Allah, sizi yerden bir nebât gibi bitirdi. Sonra yine yere döndürecek. Sonra da (Kıyâmet Günü ba's ve haşr için) sizi tekrâr ondan çıkaracak.»]

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾

19, 20 [«Allah Teâlâ, sizin için Arz'ı, onun geniş yollarında gezip dolaşasınız diye, bir döşek yaptı.»]

قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلَّا
خَسَارًا ﴿٢١﴾ وَمَكَرُوا مَكْرًا كُبَّارًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ
وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾
وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴿٢٤﴾

21, 22, 23, 24 [Nûh (Aleyhisselâm) dedi ki: «Yâ Rab! Kavmim (tevhidle emrimde) bana isyân ettiler ve (Âhirette) mal ve

evlâdları ancak husrânlarını artıracak kimselere tâbi' oldular. Bunlar da büyük hîleler, desîseler yaptılar. Sakın ilâhlarınıza ibâdeti bırakmayın. Bilhassa Vedd, Süva, Yeguûs, Ye'uk ve Nesr'den (*) kat'iyyen vazgeçmeyin, dediler ve çoğu kimseleri azdırdılar. Sen de (Yâ Rab!), o zâlimlerin helâklerinden başka birşey artırma!»]

مِّمَّا خَطِيٰٓـٔاتِهِمْ أُغْرِقُوا۟ فَأُدْخِلُوا۟ نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا۟ لَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ أَنصَارًا ﴿٢٥﴾

25 [Bunlar, günâhları yüzünden (tûfânla) gark edildiler de, akabinde ateşe atıldılar. Ve kendilerine Allah Teâlâ'dan gayri bir yardımcı da bulamadılar.]

وَقَالَ نُوحٌ رَّبِّ لَا تَذَرْ عَلَى ٱلْأَرْضِ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ دَيَّارًا ﴿٢٦﴾
إِنَّكَ إِن تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا۟ عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوٓا۟ إِلَّا فَاجِرًا
كَفَّارًا ﴿٢٧﴾ رَّبِّ ٱغْفِرْ لِى وَلِوَٰلِدَىَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِىَ مُؤْمِنًا
وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٨﴾

26, 27, 28 [Nûh (Aleyhisselâm) demişti ki: «Yâ Rab! Kâfirlerden yeryüzünde gezip dolaşır bir kimse bırakma! Şâyed bırakırsan, kullarını ıdlâl ederler (tevhîdden, küfre döndürürler). Onlardan ancak fâcir ve kâfir evlâd doğar. Yâ Rab! Beni, ana babamı mü'min olarak evime (mescidime veyâ gemime) girenleri ve (Kıyâmet'e değin gelecek) erkek ve kadın mü'minleri mağfiret buyur! Zâlimlerin helâklerinden başka bir şeyini de artırma!»]

(*) Bunlar Nûh kavminin başlıca taptıkları putlardı.

72 — CİN SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 28 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا
عَجَبًا ﴿١﴾ يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ ۖ وَلَن نُّشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا ﴿٢﴾

1, 2, [**De ki: «Bana şu hakîkat vahyolundu. Cinlerden bir tâife** (ben Kur'ân okurken) **dinlemiş, ve** (kavimlerine döndükleri zaman) **demişler ki: Biz, gerçekten hakka ve doğruya hidâyet eder** (nazmı güzel, ma'nâsı ince ve derin, bedi' insan sözüne benzemiyen) **hârikûlâde bir Kur'ân dinledik. Ona îmân ettik. Bundan böyle Rabbimize, aslâ bir şeyi şerîk etmeyiz.»]**

Bunlar, Nusaybin cinlerinden yedi veyâ dokuz kişi imişler. Resûlüllah (S.A.V.) Mekke ile Tâif arasındaki Batn-ı Nahle'de eshâbı ile sabah namazını kılarken gelip onun okuduğu Kur'ân'ı dinlemişler. Ve:

«İşte bizimle semâ haberinin arasına sed çeken budur.» demişler. Evvelce semâya çıkıp haber dinlemek kendilerine yasak değilmiş. Bunu dinleyince hemen kavimlerinin yanına dönerek keyfiyeti haber vermişler.

وَأَنَّهُ تَعَالَىٰ جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا
وَلَدًا ﴿٣﴾ وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ﴿٤﴾

3 [«Rabbimizin büyüklüğü çok yüce. (Küffârın zu'mettiği gibi) O, ne bir zevce ve ne bir oğul edinmemiştir.»]

4 [«Halbuki bizim sefîhimiz (İblîs veyâ içimizdeki serkeşler) Allah Teâlâ'ya (zevce ve evlâd isnâdiyle) kizb ve iftirâ ediyordu.»]

وَأَنَّا ظَنَنَّآ أَن لَّن تَقُولَ ٱلْإِنسُ وَٱلْجِنُّ عَلَى ٱللَّهِ
كَذِبًا ﴿٥﴾ وَأَنَّهُۥ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ ٱلْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ ٱلْجِنِّ
فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٦﴾ وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا۟ كَمَا ظَنَنتُمْ أَن لَّن يَبْعَثَ ٱللَّهُ أَحَدًا ﴿٧﴾

5 [«Biz zannetmiştik ki, ne ins ve ne cinden, Allah Teâlâ' ya kimse kizb ve iftirâ etmez.»]

6 [«(Korkulu yerlerde) insanlardan ba'zı kimseler, cinlerden ba'zılarına sığınıyorlardı. Bu sebeble onların kibirlerini, cür'et ve tasallutlarını artırıyorlardı.»]

Rivâyet edildiğine göre; zamân-ı câhiliyyette Araplardan bir kimse, ıssız ve tehlikeli bir yerde kalsa: «Buradaki cinlerin sefîhlerinden büyüklerine sığınırım» der ve kendisini emniyette addederdi. Halbuki, bu sözleri işiten cinler kibirlenir ve öğünürler ve kendilerine sığınıldığı için azgınlıklarını artırırlardı.

7 [«Cinnîler de, sizin gibi, Allah Teâlâ, ölümünden sonra kimseyi ba'setmez zannetmişlerdi.»]

Yâhûd: «Ey cinler! Sizin zannınız gibi, insanların kâfirleri de, Allah Teâlâ, ölümünden sonra kimseyi ba'setmez, zannetmişlerdi.»

وَأَنَّا لَمَسْنَا ٱلسَّمَآءَ فَوَجَدْنَٰهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا ﴿٨﴾ وَأَنَّا
كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَٰعِدَ لِلسَّمْعِ ۖ فَمَن يَسْتَمِعِ ٱلْـَٔانَ يَجِدْ لَهُۥ شِهَابًا رَّصَدًا
﴿٩﴾ وَأَنَّا لَا نَدْرِىٓ أَشَرٌّ أُرِيدَ بِمَن فِى ٱلْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا
﴿١٠﴾ وَأَنَّا مِنَّا ٱلصَّٰلِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَٰلِكَ ۖ كُنَّا طَرَآئِقَ قِدَدًا ﴿١١﴾

8 [(Kulak hırsızlığı yapmak için) biz göğe erişmek istedik. Fakat onu Meleklerden kuvvetli muhâfızlar, şihâblarla doldurulmuş bulduk.»]

9 [«Evvelce (Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellemin bi'setinden önce, Meleklerin sözlerini) dinlemek için, orada oturacak ba'zı yerler buluyorduk. Fakat şimdi, kim dinlemek isterse, kendisini gözetliyen bir şihâb buluyor.»]

10 [«Ve biz bilmiyoruz, (göğün muhâfaza edilmiş olmasiyle yerdeki insanlara) şer mi irâde olunmuştur, yoksa Allah Teâlâ, onlar için bir hayır mı irâde etti?»]

11 [«İçimizde sâlih olanlar da, olmayanlar da var. (Muhtelif fırkalara ayrılmış) ayrı ayrı yollar tutmuşuz.»]

وَأَنَّا ظَنَنَّآ أَن لَّن نُّعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَن نُّعْجِزَهُ هَرَبًا ﴿١٢﴾ وَأَنَّا لَمَّا
سَمِعْنَا الْهُدَىٰٓ آمَنَّا بِهِ ۖ فَمَن يُؤْمِنۢ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾

12 [«Ve yüzde yüz anladık ki, yeryüzünde olsak da, (göğe) kaçsak da Allah Teâlâ'nın emrinin nüfûzunu âciz kılmaya kaadir değiliz.»]

13 [«Biz o hidâyeti (Kur'ân'ı) dinleyince ona îmân ettik. Kim Rabbinin vahdâniyyetine îmân ederse, o ne ecrinin eksileceğinden, ve ne gadre uğrayacağından korkmaz.»]

وَأَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ ۖ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا
رَشَدًا ﴿١٤﴾ وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾ وَأَلَّوِ اسْتَقَامُوا
عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَاهُم مَّاءً غَدَقًا ﴿١٦﴾ لِّنَفْتِنَهُمْ فِيهِ ۚ وَمَن يُعْرِضْ
عَن ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾

14 [«İçimizden kimi müslim ve muvahhidlerdir. Kimi de (tevhîdden) yüz çevirenlerdir. Müslim ve muvahhid olanlar yok mu! İşte onlar, rüşd ve sevâbı arıyanlardır.»]

15 [«Fakat tevhîd ve doğru yoldan yüz çevirenler, Cehennem'e yakıt olacaklardır.»]

16 [Ve yine bana vahyolundu ki: «Şâyed cin ve ins, hak yolda (ve îmânda) istikâmet etselerdi, muhakkak ki Biz onlara, bol su içirir (bolluk verir, maîşetlerini genişletir) dik.»]

17 [«Tâ ki onları (şükrü nasıl edâ edeceklerini) sınayalım diye. Kim Rabbinin zikrinden yüz çevirirse, Rabbi, onu tâkat getiremiyeceği çok ağır bir azâba uğratır.»]

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا
مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾ وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ
عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿١٩﴾ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾ قُلْ إِنِّي
لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾ قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ
وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾

18 [«Mescidler, Allah Teâlâ'ya mahsûsdur. O hâlde, Allah Teâlâ'dan gayriye ibâdet etmeyin.»]

19 [«Allah'ın kulu (Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Batn-ı Nahle'de) Allah Teâlâ'ya ibâdete kalktığı zaman onun etrafında kesîf bir izdihâm teşkîl ediyorlardı.»]

Ve nerde ise, keçe gibi biribirleri üzerine yığılmışlardı.

20 [De ki: «Ben. ancak Rabbime ibâdet ederim. Ve hiç kimseyi O'na şerîk koşmam.»]

21 [De ki: «Ben, size kendiliğimden ne zarar eriştirmeye ve ne de irşâd etmeye muktedîr değilim. (O kudrete ancak Allah Teâlâ mâlikdir.)]

22 [De ki: «Şâyed ben, Allah Teâlâ'ya ısyân edersem, beni O'nun azâbından kimse kurtaramaz. Ve ben, O'ndan gayri bir sığınak bulamam.»]

إِلَّا بَلَٰغًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِسَٰلَٰتِهِۦ ۚ وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَإِنَّ لَهُۥ نَارَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ﴿٢٣﴾ حَتَّىٰٓ إِذَا رَأَوْا۟ مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا ﴿٢٤﴾

23 [Benim vus'umda olan ancak Allah Teâlâ tarafından me'mûr olduğum risâlâtı tebliğdir. Kim (Kur'ân ve tevhîd emrinde) Allah Teâlâ ve Resûlüne ısyân ederse, onun için Cehennem ateşi vardır. Dâim orada kalır, (ebediyyen çıkmaz.)]

24 [Nihâyet o va'dolundukları azâbı gördükleri zaman bileceklerdir. Yardımcısı daha zayıf ve adetçe az olan onlar mı, yoksa mü'minler mi?]

قُلْ إِنْ أَدْرِىٓ أَقَرِيبٌ مَّا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُۥ رَبِّىٓ أَمَدًا ﴿٢٥﴾ عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِۦٓ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ إِلَّا مَنِ ٱرْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُۥ يَسْلُكُ مِنۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِۦ رَصَدًا ﴿٢٧﴾ لِّيَعْلَمَ أَن قَدْ أَبْلَغُوا۟ رِسَٰلَٰتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَىْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

25, 26, 27, 28 [De ki: «Size va'dolunan azâb yakın mı, yoksa Rabbim celle şânuh, onu te'hîr mi eder? Bilemem. Gaybı bilen, ancak Allah Teâlâ'dır. (İlmi ona mahsûs olan) o gaybına kimseyi muttalî kılmaz. Meğer ki, ihtiyâr ettiği bir Resûl olsun. Zîrâ O, Resûlün önünde ve arkasında dizilmiş gözetleyici Melekler bulundurur. Şunun için ki: O, Rablerinin risâletlerini hakkıyle tebliğ ettiklerini bilsin. Allah Teâlâ, onların nezdindekini, (ilmi ile) ihâtâ etmiştir. Ve halk ettikleri şeyleri zabt ve ihsâ eylemiştir. (Adedini bilir.)]

73 — MÜZZEMMİL SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 20 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ ﴿١﴾ قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢﴾ نِّصْفَهُ أَوِ انقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا
﴿٣﴾ أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ﴿٤﴾ إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا
﴿٥﴾ إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْئًا وَأَقْوَمُ قِيلًا ﴿٦﴾ إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا
طَوِيلًا ﴿٧﴾

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 [**Ey esvâbına bürünen** (Peygamber! Ey nübüvvet yükünü yüklenen Nebiyy!) **Gece kalk,** (namaz kıl!) **Birazı müstesnâ,** (o vakit yatar, dinlenirsin). **Gecenin yarısında kalk, veyâ yarıdan biraz eksilt, yâhûd artır. Kur'ân'ı da ağır ağır, tâne tâne, harflerini belli ede ede oku.** (Öyle ki işitenler harflerini sayabilsinler.) **Biz, sana cidden ağır bir söz** (Kur'ân'ı) **vahıy ve ilkâ ediyoruz. Gerçi gece** (yatağından ibâdet için kalkmak) **meşakkatli ise de, kıraetce daha sağlamdır.** (Harekât durmuş, sesler kesilmiştir. O zaman okumak, ihlâsa daha yakındır.) **Zîrâ gündüzleri uzun bir meşgûliyetin var.**]

Bu âyetteki «**Ağır söz**»den murâd, Kur'ân inmesidir. Hz. Âişe (R.A.) şöyle demiştir:

«**Peygamberimiz** (S.A.V.)'i **vahî inerken gördüm. Şiddetli soğuk olduğu hâlde mübârek alnından terler dökülürdü.**»

Ba'zılarına göre murâd: Kur'ân'ın mükelleflere ağır gelmesidir. Yâhûd o mîzânda ağırdır. Veyâ kâfirlerle fâcirlere ağırdır.

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ﴿٨﴾ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَٰهَ إِلَّا
هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾ وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾

8 [Rabbinin ismini an! (Gece gündüz O'nun zikrine müdâvemet et). Ve ihlâs ile O'na teveccüh eyle!]

Zikrullah: Tesbih, tehlîl, tahmîd, namaz, Kur'ân okumak, ilim tedrisi ve tahsili gibi her şeye şâmildir.

9 [Doğu ve batının Rabbi, O Allah Teâlâ'dır ki, O'ndan gayri ilâh yoktur. Bütün işlerine O'nu vekîl tut!]

10 [Müşriklerin tekzîb ve ezâsına sabret! Ve onlardan güzellikle ayrıl.]

وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا ﴿١١﴾
إِنَّ لَدَيْنَا أَنكَالًا وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾ وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾

11, 12, 13 [Seni tekzîb eden varlık sâhiblerini (Sanâdîd-i Kureyş'i) Bana bırak. Ve onlara (Bedir Gününe kadar) biraz mühlet ver! Nezdimizde onlar için hazırlanmış, bukağılar, yakıcı bir ateş (zakkum, kan ve irin gibi) boğazda kalan yiyecekler ve elîm bir azâb vardır.]

يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا ﴿١٤﴾
إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾
فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾

14 [O günde ki, yer ve dağlar sarsılır. Ve dağlar akıp dağılan bir kum yığını olur.]

15 [**Biz, size** (Kıyâmet Günü, tevhîdime da'vetinde icâbet ve imtinâınıza) **şehâdet edecek bir Peygamber gönderdik. Nitekim Fir'avn'a da bir Peygamber göndermiştik.**]

16 [**Fir'avn, o Peygambere ısyân etti. Biz de onu şiddetle yakalayıverdik.** (Helâk eyledik.)]

فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِن كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا ﴿١٧﴾
السَّمَاءُ مُنفَطِرٌ بِهِ ۚ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا ﴿١٨﴾

17, 18 [**Şâyed küfürde kalacak olursanız, kendinizi** (azâbtan) **nasıl kurtarırsınız? O günden ki,** (heybet ve şiddetinden) **çocukların saçları ağarır** (onları bir ihtiyara çevirir, hevlinden) **gök yarılır ve Allah'ın va'di fiile çıkar.** (Yerine getirilir.)]

إِنَّ هَٰذِهِ تَذْكِرَةٌ ۖ فَمَن شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿١٩﴾

19 [**İşte bunlar** (bu korkutucu âyetler insanlara) **bir öğüttür. Artık kim dilerse Rabbine yol edinir.** (Takvâya sülûkle Allah Teâlâ'ya tekarrüb eder.)]

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِن ثُلُثَيِ اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ
وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ ۚ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۚ
عَلِمَ أَن لَّن تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ ۖ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ ۚ عَلِمَ
أَن سَيَكُونُ مِنكُم مَّرْضَىٰ ۙ وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ
مِن فَضْلِ اللَّهِ ۙ وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ
مِنْهُ ۚ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا

وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُم مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِندَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا
وَأَعْظَمَ أَجْرًا ۚ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ ۖ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٠﴾

20 [(Yâ Muhammed!) **Şübhe yok ki, Rabbin celle şânuh, seninle berâber olanlardan bir tâifenin, gecenin üçte ikisinden biraz eksik, ba'zan yarısı ve ba'zan üçte biri kadar ayakta durmakta** (ibâdet etmekte) **olduğunuzu bilir. Geceyi ve gündüzü** (ve saatlerini) **Allah Teâlâ takdîr ve tâdat eder. O, bunu sizin sayamıyacağınızı bildiği için** (Kıyâmı terke ruhsat verdi. Afivle) **size döndü.** (Sizden Gece Namazının farziyyetini kaldırdı.)]

Eshâbdan ba'zıları geceleyin kaç rek'at namaz kıldıklarını ve geceden ne kadar kaldığını bilemez, ihtiyâten bütün gece namaz kılarlardı. Bu minval üzere bir sene devam ettiler. Hattâ ayakları şişti.

[İmdi Kur'ân'dan size kolay geleni okuyun.]

Burada kırâetten, Kur'ân okumaktan maksâd namazdır, denilmiştir. Kırâet namazın rükünlerinden olduğu için, cüz' zikredilmiş, küll murâd olunmuştur. Bu hâle göre ma'nâ: «**Gece namazınızdan, kolayınıza geldiği kadar kılın.**» demek olur.

Bu sûretle farz ve edâsı güç olan Gece Namazı tahfîf edilmiştir. Bilâhare beş vakit namaz farz kılınınca, bu tahfîf de neshol unmuştur. Yalnız Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem hakkında farziyyeti bâki' kalmıştır. Ümmeti hakkında tetavvu' ve ihtiyâra bırakılmıştır.

Bir kısım müfessirlere göre de, Fakreû: Gece Namazı değil, aynen Kur'ân kırâetiyle emirdir. Binâenaleyh her gece âdet ve eslâfın i'tiyâdına nazaran en az elli âyet okumalıdır, demişlerdir. Bu namazda da, namaz hâricinde de olabilir.

«Kur'ândan, size kolay geleni okuyun»: Kur'ândan kolay gelenin miktarı, bu, alel'ıtlak mülâhaza edildiği takdîrde, tâkat dâhilinde, meşakkat ve yorgunluk vermiyecek kadar demektir. Ve binâenaleyh, her şahsa ve hâle göre değişir ve bir miktar ta'yîn edilemez.

Fakat her farzda, esâs olarak, sâbit bir miktâr ta'yîni zarûrîdir.

Namazda rükün olan farz kırâetin ednâ mertebesi hakkında İmâm A'zam Ebû Hanîfe Hazretlerinden üç rivâyet vardır:

a) En az kısa bir âyet olmalıdır.

b) Kur'ân ismi ıtlak olunacak ve bir insan hitâbına benzemiyecek kadar olmalıdır.

c) En az üç âyet veyâ bir uzun âyet olmalıdır. Zîrâ en kısa sûre, üç kısa âyettir.

Bu rivâyet, İmâmeyn'in de kavlidir. Müftâ bih olan da budur.

İmâm Mâlik ve Şâfiî: **En az Fâtiha okumak farzdır, zîrâ: «Fâtihasız namaz yoktur.» hadîs-i şerîfi bunu ifâde eder»** demişlerdir.

Fakat İmâm A'zam, bu hadîs ile: **«Fâtiha'nın vücûbu sâbit ise de, «Kur'ân'dan size kolay geleni okuyun.» âyeti ile sâbit olan farziyyet, mutlaktır. Ve binâenaleyh, kasden Fâtiha terkedildiği takdîrde, namazın iâdesi lâzım gelirse de, sehven terkedildiği ve sehiv secdesi de yapılmaması hâlinde, vakit geçmiş ise, o namazın iâdesi vâcib olmaz, ancak müstehab olur.»** buyurmuşlardır.

[Allah Teâlâ (ilm-i ezelîsinde) bilir ki, içinizden hastalar bulunacaktır. Ba'zınız da (ticâret veyâ ilim tahsîli için) Allah Teâlâ'nın fazlından nasîbini ümîd etmek üzere yolculuk edeceklerdir. Ve bir kısmınız Allah yolunda cihâd eyliyeceklerdir. O hâlde (bundan böyle) Kur'ân'dan size kolay geleni okuyun! Ve (üzerinize farzolan) namazı kılın, zekâtı verin ve (zekâttan gayri) mallarınızdan hayır yolunda ihlâsla infâk edin! Zîrâ nefisleriniz için her ne hayır takdîm ederseniz, Allah Teâlâ indinde onu, hayır ve ecri daha büyük olarak bulursunuz. Ve Allah Teâlâ'dan günâhlarımızın mağfiretini dileyin, ki Allah-ü azîmüşşân, (tevbe edene) Gafûr ve (O'na itâat eyliyene) Rahîm'dir.]

«Allâhümagfirlenâ verhamnâ ve li'ıhvâninâ elleziyne sebekûnâ bil'iymâni ve ente hayrurrâhimiyn. Bihürmeti mâ enzelte alâ resûlike seyyidilmürseliyn, sallallahü aleyhi ve alâ âlihî ve sellem.»

74 — MÜDDESSİR SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 56 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَأَنذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ﴿٣﴾ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ﴿٥﴾ وَلَا تَمْنُن تَسْتَكْثِرُ ﴿٦﴾ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴿٧﴾

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 [**Ey** (esvâbına) **bürünen** (Peygamber!) **Kalk** (kâfirleri azâbullahla) **korkut! Ve Rabbin celle şânuhu, büyüklükle zikret!** (Tekbîr getir, Allah-ü ekber de). **Esvâbını** (veyâ nefsini) **pâk tut! Azâbı terket!** (Ona müeddî olan şeyleri işleme), **iyiliği, mukâbilinde daha fazlasını elde etmek maksadiyle, yapma!** (Allah Teâlâ'ya, ibâdetini çoğaltarak, imtinân etme), **ve Rabbin celle şânuh** (un rızâsı) **için** (ilâhi teklîflerin meşakkatlerine, müşriklerin ezâlarına) **sabret!**]

Bir rivâyete göre; bu âyetlerin inmesine sebeb olarak Peygamber (S.A.V.) şöyle buyurmuştur.

«Mekke'ye yakın Hirâ dağında idim. Bir ses geldi. Sağa sola bakındım; bir şey göremedim. Yukarı bakınca gördüm ki bana seslenen bir Melektir. Yerle gök arasında havada bir Kürsî üzerinde oturur. Ondan korktum. Zevcem Hadîce'ye gelerek: «Beni örtün!» dedim. Çarşafla örttüler. Bunun üzerine, Cebrâîl Aleyhisselâm gelip, bana bu şekilde seslendi.»

Ba'zılarına göre; Peygamber (S.A.V.), Kureyş'den fazla eziyet

gördüğü zaman evine gelip bir elbiseye büründü ve o elbise içinde uyurken bu âyetler indi.

İyilik edip, karşılığında daha fazlasını beklemek Peygamber (S.A.V.)'e harâm idi. O'ndan başkasına harâm değildir. Çünkü Reşûlüllah (S.A.V.)'ın en güzel ahlâk sâhibi olması emir buyurulmuştu.

فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ ﴿٨﴾ فَذَٰلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ ﴿٩﴾ عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ ﴿١٠﴾

8, 9, 10 [**Sûr nefholunduğu zaman, o gün kâfirler için pek çetin bir gündür. Kolay değil!**]

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَّمْدُودًا ﴿١٢﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ وَمَهَّدتُّ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ﴿١٥﴾

11, 12, 13, 14, 15 [**Kendisini tek başına** (yapayalnız) **yarattığım kimseyi bana bırak. Ona, çok geniş bir servet verdim. Gözü önünde duran** (halk arasında i'tibârlı, toplantılarda dâimâ babalarının yanında hazır, her zaman re'ylerine ve bilgilerine başvurulur) **oğullar bahşettim.** (Sebeblerini ihzâr ederek) **yaşayışını** (mevki ve ikbâlini) **yaydım.** (Böyle iken yine artırmamı umuyor.)]

Âyet-i kerîme Velîd ibn-i Muğîre hakkında nâzil olmuştur. Çok zengindi. Mekke ile Tâif arasında çeşitli akarı, Tâif'te yaz kış meyvaları eksik olmayan bahçeleri mevcûddu. Ve yüz binleri aşan nakde sâhibti. Sayısız hizmetkârlarından mâadâ, kavmi arasında hepsi i'tibârlı, zeki ve bilgili onu mütecâviz oğlu vardı. İçlerinden üçü: Halîd, Ammâr, Hişâm (R. Anhüm) İslâm ile müşerref olmuşlardır.

كَلَّا ۖ إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا ﴿١٦﴾ سَأُرْهِقُهُ صَعُودًا ﴿١٧﴾

16 [**Aslâ ummasın! Zîrâ o, âyetlerimize karşı pek inâdçıdır.**]

Velîd çok harîsti. O kadar ki; «**Eğer Muhammed sâdıksa, Cennet benim için yaratılmış demektir,**» demişti. Fakat bu âyet-i kerî-

menin nüzûlünden sonra, serveti artacağına eksildi. Ve i'tibârı kırıldı.

17 [**Ben, onu çok ağır bir azâba uğratacağım.**]

إِنَّهُۥ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾ فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ نَظَرَ
﴿٢١﴾ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ أَدْبَرَ وَٱسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا
سِحْرٌ يُؤْثَرُ ﴿٢٤﴾ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا قَوْلُ ٱلْبَشَرِ ﴿٢٥﴾ سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ﴿٢٦﴾ وَمَآ
أَدْرَىٰكَ مَا سَقَرُ ﴿٢٧﴾ لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ ﴿٢٨﴾ لَوَّاحَةٌ لِّلْبَشَرِ ﴿٢٩﴾ عَلَيْهَا
تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿٣٠﴾

18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 [**Zîrâ o** (işittiği Kur'ân'ı ta'netmek için) **düşündü, ölçtü biçti. Kahrolası! Nasıl ölçtü biçti? Yine kahrolsun! Nasıl ölçtü biçti? Sonra** (Kur'ân'a, yâhûd kavminin yüzlerine) **baktı. Sonra da: Kaşlarını çattı, yüzünü buruşturdu. Ve bunu müteakib** (Haktan veyâ Resûlüllah'tan) **yüz çevirdi.** (İttibâdan) **istikbâr etti de: «Bu,** (sihirbazlardan) **ta'lîm ve rivâyet olunagelen bir sihirden, insan sözünden başka bir şey değildir.» dedi. Ben, onu Cehennem'e atacağım. Cehennem nedir bilir misin? O** (bir ateştir ki) **yakar, helâk eder, bırakmaz. İnsanın derisini kavurur. Üzerinde on dokuz bekçi vardır.**]

Rivâyet edildiğine göre, Velîd bin Muğîre, Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimizin yanına gelmişti. Fahr-i Kâinat, Hâ mîm Essecde sûresini kırâet buyurmaktaydı. Dinlemiş ve teessür duymuştu.

Bilâhare kavminin yanına döndüğü zaman: «**Muhammed'den bir söz işittim ki ne ins ve ne cinn sözüne benzemiyor. Onda hiçbir sözde bulunmayan bir tatlılık ve güzellik var. Muhakkak ki, O her şeye galebe edecek. Ve aslâ mağlûb olmayacaktır.**» demiş ve medhetmişti.

Kureyş, bunun işitince: «**Eyvâh! Velîd dîninden dönmüş, Kureyş'e de, örnek olacak, döndürecek.**» demişlerdi. Yeğeni Ebû Cehil: «**Ben, onun hakkından gelirim.**» dedi. Ve amcasının evine koştu. Keyfiyeti anlattı ve onu tahrîk edecek sözler söyledi.

Bunun üzerine öfkelenen Velîd, hemen kalktı, Ebû Cehil'le birlikte kavminin meclisine gitti. Onlara dedi ki: **«Siz, Muhammed'in mecnûn olduğunu iddiâ ediyorsunuz; O boğulmuş bir adam mıdır?** (İ'tikâdlarınca delileri; cinler boğar, yaşatmazlardı). **Kâhin diyorsunuz, kâhinlik yaptığını gördünüz mü? Şâir olduğunu söylüyorsunuz, şiir söylerken gördünüz mü? Yalancı olduğunu öne sürüyorsunuz, hiçbir yalanını tuttunuz mu?»**

«Bunların hiçbirini O'nda görmedik. Fakat sen söyle, ne diyeceğiz?» dediler.

Velîd: **«Bilin ki, O bir sihirbazdır. Kişiyi âilesinden, evlâdından, kölesinden nasıl ayırdığını görmüyor musunuz? Sözleri de sihirbazlardan nakledilen sözlerdir.»** dedi.

Velîd'in sözlerini dinleyen kavmi pek sevindi ve dağılıp ayrıldılar.

Bundan sonra, Cenâb-ı Peygambere (hâşâ) sihirbaz demeye başlamışlardı. **Âyât-ı celîlenin bu vak'a üzerine nâzil olduğu mervîdir.**

وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ
النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً ۙ وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا ۙ
لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَرْتَابَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ ۙ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ
وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَٰذَا مَثَلًا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ
مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ ۗ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ ۚ وَمَا هِيَ إِلَّا
ذِكْرَىٰ لِلْبَشَرِ ﴿٣١﴾

31 [**Biz, Cehennem bekçilerini ancak Meleklerden ta'yîn ettik. Sayısını da ancak küfredenler için bir fitne kıldık. Tâ ki Kitab ehli** (Kitablarına uygun olduğu için) **yakîn edinsinler. Îmân eden-**

lerin de îmânları artsın. Kitab ehli ve mü'minler şübheye düşmesinler.]

[Ve tâ ki, kalblerinde şekk ve nifâk olanlarla kâfirler: «(Allah Teâlâ, bu misâlden) ne murâd etti.» desinler. İşte böyle, Allah Teâlâ, dilediğini şaşırtır, ve dilediğini doğru yola iletir. Rabbin celle şânuh'un ordularını sâde kendisi bilir. Bu, ancak insanlar için bir öğüttür.]

كَلَّا وَالْقَمَرِ ﴿٣٢﴾ وَاللَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ ﴿٣٣﴾ وَالصُّبْحِ إِذَا
أَسْفَرَ ﴿٣٤﴾ إِنَّهَا لَإِحْدَى الْكُبَرِ ﴿٣٥﴾ نَذِيرًا لِّلْبَشَرِ ﴿٣٦﴾ لِمَن شَاءَ
مِنكُمْ أَن يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾

32, 33, 34, 35, 36, 37 [Hayır hayır! Ay hakkı için, gündüzün ardınca giden gece ve âlemi aydın kılan sabah hakkı için, sekar, her hâlde, pek büyük (beliyye) lerden (Cehennemin büyük tabakalarından) biridir. İnsanlar için, içinizden hayra tekaddüm veyâ teahhur etmek isteyenler için, inzâr edicidir.]

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾ إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ ﴿٣٩﴾ فِي جَنَّاتٍ
يَتَسَاءَلُونَ ﴿٤٠﴾ عَنِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾

38, 39, 40, 41 [Her nefis, kazancına bağlıdır. Meğer ki Ashâb-ı yemîn olsun. Onlar Cennetlerdedirler. Günâhkârların hâllerini soruşurlar. Müşriklere: «Sizi, Cehennem ateşine atan nedir?» derler.]

مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ ﴿٤٢﴾
قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ ﴿٤٤﴾ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ
الْخَائِضِينَ ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٤٦﴾ حَتَّىٰ أَتَانَا الْيَقِينُ ﴿٤٧﴾

42, 43, 44, 45, 46, 47 [(Günâhkârlar da) derler ki: «Biz, namaz kılanlardan değildik. Yoksulu yedirmezdik. Bâtıla şüru' edenlere muvâfakat ederdik. Cezâ Gününü tekzîb eylerdik. Tâ bize, o yakîn (ölüm) gelinceye kadar (bu hâlde kaldık).]

48, 49, 50, 51 [Onlara şefâat edenlerin şefâati fayda vermez. (Muhâldir). Onlara ne oluyor ki, arslandan kaçan yabâni merkepler gibi, (Kur'ân ve) öğütten yüz çeviriyorlar?]

52 [Belki onlardan her biri, kendisine (gökten Peygambere ittibâ etmesini nâtık) dağıtılacak sahîfeler verilmesini ister.]

53 [Hayır, bu aslâ olamaz! Belki onlar, Âhiretten korkmazlar.]

54, 55 [Hakka ki o Kur'ân belîğ bir öğüttür. Kim dilerse ondan (okur da) öğüt alır.]

56 [Maamâfih onunla (o Kur'ânla) ancak Allah Teâlâ'nın dilediği kimse öğüt alır. İşte o kimsedir ki, Allah Teâlâ'ya muhâlefetten ittikâya ve mağfirete şâyan ve ehildir.]

75 — KIYÂMET SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 40 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

لَآ أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ ﴿١﴾ وَلَآ أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴿٢﴾

1, 2 [**Yemîn ederim, o Kıyâmet Gününe; ve kendisini levmeden nefse yemîn ederim ki** (elbette diriltileceksiniz.)]

أَيَحْسَبُ الْإِنسَانُ أَلَّن نَّجْمَعَ عِظَامَهُۥ ﴿٣﴾ بَلَىٰ قَٰدِرِينَ عَلَىٰٓ أَن نُّسَوِّيَ بَنَانَهُۥ ﴿٤﴾

3 [**İnsan,** (ölümünden sonra) **kemiklerini toplamıyacağımızı mı sanıyor?**]

Ahnes ibn-i Şüreyk'ın dâmâdı Adiyy ibn-i Ebi Rebîa, Hazret-i Peygamber'in komşusu idi. Ve bu ikisi hakkında Resûlüllah: «**Allah'ım! Kötü komşumun hakkından gel!**» derdi.

Bir gün Adiyy, Resûlüllah'a: «**Yâ Muhammed! Bana Kıyâmet Gününden haber ver, o ne zaman ve nasıl olacak?**» demişti.

Resûlüllah da anlatmıştı. Bunun üzerine Adiyy, «**Ben, onu gözümle görsem de tasdîk etmem. Ve, sana inanmam. Allah, o kemikleri mi toplıyacak?**» dedi.

Ebû Cehil de kezâ: «**Muhammed, Allah Teâlâ'nın bu kemikleri çürüyüp dağıldıktan sonra, toplayıp yeni bir halkla iâde edeceğini mi zannediyor?**» demişti.

Sûre-i celîlenin bunlardan biri sebebiyle nâzil olduğu mervîdir.

4 [**Evet! Biz parmak uçlarındaki ufak kemikleri bile toplayıp tesviye etmeye kaadiriz.**]

بَلْ يُرِيدُ الْإِنسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ ۝٥ يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ۝٦

5, 6 [Fakat insan, önündekini (ba's ve hesâbı) tekzîb etmek ister. Ve: «Kıyâmet Günü, ne zaman olacak?» diye sorar.]

فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ۝٧ وَخَسَفَ الْقَمَرُ ۝٨ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۝٩ يَقُولُ الْإِنسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفَرُّ ۝١٠

7, 8, 9, 10 [Gözlerin kamaştığı, Ay'ın tutulduğu, Güneş'le Ay'ın toplandığı zaman. İşte o gün, insan: «Nereye kaçıp gideriz?» der.]

كَلَّا لَا وَزَرَ ۝١١ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ۝١٢ يُنَبَّأُ الْإِنسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ۝١٣ بَلِ الْإِنسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ۝١٤ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ ۝١٥

11, 12, 13, 14, 15 [Hayır! O gün (Allah Teâlâ'nın azâbından kaçacak) sığınacak yer yoktur. O gün, insanların karargâhı ancak Rabbinin nezdidir. O gün, insana mukaddem ve muahhar yaptıkları haber verilir. Daha doğrusu insan, (kurtulmak için) bütün özürlerini ortaya dökse de, kendisine karşı bir şâhidtir.]

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ۝١٦ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ۝١٧ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ۝١٨ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ۝١٩

16, 17, 18, 19 [(Yâ Muhammed!) Vahyi çabucak almak için (tamamlanmadan) dilini kımıldatma. Onu (kalbinde) toplamak ve kırâetini (lisânında) tesbît etmek Bize âiddir. Sana, Kur'ân'ı kırâ-

et ettiğimizde, onun kırâetine tâbi' ol (dinle). Sonra onu açıklamak, yine Bizim üzerimizdedir.]

Bu âyet indikten sonra; ne zaman Cebrâîl Aleyhisselâm vahiy getirse, Peygamber (S.A.V.) başını eğerek dinler; o gittikden sonra okurmuş. Bu gösterir ki, beyânın hıtâb vaktinden sonraya gecikmesi câizdir. Acele etmek, kötü bir iştir. Dinin aslında böyle olunca; sâir yerlerde böyle olması, evleviyette kalır.

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾ وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٢١﴾

20, 21 **[Hayır! Öyle değil. Belki siz, (ey âdemoğulları) acele geçeni (bu dünyâyı) sever, Âhiret'i terkedersiniz.]**

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ
بَاسِرَةٌ ﴿٢٤﴾ تَظُنُّ أَن يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿٢٥﴾

22, 23, 24, 25 **[O gün (Kıyâmet Günü) nice yüzler ter-ü tâzedir. (Parıl parıl parıldar. Zîrâ) Rablerine nazar kılarlar. Nice yüzler de surat asmış ve muzlimdir. Anlarlar ki, bel kemiklerini kıracak bir felâkete uğrayacaklar.]**

كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ ﴿٢٦﴾ وَقِيلَ مَنْ ۜ رَاقٍ ﴿٢٧﴾ وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ
﴿٢٨﴾ وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ ﴿٢٩﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿٣٠﴾

26, 27, 28, 29, 30 **[Hayır! Öyle değil. Ne zaman ki rûh, köprücük kemiğine dayanır, hazır olanlara: «Bir hekim yok mu denilir?» Hasta, dünyâdan ayrılma zamanı yaklaştığını anlar. Bacakları birbirine dolaşır. O gün, Rabbinin yanına sevk olunacağı gündür.]**

فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلَّىٰ ﴿٣١﴾ وَلَٰكِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿٣٢﴾ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦ
يَتَمَطَّىٰٓ ﴿٣٣﴾ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰٓ ﴿٣٥﴾

31, 32, 33, 34, 35 [**Fakat, o ne sadaka verdi ve ne namaz kıldı. Belki (Kur'ân'ı) tekzîb etti (îmândan yüz çevirdi). Sonra da salına salına yürüyerek ehline gitti. Vay sana, vay, bir daha vay sana, vay!**]

أَيَحْسَبُ ٱلْإِنسَٰنُ أَن يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾

36 [**İnsan, başı boş bırakılacağını mı zannediyor?**]

أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّن مَّنِىٍّ يُمْنَىٰ ﴿٣٧﴾ ثُمَّ كَانَ
عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ ﴿٣٨﴾ فَجَعَلَ مِنْهُ ٱلزَّوْجَيْنِ ٱلذَّكَرَ
وَٱلْأُنثَىٰٓ ﴿٣٩﴾ أَلَيْسَ ذَٰلِكَ بِقَٰدِرٍ عَلَىٰٓ أَن يُحْۦِىَ ٱلْمَوْتَىٰ ﴿٤٠﴾

37, 38, 39, 40 [**O, rahme dökülen menîden bir katre değil miydi? Sonra, bir kan pıhtısı oldu. Derken, Allah Teâlâ, onu yarattı, düzeltti. Ondan erkek, dişi iki sınıf halk etti. Bunları yaratan (Allah) ölüleri diriltmeye kaadir değil midir? (Elbette kaadirdir.)**]

76 — İNSAN SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 31 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

هَلْ أَتَىٰ عَلَى الْإِنسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْئًا مَّذْكُورًا ﴿١﴾ إِنَّا
خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا
بَصِيرًا ﴿٢﴾ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾ إِنَّا
أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلَا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾

1 [**İnsan üzerine dehirden öyle bir devir geçti ki, bu müddet zarfında, anılmaya değer bir şey değildi.**]

Sûre-i celîleye «Dehr», «Ebrâr», «Emşâc», «Hel Etâ» sûreleri de denilir.

Mücâhid ve Katâde'ye göre, sûre-i celîle Medenî'dir. Hasen ve İkrime de Medenî olduğunu kabûl etmişler, ancak 24 üncü âyet-i kerîmesinin Mekkî bulunduğunu söylemişlerdir. Fakat ekseriyet Mekkî olduğuna kaaildir. Zemahşerî, Râzi, Beyzâvi, Ebüssuud, Mekkî olduğunu kaydetmişler, Ebû Hayyân da buna «Cümhur kavli» demiştir.

İnsanın üzerinden geçen devirden murâd: Âdem Aleyhisselâma rûh verilmezden önce balçıktan bir cesed hâlinde Mekke ile Tâif arasında geçen kırk yıldır. Yâhûd insandan Âdemoğulları kasdedilmiştir ki, vakti ile her biri birer nutfeden ibâretti.

2 [Şübhe yok ki, Biz insanı (erkek ve dişinin sulariyle) karışık bir nutfeden yarattık. Onu sınıyoruz. Bu sebebledir ki, kendisini işitir, görür kıldık.]

3 [Biz insana (hidâyet ve dalâlet) yolunu gösterdik. Ya şâkir olur (îmân eder) veyâ nankör olur (dalâlette kalır).]

4 [Biz kâfirler için zincirler, boyunlarına bukağılar ve alevli bir ateş hazırladık.]

إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِن كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ۝٥ عَيْنًا
يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ۝٦

5, 6 [Âhirette sâdık ve mutî olan mü'minler, kâfûrla karıştırılmış şarab dolu bir piyâleden içerler. O kâfûr, bir pınardır ki ondan ancak Allah Teâlâ'nın has kulları içer. Ve onu diledikleri yere kolaylıkla akıtırlar.]

يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ۝٧
وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ۝٨ إِنَّمَا
نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا ۝٩ إِنَّا نَخَافُ
مِن رَّبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ۝١٠

7, 8, 9, 10 [(Şu sebeble ki) Nezirlerine vefâ ederlerdi. Mihnet ve şiddeti âşikâr bir günden korkarlardı. Ve Allah Teâlâ'ya sevgilerinden, yiyecekleri az ve ona ihtiyâçları varken, fakîrleri, yetîmleri ve esîrleri doyururlardı. Ve onlara: «Sizi, ancak livechillâh it'âm ediyoruz. Yoksa, sizden ne karşılık ve ne teşekkür beklemiyoruz. Zîrâ biz, Rabbimizin azâbından, (hevl ve şiddetinden) içindekilerin yüzlerini asık ve çatık kılacak günden korkarız.» (derlerdi).]

Aleyhisselâtü vesselâm Efendimiz, kendisine getirilen harb esîrlerini ba'zı ashâba verir ve «Ona ihsân et!» buyururlardı.

Âyet-i celîlenin Hazret-i Ali (Radiyallâhü Anh ve Kerremallahü veche) ile zevceleri Hazret-i Fâtıma ve câriyeleri Fıdda (R. Anhümâ) hakkında nâzil olduğu mervîdir. Bütün yiyeceklerini, oruçlu olmalarına rağmen, üç gün sıra ile bir fakîr, bir yetîm ve bir esîre tasadduk eylemişlerdi.

فَوَقٰىهُمُ اللّٰهُ شَرَّ ذٰلِكَ الْيَوْمِ وَلَقّٰىهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا ﴿١١﴾

11 [**Allah Teâlâ da onları, bu sebeble, o günün şer (ve şiddeti) nden korur, yüzlerine beşaşet, kalblerine sürûr ihsân eyler.**]

وَجَزٰىهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا ﴿١٢﴾
مُتَّكِـِٔينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴿١٣﴾
وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلٰلُهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا ﴿١٤﴾ وَيُطَافُ
عَلَيْهِمْ بِـَٔانِيَةٍ مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرَا ﴿١٥﴾ قَوَارِيرَ مِنْ فِضَّةٍ
قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾ وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا ﴿١٧﴾
عَيْنًا فِيهَا تُسَمّٰى سَلْسَبِيلًا ﴿١٨﴾

12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 [**Ve sabırlarına karşılık, onları Cennetle, ipekli elbiselerle mükâfatlandırır. Orada serîrler üzerine yaslanırlar.** (Hava mûtedildir) **Ne güneş sıcağı ve ne** (kendilerine ezâ veren) **şiddetli soğuk görmezler. Ağaçlarının gölgeleri üzerlerine yaklaşmış ve meyvaları onlara râm olmuştur.** (Diledikleri gibi devşirirler). **Ve onlara gümüşten billûr kablar, kadehler dolaştırılır. O gümüşten billûrlar ki, mikdârını** (Melekler) **takdîr etmişlerdir.** (İçeceklerin, içeceği ve kanacağı kadar verilir). **Onlara zencefil katılmış bir kadeh de içirilir. O, Cennette bir kaynaktır.** (Kolay içildiğinden dolayı) **adı Selsebîl'dir.**]

وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ ۚ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ
لُؤْلُؤًا مَّنثُورًا ﴿١٩﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾

19, 20 [**Hizmetlerinde her dem ter-ü tâze çocuklar dolaşır. Sen görünce onları sanki saçılmış inciler sanırsın. Ve ne tarafa baksan (ta'rîf edilemez) bir ni'met, büyük, geniş bir mülk (ve saltanat) görürsün.**]

عَالِيَهُمْ ثِيَابُ سُندُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ ۖ وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِن فِضَّةٍ
وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢١﴾ إِنَّ هَٰذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ
سَعْيُكُم مَّشْكُورًا ﴿٢٢﴾ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنزِيلًا ﴿٢٣﴾
فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا ﴿٢٤﴾

21 [**Üzerlerinde yeşil ipekten ince ve kalın elbiseler vardır. Ve gümüş bilezikler takınırlar. Ve Rableri onları gâyet pâk bir şarabla suvarır.**]

Başka bir yerde; «**Altından bilezikler takınırlar.**» buyurulmuştur. Bu, gösterir ki, Cennetliklerin zînetleri amellerine göredir. Bununla berâber câizdir ki, gümüş bilezik, hizmetçinin, altın bilezik de efendisinin ola. **Pâk şarabdan murâd:** Dünyâ şarabı gibi el ve ayaklarla kirletilmemiş temiz şarabdır. Yâhûd o şarab, sidik gibi pis olmayıp, bedenlerden ter hâlinde çıkan ve misk gibi kokan temiz şarabdır. Bu şarabın mezkûr iki nev'i şarabdan başka ve onlardan üstün olduğunu söyleyenler de vardır.

Gece Namazı kılmak Peygamber (S.A.V.)'e vâcib, ümmetine müstehabdır.

22 [**Şübhe yok ki, bütün bu ni'metler, amellerinize sevâb kılınır. Sa'yiniz meşkûr olmuştur.**]

23 [**Biz, ancak Biz sana Kur'ân'ı sûre sûre, âyet âyet tenzîl ettik.**]

24 [**O hâlde Rabbin celle şânuhun hükmüne sabret! Onlardan bir günâhkâra veyâ bir nanköre itâat etme!**]

Rivâyet edildiğine göre, bunlar, Utbe bin Rebîa ve Velîd bin Mugîre idi. «**Şâyed bu da'vâyı kadın veyâ mal için ortaya atmışsan, bundan vaz geç, sana her şey hazırdır.**» demişlerdi. Utbe, kızını mehirsiz nikâhlamayı teklîf etmişti. Velîd de: «**Gel vaz geç, sana istediğin kadar mal vereyim.**» demişti.

Âyet-i kerîme bunun üzerine nâzil olmuştu.

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ
وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٦﴾

25, 26 [**Rabbin celle şânuh'un adını, sabah akşam an! Ve gecenin bir kısmında O'na secde et! Gecenin uzun bir kısmında da O'nu tesbîh ve tenzîh eyle!**]

Beş vakit namazı edâ et. Sonra gece namazı kıl!

Gece Namazı kılmak; Peygamber (S.A.V.)'e vâcib, ümmetine müstehabdır.

إِنَّ هَٰؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٧﴾
نَّحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا ﴿٢٨﴾ إِنَّ هَٰذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَن شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾

27 [**Onlar, acele geçeni (dünyâyı) severler. Ve (önlerinde gelecek) ağır (ve şiddetli) bir günü (düşünmezler de) arkaya bırakırlar.**]

28 [**Onları, Biz halk ettik. Ve hilkat bendlerini Biz muhkem kıldık. Dilersek, (onları yok eder) yerlerine benzerlerini getiririz.**]

29 [**Hiç şübhe yok ki, bu (sûre) bir öğüttür. Kim dilerse** (bununla öğütlenir), **Rabbine yol tutar.** (Hayır ve tâatle Rabbine yakınlaşır.)]

وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٠﴾ يُدْخِلُ
مَن يَشَآءُ فِى رَحْمَتِهِۦ ۚ وَٱلظَّٰلِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾

30, 31 [**Maamâfîh, Allah Teâlâ dilemeyince siz dileyemezsiniz. Zîrâ hiç şübhe yok ki, Allah-ü azîmüşşân, Alîm'dir, Hakîm'dir. Dilediğini rahmetine alır. Zâlimler için ise, elîm bir azâb hazırlanmıştır.**]

77 — MÜRSELÂT SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 50 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ﴿١﴾ فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا ﴿٢﴾ وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا ﴿٣﴾ فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا ﴿٤﴾ فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا ﴿٥﴾ عُذْرًا أَوْ نُذْرًا ﴿٦﴾ إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ ﴿٧﴾

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 [**Yemîn ederim: O birbiri ardınca iyilikle gönderilenlere, sert rüzgârlar gibi (emr-i ilâhiyi imtisâle) koşanlara, (şerîat hükümlerini) lâyıkıyle neşredenlere, böylece (hak ile bâtılı) ayırdedenlere, sonra muhik olanları ma'zûr kılmak ve mubtil olanları inzâr etmek için öğütler telkîn eyleyenlere, ki gerçekten size va'dolunanlar vukû' bulacaktır.**]

Yâhûd ma'nâ şudur: At yelesi gibi birbirini ta'kîb eden ve hemen ardından bora şeklini alan rüzgârlara, yağmur saçan yellere, hakla bâtılı birbirinden ayıran Kur'ân âyetlerine (haklıları) ma'zûr görmek ve (haksızları) uyarmak için Peygamberlere vahiy indiren Meleklere yemîn ederim ki, size va'dolunanlar muhakkak vukû' bulacaktır, ey Mekke kâfirleri!

فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ ﴿٨﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ ﴿٩﴾ وَإِذَا الْجِبَالُ
نُسِفَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِّتَتْ ﴿١١﴾

8, 9, 10, 11 [Yıldızların ışıkları söndüğü, gök yarıldığı, dağlar (ufalanıp) savrulduğu, Peygamberler (ümmetlerine şehâdet için) toplandıkları zaman.]

لِأَيِّ يَوْمٍ أُجِّلَتْ ﴿١٢﴾ لِيَوْمِ الْفَصْلِ ﴿١٣﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ
الْفَصْلِ ﴿١٤﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٥﴾

12, 13, 14, 15 [(Denir ki): Bunlar, hangi gün geciktirildiler? Fasl günü için! Fasl günü nedir, bilir misin? Veyl o gün, (o günü) tekzîb eyleyenlere!]

أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ الْآخِرِينَ ﴿١٧﴾ كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ
بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٩﴾

16, 17, 18, 19 [Biz, evvelkileri (tekzîblerinden dolayı) helâk etmedik mi? Sonra gelenleri de peşlerine katarız. Günâhkârlara Biz böyle yaparız. Veyl o gün (Allah'ın âyetlerini ve Peygamberlerini) tekzîb eyleyenlere!]

أَلَمْ نَخْلُقكُّم مِّن مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿٢٠﴾ فَجَعَلْنَاهُ
فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿٢١﴾ إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢٢﴾ فَقَدَرْنَا
فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ﴿٢٣﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾

20, 21, 22, 23, 24 [Biz, sizi zelîl bir sudan halk etmedik mi? Onu muayyen bir müddete değin sağlam bir yerde tuttuk. Onu, Biz takdîr ettik. (Her şeyi) takdîre ne güzel kaadiriz Biz! Veyl o gün (bu kudretimizi) tekzîb eyliyenlere!]

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ﴿٢٥﴾ أَحْيَاءً وَأَمْوَاتًا ﴿٢٦﴾ وَجَعَلْنَا
فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا ﴿٢٧﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ
لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾

25, 26, 27, 28 [Biz yeri, (yüzünü) dirilere ve (altını) ölülere, bir toplanma mahalli kılmadık mı? Orada sâbit ve yüksek dağlar yarattık. Ve size tatlı sular içirdik. Veyl o gün (bu ni'metleri) tekzîb eyliyenlere!]

انْطَلِقُوا إِلَىٰ مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾ انْطَلِقُوا إِلَىٰ ظِلٍّ ذِي ثَلَاثِ
شُعَبٍ ﴿٣٠﴾ لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهَبِ ﴿٣١﴾ إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْ
قَصْرِ ﴿٣٢﴾ كَأَنَّهُ جِمَالَتٌ صُفْرٌ ﴿٣٣﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٤﴾

29, 30, 31, 32, 33, 34 [(Onlara): «Haydi (dünyâda) tekzîb ettiğiniz azâba gidin, üç kola ayrılmış gölgeye (Cehennem dumanının gölgesine) gidin.» denilir. Ki o, ne gölgelendirir ve ne alevden korur. Zîrâ ateş, bir saray gibi kıvılcımlar saçar. Her biri güyâ ki sarı erkek develerdir. Veyl o gün (bunu) tekzîb eyleyenlere!]

هَٰذَا يَوْمُ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٣٥﴾ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ ﴿٣٦﴾
وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾

35, 36, 37 [**Bugün, nutukların tutulacağı gündür. İzin de verilmez ki, i'tizâr etsinler. Veyl o gün (bu günü) tekzîb eyleyenlere!]**

هَٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾ فَإِن كَانَ لَكُمْ
كَيْدٌ فَكِيدُونِ ﴿٣٩﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٠﴾

38, 39, 40 [(Ve denilir ki): **Bu gün, fasl günü (hak ile bâtılın ayrıldığı gün) dür. Bu gün, sizi de, (ba'si inkâr eden) evvelki (ümmet) leri de tamâmen topladık. Şâyed (azâbımdan kurtulmak için) bir hîleniz varsa hemen bunu yapın (da kurtulun). Veyl o gün (ba'si) tekzîb eyleyenlere!]**

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ ﴿٤١﴾ وَفَوَاكِهَ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾
كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾
وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾

41, 42, 43, 44, 45 [**Şübhe yok ki takvâ sâhibleri, dâimâ gölgeliklerde, pınar başlarında, arzû ettikleri meyvalarla ni'metler içindedirler. (Ve onlara): «(Dünyâda) işlediğiniz (sâlih) amellerin mükâfatı olarak, âfiyetle yiyin için.» (denilir). İşte Biz, muhsinleri böyle mükâfatlandırırız. Veyl o gün, (bu ni'metleri) tekzîb eyleyenlere!]**

كُلُوا وَتَمَتَّعُوا قَلِيلًا إِنَّكُم مُّجْرِمُونَ ﴿٤٦﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٧﴾

46, 47 [(Ey kâfirler): «(Dünyâda) **biraz yiyin, için, eğlenin. Zîrâ siz, günâhkârlarsınız.» Veyl o gün (ebedî ni'meti) tekzîb eyleyenlere!** (Ki kendilerini elîm ve dâimî bir azâba attılar).]

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ ﴿٤٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾

48, 49 [**Ne zaman, onlara: «(Îmân edin de) rükû' edin (namaz kılın)» denilse, rükû' etmezler** (namaz kılmazlar). **Veyl, o gün** (îmân etmeyip de) **tekzîb eyleyenlere!**]

Bu âyet, Sakîf kabîlesi hakkında inmiştir: Zîrâ: **«Biz, namazda eğilmeyiz; bu bizim için zillettir»** demişler. Peygamber (S.A.V.) de:

«Rükû' ve sücûdu olmayan namazda, hayır yoktur.» buyurmuştur.

فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

50 [**Artık bundan** (bu Kur'ân'dan) **sonra onlar, hangi söze inanacaklar?**]

Zîrâ Kur'ân, Semâvî kitablar arasında açık bir mu'cize olup, pek çok şerefli ma'nâları ihtivâ etmektedir. Onu tasdîk etmeyen, Semâvî Kitabların hangisini tasdîk eder!

78 — NEBE' SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 40 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

عَمَّ يَتَسَآءَلُونَ ﴿١﴾ عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ ﴿٢﴾ الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ﴿٣﴾

1, 2, 3 [**Birbirlerine ne soruyorlar? İhtilâfa düştükleri o büyük haberi (dirilmeyi) mi?]**

Mekkeliler, birbirlerine, yâhûd alay yolu ile Peygamberimiz (S.A.V.)'e ve mü'minlere öldükden sonra dirilmeyi sorarlardı. Yâhûd bu büyük haberi hem mü'minler hem kâfirler sorarlar; mü'minler bilgilerini arttırmak, kâfirlerse alay etmek için sorarlardı.

كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

4, 5 [**Hayır! (ihtilâfa ve soruşturmaya ne hâcet) yakında bilecekler (ki ihtilâf ettikleri şey haktır) muhakkak ve muhakkak yakında (her şeyi, sözlerinin butlanını) anlayacak ve bilecekler.]**

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا ﴿٦﴾ وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ﴿٧﴾

6, 7 [**Biz, yeri (size karargâh olmak için) yayılmış bir döşek ve dağları (yeri tutan) birer destek yapmadık mı?]**

وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ﴿٨﴾ وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ﴿٩﴾

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا ﴿١٠﴾ وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾

8, 9, 10, 11 [Sizi çift yarattık. Uykunuzu (yorgunluğunuzu gidermek için) bir dinleniş, geceyi (her şeyi örten bir) örtü ve gündüzü geçim vakti kıldık.]

وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ﴿١٢﴾ وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا ﴿١٣﴾
وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ﴿١٤﴾ لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾
وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا ﴿١٦﴾

12, 13, 14, 15, 16 [Üzerinizde muhkem yedi gök binâ ettik. Ve orada pek parlak bir çırağ halk eyledik. Sıkıcı bulutlardan bol bol sular indirdik. Tâ ki, onunla dâneler, nebâtlar, ağaçları birbirine çatılmış bahçeler yetiştirelim.]

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿١٧﴾ يَوْمَ يُنْفَخُ
فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾ وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا
﴿١٩﴾ وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾

17, 18, 19, 20 [Şübhe yok ki o fasl günü (sevâb ve ikaabla cezâya) bir mîkattır ki o gün, sûr'a üfürülecek ve takım takım (kabirlerinizden kalkıp Mahşer'e) geleceksiniz. Ve o gün gök yarılmış, kapı kapı olmuş, ve dağlar, havada zerreler gibi uçurulmuş, bir serâb hâline gelmiş olacak.]

Rivâyete göre Muâz (R.A.), takım takım Mahşer'e gelmenin tefsîrini Peygamber (S.A.V.)'e sormuş ve şu cevâbı almıştır:

«Kıyâmet Gününde ümmetim on iki sınıf olarak haşredilecektir. Birinci sınıf: Kabirlerinden karınları yılanlar ve akreblerle dolu haşredilir. Bunlar zekâtlarını vermeyenlerdir, ki tevbe etmeden ölmüşlerdir. İkinci sınıf: Domuz sûretinde haşredilir. Bunlar, namazlarında gevşeklik gösterip tevbe etmeden ölenlerdir. Üçüncü sınıf: Ağızlarından kan gelerek haşrolunur. Bunlar, alış verişlerinde yalan söyleyip tevbe etmeden ölenlerdir. Dördüncü sınıf: El ve ayakları kesik haşrolur. Bunlar komşularına ezâ edip tevbekâr olmadan ölenlerdir. Beşinci sınıf: Lâşeden daha pis kokar hâlde haş-

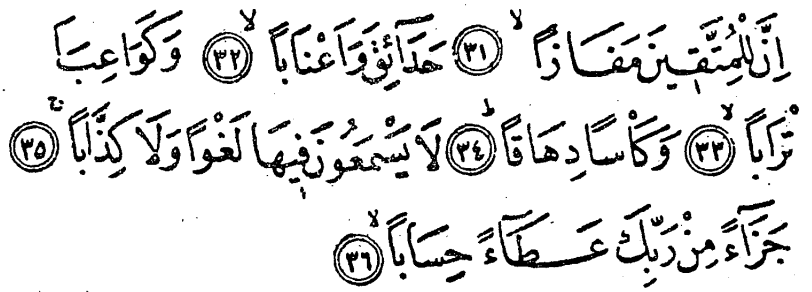
rolunur. Bunlar, Allah Teâlâ'dan korkmayıp gizlice günâh işleyen ve tevbe etmeden ölenlerdir. Altıncı sınıf: Dilleri kesik haşrolunurlar. Bunlar, yalan söyleyen ve yalancı şâhidliği yapanlardır, ki tevbe etmeden ölmüşlerdir. Yedinci sınıf: Dilsiz haşrolunur. Bunlar, şâhidliği gizleyen ve tevbe etmeden ölenlerdir. Sekizinci sınıf: Avret yerlerinden irin ve sarı su akarak haşrolunur. Bunlar zinâ edip, tevbekâr olmadan ölenlerdir. Dokuzuncu sınıf: Karınları ateşle dolu olarak haşredilir. Bunlar, haksız yere yetim malı yiyerek tevbe etmeden ölenlerdir. Onuncu sınıf: Yüzleri kızarmış; gözleri uğramış; dişleri öküz boynuzu gibi sivrilmiş; dudakları karınlarına, karınları da uyluklarına sarkmış haşrolunur. Bunlar, içki içip tevbe etmeden ölenlerdir. Onbirinci sınıf: Cüzzâmlı, baraslı haşrolunur. Bunlar, ana-babalarına âsî olup tevbe etmeden ölenlerdir. Onikinci sınıf: Yüzleri Ay'ın ondördü gibi haşrolunur. Sırat'ı şimşek gibi geçerler. Bunlar, hayırlı işler yapıp, namazlarını cemâatle kılan ve günâhlarına tevbekâr olarak ölenlerdir.»

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾ لِّلطَّاغِينَ مَآبًا ﴿٢٢﴾ لَّابِثِينَ فِيهَا
أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾ لَّا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾ إِلَّا حَمِيمًا
وَغَسَّاقًا ﴿٢٥﴾ جَزَاءً وِفَاقًا ﴿٢٦﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا
﴿٢٧﴾ وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَّابًا ﴿٢٨﴾

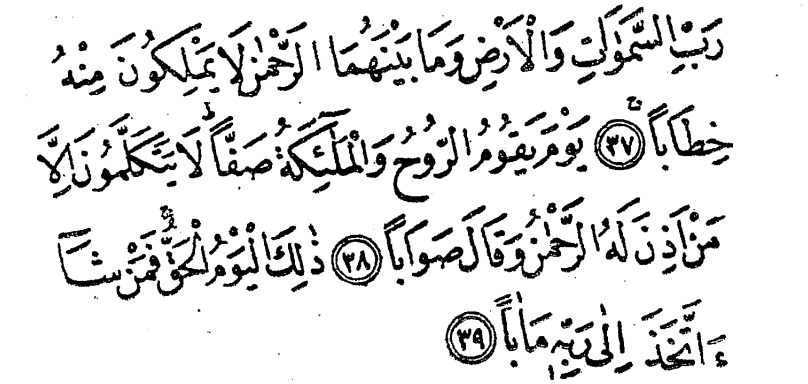
21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 [Muhakkak ki Cehennem, bir uğraktır. Azgınların dönüp dolaşıp gidecekleri bir yerdir. Devirlerce içinde kalacaklar. Orada ne bir serinlik ve ne içilecek bir şey tadamıyacaklar. Ancak amellerine uygun bir cezâ olarak, kaynar su ve Cehennemliklerin vücûdlarından akan kan ve irin içeceklerdir. Zîrâ onlar (ba'se îmânları olmadığı için) hesâb olunacaklarını ummuyor (korkmuyor)lardı. Ve âyetlerimizi tekzîb ediyorlardı.]

وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٢٩﴾ فَذُوقُوا فَلَن نَّزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾

29, 30 [Biz ise, her şeyi tesbît etmiş, bir Kitab'a (Levh-i Mahfûz'a) yazmışızdır. Onlara: «İşte (azâbınızı) tadın. Artık, size azâbınızı artırmaktan başka bir şey yapacak değiliz.» (denilecek.)]

31, 32, 33, 34, 35, 36 [Fakat takvâ sâhibleri için bir mahall-i fevz (Cennet veyâ ateşten kurtuluş) vardır. (Meyvalı ağaçlarla dolu) bahçeler, üzüm bağları, memeleri yumru yumru hepsi aynı yaşta kızlar ve (içi şarab) dolu kadehler vardır. Orada ne biyhude bir söz ve ne yalan işitmezler. (Bu ni'metler) Rabbinden bir mükâfat, (fazl-u kereminden) yeterli bir bahşiştir.]

37, 38, 39 [O göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbi Rahmân'dan. Bütün mahlûkat O'na hitâbta bulunmaya kaadir olamazlar. O gün Rûh ve Melekler saff olup duracaklar. Tek kelime söyleyemezler. Ancak o Rahmân'ın izin verdiği doğru söyleyen müstesnâ. O gün ki, haktır, vukûu sâbittir. Artık kim dilerse, Rabbine (imân ve tâatle) bir dönecek yer edinsin!]

إِنَّآ أَنذَرْنَٰكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنظُرُ ٱلْمَرْءُ
مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ ٱلْكَافِرُ يَٰلَيْتَنِى كُنتُ تُرَٰبًا ﴿٤٠﴾

40 [**Biz, sizi yakın bir azâbla korkuttuk. O gün, herkes ellerinin ne takdîm ettiğine** (ondan önce hayır ve şer ne yapmış olduğuna) **bakacak ve kâfir: «Keşke,** (dünyâda) **toprak olaydım** (da halk olunmayaydım ve bu hesâbı görmeyeydim)» **diyecek.**]

Mukaatil demiştir ki: **«Kıyâmet Gününde, Allah Teâlâ vahşî hayvanları, böcekleri ve kuşları toplayıp da'vâlarına bakacak; boynuzsuzun hakkını boynuzludan alacak. Sonra, O'nun emri ile hepsi toprak olacak. Kâfir bunu görünce: Ne olaydı dünyâda domuz sûretinde bulunup bu gün toprak olaydım! diyecek.»**

79 — NÂZİÂT SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 46 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالنّٰزِعٰتِ غَرْقًا ﴿١﴾ وَالنّٰشِطٰتِ نَشْطًا ﴿٢﴾ وَالسّٰبِحٰتِ سَبْحًا ﴿٣﴾ فَالسّٰبِقٰتِ سَبْقًا ﴿٤﴾ فَالْمُدَبِّرٰتِ أَمْرًا ﴿٥﴾

1, 2, 3, 4, 5 [(Kâfirlerin canlarını) şiddetle alan Melekler hakkı için, (mü'minlerin canlarını) kolaylıkla ve tatlılıkla çıkaran Melekler hakkı için, (havada) yüzen Melekler hakkı için, me'mûr oldukları işte birbirini geçen Melekler hakkı için (dünyânın) işi (ni) tedbîr eden Melekler hakkı için (ba's, hesâb ve cezâ göreceksiniz.)]

يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ﴿٦﴾ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ ﴿٧﴾ قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ﴿٨﴾ أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ﴿٩﴾

6, 7, 8, 9 [O gün, sarsan sarsacak. Ardından bir sarsıntı daha olacak. (Korkudan) o gün yürekler yerinden oynayacak. Gözleri zilletle eğilecek.]

يَقُولُونَ أَإِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ ﴿١٠﴾ أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا نَّخِرَةً ﴿١١﴾

10, 11 [(İstihzâ ederek) onlar derler ki: «Biz, ölümümüzden sonra eski hâle (hayâta) döndürülür müyüz? Çürümüş kemik olduktan sonra ba'solunur muyuz?]

قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ ﴿١٢﴾

12 [«O hâlde bu (sahîh ise) husrânlı bir dönüş!» dediler.]

فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾ فَإِذَا هُم بِالسَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾

13, 14 [Fakat o (Allah Teâlâ'ya güç değildir! O son nefha) sert bir haykırıştan ibârettir. Akabinde hepsini uyanmış, yeryüzünde görürsün.]

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَىٰ ﴿١٥﴾

إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾ اذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿١٧﴾ فَقُلْ هَل لَّكَ إِلَىٰ أَن تَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾ وَأَهْدِيَكَ إِلَىٰ رَبِّكَ فَتَخْشَىٰ ﴿١٩﴾

15 [Sana Mûsâ'nın kıssası erişti mi?]

16, 17, 18, 19 [Hani Rabbi O'na, o mukaddes vâdîde, Tûvâ'da nidâ etmişti. Fir'avn'a git! Zîrâ o, pek azdı. De ki: «(Allah Teâlâ'nın vahdâniyyetini ikrârla, şirk ve ısyândan) temizlenmeye meyil (ve rağbet) in var mı? Seni, Rabbine (O'nu tanımaya) irşâd edeyim de (ikaabından) korkasın.» demişti.]

فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ ﴿٢٠﴾ فَكَذَّبَ وَعَصَىٰ ﴿٢١﴾ ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَىٰ ﴿٢٢﴾ فَحَشَرَ فَنَادَىٰ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ ﴿٢٤﴾

20, 21, 22, 23, 24 [**Mûsâ, ona o büyük mu'cizeyi (asâ veyâ el mu'cizesini) gösterdi. Fakat o, onu tekzîb ve Allah Teâlâ'ya ısyân etti. Tâatten yüz çevirdi de işi ibtâle çalıştı. Nihâyet (kavmini, sihirbazları) topladı. Nidâ etti: «Ben, sizin en büyük Rabbinizim (benim fevkimde Rab yoktur)» dedi.**]

Ba'zılarına göre ma'nâ şöyledir: «**Putlar da rableridir. Ama Ben, onların da sizin de Rabbinizim.**»

فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾ إِنَّ فِي
ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَىٰ ﴿٢٦﴾

25 [**Bunun üzerine, Allah Teâlâ da onu Âhirette ve dünyâda azâbiyle yakalayıverdi.**]

26 [**Şübhesiz ki, bunda Allah Teâlâ'dan korkacaklar için bir ibret vardır.**]

ءَأَنتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ ۚ بَنَاهَا ﴿٢٧﴾ رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوَّاهَا ﴿٢٨﴾
وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴿٢٩﴾ وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَاهَا
﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ﴿٣١﴾ وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ﴿٣٢﴾ مَتَاعًا
لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ﴿٣٣﴾

27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 [**(Ey dirilmeyi inkâr edenler! Düşünün) yaratılışça, siz mi daha güçlüsünüz, yoksa sema mı? Allah, onu binâ etti. Boyuna O, irtifâ verdi. Tesviye eyledi. Gecesini O, karartti. Gündüzünü (Güneş'in ışığı ile) aydınlattı. Sonra yeri (süknâ için) O, yayıp döşedi. Oradan suyunu ve mer'asını çıkardı. Dağlarını sâbit kıldı. Bunlar hep sizin ve davarlarınızın intifâı, yaşaması içindir.**]

فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَّةُ الْكُبْرَىٰ ﴿٣٤﴾ يَوْمَ
يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانُ مَا سَعَىٰ ﴿٣٥﴾ وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِمَن يَرَىٰ ﴿٣٦﴾

34, 35, 36 [**Fakat o büyük dâhiye** (tâmmetülkübrâ = Kıyâmet) **geldiği zaman, o gün, insan neye çalıştığını** (dünyâda hayır ve şer işleyip de, gafletinin ifrâtından veyâ aradan uzun zaman geçmiş olmasından unuttuğu, amelleri tedvin edilmiş defterlerde görür) **iyice anlar. Cehennem de, her görecek kimseye apaçık gösterilir.** (Onu görmeyen kalmaz. Sevâb ve ikaab tahakkuk eder.)]

فَأَمَّا مَن طَغَىٰ ﴿٣٧﴾ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٣٨﴾ فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٣٩﴾

37, 38, 39 [**Kim tuğyân etmiş de kâfir olmuş,** (şehvetlerine uyarak) **dünyâ hayâtını** (Âhiret'e) **tercîh eylemişse, elbette onun karargâhı Cehennem'dir.**]

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٤٠﴾ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ
الْمَأْوَىٰ ﴿٤١﴾

40, 41 [**Fakat kim de Allah Teâlâ'nın huzûrunda** (suçlu) **durmaktan korkup da, nefsini süflî heveslerden alıkoymuşsa, elbette onun da menzili, karargâhı Cennettir.**]

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ﴿٤٢﴾ فِيمَ أَنتَ
مِن ذِكْرَاهَا ﴿٤٣﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ مُنتَهَاهَا ﴿٤٤﴾ إِنَّمَا أَنتَ مُنذِرُ مَن يَخْشَاهَا ﴿٤٥﴾
كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا ﴿٤٦﴾

42, 43, 44, 45, 46 **[Sana Kıyâmet'i, onun ne zaman olacağını sorarlar. Sen, onlara onu zikirden ve vaktini tebyînden bir şey bilmezsin. Onun nihâyet (ilm)i Rabbine âiddir. Sen ancak, ondan korku duyacakların bir uyarıcısısın. Onlar, onu (Kıyâmet'i) görecekleri gün (dünyâda, yâhûd kabirlerinde) sanki ancak bir akşam veyâ bir kuşluk vakti kadar kaldıklarını sanacaklar.]**

80 — ABESE SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 42 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

عَبَسَ وَتَوَلّٰى ۝١ أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمٰى ۝٢ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكّٰى ۝٣ أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرٰى ۝٤

1, 2, 3, 4 [(Kendisine o a'mâ geldi diye) **yüzünü ekşitti ve çevirdi. Ne bilirsin? O belki** (senden öğreneceği şeylerle günâhlarından) **temizlenecek, veyâ öğütlenecek de ondan istifâde edecekti.**]

Sûre-i celîleye «**Sâhha**» veyâ «**Sefere Sûresi**» de denilir.

Rivâyet edildiğine göre, Abdullah bin Ümm-ü Mektûm (R.A.) hakkında nâzil olmuştur.

Bir gün Utbe ibn-i Rebîa, Ebû Cehil ibn-i Hişam, Ümeyye ibn-i Half, Abbâs ibn-i Abdülmuttalib, Velîd ibn-i Mugîre gibi Kureyş'in ileri gelenleri nezd-i Nebevî'de toplanmışlardı. Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz kendilerine dînî telkînlerde bulunuyor ve İslâm'ı kabûl etmeleri için gayret sarfediyordu.

Bu sırada Hazret-i İbn-i Ümm-ü Mektûm içeriye girdi. Gözleri görmediği için, Fahr-i Kâinat'ın meşguliyetinin farkında değildi. Tekrar tekrar: «**Yâ Resûlallah! Allah'ın sana öğrettiklerinden bana da öğret**» diye hitabetti.

Resûl-ü Ekrem, sözünün bu sûretle kesilmesine canı sıkıldı. Yüzünü ekşitip çevirdi, cevâb vermedi. Ve yanındakilere dönerek telkînlerine devâm buyurdu. Fakat tam sözlerini bitirmişti ki, vahiy hâli geldi. Gözlerini kapayıp daldı. Ve bu sûre-i celîle nâzil oldu

Bundan sonra her gelişinde Cenâb-ı Peygamber, İbn-i Ümm-ü Mektûm'u tatyîbeder, «**Ey hakkında Rabbimin bana itâbettiği zât, merhaba!**» buyurur ve ridâsını altına yayardı.

Müşarünileyh, Hazret-i Hadîce (R. Anhâ) nin dayısının oğlu ve Muhâcirîn-i evvelîndendir.

أَمَّا مَنِ ٱسْتَغْنَىٰ ۝٥ فَأَنتَ لَهُۥ تَصَدَّىٰ ۝٦ وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكَّىٰ ۝٧

5, 6, 7 [**Ama (imândan) istiğnâ eden kimseye gelince sen ona dönüyor (onu dinliyor) sun. (Senin vazîfen ancak tebliğdir). Onun (imânla) temizlenmemesinden sana bir vebâl yoktur.**]

Rivâyete göre; bu âyet indikten sonra Peygamber (S.A.V.) hiç bir fakîrin yüzüne asık suratla bakmamış; hiç bir zengine de fazla yüz göstermemiştir.

وَأَمَّا مَن جَآءَكَ يَسْعَىٰ ۝٨ وَهُوَ يَخْشَىٰ ۝٩ فَأَنتَ عَنْهُ تَلَهَّىٰ ۝١٠

8, 9, 10 [**Ve fakat (hayır isteğiyle) koşarak sana gelen, Allah'tan korkarak gelmişken, ondan tegaafül ediyorsun.**]

كَلَّآ إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ۝١١ فَمَن شَآءَ ذَكَرَهُۥ ۝١٢ فِى صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ۝١٣
مَّرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ۝١٤ بِأَيْدِى سَفَرَةٍ ۝١٥ كِرَامٍۭ بَرَرَةٍ ۝١٦

11, 12, 13, 14, 15, 16 [**Sakın bir daha böyle yapma! Zîrâ Kur'ân âyetleri bir öğüttür. Kim dilerse bunu hıfzeder, (öğütlenir). O tertemiz sahîfelerde sâbit, (indallah) mükerrem ve kadri pek yüksektir. Kerîm, Allah Teâlâ'nın emirlerine muti' kâtiblerin elleriyle (Levh-i Mahfûz'dan) istinsâh edilmiştir.**]

قُتِلَ الْإِنسَانُ مَا أَكْفَرَهُ ﴿١٧﴾ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ﴿١٨﴾ مِن نُّطْفَةٍ
خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ ﴿١٩﴾ ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ﴿٢١﴾
ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنشَرَهُ ﴿٢٢﴾

17, 18, 19, 20, 21, 22 [**Kahrolası kâfir insan! O ne nankördür! (Düşünmez ki) Allah Teâlâ, onu hangi şeyden halk etti? Bir nutfeden halk etti de (ana rahminde) tavırdan tavra getirdi (hayât takdîr etti). Sonra ona yolu kolaylaştırdı. Dünyâya getirdi. Sonra, onu öldürdü, kabire soktu. Sonra da dilediği zaman tekrar diriltecek.**]

Ba'zılarına göre: «Kâfir insan»dan murâd: Utbe b. Ebî Leheb'dir.

كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ ﴿٢٣﴾

23 [**Hakkaâ ki o, Allah Teâlâ'nın emrettiğini (kazâ ve farz eylediğini) edâ etmedi.**]

فَلْيَنظُرِ الْإِنسَانُ إِلَىٰ طَعَامِهِ ﴿٢٤﴾ أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ﴿٢٥﴾ ثُمَّ
شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا ﴿٢٦﴾ فَأَنبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ﴿٢٧﴾ وَعِنَبًا وَقَضْبًا ﴿٢٨﴾
وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ﴿٢٩﴾ وَحَدَائِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾ وَفَاكِهَةً وَأَبًّا ﴿٣١﴾
مَّتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ﴿٣٢﴾

24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32 [**O insan, bir def'a yediğine baksın! (Allah Teâlâ, onu nasıl takdîr ve tedbîr buyurmuş, hayâtına sebeb kılmıştır.) Biz, yağmuru bol bol dökmekteyiz. Sonra (inbat için) toprağı yarmaktayız. Bu sûretle, onda (buğday, arpa ve benzerleri gibi) hubûbât, üzüm ve yoncalar, zeytinlikler, hur-**

malıklar, sık ve yüksek ağaçlı bahçeler, (çeşid çeşid) meyvalar, ve çayırlıklar yetiştirmekteyiz, ki bütün bunlar sizin ve hayvanlarınızın geçimi, intifâı içindir.]

فَإِذَا جَاءَتِ الصَّآخَّةُ ﴿٣٣﴾ يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ
﴿٣٥﴾ وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ ﴿٣٦﴾ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٣٧﴾

33, 34, 35, 36, 37 [Fakat kulakları sağır eden o ses (ikinci nefha) geldiği zaman, o gün, insan kardeşinden, ana ve babasından, zevce ve evlâdından firâr eder. O gün bunlardan her birinin, kendisini meşgûl eden bir işi, bir derdi vardır.]

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُسْفِرَةٌ ﴿٣٨﴾
ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ
﴿٤٠﴾ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ ﴿٤٢﴾

38, 39, 40, 41, 42 [Nice yüzler o gün, aydındır, güler ve sevinir. Nice yüzleri de o gün, toz toprak (ıstırab) bürümüştür. Her yanını bir karalık ve karanlık sarmıştır. İşte bunlar, kâfir olanlar, fâcir olanlardır.]

81 — TEKVÎR SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 29 âyettir.

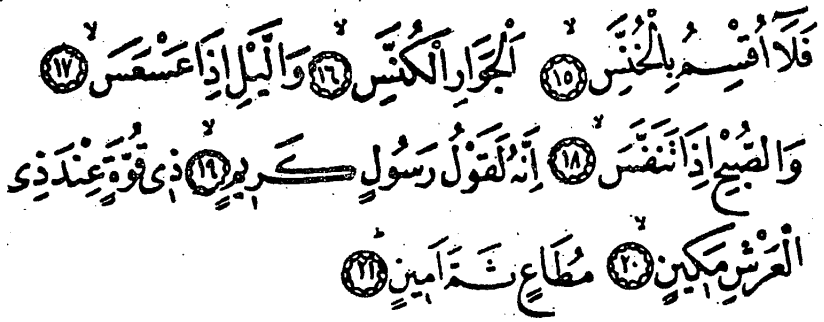
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ۝١ وَإِذَا النُّجُومُ انكَدَرَتْ ۝٢ وَإِذَا الْجِبَالُ
سُيِّرَتْ ۝٣ وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ۝٤ وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ۝٥
وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ۝٦ وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ۝٧ وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ
سُئِلَتْ ۝٨ بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ ۝٩ وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ۝١٠
وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ۝١١ وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ ۝١٢ وَإِذَا الْجَنَّةُ
أُزْلِفَتْ ۝١٣ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ ۝١٤

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 [**Güneş** (dürülüp) **tortop olduğu** (karartıldığı, ziyâsı zâil olduğu) **zaman, yıldızlar** (kararıp yağmur gibi) **döküldüğü zaman, dağlar** (yerlerinden koparılıp) **yürütüldüğü zaman, gebe develer kendi başlarına bırakıldığı zaman, vahşi hayvanlar bir araya toplandığı** (birbirlerine tecâvüz ve zarara mecalleri kalmadığı) **zaman, denizler birbirine**

karışıp kaynadığı (veyâ ateşlendiği) zaman (*) nefisler çiftlendiği zaman, diri diri gömülen kızlardan: «Ne günâhla katlolundun?» diye sorulduğu zaman, a'mâl defterleri açıldığı zaman, gökler yerlerinden koparıldığı zaman, Cehennem kızdırıldığı zaman ve Cennet (Cennetliklere) yaklaştırıldığı zaman, her nefis, (hayır ve şer) ne ihzâr etmişse bilecektir.]

15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 **[O geri dönen, seyreden, gizlenen yıldızlara; karanlığa yöneldiği dem geceye; ve ağaran tan yerine yemîn ederim ki, hiç şübhe yok, Kur'ân, kerîm bir elçinin getirdiği sözdür. Bir elçi ki, çok kuvvetlidir. Arş sâhibinin nezdinde, pek i'tibârlıdır. Orada kendisine itâat edilir ve (Allah Teâlâ'nın tebliğ-i vahy ve risâletine) emîndir.]**

Geri dönen yıldızlardan murâd: Gündüz görünmeyip, gece zuhûr eden beş gezegendir ki, bunlar Zühal, Müşterî, Merîh, Zühre ve Utârid'dir.

(*) İbn-i Abbâs (R.A.): «Kıyâmet Gününde Allah Teâlâ Güneş'i, Ay'ı ve yıldızları söndürüp denize atacak, ondan sonra ona karayeli gönderip tutuşturacak, yakacaktır.» demiştir.

Übeyy b. Kâ'b (R.A.)'ın beyânına göre: Kıyâmet Gününden önce on iki alâmet zuhûr edecek ve bunları halk pazar yerlerinde meşgûl iken göreceklerdir. Alâmetler şunlardır: Güneş'in ziyâsı sönecek, yıldızlar dökülecek, dağlar çalkanıp yerle bir olacak, insanlar, cinler, yabânî hayvanlar, kuşlar ve ev hayvanları, korkudan birbirine karışacak, gebe develer başı boş bırakılacak, denizler kızdırılacak, o hâlde iken yerler gökler yedinci kata kadar yarılacak, sonra bir rüzgâr gelip hepsini öldürecek.

İbn-i Abbâs (R.A.): «**Bu sûrede (buraya kadar) zikrolunan Kıyâmet ahvâlinin yarısıdır. Altısı, daha sonra zikredilenlerdir ki; bunlar Âhirette olacaklardır.**» demiştir.

Kerîm elçi, Cebrâîl Aleyhisselâm'dır. Ve çok kuvvetlidir. Lût Aleyhisselâm kavminin köylerini kanadı ile altüst etmiş; İblîs'i bir nefhada Filistîn'den Hindistan'a atmış; Semûd kavmini bir na'rada tamâmen helâk etmiştir. Göz kırpacak kadardan daha az bir vakitte yerden göğe çıkar; gökden de yere o kadar zamanda iner.

وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ ﴿٢٣﴾
وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿٢٤﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿٢٥﴾

22, 23, 24, 25 [(Sizi Kur'ân'la îmâna da'vet eden) **sâhibiniz** (zu'mettiğiniz gibi) **bir mecnûn değildir. Ve andolsun ki o, elçiyi apaçık ufukta gördü. Sâhibiniz gizli olan vahyi tebliğde de cimri değildir. Ve Kur'ân, kovulmuş bir Şeytanın sözü de değildir.**]

فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ ﴿٢٦﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٧﴾ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ
أَنْ يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾

26, 27, 28 [**O hâlde** (kalblere şifâ' veren Kur'ân'dan yüz çevirip de) **nereye gidiyorsunuz? Kur'ân, bütün cihân için ve hele içinizden müstekîm olmak istiyenler için bir mev'ızedir.**]

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾

29 [**Fakat, o** (istikâmeti) **Rabbil'âlemîn olan Allah dilemeyince, siz dileyemezsiniz.**]

82 — İNFİTÂR SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 19 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

إِذَا السَّمَاءُ انفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انتَثَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْبِحَارُ
فُجِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ﴿٤﴾ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ
وَأَخَّرَتْ ﴿٥﴾

1, 2, 3, 4, 5 [**Gök yarıldığı, yıldızlar dökülüp dağıldığı, denizler akıtıldığı ve kabirler** (in toprağı) **altüst edildiği** (ölüler dışarı çıkarıldığı) **zaman, her nefis** (hayır ve ma'siyetten) **takdîm ve** (amel ve tevbeden) **te'hîr eylediği şeyi bilir.**]

يَا أَيُّهَا الْإِنسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ﴿٦﴾ الَّذِي
خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾

6, 7, 8 [**Ey insan! Seni mağrûr eden ne? O Kerîm Rabbine ki, seni** (yoktan) **halk ve** (âzânı) **tesviye eden, sana tenâsüb ve i'tidâl veren, ve seni dilediği vechile terkîb eyleyen O'dur.**]

كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالدِّينِ ﴿٩﴾

9 [**Hayır! (Siz, Allah Teâlâ'nın keremine mağrûr olmuyorsunuz) belki (dirilmeye inanmadığınız için) dîni (hesâb ve cezâyı) tekzîb ediyorsunuz.**]

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾ كِرَامًا كَاتِبِينَ ﴿١١﴾ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾

10, 11, 12 [**Halbuki üzerinizde Meleklerden (indallah) kerîm muhâfızlar vardır, ki amellerinizi yazarlar. (Hayır ve şer) işlediğinizi bilirler.**]

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي
جَحِيمٍ ﴿١٤﴾ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٥﴾ وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ﴿١٦﴾

13, 14, 15, 16 [**Hiç şübhesiz, sâlih ve mutîler, Cennette ni'metlerdedir. Ve fâcirler ise yakıcı ateştedirler. Hesâb Günü oraya gireceklerdir. Ve hiçbir veçhile oradan ayrılacak değildirler.**]

وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٧﴾ ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٨﴾

17, 18 [**Dîn Günü nedir, bildin mi? Evet, Dîn Günü nedir, bildin mi?**]

يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ﴿١٩﴾

19 [**Bir gün ki kimse kimseye bir fayda vermeye mâlik ve kaadir olmaz. O gün emir ve hüküm, yalnız Allah Teâlâ'nındır.**]

83 — MUTAFFİFÎN SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 36 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾ الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾
وَإِذَا كَالُوهُمْ أَو وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾

1, 2, 3 [**Veyl o, (hileye sapan) eksik ölçen ve tartanlara! Onlar ki halktan aldıkları zaman, dikkatle ölçer, tam alırlar. Fakat halka verecek oldukları zaman, ölçülerini ve tartılarını eksiltirler.**]

Sûre-i celîleye, «**Tatfîf Sûresi**» de denir. Mekke'de son nâzil olan sûredir. Medînelilerin tam alıp, noksan vermek âdetleriydi. Bunun ıslâhı için, Hicret esnâsında, Medîne'de ilk nâzil olan sûre olduğu da mervîdir.

Bir hadîs-i şerîfde:

«Şu beş kötü haslete, beş türlü cezâ vardır:

a) Ahdini bozan kavme Allah Teâlâ düşmanlarını musallat eder.

b) Allah Teâlâ'nın inzâl ettiğinin gayriyle hükmedenlerin aralarında fakîrlik yayılır.

c) İçlerinde hayâsızlık zâhir olan kavim arasında ölüm yayılır.

d) Eksik ölçen ve tartanları kıtlık yakalar.

e) Zekât vermiyenlerin ve halkı zekât vermekten menedenlerin de yağmurları kesilir.» buyurulmuştur. (Taberânî, İbn-i Abbâs R. Anhümâ).

أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ
مَبْعُوثُونَ ﴿٤﴾ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

4, 5, 6 [**Onlar, büyük bir gün için ba'solunacaklarını yakînen bilmiyorlar mı? O gün halk,** (emri, hesâbı ve cezâsı için) **Rabbil'âlemîn'in huzûrunda duracaklar.**]

Rivâyete göre, o günün uzunluğu 500 yıl kadardır. Ancak mü'minin durması Güneş'in zevâli kadar olacak, kâfirin ise: **«Cehennem'e gönderilsem de râzı oldum.»** deyinceye kadar uzun sürecektir. Mikdâd (R.A.) demiştir ki:

«Peygamber (S.A.V.)**'i şöyle buyururken işittim: Kıyâmet Gününde Güneş, insanlara bir veyâ iki mil yaklaşacak, onun sıcağından terleyecekler. Kiminin ter ökçesine, kiminin dizlerine, kiminin daha yukarı erişir. Hattâ ba'zılarının ağzına ulaşır da gem vurulmuş gibi olur.»**

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سِجِّينٍ ﴿٧﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينٌ ﴿٨﴾
كِتَابٌ مَرْقُومٌ ﴿٩﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ
بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿١١﴾ وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾ إِذَا تُتْلَىٰ
عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 [**Hakkaâ ki fâcirlerin Kitabı** (amel defterleri) **siccîndedir. Siccîn nedir bilir misin? O, yazılmış bir Kitabtır** (*)**. Veyl o gün tekzîb edenlere!** (Ki azâb ikaab, şiddet ve mihnet onlar içindir)**. Onlar hesâb ve cezâ gününü tekzîb edenlerdir. Halbuki o günü ancak, haddi aşan, günâhlarında ısrâr eden**

(*) Ba'zılarına göre siccîn: Şeytanlarla kâfirlerin amellerini toplayan kitabtır. Bir takımları yedi kat yerin dibi olduğunu söylemişlerdir ki, burası İblîs ile ordusunun yeridir.

kimse tekzîb eder. Ne zaman ona âyetlerimiz tilâvet olunsa: «Bu evvelkilerin esâtîridir.» der.]

كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾
كَلَّا إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾

14 **[Hayır, dedikleri gibi değil! Belki onların kazandıkları (kötü ameller) kalblerini yenmiş (kör etmiş) tir. (Hakla bâtılı temyîz edemez olmuşlardır.)]**

Bir hadîs-i şerîfde şöyle buyurulmuştur:

«Kul bir günâh işlediği vakit kalbinde siyah bir nokta hâsıl olur. Günâhı arttıkça, o siyahlık da artar. Nihâyet, siyahlığı bütün kalbini kaplar.»

15 **[Hakkaâ ki, o gün onlar, Rablerinden hicabta kalacaklardır.** (O'nu görmekten, veyâ rahmetinden, yâhûd kurtuluşdan memnû ve mahrûmdurlar.)]

İmâm Şâfiî: **«Bu âyet-i celîle, mü'minlerin cemâl-i ilâhiyi müşâhede edeceklerine bir delîldir. Zîrâ böyle olmamış olsaydı, tahsîsi bir şey ifâde etmezdi.»** demiştir.

ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾ ثُمَّ يُقَالُ هَٰذَا الَّذِي كُنتُم بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿١٧﴾

16, 17 **[Sonra onlar, muhakkak ki alevli ateşe vurulacaklar. Sonra da: «İşte, tekzîb ettiğiniz azâb budur.» denilecek.]**

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ ﴿١٨﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿١٩﴾
كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ﴿٢٠﴾ يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢١﴾

18, 19, 20, 21 **[Hakkaâ ki sâlihlerin Kitab'ı (amel defterleri) illiyyûndadır. İlliyyûn nedir, bilir misin? O, yazılmış bir Kitabtır. Ona mukarrebler şâhidolurlar.]**

İlliyyûn: Yedinci semâda Arşın altındadır. Rivâyete göre yeşil zebercedden bir levhadır. Arşın altında asılıdır. Sâlih kimselerin amelleri onda yazılıdır. İlliyyûn, Arş'ın sağ köşesidir veyâ Cennettir; yâhûd Sidre-i Müntehâ'dır, diyenler de vardır.

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ عَلَى الْأَرَائِكِ يَنظُرُونَ ﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾ يُسْقَوْنَ مِن رَّحِيقٍ مَّخْتُومٍ ﴿٢٥﴾ خِتَامُهُ مِسْكٌ ۚ وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ ﴿٢٦﴾ وَمِزَاجُهُ مِن تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾

22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 [**Sâlihler muhakkak ki** (Cennette) **ni'metlerdedirler. Serîrler üzerine oturur** (kendilerine ihsân buyurulan ni'metlere, kâfirlere erişen azâba) **nazar ederler. Yüzlerinde o ni'metlerin güzelliğini** (görür) **tanırsın. Onlara,** (kabı) **mühürlü, sâf ve hâlis şarabtan içirilir.** (Mührünü onlardan başkası açamaz). **Kesimi misk'tir** (içilince sonu misk kokar). **O hâlde rağbet edenler buna** (bu ni'mete nâil olmaya) **rağbet etsinler. Katkısı da tesnîm'dendir. Tesnîm, bir pınardır, ki ondan sırf mukarrebler içer.**]

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمُ انقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٣٢﴾

29, 30, 31, 32 [**O günâh işleyen** (müşrik)**ler mü'minlere** (fukarâsiyle istihzâ ederek) **gülerlerdi. Onlara uğradıkları zaman** (ta'neder) **birbirleriyle göz kaş işâretleri ederlerdi. Âilelerine** (ve evlerine bu hareketlerinden) **neşelenerek dönerlerdi. Îmân edenleri görünce:** «(Muhammed sallallahü aleyhi ve selleme tebâiyet ettikleri için) **işte dalâlete düşenler bunlardır!» derlerdi.**]

وَمَآ أُرْسِلُوا۟ عَلَيْهِمْ حَٰفِظِينَ ﴿٣٣﴾

33 [**Halbuki üzerlerine bir murâkıb olarak gönderilmemişlerdi** (ki îmân edenlerin dalâlet ve hidâyetine şehâdet etsinler.)]

فَٱلْيَوْمَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنَ ٱلْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾
عَلَى ٱلْأَرَآئِكِ يَنظُرُونَ ﴿٣٥﴾

34, 35 [**Bugün de îmân edenler, kâfirlere gülecekler, süslü serîrler üzerinde** (azâblarını) **seyredecekler.**]

هَلْ ثُوِّبَ ٱلْكُفَّارُ مَا كَانُوا۟ يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

36 [**Nasıl, o kâfirlere işlediklerinin cezâsı verildi mi** (Evet!)]

Kâ'b demiştir ki:

«Cennette, Cehennem'e bakan pencereler vardır. Cennette bir mü'min Cehennemdeki düşmanını görmek istese, o pencerelerden birinden bakar; ve onun azâb olunduğunu görerek sevinir.»

84 — İNŞİKAAK SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 25 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ① وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ② وَإِذَا الْأَرْضُ
مُدَّتْ ③ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ④ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ⑤

1, 2, 3, 4, 5 [**Gök yarıldığı, Rabbini dinleyip inkıyâd ettiği zaman ki, zâten gök buna lâyıktır, yer uzatılıp dümdüz olduğu, içinde ne varsa boşaldığı, Rabbini dinleyip inkıyâd ettiği zaman, ki yer zâten buna lâyıktır** (insan sevâb ve ikaabını görecektir.)]

يَا أَيُّهَا الْإِنسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ ⑥

6 [**Ey insan! Rabbin celle şânuhu'ye kavuşuncaya kadar var kuvvetinle çalışıyorsun. Nihâyet, O'na kavuşacaksın.**]

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ⑦
فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ⑧ وَيَنقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ⑨

7, 8, 9 [**Kitab'ı sağ eline verilen** (mü'min) **in kolaylıkla hesâbı görülecek, sürûrla ehline dönecektir.**]

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ﴿١٠﴾ فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا ﴿١١﴾
وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ﴿١٢﴾ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾ إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّن يَحُورَ
﴿١٤﴾ بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴿١٥﴾

10, 11, 12, 13, 14, 15 [**Fakat Kitab'ı arkasından verilen, hemen ölümü temennî edecek. O, alevli ateşe atılacak. Zîrâ (dünyâda) ehli arasında mesrûrdu. Zîrâ, (ölümünden sonra Rabbine) aslâ rücû' etmiyeceğini sanmıştı. Halbuki zannettiği gibi değil! Rabbi, onu görüyordu.**]

فَلَا أُقْسِمُ بِالشَّفَقِ ﴿١٦﴾ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾ وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ﴿١٨﴾
لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ﴿١٩﴾

16, 17, 18, 19 [**Yemîn ederim o şafağa ve geceye ve gecenin bütün topladıklarına, ışığını tamamlıyan Ay'a, ki siz elbette hâlden hâle değiştirileceksiniz.**]

فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾

20, 21 [**Artık onlara ne oluyor ki, îmân etmiyorlar? Ve kendilerine Kur'ân okunduğu zaman huzû' ve sücûd etmiyorlar?**]

Yirmi birinci âyet-i kerîme secde âyetlerindendir.

Rivâyete göre, Peygamber (S.A.V.) Alak sûresindeki secde âyetini okuyarak secde etmiş. Cemâat da secdeye varmışlar. Kureyş kâfirleri başları ucunda durup el çarpmışlar. Bu âyet, bu sebeble inmiştir.

Ebû Hanîfe'ye göre; bu âyette secde etmek vâcibdir. Zîrâ onu işidip, secde etmeyen zemmolunmuştur. Hz. Ebû Hüreyre, bu âyeti okuduktan sonra secde etmiş; ve:

«Vallâhi ben, Peygamber (S.A.V.)'i bu âyette secde ederken görmeden secde etmemişimdir.» demiştir.

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكَذِّبُونَ ﴿٢٢﴾ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾
فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾

22, 23, 24 [**Hayır! Kâfirler** (Kur'ân'ı) **tekzîb ederler. Halbuki Allah Teâlâ, onların kalblerinde ketmettikleri** (küfür ve kinleri)**ni pek iyi bilir. Artık onları elîm bir azâbla müjdele!**]

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

25 [**Fakat îmân edip de sâlih ameller işliyenler, müstesnâ! Onlar için kesilmez, tükenmez bir ecir vardır.**]

85 — BÜRÛC SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 22 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾ قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ ﴿٤﴾ النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ ﴿٥﴾

1, 2, 3, 4, 5 **[Burçlar sâhibi gök hakkı için, o va'dolunan gün hakkı için, şâhidle meşhûd hakkı için, tutuşmuş ateş hendeklerinin sâhibleri tel'in edildi.]**

Va'dolunan gün, Kıyâmet; şâhid, Cum'a, meşhûd da, Arefe günüdür. Bu üç şey, hadîsde böyle tefsîr edilmiştir. Kıyâmetin geleceği va'dolunmuştur. Cum'a günü kendisinde işlenen amele şâhid olacaktır. Arefe gününde ise, insanlarla Melekler hazır bulunurlar.

Ashâb-ı Uhdûd hakkında muhtelif rivâyetler vardır. Uzun uzun kıssalar nakledilmiştir. Fakat sıhhatleri meşkûktür. Muhakkak olan şu ki: Kâfirlerden bir topluluk, mü'minlere infiâl duymuşlar, hendekler açarak içinde ateş yakmışlar, sonra, bütün kabahatleri Allah Teâlâ'ya îmân etmekten ibâret olan, mü'minleri o ateşe atmışlardır. Ancak içlerinden irtidâd edenler, ölümden kurtulmuşlardır. İşte Ashâb-ı Uhdûd, bu mü'minleri yakan kâfirlerdir.

إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾

6. 7, [Hani onlar, o ateşin etrâfında oturmuşlar, mü'minlere ettikleri işkenceyi müşâhede etmişlerdi.]

وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٨﴾ الَّذِي لَهُ
مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾

8, 9 [Onların mü'minleri inkâr ve ikrâh etmelerine sebeb ancak, o Azîz, o Hamîd Allah Teâlâ'ya îmân eylemeleriydi. O Allah Teâlâ ki, göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Allah, her şeye hakkıyle şâhidtir.]

إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ
وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿١٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١١﴾

10 [Erkek ve kadın mü'minlere (onları îmânlarından çevirmek için) mihnet ve ezâ ettikten sonra, tevbe etmiyenler için Cehennem azâbı, bir de yangın azâbı vardır.]

11 [Îmân edip de sâlih ameller işliyenler için ise, (ağaçları) altından ırmaklar akan Cennetler vardır. İşte büyük fevz (ve necât) budur.]

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ إِنَّهُ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ ﴿١٣﴾
وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ ﴿١٤﴾ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾

12, 13, 14, 15, 16 [Gerçekten Rabbin celle şânuhun tutup yakalayışı pek şiddetlidir. Zîrâ yoktan vâr eden de, yeniden yaratan da O'dur. O, (tevbe edenleri) mağfiret ve (O'na itâat eyliyenleri) sever. Arşın sâhibi (ve hâlikı) dır. (Zât ve sıfâtında) Mecîd'dir. Dilediğini yapar. (Fa'âlün limâ Yürîd'dir.)]

هَلْ أَتَىٰكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾ فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾

17, 18 [**Sana Fir'avn ve Semûd ordularının kıssaları erişmedi mi?** (Peygamberlerini tekzîb etmeleri yüzünden nasıl helâk oldular? O hâlde, onunla müteselli ol da, kavminin seni tekzîblerine sabreyle.)]

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾ وَاللَّهُ مِن وَرَائِهِم مُّحِيطٌ ﴿٢٠﴾

19, 20 [**Hayır! O küfredenler hâlâ tekzîbtedirler. Halbuki Allah Teâlâ** (ilim ve kudretiyle) **onları kuşatmıştır.**]

بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَّجِيدٌ ﴿٢١﴾ فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾

21, 22 [**Hayır!** (Onlar tekzîb ediyorlar ama) **o yüce, çok şerefli bir Kur'ân'dır, ki bir Levh-i Mahfûz'dadır.**]

İbn-i Abbâs (R.A.)'ın beyânına göre; Levh-i Mahfûz, yedi kat göğün üstünde Şeytanlardan ve değiştirilmekten mahfûzdur. Beyaz inciden olup, uzunluğu yerle gök arası, genişliği ise, doğu ile batı arasıdır.

86 — TÂRIK SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 17 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ﴿١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ﴿٢﴾ النَّجْمُ الثَّاقِبُ ﴿٣﴾
إِن كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ﴿٤﴾

1, 2, 3, 4 [**Semâ ve târık hakkı için. Târık nedir, bilir misin? O, parlak bir yıldızdır. Hiçbir nefis yoktur ki, onun amellerini hıfza müekkel bir Melek olmasın.**]

Rivâyete göre; bir gece Ebû Tâlib Peygamberimiz (S.A.V.)'in yanında ımiş. Gökyüzünden bir yıldız düştüğünü görmüş. Öyle ki, etrâf nûr ile dolmuş. Ebû Tâlib, bundan ürkerek: «**Yâ Muhammed bu ne hâldir?**» demiş. O da: «**Atılan bir yıldızdır, ki Allah Teâlâ'nın âyetlerinden bir âyettir.**» cevâbını vermiş; âyet-i kerîme, bu sebeble inmiş.

فَلْيَنظُرِ الْإِنسَانُ مِمَّ خُلِقَ ﴿٥﴾

5 [**İmdi insan, neden yaratıldığına bir baksın!**]

خُلِقَ مِن مَّاءٍ دَافِقٍ ﴿٦﴾ يَخْرُجُ مِن بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ﴿٧﴾

6, 7 [**O, (rahm-i mâderde) dökülmüş bir sudan yaratılmıştır. O su, (erkeğin) bel kemiği ile (kadının) göğüs kemikleri arasından çıkar.**]

إِنَّهُۥ عَلَىٰ رَجْعِهِۦ لَقَادِرٌ ﴿٨﴾ يَوْمَ تُبْلَى ٱلسَّرَآئِرُ ﴿٩﴾ فَمَا لَهُۥ مِن قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ﴿١٠﴾

8, 9, 10 [**Allah Teâlâ, onu ikinci def'a yaratmaya da pek âlâ kaadirdir. O gün, bütün sırlar âşikâr olur. Artık insan için hiçbir kuvvet ve yardımcı bulunmaz.**]

O gün kalblerdeki gizli inançlar ve niyyetler meydana çıkar. Yâhûd namaz, oruc gibi ameller meydana çıkar. Bunlar, kul ile Allah arasında gizli şeylerdir. Hattâ bir kimse, bu ibâdetlerini edâ etmemişken, ettim dese; Allah'dan başka kimse bilmez. İmdi Kıyâmet Gününde; edâ eden, etmeyenden seçilecek. İbn-i Ömer (R.A.);

«Kıyâmet Gününde, Allah her sırrı meydana çıkaracak, güzel sır sâhibinin yüzünde zînet, çirkin sır ise; leke olacak.» demiştir.

وَٱلسَّمَآءِ ذَاتِ ٱلرَّجْعِ ﴿١١﴾ وَٱلْأَرْضِ ذَاتِ ٱلصَّدْعِ ﴿١٢﴾ إِنَّهُۥ لَقَوْلٌ
فَصْلٌ ﴿١٣﴾ وَمَا هُوَ بِٱلْهَزْلِ ﴿١٤﴾

11, 12, 13, 14 [**(Her devrinde harekete başladığı yere) dönen (yâhûd yağmurla dönen) semâ hakkı için, (nebât ve kaynaklar için) yarılan yer hakkı için, o (Kur'ân hak ile bâtılı) ayıran (ciddi) bir sözdür. Bir şaka değildir.**]

إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾
وَأَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾ فَمَهِّلِ ٱلْكَٰفِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا ﴿١٧﴾

15, 16 17 [**Gerçekten onlar (Kur'ân'ı ibtâl ve nûrunu söndürmek için) olanca hîleleriyle hîle ederler, Ben de hîlelerine (intikamla) mukâbele ederim. Artık, o kâfirlere mühlet ver, onları biraz bırakıver!**]

87 — A'LÂ SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 19 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى ﴿٢﴾ وَالَّذِي قَدَّرَ
فَهَدَى ﴿٣﴾ وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى ﴿٥﴾

1, 2, 3, 4, 5 **[Yüce Rabbinin ismini tesbîh ve tenzîh et, ki her şeyi yaratıp düzenine koyan, (eşyânın cins ve nev'ilerini ve sâireyi) takdîr ve hidâyet buyuran, otlak otlarını çıkaran, yeşillendikten sonra da onu kuru ve siyah kılan O'dur.]**

Vâkı'a Sûresinde فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ âyet-i kerîmesi nâzil olduğu zaman, Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz: **«Bunu rükûunuzda söyleyiniz.»** **«Sebbihisme rabbikel'ağlâ»** âyet-i kerîmesi nâzil olunca da: **«Bunu secdenizde söyleyiniz.»** buyurmuşlardı. Halbuki ondan evvel rükûda: **«Allâhümme leke rekâ'tü** (Allah'ım senin için eğildim)», secdede: **«Allâhümme leke secedtü** (Allah'ım senin için secde ettim.)» denilirdi.

سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسَى ﴿٦﴾ إِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا
يَخْفَى ﴿٧﴾

6, 7 [**Bundan böyle sana, Kur'ân'ı okutacağız da aslâ unutmıyacaksın. Meğer ki Allah Teâlâ (ba'zı âyetleri neshile onun tilâvetini unutmanı) dilemiş olsun. Allah Teâlâ, âşikârı da, gizliyi de bilir.**]

Ba'zılarına göre, buradaki istisnâdan murâd; nâdiren vukû bulan şeylerdir. Zîrâ rivâyete göre, Peygamber (S.A.V.) bir namazda bir âyeti okumamış; Übeyy b. Kâ'b (R.A.) nesholundu zannederek sordukda: «**Onu unutmuşum.**» buyurmuştur.

وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٨﴾ فَذَكِّرْ إِن نَّفَعَتِ الذِّكْرَىٰ ﴿٩﴾
سَيَذَّكَّرُ مَن يَخْشَىٰ ﴿١٠﴾ وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى ﴿١١﴾ الَّذِي يَصْلَى
النَّارَ الْكُبْرَىٰ ﴿١٢﴾ ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿١٣﴾

8, 9, 10, 11, 12, 13 [**Ve Biz, seni vahyin hıfzında kolay olan yola hazırlayacağız. İmdi — gerek fayda versin veyâ vermesin — insanlara Kur'ân'la öğüt ver! Allah Teâlâ'dan korkan onunla öğütlenir. Pek fâsık ve şakî olanlar da, onun öğütlerinden, ictinâb eder ki, o Cehennem ateşinin en büyüğüne yaslanacaktır. Sonra orada ne ölecek ve ne hayât bulacaktır.**]

Bunlardan murâd: Velîd b. Muğîre ile ona tâbi' olanlardır; denilmiştir.

قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَكَّىٰ ﴿١٤﴾ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّىٰ ﴿١٥﴾

14, 15 [**Kendisini** (küfür ve ma'siyetlerden) **pâk tutan ve Allah'ın adını anıp da namaz kılan elbette felâh bulmuştur.**]

Ba'zılarına göre bu iki âyetin ma'nâsı: Sadaka-i fıtrı edâ edip bayram tekbîrlerini alan ve Bayram Namazını kılan felâh bulmuştur, demektir. Ebû Hanîfe'ye göre; Bayram Namazının vâcib olduğuna delîl bu âyetlerdir. Delîl, âyet olduğu hâlde Bayram Namazının farz olmaması; âyetlerin başka ma'nâya da ihtimâli olduğundandır. Zîrâ: Allah'ı zikrederek tahrîme tekbîrini alan ve farz namazları kılan felâh bulmuştur; ma'nâsına da gelebilir.

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَوٰةَ الدُّنْيَا ﴿١٦﴾ وَالْءَاخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٧﴾

16, 17 [**Fakat siz dünyâ hayâtını tercîh ediyorsunuz. Halbuki Âhiret daha hayırlı** (ni'metleri dâim) **ve bâkidir** (inkıtâı yoktur.)]

إِنَّ هَٰذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٨﴾ صُحُفِ إِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ ﴿١٩﴾

18, 19 [**Bu sözler, Kur'ân'dan önce, inzâl olunan sahîfelerde, İbrâhîm ile Mûsâ'nın sahîfelerinde de vardır.**]

Yânî «**Kad efleha**»dan sonraki dörd âyet, Hz. İbrâhîm'e inen on sahîfede ve Mûsâ Aleyhisselâm'a inen Tevrât'ta da vardır. Bunlar Allah tarafından indirilen Kitabların hulâsasıdır.

88 — GAÂŞİYE SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 26 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾

1 [(Cihânı hevl ve heybetiyle bîhûş eden] **Kıyâmet Gününün haberi sana erişti.]**

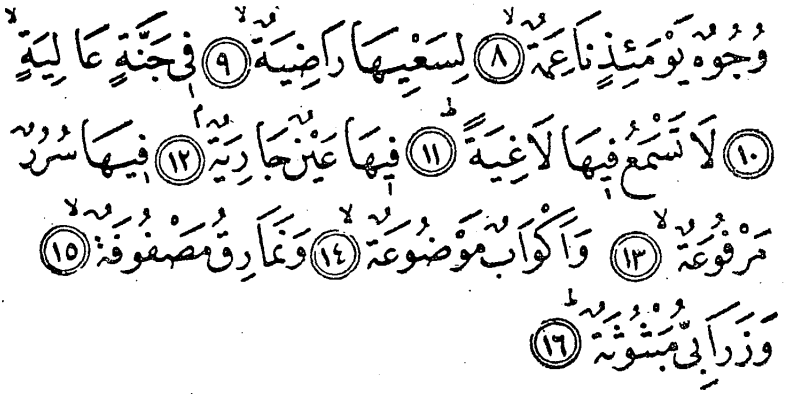
وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ﴿٢﴾ عَامِلَةٌ
نَّاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصْلَىٰ نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ تُسْقَىٰ مِنْ عَيْنٍ آنِيَةٍ ﴿٥﴾ لَّيْسَ لَهُمْ
طَعَامٌ إِلَّا مِن ضَرِيعٍ ﴿٦﴾ لَّا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِن جُوعٍ ﴿٧﴾

2, 3, 4, 5, 6, 7 [**O gün, yüzler vardır ki zelîldir. Yorucu işler içinde çalışmakta, zahmet çekmektedirler. Pek kızgın bir ateşe atılırlar. Kaynar bir kaynaktan suvarılırlar. Yiyecekleri ancak dariy'dır, ki ne besler ve ne açlıktan kurtarır.]**

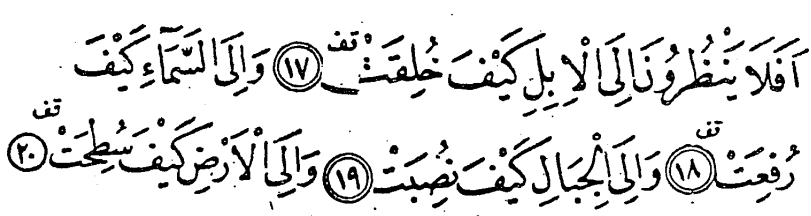
Dariy'; şebrak denilen keditırnağına benzer bir dikenin kurusudur. Öldürücü bir zehirdir.

Denilmiştir ki: Cehennemliklere içirilen kaynak sudan bir damla dünyâ dağları üzerine düşse, onları eritirdi. Darî'a, hayvan yaklaşmaz. Bu âyet inince, müşrikler: **«Bizim develerimiz darî'**

ile semirir.» demişler; ve Kur'ân'ı yalanlamışlar. Âyet-i kerîmenin: «Ne besler ve ne açlıktan kurtarır.» diyen kısmı bunun üzerine inmiştir.

8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 [O gün, yüzler de vardır ki, ter-ü tâzedir. Beşûşdur. Sa'yinden hoşnûdtur. Ve yüksek bir Cennettedir. Orada, boş bir söz işitmezler. İçinde akan bir pınar, yüksek, (murassa') serîrler, (önlerine) konulmuş (şarab) bardakları, sıra sıra dizilmiş yastıklar, ve serilmiş nefîs halılar vardır.]

17, 18, 19, 20 [Onlar, devenin nasıl yaratıldığına, semânın nasıl yükseltildiğine, dağların nasıl dikildiğine, yerin nasıl yayıldığına (ibretle) bakmazlar mı?]

Deve, uzak beldelere yük götürür. Vücûdça büyük olduğu hâlde yük almak için yere çöker. Sonra, yine kalkar. Yedıcisine râm olur. Her nebâtı yer. On günden fazla susuzluğa sabreder. Bütün bunlar, onu Yaradan'ın kemâl-i kudretine ve tedbîrine delâlet eder.

Fil, deveden daha büyük olduğu hâlde, âyette devenin zikredilmesi Araplar deveden daha büyük hayvan görmedikleri içindir. Arap memleketlerinde fil az olduğundan, onu görenler de azdır.

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَّسْتَ عَلَيْهِم بِمُصَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾

21, 22 [**Artık onlara öğüt ver! Sen, sırf bir öğütçüsün. Yoksa, üzerlerine musallat değilsin.**]

Bu emir, cihâd âyeti ile neshedilmiştir.

إِلَّا مَن تَوَلَّىٰ وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾
إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُم ﴿٢٦﴾

23, 24, 25, 26 [**Fakat kim ki îmândan yüz çevirir, küfründe ısrâr ederse, Allah Teâlâ da, onu (Âhiret'te) azâbın en büyüğü ile ta'zîbeyler** (ki o azâb dâimdir.) **Şübhe yok ki, onların** (ölümlerinden sonra) **rücûları Bizedir.** (Mahşer'de) **hesâblarını görmek de Bize âidtir.**]

89 — FECR SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 30 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالْفَجْرِ ﴿١﴾ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ﴿٢﴾ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ﴿٣﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا
يَسْرِ ﴿٤﴾ هَلْ فِي ذَٰلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرٍ ﴿٥﴾

1, 2, 3, 4, 5 [Fecir hakkı için, on gece hakkı için, çift ve tek hakkı için, gelip geçen gece hakkı için, şübhe yok ki bunlarda akıl ve idrâk sâhibleri için birer yemîn vardır.]

Fecirden maksâd: Muharrem'in veyâ Zilhicce ayının ilk fecri, yâhûd her günün sabahı, veyâhûd Sabah Namazıdır.

On geceden murâd da: Zilhicce'nin ilk on gecesi, veyâ Ramazân-ı şerîfin ilk on gecesi, yâhûd son on gecesi, veyâhûd Muharrem'in ilk on gecesidir.

Çiftten murâd: Bütün halk olunan şeylerdir. Nitekim: **«Ve min külli Şey'in halaknâ zevceyn»** buyurulmuştur. Küfür, îmân, hidâyet, dalâlet, seâdet, şakâvet, gece, gündüz, semâ, arz, kara, deniz, Güneş, Ay, cin, ins gibi.

Tek ise: قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ mısdâkınca ancak **Allah Teâlâ'dır. Veyâ** namazın, çift ve tek rek'atleridir.

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ﴿٦﴾ إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ﴿٧﴾
الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ﴿٨﴾

6, 7, 8 **[Rabbin celle şânuhun, Âd kavmine: Yüksek sütûnlu binâlarla dolu ve şehirler içinde misli yaratılmamış İrem şehrinin halkına nasıl ikaab ettiğini görmedin mi?]**

Âd kavmi, Hûd Aleyhisselâm'ın kavmidir. Ad b. Avs b. İrem, Nûh Aleyhisselâm'ın sülâlesindendir. Kavmi, onun ismini taşımaktadır.

Rivâyete göre, Âd'ın Şeddâd ve Şedîd adlarında iki oğlu varmış. İkisi de güçlü krallardanmışlar. Sonra Şedîd ölmüş. Onun ülkesi de Şeddâd'a kalmış. Artık Şeddâd'a karşı koyacak kıral kalmamış. Bir ara Şeddâd, Cennet'in bahis mevzûu olduğunu işitmiş: **«Onun mislini ben de yaparım.»** diyerek Aden sahrâlarından birinde muhteşem bir bahçe yaptırmış. İçine ırmaklar akıtmış. İsmini, İrem koymuş ve misli görülmemiş saraylar binâ etmiş. Sonra vezirleri ve emîrleri ile bu saraylara girmek için yola çıkmış. Bir gün bir gecelik yol kaldığında gökyüzünden bir sayha erişip, hepsi helâk olmuşlar.

وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ﴿٩﴾
وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ ﴿١١﴾
فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ﴿١٢﴾ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ
سَوْطَ عَذَابٍ ﴿١٣﴾ إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ﴿١٤﴾

9, 10, 11, 12, 13, 14 **[Ya vâdîde kayaları oyan Semûd'a, o kazıklar sâhibi Fir'avn'a yaptıkları? Bütün bunlar, memleketlerinde tûğyân ve tecebbür etmişlerdi. (Halka zulümleriyle) fesâdlarını artırmışlardı. Bu yüzden Rabbin celle şânuh da üzerlerine bir azâb kamçısı indirdi. Şübhe yok ki Rabbin (âsî ve zâlimlerin ikaabını) gözetmektedir.]**

Semûd kavmi, Vâdilkurâ'da dağları taşları oyarak içlerine evler yapmışlardı. İlk def'a dağları oyan, Semûd kavmi olduğu söylenir.

Zil'evtâd; kazıkçı demektir. Fir'avn'ın askeri ve çadırları çok olduğu yâhûd halka kazıklarla işkence ettiği için kendisine bu lâkab verilmiştir.

Rivâyete göre; Fir'avn gizlice Allah'a îmân ettiğini duyunca câriyesini ellerinden ve ayaklarından yere mıhlamış; envâı işkencelerle öldürmüştür. Fir'avn'ın haberi yokken Allah'a îmân eden Âsiye, bu hâle i'tirâz edince, onun da ellerini ayaklarını yere mıhlayıp Güneş'e bırakmış. Üzerine bir de değirmen taşı koymak sûreti ile öldürmüştü.

فَأَمَّا الْإِنسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ
فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ﴿١٥﴾ وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ
رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ ﴿١٦﴾

15, 16 [**Ama insan (öyledir ki) ne zaman Rabbi onu (refah ve servetle) sınar da, ona ikrâm eder, ni'metler ihsân eylerse: «Rabbim bana ikrâm etti» der. Fakat vaktâ ki (yoksullukla) dener de rızkını daraltırsa, o zaman da: «Rabbim bana ihânet etti.» der.**]

كَلَّا بَل لَّا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾ وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ
﴿١٨﴾ وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ أَكْلًا لَّمًّا ﴿١٩﴾ وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾

17, 18, 19, 20 [**Hayır, hayır!** (Zannettiğiniz gibi değil, ikrâm tâatle, mezellet ma'siyetledir). **Bilâkis siz, yetîmi ağırlamaz, yoksula yedirmek için birbirinize ön ayak olmazsınız. Mîrâsı helâl, harâm demez, alabildiğine yersiniz. Serveti pek seversiniz.**]

كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا
﴿٢١﴾ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾ وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ
بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانُ وَأَنَّىٰ لَهُ الذِّكْرَىٰ

﴿٢٣﴾ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ﴿٢٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ
عَذَابَهُ أَحَدٌ ﴿٢٥﴾ وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ ﴿٢٦﴾

21, 22, 23, 24, 25, 26 [**Hakkaâ ki yer parça parça olup dağıldığı, Rabbin celle şânuhun kudretinin âyetleri, ve kahrının eserleri zâhir olduğu, Melekler de saff saff (Mahşer'de) dizildiği zaman** — ki o gün Cehennem de getirilmiştir — **insan, işte o gün günâhlarını hatırlayacak. Fakat, o hatırlama neye yarar? «Ah!» diyecek, «Keşke bu hayâtım için, önceden (hayır ve sâlih ameller) takdîm etmiş olsaydım.» O gün, Allah Teâlâ'nın azâbı gibi azâb etmeye ve O'nun vurduğu gibi bağ vurmaya kimse kaadir olamaz.**]

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً
مَرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾ فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾ وَادْخُلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾

27, 28, 29, 30 [**Ey emîn ve mutmain olan nefis! O'ndan râzı olarak ve rızâsını kazanmış bulunarak Rabbine dön! Gir sâlih kullarım zümresine, gir onlarla birlikte Cennetime!**]

90 — BELED SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 20 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

لَآ أُقْسِمُ بِهٰذَا الْبَلَدِ ۝١ وَأَنْتَ حِلٌّ بِهٰذَا الْبَلَدِ ۝٢ وَوَالِدٍ
وَمَا وَلَدَ ۝٣ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ ۝٤

1, 2, 3, 4 [**Bu beldeye** (Mekke'ye) **yemîn ederim ki, sen bu beldede helâlsın.** (Fetih zamanında oraya taarruzun, gündüzün bir saatinde istediğin her şeyi yapman sana helâl kılınmıştır.) (*) **Ba-**

(*) **«Sen, bu beldede helâlsın.»** demek; burada insan öldürebilirsin, dilediğini yapabilirsin, çünkü hürmetin büyüktür, demektir. Müşrikler, Peygamber (S.A.V.)'i Mekke'den çıkarmayı, O'na karşı besledikleri şiddetli düşmanlık sebebi ile helâl görmüşlerdi. Halbuki Mekke'de avlanmayı, oranın ağacını kesmeyi harâm i'tikâd ederlerdi. İmdi Peygamber (S.A.V.)'e, Mekke'nin fethi günü orada harbetmek ve adam öldürmek helâl kılındı. Bu sebeble, İbn-i Hanzal'in katline emir verdi. Halbuki İbn-i Hanzal, Kâ'be'nin örtüsüne sarılmıştı. İbn-i Sabâbe ve diğer ba'zı müşriklerin katlini de emir buyurdu. Öte yandan, her kim Ebû Süfyan'ın evine girerse, emniyette olacağı bildiriliyordu. Şu hâlde, Peygamber (S.A.V.) ba'zılarının kanını harâm; ba'zılarının da helâl kılmıştı. Ondan sonra, şöyle buyurdular:

«Allah Teâlâ, yer ve gökleri yaratalı Mekke'yi harâm kılmıştır. Benden evvel ve sonra o hiç kimseye helâl değildir. Ancak Mekke fethedildiği gün bana bir saat helâl kılındı. Ondan sonra Kıyâmet'e kadar Allah Teâlâ'nın hürmeti ile o harâmdır.»

Baba ile zürriyetinden murâd: Âdem Aleyhisselâm ile zürriyetidir.

baya ve zürriyetine de yemîn ederim ki, Biz insanı muhakkak bir meşakkat içinde yarattık.]

أَيَحْسَبُ أَن لَّن يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ﴿٥﴾ يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُّبَدًا ﴿٦﴾
أَيَحْسَبُ أَن لَّمْ يَرَهُ أَحَدٌ ﴿٧﴾

5, 6, 7 [İnsan, kendisine karşı kimse güç yetiremez mi sanıyor? O (gösteriş ve öğünmek için, yâhûd Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimize düşmanlık ve ezâ için): «Pek çok mal harcettim.» der. O, hiç bir kimse kendisini görmemiş mi zannediyor?]

أَلَمْ نَجْعَل لَّهُ عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ﴿٩﴾
وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ﴿١٠﴾

8, 9, 10 [Biz, ona iki göz, bir dil, iki dudak vermedik mi? Ve Biz, ona iki de yol (hayır ve şer, küfür ve îmân) yollarını gösterdik.]

فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾ فَكُّ رَقَبَةٍ
﴿١٣﴾ أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾ أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾

11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 [Fakat o, sarp yokuşu geçemedi. Bu sarp yokuş nedir? Bilir misin? Bir kul âzâdetmek, veyâ aç ve

muhtâç gününde hısımlarından bir yetîmi, yâhûd yerde sürünen bir yoksulu doyurmak, sonra da îmân edip birbirlerine (tâate) sabır ve (halka) merhâmeti tavsiye edenlerden olmaktır. İşte bunlar (Cennet'e girecek) **Ashâb-ı Meymene'dir.]**

وَالَّذِينَ كَفَرُوا
بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿١٩﴾ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤْصَدَةٌ ﴿٢٠﴾

19, 20 **[Âyetlerimize küfredenlerse, Ashâb-ı Meş'eme. Onların etrafını ateş saracak.]**

Eshâb-ı Meş'eme: Amel defterleri sol tarafından verilenlerdir. Netekim, **Eshâb-ı Meymene** de, defterleri sağ tarafından verilenlerdir.

91 — ŞEMS SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 15 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالشَّمْسِ وَضُحٰىهَا ﴿١﴾ وَالْقَمَرِ إِذَا تَلٰىهَا ﴿٢﴾ وَالنَّهَارِ إِذَا جَلّٰىهَا ﴿٣﴾
وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشٰىهَا ﴿٤﴾ وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنٰىهَا ﴿٥﴾ وَالْأَرْضِ وَمَا طَحٰىهَا
﴿٦﴾ وَنَفْسٍ وَمَا سَوّٰىهَا ﴿٧﴾ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوٰىهَا ﴿٨﴾
قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكّٰىهَا ﴿٩﴾ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسّٰىهَا ﴿١٠﴾

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 **[Güneş ve aydınlığı hakkı için, Güneş'e peyrev olan Ay hakkı için, Güneş'e parlaklık veren gündüz hakkı için, Güneş'i örten gece hakkı için, gök ve onu binâ eden hakkı için, yer ve onu döşeyen hakkı için, her nefis ve onu (a'zâ ve ihsâsla) tesviye eden hakkı için, sonra da ona fücûr ve takvâsını ilhâm eyliyen hakkı için, ki nefsini pâk eden muhakkak felâh bulmuş, (ma'siyetle) kirletip örten de, hâib ve hâsir olmuştur.]**

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوٰىهَا ﴿١١﴾ إِذِ انْبَعَثَ أَشْقٰىهَا ﴿١٢﴾ فَقَالَ لَهُمْ
رَسُولُ اللّٰهِ نَاقَةَ اللّٰهِ وَسُقْيٰىهَا ﴿١٣﴾ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ
عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذَنْبِهِمْ فَسَوّٰىهَا ﴿١٤﴾ وَلَا يَخَافُ عُقْبٰىهَا ﴿١٥﴾

11, 12, 13, 14, 15 [Semûd kavmi, tûğyânları yüzünden (Peygamberlerini) tekzîb etti. Hani içlerinden en bedbahtı (deveyi öldürmeye) kalktığı zaman, Allah'ın Peygamberi onlara: «Allah'ın dişi devesini bırakın, su içmesine dokunmayın.» demişti. Onlarsa, O'nu tekzîb ettiler de deveyi boğazladılar. Rableri de, günâhları yüzünden, üzerlerine azâbını tatbîk ediverdi ve cümlesini alesseviye helâk etti. Allah Teâlâ bu ihlâkin mes'ûliyetinden korkmaz.]

92 — LEYL SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 21 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ ﴿١﴾ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ﴿٢﴾ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ
وَالْأُنثَىٰ ﴿٣﴾ إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّىٰ ﴿٤﴾

1, 2, 3, 4 [(Karanlığı ile âlemi, veyâ Güneş'i, yâhûd gündüzü) **örttüğü dem gece hakkı için,** (gecenin karanlığını giderdiği) **âleme ışık verdiği dem gündüz hakkı için, erkek ve dişiyi halk eden hakkı için, gerçekten sizin** (dünyâda) **sa'y-ü ameliniz dağınıktır.** (Kiminiz sevâba, kiminiz günâha çalışır.)]

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٧﴾

5, 6, 7 [**Fakat kim** (malından hakkullahı) **edâ eder.** (Şirk ve ısyândan) **sakınır, sözün en güzelini** (kelime-i tevhîdi veyâ Cennet'i, yâhûd infâk ettiği malın mukâbili Va'd-i İlâhiyi) **tasdîk eylerse, Biz onu** (yolun) **en kolayına müyesser kılarız.**]

وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٩﴾
فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَىٰ ﴿١٠﴾

8, 9, 10 [**Ama kim cimrilik eder (infâk etmez, Allah'ın sevâbına) istiğnâ gösterir ve o en güzel kelimeyi tekzîb eylerse, Biz de ona en güç âkıbete götüren yolu kolaylaştırırız.**]

وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّىٰ ﴿١١﴾

11 [**O (helâk olduğu, veyâ çukura) yuvarlandığı (yâhûd Cehennem'in dibine düştüğü) zaman malı ona fayda vermez.**]

Bu âyetin inmesine sebeb şu olduğu söylenir: Ensârdan birinin hurma ağacı varmış. Meyvasından fakîr komşusunun avlusuna düşeni onun çocukları yerlermiş. Hurma sâhibi, bunu Peygamber (S.A.V.) Efendimize şikâyet etmiş. Bunun üzerine Resûlüllah (S. A.V.):

«O hurmayı bana ver! Sana, onun yerine Cennette bir hurma vereyim!» demiş. Fakat Ensârî buna râzı olmamış. Ondan sonra Ebû'd-Dehdâh nâmında bir zât bahçesini vererek o hurmayı satın almış. Ve:

«Yâ Resûlâllah! O hurmayı benimle Cennetteki hurma ağacına değişir misin?» demiş. Efendimiz (S.A.V.):

«Değiştim.» demiş ve o hurmayı çocuklu fakîre hediyye etmiş. İşte, âyet-i kerîme bu münâsebetle inmiştir.

إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ﴿١٢﴾ وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَىٰ ﴿١٣﴾

12, 13 [**Şübhesiz doğru yolu göstermek Bize âidtir. Âhiret de, dünyâ da Bizimdir.**]

فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ ﴿١٤﴾ لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى ﴿١٥﴾
الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٦﴾ وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى ﴿١٧﴾ الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾

14, 15, 16, 17, 18 [**İşte sizi alevlendikçe alevlenen bir ateşle korkuttum, ki o ateşe ancak Hakk'ı tekzîb eden, (îmân ve tâatten) yüz çeviren bahtsız (kâfirler) girer. (Şirk ve ma'siyetten) çok**

sakınan, malını, nefsi (indallah) pâk olsun diye, hayrâta sarfeden ise uzak kalır.]

وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَىٰ ﴿١٩﴾
إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾ وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿٢١﴾

19, 20, 21 **[Onun nezdinde, hiç kimsenin karşılığı verilecek hiçbir ni'met ve minneti yoktur.** (Kimseye medyûn ve minnettâr değildir. Ve binâenaleyh verdiğine mukâbil kimseden bir şey beklemez). **Onu, ancak yüce rabbinin rızâsını aramak için verir. Ki kendisi de muhakkak ileride** (nâil olacağı mükâfatla) **hoşnûd olacaktır.]**

«Ve seyücennebühâ» dan i'tibâren sûre sonuna kadar olan âyet-i kerîmenin Ebû Bekrissıddîk (R.A.) hakkında nâzil olduğu mervîdir. Müşriklerin elinde ezâ gören köleleri satın alır, âzâd ederdi.

93 — DUHÂ SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 11 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالضُّحَىٰ ﴿١﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ﴿٢﴾ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ﴿٣﴾ وَلَلْآخِرَةُ
خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ﴿٤﴾ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ ﴿٥﴾

1, 2, 3, 4, 5 **[Kuşluk vakti hakkı için, karanlığı sükûn ve istikrâr bulan gece hakkı için, Rabbin seni bırakmadı ve darılmadı. Elbette Âhiret sana dünyâdan (yâhûd işlerinin sonu başlangıcından) hayırlıdır. İleride Rabbin sana ihsân edecek, sen de râzı olacaksın.]**

Bu âyetten murâd: Âhirette, Peygamber (S.A.V.)'e verilecek hayır ve mükâfâtlardır. Âyet-i kerîme inince, Peygamberimiz (S. A.V.):

«O hâlde, ümmetimden Cehennem'de bir kişi kaldığı müddetçe, ben de râzı oldum, demem.» buyurmuştur.

Rivâyet edildiğine göre, birkaç günler vahiy gecikmiş ve Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz pek üzülmüşlerdi. Sûre-i celîle bunun üzerine nâzil oldu.

Ba'zı müfessirlere göre; bu âyetlerin inmesine sebeb Yâhûdîlerin, Peygamber (S.A.V.)'e Zülkarneyn'i ve eshâb-ı kehf'i, bir de rûhu sormalarıdır. Gûyâ Resûlüllah (S.A.V.):

«Yarın haber veririm.» demiş **«İnşâallah»** demeyi unutmuş. Bundan dolayı vahiy 12 veyâ 15 yâhûd 40 gün kesilmiş. Müşrikler, bunu görünce: **«Muhammed'i, Rabbi terk etti.»** demişler.

Vahyin kesilmesine bir köpek yavrusunun sebeb olduğu da söylenir. Hâne-i Seâdetlerinde ölü bir köpek yavrusu bulunmuş. O atıldıktan sonra, vahiy tekrar başlamıştır. Vahyin kesilmesine sebeb, bu olduğunu Cebrâîl Aleyhisselâm bildirmiş: **«Biz, köpek bulunan eve girmeyiz!»** demiştir.

أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ ﴿٦﴾ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ ﴿٧﴾ وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَىٰ ﴿٨﴾

6, 7, 8 [**Rabbin, seni yetîm bulup da barındırmadı mı? Seni, yolunu kaybetmiş bulup da, yol göstermedi mi?** (Hikmet ve şerîat hükümlerini bilmezken, sana Kitab vermedi mi?) **Ve seni fakîr bulup da zengin kılmadı mı?**]

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

9, 10, 11 [**Öyle ise, sakın yetîme kahretme! Ve sakın sâili azarlayıp kovma! Ve Rabbin celle şânuhun ni'metini tahdîs eyle!** (Kur'ân hükümlerini insanlara tebliğ et.)]

Bir hadîs-i şerîfde şöyle buyurulmuştur:

«Yetîm ağladığı zaman, ağlamasından Arş'ür-rahmân titrer. Allah Teâlâ, meleklerine buyurur: — Ey Meleklerim! Şu babası toprakta kaybedilmiş olan yetîmi ağlatan kimdir? Melekler: — Yâ Rab! Sen a'lemsin, derler. Allah Teâlâ buyurur: — Şâhid olun, kim bunu susturur, hoşnûd ederse, Kıyâmet Günü, Ben de onu hoşnûd etmeyi taahhüd ediyorum.»

Bu sebebledir ki Hazret-i Ömer (R.A.), bir yetîmi gördüğü zaman yaşını siler ve ona birşey verirdi.

Diğer bir hadîs-i şerîfde: Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem; **«Ben ve yetîme tekeffül eden şu ikisi gibiyiz. Allah azze ve celleden korkarsa,»** buyurmuş ve şehâdet parmağı ile orta parmağını göstermiştir.

Bir hadîs-i şerîfde:

«Sâil sözünde gerçekse, reddeden felâh bulmaz.» buyurulmuştur.

İbrâhîm bin Edhem kaddesallahü sirreh: **«Sâiller, ne hoş kimselerdir. Azığımızı Âhiret'e onlar taşırlar.»** der.

İbrâhîm Nahaî (R.A.) de:

«Sâil, bizim Âhiret postacımızdır. Kapınıza gelir, Ahiret'e, âilenize bir şey gönderecek misiniz? der» demiştir.

Bir hadîs-i şerîfde:

«Ma'rûfun azına şükretmiyen, çoğuna da şükretmez. Ve nâsa şükretmiyen Allah Teâlâ'ya da şükretmez. Allah Teâlâ'nın ni'metini tahdîs şükürdür. Ve onu tahdîsin terki küfürdür.» buyurulmuştur.

Vedduhâ Sûresinin ve bunu takîbeden sûrelerin sonlarında tekbîr getirmek sünnettir.

Allahü ekber, demek kifâyet eder. Tehlîl ile berâber, tahmîdi de ilâve ederek: **«Allahü ekber, lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber, ve lillâhilhamd.»** de denilir.

94 — İNŞİRÂH SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 8 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ﴿١﴾

1 [**Biz, senin göğsünü** (açıp) **genişletmedik mi?** (Hakk'a münâcât ve halkı da'vet etmen için, yâhûd tevdî ettiğimiz ilim ve hikmet için genişleterek cehil darlığını gidermedik mi? Veyâ kalbini, vahyi telâkkiye, güçlük çekerken, sana kolaylaştırmadık mı?)]

Ba'zılarına göre, bundan murâd; rivâyet olunan kıssadır. Hadîsde rivâyet olunduğuna göre; Peygamberimiz (S.A.V.) çocukken yâhûd Mi'râc'dan az evvel Cebrâîl Aleyhisselâm, O'nun göğsünü yararak kalbini çıkarmış, zemzemle yıkadıktan sonra ilim ve îmânla doldurarak tekrar yerine dikmiştir.

وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ ﴿٢﴾ الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ﴿٣﴾

2, 3 [**Ve üzerinden, belini büken ağır yükü indirdik.**]

Bu ağır yük, ümmetinin hâli idi. Ve bu yüzden pek mükedderdi. Yâhûd câhiliyyet devrinin ağırlıkları idi. Veyâ yük olan, bidâyette kavminin küfürde ısrârı idi. Bir müddet sonra fevc fevc îmâna geldiler. Yükü hafifledi.

وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾

4 [**Ve senin nâmını da yükselttik.**]

Öyle ki nâm-ı Muhammedî, ezânda, ikâmette, teşehhüdde, hutbelerde ve sâirede dâimâ Allah Teâlâ ile birlikte zikredilir.

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝٥ إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝٦ فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ ۝٧ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ ۝٨

5, 6, 7, 8 [**Elbette güçlükle berâber bir kolaylık vardır. Evet. elbette güçlükle berâber bir kolaylık vardır. (*) O hâlde namazdan (tebliğ veyâ cihâddan) fâriğ oldun mu, yine kalk, yorul! Ve ancak Rabbine tazarrû ve niyâz et, O'na doğrul!**]

(*) Bu âyet inince, Peygamber (S.A.V.):

«Müjde olsun ki, size kolaylık geldi. Bir güçlük iki kolaylığı yenemez.» buyurmuştur. Güçlüğün bir olması, aynı kelime iki def'a harf-i ta'rîfli gelmesindendir. Kolaylığın iki olması ise, aynı kelime iki def'a nekire yânî harf-i ta'rîfsiz geldiği içindir. Böyle olunca, kolaylık ayrı ayrı iki kolaylık olur. Derler ki: İki kolaylıktan biri, Peygamberimiz (S. A.V.) zamanındaki fütûhât; diğeri Hulefâ-yi Râşidîn zamanında müyesser olan fütûhâttır. Bu husûsda daha başka sözler de söylenmiştir.

Güçlükden murâd da; Mekkelilerin O'nu Mekke'den çıkarmalarıdır.

95 — TÎN SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 8 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ۝١ وَطُورِ سِينِينَ ۝٢ وَهٰذَا الْبَلَدِ
الْأَمِينِ ۝٣ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ۝٤
ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ۝٥

1, 2, 3, 4, 5 [**İncir ve zeytin hakkı için, Sînâ Dağı hakkı için, bu emniyetli belde hakkı için, ki Biz insanı en güzel bir biçimde halk ettik. Sonra da onu esfel-i sâfilîne çevirdik.**]

Aşağının aşağısına döndürdük. Veyâ sefîllerin en sefîli yaptık. Yâhûd o güzel biçimden tahvîl ettik de, maddeten, mânen düşmüş, en sefîl bir hâlde Cehennem'e, Cehennem'in en aşağı tabakasına doğru ittik. Yâhûd güzellik yerine çirkinlik, kuvvet yerine za'f, gençlik yerine ihtiyarlık, hürriyet yerine esâret, refâh yerine darlık, izzet yerine zillet verdik.

Allah Teâlâ'nın meyvalar arasında ikisini, incir ve zeytini zikr ile tahsîs buyurması, bunların birer güzel gıdâ ve aynı zamanda faydalı birer devâ olmasındandır.

Sînâ Dağı; Mûsâ Aleyhisselâm'ın Allah Teâlâ'ya münâcât eylediği dağdır. **Emniyetli belde de;** Mekke-i Mükerreme'dir.

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٦﴾

6 [**Ancak îmân edip de sâlih ameller işliyenler başka. Onlar için kesilmez, tükenmez bir ecir vardır.**]

فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ ﴿٧﴾ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ ﴿٨﴾

7, 8 [**O hâlde** (işbu delîllerden sonra) **dîni sana ne tekzîb ettirir? Allah Teâlâ, Hâkimlerin Hâkim'i değil midir?**]

Bir hadîs-i şerîfde:

«**Bir kimse (Vettiyni)yi okuyup da** (Eleysallâhü biahkemilhâkimiyn) **e geldiğinde** (Belâ ve ene alâ zâlike mineşşâhidiyn = **Evet, ben de ona şahidlerdenim) desin.**» buyurulmuştur.

Ba'zı rivâyetlerde de: Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, bu âyet-i kerîmeye geldiğinde «**Sübhâneke febelâ**» derdi.

96 — ALAK SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 19 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝١ خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝٢

1, 2 [(Her şeyi) yaratan Rabbinin adiyle oku! O, insanı bir kan pıhtısından yarattı.]

Kur'ân-ı Kerîm'den ilk nâzil olan âyetlerin, bu sûre-i celîlenin ilk beş âyeti olduğu mervîdir.

Fahr-i Âlem Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem Efendimize kırk yaşında iken nübüvvet, kırk üç yaşında iken risâlet geldi.

Nübüvveti rü'yâ-î sâdıka ile başladı. Altı ay kadar rü'yâsında ne görürse ayniyle zuhûr ederdi. Bu esnâda, uzlet ve halveti pek sevmekteydi. Hırâ Dağına gider, oradaki bir mağarada yalnızca ibâdet ederdi.

Bir gün Hırâ'da yine ibâdet etmekteyken bir Melek, Cibrîl Aleyhisselâm kendisine göründü ve

اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝١ خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝٢ اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ ۝٣
الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝٤ عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝٥

âyet-i kerîmelerini getirdi.

Birden bire vahy-i ilâhinin mehâbeti Fahr-i Âlem'e korku ve dehşet verdi. Hemen titriyerek Hazret-i Hadîce (R. Anhâ.)'nın yanına gitti. «**Beni örtün.**» buyurdu. Ve bir müddet teneffüs ve istirâhat ettikten sonra, hâdiseyi zevcesine anlattı.

Fahr-i Kâinat'ı Hazret-i Hadîce, amcazâdesi meşhûr Varaka bin Nevfel'e götürdü.

Varaka, kendilerini dikkatle dinledi. Ve sonra:

«Müjde yâ Muhammed! Sen Meryem oğlu Îsâ'nın haber verdiği Son Peygambersin. Sana görünen Melek, Hazret-i Mûsâ'ya da nâzil olan Nâmûs-i Ekber'dir. Keşki genç olup da, da'vet edeceğin zamana erişseydim. Ve kavmin seni Mekke'den çıkaracağı zaman sana yardım etseydim.» dedi.

Nebiy-yi Mükerrem sallallahü aleyhi ve sellem: **«Ya! Kavmim beni Mekke'den çıkaracak mı?»** diye sordu.

Varaka: **«Evet! Nübüvvet her kime ihsân buyuruldu ise, kavmi içinden O'na düşmanlar peydâ olagelmiştir. Seni de kavmin Mekke'den çıkarsalar gerektir.»** dedi.

Sonra vahyin arkası kesildi ve Cibrîl Aleyhisselâm görünmez oldu. Fahr-i Kâinat buna pek üzüldü.

Aradan üç yıl geçti. Bir gün, hafîften bir ses işitti. Yine kendisine korku ve dehşet geldi. Ve Hadîce (R. Anhâ)'nın yanına gitti. Elbisesine büründü. O vakit yine Cibrîl Aleyhisselâm göründü. Ve: **«Yâ eyyühelmüddessir»** sûresini getirdi.

İşte Risâlet-i Muhammediye'nin başlangıcı budur. Ondan sonra Kur'ân âyetleri peyderpey nâzil olmaya başladı. Ve bu hâl yıllarca devâm etti.

Elhâsıl Fahr-i Âlem sallallahü aleyhi ve sellem yeni bir şerîatle bütün ins ve cinne meb'ûs, ve onun şerîatiyle sâir şerîatler mensûh oldu. Ve bir daha Peygamber gelmek ihtimâli kalmadı.

Varaka bin Nevfel, evvelce vefât etmiş olduğundan Resûl-ü Ekrem'in da'vetine yetişemedi. Bu da'vete ilkin icâbet ederek İslâm ile müşerref olan ve Aleyhissalâtü vesselâmla birlikte namaz kılan Hazret-i Hadîce (R. Anhâ.)'dır.

اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝٣ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝٤ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝٥

3, 4, 5 [Oku, O keremine nihâyet olmayan Rabbindir, ki kalemle yazı yazmayı öğretmiştir. İnsana, bilmediği şeyleri O öğretti.]

كَلَّآ إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ لَيَطْغَىٰٓ ۝٦
أَن رَّءَاهُ ٱسْتَغْنَىٰٓ ۝٧ إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ ٱلرُّجْعَىٰٓ ۝٨

6, 7, 8 [**Hakkaâ ki insan kendini ihtiyâçtan vâreste gördüğü zaman haddini aşar, tûğyân eder. (Ey insan!) Âkıbet rücûun Rabbinedir!**]

Ebû Cehil hakkında nâzil olmuştur.

أَرَءَيْتَ ٱلَّذِى يَنْهَىٰ ۝٩ عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰٓ ۝١٠

9, 10 [**Bir kulu, namaz kılarken nehyedeni gördün mü?**]

Âyet-i kerîme Ebû Cehil hakkında nâzil olmuştur: **«Eğer Muhammed'i namaz kılarken görürsem, boynunu çiğniyeceğim.»** demişti. Filhakîka bir gün, o azimle Cenâb-ı Peygamber'in yanına gitmiş, fakat dönmek zorunda kalmıştı. Sebebini sordukları zaman: **«Zîrâ benimle O'nun arasında ateşten bir hendek vardı. Tehlikeler, kanadlar vardı.»** demişti.

Aleyhissalâtü vesselâm, bu niyyetle geldiğini kendisine haber verdikleri zaman: **«Şâyed bana yaklaşmış olsaydı, Melekler kendisini param parça ederdi.»** buyurdu.

Kuldan murâd: Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellemdir.

أَرَءَيْتَ إِن كَانَ عَلَى ٱلْهُدَىٰٓ ۝١١ أَوْ أَمَرَ بِٱلتَّقْوَىٰٓ ۝١٢

11, 12 [**Haber ver bana! Ya o** (namaz kılan) **hak dîn üzerindeyse, veyâ takvâyı emrettiyse.**]

أَرَءَيْتَ إِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰٓ ۝١٣ أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ ٱللَّهَ يَرَىٰ ۝١٤

13 [**Bana haber ver! Ya öbürü, dîni tekzîb etti, îmândan yüz çevirdi ise.**]

14 [O (nehyeden) Allah Teâlâ'nın muhakkak her şeyi görür olduğunu bilmiyor mu?]

كَلَّا لَئِن لَّمْ يَنتَهِ لَنَسْفَعًۢا بِالنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾ نَاصِيَةٍ
كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ﴿١٦﴾ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾ سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ﴿١٨﴾

15, 16, 17, 18 [Hakkaâ ki ezâ etmekten (fârîğ olsun. Şâyed bundan) vaz geçmezse, celâlim hakkı için, onu alnından (perçeminden), yalancı, günâhkâr alnından tutar, (Cehennem'e) sürükleriz. (*) O vakit o, kavim ve kabîlesini çağırsın. (Onlardan yardım istesin). Biz de, zebânîleri çağırırız.]

كَلَّا لَا تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِب ﴿١٩﴾

19 [Sakın ona itâat etme! (Tâatinde sebât eyle) secde (ye devâm) et! (Allah Teâlâ'ya) yaklaş!]

Bir hadîs-i şerîfde:

«Kulun Rabbine en yakın olabileceği hâl, secde ederkendir.» buyurulmuştur.

Bir hadîs-i kudsîde de:

«Kul Bana fazla ibâdetlerle mütemâdiyen yaklaşır. O derece ki, nihâyet Ben onun işittiği kulağı, gördüğü gözü, duyduğu kalbi olurum. Benimle işitir, Benimle görür, Benimle duyar.» buyurulmuştur.

Âyet-i kerîme secde âyetlerindendir.

(*) Ebû Cehil, Peygamberimiz (S.A.V.)'in namazına mâni' olunca; O da, onu bu yaptığından men' etti. Ebû Cehil:

«Vallâhi şu vâdîyi senin üzerine koşu atları ile ve yalabık delikanlılarla doldururum!» dedi. Bunun üzerine, müteâkib âyet indi.

97 — KADR SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 5 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾
لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾

1 [**Hakkaâ Biz, onu** (Kur'ân-ı Kerîm'i) **Kadir Gecesi** (Levh-i Mahfûz'dan dünyâ semâsına) **inzâl ettik.**]

Kadir Gecesi, senenin içinde bir gecedir. Hangi gece olduğu beyân buyurulmamıştır. Ekser ulemâ: «**Kur'ân'ın Ramazan'da nüzûlü mansûs olduğundan, Ramazan gecesinden biridir**» demişlerdir. Fakat hangisi olduğu tayîn edilmemiştir.

Birçokları, Ramazan'ın son on gününün gecelerinden biri olduğuna kaail olmuşlardır. İmâm Şâfiî, «**Yirmi üçüncü gece olması me'mûldür.**» der. İmâm A'zam Ebû Hanîfe (Rahmetullahi Aleyh) de: «**Yirmi yedinci gece olduğunu ümîd ederim**»; demiştir. Cumhûr'un kavli de, budur.

2 [**Kadir Gecesi** (nin o büyük fazl-u şerefi) **ni sana bildiren nedir?**]

3 [**Kadir Gecesi** (içinde Kadir Gecesi olmayan) **bin aydan hayırlıdır.**]

O gece edilen ibâdet ve tâatin hayır ve sevâbına son yoktur.

Bu gece, mahzâ Allah Teâlâ'nın Muhammed (sallallahü aleyhi ve sellem) ve ümmetine bir fazlı, bir ihsânıdır.

Rivâyet edildiğine göre, Hazret-i Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem bir gün, İsrâîloğullarından bin ay Allah yolunda silâhını

omuzundan indirmiyen bir kimseden bahsetmişti. Ashâb (Radiyallahü teâlâ anhüm): **«Bizim ömrümüzün bu sevâba nâil olmaya tahammülü yok.»** diyerek mahzûn olmuşlardı. Allah Teâlâ da, bu sûreyi inzâl buyurdu. (İbn-i Münzir, İbn-i Ebi Hâtim, Beyhaki, Mücâhid).

Bu sûretle, bir gecelik ibâdet ve tâat, bu ümmet için, bin aylık ibâdet ve tâate muâdil tutulmuştur.

تَنَزَّلُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾
سَلَٰمٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾

4, 5 [**O gece Melekler ve Rûh, Rablerinin izniyle, her emr için,** (yere veyâ dünyâ semâsına) **iner de iner. O gece, tâ fecrin tulûuna değin bir selâmdır.** (O gece Allah Teâlâ, selâmetten gayri bir şey takdîr etmez).]

Kadir Gecesinde duâ etmek mesnûndur. Zîrâ icâbet vakitlerinden biridir.

Hazret-i Âişe (R. Anhâ) şöyle demiştir:

«Dedim ki, yâ Resûlallah! Kadir Gecesine rastlarsam ne duâ edeyim? Buyurdu ki: Allahümme inneke afüvvün tühibbül'afve fa'fü anniy (Allah'ım! Şübhe yok ki, Sen çok afvedicisin. Afvı seversin. O hâlde, beni afvet,) **de.»**

Süfyan Sevri, **«O gece duâ ve istiğfâr etmek, namazdan sevimlidir. Kur'ân okuyup sonra duâ etmek daha güzeldir. Resûl-ü Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, Ramazan geceleri cehdile çalışır, ve tertil ile Kur'ân okurdu. Rahmet âyeti geçtikçe ister, azâb âyeti geçtikçe teavvüz ederdi.»** demiştir.

İbn-i Receb de: **«En mükemmeli, namaz, kırâet, duâ, tefekkür beynini cemetmektir. Aleyhissalâtü vesselâm, bunların hepsini yapardı. Bilhassa son on günde daha ziyâde yapardı.»** der.

Beyhekî, İbn-i Mâlik (R.A.)'den şöyle rivâyet etmiştir:

«Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, kim Ramazan çıkıncaya kadar, Akşam ve Yatsı Namazlarını cemâatle kılarsa, Kadir Gecesinden daha çok haz ve nasîb alır, buyurmuşlardır.»

Diğer bir hadîs-i şerîfde de:

«Kadir Gecesi, Yatsı Namazında cemâatte hazır bulunan, ondan nasîbini almış olur.» buyurulmuştur.

98 — BEYYİNE SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 8 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
مُنفَكِّينَ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿١﴾ رَسُولٌ مِّنَ اللّٰهِ يَتْلُو صُحُفًا
مُّطَهَّرَةً ﴿٢﴾ فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ﴿٣﴾

1, 2, 3 [**Kitab ehlinden ve müşriklerden o küfredenler, kendilerine apaçık bir hüccet, yânî Allah Teâlâ'dan içinde dürüst, pâydâr hükümler yazılı** (kizb ve butlândan) **pâk sahîfeler okur bir Peygamber gelinceye kadar** (dînlerinden) **ayrılmadılar.**]

Sûre-i celîleye (Kayyime), (Münfekkiyn), (Beriyye), (Lem yekûn) sûresi de denilir. Mekkî veyâ Medenî olduğu ihtilâflıdır.

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِن بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ
الْبَيِّنَةُ ﴿٤﴾ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ
وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَٰلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

4 [**O Kitab ehlinin ihtilâf ve tefrikaları ancak, kendilerine bu apaçık hüccet** (Peygamber veyâ Kur'ân) **geldikten sonra oldu.**]

5 [Halbuki onlar (bâtıl akîdelerden hakka meyille) muvahhid olarak, dini Allah için hâlis kılarak, ancak Allah Teâlâ'ya ibâdet etmek, mefruz namazları vaktinde ve zekâtı mahallinde edâ eylemek için emrolunmuşlardı. İşte sâbit ve pâydâr kalacak olanların dîni budur.]

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ
خَالِدِينَ فِيهَا أُولَٰئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾ جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ
جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ﴿٨﴾

6 [Kitab ehlinin kâfirleri ile müşrikler Cehennem ateşindedirler ve dâim orada kalacaklardır. Onlar, halkın en şerîrleridir.]

7 [Îmân edip de sâlih ameller işleyenler ise, muhakkak ki halkın en hayırlısıdır.]

8 [Onların Rableri nezdinde mükâfatı, içlerinde ebediyen kalmak üzere, ağaçları altından ırmaklar akan Adn Cennetleridir. Allah Teâlâ, onlardan râzı oldu. Onlar da, Allah Teâlâ'dan râzı oldular. İşte bu (mükâfat ve hoşnûdluk) Rabbi celle şânuhudan korkan (emirlerine itâat, nehiylerinden ictinâbeden) kimseler içindir.]

99 — ZİLZÂL SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 8 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿١﴾ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ﴿٢﴾ وَقَالَ الْإِنسَانُ مَا لَهَا ﴿٣﴾ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ﴿٤﴾ بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ﴿٥﴾ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ﴿٦﴾ فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 **[Yer o şiddetli sarsıntısı ile sarsıldığı, ağırlıklarını (defînelerini, ölülerini) dışarıya çıkardığı ve insan: «Buna ne oluyor?» dediği zaman, o gün yer, Rabbinin telkîn buyurduğu vahiy ile, bütün haberlerini anlatacak (*) O gün insanlar (sevâb ve ikaabdan) amellerinin cezâsını görmeleri için, bölük bölük (hesâb mevkıfinden) dönecekler. Kim zerre ağırlığında hayır işlemiş ise, onu görecek. Kim de zerre ağırlığında şer işlemiş ise, onu görecek.]**

(*) Bir hadîs-i şerîfde:

«Yer her köle ve câriyenin kendi üzerinde yaptıkları bütün amellere şâhidlik edecek.» buyurulmuştur.

«Kâfire hayrının sevâbı (karşılığı) dünyâda verilir. Âhirete zerre kadar hayrı kalmaz. Mü'mine de kötülüğünün cezâsı dünyâda verilmiştir. Onun da Âhiret'e zerre kadar kötülüğü kalmaz.» denilmiştir.

Sûre-i celîlenin Mekkî veyâ Medenî olduğu ihtilâflıdır.

Bir hadîs-i şerîfde:

«Zilzâl sûresi Kur'ân-ı Kerîm'in nısfına muâdildir.» buyurulmuştur.

100 — ÂDİYÂT SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 11 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا ﴿١﴾ فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا ﴿٢﴾ فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا ﴿٣﴾ فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا ﴿٤﴾ فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ﴿٥﴾ إِنَّ الْإِنسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ﴿٦﴾ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ﴿٧﴾ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ﴿٨﴾

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 [(Gazâ meydanında) o nefes nefese koşan atlar hakkı için, (tırnaklariyle) taştan ateş çıkaran atlar hakkı için, sabahleyin baskın eden, tozu dumana katarak, düşman ordusunu ortalayan atlar hakkı için, muhakkak ki insan Rabbi (nin ni'metleri) ne karşı pek nankördür. Ve nankörlüğüne kendisi de şâhiddir. Servete de pek düşkündür. (Mal biriktirmeye harîstir.)]

أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ﴿٩﴾ وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ﴿١٠﴾ إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ﴿١١﴾

9, 10, 11 [O bilmiyor mu, ki kabirlerdekiler çıkarılacak ve kalblerdeki sırlar zâhir kılınacak. O gün, Rableri onların her hâlinden elbette haberdârdır.]

101 — KAÂRİ'A SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 11 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

الْقَارِعَةُ ①

1 [**Kaâri'a** (yürekleri dağlıyan felâket. O şiddetle başlara çarpacak musîbet, Kıyâmet).]

مَا الْقَارِعَةُ ② وَمَا أَدْرٰيكَ مَا الْقَارِعَةُ ③ يَوْمَ يَكُونُ
النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ④ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ⑤

2, 3, 4, 5 [**Nedir o kaâri'a? Kaâri'anın ne olduğunu bilir misin? O gün, insanlar çarpınıp yayılan pervâneler gibi olacaklar. Dağlar, atılmış renkli yün gibi olacak.**]

فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ⑥ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ⑦ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ
مَوَازِينُهُ ⑧ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ⑨ وَمَا أَدْرٰيكَ مَا هِيَهْ ⑩ نَارٌ حَامِيَةٌ ⑪

6, 7, 8, 9, 10, 11 [**İşte o gün, kimin tartıları ağır gelirse, artık o hoşnûd olacağı bir hayâttadır. Fakat kimin de tartıları hafif gelirse, mekânı hâviyedir. Hâviyenin mâhiyeti nedir, bilir misin? O, kızgın bir ateştir.**]

102 — TEKÂSÜR SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 8 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ ﴿١﴾ حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ﴿٢﴾

1, 2 [(Mal ve evlâd i'tibâriyle) **çoklukla övünmek sizi oyaladı. O kadar ki, kabirlere bile gittiğiniz** (de ölülerinizi sayıştınız.)]

Sûre-i celîlenin, Medenî olduğunu söyleyenler de vardır.

Rivâyet edildiğine göre: Benî Abd-i Menaf ile, Benî Sehm, hangimiz daha çoğuz diye, mübâhase ve tefâhur etmişlerdi. Benî Abd-i Menâf da'vayı kazandı. Fakat Benî Sehm: «**Câhiliyyet devrindeki kıtâller bizi mahvetti. Gelin, ölmüş olanlarımızı da sayışalım.**» dediler. Bu sefer de, gaalibiyet Benî Sehm'de kaldı.

Sûre-i celîlenin bu sebeble nâzil olduğu mervîdir.

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣﴾ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ كَلَّا
لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ﴿٥﴾ لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ﴿٦﴾ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا
عَيْنَ الْيَقِينِ ﴿٧﴾ ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ﴿٨﴾

3, 4, 5, 6, 7, 8 [**İş, öyle değil!** (Sakının! Bütün himmet ve sa'yinizi dünyâya sarfedip de Âhiret'e lâyık olanı unutmak akıl kârı değildir. Âkıbeti vebâl ve hasrettir). **Yakında** (ölüm esnâsın-

da veyâ kabirde re'yinizdeki hatâyı) **bileceksiniz. Tekrâr ederim ki, iş öyle değil!** (Sakının!) **İleride** (diriltileceğiniz zaman) **bileceksiniz. Hakkaâ ki,** (övünmenizin âkıbetini) **yakın bir bilgi ile bilseydiniz,** (bu bilgi, sizi ondan alıkordu). **Yemîn ederim ki siz, o alevli ateşi göreceksiniz. Sonra onu, muhakkak ki, yakîn göziyle göreceksiniz. Sonra da, yemîn ederim, o gün o** (sizi meşgûl eden) **ni'metlerden elbette sorulacaksınız.**]

Bir hadîs-i şerîfde şöyle buyurulmuştur:

«Sıhhat ve âzâdelik, iki ni'mettir ki, çoğu insanlar bunlarda aldanmıştır.»

103 — ASR SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 3 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

1, 2, 3 **[Asr'a yemîn ederim, ki insanlar, muhakkak husrân içindedir. Ancak îmân edenlerle sâlih ameller işliyenler, bir de birbirlerine hakkı tavsiye, birbirlerine sabrı tavsiye edenler ziyânda değildirler.]**

Asr'la murâd; İkindi Namazı (Salât-i vustâ) veyâ Asr-ı Seâdet, yâhûd, Dehr'dir, denilmiştir.

İmâm Şâfiî Hazretleri: **«Kur'ân nâmına yalnız bu sûre nâzil olsaydı, insanlara elverirdi. İnsanlar yalnız bu sûreyi teemmül etmiş olsaydılar kâfi' gelirdi. Bu sûre ulûm ve makaasıd-ı Kur'âniyenin hepsini dâire-i şümulüne almıştır.»** buyurmuştur.

Bu hikmete binâendir ki Eshâb-ı kirâmdan ikisi, bir yere gelince bu sûreyi biri diğerine okumadan, diğeri de ona selâm vermeden ayrılmazlardı.

104 — HÜMEZE SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 9 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ﴿١﴾ الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ﴿٢﴾ يَحْسَبُ
أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ﴿٣﴾

1, 2, 3 [**Veyl (insanları) arkadan çekiştirmeği, yüzüne karşı zem ve istihzâ eylemeyi huy edinene, ki mal biriktirir de onu, sayar durur. Malı gerçekten kendisine ebedî bir hayât verecek sanır.**]

كَلَّا لَيُنۢبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ﴿٤﴾ وَمَا أَدْرَاكَ
مَا الْحُطَمَةُ ﴿٥﴾ نَارُ اللّٰهِ الْمُوقَدَةُ ﴿٦﴾ الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْـِٔدَةِ
﴿٧﴾ إِنَّهَا عَلَيْهِم مُّؤْصَدَةٌ ﴿٨﴾ فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ﴿٩﴾

4, 5, 6, 7, 8, 9 [**Hayır! Yemîn ederim ki, o hutâmeye (Cehennem'e) atılacak. Hutâme'nin ne olduğunu bilir misin? O, Allah'ın tutuşturulmuş bir ateşidir, ki kalbleri sarıp yakar. Bu (ateşin kapıları da kendileri) uzatılmış sütunlarda (bağlı oldukları hâlde) üzerlerine kapatılacaktır.**]

Bu sûre, Ümeyye b. Half ve Velîd b. Muğîre gibi Peygamber (S.A.V.) ve mü'minleri gıybet eden kâfirler hakkında inmiştir.

Hümeze: Bir kimseyi arkasından gıybet etmektir. **Lümeze** ise, yüzüne karşı hoşlanmadığı sıfatı ile anmaktır. İbn-i Abbâs (R.A.)'a göre, bu iki kelimenin ma'nâsı birdir. Ve ikisi de, koğuculuk yapan demektir.

105 — FİYL SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 5 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ﴿١﴾ أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ
فِي تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾ تَرْمِيهِمْ
بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ ﴿٥﴾

1, 2, 3, 4, 5 [**Rabbinin Fîl ashâbına ne ettiğini görmedin mi? O, onların düzenlerini boşa çıkarmadı mı? Ve üzerlerine sürü sürü kuşlar (Ebâbîl) göndermedi mi? Ki her biri onlara çamurdan (ateşte pişirilmiş) taşlar atmışlardı. Allah Teâlâ, onları kurt yeniği yaprağa çeviriverdi.**]

Bu vak'a, Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem Efendimizin doğumlarından elli gün önce, Milâdın 570 inci yılında vukû' bulmuştu.

Hâdise, kısaca şöyle cereyân etmişti: Habeşistan hükümdârı Necâşî Ashame'nin Yemen vâlisî Abraha bin Sabbâh-el-Eşrem, Arabistan'ı Hıristiyanlaştırmak hevesine düşmüştü. Bu maksadla, San'a'da Kuleyş adlı büyük ve muhteşem bir kilise yaptırmış ve bütün Arapların yalnız burayı ziyâret etmelerini istemişti.

Fakat Araplar öteden beri senede bir def'a Mekke'ye gelir, Kâ'be'yi ziyâret ederlerdi. Âdetlerinden vazgeçmek istememişler, ve binâenaleyh, San'a'daki kiliseye bir meyil ve teveccüh göstermemişlerdi. Hattâ bir gün Kinâne kabîlesinden bir adam, kiliseye girmek fırsatını bularak kirletmiş, hakârette bulunmuştu.

Abraha bundan münfail oldu. Ve durumu inceden inceye tedkik etti. Neticede Arapların en çok ziyâret ettikleri yerin Mekke'de Kâ'be olduğunu öğrendi. Yaptırdığı kilisenin umûmî bir ziyâret yeri ve bütün Arabistan'ın dîn merkezi olmasını te'mîn için, burayı yıkmaya karar verdi. Ve fillerle takviye edilen ordusunu harekete geçirdi.

Filli ordu uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Mekke'ye yaklaştı. Yolda birçok Araplar da kendisine katılmışlardı. Nihâyet Mekke yakınında bir yerde konakladılar. Ve sağa sola sarkıntılık etmeye başladılar. Bu arada Abdülmuttalib'in de iki yüz kadar devesini alıp götürdüler.

Bunun üzerine Abdülmuttalib, tereddüd etmeksizin Abraha'nın karargâhına gitti. Abraha'ya Kureyş'in reisi geldiğini ve kendisinin kerîm bir kimse olduğunu haber verdiler.

Abraha, misâfirini çok iyi karşıladı. Ve isteğini sordu.

Abdülmuttalib: «**Askerin, develerimden iki yüzünü gasbetti. Onların iâdesini istiyorum.**» dedi.

Abraha: «**Taaccüb ediyorum. Ben, dininizin rüknü olan Kâ'be'yi yıkmaya geldim. Bunu düşünmüyor, benden onun afvını ricâ etmiyorsun da, develerini istiyorsun.**» dedi.

Abdülmuttalib: «**Ben, develerin sâhibiyim. Develerimi istiyorum. Kâ'be'nin sâhibi ise başka. O dilerse, Kâ'be'sini korur, sizi ondan meneder.**» diye cevâb verdi.

Abraha emretti. Abdülmuttalib'e develerini iâde ettiler. Alıp Mekke'ye döndü ve Kureyş'i de: «**Korkmayınız, bu Beyt'in sâhibi onu muhafâza eder.**» diye tesliye etti.

Abraha daha önce harbetmek için gelmediğini, maksâdının yalnız Kâ'be'yi yıkmaktan ibâret olduğunu ilân etmiş olduğu için, Kureyş dağlara çekildi. Ve buradan hâdisenin cereyânını seyretmeye başladı.

Ertesi gün Abraha, şehre girmeye hazırlandı. Ve ordusuna hareket emri verdi. Görünüşe göre büyük ve mükemmel ordu yürüyecek ve bir mukâvemet de görmiyeceği için muhakkak muvaffak olacaktı. Fakat muvaffak olamadı.

Abraha'nın Mahmûd adlı bir fili vardı. Onu dâimâ askerinin önünde yürütürdü. Onunla nereye gitse muzaffer olacağına inanırdı. Bu sefer de fili ordusunun önüne kattı. Ancak fili Kâ'be'ye doğru yürütmek mümkün olmadı. Hayvan başını ne tarafa çevirseler yürümüş, fakat Mekke'ye çevirdikleri zaman çökmüş, yere yatmıştı.

Bu esnâda Hak tarafından birçok kuşlar (Ebâbîl) geldi. Her birinin ağzında ve ayaklarında birer ufak taş vardı. Bunları Abraha'nın askerleri üzerine salıverdiler. Ve Abraha ölümden pek azı kurtulan askerleriyle perişân bir hâlde geri dönmek mecbûriyetinde kaldı.

Bu sûretle Cenâb-ı Hak, Beyt'ini korudu. Kureyş de büyük bir düşmanın şerrinden kurtuldu. Ve zahmetsizce bir hayli ganîmete de nâil oldular.

106 — KUREYŞ SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 4 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ ① إِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ② فَلْيَعْبُدُوا
رَبَّ هَٰذَا الْبَيْتِ ③ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ④

1, 2, 3, 4 [**Kureyş'i ülfet ettirmek için, kış ve yaz seferlerinde ülfetleri için** (fil ashâbını helâk etti) **Hiç olmazsa bunun için, bu Beyt'in Rabbine ibâdet etsinler, ki onları açlıktan kurtarıp doyurdu. Ve korkudan emîn kıldı.**]

Mekke'de zirâat olmadığı için ba'zan aç kalıyorlardı. Fil ordusundan da korkmuşlardı.

Yâhûd Allah Teâlâ'nın Kureyş'e ni'metleri sayısızdır. Sâir ni'metler için O'na ibâdet etmezlerse, kışın Yemen'e, yazın Şam'a sefer etmeye alıştıkları için bârî O'na ibâdet etsinler, demektir.

Kureyş, her sene bu iki memlekete giderek ticâret yaparlar; bu sâyede medâr-ı iftihârları olan Kâ'be-i Muazzama'nın hizmetinde bulunmak imkânını bulurlardı.

107 — MÂ'ÛN SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 7 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ ﴿١﴾ فَذَٰلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾ وَلَا
يَحُضُّ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣﴾ فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾ الَّذِينَ هُمْ عَن صَلَاتِهِمْ
سَاهُونَ ﴿٥﴾ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ﴿٦﴾ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 [**Dîni (Cezâ Gününü) tekzîb edeni gördün mü? İşte yetîme fenâ muâmele eden, yoksulu doyurmak için başkalarını teşvik etmiyen odur. Veyl o namaz kılanlara, ki namazlarından gaafildirler. Riyâkârlık ederler, zekât (ve âriyet) vermeyi de meneylerler.**]

Sûre-i celîleye (Dîn) sûresi de denilir.

Mâ'ûn: Zekât, atiyye ve ihsân ma'nâsına gelir. Kab kacak, balta, kova gibi âriyet alınıp verilmesi mu'tâd olan şeylere de mâ'ûn denir.

Sûre-i celîle, Âs bin Vâil veyâ Velîd bin Muğîre, yâhûd Ebû Cehil hakkında nâzil olmuştur. İbn-i Abbâs (R.A.)'dan hasis ve mürâi bir münâfık hakkında nâzil olduğu da mervîdir.

Rivâyete göre: Ebû Cehil, bir yetîmin vasîsi imiş. Yetîm, çıplak olarak kendi malından bir şey istemeye gelince, Ebû Cehil surat ederek onu koğmuş.

Ebû Süfyân da bir deve boğazlamış. Bir yetîm et isteyince sopası ile ona vurmuş.

108 — KEVSER SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 3 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴿٢﴾ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾

1, 2, 3 **[Biz, sana kevser'i verdik. O hâlde, sen de Rabbin için namaz kıl, kurban kes! Asıl zürriyetsiz olan sana buğzedenin kendisidir.]**

Nadre sûresi de denilen sûre-i celîle, Kur'ân-ı Kerîm'in en kısa sûresidir.

Sûre-i celîlenin, Âs bin Vâil veyâ Ebû Cehil hakkında nâzil olduğu mervîdir. Her ikisi de: «Muhammed ebterdir.» demişlerdi. Maamâfîh, daha başka rivâyetler de vardır.

Çok, pek çok hayır demek olan Kevser: Cennet'te bir nehrin ismidir. Peygamber (S.A.V.)'in havz'ıdır. Ümmeti, ona gelecektir.

109 — KÂFİRÛN SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 6 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ① لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ② وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ③
وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ ④ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ⑤ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ⑥

1, 2, 3, 4, 5, 6 [**De ki: «Ey kâfirler! Ben sizin tapmakta olduğunuz** (putlar)**a tapmam. Siz de** (ilm-i ilâhide îmân nasibiniz olmadığı için) **benim ma'bûduma tapanlardan değilsiniz. Ve ben, sizin taptıklarınıza aslâ tapıcı olmadım. Siz de** (cehil ve inâdınızdan) **benim ma'bûduma tapıcılardan değilsiniz. Sizin dîniniz size, benim dînim bana** (ve ben dînimden ebediyen dönecek değilim.»)]

Bu âyet, cihâd emri ile neshedilmiştir.

Rivâyet edildiğine göre, Kureyş ileri gelenlerinden ba'zıları, Resûlüllah sallallahü aleyhi ve selleme:

«Gel, bizim dinimize tâbi' ol. Biz de senin dînine tâbi' olalım. Bir sene sen bizim ma'bûdlarımıza ibâdet edersin. Bir sene de biz senin ma'bûduna ibâdet ederiz,» dediler.

Resûlüllah: **«Maâzallah, Allah'a başkasını şerîk koşmaktan.»** dedi.

«O hâlde bizim ilâhlarımızdan ba'zısını isti'lâm ediver (el sürüver) **de seni tasdîk edelim ve ilâhına ibâdet eyliyelim.»** dediler.

Sûre-i celîle, bu sebeble nâzil oldu.

Bir rivâyete göre de: Esved ibn-i Muttalib ibn-i Esed ibn-i Abdil'uzzâ, Velîd ibn-i Muğîre, Ümeyye bin Half, Âs bin Vâil bir gün

Kâ'be'yi tavâf ederken, Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimizin önüne geçtiler. Bunlar kavimleri arasında yaşlı kimselerdi.

«Yâ Muhammed! Gel, biz senin taptığına tapalım. Sen de bizim taptığımıza tap. İştirâk edelim. Şâyed senin taptığın bizimkinden hayırlı ise, ondan hazzımızı almış oluruz. Eğer bizim taptıklarımız seninkinden hayırlı ise, sen de ondan hazzını almış olursun.» dediler.

Sûre-i celîlenin, bu sebeble nâzil olduğu da mervîdir.

110 — NASR SÛRESİ

Medine'de nâzil olmuştur, 3 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللّٰهِ
أَفْوَاجًا ﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

1, 2, 3 [**Vaktâ ki** (düşmanlarına karşı Peygamberine) **Allah Teâlâ'nın nusreti gelir, fetih erişir. Ve insanların fevc fevc Allah'ın dînine girdiklerini görürsün. Artık tesbîh et! Rabbine hamd eyle ve mağfiretini dile! Muhakkak ki, Allah istiğfâr edenlerin tevbelerini kabûl edicidir.**]

Sûre-i celîle Mekke-i Mükerreme'nin fethinden evvel nâzil olmuştur. Ve Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimizin irtihâllerine bir îmâ vardır. Bu i'tibârla: «**Tevdi** = Vedâ etme» **sûresi de denilir.**

Aleyhissalâtü vesselâm sûre-i celîleyi tilâvet buyurdukları zaman, Abbâs (R.A.) ağlamıştı. Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem: «**Niçin ağlıyorsun?**» diye sordu. «**Bunda, vefâtınıza işâret var.**» dedi. Fahr-i Kâinat: «**Evet! Dediğin gibidir.**» buyurdu.

Bundan sonra Abbâs (R.A.)'ın bir daha güldüğü görülmedi. Ve filhakîka iki yıl sonra irtihâl-i Nebî vukû' buldu.

Ağlayanın Abbâs değil, İbn-i Abbâs (R.A.) olduğunu söyleyenler de vardır. Hattâ, bundan dolayı Peygamber (S.A.V.) onun hakkında: «**Bu çocuğa çok ilim verilmiştir.**» buyururmuş.

Bir rivâyete göre de: Bu sûre nâzil olunca, Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem, Hazret-i Fâtıma (R. Anhâ.)'ya: **«Bizim vefâtımız haberi verildi.»** buyurmuş. Fâtıma da ağlamış. Ve fakat Fahr-i Âlem: **«Ehl-i beytimden bana ilk gelecek sensin.»** buyurmuşlardır.

O zaman da sevinmiş ve gülmüştür.

Sûre-i celîlenin nüzûlünü müteakib, Cenâb-ı Peygamber, daha çok tesbîh ve istiğfâr eder olmuşlardı.

Hazret-i Âişe (R. Anhâ.)'den rivâyet olunmuştur:

«Resûlüllah, son zamanlarında (Sübhânallahi ve bihamdihî estağfirullâhe ve etûbü ileyh) **demeyi çoğaltmışlardı. Sorulduğunda: «Rabbim, bana ümmetimde bir alâmet göreceğimi haber verdi. Ve onu gördüğüm zaman, hamd ile tesbîh ve istiğfâr emîr buyurdu.»** demişti.

111 — TEBBET SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 5 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿١﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ﴿٢﴾ سَيَصْلَىٰ
نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ﴿٣﴾ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ﴿٤﴾ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ﴿٥﴾

1, 2, 3, 4, 5 **[Ebû Leheb'in iki eli kurusun! Kendisi de kurudu, gitti** (helâk oldu). **Ona ne malı ve ne kazancı yaramadı. O da** — gerdanında (hurma lifinden) bükülmüş bir ip olduğu hâlde — **odun hamalı olarak karısı da, alevli bir ateşe atılacaklar.]**

Sûre-i celîleye «Ebû Leheb», «Leheb», «Mesed» sûresi de denilir.

Vaktâ ki: «**Pek yakında akrabânı inzâr et!**» (Şuarâ Sûresi; âyet 214) nazm-ı kerîmi nâzil oldu, Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz, en yakın akrabâsını topladı:

«**Allah, bana en yakın akrabâmı inzâr eylememi emretti. En yakınlarım da sizlersiniz. Lâ ilâhe illâllah demedikçe, ben size ne dünyâdan bir hazza ve ne Âhiretten bir nasîbe mâlik değilim. Onu derseniz, Rabbinizin indinde onunla lehinize şehâdet ederim.**» buyurdu.

Fakat amcası Ebû Leheb kızdı:

«**Hay kuruyası, bizi bunun için mi çağırdın?**» dedi ve Resûl-ü Ekrem'in hatırını kıracak sözler söyledi. Ve Aleyhissalâtü vesselâm:

«**Allah Teâlâ'ya îmân ve emirlerine itâat ederek nefislerinizi O'nun azâbından kurtarın, yoksa bana yakınlığınız bir fayda sağlamaz.**» buyurduğu zaman da: «**Dediği doğru çıkarsa ben, mal ve evlâdımı fedâ eder, söylediği azâbtan kurtulurum.**» dedi.

İşte sûre-i celîle, bunun üzerine nâzil oldu.

Ebû Leheb'in karısı — Ebû Süfyân ibn-i Harb'in hemşiresi — Ümm-ü Cemîl de, kocası gibi, Resûl-ü Ekrem'e eliyle ve diliyle, ezâ ederdi. Dikenler toplar, geceleyin Resûl-ü Ekrem'in geçeceği yollar üzerine saçardı.

Filvâki hepsi cezâsını buldu. Helâk oldu. Oğlunu Şam yolunda bir arslan paraladı. Karısı boğuldu. Rivâyete göre diken demetini bir duvar üzerine koyarak ipini güzelce göğsüne bağlamış. O anda Cebrâîl Aleyhisselâm duvarın arkasına gelip ipi çekmiş. Ve kadın boğulmuş. Kendisi de Adese denilen bir hastalığa tutuldu. Ve Bedir'den yedi gün sonra öldü. Kureyş, adeseden tâûn gibi sakındıkları için, sirâyet korkusiyle âilesinden bile kimse yanına yaklaşmadı. Ölüsü üç gün meydanda kaldı ve taaffün etti. Nihâyet cesedini bir çukura sürüklediler ve çukuru, içine taş atmak sûretiyle kapattılar.

112 — İHLÂS SÛRESİ

Mekke'de nâzil olmuştur, 4 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٤﴾

1, 2, 3, 4 [**De ki: «O Allah, birdir. Büyüklük O'nda nihâyet bulmuştur.** (Dâim ve bâkîdir. Her şeyden müstağnî, her dileğin merciidir). **Doğmamış, doğurmamıştır. Hiçbir eşi** (ve benzeri) **yoktur.**]

Dînin temeli, tevhîddir. Bunu en hâlis, en güzel ifâde eden sûre-i celîleye, bu i'tibârla İhlâs denildiği gibi, «Esâs» da denilmiştir. «Tevhîd Sûresi», «Necât Sûresi», «Ma'rifet Sûresi» de denilir. Ve daha bundan başka birçok isimleri vardır.

Mekkî mi, Medenî mi olduğu ihtilâflıdır. Keşşâf ve Razî, Mekkî olmasını tercîh etmişler, Beyzavî ve Ebüssuud muhtelefünfiyh, demişlerdir.

İhtilâf; nüzûl sebebinin müşrikler veyâ Yahûdîler olduğu hakkındaki iki rivâyet dolayısiyledir. Müşrikler, Resûlüllah'a Rabbül'-izzet'in vasfını sormuşlar, Allah Teâlâ da cevâben bu sûreyi inzâl buyurmuştur.

Diğer bir rivâyete göre, sûre-i celîle, Yahûdîlerin: «**Bu hilkati, Allah Teâlâ halk etti. Fakat Allah'ı kim halk etti?**» diye sormaları üzerine nâzil olmuştur.

Sûre-i celîle, fazîletçe, Kur'ân'ın üçte birine muâdildir. Zîrâ, Kur'ân-ı Kerîm'in maksadları üç şeyin yânî: Akaid, Ahkâm ve Kıssaların beyânına münhasırdır.

113 — FELAK SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 5 âyettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِن شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾
وَمِن شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

1, 2, 3, 4, 5 [**De ki: Yarattığı şeylerin şerrinden, karanlığı çöken gecenin şerrinden, düğümlere üfleyen nefescilerin şerrinden ve hasedini ızhâr ve muktezâsiyle amel eylediği zaman hasedcinin şerrinden sabahın Rabbine sığınırım.**]

«Kul e'ûzü» emriyle başlıyan bu Felak sûresiyle bundan sonraki Nâs sûresine «**Mu'avvizeteyn**» ve İhlâs'la birlikte üçüne «**Mu'avvizât**» denilir, ki sığındırıcı sûreler demektir.

Sıhah'da Hazret-i Âişe (R. Anhâ.)'den rivâyet edildiğine göre, Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimiz bir rahatsızlık hissettikleri zaman ve her gece yatacakları sırada bu üç sûreyi okuyup ellerine üfleyerek mübârek başlarını ve yüzünden başlıyarak aşağıya doğru vücûdlarını mesheyler ve bunu üç def'a tekrar buyururlardı.

Mu'avvizeteyn'in ikisinin birlikte indirildiği muhakkak gibi ise de Keşşâf, Beyzâvî ve Ebüssuud'a göre Mekkî mi, Medenî mi oldukları ihtilâflıdır. Râzî, Medenî olduğuna kaaildir. Ve nüzûl sebebi olarak naklettiği rivâyetler şunlardır:

1) Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimize Cibrîl Aleyhisselâm gelmiş ve:

«Sana, cinden bir ifrit bir tuzak kurmak istiyor. Yatağına yatarken bu iki sûreyi, Mu'avvizeteyni oku.» demiştir.

2) **Nazara karşı inzâl olundu denilmiştir.** Saîd ibn-i Müseyyeb'den rivâyet edildiğine göre: «Kureyş — gelin bir açlık riyâzeti yapalım da Muhammed'e göz değdirelim, demişler ve riyâzete girmişlerdir. Sonra da Resûlüllah sallallahü aleyhi ve sellem Efendimize gelerek: — **Ne sağlam bâzûn, ne kuvvetli sırtın, ne güzel yüzün var!»** diye göz değdirmek istemişlerdir. Allah Teâlâ da Mu'avvizeteyn'i inzâl buyurmuştur.

3) Zeyd ibn-i Erkam (R.A.)'ın rivâyetine göre: Hazret-i Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem Efendimize, Yahûdîlerden biri sihir yapmış, bu yüzden bir kaç gün muztarib olmuşlar, şikâyette bulunmuşlardır. Derken Cibrîl Aleyhisselâm gelmiş ve: — **Sana Yahûdîlerden biri sihir yaptı. Falan kuyuda senin için düğümler döğdü** — diye haber vermiştir.

Bu Yahûdînin Lebid ibn-i A'sam olduğu mervîdir.

Hâdiseyi İbn-i Abbâs (R.A.) şöyle anlatmıştır:

«Peygamber (S.A.V.)'e Yahûdîlerden bir genç hizmet ederdi. Yahûdîlerin ısrârı ile Resûlüllah (S.A.V.)'ın baş tarağında kalan bir kılı Lebîd b. A'sam nâmındaki Yahûdîye vermiş. Lebîd, o kıla onbir düğüm vurmuş. Böylece sihir yaparak onu bir kuyuya bırakmış. Üstüne de bir taş koymuş. Bu sebebten, Peygamberimiz (S. A.V.) rahatsız oldu: Ve Cebrâîl Aleyhisselâm iki «Kul Eûzü» sûresi ile gelerek sihrin yerini O'na haber verdi. Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.), Hz. Ali (R.A.)'yi oraya gönderdi. Hz. Ali, düğümlü kılı getirince, üzerine on bir âyetten müteşekkil bu iki sûreyi okudu. Her âyeti okudukça bir düğüm çözüldü. Böylece, düğümler bitince Peygamber (S.A.V.) hafifledi ve açıldı.»

Râzî'ye göre; bu rivâyet, cumhûr-u müfessirînin kavlidir.

———— ● ————

114 — NÂS SÛRESİ

Medîne'de nâzil olmuştur, 6 âyettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adiyle

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ① مَلِكِ النَّاسِ ② إِلَٰهِ النَّاسِ ③
مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ④ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ⑤
مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ⑥

1, 2, 3, 4, 5, 6 **[De ki: Gerek cinden, gerek insten olsun, insanların kalblerine dâimâ vesvese veren o sinsi vesvesecinin (Şeytan'ın) şerrinden, insanların Rabb'i (Râzık'ı), yegâne (Hâlık ve) Mâlik'i, Ma'bûd'u Allah'a sığınırım.]**

Elhamdü lillâhi alettemâm vessalâtü vesselâmü alâ seyyidinâ Muhammedin hüve hayrül'enam ve alâ âlihî ve eshâbihil'kirâm.

— HATİM DUÂSI —

«Eûzü billâhi min'eş-Şeytân-ir-racîm. Bismillâh-ir-Rahmân-ir-Rahîm. El-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemin. Vel-âkıbetü lil-müttekîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihî ecmâin.»

Yâ Rabbî! Dile getirdiğimiz her türlü eşsiz hamd ve senâ ancak Sana mahsûsdur. Bütün salât-ü selâmlar; rahmet ve selâmetlikler, iki Cihân Güneş'i, başlarımızın tâcı, Rahmetel'lil-âlemîn, Resûl-ü Ekrem ve Nebiyyi muhterem, Seyyidenâ Ebe'l-Kaasım, **Muhammed Mustafâ** sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz ve O'nun bütün âl ve ashâbına olsun.

«Ol!» emriyle; bilinen ve bilinmeyen, görünen ve görünmeyen sayısız âlemleri yaratan; **«Yok ol!»** emriyle de, her şeyi bir anda yok etme gücüne sâhib olan, âlemlerin Rabbi, Rahmân ve Rahîm olan Yüce Allah'ım! **«Bana duâ edin, duânızı kabûl edeyim.»** buyurdun. Biz de; huzûruna geldik, boynumuzu büktük, ellerimizi Sana açtık. Seni Rahîm, Gafûr biliyoruz. Rahmet ve Gufrân ism-i şerîfinle tecellî eyle, ellerimizi boş döndürme Yâ Rabbî! Kur'ân-ı Kerîm'in bereketi ile ve âlemlere rahmet olarak gönderdiğin sevgili Peygamberimizin hürmeti ile bizleri afv eyle, ey Kerîm. Bizleri afvet yâ Rahîm. Allah'ım! Bizleri Kur'ân-ı Kerîm'in zîneti ile süsle, onun kerâmeti ile mükerrem eyle ve şerefiyle şereflendir.

Yâ Rabbî! Okuduğumuz hatm-i şerîfi dergâh-ı ulûhiyyetinde kabûl eyle. Kur'ân-ı Kerîm'in her harfi için bizlere sevâb yaz. Okurken yaptığımız hatâları bağışla, tam ve mükemmel okumuş gibi say. Kur'ân-ı Kerîm'i kalblerimize nûr eyle, Cennet yolumuzu aydınlat.

Yâ Rabbî! Bu Tefsîr'in hazırlanmasında hatâlarımız oldu ise, onları bağışla. Tam ve mükemmel olmuş gibi say, ey Rahîm ve Gafûr olan Allah'ım.

Yâ Rabbî! Biz, ancak Sana ibâdet ve kulluk ederiz. Ancak, Sen'in için namaz kılar ve yalnız Sana secde ederiz. Yalnız Sana yalvarır, ancak Sana koşar ve Sana yaklaştıracak şeyleri kazan-

maya çalışırız. İbâdetlerimizi sevinçle ve arzû ile yaparız. Yasak ettiklerini yapmaz ve azâbından korkarız. Sen'den, bizlere rahmet ve ihsânının bol olmasını dileriz **Yâ Rahîm.**

Allah'ım! Bizlerden eksiksiz ibâdet ve tâat bekliyorsun. Bunlara, ancak Senin sonsuz yardımınla sâhib olabiliriz. Öyle ise; bize, Senin hoşnûdluğunu kazandıracak, kusûrsuz ibâdet ve tâatde bulunma imkânını bahşeyle!

Allah'ım! Vermiş olduğun ni'metlerin elimizden çıkmasından, sağlık ve dirliğimizin bozulmasından, beklenmedik felâketlerden ve gazâbının her türlüsünden ancak Sana sığınırız. Biz, âciz kullarının duâlarını kabûl eyle, **Yâ Rabbî!**

Yâ Rabbî! Bizleri, Kur'ân'ın hidâyeti ile yola getir. Onun fazîletiyle derecelerimizi yükselt. Kur'ân-ı Kerîm'in tilâvetiyle günâhlarımızı afvet.

Ey bağışlaması ve ihsânı sonsuz olan Allah'ım! Ayıplarımızı ört, kalblerimizi pâk eyle; hastalarımıza şifâ' ver. Dertlilerimize devâ ver. Borçlarımızı ödemek için imkân ver, yüzümüzü aklaştır. Dîn ve dünyâ işlerimizi ıslâh eyle **Yâ Rabbî!**

Ey, yerleri ve gökleri yaratan, gizli ve açık herşeyi hakkıyle bilen ve bütün varlıkların biricik sâhibi olan Allah'ım! Gerçek bilir ve bildiririz ki, Sen'den başka Allah yoktur. Bizleri nefsimizin çılgın istek ve arzûlarından muhâfaza eyle. Şeytân'ın bozguncu telkînlerinden Sana sığınırız. **Allah'ım!** Gönlümüzü, bütün âzâlarımızı sönmez, sonsuz nûrunla aydınlat.

Yâ Rabbî! Bize, küfre açık kapı bırakmayan eksiksiz bir îmân nasîb eyle. **Allah'ım!** Bizi yolunu şaşıran ve şaşırtanlardan değil, hidâyete eren ve hidâyete eriştiren kullarından eyle.

Yâ Rabbî! Görüşümüz kıt, gücümüz çok az; bu yüzden Rahmetine ta'rîfsiz derecede muhtâcız. Ey her şeye Kaadir, gönüllere şifâ' veren Allah'ım, Sen'den rahmetini dileriz. Duâmızı kabûl eyle Ey Kerîm.

Yâ Rabb! Maksûdumuz Sensin. Biz, her işimizde Seni, herşeyde Seni kasd ederiz. Yalnız Seni isteriz. Bütün isteğimiz de, Senin bizden râzı olmandır. Bizi, sevgili kullarından eyle Allah'ım!

Yâ Rabbî! Bizleri, iyilik yaptığında sevinen, kötülük yaptığında hemen pişmân olup, Sen'den afv dileyen seçkin kullarından eyle. **Allah'ım!** Bilerek veyâ bilmeyerek işlediğimiz bütün günâhlarımızı bağışla, çok bol olan rahmetini bizlerden esirgeme.

Yâ Rabbî! Bütün işlerimizin sonunu hayr eyle; dünyâda rezîl olmakdan Âhiret'de de azâbından muhâfaza eyle.

Allah'ım! Bizi dirlik ve doğruluk üzere yaşat, aramızdaki sevgi bağlarını güçlendir, kalblerimizi aynı görüş ve düşünüş halkası içinde birleştir. Dînden, îmândan, doğrulukdan, Sana ibâdet ve tâatdan ayırma **Yâ Rabbî!**

Yâ Rabbî! Bizleri, verdiğin ni'metlere karşı şükür borcunu yerine getiren; ni'metlerin karşısında nankörlük değil, bol bol hamd eden kullarından eyle, üzerimizden ni'metlerini eksiltme, Allah'ım!

Allah'ım! Son nefesde, ölümün aklı baştan gideren acılarından bizleri koru. **«Lâ-ilâhe illallâh Muhammed-ur-Resûlüllâh»** ve **«Eşhedü en lâ İlâhe illallâh ve eşhedû enne Muhammeden abduhû ve Resûlüh.»** diyerek, rûhumuzu teslîm etmemizi nasîb eyle, **Yâ Rabbî!**

Hâsıl olan sevâbı; Hazret-i Âdem'den Hazret-i Fahr-i Âlem Muhammed Mustafâ sallallâhü aleyhi ve Sellem'e kadar gelip geçen bütün Peygamberân-ı izâm ve Rasûl-i Kirâm aleyhim'üs-salâtü ve's-selâm hazretlerinin ervâh-ı pâk-ı tayyibelerine hediyye eyledik, ikrâm eyle **Yâ Rabbî!**

Âl-i Ezvâc-i Tâhirât, Ashâb-ı Güzîn, Ensâr ve Muhâcirîn, Tâbi'iyn, Tebeâ-i tâbi'iyn, eimme-i muctehidîn rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ve ecmaîn hazretlerinin de ervâh-ı pâk-i tayyibelerine hediyye eyledik, Sen vâsıl eyle **Yâ Rabbî!**

Müfessirîn, muhaddisîn, muhakkıkîn, ulemâ-i âmilîn, kurrâ-i kâmilîn, meşâyih-i vâsilîn, sulehâ-i sâlihîn, ağniyâ-i şâkirîn, fukarâ-i sâbirîn, gurebâ-i müslimîn, hattatîn, huffaz, tullâb ve cemî-i hamele-i Kur'ân-ı Kerîm nevverallâhu merâkıdehüm ve ce'al-el Cennete mevâhüm efendilerimizin de ervâh-ı pâk-ı tayyibelerine hediyye eyledik, Sen kabûl eyle **Yâ Rabbî!**

Bütün ehl-i îmân ile Ehlullâh'ın ve Evliyâullâh'ın da ervâh-ı pâk-i tayyibelerine hediyye eyledik, Sen vâsıl eyle **Yâ Rabbî!**

Ve'l-hâsıl; şu âna kadar dâr-ı dünyâ'dan dâr-ı ukbâ'ya irtihâl ve intikâl eden bütün mü'minîn-i mü'minât; müslimîn-i müslümât; ma'sûmîn-i ma'sûmât, mazlûmîn-i mazlûmât kâffe-i ehl-i îmânın da rûhlarına hediyye eyledik, Sen kabûl eyle **Yâ Rabbî!**

Yâ Rabb'el-âlemîn; Yâ Erhâm-er-Rahîmîn

Ümmetini, memleketimizi, milletimizi her türlü âfetlerden, belâlardan, zelzelelerden, yangınlardan ve düşmanlardan koru. Devletimizi, vatanımızı ilel'-ebed pâyidâr, ordularımızı her zaman muzaffer eyle **Yâ Rabbî!**

Cümlemizin kalbine İslâm nûrunu, Kur'ân hidâyetini sok. Cümlemizi İslâm'a bağla, bizleri Müslüman olarak yaşat, Müslüman olarak öldür. Bizleri dünyâ ve Âhiret mutluluğuna erdir. Dünyâda mekânsız Âhiret'de de îmânsız bırakma **Yâ Rabbî!**

Yâ Rabbî! Habîb'in Muhammed Mustafâ, Kitâbların, bütün sevdiklerin yüzü hürmetine, bizleri dergâh-ı bârigâh-ı ulûhiyyetinden boş çevirme, duâlarımızı kabûl eyle, **Yâ Gafûr-u, Yâ Gaffâr.**

Yâ İlâh-el-Âlemîn, Yâ Kerîm, Yâ Rahîm Allah!

Bu Tefsîr'in müellifi **Ayıntabî Mehmed Efendi,** sâdeleştiren **Süleyman Fahir Efendi**'ye ve neşretmiş olduğu Kur'ân-ı Kerîm'den faydalandığımız **M. Aziz Bozkurt**'a da rahmetini, mağfiretini ihsân eyle **Yâ Rabbî!**

Bu Tefsîri, yeniden gözden geçirip, hazırlayan **Ahmed Davudoğlu** Hocamıza da sıhhat, âfiyet ve iki Cihân seâdeti ihsân eyle, İslâm yolundaki çalışmalarında her zaman muvaffak eyle, **Yâ Rabbî.**

Yine bu Tefsîri neşreden **Alaaddin Sağlam,** tashîhlerini yapıp baskıya hazırlayan **Ayhan Yalçın** ve eserin basılmasında titizlik gösteren **Doyuran Matbaası**nın sâhibi ve çalışanlarının da kusûrlarını bağışla, günâhlarını afveyle **Yâ Rabbî!**

Âmîn, Âmîn, Âmîn... Bi-hürmeti seyyid'il-mürselîn ve'l hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-âhireti haseneten ve kınâ azâbe'n-nâr, bi rahmetike yâ Erham-er Rahîmîn.

Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Resûlüllah. Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Habîballâh. Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ Seyyid'el evvelîne vel-âhirîn.

Sübhâne rabbike rabbi'l-izzeti ammâ yasifûn ve selâmün ale'l-mürselîn ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-âlemîn.

Hayırlar fethi, şerler def'i, ehl-i îmânın selâmeti, insanlığın kurtuluşu, memleketimizin her türlü kötülüklerden korunması, Ümmet-i Muhammed'in selâmeti ve Allahü Teâlâ'nın rızâ-i şerîfi için **EL - FÂTİHA.**

BU CİLTDEKİ SÛRELER

Sûre No.	Sûrenin Adı:	Âyet Sayısı:	Sahîfe
36	YÂSÎN	83	5 — 21
37	SÂFFÂT	182	22 — 42
38	SÂD	88	43 — 58
39	ZÜMER	75	59 — 76
40	MÜ'MİN	85	77 — 96
41	FUSSILET	54	97 — 110
42	ŞÛRÂ	53	111 — 125
43	ZUHRUF	89	126 — 141
44	DUHÂN	59	142 — 150
45	CÂSİYE	37	151 — 158
46	AHKAAF	35	159 — 170
47	MUHAMMED (S.A.V.)	38	171 — 180
48	FETİH	29	181 — 198
49	HUCURÂT	18	199 — 209
50	KAAF	45	210 — 217
51	ZÂRİYÂT	60	218 — 225
52	TÛR	49	226 — 233
53	NECM	62	234 — 243
54	KAMER	55	244 — 251
55	RAHMÂN	78	252 — 261
56	VÂKIA	96	262 — 270
57	HADÎD	29	271 — 281
58	MÜCÂDİLE	22	282 — 293
59	HAŞR	24	294 — 303
60	MÜMTEHINE	13	304 — 311
61	SAFF	14	312 — 316
62	CUM'A	11	317 — 320
63	MÜNÂFİKUÛN	11	321 — 325
64	TEĞAÂBÜN	18	326 — 330
65	TALÂK	12	331 — 335
66	TAHRÎM	12	336 — 345
67	MÜLK	30	346 — 351
68	KALEM	52	352 — 359
69	HÂAKKA	52	360 — 365
70	MEÂRİC	44	366 — 370
71	NÛH	28	371 — 374
72	CİN	28	375 — 379
73	MÜZZEMMİL	20	380 — 384

Sûre No.	Sûrenin Adı:	Âyet Sayısı:	Sahîfe
74	MÜDDESSİR	56	385 — 390
75	KIYÂMET	40	391 — 394
76	İNSAN	31	395 — 400
77	MÜRSELÂT	50	401 — 405
78	NEBE'	40	406 — 410
79	NÂZİÂT	46	411 — 415
80	ABESE	42	416 — 419
81	TEKVÎR	29	420 — 422
82	İNFİTÂR	19	423 — 424
83	MUTAFFİFÎN	36	425 — 429
84	İNŞİKAAK	25	430 — 432
85	BÜRÛC	22	433 — 435
86	TÂRIK	17	436 — 437
87	A'LÂ	19	438 — 440
88	GAÂŞİYE	26	441 — 443
89	FECR	30	444 — 447
90	BELED	20	448 — 450
91	ŞEMS	15	451 — 452
92	LEYL	21	453 — 455
93	DUHÂ	11	456 — 458
94	İNŞİRÂH	8	459 — 460
95	TÎN	8	461 — 462
96	ALAK	19	463 — 466
97	KADR	5	467 — 468
98	BEYYİNE	8	469 — 470
99	ZİLZÂL	8	471 — 472
100	ÂDİYÂT	11	473 —
101	KAÂRİ'A	11	474 —
102	TEKÂSÜR	8	475 — 476
103	ASR	3	477 —
104	HÜMEZE	9	478 —
105	FİYL	5	479 — 481
106	KUREYŞ	4	482 —
107	MÂ'ÛN	7	483 —
108	KEVSER	3	484 —
109	KÂFİRÛN	6	485 — 486
110	NASR	3	487 — 488
111	TEBBET	5	489 — 490
112	İHLÂS	4	491 —
113	FELAK	5	492 — 493
114	NÂS	6	494 —

——— Kur'ân-ı Kerîm'de geçen mevzû' ve mefhûmları sûre ve âyet numaralarıyla gösterir

ALFABETİK FİHRİST

— A —

Abdest: Mâide: 6; **Hûd:** 114; **Abese:** 38; **A'lâ:** 14, 15.

A'cemî: Nahl: 103; **Şuarâ:** 198; **Fussılet:** 44.

Acur: Bakara: 61.

Âd Kavmi: A'raf: 65, 74; **Tevbe:** 70; **Hûd:** 50, 59, 60; **İbrâhîm:** 9; **Hacc:** 42; **Furkan:** 38; **Şuarâ:** 123; **Sâd:** 12; **Mü'min:** 31; **Ankebût:** 38; **Fussılet:** 13, 15; **Ahkâf:** 21; **Kâf:** 13; **Zâriyât:** 41; **Necm:** 50; **Kamer:** 18; **Hâkka:** 4, 6; **Fecr:** 6.

Adâlet: Bakara: 282; **Âl-i İmrân:** 8, 18,21; **Nisâ:** 3; 58, 127, 129, 135; **Mâide:** 8, 42, 95, 106, **En'âm:** 115, 152, **A'râf:** 29, 159, 181; **Hûd:** 85; **Yûsuf:** 4, 47, 54; **Nahl:** 9, 76, 90; **Tâ-Hâ:** 2; **Enbiyâ:** 47; **Ahzâb:** 5; **Şûrâ:** 15; **Hucurât:** 9; **Rahmân:** 9; **Hadîd:** 25; **Mümtehıne:** 8.

Adam öldürmek: Bakara: 178; **Nisâ:** 29, 92, 93; **Mâide:** 32; **En'âm:** 151; **İsrâ:** 33; **Furkan:** 68.

Âdem Aleyhisselâm: Bakara: 31, 33, 34, 35, 37; **Âl-i İmrân:** 33, 59; **Mâide:** 27; **A'raf:** 11, 19, 26, 27, 31, 35, 172; **İsrâ:** 61, 70; **Kehf:** 50; **Meryem:** 58; **Tâ-Hâ:** 115, 116,, 117, 120, 121; **Yâsîn:** 60.

Âdem ile Havvâ'nın yaratılması: Bakara: 30, 31, 33, 37; **Âl-i İmrân:** 33, 59; **Nisâ:** 1, 118, 120; **En'âm:** 2; **A'raf:** 12, 23, 189; **Hicr:** 26, 28, 43; **İsrâ:** 61, 64; **Kehf:** 50; **Tâ-Hâ:** 115, 123; **Mü'minûn:** 12; **Rûm:** 21; **Secde:** 7; **Sâ'd:** 71, 85; **Zümer:** 7; **Rahmân:** 3, 4, 14; **İnsan:** 1.

Âdemoğulları muhteremdir: İsrâ: 70.

Âdet (Ahlâk, tabiat): **Âl-i İmrân:** 11, 137; **Nisâ:** 26; **Enfâl:** 33. 52, 54; **Hicr:** 13; **İsrâ:** 77; **Kehf:** 55; **Ahzâb:** 38, 62; **Fâtır:** 43; **Mü'min:** 31, 85; **Feth:** 23.

Âdet görmek (Aybaşı hâli): **Bakara:** 222.

Adım: Bakara: 168, 208; **En'âm:** 142, **Nûr:** 21.

Adn Cennetleri: Tevbe: 72; **Ra'd:** 23; **Nahl:** 31; **Kehf:** 31; **Meryem:** 61; **Tâ-Hâ:** 76; **Fâtır:** 33; **Sâd:** 50; **Mü'min:** 8; **Saff:** 12; **Beyyine:** 8..

Ad takmak: Hucurât: 11.

Âfât-ı semâviyye: Bakara: 59; **A'raf:** 162; **Ankebût:** 34.

Âfiyet: Âl-i İmrân: 49; **Mâide:** 110; **Tevbe:** 14; **Yûnus:** 57; **Nahl:** 69; **İsrâ:** 82; **Şûrâ:** 80; **Fussılet:** 44.

Afvetmek: Bakara: 52, 109, 173, 178, 182, 185, 187, 219, 237; **Âl-i İmrân:** 28, 134, 152, 155, 159; **Nisâ:** 16, 22, 43, 95, 99, 101, 149, 153; **Mâide:** 3, 13, 15, 89, 93; **En'âm:** 54, 55, 119, 145; **A'raf:** 95, 199; **Tevbe:** 43, 66; **Nahl:** 119; **Hacc:** 60; **Nûr:** 4, 22, 33; **Şuarâ:** 25, 30, 34, 40; **Mücâdile:** 2; **Teğâbün:** 14; **Müzzemmil:** 20.

Ağaç: Bakara: 35; **A'raf:** 19, 20, 22; **Ra'd:** 4; **İbrâhîm:** 24, 26; **İsrâ:** 60; **Meryem:** 19; **Tâ-Hâ:** 11, 120; **Hacc:** 18; **Mü'minûn:** 20; **Nûr:** 35; **Neml:**

60; Kasas: 30; Lokman: 27; Yâsîn: 80; Sâffât: 62, 64, 146; Duhan: 43; Feth: 18; Rahmân: 6; Vâkıa: 52, 72.
Ağaç kurdu: Sebe': 14.
Ağaç kütüğü: Kamer: 20; Hâkka: 7.
Ağır basmak: A'râf: 8, 57, 187; Tevbe: 41; Ra'd: 12; Mü'minûn: 102; Fâtır: 18; Tûr: 40; Rahmân: 31; Kalem: 46; Müzzemmil: 5; İnsan: 27; Kâria: 6.
Ağır başlılık: Furkan: 63; Ahzâb: 33; Nûh: 13.
Ağır davranmak: Nisâ: 72; Tevbe: 88.
Ağır yük: Bakara: 225, 286; Âl-i İmrân: 81; En'âm: 31; A'raf: 157; Nahl: 25; Tâ-Hâ: 87, 100; Muhammed (S.A.V.) 4; İnşirâh: 2, 3.
Ağız: Âl-i İmrân: 118, 167; Mâide: 41; Tevbe: 8, 30, 32; Ra'd: 14; İbrâhîm: 9; Kehf: 5; Nûr: 15; Ahzâb: 4; Yâsîn: 65; Saff: 8.
Ağlamak: Tevbe: 82; Yûsuf: 16; İsrâ: 109; Meryem: 58; Duhan: 29; Necm: 43, 60.
Ahde vefâ: (Sözünde durma): Bakara: 27, 40, 63, 80, 83, 84, 93, 100, 124, 125, 127, 177; Âl-i İmrân: 76, 77, 81, 183, 187; Nisâ: 21, 90; 154, 155; Mâide; 7, 12, 13, 14, 21, 70, 90; En'âm: 152; A'raf: 102, 134, 169; Enfâl: 56, 72, 74, 75; Tevbe: 1, 4, 7, 12, 111; Yûsuf: 66, 80; Ra'd: 20, 25; Nahl: 91, 95; İsrâ: 34; Meryem: 78, 87; Mü'minûn: 8, 9; Lokman: 32; Ahzâb: 7, 15, 23; Yâsîn: 60; Zuhruf: 49; Feth: 10; Hadîd: 8; Meâric: 32.
Âhiret Günü: Fâtiha: 3; Bakara: 2, 4, 8, 46, 48, 62, 85, 86, 94, 102, 114, 123, 126, 130, 177, 200, 201, 217, 220, 228, 232, 264; Âl-i İmrân: 22, 30, 45, 56, 77, 85, 95, 106, 107, 114, 145, 148, 152, 176; Nisâ: 38, 39, 59, 74, 77, 134, 136, 162; Mâide: 5, 33, 41, 69; En'âm: 33, 92, 113, 150, 160; A'raf: 45, 147, 156, 169; Enfâl: 67; Tevbe: 19, 38, 69, 74; Yûnus: 26, 27, 64; Hûd: 16, 19, 22, 103; Yûsuf: 37, 57, 101, 109; Ra'd: 26, 34, 36; İbrâhîm: 3, 27; Nahl: 22, 30, 41, 60, 107, 109, 122; İsrâ: 7, 10, 19, 21, 45, 72, 104; Meryem: 75, 85; Tâ-Hâ: 70, 74, 97, 111, 127; Hacc: 2, 11, 15, 23, 33, 34, 100, 101, 102, 103, 104, 105; Mü'minûn: 33, 74; Nûr: 14, 19, 23; Şuarâ: 87, 89; Neml: 3, 4, 5, 66, 68, 91, 92; Kasas: 70, 83, 84; Ankebût: 20, 27, 64; Rûm: 16; Lokman: 4; Ahzâb: 29, 57; Sebe': 1, 8, 21; Sâffât: 20, 59; Sâd: 7; Zümer: 9, 26, 45, 48, 70, 75; Mü'min: 39, 43; Fussılet: 7, 16, 27, 28, 31; Şûrâ: 20; Zuhruf: 35; Duhan: 16, 40, 75; Câsiye: 9, 10, 28, 35; Kâf: 21, 35, 41, 44; Zâriyât: 6; Necm: 25, 27; Rahmân: 41, 77; Vâkıa: 7, 86, 94; Hadîd: 12, 20, 51; Haşr: 3; Mümtehıne: 13; Teğâbün: 9, 10; Mülk: 6, 12, 27; Kalem: 33, 42, 43; Hâkka: 18, 32; Meâric: 1, 3, 8, 18; Müddessir: 38, 53, 56; Kıyâmet: 21; İnsan: 7, 22; Mürselât: 7, 15, 29, 45; Nâziât: 25, 33, 39; Abese: 32, 41; Tekvîr: 8, 14; İnfitâr: 5, 9, 13, 19; Mutaffîfîn: 15, 36; İnşikâk: 7, 8, 9, 10, 33; A'lâ: 17; Gâşiye: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16; Fecr: 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29; Beled: 17, 18, 19, 20; Leyl: 13, 14, 15, 16, 17; Duhâ: 4; Tîn: 7; Alak: 15, 16, 17, 18; Beyyine: 7, 8, 9; Zilzâl: 6, 7, 8, 9; Mâûn: 1.
Ahlâk: Bakara: 129, 151, 172, 232; Âl-i İmrân: 77, 164; Nisâ: 49; Enfâl: 53; Tevbe: 103; Ra'd: 11; İsrâ: 84; Kehf: 19, 74; Meryem: 19; Tâ-Hâ: 76; Nûr: 21, 28, 30; Şuarâ: 137; Fâtır: 18; Cum'a: 2; Kalem: 4; Nâziât: 12; Abese: 3, 7; A'lâ: 14; Şems: 9; Leyl: 18; Alak: 6, 7.
Ahmed (Muhammed S.A.V.): Saff: 6.
Âile: Bakara: 215; Âl-i İmrân: 121; Nisâ: 25, 35, 36, 92; Mâide: 86; En'âm: 151; A'raf: 83; Enfâl: 41, 72, 75; Hûd: 11, 40, 45, 46, 62, 65, 81, 88; Ra'd: 38; Hicr: 65; Nahl: 90; İsrâ: 23, 24, 26; Kehf: 77; Mer-

yem: 16, 55; Tâ-Hâ: 10, 29, 132; Enbiyâ: 76, 84; Mü'minûn: 27; Nûr: 27; Furkan: 54; Şuarâ: 169, 170; Neml: 7, 49, 57; Kasas: 12, 29; Ankebût: 8, 32, 33; Lokman: 14; Ahzâb: 4, 6, 33; Fâtır: 43; Yâsîn: 50; Sâffât: 79, 134; Sâd: 43; Zümer: 15; Mü'min: 8; Şûrâ: 23, 45; Ahkâf: 15, 16, 17, 18; Feth: 11, 12; Zâriyât: 26; Tûr: 21, 26; Hadîd: 2; Teğâbün: 14, 15; Tahrîm: 6; Kıyâmet: 33; Mutaffifîn: 9, 13, 31; İnşikâk: 9, 13.

Âile reisi erkekdir: Nisâ: 34.

Âişe Radiyallâhu anhâ hakkında: Nûr: 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, Tahrîm: 4.

Akabe: Beled: 11, 12.

Akıl: Bakara: 44, 73, 75, 76, 164, 170, 171, 179, 197, 242, 269; Âl-i İmrân: 65, 100, 118; Mâide: 58, 103; En'âm: 32, 151; A'raf: 169; Enfâl: 22; Yûnus: 16, 42, 100; Hûd: 51; Yûsuf: 109, 111; Ra'd: 4, 19; İbrâhîm: 52; Nahl: 12, 67; Tâ-Hâ: 53, 128; Enbiyâ: 10, 67; Hacc: 46; Mü'minûn: 80; Nûr: 58, 59, 61; Furkan: 44; Şuarâ: 28; Kasas: 60; Ankebût: 35, 43, 63; Rûm: 24, 28; Yâsîn: 62, 68; Sâffât: 138; Sâd: 29, 43; Zümer: 9, 18, 43; Mü'min: 54, 67; Zuhruf: 3; Tûr: 32; Necm: 6; Hadîd: 17; Talâk: 10; Mülk: 10; Fecr: 5.

Âkıl bâliğ olmak: Nûr: 58, 59.

Akrabâ: Bakara: 27, 83, 177, 180, 215; Nisâ: 7, 8, 11, 33, 36, 135; Mâide: 106; En'âm: 152; Enfâl: 41; Tevbe: 113; Ra'd: 25; Nahl: 90; İsrâ: 26; Nûr: 22; Şuarâ: 214; Rûm: 38; Fâtır: 18; Şûrâ: 23, 214; Muhammed (S.A.V.): 22; Haşr: 7; Mümtehıne: 3; Hâkka: 35; Beled: 15.

Akşam: Âl-i İmrân: 41; En'âm: 52; A'raf: 205; Yûsuf: 16; Ra'd: 15; Nahl: 6; Kehf: 28; Meryem: 11, 62; Nûr: 36, 58; Furkan: 5; Rûm: 17; Ahzâb: 42; Sebe': 12; Sâd: 18, 31; Mü'min: 46, 55; Feth: 9; İnsan: 25; Nâziât: 46.

Alâmet: Nahl: 16; Muhammed (S.A.V.): 18.

Alayetmek: Bakara: 14, 15, 212; Nisâ': 140; En'âm: 5, 10; Tevbe: 64, 65, 79; Hûd: 8, 38; Ra'd: 32; Hicr: 11, 95; Nahl: 34; Enbiyâ: 41; Mü'minûn: 110; Şuarâ: 6, 128; Rûm: 10; Yâsîn: 30; Sâffât: 12, 14; Sâd: 63; Zümer: 48, 56; Zuhruf: 7, 32; Câsiye: 33; Ahkâf: 26; Hucurât: 11; Mutaffifîn: 30, 31; Hümeze: 1.

Aldanmak, aldatmak: Bakara: 9; Âl-i İmrân: 24, 185, 196; Nisâ: 120, 142; En'âm: 70, 112, 130; A'râf: 22, 51; Enfâl: 49, 62; İsrâ: 64; Lokman: 33; Ahzâb: 12; Fâtır: 5, 40; Mü'min: 4; Câsiye: 35; Hadîd: 14, 20; Teğâbün: 9; Mülk: 20; İnfitâr: 6.

Alım - Satım: Bakara: 16, 41, 79, 86, 90, 102, 175, 198, 207, 254, 275, 282; Âl-i İmrân: 77, 177, 178, 187, 199; Nisâ: 29, 44, 74; Mâide: 44, 106; Enfâl: 9, 24, 111; Hûd: 3; Yûsuf: 20, 21; İbrâhîm: 31; Nahl: 80; İsrâ: 12; Nûr: 37; Rûm: 23; Lokman: 6; Fâtır: 12, 29; Câsiye: 12, 49; Saff: 10; Cum'a: 9, 10, 11; Mülk: 15; Müzzemmil: 20; Mutaffifîn: 1, 2, 3.

Alın: Tevbe: 35; Hûd: 56; Sâffât: 103; Rahman: 41; Alak: 15, 16.

Ali (Radiyallâhu anh): Tevbe: 2.

Âlim: Bakara: 140; Âl-i İmrân: 36, 167; Nisâ: 25, 45; Mâide: 61, 109, 119; En'âm: 53, 58, 73, 117, 119, 124; Tevbe: 78, 94, 105; Yûnus: 40; Hûd: 31; Yûsuf: 40, 44, 55, 76, 77; Ra'd: 9; Hicr: 53; Nahl: 101, 125; İsrâ: 25, 47, 54, 55, 86; Kehf: 19, 21, 22, 26; Meryem: 7; Tâ-Hâ: 104; Enbiyâ: 51, 81; Hacc: 68; Mü'minûn: 92, 96; Şuarâ: 34, 37, 188, 198; Kasas: 37, 57, 85; Ankebût: 10, 32, 43; Rûm: 22; Secde: 6; Sebe': 3, 48; Fâtır: 28, 38; Zümer: 46, 70; Ahkâf: 8; Kâf: 45; Necm:

30, 32; Haşr: 22; Mümtehıne: 1, 10; Cum'a: 8; Teğâbün: 12; Kalem: 7; Cin: 21; İnşikâk: 23.

Allah (C.C.) Bir'dir: Fâtiha: 4; Bakara: 22, 116, 117, 163, 165, 255; Âl-i İmrân: 2, 5, 6, 18, 62; Nisâ: 48, 49, 87, 116, 171; Mâide: 17, 72, 73, 74, 75, 76, 77; En'âm: 19, 21, 22, 23, 24, 56, 80, 81, 94, 100, 101, 103, 106, 148; A'raf: 158; Tevbe: 28, 31; Yûnus: 18, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 66, 68, 69, 70; Hûd: 2; Yûsuf: 38, 39; Ra'd: 30, 33, 34; Nahl: 22, 35, 36, 51, 57, 62, 72, 73; İsrâ: 22, 23, 39, 40, 42, 43, 44, 111; Kehf: 110; Meryem: 35, 88, 89, 90, 91; Tâ-Hâ: 8, 14, 98; Enbiyâ: 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 108; Hacc: 31, 34, 71; Mü'minûn: 32, 91, 92, 116, 117; Furkan: 1, 2; Neml: 9, 26, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 65; Kasas: 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 88; Ankebût: 56; Rûm: 40; Sebe': 27; Fâtır: 3; Sâffât: 4, 5, 35, 149, 150, 152, 155, 158, 160, 162, 163; Sâd: 65; Zümer: 4, 14, 15, 27, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 43, 44, 45, 64, 65, 66, 67; Mü'min: 3, 12, 13, 14, 15, 20, 65, 66; Fussılet: 6, 7, 9, 37, 38, 43, 81, 82, 83, 87; Şûrâ: 213; Duhan: 8; Muhammed (S.A.V.): 19; Zâriyât: 51, 56; Haşr: 1, 22, 23, 24; Teğâbün: 13; Cin: 18, 20; Müzzemmil: 9; İhlâs: 1.

Allah (C.C.)'dan ancak âlimler korkar: Sebe': 28.

Allah (C.C.)'ın bize yakınlığı: Vâkıa: 85.

Allah (C.C.)'ın cemâlini görmek: En'âm: 103; Kıyâmet: 23; Mutaffifîn: 15.

Allah (C.C.) doğmadı, doğurmadı: İhlâs: 3.

Allah (C.C.) her yerde hâzırdır: Hadîd: 4.

Allah (C.C.)'ın emirleri: Bakara: 83; En'âm: 151, 152, 153; A'raf: 33; Hacc: 30; Mü'minûn: 86; Lokman: 14; Fussılet: 34; Şûrâ: 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43; Hucurât: 9, 10, 11, 12; Mücâdile: 9; Müddessir: 3, 4, 5, 6, 7.

Allah (C.C.)'ın fazlı: Bakara: 5, 105, 213, 245, 253, 255, 269, 272; Âl-i İmrân: 73, 74, 129; Nisâ: 83, 175; En'âm: 25, 83, 88, 111, 112, 125, 149; A'raf: 30, 178, 186; Tevbe: 28; Yûnus: 25, 49, 97, 100, 101, 107; Hûd: 9, 118, 119; Yûsuf: 110; Ra'd: 26, 31, 33; İbrâhîm: 4; Nahl: 9, 108, 109; İsrâ: 18, 19, 20, 30, 43, 46, 86, 87; Kehf: 57; Meryem: 76; Enbiyâ: 9; Hacc: 16, 17; Nûr: 21, 38, 46; Kasas: 56; Ankebût: 62; Rûm: 36, 37; Sebe': 39; Fâtır: 8; Yâsîn: 43, 44; Zümer: 23; Şûrâ: 13, 27; Câsiye: 23; Hucurât: 7, 8; Mücâdile: 21, 28, 29; Haşr: 19, 20; Cum'a: 4; Teğâbün: 11; İnsan: 27, 28, 29, 30, 31.

Allah (C.C.)'ın fıtratı: Rûm: 30.

Allah (C.C.)'ın güzel adları: A'raf: 180; İsrâ: 110; Tâ-Hâ: 8; Haşr: 22; A'lâ: 2.

Allah (C.C.)'ın hidâyeti: Haşr: 20; Mülk: 22; Kalem: 6, 7, 35, 36; Müddessir: 31; İnsan: 31; Abese: 2, 4; A'lâ: 3; Leyl: 12, 15, 16.

Allah (C.C.)'ın kelâmı: Bakara: 37, 124; Âl-i İmrân: 39, 45; Nisâ: 171; En'âm: 34, 115; A'raf: 137, 158; Enfâl: 7; Tevbe: 40; Yûnus: 19, 33, 64, 82, 96; Hûd: 110, 119; Kehf: 27, 109; Tâ-Hâ: 129; Lokman: 27; Sâffât: 171; Mü'min: 6; Fussılet: 45; Şûrâ: 14, 24; Tahrîm: 12.

Allah (C.C.) korkusu: Bakara: 74, 150, 194, 212; Âl-i İmrân: 102, 200; Mâide: 93; En'âm: 72; A'raf: 35; Enfâl: 2, 29; Yûnus: 31; Hicr: 45; Nahl: 51, 30, 52; Hacc: 34; Mü'minûn: 1, 2, 70; Zümer: 61; Haşr: 56; Teğâbün: 16; Talâk: 5; Mülk: 12; Müddessir: 56.

Allah (C.C.)'ın kudreti: Fâtiha: 1; Bakara: 22, 74, 115, 117, 164, 255, 259, 260, 284; Âl-i İmrân: 5, 6, 83,

97, 189; Mâide: 48; En'âm: 1, 3, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 95, 96, 97, 98, 99, 103; Tevbe: 116; Yûnus: 4, 5, 6, 18, 61; Hûd: 6, 56; Ra'd: 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 32, 33, 34; İbrâhîm: 19, 20, 32, 33, 34; Nahl: 1, 5, 7, 9, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 40, 48, 49, 50, 51, 52, 60, 61, 74, 77, 79, 80, 81; Hicr: 16, 17, 25, 27, 29, 30, 34; Sebe': 24; Fâtır: 3, 14, 15; Yâsîn: 12, 36, 41, 42; Zümer: 5, 6, 21, 62, 63; Mü'min: 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69; Fussılet: 39, 47, 48; Şûrâ: 4, 5, 9, 11, 12, 19, 29; Zuhruf: 9, 10, 11, 12, 13, 85; Ahkâf: 33; Feth: 14; Kâf: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 16; Zâriyât: 20, 21, 22, 23, 47, 48, 49, 50, 56, 57, 58, 59, 60; Necm: 42, 44, 48; 49, 50, 51, 52, 54, 55; Rahmân: 1, 5, 7, 9, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 24, 29, 30; Hadîd: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 17; Mülk: 1, 3, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 17; Abese: 13, 14, 15, 16; Fîl: 1, 2, 3, 4, 5.

Allah (C.C.)'ın nûru: Nûr: 35, 36; Saff: 8.

Allah (C.C.)'ın «OL!» emri: En'âm: 73; Nahl: 40; Meryem: 35; Yâsîn: 82; Mü'min: 68.

Allah (C.C.) Sevgisi: Bakara: 165, 177, 186; Âl-i İmrân: 31, 32, 81; Enbiyâ: 90; Nûr: 31; Mücâdile: 7.

Allah (C.C.)'ın sıfatları: Fâtiha: 1, 2, 3; Bakara: 77, 107, 143, 160, 163, 182, 199, 218, 226, 235, 251, 255; Âl-i İmrân: 4, 8, 31, 89, 129, 146, 155, 173, 174; Nisâ: 22, 23, 25, 34, 43, 64, 70, 95, 96, 99, 100, 106, 110, 129, 149; En'âm: 45, 147, 151; A'râf: 54, 99, 180, 181, 183; Enfâl: 30; Tevbe: 115, 117, 118; Yûnus: 6, 21; Hûd: 6, 102, 121, 122; Ra'd: 6, 31, 33, 41; İbrâhîm: 7, 27, 47, 51; Nahl: 37, 47, 81; İsrâ: 25; Enbiyâ: 110; Hacc: 60, 65, 70; Furkan: 58, 60, 61, 62, 63; Neml: 57, 73; Ankebût: 60; Secde: 6; Ahzâb: 24, 43, 54; Sebe': 1, 2, 26; Fâtır: 2, 15, 34; 38; Sâffât: 171, 180, 182; Zümer: 37, 53; Mü'min: 3, 10; Fussılet: 46; Şûrâ: 23, 26, 44, 51; Zuhruf: 41, 42, 79; Duhan: 16; Tûr: 28; Necm: 32; Hadîd: 11; Mücâdile: 2; Mülk: 3, 10, 20, 23, 26, 28, 29; Bürûc: 12, 14; Alak: 4.

Allah (C.C.)'a teslîmiyyet: Bakara: 155, 156; Âl-i İmrân: 26; En'âm: 162, 163; Ra'd: 22; Kehf: 23, 24.

Allah (C.C.)'a tevekkül: Şuarâ: 217, 218, 219, 220; Ahzâb: 3; Teğâbün: 13; Talâk: 3.

Allah (C.C.)'ın varlığı: En'âm: 73, 74, 75, 76, 77, 78; Ra'd: 2, 3, 4; Hacc: 18; Ankebût: 61, 63; Teğâbün: 1, 2, 3, 4; Mülk: 19, 30; A'lâ: 1, 2, 3, 4, 5.

Allah (C.C.)'ın velî kulları: Nisâ: 146; Yûnus: 62, 63, 64; Çin: 26, 27.

Allâm'ül-guyûb: Mâide: 109, 116; Tevbe: 78; Sebe': 48.

Altın: Âl-i İmrân: 91; Kehf: 31; Hacc: 23; Fâtır: 33; Zuhruf: 53, 71.

A'mâ: Bakara: 18, 171; Mâide: 71; En'âm: 50, 104; A'râf: 64; Yûnus: 43; Hûd: 24, 28; Ra'd: 16, 19; İsrâ: 72, 97; Tâ-Hâ: 124, 125; Hacc: 46; Nûr: 61; Furkan: 73; Neml: 66, 81; Kasas: 66; Rûm: 53; Fâtır: 19; Mü'min: 58; Fussılet: 17, 44; Zuhruf: 40; Muhammed (S.A.V.): 23; Feth: 17; Abese: 2.

Amca: Bakara: 133; Nûr: 61; Ahzâb: 50.

Amel defteri: Nisâ: 13, 14; İsrâ: 13; Enbiyâ: 47; Sa'd: 16; Zümer: 69; Câsiye: 28; Vâkıa: 8; Müddessir: 52; Nebe': 29, 40; Tekvîr: 10; Mutaffîfîn: 7, 8, 9, 18, 19, 20; İnşikâk: 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15.

Amel terâzîsi: A'raf: 8, 9; Enbiyâ: 47; Hacc: 102, 103; Kâria: 6, 7, 8, 9.

Amelsiz ilim: Cum'a: 5.

Amelsiz îmân: En'âm: 158.

Ana: Bakara: 233; Âl-i İmrân: 7; Nisâ: 11, 23; Mâide: 15, 75, 110, 116; En'âm: 92; A'raf: 150; Ra'd: 39;

Nahl: 78; Meryem: 28, 32; Tâ-Hâ: 38, 40, 94; Mü'minûn: 50; Nûr: 61; Kasas: 7, 10, 13 59; Lokman: 14; Ahzâb: 4, 6; Zümer: 6; Şûrâ: 7; Zuhruf: 4; Ahkâf: 15; Necm: 32; Mücâdile: 2; Abese: 35; Karia: 9.

Ana-baba (Ebeveyn) Bakara: 83, 180, 215; Nisâ: 7, 11, 33, 36, 135; En'âm: 151; A'raf: 27; Yûsuf: 6, 99, 100; İbrâhîm: 41; İsrâ: 23; Kehf: 80; Meryem: 14; Neml: 19; Ankebût: 8; Lokman: 4; Ahkâf: 15, 17.

And (Yemîn): Bakara: 224, 225; Âl-i İmrân: 77; Nisâ: 3, 24, 25, 33, 36; Mâide: 53, 62, 89, 106, 107, 108; En'âm: 109; A'raf: 21, 49; Tevbe: 3, 10, 12, 13, 42, 56, 62, 74, 95, 96, 107; İbrâhîm: 44; Nahl: 38, 91, 92, 94; Nûr: 53; Neml: 49; Rûm: 55; Fâtır: 42; Sa'd: 44; Vâkıa: 75, 76; Mücâdile: 14, 16, 18; Münâfikûn: 2; Tahrîm: 2; Kalem: 10, 17, 39; Hâkka: 38; Meâric: 40; Kıyâmet: 1, 2; Tekvîr: 15; İnşikâk: 16; Fecr: 5; Beled: 1.

Antakya'ya gelenler: Yâsîn: 13.

Arablar: Bakara: 143; Âl-i İmrân: 103, 104, 110; Tevbe: 90, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 120; Ra'd: 36; Nahl: 82, 83; Meryem: 97, 98; Hacc: 78; Sebe': 15, 16, 17, 18, 19; Zuhruf: 5, 29, 30, 31, 32; Feth: 11, 12, 15, 16; Hucurât: 14, 17.

A'raf: A'raf: 46, 48, 49.

Arafât: Bakara: 198, 199; A'râf: 46, 48, 49.

Araştırma ve tetkîk etme: Bakara: 259; Âl-i İmrân: 46, 65, 99, 137; En'âm: 11; A'raf: 84, 86; Yûnus: 39, 73; Ra'd: 41; Nahl: 48; İsrâ: 21; Tâ-Hâ: 30, 97; Enbiyâ: 37, 44; Furkan: 46; Şuarâ: 7; Neml: 14, 28; Ankebût: 19; Rûm: 50; Secde: 27; Sebe': 9; Sâffât: 73; Fussılet: 15; Zuhruf: 25; Kâf: 6; Câşiye: 18, 19, 20.

Arefe: Hacc: 28.

Arı: Nahl: 68.

Arkadaş: Nisâ: 38, 69; Sâffât: 51; Fussılet: 25; Zuhruf: 36, 38; Kâf: 23, 27.

Arslan: Müddessir: 51.

Arş: Âl-i İmrân: 7; A'raf: 54, 137; Tevbe: 129; Yûnus: 3; Hûd: 7; Yûsuf: 100; Ra'd: 2; Nahl: 68; İsrâ: 42; Tâ-Hâ: 5; Enbiyâ: 22; Mü'minûn: 86, 116; Furkan: 59; Neml: 23, 26; Secde: 4; Zümer: 75; Mü'min: 7, 15; Zuhruf: 82; Hadîd: 4; Hâkka: 17; Tekvîr: 20; Bürûc: 15.

Asâ: Bakara: 60; A'raf: 107, 117, 160; Şuarâ: 32, 44, 45, 63; Neml: 10; Kasas: 31; Tâ-Hâ: 18, 66..

Ashâb-ı Kehf: Kehf: 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29.

Ashâb-ı kirâm: Zuhruf: 13, 14; Feth: 29; Haşr: 9, 10.

Ashâb-ı A'raf: A'raf: 48.

Ashâb-ı Eyke: Şuarâ: 176; Sa'd: 13; Kâf: 14.

Ashâb-ı Fîl: Fîl: 1.

Ashâb-ı Hicr: Hicr: 80, 81.

Ashâb-ı Karye: Yâsîn: 13.

Ashâb-ı Medyen: A'râf: 85; Tevbe: 70; Hûd: 84, 95; Tâ-Hâ: 40; Hacc: 44; Kasas: 22, 23, 45; Ankebût: 36.

Ashâb-ı Ress: Furkan: 38; Kâf: 12.

Ashâb-ı Sebt: Nisâ: 47.

Ashâb-ı Sefîne: Bakara: 121; Ankebût: 15.

Ashâb-ı Şimâl: Vâkıa: 9, 41; Beled: 19.

Ashâb-ı Uhdûd: Bürûc: 4, 8.

Ashâb-ı Yemîn: Vâkıa: 8, 27, 38; Müddessir: 39; Beled: 19.

Asker: Bakara: 249, 250; Tevbe: 26, 40; Yûnus: 90; Meryem: 75; Tâ-Hâ: 78; Şuarâ: 95; Neml: 17, 18, 37; Kasas: 6, 8, 39, 40; Ahzâb: 9; Yâsîn: 28, 75; Sâffât: 173; Sâd: 11; Duhan: 24; Feth: 4, 7; Zâriyât: 40; Mülk: 20; Müddessir: 31; Bürûc: 17.

Astronomi (Gök bilimi): Bakara: 29, 189; A'raf: 54; Yûnus: 3, 5, 6; İs-

râ: 12; Enbiyâ: 33; Hicr: 16; Mü'minûn: 17; Yâsîn: 37, 38, 39, 40; Sâffât: 6; Mülk: 5; Nâziât: 27, 28, 29, 30, 31, 32; Târık: 1, 2, 3, 11, 12, 13.

Aşırı hareket: Kehf: 14, 28; Tâ-Hâ: 45; Sâd: 22; Cin: 4.

Aşîret: Tevbe: 24; Hacc: 13; Şuarâ: 214; Mücâdile: 22.

At: Âl-i İmrân: 14; Enfâl: 60; Nahl: 8; İsrâ: 64; Haşr: 6; Sâd: 31, 32, 33; Âdiyât: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

At beslemek: Enfâl: 60.

Ateş: Bakara: 17, 266; Âl-i İmrân: 183; Nisâ: 10; Mâide: 64; A'raf: 12; Tevbe: 81, 109; Hûd: 113; Ra'd: 17; Hicr: 27; Tâ-Hâ: 10; Enbiyâ: 69; Nûr: 35; Neml: 7; Kasas: 29; Yâsîn: 8; Sâd: 76; Mü'min: 41; Rahmân: 15; Vâkıa: 71; Hadîd: 13; Bürûc: 5; Kâria: 9.

Atmosfer: En'âm: 125.

Atom (Zerre): Yûnus: 61.

Av: Mâide: 1, 2, 94, 95, 96; Nahl: 14; Fâtır: 12.

Avret yeri: Mâide: 31; A'raf: 22, 26, 27; Enbiyâ: 91; Mü'minûn: 5; Nûr: 30, 31; Ahzâb: 13, 35; Tahrîm: 12; Meâric: 29.

Avuç: Bakara: 249; Ra'd: 14; Kehf: 42.

Avukat: Kalem: 40.

Ay (Kamer): En'âm: 77, 96; A'raf: 54; Yûnus: 5; Yûsuf: 4; Ra'd: 2; İbrâhîm: 33; Nahl: 12; Enbiyâ: 33; Hacc: 18; Furkan: 61; Ankebût: 61; Lokman: 29; Fâtır: 13; Yâsîn: 39, 40; Zümer: 5; Fussılet: 37; Kamer: 1; Rahmân: 5; Nûh: 16; Müddessir: 32; Kıyâmet: 8, 9; İnşikâk: 18; Şems: 2; Felak: 3.

Ayak: Bakara: 25, 239; Âl-i İmrân: 147; Mâide: 6, 33, 66; A'raf: 195; Enfâl: 11; Yûnus: 2; Nahl: 94; İsrâ: 64; Tâ-Hâ: 71; Hacc: 27; Nûr: 24, 31, 45; Şuarâ: 49; Ankebût: 55; Yâsîn: 65; Sâd: 42; Fussılet: 29; Muhammed (S.A.V.): 7; Rahmân: 41; Mümtehıne: 12.

Ayakkabı: Tâ-Hâ: 12.

Ayakyolu (Tuvalet): Nisâ: 43.

Âyet: Bakara: 39, 41, 73, 99, 118, 151, 221, 242, 248, 252, 266; Âl-i İmrân: 4, 7, 11, 19, 21, 58, 70, 97, 98, 101, 103, 108, 112, 113, 118, 164, 190, 199; Nisâ: 56, 140, 155; Mâide: 70, 75, 86, En'âm: 4, 25, 27, 33, 37, 46, 55, 65, 97, 98, 99, 105, 109, 126, 150, 157, 158; A'râf: 9, 26, 32, 36, 40, 51, 58, 72, 126, 133, 136, 146, 147, 156, 174, 175, 176, 177, 182; Enfâl: 31, 52, 54; Tevbe: 9, 11; Yûnus: 1, 5, 6, 7, 15, 21, 24, 35, 73, 75, 92; Hûd: 59, 96; Yûsuf: 1, 7, 35; Ra'd: 1, 2, 3, 4; İbrâhîm: 5; Hicr: 1, 75, 81; Nahl: 12, 79, 104, 105; İsrâ: 1, 59, 98, 101; Kehf: 9, 17, 57, 105; Meryem: 58, 73, 77; Tâ-Hâ: 54, 127, 128; Hacc: 16, 51, 57, 72; Mü'minûn: 30, 45, 58; Nûr: 1, 18, 34, 46, 58, 61; Furkan: 36, 73; Şuarâ: 2, 15; Neml: 1, 12, 13, 81, 82, 83, 86; Kasas: 2, 35, 36, 45, 59, 87; Ankebût: 23, 24, 47, 49, 50; Rûm: 10, 16, 21, 22, 23, 28, 37, 53; Lokman: 2, 7, 31, 32; Secde: 15, 22, 24, 26; Ahzâb: 34; Sebe': 5, 19, 38, 43; Yâsîn: 46; Zümer: 42, 52, 63, 71; Mü'min: 4, 23, 35, 56, 63, 69, 81; Fussılet: 15, 28, 40, 53; Şûrâ: 33, 35; Zuhruf: 46, 47, 69; Duhan: 33; Câsiye: 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 13, 25, 35; Ahkâf: 7, 26, 27; Zâriyât: 20; Kamer: 42; Necm: 18; Hadîd: 9, 17, 19; Mücâdile: 5; Cum'a: 5; Teğâbün: 10; Talâk: 11; Kalem: 15; Müddessir: 16; Nebe': 28; Mutaffifîn: 13; Beled: 19.

Âyet'ül-Kürsî: Bakara: 225.

Aylar: Bakara: 185, 194, 197, 217, 226, 234; Nisâ: 92; Mâide: 2, 97; Tevbe: 2, 5, 36; Sebe': 12; Ahkâf: 15; Mücâdile: 4; Talâk: 4; Kadr: 3.

Âzer: En'âm: 74.

Azgınlık: Bakara: 15, 60, 90, 173, 213, 256; Âl-i İmrân: 19, 83, 99; Nisâ: 34, 117; Mâide: 50, 64, 68; En'âm: 110, 145, 146, 164; A'raf: 16, 33, 45, 74, 77, 86, 140, 146, 166, 175,

186, 202; Tevbe: 47; Yûnus: 11, 23, 90; Hûd: 19, 34, 85, 112; Yûsuf: 65; İbrâhîm: 3; Hicr: 39, 42; Nahl: 90, 115; İsrâ: 60; Kehf: 64, 80, 108; Meryem: 8, 59, 69; Tâ-Hâ: 24, 43, 45, 81, 121; Hacc: 3, 60; Mü'minûn: 75; Nûr: 33; Furkan: 21; Şuarâ: 91, 94, 183, 224; Kasas: 18, 63, 76, 77; Ankebût: 36; Sâffât: 7, 30, 32; Sâd: 22, 24, 55, 82; Şûrâ: 14, 27, 39; Câsiye: 17, Hucurât: 9; Kâf: 27; Zâriyât: 44, 53; Tûr: 32; Necm: 2, 52; Rahmân: 8, 20; Talâk: 8; Mülk: 21; Kalem: 31; Hâkka: 5, 6; Nebe': 22; Nâziât: 17, 37; Fecr: 11; Şems: 11; Alak: 6.

Azık: Bakara: 197; Nisâ: 85; Fussılet: 10.

Azm: Bakara: 227, 235; Âl-i İmrân: 159, 186; Tâ-Hâ: 115; Lokman: 17; Şûrâ: 43; Ahkâf: 35; Muhammed (S.A.V.): 21.

— B —

Baba: Bakara: 133, 170, 200; Nisâ: 11, 22; Mâide: 104; En'âm: 74, 87, 91, 148; A'raf: 28, 70, 71, 95, 173; Tevbe: 23, 24, 114; Yûnus: 78; Hûd: 62, 87, 109; Yûsuf: 4, 8, 9, 11, 16, 17, 38, 40, 59, 61, 63, 65, 68, 78, 80, 81, 93, 94, 97, 100; Ra'd: 23; İbrâhîm: 10; Nahl: 35; Kehf: 5, 82; Meryem: 28, 42, 43, 44, 45; Enbiyâ: 44, 52, 53, 54; Hacc: 78; Mü'minûn: 36, 68, 83; Nûr: 31, 61; Furkan: 18; Şuarâ: 26, 70, 74, 76, 86; Neml: 67, 68; Kasas: 23, 25, 26; Lokman: 21, 33; Ahzâb: 5, 40, 55; Yâsîn: 6; Sâffât: 17, 69, 85, 102, 126; Mü'min: 8; Zuhruf: 22, 23, 24, 26, 29; Duhan: 8, 36; Câsiye: 25; Necm: 23; Vâkıa: 48; Mücâdile: 22; Mümtehıne: 4; Abese: 35; Beled: 3; Tebbet: 1.

Bâbil: Bakara: 102.

Bağ-bahçe: Bakara: 265, 266; En'âm: 99, 141; Ra'd: 4; Kehf: 32, 35, 39, 40; Mü'minûn: 19; Furkan: 8; Şuarâ: 57, 134, 147; Neml: 60; Rûm: 15; Sebe': 15, 16; Yâsîn: 34; Zümer: 74; Şûrâ: 22; Tahrîm: 11; Kalem: 17; Nûh: 12; Nebe': 16, 32; Abese: 30.

Bağırsak: En'âm: 146; Muhammed (S.A.V.): 15.

Bağış (Hîbe): Âl-i İmrân: 8, 38; En'âm: 84; İbrâhîm: 39; Meryem: 5, 19, 49, 50, 53; Enbiyâ: 72, 90; Furkan: 74; Şuarâ: 21, 83; Ankebût: 27; Ahzâb: 50; Sâffât: 100; Sâd: 9, 30, 35, 43; Şûrâ: 49.

Bakara (İnek) kıssası: Bakara: 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73.

Bakır: Kehf: 96; Sebe': 12.

Bakla: Bakara: 61.

Bal: Nahl: 68, 69; Muhammed (S.A.V.): 15.

Baldır: Neml: 44; Sâd: 33; Feth: 29; Kalem: 42; Kıyâmet: 29.

Balık: A'raf: 163; Nahl: 14; Kehf: 61, 63; Enbiyâ: 87; Fâtır: 12; Sâffât: 142; Kalem: 48.

Barış: Bakara: 182, 208, 228, 244; Nisâ: 35, 90, 91, 114, 128; Enfâl: 1, 61; Hûd: 88; Nahl: 28, 87; Zümer: 29; Muhammed (S.A.V.): 35; Hucurât: 9, 10.

Ba's (Ölümden sonra dirilmek, diriltmek): Bakara: 56, 129, 213, 246, 247, 259; Âl-i İmrân: 164; Nisâ: 35; Mâide: 12, 31; En'âm: 29, 36, 60, 65; A'raf: 14, 103, 167; Tevbe: 46; Yûnus: 74, 75; Hûd: 7; Hicr: 36; Nahl: 21, 36, 38, 84, 89; İsrâ: 5, 49, 79, 98; Kehf: 12, 19; Meryem: 15, 33; Hacc: 5, 7; Mü'minûn: 16, 37, 82, 100; Furkan: 41, 51; Şûrâ: 36, 87; Neml: 65; Kasas: 59; Rûm: 56; Lokman: 28; Yâsîn: 52; Sâffât: 16, 144; Sâd: 79; Mü'min: 34; Vâkıa: 47; Hadîd: 15; Mücâdile: 6, 18; Cum'a: 2; Teğâbün: 7; Cin: 7; Mutaffifîn: 4; Şems: 12.

Basîret: En'âm: 104; A'raf: 203; Yûnus: 43; Yûsuf: 108; İsrâ: 102; Câsiye: 20; Kâf: 8; Kıyâmet: 14.
Baş: Bakara: 196, 279; Mâide: 6; A'raf: 150; Yûsuf: 36, 41; İbrâhim: 43; İsrâ: 51; Meryem: 4; Tâ-Hâ: 94; Enbiyâ: 65; Hacc: 19; Secde: 12; Sâffât: 64; Duhan: 48; Feth: 27; Münâfikûn: 5.
Başağrısı: Sâffât: 47; Vâkıa: 19.
Başa kakmak: Bakara: 262, 264; Yûsuf: 92; Şuarâ: 22; Fussılet: 8; Hucurât: 17; Kalem: 3; Müddessir: 6; İnşikâk: 25; Tîn: 6.
Başak: Bakara: 261; En'âm: 141; Yûsuf: 43, 46, 47.
Başak rü'yâsının ta'bîri: Yûsuf: 43, 46, 47.
Başörtüsü: Nûr: 31.
Batı: Bakara: 115, 142, 177, 258; En'âm: 76, 77, 78; A'raf: 137; Kehf: 17, 86; Tâ-Hâ: 130; Nûr: 35; Şuarâ: 28; Kasas: 44; Kâf: 39; Rahmân: 17; Meâric: 40; Müzzemmil: 9.
Bâtıl: Bakara: 43, 188, 217, 264; Âl-i İmrân: 22, 71, 191; Nisâ: 29, 161; Mâide: 5, 53; En'âm: 88; A'raf: 118, 139, 147, 173; Enfâl: 8; Tevbe: 17, 34, 69; Yûnus: 81; Hûd: 16; Ra'd: 17; Nahl: 72; İsrâ: 81; Kehf: 56, 105; Enbiyâ: 18; Hacc: 62; Ankebût: 48, 52, 67; Rûm: 58; Sebe': 49; Sâffât: 141; Sâd: 27; Zümer: 65; Mü'min: 5, 78; Fussılet: 42; Şûrâ: 16, 24; Câsiye: 27; Muhammed (S.A.V.): 3, 9, 28, 32, 33; Hucurât: 2.
Baygınlık: Ahzâb: 19; Muhammed (S.A.V.): 20; Kâf: 19.
Bayram: Mâide: 114; Hacc: 28; A'lâ: 14, 15; Kevser: 2.
Bayram Namazı: A'lâ: 14; Kevser. 2.
Bedir Savaşları: Âl-i İmrân: 13, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 173, 174; Enfâl: 7, 8, 9, 10, 11, 12, 19, 42, 43, 44, 47, 67, 68, 69, 70, 71; Sâd: 11.
Bekârlar: Nûr: 32.
Bekçi: Cin: 8.
Belâ: Bakara: 49; Mâide: 52; A'raf: 141, 201; Enfâl: 17; Tevbe: 98; İbrâhîm: 6; Sâffât: 106; Duhan: 33; Feth: 6; Tûr: 30; Kamer: 46; Kalem: 19.
Belâlar duâ ile def' olabilir: Bakara: 251; Yûnus: 11.
Belâgat: Nisâ: 63; En'âm: 112; Rahmân: 1, 2, 3, 4.
Belde: Bakara: 126; Âl-i İmrân: 196; A'raf: 57, 58; İbrâhîm: 35; Nahl: 7; Furkan: 49; Neml: 91; Sebe': 15; Fâtır: 9; Mü'min: 4; Zuhruf: 11; Kâf: 13, 36; A'lâ: 17; Fecr: 8, 11; Beled: 1, 2; Tîn: 3.
Belkemiği: Kıyâmet: 25.
Belkıs: Neml: 23.
Berâet Gecesi: Duhan: 3, 4, 5, 6.
Bereket: Âl-i İmrân: 96; En'âm: 92, 155; A'raf: 54, 96, 137; Hûd: 48, 73; İsrâ: 1; Meryem: 31; Enbiyâ: 50, 71, 81; Mü'minûn: 14, 29; Nûr: 35, 61; Furkan: 1, 10, 61; Neml: 8; Kasas: 30; Sebe': 18; Sâd: 29; Mü'min: 64; Fussılet: 10; Zuhruf: 85; Duhan: 3; Kâf: 9; Rahmân: 78; Mülk: 1.
Berzah: Mü'minûn: 100; Furkan: 53; Zümer: 56; Rahmân: 20.
Besmele: Neml: 30.
Beşer: Âl-i İmrân 47, 79; Mâide: 18; En'âm: 91; Hûd: 27; Yûsuf: 31; İbrâhîm: 10, 11; Hicr: 28, 33; Nahl: 103; İsrâ: 93, 94; Kehf: 110; Meryem: 17, 20, 26; Enbiyâ: 3, 34; Mü'minûn: 24, 33, 34, 47; Furkan: 54; Sâd: 71; Şuarâ: 154, 186; Rûm: 20; Yâsîn: 15; Fussılet: 6; Şûrâ: 51; Kamer: 24; Teğâbün: 6; Müddessir: 25, 29, 31, 36.
Beşik: Bakara: 206; Âl-i İmrân: 12, 46, 197; Mâide: 110; A'raf: 41; Ra'd: 18; Meryem: 29; Tâ-Hâ: 53; Sâd: 56; Zuhruf: 10; Nebe': 56.
Beş vakit Namaz: Bakara: 277; Âl-i İmrân: 39; Nisâ: 43, 77; Rûm: 17, 18.
Beyaz: Bakara: 187; Âl-i İmrân: 106,

107; A'raf: 108; Yûsuf: 84; Tâ-Hâ: 22; Şuarâ: 33; Neml: 12; Kasas: 12; Fâtır: 27; Sâffât: 46.
Beyt-i ma'mûr: Tûr: 4.
Bıçak: Yûsuf: 31.
Bıldırcın: Bakara: 57; A'raf: 160; Tâ-Hâ: 80.
Biçmek: En'âm: 141; Yûnus: 24; Yûsuf: 47; Hûd: 100; Enbiyâ: 15; Kâf: 9.
Bilezik: Kehf: 31; Hacc: 24; Fâtır: 33; Zuhruf: 53; İnsan: 21.
Billûr kab: Nûr: 35; Neml: 44; İnsân: 15, 16.
Bilmediğimiz şeyler: Nahl: 8.
Binek: Bakara: 239; En'âm: 99; Enfâl: 9, 42; Hûd: 41, 42; Nahl: 8; Kehf: 71; Neml: 72; Ankebût: 65; Yâsîn: 42, 72; Mü'min: 79; Zuhruf: 12; Nâziât: 7; İnşikâk: 19.
Birlik ve berâberlik: Âl-i İmrân: 103; Enfâl: 46; Tevbe: 107; Rûm: 32, 105, 152; Şûrâ: 13, 46.
Biyoloji: Târık: 5, 7.
Bocalamak: Nisâ: 143.
Boğaz: Ahzâb: 10; Vâkıa: 83.
Boğazlamak (Zebh-Nahr): Bakara: 49, 67, 71; Mâide: 3; İbrâhîm: 6; Neml: 21; Kasas: 4; Sâffât: 102, 107; Kevser: 2.
Boğmak: Mâide: 3.
Bolluk: Bakara: 35, 58; Nahl: 112; Fussılet: 51.
Borç - Borçlu: Bakara: 280, 282, 283; Nisâ: 11, 12; Tevbe: 60, 88, 98; Tûr: 40; Vâkıa: 66; Kalem: 46.
Boşamak: Bakara: 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 241; Nisâ: 20, 21, 35, 130; Ahzâb: 49; Talâk: 1, 2, 4, 6, 7; Tahrîm: 5.
Boşanılacak kadına eziyyet etmemek: Bakara: 231; Talâk: 1, 6.
Boşboğazlık: Mümtehıne: 1, 10.
Boş söz: Meryem: 62; Mü'minûn: 3; Furkan: 72; Kasas: 55; Fussılet: 21; Tûr: 23; Vâkıa: 25; Müddessir: 45; Nebe': 35; Gâşiye: 11.
Boş vakit geçirme: İnşirâh: 7.
Boyun: Enfâl: 12; Ra'd: 5; İsrâ: 13, 29; Şuarâ: 4; Sebe': 33; Yâsîn: 8; Sâd: 33; Mü'min: 71; Muhammed (S. A.V.): 4; Tebbet: 5.
Boyun eğmek: Âl-i İmrân: 146; Mü'minûn: 76.
Böbürlenmek: Nisâ: 36; Hûd: 10; Lokman: 18; Hadîd: 23.
Buğday: Bakara: 61.
Buğz: Âl-i İmrân: 118; Nisâ: 22; Mâide: 14, 64, 91; Fâtır: 39; Mü'min: 10, 35; Mümtehıne: 4; Saff: 3; Duhâ: 3; Kevser: 3.
Bukağı: İbrâhîm: 49; Sâd: 38.
Bulut: Bakara: 57, 164, 210; A'râf: 57, 160; Ra'd: 12; Nûr: 40, 43; Furkan: 25; Neml: 88; Rûm: 48; Fâtır: 9; Ahkâf: 24; Zâriyât: 2; Tûr: 44; Vâkıa: 69; Nebe': 14.
Bunaklık: Yûsuf: 94; Nahl: 70; Hacc: 5; Şems: 10; Tîn: 5.
Burc: Nisâ 78; Hicr: 16; Furkan: 61; Bürûc: 1.
Burun: Mâide: 45; Kalem: 16.
Buzağı ve ona tapanlar: Bakara: 51, 54, 92, 93; Nisâ: 153; A'râf: 148, 152; Hûd: 69; Tâ-Hâ: 88; Zâriyât: 26.
Bürhan: Bakara: 111; Nisâ: 174; Yûsuf: 24; Enbiyâ: 24; Mü'minûn: 117; Neml: 64; Kasas: 32, 75.
Büyü ve büyücüler: Bakara: 102; Mâide: 90, 110; En'âm: 7, 59; A'râf: 109, 112, 113, 116, 120, 132; Yûnus: 2, 76, 77, 79, 80, 81; Hûd: 7; Hicr: 15; Nahl: 56; İsrâ: 47, 101; Tâ-Hâ: 57, 58, 63, 66, 69, 70, 71, 73; Enbiyâ: 3; Hacc: 30; Mü'minûn: 89; Furkan: 8; Şuarâ: 34, 35, 37, 38, 40, 41, 46, 49, 153, 185; Neml: 13; Kasas: 36; Sebe': 43; Sâffât: 15; Sâd: 40; Mü'min: 24; Zuhruf: 30, 49; Ahkâf: 7; Zâriyât: 39, 52; Tûr: 15; Kamer: 2; Saff: 6; Müddessir: 24.
Büyüklük taslamak (Kibir): Bakara: 34, 87; Nisâ: 36, 172, 173; Mâide: 82; En'âm: 93; A'raf: 13, 36, 40, 48, 75, 76, 88, 133, 146, 206; Tevbe: 25; Yûnus: 75; İbrâhîm: 21;

Nahl: 22, 23, 29, 46; Enbiyâ: 19; Mü'minûn: 46, 67; Nûr: 11; Furkan: 21; Kasas: 39; Ankebût: 39; Lokman: 7, 18; Secde: 15; Sebe': 31, 32, 33; Fâtır: 43; Sâffât: 35; Sâd: 74, 75; Zümer: 59, 60, 62; Mü'min: 27, 35, 47, 48, 56, 60, 76; Fussılet: 15, 38; Câsiye: 8, 31; Ahkâf: 10, 20; Hadîd: 23; Münâfikûn: 5; Nûh: 7; Müddessir: 23.

— C —

Cadde: Fâtır: 27.

Câhiliyyet âdetleri: Mâide: 3, 103; En'âm: 136, 140, 144; Enfâl: 35; Tekvîr: 8.

Câlût: Bakara: 249, 250, 251.

Canavar: Mâide: 3.

Câriyeler: Nisâ: 25, 36, 92; Mâide: 89; Nahl: 71, 98; Mü'minûn: 5; Nûr: 32, 33; Mücâdile: 3; Meâric: 29; Beled: 11, 60.

Câsûsluk: Hucurât: 12; Mümtehıne: 10.

Cebrâîl Aleyhisselâm: Bakara: 87, 253; Nisâ: 171; Mâide: 110; Nahl: 2, 102; İsrâ: 85; Meryem: 17, 19; Enbiyâ: 91; Şuarâ: 193; Mü'min: 15; Şûrâ: 52; Necm: 5, 6.

Cehâlet: Bakara: 67, 273; Âl-i İmrân: 154; Nisâ: 17; Mâide: 50; En'âm: 35, 54, 111; A'râf: 138, 199; Hûd: 29, 46; Yûsuf: 33, 89; Nahl: 119; Furkan: 63; Neml: 55; Kasas: 55; Ahzâb: 33, 72; Zümer: 64; Ahkâf: 23; Feth: 26; Hucurât: 6; Mücâdile: 22; Tahrîm: 12; Meâric: 4; Nebe': 38; Tekvîr: 19, 21; Kadr: 4.

Cehennem: Bakara: 23, 24; Âl-i İmrân: 12, 106, 162, 197; Nisâ: 55, 56, 97, 115, 121, 140, 169; A'râf: 18, 36, 38, 41, 179; Enfâl: 16, 36, 37; Tevbe: 34, 35, 49, 63, 68, 73, 81, 95, 109; Hûd: 119; Ra'd: 18; İbrâhîm: 16, 17, 29; Hicr: 43, 44; Nahl: 29; İsrâ: 8, 18, 39, 63, 97; Kehf: 100, 102, 106; Meryem: 68, 86; Tâ-Hâ: 74; Enbiyâ: 29, 98; Mü'minûn: 103; Furkan: 34; Ankebût: 54, 68; Secde: 13; Fâtır: 36; Yâsîn: 63; Sâd: 56, 85; Zümer: 32, 60, 71, 72; Mü'min: 49, 60, 76; Zuhruf: 74; Câsiye: 10; Feth: 6; Kâf: 24, 30; Tûr: 13; Rahmân: 43; Mücâdile: 8; Tahrîm: 9; Mülk: 6; Cin: 15, 23; Nebe': 21; Bürûc: 10; Fecr: 23; Beyyine: 6.

Cennet: Bakara: 25; Âl-i İmrân: 15; Mâide: 85; A'râf: 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53; Enfâl: 4, 14, 23; Tevbe: 72; Yûnus: 9, 10; Ra'd: 20, 21, 22, 23, 24, 25; Hicr: 45, 46, 47, 48, 49, 50; Nahl: 30, 31, 32; Kehf: 31; Meryem: 63, 64, 65; Enbiyâ: 101, 102, 103; Hacc: 14, 23, 24; Mü'minûn: 8, 9, 10, 11; Furkan: 15, 16, 24; Ankebût: 58; Rûm: 15; Lokman: 8, 9; Fâtır: 33, 34, 35; Yâsîn: 55, 56, 57, 58; Sâffât: 40, 41, 42, 43, 44, 46, 49, 52, 53, 56, 57, 59, 60, 61; Sâd: 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55; Zümer: 20, 73, 74, 75; Fussılet: 30, 31, 32; Zuhruf: 69, 70, 71, 72, 73; Duhan: 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57; Muhammed (S.A.V.): 14, 15, 16; Kâf: 31, 32, 33, 34, 35; Tûr: 17, 28; Kamer: 54, 55; Rahmân: 46, 78; Vâkıa: 1, 40; İnsan: 5, 22; Nebe': 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38; Mutaffifîn: 23, 36; Bürûc: 11; Gâşiye: 2, 8, 16.

Cenâze Namazı: Tevbe: 84.

Cesed: A'raf: 148; Tâ-Hâ: 88; Enbiyâ: 8; Sâd: 34.

Cezâ: (Amel karşılığı): En'âm: 160, 164; Tâ-Hâ: 74, 75, 76; Hacc: 50, 51; Mü'min: 58; Beled: 18, 19; Şems: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Ciğer: Beled: 4.

Cihâd: Âl-i İmrân: 180; Nisâ: 37, 128; Tevbe: 34, 35; İsrâ: 29, 100; Furkan: 67; Fâtır: 32, 33, 35, 37, 39,

40, 41; **Muhammed** (S.A.V.): 36, 37, 38; **Hadîd**: 23, 24; **Haşr**: 9; **Teğâbün**: 16; **Meâric**: 15, 16, 17, 18; **Kalem**: 17, 19, 21, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33; **Hâkka**: 34; **Tekvîr**: 18; **Şems**: 10; **Leyl**: 8, 9, 10, 11; **Hümeze**: 4; **Mâûn**: 3.

Cimrilik: Âl-i İmrân: 180; **Nisâ**: 37, 128; **Tevbe**: 34, 35, 76; **İsrâ**: 29, 100; **Furkan**: 67; **Ahzâb**: 19; **Muhammed** (S.A.V.): 3, 7, 38; **Hadîd**: 24; **Haşr**: 9; **Teğâbün**: 16; **Kalem**: 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33; **Hâkka**: 34; **Meâric**: 18, 21; **Tekvîr**: 24; **Fecr**: 18; **Şems**: 10; **Leyl**: 8; **Mâûn**: 3.

Cinâyetler: Bakara: 61, 84, 85, 87, 91, 191, 217; **Âl-i İmrân**: 21, 112, 181, 183; **Nisâ**: 29, 76, 92, 93, 155; **Mâide**: 30, 32, 70, 95; **En'âm**: 137, 140, 151; **A'râf**: 127, 141; **Enfâl**: 30; **İsrâ**: 31, 33; **Kasas**: 15; **Ankebût**: 24; **Ahzâb**: 26; **Tekvîr**: 9; **Bürûc**: 4.

Cinler: En'âm: 100, 112, 128, 130; **A'râf**: 38, 179; **Hûd**: 119; **Hicr**: 27; **İsrâ**: 88; **Kehf**: 50; **Neml**: 10, 17, 39; **Kasas**: 31; **Secde**: 13; **Sebe'**: 12, 14, 41; **Sâffât**: 158; **Fussılet**: 25, 29; **Ahkâf**: 18, 29; **Zâriyât**: 56; **Rahmân**: 15, 33, 39, 56, 74; **Meâric**: 8; **Cin**: 1, 5, 6; **Nâs**: 6.

Cinsî münâsebet: Bakara: 187, 197, 222, 223; **Nisâ**: 43; **Mâide**: 6; **En'âm**: 151; **A'râf**: 189; **İsrâ**: 32.

Cinsî sapıklar: Şuarâ: 165, 166, 168, 170, 171, 173, 174, 175; **Neml**: 54, 55; **Ankebût**: 29, 30, 31, 32, 33, 34.

Cizye: Tevbe: 29.

Cömertlik: İsrâ: 29; **Leyl**: 5, 17, 18.

Cûdî: Hûd: 44.

Cûdî Dağı: Kamer: 15.

Cum'a günü: Cum'a: 9.

Cum'a ezanı: Cum'a: 9.

Cum'a Namazı: Cum'a: 9.

Cum'a'nın fazîleti: Cum'a: 10.

Cumartesi: Bakara: 65; **Nisâ**: 47, 154; **A'râf**: 163; **Nahl**: 124.

— Ç —

Çakmak: Yâsîn: 80; **Vâkıa**: 71, 72, 73; **Âdiyât**: 2.

Çalım satmak: Kıyâmet: 33.

Çalışmak: Bakara: 114; **İsrâ**: 19; **Enbiyâ**: 94; **Necm**: 39; **İnsan**: 22, **Leyl**: 4.

Çamur (Balçık): **Âl-i İmrân**: 49; **Mâide**: 110; **En'âm**: 2; **A'râf**: 12; **Hicr**: 26, 28, 33; **İsrâ**: 17; **Kehf**: 86; **Mü'minûn**: 12; **Kasas**: 38; **Secde**: 7; **Sâffât**: 11; **Sâd**: 71, 76; **Zâriyât**: 33; **Rahmân**: 14.

Çanak: Sebe': 13.

Çaprazlama: Mâide: 33; **A'râf**: 124; **Tâ-Hâ**: 71; **Şuarâ**: 49.

Çardak: En'âm: 141; **Nahl**: 68.

Çarşı: Furkan: 7, 20.

Çekirdek: Nisâ: 53, 124; **En'âm**: 95; **Fâtır**: 13.

Çekirge: A'râf: 133; **Kamer**: 7.

Çekişdirmek: Hucurât: 12; **Kalem**: 11; **Hümeze**: 1.

Çene: İsrâ: 107, 109; **Yâsîn**: 8.

Çiftlik: Bakara: 71, 205, 223; **Âl-i İmrân**: 14, 117; **En'âm**: 136, 138, 141; **Yûsuf**: 47; **Ra'd**: 4; **İbrâhîm**: 37; **Nahl**: 11; **Kehf**: 32; **Enbiyâ**: 78; **Şuarâ**: 148; **Rûm**: 9; **Secde**: 27; **Zümer**: 21; **Şûrâ**: 20; **Duhan**: 26; **Feth**: 29; **Vâkıa**: 63, 64; **Kalem**: 22.

Çivi: Kamer: 13.

Çoban: Bakara: 104; **Nisâ**: 46; **Kasas**: 23.

Çocuk: Âl-i İmrân: 40; **A'râf**: 189, 190; **Yûsuf**: 19; **Hicr**: 53; **Kehf**: 74, 80, 82; **Meryem**: 7, 8, 12, 19, 20; **Hacc**: 5; **Nûr**: 31, 59; **Sâffât**: 101; **Mü'min**: 67; **Tûr**: 24; **Zâriyât**: 28.

Çocuk emzirmek: Bakara: 223.

Çocuğu memeden ayırmak: Bakara: 233; **Lokman**: 14; **Ahkâf**: 15.

Çocukları öldürmek: İsrâ: 31.

Çorak toprak: A'râf: 58; **Kehf**: 40;

Hacc: 5.
Çöl ve sâkinleri: Tevbe: 90, 97, 98, 99, 101, 120; Yûsuf: 100; Kehf: 47; Ahzâb: 20; Sâffât: 145; Feth: 11, 16; Hucurât: 14.
Çukur: Âl-i İmrân: 103.

— D —

Dâbbetü'l-Arz: Neml: 82; Sebe': 14.
Bağ: Bakara: 260; A'râf: 74, 143, 171; Hûd: 42, 43; Ra'd: 3, 31; İbrâhîm: 46; Hicr: 19, 82; Nahl: 15, 68, 81; İsrâ: 37; Kehf: 47; Meryem: 90; Tâ-Hâ: 105; Enbiyâ: 31, 70; Hacc: 18; Nûr: 43; Şuarâ: 63, 149; Neml: 61, 88; Lokman: 10; Ahzâb: 72; Sebe': 10; Fâtır: 27; Sâd: 18; Fussılet: 10; Şûrâ: 22; Kâf: 7; Rahmân: 24; Vâkıa: 5; Haşr: 21; Hâkka: 14; Meâric: 9; Müzzemmil: 14; Mürselât: 10, 27; Nebe': 7, 20; Nâziât: 32; Tekvîr: 3; Gâşiye: 19; Kâria: 5.
Dağlamak: Âl-i İmrân: 125; Tevbe: 35; Hûd: 93; Mü'minûn: 104; Zâriyât: 34; Kalem: 16.
Dal: İbrâhîm: 24; Rahmân: 48.
Dalga: Yûnus: 22; Hûd: 42, 43; Kehf: 99; Nûr 40; Lokman: 32.
Dalgıç: Enbiyâ: 82; Sâd: 37.
Dalkavukluk: Vâkıa: 81; Kalem: 9.
Damar: Kâf: 16; Hâkka: 46.
Darb-ı mesel: Bakara: 26; Ra'd: 17; İbrâhîm: 24, 25, 45; Nahl: 74, 75, 76, 112; İsrâ: 48; Kehf: 45; Hacc: 73; Nûr: 35; Furkan: 9, 39; Ankebût: 43; Rûm: 28, 58; Yâsîn: 13, 78; Zümer: 27, 29; Zuhruf: 17, 57; Muhammed (S.A.V.): 3; Haşr: 21; Tahrîm: 10, 11.
Dârî': Gâşiye: 6.
Da'vet etmek: Nahl: 125.
Dâvûd Aleyhisselâm: Bakara: 257; Nisâ: 163; Mâide: 78; En'âm: 84; İsrâ: 55; Enbiyâ: 78, 79; Neml: 15, 16; Sebe': 10, 13; Sâd: 17, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 30.
Dayı: Nûr: 61; Ahzâb: 50.
Dedikoduculuk: Kalem: 11.
Defîne (Hazîne): Tevbe: 34, 35; Hûd: 12; Kehf: 82; Furkan: 8; Şuarâ: 58; Kasas: 76.
Delikanlı: Nisâ: 25; Yûsuf: 30, 36, 62; Kehf: 10, 13, 60, 62; Enbiyâ: 60; Nûr: 33.
Demir: Kehf: 96; Hacc: 21; Ahzâb: 19; Sebe': 10; Kâf: 22; Hadîd: 25.
Deniz, Denizcilik Bakara: 50, 164; Mâide: 96; En'âm: 59, 63, 97; A'râf: 64, 136, 138, 163; Yûnus: 22, 73, 90; Hûd: 37, 38; İbrâhîm: 32; Nahl: 14; İsrâ: 66, 67, 70; Kehf: 60, 61, 63, 71, 78, 79, 97, 109; Tâ-Hâ: 39, 77; Hacc: 65; Mü'minûn: 22, 27, 28; Nûr: 40; Furkan: 53; Şuarâ: 63, 119; Neml: 61, 63; Kasas: 7, 40; Ankebût: 15, 65; Rûm: 41, 46; Lokman: 27, 31; Fâtır: 12; Yâsîn: 41; Sâffât: 140; Mü'min: 80; Şûrâ: 32; Zuhruf: 12; Duhan: 24; Câsiye: 12; Zâriyât: 3, 40; Tûr: 6; Rahmân: 19, 24; Hâkka: 11; Tekvîr: 6; İnfitâr: 3.
Deri: Nisâ: 56; Nahl: 80; Hacc: 20; Zümer: 23; Fussılet: 20, 21, 22; Tûr: 3; Rahmân 37.
Derin su: Nûr: 40; Neml: 44.
Ders: Âl-i İmrân: 79; En'âm: 105, 156; A'râf: 169; Sebe': 44; Kalem: 37.
Desti: Rahmân: 14.
Deve: En'âm: 144, A'râf: 40, 73, 77; Hûd: 64; İsrâ: 59; Yûsuf: 65, 72; Hacc: 36; Şuarâ: 155; Kamer: 27; Haşr: 6; Mürselât: 33; Tekvîr: 4; Gâşiye: 17; Şems: 13.
Deve kuşu yumurtası: Sâffât: 48, 49; Nâziât: 30.
Devlet İdâresi: Bakara: 30; Nisâ: 59, 83; En'âm: 165; Yûnus: 14; Tâ-Hâ: 29; Nûr: 55, 62; Neml: 32, 34, 37,

62; Kasas: 34; Fâtır: 39; Sâd: 26; Zümer: 75; Mü'min: 26, 28; Şûrâ: 38; Haşr: 7; Mümtehıne: 12; Teğâbün: 16.

Dikili taşlar: Mâide: 3, 90; Meâric: 43.

Dil (Lisân): Âl-i İmrân: 78; Nisâ: 46; Mâide: 78; İbrâhîm: 4; Nahl: 62, 103, 116; Meryem: 50, 97; Tâ-Hâ: 27; Nûr: 15, 24; Şuarâ: 13, 84, 195; Kasas: 34; Rûm: 22; Ahzâb: 19; Duhan: 58; Ahkâf: 12; Feth: 11; Mümtehıne: 2; Kıyâmet: 16; Beled: 9.

Dilenci: Bakara: 177; Yûsuf: 7; Fussılet: 10; Zâriyât: 19; Meâric: 1, 25; Duhâ: 10.

Dilsiz: Bakara: 18, 171; En'âm: 39; Enfâl: 22; Nahl: 76; İsrâ: 97.

Dîn: Fâtiha: 3; En'âm: 70; Şûrâ: 8, 9, 21; Beyyine: 4, 5.

Dîne da'vet yolu: Nahl: 125.

Dîn duygusu: Bakara: 207; Nisâ: 100.

Dînî tanımayan: Mâûn: 1.

Dinlenmek: A'râf: 4; Furkan: 24, 47; Nebe': 9.

Dirsek: Mâide: 6.

Diş: Mâide: 45.

Dişi koyun: Sâd: 23, 24.

Diyet: Nisâ: 92.

Doğum, doğmak: Âl-i İmrân: 36; Hûd: 72; Meryem: 15, 23, 33; Hacc: 2; Fâtır: 11; Sâffât: 152; Fussılet: 47; Ahkâf: 15; Mücâdile: 2; Talâk: 4, 6; Nûh: 27; Beled: 3; İhlâs: 3.

Doğruluk: Fâtiha: 6; Bakara: 142, 213; Âl-i İmrân: 51, 101; Nisâ: 67, 175; Mâide: 16; En'âm: 39, 78, 126, 153, 161; A'râf: 16; Tevbe: 7, 119; Yûnus: 25, 89; Hûd: 56, 112; Hicr: 41; Nahl: 76, 121; İsrâ: 35; Meryem: 36; Hacc: 54, 67; Mü'minûn: 73; Nûr: 46; Şuarâ: 182; Yâsîn: 4; Sâffât: 118; Fussılet: 6, 30; Şûrâ: 15, 52; Zuhruf: 43, 61, 64; Ahkâf: 13, 30; Feth: 2, 20; Mülk: 22; Cin: 16; Tekvîr: 28; Leyl: 12.

Doğru söz: Nisâ: 9; Ahzâb: 70; Nebe': 38.

Doğu: Bakara: 115, 142, 177, 258; A'râf: 137; Meryem: 16; Nûr: 35; Şuarâ: 28; Sâffât: 5; Zuhruf: 38; Rahmân: 17; Meâric: 40; Müzzemmil: 9.

Domuz: Bakara: 173; Mâide: 3, 60; En'âm: 145; Nahl: 115.

Dost - dostluk: Bakara: 254; Âl-i İmrân: 118; Nisâ: 25, 125; Mâide: 5; Tevbe: 16; İbrâhîm: 31; Nahl: 100; İsrâ: 73; Furkan: 28, 29; Şuarâ: 101; Mü'min: 18; Fussılet: 34, 35, 36; Zuhruf: 67; Mümtehıne: 9; Hâkka: 35; Meâric: 10.

Duâ: Fâtiha: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; Bakara: 186, 201, 202, 255, 286; Âl-i İmrân: 8, 26, 27, 191, 192, 193, 194; A'râf: 55, 56; İsrâ: 80, 81; Mü'minûn: 118; Şuarâ: 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89; Neml: 62; Secde: 16; Mü'min: 60; Mümtehıne: 4, 5; Müddessir: 43.

Duhâ Namazı: A'râf: 98; Tâ-Hâ: 59, 119; Sâd: 18; Nâziât: 29, 46; Şems: 1; Duhâ: 1.

Dul kadın: Tahrîm: 5.

Duman: Fussılet: 11; Duhan: 10; Rahmân: 35; Vâkıa: 43.

Duvar: Kehf: 29, 77, 82; Sâd: 21; Hadîd: 13; Haşr: 14.

Düğüm: Bakara: 235, 237; Nisâ: 33; Mâide: 1, 89; Tâ-Hâ: 27; Felâk: 4.

Dünürlük: Bakara: 235.

Dünyâ hayâtı: Bakara: 212; Âl-i İmrân: 14; Nisâ: 77; En'âm: 62, 70; Yûnus: 7, 24; Hûd: 16; Ra'd: 26; İbrâhîm: 3; Nahl: 107; Kehf: 28, 45, 46; Tâ-Hâ: 129, 131; Şuarâ: 60, 61; Kasas: 60; Ankebût: 64; Rûm: 7; Fâtır: 6; Mü'min: 39; Şûrâ: 20, 34; Zuhruf: 32; Ahkâf: 20; Muhammed (S.A.V.): 36; Hadîd: 20; Teğâbün: 15.

Düşmanlık: Fussılet: 34.

Düşmana karşı hazırlanmak: Enfâl: 60.

Düşmanı sevindirmek: A'râf: 150.

— E —

Ebâbîl kuşları: Fîl: 1, 2, 3, 4, 5.
Ebter: Kevser: 3.
Ebû Bekr'is- Sıddîk (Radiyallâhu anh): Tevbe: 40, 41; Rûm: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; Şûrâ: 36, 37, 38, 39; Ahkâf 15.
Ebû Leheb: Tebbet: 1, 2, 3, 4, 5.
Ebû Tâlib: Kasas: 56.
Ecel: Âl-i İmrân: 145; En'âm: 2, 60; A'raf: 34, 135; Yûnus: 49; Hûd: 3, 104; İbrâhîm: 10, 44; Hicr: 5; Nahl: 61; Tâ-Hâ: 129; Ankebût: 53; Rûm: 8; Fâtır: 45; Zümer: 42; Mü'min: 67; Şûrâ: 14; Münâfikûn: 11; Nûh: 4.
Ehl-i Beyt: Ahzâb 33; Şûrâ: 23.
Ehl-i Kitâb: Bakara: 105, 109; Âl-i İmrân: 64, 65, 69, 70, 71, 72, 75, 98, 99, 110, 113, 119; Nisâ: 123, 153, 159, 171; Mâide: 15, 19, 47, 59, 65, 68, 77; Kasas: 12; Ankebût: 46; Ahzâb: 26; Hadîd: 29; Haşr: 2, 11; Beyyine: 1, 6.
Ehliyyet: Nisâ: 58.
Ekin: Bakara: 71, 205, 223; Âl-i İmrân: 14, 117; En'âm: 136, 138; Enbiyâ: 78; Şûrâ: 20; Vâkıa: 63; Kalem: 22.
Elbise (Giyinmek): Bakara: 187, 233, 259; Nisâ: 5; Mâide: 89; A'râf: 26, 27, 32; Hûd: 5; İbrâhîm: 50; Nahl: 5, 14, 81, 112; Kehf: 31; Enbiyâ: 80; Hacc: 19, 23; Mü'minûn: 14; Nûr: 58, 60; Furkan: 47; Ahzâb: 59; Fâtır: 12, 33; Duhan: 53; Nûh: 7; Müddessir: 4; İnsan: 21; Nebe': 10.
El çırpmak: Enfâl: 35.
Elçi: Meryem: 85.
Elçi Melekler: En'âm: 61; A'râf: 37; Yûnus: 21; Hûd: 69, 77, 81; İsrâ: 95; Meryem: 19; Ankebût: 31, 33; Fâtır: 1; Mürselât: 1; Tekvîr: 19.
Elektrik: Nûr: 43.
Elyesâ Aleyhisselâm: En'âm: 86; Sâd: 48.
Emânet: Bakara: 283; Nisâ: 58; Enfâl: 27; Mü'minûn: 8; Ahzâb: 72; Meârîc: 32, 35.
Emânet yeri: En'âm: 98; Hûd: 6.
Emânete riâyet: Bakara: 283; Âl-i İmrân: 75; Nisâ: 58; Mü'minûn: 8; Meârîc: 32, 33, 34, 35.
Emâneti ehline vermek: Nisâ: 58.
Emel: Hicr: 3; Kehf: 46.
Emire itâat: Nisâ: 59.
Emzirmek: Bakara: 233; Nisâ: 23; Hacc: 2; Kasas: 7, 12; Talâk: 6.
En kolay şerîat: A'lâ: 8.
Ensâr: (Radiyallâhü anhüm): Tevbe: 100, 117; Haşr: 9; Münâfikûn: 7.
Erkekler: Bakara: 28, 29, 30, 31, 32, 33, 213; Nisâ: 1, 28; En'âm: 98; A'raf: 29, 189; Yûnus: 19; Hicr: 21, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35; Nahl: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 65, 66, 67, 78, 80, 81; İsrâ: 11, 67, 68, 69, 70, 83; Kehf: 54; Tâ-Hâ: 123; Enbiyâ: 37; Hacc: 5, 11; Mü'minûn: 12, 13, 14; Neml: 62; Rûm: 41, 54; Lokman: 20, 29; Secde: 7, 8, 9; Fâtır: 12, 13, 15, 27, 28; Yâsîn: 77; Sâd: 71, 72, 73, 74; Mü'min: 64, 67; Şûrâ: 48; Hucurât: 13; Câsiye: 12, 13; Meârîc: 19, 20, 21; İnsan: 1, 2, 3, 4; Nebe': 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16; Nâziât: 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33; Abese: 17, 18, 19, 20, 21, 22; Târık. 5, 6, 7, 8, 9, 10, Fecr: 15, 16, 29, 65; Beled: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; Tîn: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; Âdiyât: 6, 7.
Esef: A'râf: 150; Yûsuf: 84; Kehf: 6; Tâ-Hâ: 86; Zuhruf: 55.
Eser: Mâide: 46; Kehf: 6, 64; Tâ-Hâ: 84, 96; Rûm: 50; Yâsîn: 12; Sâffât: 70; Mü'min: 21, 82; Zuhruf: 22, 23; Ahkâf: 4; Feth: 29; Hadîd: 27; Müddessir: 24.
Esirler: Bakara: 85; Nisâ: 24; Enfâl: 67, 70, 71; Tevbe: 18; Muhammed (S.A.V.): 4; İnsan: 8.
Eşek: Bakara: 259; Nahl: 8; Lokman:

19; Cum'a: 5; Müddessir: 50.
Eşitlik: Bakara: 245, 247, 253; Nisâ: 95; Mâide: 100; En'âm: 50, 83, 165; A'râf: 69; Ra'd: 16, 26, 76; Nahl: 76; İsrâ: 30; Enbiyâ: 109; Kasas: 82; Ankebût: 62; Rûm: 37; Sebe': 31, 39; Fâtır: 19, 22; Zümer: 9, 52; Mü'min: 58; Fussılet: 34; Şûrâ: 12, 27; Zuhruf: 32; Vâkıa: 3; Mücâdile: 11.
Et: Bakara: 173, 259; Mâide: 3; En'âm: 145; Nahl: 14, 115; Hacc: 5, 37; Mü'minûn: 14; Fâtır: 12; Hucurât: 12; Tûr: 22; Vâkıa: 21.
Evlâd: Bakara: 116, 233; Âl-i İmrân: 10, 47, 116; Nisâ: 11, 12, 75, 98, 127, 171, 176; En'âm: 101, 137, 140, 151; Tevbe: 55, 69, 85; Yûnus: 68; Yûsuf: 21; İsrâ: 31, 64, 111; Kehf: 4, 39; Meryem: 35, 77, 88, 91, 92; Enbiyâ: 26, 28; Mü'minûn: 91; Furkan: 2; Şuarâ: 18; Kasas: 9; Lokman: 33; Sebe': 35, 37; Zümer: 4; Zuhruf: 81; Vâkıa: 17; Hadîd: 20; Mücâdile: 17; Mümtehıne: 9, 12; Teğâbün: 14, 15; Nûh: 21; Cin: 3; İnsan: 19; Beled: 3.
Evlâd edinme: Secde: 4, 5, 37.
Evlenmek: Bakara: 221, 230, 232, 235, 237; Nisâ: 3, 6, 19, 22, 25, 34, 35, 127, 129; Nûr: 3, 32, 33, 60; Kasas: 27; Ahzâb: 30, 37, 49, 50, 52, 53; Mümtehıne: 10.
Evlenilmesi harâm olan kadınlar: Bakara: 221; Nisâ: 22, 23, 24.
Evlenmeye imkân bulamayanlar: Nûr: 33.
Evlenmekle rızk bolluğu dilemek: Nahl: 72; Nûr: 32.
Evlere girmenin âdâbı: Nûr: 27, 28.
Evliyâullah: Nisâ: 146; Yûnus: 62, 63, 64; Cin: 26, 27.
Evs kabîlesi: Bakara: 85, 86, 87, 88, 89.
Evvâb: İsrâ: 25; Sâd: 17, 19, 30; Kâf: 32.
Eyyûb Aleyhisselâm: Nisâ: 163; En'âm: 84; Enbiyâ: 83, 84; Sâd: 41, 42, 43, 44.
Ezân: Mâide: 58; A'râf: 44; Tevbe: 3; Cum'a: 9.
Ezânla eğlenenler: Mâide: 58.

— F —

Fâidesiz ilim: Şems: 10.
Fâiz: Bakara: 275, 276, 278; Âl-i İmrân: 130; Nisâ: 161; Rûm: 39.
Fakîrlik: Bakara: 83, 177, 184, 215, 236, 268, 271, 273; Âl-i İmrân: 181; Nisâ: 6, 8, 36, 135; Mâide: 89, 95; En'âm: 151; Tevbe: 28, 41, 60; İsrâ: 26, 31; Kehf: 79; Hacc: 28, 36; Nûr: 22, 32; Kasas: 24; Rûm: 38; Fâtır: 15; Muhammed (S.A.V.): 38; Zâriyât: 19; Vâkıa: 67; Mücâdile: 4; Haşr: 7, 8, 9; Kalem: 24, 27; Hâkka: 34; Meâric: 25; Müddessir: 44; İnsân: 8; Fecr: 18; Beled: 16; Duhâ: 8, 10; Mâûn: 3.
Fal okları: Mâide: 3, 90.
Farz: Bakara: 178, 180, 183, 187, 197, 216, 236, 237, 246; Âl-i İmrân: 154; Nisâ: 7, 11, 24, 66, 77, 81, 118, 127; Tevbe: 60; Hacc: 4; Nûr: 1; Kasas: 85; Ahzâb: 38, 50; Tahrîm: 2.
Fazîlet: Bakara: 47, 122, 237, 253; Nisâ: 32, 34, 70, 95; En'âm: 86; A'râf: 39, 140; Hûd: 3, 27; Ra'd: 4; Nahl: 71; İsrâ: 21, 55, 70; Tâ-Hâ: 63, 104; Mü'minûn: 24; Nûr: 22, 32; Câsiye: 16.
Felâh: Bakara: 5, 189; Âl-i İmrân: 104, 130, 200; Mâide: 35, 90, 100; En'âm: 21, 135; A'râf: 8, 69, 157; Enfâl: 45; Tevbe: 88; Yûnus: 17, 69, 77; Yûsuf: 23; Nahl: 116; Kehf: 20; Tâ-Hâ: 64, 69; Hacc: 77; Mü'minûn: 1, 102, 117; Nûr: 31, 51; Kasas: 37, 67, 82; Rûm: 38; Lokman: 5; Mücâdile: 22; Haşr: 9; Cum'a: 10; Teğâbün: 16; A'lâ: 14; Şems: 9.

Fenler: Rahmân: 48; Sebe': 10, 11, 12, 13.
Feryâd: Enfâl: 9; Kehf: 29; Kasas: 15; Ahkâf: 17; Zâriyât: 29.
Ferâiz (Mîrâs taksîmi): Bakara: 180, 181, 182, 233, 240; Nisâ: 7, 8, 9, 10, 11, 12, 19, 33, 176; Mâide: 106, 107, 108; Enfâl: 72, 75.
Fesâd, fesâdcılık: Bakara: 11, 12, 27, 30, 60, 205, 220, 251; Âl-i İmrân: 63, 118; Mâide: 32, 33, 64; A'râf: 56, 74, 85, 86, 103, 127, 142; Enfâl: 73; Tevbe: 47; Yûnus: 40, 81, 91; Hûd: 85, 116; Yûsuf: 73; Ra'd: 25; Nahl: 88, 92, 94; İsrâ: 4; Kehf: 94; Enbiyâ: 22; Mü'minûn: 71; Şuarâ: 152, 183; Neml: 14, 34, 48; Kasas: 4, 77, 83; Ankebût: 30, 36; Rûm: 41; Sâd: 28; Mü'min: 26; Muhammed (S.A.V.): 22; Fecr: 12.
Feth âyetleri: Bakara: 76, 89; Nisâ: 141; Mâide: 52; En'âm: 44, 59; A'raf: 40, 89, 96; Enfâl: 19; Yûsuf: 65; İbrâhîm: 15; Hicr: 14; Enbiyâ: 96; Mü'minûn: 77; Nûr: 61; Şuarâ: 118; Kasas: 76; Secde: 28, 29; Sebe': 26; Fâtır: 2; Sâd: 50; Zümer: 71, 73; Feth: 1, 18, 27; Kamer: 11; Hadîd: 10; Saff: 13; Nebe': 19: Nasr: 1.
Fetret: Mâide: 19; Kasas: 47; Hadîd: 27.
Fetvâ: Nisâ: 127, 176; Yûsuf: 41, 43, 46; Kehf: 22; Neml: 32; Sâffât: 11, 149.
Fey' (Kolay alınan ganîmet): Ahzâb: 50; Haşr: 6, 7, 8.
Fıkh: Nisâ: 78; En'âm: 25, 95, 98; A'râf: 179; Enfâl: 65; Tevbe: 81, 87, 122, 127; Hûd: 91, İsrâ: 44, 46; Kehf: 57, 93; Tâ-Hâ: 28; Feth: 15; Haşr: 13; Münâfikûn: 3, 7.
Fırtına: Bakara: 266; Âl-i İmrân: 117; Yûnus: 22; İbrâhîm: 18; İsrâ: 61, 68, 69; Enbiyâ: 81; Ankebût: 40; Rûm: 51; Ahzâb: 9; Fussılet: 16; Ahkâf: 24; Zâriyât: 41; Kamer: 19, 34; Mülk: 17; Hâkka: 6, 7; Mürselât: 2.
Fısk: Bakara: 26, 59, 99, 197, 282; Âl-i İmrân: 82, 110; Mâide: 3, 25, 26, 47, 49, 59, 81, 108; En'âm: 49, 121, 145; A'râf: 102, 145, 163, 165; Tevbe: 8, 24, 53, 67, 80, 84, 96; Yûnus: 33; Nahl: 50; İsrâ: 16; Enbiyâ: 74; Nûr: 4, 55; Neml: 12; Kasas: 32; Ankebût: 34; Secde: 18, 20; Zuhruf: 54; Ahkâf: 20, 35; Hucurât: 6, 7, 11; Zâriyât: 46; Hadîd: 16, 26, 27; Haşr: 5, 19; Saff: 5; Münâfikûn: 6.
Fısıltı ile konuşmak: Nisâ: 114; Tevbe: 78; İsrâ: 47; Tâ-Hâ: 62; Enbiyâ: 3; Zuhruf: 80; Mücâdile: 7, 8, 9, 10, 12, 13.
Fıtrat: En'âm: 14, 79; Hûd: 51; Yûsuf: 101; İbrâhîm: 10; İsrâ: 51, 84; Tâ-Hâ: 72; Enbiyâ: 56; Rûm: 30; Lokman: 11; Yâsîn: 22; Zümer: 46; Şûrâ: 11; Zuhruf: 72.
Fikir, tefekkür: Bakara: 219, 266; Âl-i İmrân: 191; En'âm: 50; A'raf: 176, 184; Yûnus: 24; Ra'd: 3; Nahl: 11, 44, 69; Rûm: 8, 21; Sebe': 36; Zümer: 42; Câsiye: 13; Haşr: 21; Müddessir: 18.
Filiz: Feth: 29.
Fil vak'ası: Fîl: 1, 2, 3, 4, 5.
Fir'avn: Bakara: 49, 50; Âl-i İmrân: 11; A'râf: 103, 104, 109, 113, 123, 127, 130, 137, 141; Enfâl: 52, 54; Yûnus: 75, 79, 83, 88, 90; Hûd: 97; İbrâhîm: 6; İsrâ: 101, 102; Tâ-Hâ: 24, 43, 60, 78, 79; Mü'minûn: 46; Şuarâ: 11, 16, 23, 41, 44, 53; Neml: 12; Kasas: 3, 4, 6, 8, 9, 32, 38; Ankebût: 39; Sâd: 12; Mü'min: 24, 26, 28, 29, 36, 37, 43, 46; Zuhruf: 46, 51; Duhan: 17, 31; Kâf: 13; Zâriyât: 38; Kamer: 41; Tahrîm: 11; Hâkka: 9; Müzzemmil: 15, 16; Nâziât: 17; Bürûc: 18; Fecr: 10.
Firdevs: Kehf: 101; Mü'minûn: 11.
Fitlemek: A'râf: 200; Yûsuf: 18, 83, 100; İsrâ: 53; Tâ-Hâ: 96; Fussılet: 36; Muhammed (S.A.V.): 25.
Fitne: Bakara: 102, 191, 193, 217; Âl-i İmrân: 7; Nisâ: 91, 101; Mâide: 41,

49, 71; **En'âm:** 23, 53; **A'râf:** 27, 155; **Enfâl:** 25, 28, 39, 73; **Tevbe:** 47, 48, 49, 126; **Yûnus:** 85; **Yûsuf:** 83; **Nahl:** 110; **İsrâ:** 60, 73; **Tâ-Hâ:** 40, 85, 90, 131; **Enbiyâ:** 35, 111; **Hacc:** 11, 57; **Nûr:** 63; **Furkan:** 20; **Neml:** 47; **Ankebût:** 2, 3, 10; **Ahzâb:** 14; **Sâd:** 24, 34, 63, 162; **Zümer:** 49; **Duhan:** 17; **Zâriyât:** 13, 14; **Kamer:** 27; **Hadîd:** 14; **Mümtehıne:** 5; **Teğâbün:** 15; **Kalem:** 6; **Cin:** 17; **Müddessir:** 31; **Bürûc:** 10.

Fuhş: Bakara: 169, 268; **Âl-i İmrân:** 135; **Nisâ:** 15, 19, 22, 25; **En'âm:** 151; **A'râf:** 28, 33, 80; **Yûsuf:** 24; **Nahl:** 90; **İsrâ:** 32; **Nûr:** 19, 21; **Neml:** 54; **Ankebût:** 28, 45; **Ahzâb:** 30; **Şûrâ:** 37; **Necm:** 32; **Talâk:** 1.

Fücûr: Sâd: 28; **Nûh:** 27; **Kıyâmet:** 5; **Abese:** 42; **İnfitâr:** 14; **Mutaffifîn:** 7; **Şems:** 8.

Fürkan: Bakara: 53, 185; **Âl-i İmrân:** 4; **Enfâl:** 29, 41; **Enbiyâ:** 48; **Furkan:** 1.

Fütûr: Enbiyâ: 20; **Zuhruf:** 75.

— G —

Gadretmek: Enfâl: 55, 56, 57, 58; **Yûsuf:** 52.

Gamm: Âl-i İmrân: 153, 154; **Yûnus:** 71; **Tâ-Hâ:** 40; **Enbiyâ:** 88; **Hacc:** 22; **Müzzemmil:** 13.

Ganîmet: Âl-i İmrân: 161; **Nisâ:** 94; **Enfâl:** 1, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 41, 69; **Feth:** 15, 19, 20; **Mümtehıne:** 11.

Gark: A'raf: 64, 136; **Enfâl:** 54; **Yûnus:** 73, 90; **Hûd:** 37, 43; **İsrâ:** 69, 103; **Kehf:** 71; **Enbiyâ:** 77; **Mü'minûn:** 27; **Furkan:** 37; **Şuarâ:** 66, 120; **Ankebût:** 40; **Yâsîn:** 43; **Sâffât:** 82; **Zuhruf:** 55; **Duhan:** 24; **Nûh:** 25; **Nâziât:** 1.

Gasb: Kehf: 79.

Gayb: Bakara: 3, 33; **Âl-i İmrân:** 44, 179; **Nisâ:** 34; **En'âm:** 50, 59, 73; **A'raf:** 188; **Tevbe:** 94; **Yûnus:** 20; **Hûd:** 31, 123; **Yûsuf:** 52, 81, 102; **Ra'd:** 9; **Nahl:** 77; **Kehf:** 26; **Meryem:** 61, 78; **Enbiyâ:** 49; **Mü'minûn:** 92; **Neml:** 65; **Secde:** 6; **Sebe':** 3, 53; **Fâtır:** 18, 38; **Yâsîn:** 11; **Zümer:** 46; **Hucurât:** 18; **Kâf:** 33; **Tûr:** 41; **Necm:** 35; **Hadîd:** 25; **Haşr:** 22; **Cum'a:** 8; **Teğâbün:** 18; **Mülk:** 12; **Kalem:** 47; **Cin:** 26; **Tekvîr:** 24.

Gayret: Bakara: 90.

Gazâ: Âl-i İmrân: 156; **Tevbe:** 52.

Gazâb: Âl-i İmrân: 133, 134; **Şûrâ:** 36, 37; **Tebbet:** 1, 2, 3, 4, 5.

Gebelik: A'raf: 189; **Ra'd:** 8; **Meryem:** 22; **Hacc:** 2; **Lokman:** 14; **Fâtır:** 11; **Ahkâf:** 15; **Zâriyât:** 2; **Talâk:** 4, 6.

Gebelik müddeti: Lokman: 14.

Gece: Bakara: 51, 164, 187, 274; **Âl-i İmrân:** 27, 113, 190; **Nisâ:** 81, 108; **En'âm:** 13, 60, 76, 96; **A'râf:** 4, 54, 142; **Yûnus:** 6, 24, 27, 50, 67; **Hûd:** 81; 114; **Ra'd:** 3, 10; **İbrâhîm:** 33; **Hicr:** 65; **Nahl:** 12; **İsrâ:** 1, 12, 78, 79; **Meryem:** 10; **Enbiyâ:** 20, 33, 42; **Hacc:** 61; **Mü'minûn:** 80; **Nûr:** 44; **Furkan:** 47, 62, 64; **Şuarâ:** 52; **Neml:** 49, 86; **Kasas:** 71, 72, 73; **Rûm:** 23; **Lokman:** 29; **Secde:** 16; **Sebe':** 18, 33; **Fâtır:** 13; **Yâsîn:** 37, 40; **Sâffât:** 138; **Zümer:** 5, 9; **Mü'min:** 61; **Fussılet:** 37, 38; **Duhan:** 3, 23; **Câsiye:** 5; **Kâf:** 40; **Tûr:** 49; **Hadîd:** 6; **Hâkka:** 7; **Nûh:** 5; **Müzzemmil:** 2, 6, 20; **Müddessir:** 33; **İnsan:** 26; **Nebe':** 10, 29; **Tekvîr:** 17; **İnşikâk:** 17; **Fecr:** 2, 4; **Şems:** 4; **Leyl:** 11; **Duhâ:** 2; **Kadr:** 1, 2, 3; **Felâk:** 3.

Gece Namazı: İsrâ: 79; **Tâ-Hâ:** 77, 130.

Gece ibâdeti: Zâriyât: 17.

Geçici menfaat: Nisâ: 94; **A'râf:** 169; **Enfâl:** 64; **Tevbe:** 42; **Nûr:** 33.

Geçim (Maişet): **A'râf:** 10; **Hicr:** 20; **Tâ-Hâ:** 124; **Kasas:** 58; **Zuhruf:** 32; **Hâkka:** 21; **Nebe':** 11; **Kâria:** 7.

Geçimsizlik: Bakara: 227; Nisâ: 35, 128, 130; Zümer: 29.
Gelir: Kehf: 34.
Geometri: Mürselât: 30.
Gerdanlık: Mâide: 2, 97.
Gezegenler: Enbiyâ: 30; Fussılet: 9, 10, 11, 12.
Gezegenlerde hayât: İsrâ: 44, 55; Meryem: 93; Şûrâ: 29.
Gıybet: Nisâ: 148; Hucurât: 12; Hümeze: 1.
Göç: Nahl: 80; Kureyş: 2.
Gök: Mü'minûn: 17; Mülk: 3.
Gök gürlemesi: Bakara: 19; Ra'd: 13.
Gölge: Bakara: 210; Nisâ: 57; Ra'd: 15, 35; Nahl: 48, 81; Furkan: 45; Şuarâ: 189; Kasas: 24; Lokman: 32; Fâtır: 21; Yâsîn: 56; Zümer: 16; Vâkıa: 30, 43; İnsan: 14; Mürselât: 30, 31, 41.
Gömlek: Yûsuf: 18, 25, 26, 27, 28, 93; İbrâhîm: 50; Nahl: 81.
Gönül: En'âm: 110, 113; Hûd: 120; İbrâhîm: 37, 43; Nahl: 78; İsrâ: 36; Furkan: 32; Kasas: 10; Secde: 9; Ahkâf: 26; Necm: 11; Mülk: 23; Hümeze: 7.
Göz-kaş işâreti: Hucurât: 11; Hümeze: 1, 2.
Gözü harâmdan korumak: Nûr: 30, 31.
Göz kamaşması: Kıyâmet: 7.
Göz kırpmak: Nahl: 77; Kamer: 50.
Gurur, aldanmak: Âl-i İmrân: 24, 185, 196; Nisâ: 120; En'âm: 70, 112, 130; A'râf: 22, 51; Enfâl: 49; İsrâ: 64; Lokman: 33; Ahzâb: 12; Fâtır: 5, 40; Mü'min: 4; Câsiye: 35; Hadîd: 14, 20; Mülk: 20; İnfitâr: 6.
Gusül (Boy abdesti): Nisâ: 43; Mâide: 6.
Gül: Rahmân: 37.
Gülmek: Tevbe: 82; Hûd: 71; Mü'minûn: 110; Neml: 19; Zuhruf: 47; Necm: 43, 60; Abese: 39; Mutaffifîn: 29, 34.
Gümüş: Âl-i İmrân: 14; Tevbe: 34; Kehf: 19; Zuhruf: 33; İnsan: 15, 16, 21.
Güneş: Bakara: 258; En'âm: 78, 96; A'raf: 54; Yûnus: 5; Yûsuf: 4; Ra'd: 2; İbrâhîm: 33; Nahl: 12; İsrâ: 78; Kehf: 17, 86, 90; Tâ-Hâ: 130; Enbiyâ: 33; Hacc: 18; Furkan: 45; Neml: 24; Ankebût: 61; Lokman: 29; Fâtır: 13; Yâsîn: 38, 40; Zümer: 5; Fussılet: 37; Kâf: 39; Rahmân: 5; Nûh: 16; Kıyâmet: 9; İnsân: 13; Tekvîr: 1; Şems: 1.
Güneş, Ay ve Yerküre'nin hareketleri: Yâsîn: 38, 39, 40.
Güvercin kuleleri: Şuarâ: 128.

— H —

Habîb-i Neccâr: Yâsîn: 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27.
Hâbil-Kaabil: Mâide: 7, 28, 29, 30, 31.
Hacc: Bakara: 128, 158, 189, 196, 197, 198, 200, 203; Âl-i İmrân: 97; Mâide: 1, 2, 95, 96, 97; Tevbe: 3, 19, 36; Hacc: 27, 29, 30, 32, 34, 36, 67; Bürûc: 3.
Hacc'da zemzem dağıtmak: Tevbe: 19.
Haç (Put): Bakara: 256, 257; Nisâ: 51, 60, 76; Mâide: 60; En'âm: 74; A'râf: 138; İbrâhîm: 35; Nahl: 36; Enbiyâ: 57; Hacc: 30; Şuarâ: 71; Ankebût: 17, 25; Zümer: 17.
Hadd (Şer'î cezâlar): Nisâ: 15, 16; Mâide: 33, 34, 38, 39; Nûr: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 23, 24.
Haddi aşmak: Bakara: 60, 65, 173, 178, 190, 194, 229, 231; Âl-i İmrân: 112; Nisâ: 14, 154; Mâide: 2, 78, 87, 94, 107; En'âm: 108, 119, 145; A'râf: 55, 163; Tevbe: 10; Yûnus: 74, 90; Nahl: 115; Kehf: 28; Mü'minûn: 7; Şuarâ: 166, 225; Kâf: 25; Talâk: 1; Kalem: 12; Meâric: 31; Mutaffifîn: 12.
Hâinlik: Bakara: 187; Nisâ: 105, 107; Mâide: 13; Enfâl: 27, 58, 71; Yûsuf: 52; Hacc: 38; Mü'min: 19; Tahrîm: 10.

Hakem: Nisâ: 35, 65; Mâide: 43; En'âm: 114.
Hâkimlik: Zuhruf: 18.
Hakk'a da'vet: Bakara: 139, 258; Âl-i İmrân: 20, 61, 66; Nisâ: 107, 109; En'âm: 2, 25; A'râf: 103, 171; Enfâl: 34, 37; İsrâ: 53; Enbiyâ: 51, 73; Hacc: 3, 8, 9; Şuarâ: 69, 89; Ankebût: 46; Lokman: 20; Mü'min: 35; Mücâdile: 1.
Hala: Nisâ: 23; Nûr: 61; Ahzâb: 50.
Halı: Gâşiye: 16.
Halîfe: Bakara: 30; En'âm 165; A'râf: 69, 74; Yûnus: 14, 73; Neml: 62; Fâtır: 39; Sâd: 26.
Halk (Yaratılış): A'râf: 54; Enbiyâ: 30; Yâsîn: 62; Fussılet: 11; Şûrâ: 11; Câsiye: 6.
Halvet: Bakara: 14, 76; Âl-i İmrân: 119; Yûsuf: 9.
Hamd: Fâtiha: 1; Bakara: 30, 276; Âl-i İmrân: 188; Nisâ: 131; En'âm: 1, 45; A'râf: 43; Tevbe: 112; Yûnus: 10; Hûd: 73; Ra'd: 13; İbrâhîm: 1, 8, 39; Hicr: 98; Nahl: 75; İsrâ: 44, 52, 79, 111; Kehf: 1; Tâ-Hâ: 130; Hacc: 24, 64; Mü'minûn: 28; Furkan: 58; Neml: 15, 59, 93; Kasas: 70; Ankebût: 63; Rûm: 18; Lokman: 12, 25, 26; Secde: 15; Sebe': 1, 6; Fâtır: 1, 15, 34; Sâffât: 182; Zümer: 29, 74, 75; Mü'min: 7, 55, 65; Fussılet: 42; Şûrâ: 5, 28; Câsiye: 36; Kâf: 39; Tûr: 48; Hadîd: 24; Mümtehıne: 6; Teğâbün: 1, 6; Bürûc: 8; Nasr: 3.
Hanîf (Allah (C.C.)'ı Bir tanıyan): Bakara: 135; Âl-i İmrân: 67, 95; Nisâ: 125; En'âm: 79, 161; Yûnus: 105; Hacc: 31; Nahl: 120, 123; Rûm: 30; Beyyine: 5.
Harâb: Bakara: 114; Haşr: 2.
Harâm: Bakara: 85, 144, 149, 150, 173, 191, 194, 198, 217, 275; Âl-i İmrân: 50, 93; Nisâ: 23, 160; Mâide: 2, 3, 26, 42, 62, 63, 72, 87, 96, 97, 138; En'âm: 119, 138, 139, 140, 143, 144, 145, 146, 148, 150, 151; A'râf: 32, 33, 50, 157; Enfâl: 34; Tevbe: 5, 7, 19, 28, 29, 36, 37; Yûnus: 59; İbrâhîm: 37; Nahl: 35; 115, 116, 118; İsrâ: 1, 20, 33; Enbiyâ: 95; Hacc: 30; Nûr: 33; Furkan: 22, 53, 68; Neml: 91; Kasas: 12; Feth: 25, 27; Tahrîm: 1.
Harâma bakmakdan korunmak: Nûr: 30.
Harâm aylar: Bakara: 194, 217; Mâide: 2, 97; Tevbe: 1, 2, 3, 4, 5, 36, 38.
Harâret: Nahl: 81.
Harb: Bakara: 190, 191, 250, 279; Âl-i İmrân: 13, 110, 111, 157, 158; Nisâ: 71, 72, 73, 74, 75, 77, 81, 84, 89, 90, 91, 94, 95, 101, 102, 103; Mâide: 33, 35, 54, 64; Enfâl: 15, 16, 17, 18, 19, 24, 26, 41, 45, 57, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 74, 75; Tevbe: 5, 25, 26, 27, 36, 38, 81, 84, 86, 87, 88, 91, 92, 94, 95, 96, 107, 111; Nahl: 16, 94, 126; Ahzâb: 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 26, 27; Muhammed (S.A.V.): 4; Haşr: 6, 7, 8, 9, 10; Mümtehıne: 11.
Harbte bozguncular: Nisâ: 72, 73, 88, 89, 90, 91; Tevbe: 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 111; Ahzâb: 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21.
Harb esirleri: Enfâl: 67, 68, 70, 71.
Harbde hezîmet: Âl-i İmrân: 139, 142, 146, 152, 156, 158, 160, 162, 165, 168, 170, 172, 174, 176, 178, 180, 182, 184, 186, 187, 188, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197.
Harbde misilleme: Nahl: 126.
Harb mu'cizeleri: Enfâl: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12; Tevbe: 25, 26, 27.
Harbte Namaz: Nisâ: 101, 102, 103.
Harb taktikleri: Nisâ: 71, 94, 104; Mâide: 33, 34; Enfâl: 15, 16, 17, 18, 58, 61, 62, 63, 64, 67, 68; Nahl: 92, 94.
Harb ta'lîmleri: Nisâ: 95, 100; Enfâl: 74, 75; Tevbe: 122; Feth: 17.
Harbde zafer kazanmak: Âl-i İmrân: 13, 110, 111, 121, 122, 123,

124, 125, 126, 127, 128; Enfâl: 19, 42, 43, 44, 45; Ahzâb: 26, 27.
Harac: Kehf: 94; Mü'minûn: 72.
Hardal: Enbiyâ: 47; Lokman: 16.
Harem: Kasas: 57; Ankebût: 67.
Harc: Bakara: 71, 205, 223, Âl-i İmrân: 14, 117; En'âm: 136, 138; Enbiyâ: 78; Şûrâ: 20; Vâkıa: 63; Kalem: 22.
Hârûn Aleyhisselâm: Bakara: 248; Nisâ: 163; En'âm: 84; A'râf: 122, 142; Yûnus: 75; Meryem: 28, 53; Tâ-Hâ: 30, 70, 90, 92; Enbiyâ: 48; Mü'minûn: 45; Furkan: 35; Şuarâ: 13, 48; Kasas: 34; Sâffât: 114, 120.
Hârût - Mârût: Bakara: 102.
Hased Günü: Bakara: 109, Nisâ: 54; Feth: 15; Felâk: 1, 2, 3, 4, 5.
Hasret: Bakara: 167; Âl-i İmrân: 156; Enfâl: 36; İsrâ: 29; Meryem: 39; Enbiyâ: 31; Fâtır: 8; Yâsîn: 30; Zümer: 56; Mülk: 4; Hâkka: 50.
Hastalık: Bakara: 10, 184, 185, 196; Nisâ: 43, 102; Mâide: 6, 52; A'râf: 134; Enfâl: 49; Tevbe: 91, 125; Yûsuf: 85; Hacc: 53; Nûr: 50, 61; Şuarâ: 80; Ahzâb: 12, 32, 60; Sâffât: 89, 145; Muhammed (S.A.V.): 20, 29; Feth: 17; Müzzemmil: 20; Müddessir: 31.
Haşr: Bakara: 203; Âl-i İmrân: 12, 158; Nisâ: 172; Mâide: 96; En'âm: 22, 38, 51, 72, 111, 128; A'râf: 111; Enfâl: 24, 36; Yûnus: 28, 45; Hicr: 25; İsrâ: 97; Kehf: 49; Meryem: 68, 85; Tâ-Hâ: 59, 102, 124, 125; Mü'minûn: 79; Furkan: 17, 34; Şuarâ: 36, 53; Neml: 17, 83; Sebe': 40; Sâffât: 22; Sâd: 19; Fussılet: 19; Ahkâf: 6; Mücâdile: 9; Haşr: 2, 24; Mülk: 24; Kıyâmet: 3, 4; Nâziât: 23; Tekvîr: 5, 7.
Haşyet: Bakara: 74, 150; Âl-i İmrân: 173; Nisâ: 9, 25, 77; Mâide: 3, 44, 52; Tevbe: 13, 18, 24; Ra'd: 21; İsrâ: 31, 100; Kehf: 80; Tâ-Hâ: 3, 44, 77, 94; Enbiyâ: 28, 49; Mü'minûn: 57; Nûr: 52; Lokman: 33; Ahzâb: 37, 39; Fâtır: 18, 28; Yâsîn: 11; Zümer: 23; Kâf: 33; Haşr: 21; Mülk: 12; Nâziât: 19, 26, 45; Abese: 9; A'lâ: 10; Beyyine: 8.
Hatâ: Bakara: 58, 81, 286; Nisâ: 92, 112; A'râf: 101; Yûsuf: 29, 91, 97; İsrâ: 31; Tâ-Hâ: 73; Şuarâ: 51, 82; Kasas: 8; Ankebût: 12; Ahzâb: 5; Hâkka: 9, 37; Nûh: 25; Alâk: 16.
Hâtıra: Bakara: 248.
Havârîler: Âl-i İmrân: 52, 53; Mâide: 111, 112, 113; Hadîd: 27; Saff: 14.
Hâviye: Kâria: 9, 10, 11.
Havra: Hacc: 40.
Havuz: Sebe': 13.
Havvâ (Hz.): Zümer: 6.
Hayâ: Bakara: 26; Nûr: 30; Kasas: 4, 25; Ahzâb: 52; Mü'min: 25.
Hayâl: Tâ-Hâ: 66.
Hayât: Bakara: 86, 96, 179, 204, 212; Âl-i İmrân: 14, 117, 175; Nisâ: 74, 94, 109; En'âm: 32, 70, 130; A'râf: 32, 51, 152; Tevbe: 38, 55; Yûnus: 7, 23, 24, 64, 88, 98; Hûd: 15; Ra'd: 26, 34; İbrâhîm: 3, 27; Nahl: 97, 107; İsrâ: 75; Kehf: 28, 45, 46, 104; Tâ-Hâ: 72, 97, 131; Mü'minûn: 33; Nûr: 33; Furkan: 3; Kasas: 60, 61, 79; Ankebût: 25, 64; Rûm: 7; Lokman: 33; Ahzâb: 28; Fâtır: 5; Zümer: 26; Mü'min: 39, 51; Fussılet: 16, 31; Şûrâ: 36; Zuhruf: 32, 35; Câsiye: 35; Muhammed (S.A.V.): 36; Necm: 29; Hadîd: 20.
Hayât mücâdelesi: İnşikâk: 6; Beled: 4.
Hayber'in fethi: Feth: 1, 15, 18, 19, 20, 27.
Hayr: Âl-i İmrân: 26; Mü'minûn: 61; Fâtır: 32; Vâkıa: 10; Kalem: 12; İnsan: 9.
Hayret: Bakara: 258; Mâide: 26; En'âm: 71; Meryem: 27; Enbiyâ: 40.
Hayvanlar: Bakara: 164; Mâide: 1, 95; En'âm: 38; Enfâl: 22, 55; Hûd: 6, 56; Nahl: 5, 6, 7, 8, 10, 49, 61; Hacc: 18, 28, 34; Nûr: 45; Neml: 82; Ankebût: 60; Lokman: 10; Sebe': 14; Fâtır: 28, 45; Sâd: 33; Şûrâ: 29; Câsiye: 4.

Havf Namazı: Nisâ: 101, 102.
Hayz: Bakara: 222, 228; Talâk: 4.
Hazarî Namazlar: Bakara: 239; Nisâ: 101, 102, 103.
Hazrec kabîlesi: Bakara: 85, 89.
Hebâ: Furkan: 23; Vâkıa: 6.
Hediyye: Bakara: 188; Neml: 35, 36.
Helâl: Bakara: 168, 187, 228, 229, 230, 275; Âl-i İmrân: 50, 93; Nisâ: 3, 19, 24; Mâide: 1, 2, 4, 5, 87, 88, 96, 160; A'râf: 157; Enfâl: 69; Tevbe: 37; Yûnus: 59; Hûd: 39; İbrâhîm: 1; Nahl: 114, 116; Tâ-Hâ: 81, 86; Hacc: 30; Ahzâb: 50, 52; Zümer: 40; Mümtehıne: 10; Beled: 2.
Helâl rızk: Bakara: 168; Mâide: 88; Enfâl: 69; Nahl: 114, 116.
Hendek (Ahzâb) Savaşı: Ahzâb: 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24; Bürûc: 4, 5, 6, 7, 8.
Herkes kendi fiilinden mes'ûldür: Bakara: 62, 110, 281, 286; En'âm: 164; Yûnus: 4; Hûd: 109, 111, 123; İbrâhîm: 51; Nahl: 97; İsrâ: 13, 15, 19, 84; Kehf: 46; Tâ-Hâ: 112; Enbiyâ: 47; Ankebût: 6; Rûm: 44; Secde: 17; Fâtır: 18; Yâsîn: 12; Zümer: 8, 42; Mü'min: 17, 40; Fussılet: 46; Şûrâ: 30; Câsiye: 15, 22; Tûr: 21; Necm: 31, 38, 41; Müzzemmil: 20; Müddessir: 38; İnsan: 3, 29; İnşikâk: 6; Fecr: 14; Leyl: 4; Zilzâl: 7, 8.
Herşey, insanlar içindir: Ra'd: 2; İbrâhîm: 32, 33; Nahl: 12, 14; Hacc: 36, 37, 65; Ankebût: 61; Lokman: 20, 29; Fâtır: 13; Zümer: 5; Zuhruf: 13; Câsiye: 12, 13.
Hevâ (Hava-heves): Bakara: 78, 120, 145; Nisâ: 135; Mâide: 48, 49, 70, 77; En'âm: 56, 71, 119, 150; A'râf: 176; Ra'd: 37; İbrâhîm: 37, 43; Kehf: 28; Tâ-Hâ: 16; Mü'minûn: 71; Furkan: 43; Kasas: 50; Rûm: 29; Sâd: 26; Şûrâ: 15; Câsiye: 18, 23; Muhammed (S.A.V.): 14, 16; Necm: 3, 23, 53; Kamer: 3; Nâziât: 40.
Heyecân: Meryem: 83; Zümer: 21; Hadîd: 20.
Heyelân: Müzzemmil: 14.
Heykeller: Sebe': 13.
Hezîmet: Bakara: 251; Âl-i İmrân: 139, 140, 142, 146, 148, 150, 152, 156, 158, 160, 161, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 172, 174, 175, 195, 197; Mâide: 52; Sâd: 11; Kamer: 45.
Hıfz âyetleri: Bakara: 238, 255; Nisâ: 34, 80; Mâide: 44, 89; En'âm: 61, 92, 104, 107; Tevbe: 112; Hûd: 57, 86; Yûsuf: 12, 55, 63, 64, 65, 81; Ra'd: 11; Hicr: 9, 17; Enbiyâ: 32, 82; Mü'minûn: 5, 9; Nûr: 30, 31; Ahzâb: 35; Sebe': 21; Sâffât: 7; Şûrâ: 6, 48; Kâf: 4, 32; Meâric: 29, 34; İnfitâr: 10; Mutaffifîn: 33; Bürûc: 22; Târık: 4.
Hıfzetmek: Hâkka: 12; Meâric: 18; İnşikâk: 23.
Hıfz Melekleri: En'âm: 61; Ra'd: 11; Zuhruf: 80; Cin: 27; İnfitâr: 10; Mutaffifîn: 33; Bürûc: 3; Târık: 4.
Hınc: En'âm: 65.
Hıristiyanlar: Bakara: 62, 111, 113, 120, 135, 140; Âl-i İmrân: 55, 61; 67, 70, 71, 72, 73; Mâide: 14, 15, 17, 18, 47, 51, 69, 72, 73, 82, 83, 84, 85; Tevbe: 30, 31, 34; Yûnus: 69; Meryem: 37; Hacc: 17; Zuhruf: 65; Hadîd: 27.
Hırs: Bakara: 96; Nisâ: 129; Tevbe: 128; Yûsuf: 103; Nahl: 37.
Hırsızlık: Mâide: 38; Yûsuf: 70, 73, 77, 81; Hicr: 18; Mümtehıne: 12.
Hısâb: Bakara: 202, 212; Âl-i İmrân: 19, 27, 37, 52, 199; Nisâ: 6, 86; Mâide: 4; En'âm: 52, 69, 96; Yûnus: 5; Ra'd: 18, 21, 40, 41; İbrâhîm: 12, 14; Kehf: 40; Enbiyâ: 1; Mü'minûn: 117; Nûr: 38, 39; Şuarâ: 113; Ahzâb: 39; Sâd: 16, 26, 39, 53; Zümer: 10; Mü'min: 17, 27, 40; Rahmân: 5; Talâk: 8; Hâkka: 20, 26; Nebe': 27, 36; İnşikâk: 8; Gâşiye: 26.
Hıtâb: Hûd: 37; Mü'minûn: 27; Fur-

kan: 63; Sâd: 20, 23; Nebe': 37.
Hızır Aleyhisselâm: Kehf: 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72.
Hicret: Bakara: 218; Âl-i İmrân: 109; Nisâ: 89, 100; Enfâl: 72, 74, 75; Tevbe: 20, 100, 117; İbrâhîm: 14; Nahl: 41, 110; İsrâ: 76; Meryem: 46; Hacc: 58; Nûr: 22; Ankebût: 26; Ahzâb: 6, 50; Haşr: 8, 9; Tahrîm: 5.
Hikmet: Bakara: 129, 151, 231, 251, 269; Âl-i İmrân: 48, 81, 164; Nisâ: 54, 113; Mâide: 110; Yûsuf: 22; Nahl: 125; İsrâ: 39; Lokman: 12; Ahzâb: 34; Sâd: 20; Zuhruf: 63; Kamer: 5; Cum'a: 2.
Hilâl: Bakara: 189.
Hîlekârlık: Nisâ: 98, 99; Ra'd: 42; Nahl: 45, 46, 47.
Hilkat ve tabiat: Nahl: 68, 69.
Himâye: Tevbe: 6; Mü'minûn: 88; Ahkâf: 31; Mülk: 28; Cin: 22.
Hortum: Kalem: 16.
Hoşgörmek: Bakara: 109; Nisâ: 4; Mâide: 13; Hicr: 85; Nûr: 22; Zuhruf: 5, 89; Teğâbün: 14.
Hûd Aleyhisselâm: A'râf: 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72; Hûd: 50, 53, 58, 59, 60, 89; Şuarâ: 65, 123, 125, 129, 130, 135, 136, 138, 140; Ahkâf: 21, 25.
Hûd kavmi: Hûd: 89.
Hudeybiyye barışı: Feth: 1, 10, 18, 27, 30; Mümtehıne: 12.
Hudûd: Bakara: 187, 229, 230; Nisâ: 13, 14; Tevbe: 97, 112; Mücâdile: 4; Talâk: 1.
Huneyn savaşı: Tevbe: 25, 26.
Hûriler: Sâffât: 48, 49; Duhan: 54; Tûr: 20; Rahmân: 72; Vâkıa: 22.
Hurma: Bakara: 266; En'âm: 99, 141; Ra'd: 4; Nahl: 11, 67; İsrâ: 91; Kehf: 32; Meryem: 23, 25; Tâ-Hâ: 271; Mü'minûn: 19; Şuarâ: 148; Yâsîn: 34, 39; Kâf: 10; Kamer: 20; Rahmân: 11, 68; Haşr: 5; Hâkka: 7; Abese: 29.
Husûmet: Bakara: 188; Nisâ: 29, 59.
Husûf: Kıyâmet: 8.
Huşû': Bakara: 45; Âl-i İmrân: 109; Hûd: 23; İsrâ: 106, 107, 108, 109; Tâ-Hâ: 108; Enbiyâ: 90; Hacc: 34, 54; Mü'minûn: 2; Ahzâb: 35; Fussılet: 39; Şûrâ: 45; Kamer: 7; Hadîd: 16; Haşr: 21; Kalem: 43; Meâric: 44; Nâziât: 9; Gâşiye: 2..
Huysuz kadınların kocaları: Bakara: 232; Nisâ: 19, 34, 128.
Hüccet: Bakara: 150; Âl-i İmrân: 151; Nisâ: 91, 144, 153, 165; En'âm: 81, 83, 149; A'râf: 33, 71; Yûnus: 68; Hûd: 96; Yûsuf: 40; İbrâhîm: 10, 11, 12; Hicr: 42; Nahl: 99; İsrâ: 33, 63, 80; Kehf: 15; Hacc: 71; Mü'minûn: 45; Neml: 21; Kasas: 31; Rûm: 35; Sebe': 21; Sâffât: 30, 156; Mü'min: 23, 35, 56; Şûrâ: 15, 16; Duhan: 19; Câsiye: 25; Zâriyât: 39; Tûr: 38; Necm: 23; Rahmân: 33.
Hüdhüd kuşu (Çavuşkuşu, İbibik): Neml: 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29.
Hüküm: Nisâ: 35, 65; Mâide: 41.
Hükûmete itâat etmek: Bakara: 30; Nisâ: 59, 83; En'âm: 165; Yûnus: 14; Nûr: 55; Neml: 62; Fâtır: 39; Sa'd: 26; Zümer: 75; Mümtehıne: 12; Teğâbün: 16.
Hürriyet: Bakara: 178.

— I —

Ilgın ağacı: Sebe': 16.
Islâh-ı nefs: Bakara: 11, 160, 182, 220, 224, 228; Âl-i İmrân: 89; Nisâ: 16, 35, 114, 128, 129, 146; Mâide: 39; En'âm: 48, 54; A'râf: 35, 56, 85, 142, 170; Enfâl: 1; Yûnus: 81; Hûd: 88, 117; Nahl: 119; Enbiyâ: 90; Nûr: 5; Şuarâ: 152; Neml: 40; Ahkâf: 15; Muhammed (S.A.V.): 2, 5; Hucurât: 9, 10.
Islık: Enfâl: 35.

— İ —

İblîs: Bakara: 34; A'râf: 11; Hicr: 31, 32; İsrâ: 61; Kehf: 50; Tâ-Hâ: 116; Şuarâ: 95; Sebe': 20; Sâd: 74, 75.
İbrâhîm Aleyhisselâm: Bakara: 124, 125, 126, 127, 130, 132, 133, 135, 136, 140, 258, 260; Âl-i İmrân: 33, 65, 67, 68, 84, 95, 97; Nisâ: 54, 125, 163; En'âm: 74, 75, 83, 161; Tevbe: 70, 114; Hûd: 69, 74, 75, 76; Yûsuf: 6, 38; İbrâhîm: 35; Hicr: 51; Nahl: 120, 123; Meryem: 41, 46, 58; Enbiyâ: 51, 60, 62, 69; Hacc: 26, 43, 78; Şuarâ: 69; Ahzâb: 7; Sâffât: 83, 104, 109; Sâd: 45; Şûrâ: 13; Zuhruf: 26; Zâriyât: 24; Necm: 37; Hadîd: 26; Mümtehıne: 4; A'lâ: 19.
İbrâhîm Aleyhisselâm âilesi: Âl-i İmrân: 33; Nisâ: 54; En'âm: 161.
İbrâhîm Aleyhisselâm kavmi: Tevbe. 70; Hacc: 44.
İbret: Âl-i İmrân: 13; Yûsuf: 111; Nahl: 66; Mü'minûn: 21; Nûr: 44; Haşr: 2; Nâziât: 26.
İbrik: Vâkıa: 18.
İbtihâl âyeti: Âl-i İmrân: 61.
İçki: Bakara: 219, 220; Mâide: 90, 91; Yûsuf: 36, 41; Nahl: 67; Muhammed (S.A.V.): 15.
İçyağı: En'âm: 146.
İdâreciler (Yöneticiler): Nisâ: 58..
İddet: Bakara: 184, 185, 228, 231, 232, 233, 234, 240; Tevbe: 36, 37; Kehf: 22; Ahzâb: 49; Talâk: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; Müddessir: 31.
İdrîs Aleyhisselâm: Meryem: 56; Enbiyâ: 85.
İffet: Bakara: 273; Nisâ: 6; Nûr: 30, 31, 33, 60; Lokman: 19; Hucurât: 3.
İfrît: Neml: 39.
İfsâd etmek: Bakara: 27, 60; Mâide: 33, 64; A'râf: 56, 74, 85; Şuarâ: 151, 152; Muhammed (S.A.V.): 22.
İfşâ etmek: Nisâ: 83.
İftirâ: Âl-i İmrân: 24, 94; Nisâ: 20, 48, 50, 112, 156; Mâide: 103; En'âm: 21, 24, 93, 112, 137, 138, 140, 144; A'râf: 37, 39, 53, 152; Yûnus: 17, 30, 37, 38, 59, 60, 69; Hûd: 13, 18, 21, 35, 50; Yûsuf: 111; Nahl: 56, 87, 101, 105, 116; İsrâ: 73; Kehf: 15; Meryem: 27; Tâ-Hâ: 61; Enbiyâ: 5; Mü'minûn: 38; Nûr: 4, 6, 11, 16, 23; Furkan: 4; Kasas: 36, 75; Ankebût: 13, 68; Secde: 3; Ahzâb: 58; Sebe': 8, 43; Sâd: 7; Şûrâ: 24; Ahkâf: 8, 28; Mümtehıne: 12; Saff: 7.
İftirâ hâdisesi: Nûr: 11, 17.
İftitâh Tekbîri: Tûr: 48.
İğne: A'raf: 40.
İhlâs: Bakara: 94, 139; Nisâ: 146; En'âm: 139; A'râf: 29, 32; Yûnus: 22; Yûsuf: 24, 54; Hicr: 40; Nahl: 66; Meryem: 51; Ankebût: 65; Lokman: 32; Ahzâb: 50; Sâffât: 40, 74, 128, 160, 169; Sâd: 46, 83; Zümer: 2, 3, 11, 14; Mü'min: 14, 65; Beyyine: 5.
İhrâm: Mâide: 1, 2, 95, 96; Tevbe: 5, 36.
İhsân: Bakara: 36, 114; Âl-i İmrân: 13, 15, 17; Mâide: 32; Nahl: 90; Ahzâb: 58; Hucurât: 11, 12; Meâric: 24, 25; Müddessir: 44; Fecr: 16, 17, 18, 19, 20; Beled: 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21; Mâûn: 1, 2, 3; Kevser: 3.
İhtişâm: Yûnus: 24.
İki Bayram Namazı: Kevser: 2.
İhtiyârlık: Nahl: 70.
İktisâd: Mâide: 66; Tevbe: 42; Lokman: 19, 32; Fâtır: 32.
İktisâdî adâlet: Haşr: 7.
İlâ: Bakara: 226.
İlâhî izin: En'âm: 135.
İlâhî rahmet: En'âm: 12.
İlim, araştırma: Bakara: 129, 151, 159, 179; Nisâ: 113; Mâide: 110; En'âm: 119; Tevbe: 122; Nahl: 43; Enbiyâ: 7; Ahzâb: 34; Fâtır: 19, 22; Zümer: 9, 10; Abese: 2, 3, 4; Alak: 4.

İlmî gizlemek: Âl-i İmrân: 187.
İlyâs Aleyhisselâm: En'âm: 85, 86; Sâffât: 123, 129, 132; Sâd: 48.
İmâm: Bakara: 124; Tevbe: 12; Hûd: 17; Hicr: 79; İsrâ: 71; Enbiyâ: 73; Furkan: 74; Kasas: 5, 41; Secde: 24; Yâsîn: 12; Ahkâf: 12.
Imân: Bakara: 2, 20, 82, 108, 136, 154; Mâide: 17, 46, 72, 75, 109, 110, 112, 114, 116, 120; Tevbe: 30, 31, 111; Mü'minûn: 50; Zuhruf: 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65; Hadîd: 26, 27; Saff: 6.
İ'mâr: Tevbe: 17, 18, 19; Hûd: 61; Nûr: 4; Rûm: 9.
İmkân: Enfâl: 71.
İmlâ (Yazmak): Bakara: 282.
İmrân ailesi: Âl-i İmrân: 33, 35; Tahrîm: 12.
İmrenmek: Tevbe: 55, 85.
İmtihân: Ankebût: 2, 3; Zümer: 49; Hucurât: 3; Mümtehine: 10; Teğâbün: 15.
İmtiyâz: Bakara: 105; Âl-i İmrân: 74.
İn: Kehf: 61.
İnâd: Hûd: 59; İbrâhîm: 15; Mü'minûn: 75; Mülk: 21; Kâf: 24; Müddessir: 16.
İnci: Nahl: 14; Hacc: 23; Nûr: 35; Fâtır: 33; Tûr: 24; Rahmân: 22; Vâkıa: 23; İnsan: 19.
İncîl: Âl-i İmrân: 3, 48, 65; Mâide: 46, 47, 66, 68, 110; A'raf: 157; Tevbe: 111; Meryem: 30; Feth: 29; Hadîd: 27.
İncir: Tîn: 1..
İnek: Bakara: 67, 68, 70; En'âm: 144, 146; Yûsuf: 43, 46.
İnsanın yaratılışı: A'raf: 11, 12; Hicr: 26, 28, 29; Sâd: 71, 72, 73, 74; Zümer: 6; Mü'min: 67; Rahmân: 14; Nûh: 14, 15, 16, 17, 18; İnsan: 1, 2; Mürselât: 20, 21, 22, 23; Tîn: 4, 5, 6.
İnsanın emâneti (Düşünce ve akıl kâbiliyeti) **yüklenmesi:** Ahzâb: 72.
İnsanın üstünlüğü: İsrâ: 10.
İnsanların arasını bulmak (Arabuluculuk): **Hucurât:** 9, 10.
İnsanları bağışlamak: Bakara: 263; Âl-i İmrân: 133, 134; Nisâ: 149; Nahl: 126; Nûr: 22; Şûrâ: 36, 37, 40, 43; Teğâbün: 14.
«İnşâ - Allah» demek: Kehf: 24.
İntihâr etmek: Bakara: 85; Nisâ: 29..
İntikâm almak: Bakara: 194; Nahl: 126; Hacc: 60.
İp: Bakara: 166, 187; Âl-i İmrân: 103, 112; Nahl: 92; Tâ-Hâ: 6; Hacc: 15; Şuarâ: 44; Kâf: 16; Tebbet: 5.
İpek: Hacc: 23; Fâtır: 33; İnsan: 12.
İrin: İbrâhîm: 16; Sâd: 58; Nebe': 25.
İsâ Aleyhisselâm: Bakara: 87, 136, 137, 253; Âl-i İmrân: 45, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 55, 59, 61, 84; Nisâ: 156, 157, 159, 163, 169, 171, 172; Mâide: 17, 46, 72, 75, 78, 110, 112, 114, 116, 118; En'âm: 85; Tevbe: 30, 31; Meryem: 22, 27, 28, 29, 31, 33, 34; Enbiyâ: 91; Hacc: 51; Mü'minûn: 50; Ahzâb: 7; Şûrâ: 13; Zuhruf: 57, 58, 59, 61, 63, 64; Hadîd: 27; Saff: 6, 14.
İshâk Aleyhisselâm: Bakara: 133, 136, 140, Âl-i İmrân: 84; Nisâ: 163; En'âm: 84; Hûd: 71; Yûsuf: 5, 6, 37, 38; İbrâhîm: 39; Meryem: 49; Enbiyâ: 72; Ankebût: 27; Sâffât: 112, 113; Sâd: 45.
İslâm: Bakara: 11, 112, 127, 128, 135, 140, 141, 208, 221; Âl-i İmrân: 19, 67, 68, 84, 85, 118; Nisâ: 125; Mâide: 3; Hûd: 116, 117; Enbiyâ: 92, 93; Hacc: 78; Rûm: 30; Zümer: 22; Fussılet: 33; Şûrâ: 13; Saff: 9; Zilzâl: 5; Nasr: 1, 3.
İslâm Dîni bütün dinlere gaalibdir: Tevbe: 33; Feth: 28; Saff: 9.
İslâm ve teslîmiyyet: Bakara: 155, 156; Âl-i İmrân: 26; En'âm: 162, 163; Ra'd: 22; Kehf: 23, 24.
İsmâîl Aleyhisselâm: Bakara: 125, 127, 133, 136, 140; Âl-i İmrân: 84; Nisâ: 163; En'âm: 86; İbrâhîm: 39; Meryem: 54; Enbiyâ: 85; Sâffât: 107; Sâd: 48.
İsm-i A'zam: Bakara: 255; Haşr: 24.

İsraf: Âl-i İmrân: 147; Nisâ: 6, 71; Mâide: 32, 77; En'âm: 141; A'raf: 31, 81; Yûnus: 12, 83; İsrâ: 26, 27, 33; Tâ-Hâ: 127; Enbiyâ: 9; Furkan: 67; Şuarâ: 151; Yâsîn: 19; Zümer: 53; Mü'min: 28, 34, 43; Zuhruf: 5; Duhan: 31; Zâriyât: 34.
İsrâîl - İsrâiloğulları: Bakara: 40, 47, 83, 122, 211, 246; Âl-i İmrân: 49, 93; Mâide: 32, 70, 72, 78, 110; A'raf: 105, 134, 137, 138; Yûnus: 90, 93; İsrâ: 2, 4, 101, 104; Meryem: 58; Tâ-Hâ: 47, 80, 94; Şuarâ: 17, 22, 59, 197; Neml: 76; Secde: 23; Mü'min: 53; Zuhruf: 59; Duhan: 30; Câsiye: 16; Ahkâf: 10; Saff: 6. 14.
İstidrac: A'raf: 182; Kalem: 44.
İstif: Hûd: 82; Kâf: 10; Vâkıa: 29.
İstifcilik: Âl-i İmrân: 49.
İstiğfâr: Bakara: 199; Âl-i İmrân: 39, 135, 159; Nisâ: 62, 64, 106, 110; Mâide: 74; Enfâl: 33; Tevbe: 80, 113; Hûd: 3, 52, 61, 90; Yûsuf: 26, 97, 98; Kehf: 55; Meryem: 47; Nûr: 62; Neml: 46; Sâd: 24; Mü'min: 7, 55; Fussılet: 6; Şûrâ: 5; Feth: 11; Zâriyât: 18; Mümtehıne: 4, 12, 19; Münâfikûn: 6; Nûh: 10, 11, 12; Müzzemmil: 20; Nasr: 3.
İstikâmet: Bakara: 177; Âl-i İmrân: 75, 76; En'âm: 152; A'raf: 85; Enfâl: 27; Hûd: 85, 86; İsrâ: 34, 35; Şuarâ: 181, 182, 183; Rûm: 38; Rahmân: 7, 8, 9; Bürûc: 1, 2, 3.
İstişâre: Bakara: 233; Âl-i İmrân: 159; Şûrâ: 36, 37, 38.
İş: Yûsuf: 51; Hicr: 57; Tâ-Hâ: 95; Kasas: 23; Zâriyât: 31.
İşâret: Âl-i İmrân: 41; Meryem: 29.
İşde intizam: Sebe': 11.
İşkence (Ashâb'dan işkenceye uğrayanlar. Radiyâllahü anhüm): Nahl: 106; Mü'minûn: 110; Ankebût: 2.
İ'tibâr: Âl-i İmrân: 13; Yûsuf: 111; Nahl: 66; Mü'minûn: 21; Nûr: 44; Haşr: 2; Nâziât: 26.
İ'tikâf: Bakara: 125, 187.
İtmînân: Bakara: 260, Âl-i İmrân: 126; Nisâ: 103; Mâide: 113; Enfâl: 10; Yûnus: 7; Ra'd: 28; Nahl: 106, 112; İsrâ: 95; Hacc: 11; Fecr: 27.
İyiler: Sâd: 47, 48.
İyilik: Bakara: 178, 180, 228, 229, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 240, 241, 262; Âl-i İmrân: 104, 110, 114; Nisâ: 5, 6, 8, 19, 25, 114; A'râf: 157, 199; Tevbe: 67, 71, 112; Hacc: 41; Lokman: 15, 17; Ahzâb: 6, 32; Muhammed (S.A.V.): 21; Mümtehıne: 12; Talâk: 2, 6; Mürselât: 1.
İyiliği emr; kötülüğü nehyetmek (Emr bil'ma'rûf; nehy ani'l-münker): Âl-i İmrân: 104, 110, 114; Mâide: 79; A'râf: 157, 199; Tevbe: 71, 127; Hacc: 41; Lokman: 17.
İz ta'kîb etmek: Kehf: 64; Kasas: 11.
İzzet: Nisâ: 139; Yûnus: 65; Fâtır: 10.

— J —

Jeoloji (Yer bilimi): Nahl: 13; Ankebût: 20; Kehf: 82.
Jüpiter (Merîh): Tekvîr: 15

— K —

Kab: Yûsuf: 76; Ahzâb: 53; İnsan: 15; Gâşiye: 5.
Kaba adamlar: Kalem: 12, 13.
Kabahât yapmamak: Nisâ: 112; Tâ-Hâ: 73; Şuarâ: 51, 82.
Kabak: Bakara:61.
Kabalık etmemek: Nisâ: 2, 5.
Kâ'be-i Şerîf: Bakara: 125, 127, 128; Âl-i İmrân: 96, 97; Mâide: 2, 97; Enfâl: 5, 35; Hûd: 73; İbrâhîm: 37; Hacc: 26, 29, 33; Nûh: 28; Kureyş: 3.

Kabîleler: Nisâ: 89, 90; **A'râf:** 27; **Hûd:** 91, 92; **Neml:** 48; **Hucurât:** 13.
Kabir: En'âm: 98; **Tevbe:** 84; **Hacc:** 7; **Furkan:** 53; **Fâtır:** 22; **Yâsîn:** 51, 52; **Kamer:** 7; **Mümtehıne:** 13; **Meâric:** 43; **Abese:** 21; **İnfitâr:** 4; **Âdiyât:** 9; **Tekâsür:** 2.
Kabir azâbı: Tâ-Hâ: 124; **Mü'min:** 46; **Nûh:** 38; **Şems:** 10.
Kadeh: Sâffât: 40; **Tûr:** 23; **Vâkıa:** 18; **İnsan:** 5, 17; **Nebe':** 34.
Kadın: Bakara: 49, 178, 187, 222, 223, 226, 231, 232, 235, 236, 282; **Âl-i İmrân:** 14, 35, 36, 40, 42, 61, 195; **Nisâ:** 1, 3, 4, 7, 11, 12, 15, 19, 22, 23, 24, 32, 34, 43, 75, 98, 117, 127, 128, 129, 176; **Mâide:** 6; **En'âm:** 143, 144; **A'râf:** 81, 83, 127, 141; **Hûd:** 71, 81; **Yûsuf:** 21, 30, 50, 51; **Ra'd:** 8; **İbrâhîm:** 6; **Hicr:** 60; **Nahl:** 58, 97; **İsrâ:** 40; **Meryem:** 5, 8; **Nûr:** 31, 60; **Neml:** 23, 55, 57; **Kasas:** 4, 9; **Ankebût:** 23, 32, 33; **Ahzâb:** 30, 32, 50, 52, 55, 59; **Fâtır:** 11; **Sâffât:** 150; **Mü'min:** 25, 40; **Fussılet:** 47; **Şûrâ:** 49, 50; **Zuhruf:** 19; **Feth:** 25; **Hucurât:** 11, 13; **Zâriyât:** 29; **Necm:** 21, 27, 45; **Mücâdile:** 2, 3; **Talâk:** 1, 4; **Tahrîm:** 5, 10, 11; **Kıyâmet:** 39; **Leyl:** 3; **Tebbet:** 4.
Kadınları boşama: Talâk: 1, 3.
Kadınların giyimi: Nûr: 31.
Kadınların mahremleri: Ahzâb: 55.
Kadınların örtünmesi: Ahzâb: 59.
Kadir Gecesi: Duhan: 3, 4, 5, 6; **Fecr:** 4; **Kadr:** 1, 2, 3, 4, 5.
Kâfile: Yûsuf: 70, 82, 94.
Kâfirler: Bakara: 114, 161, 162, 170, 171, 210; **Âl-i İmrân:** 11, 106, 107, 116, 117, 118, 119, 120, 149; **Nisâ:** 18, 39, 56, 167, 168, 169, 170; **Mâide:** 10, 36, 37, 47, 60, 61, 62, 63, 73, 104; **En'âm:** 1, 4, 5, 29, 30, 31, 33, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 57, 58, 109, 111; **A'râf:** 40; **Enfâl:** 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57; **Hûd:** 109; **Ra'd:** 31; **Hicr:** 2, 3, 88; **Nahl:** 33, 34; **Kehf:** 52, 53; **Tâ-Hâ:** 128, 129, 134, 135; **Hacc:** 72; **Mü'minûn:** 63, 64, 65, 66, 67, 93, 94, 95, 96; **Nûr:** 57; **Furkan:** 40, 55; **Ankebût:** 41, 42, 43, 52, 53, 54, 55; **Sâd:** 1, 2; **Câsiye:** 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; **Muhammed (S.A.V.):** 4, 12, 18, 29, 30, 34; **Tûr:** 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47; **Necm:** 28; **Tahrîm:** 9; **Meâric:** 36, 44; **Müzzemmil:** 10, 11, 12, 13; **Bürûc:** 17, 18, 19, 20; **Kâfirûn:** 1, 6.
Kâfûru: İnsan: 5.
Kâğıd: En'âm: 7, 19; **Tûr:** 3.
Kâhin: Tûr: 39; **Hâkka:** 42.
Kâinatın yaratılışı: Bakara: 29; **En'âm:** 101, 107; **Rûm:** 19; **Secde:** 7; **Yâsîn:** 36; **Zümer:** 63; **Mü'min:** 62; **Şûrâ:** 49; **Zuhruf:** 12; **Zâriyât:** 49; **Tûr:** 52; **Kamer:** 49, 50; **Hadîd:** 1; **Saff:** 1; **Cum'a:** 1; **Teğâbün:** 1; **Tekvîr:** 15; **Târık:** 1, 3; **A'lâ:** 2; **Şems:** 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; **Leyl:** 3; **Tîn:** 1, 2, 3.
Kal'a: Nisâ: 78; **Hûd:** 80; **Ahzâb:** 26; **Sebe':** 13; **Haşr:** 2, 14.
Kalb: A'raf: 43; **Yûnus:** 57; **Ra'd:** 27, 28; **Mü'minûn:** 78; **Secde:** 9; **Ahzâb:** 4.
Kalb selâmeti: Ahzâb: 70, 71.
Kalem: Âl-i İmrân: 44; **Lokman:** 27; **Kalem:** 1; **Alak:** 4.
Kalkan: Mücâdile: 19; **Münâfikûn:** 2.
Kâlübelâ: A'râf: 172, 173.
Kamçı: Fecr: 13.
Kan: Bakara: 30, 84, 173; **Mâide:** 3; **En'âm:** 145; **A'râf:** 133; **Yûsuf:** 18; **Nahl:** 66, 115; **Hacc:** 5, 37; **Mü'minûn:** 14; **Mü'min:** 67; **Kıyâmet:** 38; **Alak:** 2.
Kanaat: En'âm: 38; **Hicr:** 88; **İsrâ:** 24; **Tâ-Hâ:** 22; **Şuarâ:** 215; **Kasas:** 32; **Fâtır:** 1.
Kanaatkârlık: Hacc: 36.
Kandil: Nûr: 35; **Furkan:** 61; **Ahzâb:** 46; **Mülk:** 5; **Nûh:** 16; **Nebe':** 13.
Kantar: Âl-i İmrân: 14, 75; **Nisâ:** 20.
Kapı: Bakara: 58, 189; **Nisâ:** 154; **Mâi-**

de: 23; En'âm: 44; A'râf: 40, 161; Yûsuf: 23, 25, 67; Ra'd: 23; Hicr: 14, 44; Nahl: 29; Mü'minûn: 77; Sâd: 50; Zümer: 50, 71, 72, 73; Mü'min: 76; Zuhruf: 34; Kamer: 11; Hadîd: 13; Nebe': 19.
Kâr: Bakara: 16.
Kara (Deniz'in zıddı): Mâide: 96; En'âm: 59, 63, 97; Yûnus: 22; İsrâ: 67, 68, 70; Neml: 63; Ankebût: 65; Rûm: 41; Lokman: 32.
Kararmak: Bakara: 187; Âl-i İmrân: 106; Yûnus: 26; Nahl: 58; Fâtır: 27; Zümer: 60; Zuhruf: 17; Kalem: 20; Abese: 41; A'lâ: 5.
Kararmış yüzler: Abese: 40, 41, 42.
Kardeşlik: Bakara: 83; Âl-i İmrân: 103; Nisâ: 25; Mâide: 32; Tevbe: 11; İsrâ: 27; Hucurât: 10, 13; Haşr: 10, 11.
Karga: Mâide: 31; Fâtır: 27.
Kâria: Ra'd: 31; Hâkka: 4; Kâria: 1, 2, 3, 4.
Karı-kocayı barıştırmak: Nisâ: 35.
Karı-koca ilişkileri: Nisâ: 128, 129.
Karınca: Neml: 18.
Kârûn: Kasas: 76, 79, 81, 83; Ankebût: 39; Mü'min: 23, 24.
Kâse: İnsan: 15, 16.
Kaş-göz işâreti: Mutaffifîn: 30.
Katı kalb: Şems: 10.
Katılık: Bakara: 74; Mâide: 13; En'âm: 43; Hacc: 53; Zümer: 22; Necm: 34; Hadîd: 16.
Katır: Nahl: 8.
Kâtib: Bakara: 79, 282, 283; Enbiyâ: 94; Abese: 15; İnfitâr: 11.
Kâtib Melekler: Abese: 15.
Kasden öldürmek: Nisâ: 93.
Katran: İbrâhîm: 50.
Kavga: Bakara: 197; Âl-i İmrân: 152; Nisâ: 59; Enfâl: 43, 46; Kehf: 21; Tâ-Hâ: 4; Ahzâb: 32.
Kaya: Bakara: 24, 60, 74, 264; Enfâl: 32; Hûd: 82; Hicr: 74; İsrâ: 50; Kehf: 63; Lokman: 16; Zâriyât: 33; Tahrîm: 6; Fecr: 9; Fîl: 4.
Kaylûle: A'raf: 4; Furkan: 24.
Kaynar su: En'âm: 70; Yûnus: 4; Hacc: 19; Sâffât: 67; Sâd: 57; Mü'min: 72; Duhan: 46, 48; Muhammed (S.A.V.): 15; Rahmân: 44; Vâkıa: 42, 54, 93; Nebe': 25.
Kazâ ve kader: Âl-i İmrân: 145, 154; En'âm: 2, 35; A'raf: 34; Yûnus: 49; Hûd: 6; Hicr: 4, 5; İsrâ: 58; Nûr: 43; Neml: 74, 75; Sebe': 3; Fâtır: 11; Kamer: 51, 52, 53; Hadîd: 22; Haşr: 3; Talâk: 3; Nûh: 4; Cin: 25, 28.
Kazan: Sebe': 13.
Kazık: Sâd: 12; Nebe': 7; Fecr: 10.
Keçe: Cin: 19.
Keçi: En'âm: 143.
Kefâlet: Âl-i İmrân: 37, 44; En'âm: 111; A'râf: 27; Yûsuf: 72; Nahl: 91; İsrâ: 92; Tâ-Hâ: 46; Kasas: 12; Sâd: 23; Kalem: 40.
Keffâret: Mâide: 45, 89, 95.
Kehf: Kehf: 9, 10, 11, 16, 17, 25; Mutaffifîn: 9, 20.
Kelâm-Kelime: Bakara: 37, 75, 118, 124, 174, 253; Âl-i İmrân: 39, 41, 45, 46, 63, 77; Nisâ: 46, 164, 171; Mâide: 13, 41, 110; En'âm: 34, 111, 115; A'râf: 137, 143, 144, 148, 158; Enfâl: 7; Tevbe: 6, 40, 74; Yûnus: 19, 33, 64, 82, 96; Hûd: 105, 110, 119; Yûsuf: 54; Ra'd: 31; İbrâhîm: 24, 26; Kehf: 5, 27, 109; Meryem: 10, 26, 29; Tâ-Hâ: 129; Mü'minûn: 100, 108; Nûr: 16; Neml: 82; Rûm: 35; Lokman: 27; Fâtır: 10; Yâsîn: 65; Sâffât: 171; Zümer: 19, 71; Mü'min: 6; Fussılet: 45; Şûrâ: 14, 21, 24, 51; Zuhruf: 28; Feth: 15, 26; Tahrîm: 12; Nebe': 38.
Kelime-i şahâdet: Feth: 26.
Kelime-i tayyibe: İbrâhîm: 24, 25.
Kemik: Bakara: 59; Nisâ: 23; En'âm: 146; İsrâ: 49, 98; Meryem: 4; Mü'minûn: 14, 35, 82; Yâsîn: 78; Sâffât: 16, 53; Vâkıa: 47; Kıyâmet: 3, 26, 27; Nâziât: 11; Târık: 7.
Kendini beğenmek: Nisâ: 36; Tevbe: 25; Hûd: 10; Lokman: 18; Necm: 32; Hadîd: 20, 23; Tekâsür: 1.

Kervan: Enfâl: 42.
Kesâd: Tevbe: 24.
Kesb ve ihtiyâr: Bakara: 90; Nisâ: 111; Mâide: 105; En'âm: 70; Yûnus: 44, 108, 109; Hûd: 21, 101; Ra'd: 11; İsrâ: 15, 16, 17, 84; Kehf: 29, 58, 59; Mü'minûn: 62; Ankebût: 3; Fâtır: 18; Mü'min: 9; Fussılet: 46; Şûrâ: 20; Câsiye: 15, 21, 22; Ahkâf: 19, Necm: 31, 38, 39, 40, 41; Mülk: 1, 2; Müddessir: 38, 55, 56; İnsan: 29, 30, 31; Tekvîr: 29; Beled: 10; Şems: 7, 10; Leyl: 12, 13.
Keşişler: Mâide: 63, 82; Tevbe: 34; Secde: 24.
Kevser: Kevser: 1.
Kıble: Bakara: 115, 142, 143, 144, 145, 148, 149, 150; Yûnus: 87.
Kıl: Nahl: 80.
Kınamak: Mâide: 54; Yûsuf: 32; İbrâhîm: 22; İsrâ: 29, 39; Mü'minûn: 6; Sâffât: 142; Zâriyât: 40, 54; Kalem: 30; Meâric: 30; Kıyâmet: 2.
Kırâet: A'râf: 204; Yûnus: 94; Nahl: 98; İsrâ: 14, 15, 71, 93, 106; Şuarâ: 199; Hâkka: 19; Müzzemmil: 20; Kıyâmet: 18; İnşikâk: 21; A'lâ: 6; Alak: 1, 3.
Kırmızı: Fâtır: 27.
Kısas: Bakara: 178, 179, 194, 199; Mâide: 44, 45; Nahl: 126; Haşr: 20.
Kısır: Âl-i İmrân: 40; Meryem: 5, 8; Hacc: 55; Şûrâ: 50; Zâriyât: 29, 41.
Kıskançlık: Bakara: 109; Nisâ: 54; Feth: 15; Felâk: 5.
Kış: Kureyş: 2.
Kıtmîr: Duhan: 10.
Kıvılcım: Mürselât: 32.
Kıyâmet: Bakara: 85, 113, 174, 212; Âl-i İmrân: 55, 77, 161, 180, 185, 194; Nisâ: 87, 109, 141, 159; Mâide: 14, 36, 64; En'âm: 12, 31, 40; A'râf: 32, 34, 162, 172, 187; Tevbe: 117; Yûnus: 45, 49, 60, 93; Hûd: 60, 98, 99; Yûsuf: 107; Hicr: 85; Nahl: 25, 27, 61, 77, 92, 124; Kehf: 21, 36, 105; Meryem: 75, 95; Tâ-Hâ: 15, 100, 101, 124; Enbiyâ: 47, 49; Hacc: 1, 7, 9, 17; 55, 69; Mü'minûn: 16; Furkan: 11, 69, Kasas: 41, 42, 61, 71, 72; Ankebût: 13, 25; Rûm: 12, 14, 55; Lokman: 34; Secde: 25; Ahzâb: 63; Sebe': 3, 25, 30; Fâtır: 14; Zümer: 15, 24, 31, 47, 60, 67; Mü'min: 32, 46, 59; Fussılet: 40, 47, 50; Şûrâ: 17, 18, 45; Zuhruf: 61, 66, 85; Câsiye: 17, 26, 27, 32; Ahkâf: 5, 35; Muhammed (S.A.V.): 18; Kamer: 1, 46; Mücâdile: 7; Haşr: 18; Mümtehıne: 3; Kalem: 39; Kıyâmet: 1, 6; Nâziât: 42.
Kıyâs-ı fukahâ: Haşr: 2.
Kıyı: Âl-i İmrân: 103; Tevbe: 109; Kasas: 30.
Kız: Bakara: 68; Nisâ: 23; En'âm: 100; Hûd: 78, 79; Hicr: 71; Nahl: 57; Kasas: 27; Ahzâb: 50, 59; Sâffât: 149, 153; Zuhruf: 16; Tûr: 39; Vâkıa: 36; Tahrîm: 5, 12; Tekvîr: 8, 9.
Kibirlenmek: Nisâ: 36, 172, 173; Nahl: 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29; İsrâ: 38; Secde: 15; Zümer: 60, 72; Mü'min: 35, 76.
Kibrit taşı: Bakara: 26; Tahrîm: 6.
Kilid: Yûsuf: 23; Muhammed (S.A.V.): 24.
Kilise: Hacc: 40.
Kîn: Âl-i İmrân: 118; Nisâ: 22; Mâide: 2, 8, 14, 64, 91; Fâtır: 39; Mü'min: 10, 35; Muhammed (S.A.V.): 29, 37; Mümtehıne: 4; Saff: 3; Duhâ: 3; Kevser: 3.
Kirâlamak: Kasas: 26, 27.
Kiraz: Sebe': 16; Vâkıa: 28.
Kitâblar: Bakara: 3, 4, 41, 78, 79, 136, 285; Âl-i İmrân: 84; Nisâ: 136; Ra'd: 36; Ankebût: 46, 47; Fâtır: 25; Hadîd: 26.
Kitâb Ehli: Bakara: 105, 109; Âl-i İmrân: 64, 65, 69, 70, 71, 72, 75, 98,

99, 110, 113, 199; Nisâ: 123, 153, 159, 171; Mâide: 15, 19, 47, 59, 65, 68, 77; Ankebût: 46; Ahzâb: 26; Hadîd: 29; Haşr: 2, 11; Beyyine: 1, 6.
Kocası ölen kadının, evlenmesi için bekleyeceği iddet: Bakara: 234.
Kocakarı: Hûd: 72; Şuarâ: 171; Sâffât: 135; Zâriyât: 29.
Kocakarı fırtınası: Hâkka: 6, 7, 8, 9.
Kol: Kehf: 18.
Komşu: Bakara: 251; Nisâ: 36, 39; Enfâl: 48; Ra'd: 4; Ahzâb: 60.
Konakcı: Kehf: 28.
Konuşup, görüşmek: Fâtır: 10; Mücâdile: 9.
Korkaklık: Âl-i İmrân: 156, 158; Nisâ: 72, 73; Enfâl: 15, 16; Tevbe: 44, 49, 56, 57.
Korku Namazı: Nisâ: 101, 102.
Koyn (insan koynu): Tâ-Hâ: 22.
Koyun: En'âm: 143, 146; Tâ-Hâ: 18; Enbiyâ: 78; Sâd: 23, 24.
Kozmoğrafya (Gökcisimlerinin önemli olayları): Bakara: 29, 189; Yûnûs: 5; Hicr: 16, 17; İsrâ: 12; Enbiyâ: 33; Mü'minûn: 17; Yâsîn: 37, 40; Sâffât: 6, 7, 8; Mülk: 5; Nâziât: 27, 28; Târık: 1, 3, 11.
Kölelik: Bakara: 221; Nisâ: 24, 25, 36; Mâide: 89; Tevbe: 60; Nahl: 71; Mü'minûn: 1, 6; Nûr: 33; Ahzâb: 50; Muhammed (S.A.V.): 4; Mücâdile: 3, 4; Meâric: 30, 35.
Köle azâdetmek: Âl-i İmrân: 35; Nisâ: 92; Mâide: 89; Mücâdile: 3; Beled: 13.
Köpek: Mâide: 4; A'râf: 176; Kehf: 18, 22.
Köpük: Ra'd: 17.
Kötü ahlâk: Bakara: 65, 66, 85; Âl-i İmrân: 137; Nisâ: 123; Mâide: 100; En'âm: 135; Yûnus: 27; Tâ-Hâ: 124, 125, 126; Rûm: 10; Secde: 21; Zümer: 26.
Kötü ad takmak: Hucurât: 11.
Kötü gözle bakmak: Yûsuf: 67, 68; Kalem: 51.
Kötü haber yaymak: Ahzâb: 60.
Kötü söz: Bakara: 197.
Kötü zann: Hucurât: 12.
Kudret helvası: Bakara: 57; A'râf: 160; Tâ-Hâ: 80.
Kul hakkı: Ahkâf: 31.
Kulp: Yûnus: 26; Müzzemmil: 14.
Kumar: Bakara: 219, 220; Mâide: 90, 91, 100.
Kumaş: Nahl: 80.
Kunut: Bakara: 116, 238; Âl-i İmrân: 17, 43; Nisâ: 34; Nahl: 120; Rûm: 26; Ahzâb: 31, 35; Zümer: 9; Tahrîm: 5, 12.
Kur'a: Sâffât: 141.
Kuraklık: Bakara: 115; A'râf: 130; Yûsuf: 48.
Kur'ân-ı Kerîm: Bakara: 185, 228; Nisâ: 182; Mâide: 101; En'âm: 19; A'râf: 204; Tevbe: 111; Yûnus: 15, 37, 61; Yûsuf: 2, 3; Ra'd: 31; Hicr: 1, 87, 91; Nahl: 98; İsrâ: 9, 41, 45, 46, 60, 78, 82, 88, 89, 106; Kehf: 54; Tâ-Hâ: 2, 113, 114; Furkan: 30, 32; Neml: 1, 6, 76, 92; Kasas: 85; Rûm: 58; Sebe': 31; Yâsîn: 2, 69; Sâd: 1; Zümer: 27, 28; Fussılet: 3, 26, 44; Şûrâ: 7; Zuhruf: 3, 31; Ahkâf: 29; Muhammed (S.A.V.): 24; Kâf: 1, 45; Kamer: 17, 22, 32, 40; Rahmân: 2; Vâkıa: 21; Cin: 1; Müzzemmil: 4, 20; Kıyâmet: 17, 18; İnsan: 23; İnşikâk: 21; Bürûc: 21.
Kur'ân-ı Kerîm'in benzeri getirilemez: Bakara: 23; Nisâ: 82; Yûnus: 38; Hûd: 13; Ra'd: 31; İbrâhîm: 52; İsrâ: 88; Lokman: 27; Sa'd: 88.
Kur'ân-ı Kerîm değiştirilemez ve tahrîf edilemez: Bakara: 181; En'âm: 115; Hicr: 9.
Kur'ân-ı Kerîm okunurken, dinlemenin âdâbı: Bakara: 2, 97, 159, 174, 176; Nisâ: 37; Mâide: 16; En'âm: 70; A'râf: 2, 26, 52; Yûnus: 57; Yûsuf: 104, 111; Ra'd: 30; İbrâhîm: 52; Nahl: 64, 89; İsrâ: 9; Hacc: 16; Nûr: 34, 102; Furkan: 50, 73; Neml: 2, 77; Lokman: 3; Secde: 22; Sebe': 6; Sâffât: 13; Sa'd: 1, 29, 87; Fus-

sılet: 4, 44; Şûrâ: 52; Câsiye: 11, 20; Kâf: 45; Tûr: 29; Haşr: 21; Kalem: 52; Hâkka: 48; Müddessir: 55; İnsan: 29; Abese: 12, 13; Tekvîr: 27, 28.

Kur'ân-ı Kerîm ile alay ve inkâr edenler kâfir olur: Bakara: 170, 181, 231; Âl-i İmrân: 19, 72; Nisâ: 51, 140; Mâide: 44; En'âm: 5, 7, 25, 33, 57, 66; A'râf: 68; Enfâl: 31; Tevbe: 65; Yûnus: 15, 17, 37, 38, 39, 94; Ra'd: 1; Nahl: 24, 103, 104; İsrâ: 41, 47, 48, 89; Kehf: 56, 57, 101, 106; Meryem: 73, 77; Tâ-Hâ: 100, 101, 126; Enbiyâ: 2, 24, 32, 50; Hacc: 51, 55, 57, 72; Mü'minûn: 63, 105; Furkan: 4, 5, 30, 50; Ankebût: 23, 47, 49, 68; Rûm: 10; Secde: 22; Sebe': 5, 43; Sâffât: 12, 14; Zümer: 57; Mü'min: 4, 81; Fussılet: 40; Zuhruf: 36; Câsiye: 35; Mürselât: 50; Tekvîr: 25; Beled: 19.

Kur'ân-ı Kerîm, olmuş, olacak herşeyi haber verir: En'âm: 65, 125; Nahl: 8; İsrâ: 12, 89; Sa'd: 1.

Kurbağa: A'râf: 133.

Kurban: Bakara: 49, 67, 71, 173, 195, 196; Âl-i İmrân: 183; Mâide: 2, 3, 27, 95, 97, 103; En'âm: 145, 162; İbrâhîm: 6; Nahl: 115; Hacc: 28, 32, 33, 34, 36, 37, 67; Neml: 21; Kasas: 4; Sâffât: 102, 107; Ahkâf: 28; Feth: 25; Kevser: 2.

Kurban Bayramı: Bürûc: 3; Fecr: 1; Kevser: 2.

Kureyş: Kureyş: 1, 2, 3, 4.

Kurt: Yûsuf: 13, 14, 17.

Kurtuluş (Mutluluk): Bakara: 189; Hacc: 77; Cum'a: 10; Leyl: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; İnşirâh: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Kuru: En'âm: 59; Yûsuf: 43, 46; Kehf: 8; Tâ-Hâ: 77; Secde: 27.

Kuruntu: Bakara: 78, 111; Nisâ: 119, 120, 123; Hadîd: 14.

Kusur aramak: Hucurât: 12.

Kuş dili: Neml: 16.

Kuşluk (Sabahla öğle arası): Hicr: 73; Şuarâ: 60; Sa'd: 18; Duhâ: 1.

Kuşluk yemeği: Kehf: 62.

Kuyu: Yûsuf: 10, 15; Hacc: 45.

Küb: Zuhruf: 71; Vâkıa: 18; İnsan: 15; Gâşiye: 14.

Küçük: Bakara: 282; Tevbe: 121; Yûnus: 61; İsrâ: 24; Kehf: 49; Sebe': 3; Kamer: 50.

Küçük günâhların afvı: Hûd: 114; Neml: 89; Kasas: 84; Necm: 32.

Küçümsemek: Rûm: 60; Zuhruf: 54.

Küfür ithâmı: Nisâ: 94.

Kül: İbrâhîm: 18.

Küre: Enbiyâ: 33; Yâsîn: 40.

Kürsî: Bakara: 255; Sâd: 34.

— L —

Lâf atmak: Nisâ: 4, 6, 23, 112.

Lâkab takmak: Hucurât: 11.

Lâle (Boyuna takılan demir halka): Mâide: 64; A'râf: 157; Ra'd: 5; Sebe': 33; Yâsîn: 8; Mü'min: 71; Hâkka: 30; İnsan: 4.

Lağv: Bakara: 225; Mâide: 89; Mü'minûn: 3; Furkan: 72; Meryem: 62; Kasas: 55; Fussılet: 26; Tûr: 23; Vâkıa: 25; Nebe': 35; Gâşiye: 11.

Lemha-i basar (Göz açıp kapayıncaya kadar geçen zaman): Nahl: 77; Kamer: 50.

Levhalar: A'râf: 145, 150, 154; Kamer: 13.

Levh-i Mahfûz: Enfâl: 68; Yûnus: 19; Hûd: 40, 110; Ra'd: 39; Tâ-Hâ: 129; Mü'minûn: 27; Yâsîn: 7; Sâffât: 171; Fussılet: 45; Şûrâ: 14; Zuhruf: 4; Kâf: 4; Vâkıa: 78; Hadîd: 22; Nebe': 38; Abese: 13, 14, 15, 16; Bürûc: 22; Leyl: 10.

Lezzet: Sâffât: 46; Zuhruf: 71; Muhammed (S.A.V.): 15.

Livata harâmdır: Nisâ: 16; A'râf: 80, 81, 82.

Livâ-ül hamd: İsrâ: 79.

Lokman Aleyhisselâm: Lokman: 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19.

Lût Aleyhisselâm: En'âm: 86; A'râf:

80; Hûd: 70, 74, 77, 81, 89; Hicr: 59, 61; Enbiyâ: 71, 74; Hacc: 43; Şuarâ: 160, 161, 167; Neml: 54, 56; Ankebût: 26, 28, 32, 33; Sâffât: 133; Sâd: 13; Kâf: 13; Kamer: 33, 34; Tahrîm: 10.

Lût Kavmi: Hûd: 70, 74, 83; Şuarâ: 160; Sâd: 13.

Lûtîlerin cezâsı: Nisâ: 16; Şuarâ: 165, 166; Neml: 54, 55; Ankebût: 28, 29; Meâric: 31.

— M —

Ma'dencilik: Rûm: 30; Sebe': 12.

Mağara: Tevbe: 40, 57; Kehf: 9, 10, 11, 16, 17, 25.

Mahrem olanlar: Nisâ: 23, 24.

Mallar ve evlâdlar imtihan içindir: Bakara: 155, 156, 214; Âl-i İmrân: 186; Enfâl: 28; Muhammed (S.A.V.): 31; Teğâbün: 13, 14, 15.

Mallarını gösteriş için harcayanlar: Nisâ: 38.

Ma'nâsız söz ve hareket: Mâide: 101, 102.

Manastır: Hacc: 40.

Masal: En'âm: 25; Enfâl: 31; Nahl: 24; Mü'minûn: 83; Furkan: 5; Neml: 68; Ahkâf: 17; Kalem: 15; Mutaffifîn: 13.

Maskaralık: Hucurât: 11.

Maymun: Bakara: 65; Mâide: 60; A'râf: 166.

Ma'zeret: A'râf: 164; Tevbe: 66, 90, 94; Rûm: 57; Mü'min: 52; Tahrîm: 7; Kıyâmet: 15; Mürselât: 6, 36.

Meâric: Zuhruf: 33; Meâric: 3.

Meclis: Meryem: 73; Ankebût: 26; Mücâdile: 11; Alak: 17.

Meclis âdâbı: Mücâdile: 11.

Mecnûn: A'râf: 184; Hûd: 119; Hicr: 6; Mü'minûn: 25, 70; Şuarâ: 27; Secde: 13; Sebe': 8, 46; Sâffât: 36, 158; Duhan: 14; Zâriyât: 39, 52; Tûr: 29; Kamer: 9; Kalem: 2, 6, 51; Tekvîr: 22; Nâs: 6.

Medîne: A'râf: 123; Tevbe: 101, 120; Yûsuf: 30; Hicr: 67; Kehf: 19, 82; Neml: 48; Kasas: 15, 18, 20; Ahzâb: 60; Yâsîn: 20; Münâfikûn: 8.

Medyen: A'râf: 85; Tevbe: 70; Hûd: 84, 95; Tâ-Hâ: 40; Hacc: 44; Kasas: 22, 23, 45; Ankebût: 36.

Medyen halkı: Hûd: 84, 95; Tâ-Hâ: 40; Hacc: 44; Kasas: 45.

Mehr: Nisâ: 4.

Mekke: Bakara: 126; Âl-i İmrân: 96; Tevbe: 40; İbrâhîm: 35; Neml: 91; Ankebût: 67; Sebe': 15; Feth: 24; Beled: 1, 2; Tîn: 3.

Mekke'nin fethi: Feth: 1, 27; Mümtehıne: 7; Nasr: 1.

Melekler: Bakara: 30, 31, 32, 33, 34, 98, 102, 161, 176, 177, 210, 248, 285; Âl-i İmrân: 18, 42, 45, 80, 87, 99, 123, 124, 125; Nisâ: 97, 166, 172; En'âm: 8, 9, 50, 92, 111, 158; A'râf: 11, 20; Enfâl: 9, 12, 50; Hûd: 12, 31; Yûsuf: 31; Ra'd: 13, 23; Hicr: 7, 8, 28, 30, 43; Nahl: 2, 28, 32; İsrâ: 40, 61, 62, 63, 64, 65; Enbiyâ: 26, 28; Furkan: 7; Secde: 11; Ahzâb: 43, 46; Fâtır: 1; Sâd: 1, 2, 3, 4, 71, 85, 149, 157; Fussılet: 30, 31, 32; Şûrâ: 5; Zuhruf: 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 60, 77; Muhammed (S.A.V.): 27; Kâf: 17, 18, 19; Necm: 26; Hâkka: 17; Meâric: 1, 2, 3, 4; Müddessir: 31; Nebe': 38; Fecr: 22, 23.

Meleklerin vazîfeleri: Ra'd: 11; Meryem: 17; Enbiyâ: 26; Ahzâb: 9; Câsiye: 29; Zâriyât: 24; Mürselât: 1, 2, 3, 4, 5; Nâziât: 6; Abese: 15, 16.

Melekût: En'âm: 75; A'râf: 185; Mü'minûn: 88; Yâsîn: 83.

Meme: Nebe': 33.

Menasik: Hacc: 28, 34, 67.

Menî (Belsuyu): Nahl: 4; Kehf: 37; Hacc: 5; Mü'minûn: 12, 13, 14;

Secde: 8; Fâtır: 11; Yâsîn: 77; Mü'min: 67; Necm: 46; Kıyâmet: 37; İnsan: 2; Mürselât: 20; Abese: 19; Târık: 5, 6, 7.
Mer'a: Tâ-Hâ: 54; Nâziât: 31; Abese: 31; A'lâ: 4.
Mercân: Nahl: 14; Rahmân: 24, 58..
Mercimek: Bakara: 61.
Merdiven: En'âm: 35; Zuhruf: 33; Tûr: 38.
Merhâmet: Meryem: 13; Beled: 12, 13, 14, 15, 16, 17.
Merve: Bakara: 158.
Meryem (Hz.): Bakara: 87, 253; Âl-i İmrân: 33, 34, 35, 36, 37, 42, 43, 44, 45, 46, 47; Nisâ: 156, 157, 171; Mâide: 17, 46, 72, 75, 78, 110, 112, 116; Tevbe: 31; Meryem: 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34; Enbiyâ: 91; Mü'minûn: 50; Ahzâb: 7; Zuhruf: 57; Hadîd: 27; Saff: 6; Tahrîm: 12.
Mescid-Câmi': Bakara: 144, 149, 150, 187, 191, 196, 217; Mâ'ide: 2; A'râf: 29, 31; Enfâl: 34; Tevbe: 7, 17, 18, 19, 28, 107, 108; İsrâ: 1, 7; Kehf: 21; Hacc: 25, 40; Nûr: 36; Yâsîn: 12; Feth: 25, 27; Cin: 18.
Mescid ta'mîr etmek: Tevbe: 18.
Mescid-i Aksâ: İsrâ: 1.
Mescid-i Dırâr: Tevbe: 107.
Mescid-i Harâm: Bakara: 14, 125, 144, 146, 149, 150, 158, 191, 196, 217; Mâide: 2, 96, 97; Enfâl: 34, 35; Tevbe: 7, 19, 28, 108; İsrâ: 1, 7; Hacc: 25, 26, 29; Feth: 25, 27.
Mescid-i Kubâ: Tevbe: 107.
Mesh: Nisâ: 43; Mâide: 6; Sâd: 33.
Mesîh: Âl-i İmrân: 45; Nisâ: 157, 171, 172; Mâide: 17, 72, 75; Tevbe: 30, 31.
Mesken: Tevbe: 24, 72; İbrâhîm: 45; Tâ-Hâ: 128; Enbiyâ: 13; Neml: 18; Kasas: 58; Ankebût: 38; Secde: 26; Sebe': 15; Ahkâf: 25; Saff: 12.
Meslekî ehliyyet: Âl-i İmrân: 7; Nisâ: 58; İsrâ: 36; Zâriyât: 20, 21; Leyl: 4.
Mes'ûliyyet: Bakara: 123, 281, 286; Âl-i İmrân: 182; Nisâ: 111, 112, 123; En'âm: 160; Tevbe: 115; İsrâ: 15, 34, 36, 84; Kehf: 29, 57; Hacc: 10, 76; Furkan: 16; Kasas: 47; Rûm: 41, 44; Lokman: 33; Ahzâb: 15; Fâtır: 18; Sâffât: 24; Zümer: 7; Şûrâ: 15, 30; Câsiye: 15, 22; Ahkâf: 19; Tûr: 16, 21; Necm: 31; Cum'a: 7; Tahrîm: 7; Müddessir: 38; Zilzâl: 7, 8.
Meş'ar-i Harâm: Bakara: 198.
Meşveret: Şûrâ: 36, 38.
Mevsimler: Bakara: 189; En'âm: 96; Tevbe: 36; Yûnus: 5; Nahl: 12; İsrâ: 12; Meryem: 94; Rûm: 4; Secde: 5; Sâffât: 5; Rahmân: 5.
Mısır: Bakara: 61; Yûnus: 87; Yûsuf: 21, 99; Zuhruf: 51.
Mızrak: Mâide: 94.
Mihrâb: Âl-i İmrân: 37, 39; Meryem: 11; Sebe': 13; Sâd: 21.
Mikâîl: Bakara: 98.
Mina: Bakara: 203.
Mi'râc: İsrâ: 1, 60; Necm: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18.
Mîrâs hükümleri: Nisâ: 2, 12, 176.
Misilleme: Bakara: 178, 179, 190, 194, 229; Mâide: 45; Tevbe: 36; Nahl: 126; Hacc: 22, 60; Şûrâ: 40, 42; Haşr: 11; Mümtehıne: 11.
Misk: Mutaffifîn: 26.
Miskin: Bakara: 83, 177, 184, 215; Nisâ: 8, 36; Mâide: 89, 95; Enfâl: 41; Tevbe: 60; İsrâ: 26; Kehf: 79; Nûr: 22; Rûm: 38; Mücâdile: 4; Haşr: 7; Kalem: 24; Hâkka: 34; Müddessir: 44; İnsan: 8; Fecr: 18; Beled: 16; Mâ'ûn: 3.
Mizah: Hadîd: 16.
Muâşeret: Nisâ: 19.
Mu'cizeler: Bakara: 243; En'âm: 35, 36, 37; Yûnus: 20; Yûsuf: 105; Ra'd: 7, 27, 31, 38; İsrâ: 1, 59, 60; Tâ-Hâ: 133; Enbiyâ: 16, 17; Ankebût: 50, 51, 52; Secde: 15; Ahzâb: 9; Mü'min: 35; Şûrâ: 35.
Muhâcirler: Bakara: 217; Âl-i İmrân: 95; Nisâ: 97, 99; Enfâl: 26, 71, 74,

75; Tevbe: 100, 117, 118; Nahl: 41, 110; Hacc: 58; Nûr: 22; Ankebût: 57, 60; Haşr: 8, 9.
Muharrem'in ilk on günü: Fecr: 1, 2.
Muhayyerlik: Kasas: 68; Ahzâb: 36.
Muhkem ve müteşâbih âyetler: Âl-i İmrân: 7; Muhammed (S.A.V.): 20.
Mukaddes Kitâblar: Bakara: 78, 113, 121, 159; Âl-i İmrân: 73, 113, 114; Ra'd: 38; Ankebût: 46.
Mukaddes Kitâbların tahrîfi: Nisâ: 64; Mâide: 13, 41.
Mûsâ Aleyhisselâm: Bakara: 51, 53, 54, 55, 60, 61, 67, 87, 92, 108, 136, 246, 248; Âl-i İmrân: 84; Nisâ: 153, 164; Mâide: 20, 22, 24; En'âm: 84, 91, 154; A'râf: 103, 104, 115, 117, 122, 127, 128, 131, 134, 138, 142, 143, 144, 148, 150, 154, 155, 159, 160; Yûnus: 75, 77, 80, 81, 83, 84, 87, 88; Hûd: 17, 96, 110; İbrâhîm: 5, 6, 8; İsrâ: 2, 101; Kehf: 60, 66; Meryem: 51; Tâ-Hâ: 9, 11, 17, 19, 36, 40, 49, 57, 61, 65, 67, 70, 77, 83, 86, 88, 91; Enbiyâ: 48; Hacc: 44; Mü'minûn: 45, 49; Furkan: 35; Şuarâ: 10, 43, 45, 48, 52, 61, 63, 65; Neml: 7, 9, 10; Kasas: 3, 7, 10, 15, 18, 19, 20, 29, 30, 31, 36, 37, 38, 43, 44, 47, 76; Ankebût: 39; Secde: 23; Ahzâb: 7. 69; Sâffât: 114, 120; Mü'min: 23, 26, 27, 37, 53; Fussılet: 45; Şûrâ: 13; Zuhruf: 46; Ahkâf: 12, 30; Zâriyât: 38; Necm: 36; Saff: 5; Nâziât: 15; A'lâ: 19.
Mushaf: Vâkıa: 78.
Musîbet: Şûrâ: 30, 48.
Muvaffakıyyet: Nisâ: 35, 62; Hûd: 88; Kehf: 10.
Muz ağacı: Vâkıa: 29.
Mücâdele: Bakara: 76, 139, 198, 258; Âl-i İmrân: 20, 61, 65, 66, 73; Nisâ: 107, 109; En'âm: 25, 80, 121, 164; A'râf: 71; Enfâl: 6; Hûd: 32, 74; Ra'd: 13; Nahl: 111, 125; İsrâ: 53; Kehf: 22, 54, 56; Hacc: 3, 8, 68; Ankebût: 46; Lokman: 20; Mü'min: 4, 5, 35, 56, 69; Şûrâ: 16, 18, 35; Zuhruf: 57, 58, 59; Kâf: 71; Necm: 12, 55; Kamer: 36; Mücâdile: 1.
Müdâfaa: Âl-i İmrân: 167; Hacc: 38.
Müellife-i kulûb: Tevbe: 60.
Müezzin: A'râf: 44; Yûsuf: 70; Hacc: 27; Fussılet: 33.
Müfreze harbî: Nisâ: 71.
Mühür: Bakara: 7; Nisâ: 155; En'âm: 46; A'râf: 100, 101; Tevbe: 87, 93; Yûnus: 74; Nahl: 108; Rûm: 59; Ahzâb: 40; Yâsîn: 65; Mü'min: 35; Şûrâ: 24; Câsiye: 23; Muhammed (S.A.V.): 16; Münâfikûn: 3; Mutaffifîn: 25.
Müjdeler: Bakara: 25, 97, 155, 233; Âl-i İmrân: 21, 39, 45, 126, 170, 171; Nisâ: 138; Mâide: 19; A'râf: 57, 188; Enfâl: 10; Tevbe: 3, 21, 34, 111, 112, 124; Yûnus: 2, 64, 87; Hûd: 2, 69, 71, 74; Yûsuf: 19, 69; Hicr: 53, 54, 55, 67; Nahl: 58, 59, 89, 102; İsrâ: 9, 105; Kehf: 2; Meryem: 7, 97; Hacc: 34, 37; Furkan: 22, 48, 56; Neml: 2, 63; Rûm: 48; Lokman: 7; Ahzâb: 45, 47; Sebe': 28; Fâtır: 24; Yâsîn: 11; Sâffât: 101, 112; Zümer: 17, 45; Fussılet: 4, 30; Şûrâ: 23; Zuhruf: 17; Câsiye: 8; Ahkâf: 12; Feth: 46; Zâriyât: 28; Hadîd: 12; Saff: 13; Abese: 47; İnşikâk: 24.
Mülâane (Birbirine bedduâ etme): Nûr: 6.
Mülk: Bakara: 29; Enfâl: 1, 41; Tevbe: 111; Yûnus: 55, 56; Nûr: 29.
Mü'minler: Bakara: 257, 285; Âl-i İmrân: 179; En'âm: 122; Tevbe: 71, 119; Hûd: 17, 112, 113; Nahl: 91, 95, 96; Furkan: 63, 64, 65, 66, 67, 68; Kasas: 61; Ankebût: 2, 3, 4, 5; Secde: 18; Ahzâb: 58; Zümer: 11, 12, 13, 14; Hadîd: 12, 16, 19; A'lâ: 14, 15.
Mü'minlerin imtihanı: Muhammed (S.A.V.): 31.
Mü'minin vasfı: Feth: 29; Hucurât: 15.

Müslimler: Kasas: 52, 53; Fussılet: 33; Feth: 29.
Münâfıklar: Bakara: 8, 13, 20, 77; Âl-i İmrân: 167, 168, 177; Nisâ: 72, 73, 74, 81, 82, 83, 88, 89, 138, 146; Mâide: 41, 52, 58; A'râf: 175; Enfâl: 49; Tevbe: 43, 58, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67; 68, 69, 73, 74, 75, 76, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 94, 95, 96, 97, 98, 101, 107, 110, 124, 125, 126, 127; Nûr: 47, 48, 49, 50, 53; Ahzâb: 1, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 24, 48, 60, 61; Muhammed (S.A.V.): 16, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 130; Feth: 6; Hadîd: 13, 14, 15; Mücâdile: 14, 15, 16, 17, 18; Haşr: 11, 17; Münâfikûn: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 69, 73; Müddessir: 31.
Mürekkep: Kehf: 17.
Mürşid: Kehf: 17.
Mürtedler: Bakara: 217; Âl-i İmrân: 77, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 106, 177; Nisâ: 89, 90, 115, 137; Mâide: 3, 52, 53, 54; Enfâl: 13, 14; Nahl: 106, 107, 112; Muhammed (S.A.V.): 25, 26, 27, 28, 31, 32; Mümtehıne: 11.
Müsâfir: Mâide: 96; Hûd: 78; Yûsuf: 10, 19; Hicr: 51, 68; Hacc: 25; Zâriyât: 24; Kamer: 37.
Müsâvât: Bakara: 6, 108; Âl-i İmrân: 64, 113, 115; Nisâ: 89, 95; Mâide: 100; En'âm: 50; A'râf: 193; Enfâl: 58; Tevbe: 19; Hûd: 24; Ra'd: 10, 16; İbrâhîm: 21; Nahl: 71, 75, 76; Enbiyâ: 109; Hacc: 22; Şuârâ: 136; Rûm: 28; Secde: 18; Fâtır: 12, 19, 22; Yâsîn: 10; Zümer: 2, 29; Mü'min: 58; Fussılet: 10, 34; Câsiye: 21; Hucurât: 13; Tûr: 16; Hadîd: 10; Haşr: 20; Münâfikûn: 6.
Müslümanlığın özü: Hâkka: 34.
Müstahkem şehir: Haşr: 14.
Müstalık Savaşı: Münâfikûn: 8.
Müşâvere: Bakara: 233; Âl-i İmrân: 159; Şûrâ: 38.
Müt'a Nikâhı: Mü'minûn: 7.
Mü'tefike: Tevbe: 70; Necm: 53; Hâkka: 9.

— N —

Nafaka: Bakara: 2, 195, 215, 219, 254, 261, 262, 264, 265, 267, 270, 272, 273, 274; Âl-i İmrân: 17, 92, 117, 134; Nisâ: 34, 38, 39; Mâide: 64; Enfâl: 3, 36, 60, 63; Tevbe: 34, 53, 54, 91, 92, 98, 99, 121; Ra'd: 22; İbrâhîm: 31; Nahl: 75; İsrâ: 100; Kehf: 42; Hacc: 35; Furkan: 67; Kasas: 34; Secde: 16; Sebe': 39; Fâtır: 29; Yâsîn: 47; Şûrâ: 38; Muhammed (S.A.V.): 38; Hadîd: 7, 10; Mümtehıne: 10, 11; Münâfikûn: 7, 10; Teğâbün: 16; Talâk: 6, 7.
Namaz: Bakara: 3, 37, 43, 45, 46, 83, 110, 115, 125, 142, 143, 144, 148, 153, 177, 186, 238, 239, 255, 286; Âl-i İmrân: 39; Nisâ: 43, 45, 77, 101, 102, 103, 142, 162; Mâide: 6, 12, 55, 58, 91, 106; En'âm: 74, 92, 162; A'râf: 55, 170, 205; Enfâl: 3, 35; Tevbe: 5, 11, 18, 54, 71, 103; Yûnus: 87; Hûd: 87, 114; Ra'd: 22; İbrâhîm: 31, 37, 40; İsrâ: 78, 79, 110; Meryem: 31, 55, 59; Tâ-Hâ: 7, 14, 130, 132; Enbiyâ: 73; Hacc: 34, 35, 41, 78; Mü'minûn: 2; Nûr: 36, 37, 41, 56, 58; Furkan: 62, 63, 64; Neml: 3; Ankebût: 45; Rûm: 31; Lokman: 4, 5, 17; Secde: 15, 16; Ahzâb: 33, 41, 42; Fâtır: 18, 29; Şûrâ: 38; Kâf: 39, 40; Zâriyât: 15, 16, 17, 18; Mücâdile: 13; Cum'a: 9, 10; Meâric: 22, 23, 34; Müzzemmil: 20; Müddessir: 43; Kıyâmet: 31; İnsan: 25, 26; A'lâ: 15; Alak: 9, 10, 11; Beyyine: 5; Tekâsür: 4, 5, 6; Mâûn: 4, 5; Kevser: 2.
Namaza engel olanlar: Mâide: 91.
Namaz için abdest: Mâide: 6.

Namaz kılmayanlar: Ankebût: 45.
Namazda kıraet: Isrâ: 78, 79.
Namaz, kötülükleri önler: Ankebût: 45.
Namaz vakitleri: İsrâ: 78, 79; Rûm: 17, 18; Kâf: 39, 40; Münâfikûn: 9; Müzzemmil: 20; Müddessir: 43; İnsan: 25, 26; A'lâ: 14, 15; Fecr: 1; Kevser: 2.
Nâmûs: Nisâ: 24, 25; Mâide: 5; Yûsuf: 32; Enbiyâ: 91; Mü'minûn: 5; Nûr: 4, 23, 30, 31, 33; Ahzâb: 35; Tahrîm: 12; Meâric: 29.
Nâmûslu kadınlara iftirâ: Nûr: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.
Nâmûssuzluk: Meryem: 20, 28; Nûr: 33.
Nankörlük: Hûd: 9; Nahl: 112; İsrâ: 27, 67; Enbiyâ: 94; Hacc: 38, 66; Lokman: 32; Sebe': 17; Fâtır: 36; Şûrâ: 48; Zuhruf: 15; İnsan: 3, 24; Fecr: 15, 16; Âdiyât: 6.
Nar: En'âm: 99, 141; Rahmân: 68.
Nasârâ: Bakara: 62, 113, 135; Âl-i İmrân: 64, 113, 114, 119; Mâide: 5, 14, 18, 46, 47, 51, 57, 59, 65, 66, 68, 82, 83, 84, 85; Tevbe: 30, 31, 32, 33; Rûm: 2, 3, 4, 5; Hadîd: 27.
Nasîb: Bakara: 102, 200, 202; Âl-i İmrân: 23, 77, 176; Nisâ: 7, 11, 32, 33, 44, 51, 53, 85, 118, 141, 176; Mâide: 13, 14; En'âm: 136; A'râf: 37; Tevbe: 69; Hûd: 109; Nahl: 56; Enbiyâ: 85; Kasas: 77, 79; Sâd: 16, 48; Mü'min: 47; Fussılet: 35; Şûrâ: 20; Kasas: 28.
Nasîhat: A'râf: 21, 62, 68, 79, 93; Tevbe: 91; Hûd: 34; Yûsuf: 11; Kasas: 12, 20; Tahrîm: 8.
Nebât: Bakara: 61, 261; Âl-i İmrân: 37; En'âm: 99; A'râf: 58; Yûnus: 24; Hicr: 19; Nahl: 11; Kehf: 45; Tâ-Hâ: 53; Hacc: 5; Mü'minûn: 20; Şuarâ: 7; Neml: 60; Lokman: 10; Yâsîn: 36; Sâffât: 146; Kâf: 7, 9; Hadîd: 20; Nûh: 17; Nebe': 15; Abese: 27.
Nebî (Salavâtullâhi alâ Nebiyyinâ ve alâ cemiy'ûl Enbiyâ-i vel'mürseliyn): Bakara: 61, 91, 136, 177, 213, 246, 247, 248; Âl-i İmrân: 21, 39, 68, 79, 80, 81, 112, 146, 161, 181; Nisâ: 44, 69; Mâide: 20, 81, 155, 163; En'âm: 89, 112; A'râf: 94, 157, 158; Enfâl: 64, 65, 67, 70; Tevbe: 61, 73, 113, 117; İsrâ: 55; Meryem: 30, 41, 49, 51, 53, 54, 56, 58; Hacc: 52; Furkan: 31; Ankebût: 27; Ahzâb: 1, 6, 7, 13, 28, 30, 32, 38, 40, 45, 50, 53, 56, 59; Sâffât: 112; Zümer: 69; Zuhruf: 6, 7; Câsiye: 16; Hucurât: 2; Hadîd: 26; Mümtehıne: 12; Talâk: 1; Tahrîm: 1, 3, 8, 9.
Nefs: Yûsuf: 53; Kıyâmet: 2; Nebe': 38; Fecr: 27, 28; Şems: 7, 8, 10.
Nefs ve mal ile cihâd: Bakara: 207, 262; Enfâl: 60, 72; Tevbe: 20, 41, 44, 53, 81, 88, 111, 121; Hucurât: 15; Hadîd: 7, 10, 11; Saff: 10.
Neme lâzımcılık: Mâide: 105.
Nemrûd: Bakara: 258; Enbiyâ: 70.
Neseb: Bakara: 233; Mü'minûn: 101; Furkan: 54; Sâffât: 158.
Nesh: Bakara: 106; Nahl: 101; Hacc: 52.
Nezâfet: Hacc: 29; Feth: 77; Müddessir: 1, 2, 3, 4.
Nezîr (Adak): Hacc: 29.
Nikâh: Bakara: 102, 221, 228, 230, 232, 235, 237; Nisâ: 3, 4, 5, 6, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 127; A'râf: 189, 190; Nûr: 3, 32, 33, 60; Kasas: 27; Rûm: 21; Ahzâb: 37, 49, 50, 53; Mümtehıne: 10, 11, 12.
Ni'meti inkâr etmek: Enfâl: 55; Yûnus: 12, 22, 23; Hûd: 9, 10; Nahl: 53, 54, 55; İsrâ: 67, 83; Ankebût: 65; Rûm: 33, 34, 51; Lokman: 32; Zümer: 7, 8, 49, 50, 51; Fussılet: 49, 50, 51.
Niyyet: Bakara: 225.
Noter (Kâtib-i Adl): Bakara: 282.
Nûh Aleyhisselâm: Âl-i İmrân: 33; Nisâ: 163; En'âm: 84; A'râf: 59, 69; Tevbe: 70; Yûnus: 71; Hûd: 25, 32, 36, 42, 45, 48, 89; İbrâhîm: 9; İsrâ: 3, 17; Meryem: 58; Enbiyâ:

76; Hacc: 42; Mü'minûn: 23; Furkan: 37; Şuarâ: 105, 106, 116; Ankebût: 14; Ahzâb: 7; Sâffât: 75, 79; Sâd: 12; Mü'min: 5, 31; Şûrâ: 13; Kâf: 12; Zâriyât: 46; Necm: 52; Kamer: 9; Hadîd: 26; Tahrîm: 10; Nûh: 1, 21, 26, 28.

Nûh Kavmi: Tevbe: 70; Hûd: 89; Ra'd: 9; Furkan: 37; Kâf: 12; Zâriyât: 46; Necm: 52, 53; Kamer: 90.

Nûr: Bakara: 17, 257; Âl-i İmrân: 184; Nisâ: 174; Mâide: 15, 16, 44, 46; En'âm: 1, 91, 122; A'râf: 157; Tevbe: 32; Yûnus: 5; Ra'd: 16; İbrâhîm: 1, 5; Hacc: 8; Nûr: 30, 36, 40; Furkan: 61; Lokman: 20; Ahzâb: 43, 46; Fâtır: 20, 25; Zümer: 22, 29; Şûrâ: 52; Hadîd: 9, 12, 13, 19, 28; Saff: 8; Teğâbün: 8; Talâk: 11; Tahrîm: 8; Nûh: 16; Nebe': 38.

— O —

Odun: Enbiyâ: 98; Münâfikûn: 4; Cin: 15; Tebbet: 4.

Odun hamalı: Duha: 7; Tebbet 4, 5, 6.

«Of, üf» demek: İsrâ: 23; Enbiyâ: 67; Ahkâf: 17.

Oğulluk: Ahzâb: 4, 5.

«Oku!» emri: Alâk: 1, 3, 6.

Okyanus: Kehf: 99.

Omuz: Mülk: 15.

On emir: En'âm: 151, 152, 153.

Ordu hazırlamak: Enfâl: 60.

Oruc: Bakara: 183, 184, 185, 187, 196; Nisâ: 92; Mâide: 89, 95; Tevbe: 112; Meryem: 26; Ahzâb: 35; Mücâdile: 4; Tahrîm: 5.

Orta Namazı: Bakara: 238.

Ortaklık: Nisâ: 12; En'âm: 94, 100, 139; A'râf: 190; İsrâ: 64; Tâ-Hâ: 32; Rûm: 28; Sâffât: 33; Zümer: 29; Zuhruf: 39..

Osman (Zinnûreyn; Radiyallahü anh): A'râf: 46; Tevbe: 20, 40, 73; Nûr: 53; Zümer: 38; Feth: 34; Hadîd: 25; Haşr: 35; Cum'a: 20; Hâkka: 44.

Ot: Nahl: 10; Sâd: 44; Kamer: 31.

Otağ: Kehf: 29.

Otomobil ve benzerleri: Nahl: 8..

Oya: A'râf: 74; Tâ-Hâ: 106; Nûr: 39.

— Ö —

Ödünç vermek: Bakara: 24, 282; Mâide: 12; Hadîd: 11, 18; Teğâbün: 13.

Öfke: Âl-i İmrân: 119, 134; Tevbe: 15, 20; Hacc: 15; Feth: 29.

Öğle vakti: Rûm: 18.

Öğle uykusu: A'râf: 4; Furkan: 24.

Öğüt: A'lâ: 9, 10, 11, 12, 13.

Ökçe: Bakara: 143; Âl-i İmrân: 144, 149; En'âm: 71; Enfâl: 48; Mü'minûn: 66.

Öksüzler: Bakara: 220; Nisâ: 2, 3, 4, 5, 6, 9, 101.

Ölçü ve tartıda doğruluk: En'âm: 152; A'râf: 85; Hûd: 84, 85; Şuarâ: 182; Rahmân: 8, 9.

Ölçü ve tartıda hilekârlık: Mutaffifîn: 1.

Ölüm: Âl-i İmrân: 143; Nisâ: 78; Enbiyâ: 34, 35; Cum'a: 8; Mülk: 2; Hâkka: 8.

Öldükten sonra yaşayan eserler: Yâsîn: 12.

Ölü eti: Bakara: 173; Mâide: 3; En'âm: 139; Nahl: 115; Hucurât: 12.

Ömer (Fârûk; Radiyallâhü anh): Bakara: 62, 97, 152; Âl-i İmrân: 51; En'âm: 25; A'râf: 117; Enfâl: 3, 4, 66; Tevbe: 5, 40, 54, 73, 99; Yûnus: 19; Yûsuf: 27; Nahl: 24; Mü'minûn: 1; Nûr: 25; Ahzâb: 103; Şûrâ: 50; Kamer: 71; Mücâdile:

52; **Haşr**: 4, 35; **Mümtehıne**: 4; **Cum'a**: 20, 22, 27; **Münâfikûn**: 19, 29; **Tahrîm**: 8, 18; **Nûh**: 20; **Mutaffifîn**: 7; **Nasr**: 8.
Ömür: Bakara: 96; **Yûnus**: 16; **Hicr**: 72; **Nahl**: 70; **Enbiyâ**: 44; **Hacc**: 5; **Şuarâ**: 18; **Kasas**: 45; **Fâtır**: 11, 37; **Yâsîn**: 68; **Tîn**: 5.
Öncü: Enfâl: 59; **Tevbe**: 100; **Hicr**: 5; **Kehf**: 28; **Enbiyâ**: 27; **Mü'minûn**: 43; **Ankebût**: 4, 39; **Fâtır**: 32; **Yâsîn**: 40; **Ahkâf**: 11; **Vâkıa**: 10, 60; **Haşr**: 10; **Meâric**: 41; **Nâziât**: 4.
Örnek: Ahzâb: 21; **Mümtehıne**: 4, 6.
Örtünme (Tesettür): **Nûr**: 30, 31, 60; **Ahzâb**: 32, 33, 53, 55, 59.
Örümcek: Ankebût: 41.
Öşür: En'âm: 141.

— P —

Para: Âl-i İmrân: 75; **Yûsuf**: 20; **Kehf**: 19.
Parmak: Bakara: 19; **Âl-i İmrân**: 119; **Enfâl**: 12; **Nûh**: 7; **Kıyâmet**: 4.
Parmak ucu (izi): **Kıyâmet**: 4.
Pas: Mutaffifîn: 14.
Pekmez: Nahl: 67.
Peygamberimiz Muhammed Mustafâ (Sallallâhü aleyhi ve sellem) **in Peygamberliği**: Bakara: 119, 252; **Âl-i İmrân**: 62, 79, 144, 159; **Nisâ**: 105, 106; **Mâide**: 67, 99; **En'âm**: 8, 14, 19; **A'râf**: 158; **Hûd**: 2; **Ra'd**: 7; **Nahl**: 64, 89; **İsrâ**: 54; **Kehf**: 110; **Enbiyâ**: 107; **Hacc**: 49; **Furkan**: 56; **Ahzâb**: 40, 45, 46, 47; **Sebe'**: 28; **Fâtır**: 24; **Yâsîn**: 2, 3, 4, 5, 6, 69, 70; **Sâd**: 65, 66, 67, 68, 69, 70; **Şûrâ**: 6; **Ahkâf**: 9; **Feth**: 8, 9; **İnşirâh**: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
Peygamberimiz Muhammed Mustafâ (Sallallâhü aleyhi ve sellem)**'in hicreti**: Muhammed (S.A.V.): 13.
Peygamberimiz Muhammed Mustafâ (Sallallâhü aleyhi ve sellem)**'in husûsiyyetleri**: Mâide: 11; **Enfâl**: 1, 5, 6, 7, 8, 30, 41; **Tevbe**: 40, 61; **Hicr**: 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99; **İsrâ**: 1, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96; **Hacc**: 15, 52, 53; **Nûr**: 11, 12, 13, 14, 15, 16, 63; **Furkan**: 52; **Neml**: 79, 81; **Ahzâb**: 6, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 38, 39, 50, 51, 52, 53, 56, 59, 60, 61, 62; **Mü'min**: 77, 78; **Feth**: 28, 29; **Hucurât**: 1, 2, 3, 4, 5; **Haşr**: 6, 7; **Tahrîm**: 1, 2, 3, 4, 5; **Müzzemmil**: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 20.
Peygamberimiz Muhammed Mustafâ (Sallallâhü aleyhi ve sellem)**'in şahsiyeti**: Bakara: 146; **Âl-i İmrân**: 31, 32, 132, 152; **Nisâ**: 41, 59, 64, 65, 69, 80, 81, 113; **Mâide**: 49, 50; **En'âm**: 104, 105, 107; **A'râf**: 157, 188; **Enfâl**: 20, 46; **Tevbe**: 58, 59, 61, 62, 63, 128; **Yûnus**: 94, 95; **Hicr**: 6, 7, 8; **İsrâ**: 47, 48, 73, 74, 75, 76, 77; **Enbiyâ**: 36, 41, 42, 43, 45, 46; **Hacc**: 22, 43; **Nûr**: 51, 52, 53, 54, 55, 56, 63; **Furkan**: 41, 42, 43, 44, 77; **Şuarâ**: 215, 216; **Kasas**: 44, 45, 46, 47, 48; **Ankebût**: 48; **Secde**: 3; **Ahzâb**: 6, 33, 36, 69, 71; **Sâffât**: 35, 36, 37, 38, 39; **Fussılet**: 6; **Şûrâ**: 15; **Ahkâf**: 35; **Muhammed** (S.A.V.): 33; **Feth**: 10, 17; **Tûr**: 31, 48; **Hadîd**: 28; **Mücâdile**: 5, 8, 9, 20, 21; **Haşr**: 7; **Mümtehıne**: 12; **Cum'a**: 2; **Teğâbün**: 12; **Kalem**: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 51; **Cin**: 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24; **Gâşiye**: 21, 22; **Tebbet**: 1, 2, 3, 4, 5.
Peygamberimiz Muhammed Mustafâ (Sallallâhü aleyhi ve sellem)**'in Peygamberliğinin te'yîdi**: Bakara: 120; **Âl-i İmrân**: 61, 63, 183, 184; **Nisâ**: 78, 79, 163, 166; **Mâide**: 19; **En'âm**: 8, 9, 10, 11, 20, 26, 35, 66, 67, 90; **A'râf**: 184, 185, 187; **Tevbe**: 129; **Yûnus**: 2, 15, 16, 41, 42, 43, 104; **Hûd**: 12, 13, 14, 35; **Ra'd**: 27, 36, 40, 43; **Nahl**: 82, 103; **İsrâ**: 46,

47; Enbiyâ: 3, 4, 5, 16, 17; Hacc: 49; Mü'minûn: 72; Furkan: 7, 8, 9, 10, 57; Ankebût: 18; Rûm: 52, 53; Ahzâb: 48; Sebe': 47; Fâtır: 22, 23, 25, 26; Sâd: 86; Şûrâ: 2, 7, 24, 52, 53; Zuhruf: 88, 89; Tûr: 29, 31; Necm: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18; Saff: 6; Kalem: 46, 47, 48, 49, 50.

Peygamberler (Salavâtullâhü ve selâmühü aleyhim ecmaîn): Bakara: 87, 98, 136, 253, 285, 286; Âl-i İmrân: 67, 79, 80, 84, 144, 146, 183, 184, 194; Nisâ: 41, 69, 136, 150, 152, 163, 164, 165, 171; Mâide: 12, 19, 32, 44, 75, 109; En'âm: 10, 34, 42, 48, 61, 89, 90, 130; A'râf: 6, 35, 37, 43, 53, 101; Tevbe: 70; Yûnus: 13, 21, 47, 74, 103; Hûd: 59, 69, 77, 81, 120; Yûsuf: 109, 110, 111; Ra'd: 30, 32, 38; İbrâhîm: 4, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 44, 47; Nahl: 35, 43, 44, 63; İsrâ: 55, 77; Kehf: 56, 106; Meryem: 58; Enbiyâ: 7, 8, 25, 41; Hacc: 75; Mü'minûn: 43, 44, 51; Furkan: 20, 31, 37; Şuarâ: 209; Kasas: 65; Ankebût: 31, 33; Rûm: 9, 47; Secde: 14; Ahzâb: 39; Sebe': 34, 45; Fâtır: 1, 4, 25; Yâsîn: 30; Sâffât: 72, 171, 172, 173, 181; Sâd: 13, 14, 48; Zümer: 33, 65, 71; Mü'min: 5, 21, 22, 50, 51, 70, 78, 83; Fussılet: 14, 43; Şûrâ: 3, 51; Zuhruf: 6, 23, 45, 80; Duhan: 6; Ahkâf: 9, 21, 35; Kâf: 14; Hadîd: 19, 21, 25, 27; Mücâdile: 21; Haşr: 6; Talâk: 8; Mülk: 10, 18; Mürselât: 11.

Peygamberlik da'vâsında bulunanlar: En'âm: 93, 94.

Posa: Ra'd: 17.

Protoplâzma: En'âm: 95.

Psikoloji: Zâriyât: 21.

Puta tapanlar: Nisâ: 50, 51, 52, 117; Mâide: 60; En'âm: 71, 136, 137, 138, 139; A'râf: 37, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198; Tevbe: 1, 2, 3, 4, 5; Yûnus: 17; Yûsuf: 106, 107, 108; İbrâhîm: 28, 29, 30; Nahl: 56, 75, 76, 86, 87, 88; İsrâ: 56, 57; Kehf: 102; Meryem: 81, 82; Hacc: 12, 13, 73; Furkan: 3; Ankebût: 25, 68; Sebe': 21; Fâtır: 13, 14, 40; Yâsîn: 74, 75; Necm: 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25.

— R —

Rabb-ül âlemin: Fâtiha: 1; Bakara: 131; Mâide: 28; En'âm: 45, 71, 162; A'râf: 54, 61, 67, 104, 121; Yûnus: 10, 37; Şuarâ: 16, 23, 47, 77, 98, 109, 127, 145, 164, 180, 192; Neml: 8, 44; Kasas: 30; Secde: 2; Sâffât: 87, 182; Zümer: 75; Mü'min: 64, 65, 66; Fussılet: 9; Zuhruf: 46; Câsiye: 36; Vâkıa: 80; Haşr: 16; Hâkka: 43; Tekvîr: 29; Mutaffifîn: 6.

Rabb-ül arş: Tevbe: 129; Enbiyâ: 22; Mü'minûn: 86, 116; Neml: 26.

Rabb-üs semâvât-i vel ard: Ra'd: 16; İsrâ: 102; Kehf: 14; Meryem: 65; Enbiyâ: 56; Şuarâ: 24; Sâffât: 5; Sâd: 66; Zuhruf: 82; Duhan: 7; Câsiye: 36; Zâriyât: 23; Nebe': 37.

Radyo - Televizyon ve benzerleri: Nahl: 8.

Rağbet: Tevbe: 59; Kalem: 32; İnşirâh: 8.

Rahm (Dölyatağı): Bakara: 228; Âl-i İmrân: 6; Nisâ: 1; En'âm: 98, 143, 144; Enfâl: 75; Hûd: 6; Ra'd: 8; Kehf: 81; Hacc: 5; Lokman: 34; Ahzâb: 6; Muhammed (S.A.V.): 22; Mümtehıne: 3.

Ramazân: Bakara: 185.

Refref: Rahmân: 76.

Rehin: Bakara: 283, 284; Tûr: 21; Müddessir: 38.

Renk: Bakara: 69, 71; Nahl: 13, 69; Rûm: 22; Fâtır: 27, 28; Zümer: 21.

Resûlüllah Sallallâhü aleyhi ve sel-

lem'in duâsı: Şems: 10.
Reyhân: Rahmân: 12; Vâkıa: 89.
Ribâ: Bakara: 275, 276, 277, 278, 279; Âl-i İmrân: 130; Nisâ: 161.
Riyâ: Bakara: 246, 264; Nisâ: 38, 142; Enfâl: 47, 84.
Rûh: Bakara: 87, 253; Âl-i İmrân: 145, 185; Nisâ: 171; Mâide: 110; En'âm: 70; A'râf: 28; Nahl: 2, 102; İsrâ: 85; Meryem: 17; Enbiyâ: 35, 91; Şuârâ: 193; Ankebût: 57; Lokman: 34; Secde: 9; Sâd: 72; Mü'min: 15; Şûrâ: 52; Mücâdile: 22; Tahrîm: 12; Hâkka: 8, 25, 27; Meâric: 4; Nebe': 38; İnfitâr: 1, 2, 3,4, 5; Şems: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; Kadr: 4.
Rûhbanlar: Bakara: 40; Mâide: 82; A'râf: 116, 154; Enfâl: 60; Tevbe: 31, 34, 36; Nahl: 51; Enbiyâ: 90; Nûr: 36, 37, 38; Kasas: 32; Hadîd: 27; Haşr: 13.
Rûmlar: Rûm: 2, 3, 4, 5.
Rükû': Bakara: 43, 125; Âl-i İmrân: 43; Mâide: 55; Tevbe: 112; Hacc: 26; Sâd: 24; Feth: 29; Mürselât: 48.
Rüşd: Bakara: 186, 256; Nisâ: 6; A'râf: 146; Hûd: 78, 87, 97; Kehf: 10, 24, 66; Enbiyâ: 51; Mü'min: 29, 38; Hucurât: 7; Cin: 2, 10, 14, 21.
Rüşvet: Bakara: 188; Neml: 35, 36.
Rü'yâ: Yûsuf: 5, 43, 100; İsrâ: 60; Sâffât: 105; Feth: 27.

— S —

Saat: En'âm: 31, 40; A'râf: 34, 187; Tevbe: 117; Yûnus: 45, 49; Yûsuf: 107; Hicr: 85; Nahl: 61, 77; Kehf: 21, 36; Meryem: 5; Tâ-Hâ: 15; Enbiyâ: 49; Hacc: 1, 7, 55; Furkan: 11; Rûm: 12, 14, 55; Lokman: 34; Ahzâb: 63; Sebe': 30; Mü'min: 46, 59; Fussılet: 47, 50; Şûrâ: 17, 18; Zuhruf: 61, 66, 85; Câsiye: 27, 32; Ahkâf: 35; Muhammed (S.A.V.): 18; Kamer: 1, 46; Nâziât: 42.
Sabâ melikesi: Neml: 29, 34, 42, 43..
Sabah: Bakara: 187; Âl-i İmrân: 41, 103; Mâide: 30, 31, 52, 53, 102; En'âm: 52, 96; A'râf: 78, 91, 205; Hûd: 67, 81, 94; Ra'd: 15; Hicr: 66, 83; Nahl: 6; İsrâ: 78; Kehf: 28, 40, 41, 42, 45; Meryem: 11, 62; Hacc: 63; Mü'minûn: 40; Nûr: 36, 58; Furkan: 5; Şuarâ: 157; Kasas: 10, 18, 82; Ankebût: 37; Rûm: 17; Ahzâb: 42; Sebe': 12; Sâffât: 137, 177; Mü'min: 46; Fussılet: 23; Ahkâf: 25; Feth: 9; Hucurât: 6; Kamer: 38; Saff: 14; Mülk: 30; Kalem: 17, 20, 21; Müddessir: 34; İnsan: 25; Tekvîr: 18; Fecr: 1; Kadr: 5; Âdiyât: 3; Felak: 1.
Sabır: Bakara: 45, 61, 153, 155, 175, 177, 249, 250; Âl-i İmrân: 17, 120, 125, 142, 146, 186, 200; Nisâ: 25; En'âm: 34; A'râf: 87, 126, 128, 137; Enfâl: 46, 65, 66; Yûnus: 109; Hûd: 11, 49, 115; Yûsuf: 18, 83, 90; Ra'd: 22, 24; İbrâhîm: 5, 12, 21; Nahl: 42, 96, 110, 126, 127; Kehf: 28, 67, 68, 69, 72, 75, 78, 82; Meryem: 65; Tâ-Hâ: 130, 132; Enbiyâ: 85; Hacc: 35; Mü'minûn: 111; Furkan: 20, 42, 75; Kasas: 54, 80; Ankebût: 59; Rûm: 60; Lokman: 17, 31; Secde: 24; Ahzâb: 35; Sebe': 19; Sâffât: 102; Sâd: 6, 17, 44; Zümer: 10; Mü'min: 55, 77; Fussılet: 24, 35; Şûrâ: 33, 34; Ahkâf: 35; Muhammed (S.A.V.): 31; Hucurât: 5; Kâf: 39; Tûr: 16, 48; Kamer: 27; Kalem: 48; Meâric: 5; Müzzemmil: 10; Müddessir: 7; İnsan: 12, 24; Beled: 17; Asr: 3.
Sabırsızlık: İbrâhîm: 21; Meâric: 19, 20.
Sâbiîler: Bakara: 62; Mâide: 69; Hacc: 17.
Sadaka: Bakara: 83, 177, 196, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 271,

276, 280; Âl-i İmrân: 15, 17; Nisâ: 36, 114; Mâide: 32, 45; Tevbe: 75, 103; Yûsuf: 88; Ahzâb: 35, 58; Hucurât: 11, 12; Hadîd: 18; Mücâdile: 12, 13; Meâric: 24, 25; Müddessir: 44; Fecr: 16, 17, 18, 19, 20; Beled: 12, 13, 14, 15, 16, 17; Leyl: 17, 18, 19, 20, 21; Mâûn: 1, 2, 3; Kevser: 3.

Sadakâ-i fıtr: A'lâ: 14.

Safâ: Bakara: 158.

Sağ taraf: Nisâ: 3, 24, 25, 33, 36; A'râf: 17; Nahl: 48, 71; İsrâ: 71; Kehf: 17, 18; Meryem: 52; Tâ-Hâ: 17, 69, 80; Mü'minûn: 6; Nûr: 31, 33, 58; Kasas: 30; Ankebût: 48; Rûm: 28; Ahzâb: 50, 52, 55; Sebe': 15; Sâffât: 28, 93; Zümer: 67; Kâf: 17; Vâkıa: 8, 27, 38, 90, 91; Hadîd: 12; Tahrîm: 8; Hâkka: 19, 45; Meâric: 30, 37; Müddessir: 39; İnşikâk: 7, 8, 9; Beled: 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18.

Sağırlık: Bakara: 18, 171; Mâide: 71; En'âm: 25, 39; Enfâl: 22; Yûnus: 42; Hûd: 27; İsrâ: 46, 97; Kehf: 11; Enbiyâ: 45; Furkan: 73; Neml: 80; Rûm: 52; Fussılet: 5, 44; Zuhruf: 40.

Sağlık, sıhhat: A'râf: 31, 135; Zümer: 10.

Sahîfe: Tâ-Hâ: 133; Enbiyâ: 104; Necm: 36; Müddessir: 52; Abese: 13; Tekvîr: 10; A'lâ: 18, 19; Beyyine: 2.

Sakal: Tâ-Hâ: 94.

Sâlih Aleyhisselâm: A'râf: 73, 75, 77, 79, 189, 190; Hûd: 61, 62, 66, 68, 89; Şuarâ: 141, 142, 159; Neml: 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53; Kamer: 23, 31; Şems: 11, 12, 13, 14, 15.

Sâlih amel: Bakara: 25, 62, 82, 277; Âl-i İmrân: 57; Nisâ: 57, 122, 124, 173; Mâide: 9, 69, 93; A'râf: 42; Tevbe: 102, 120; Yûnus: 4, 9; Hûd: 11, 23, 46; Ra'd: 29; İbrâhîm: 23; Nahl: 97; İsrâ: 9; Kehf: 2, 30, 46, 88, 107, 110; Meryem: 60, 76, 96; Tâ-Hâ: 75, 82, 112; Enbiyâ: 94; Hacc: 14, 50, 56; Mü'minûn: 51, 100; Nûr: 55; Furkan: 70, 71; Şuarâ: 227; Neml: 19; Kasas: 67, 80; Ankebût: 7, 9, 58; Rûm: 15, 44, 45; Lokman: 8; Secde: 12, 19; Ahzâb: 31; Sebe': 4, 11, 37; Fâtır: 7, 10, 37; Sâd: 24, 28; Mü'min: 40, 58; Fussılet: 8, 33, 46; Şûrâ: 22, 23, 26; Câsiye: 15, 21, 30; Ahkâf: 15; Muhammed (S.A.V.): 2, 12; Feth: 29; Teğâbün: 9; Talâk: 11; İnşikâk: 25; Bürûc: 11; Tîn: 6; Beyyine: 7; Asr: 3.

Salkım: En'âm: 99; Hâkka: 23; İnsan: 14.

Salon: Kehf: 17.

Saman: Rahmân: 12; Fîl: 5.

Sâmirî: Tâ-Hâ: 85, 87, 88, 95, 96.

Sam yeli: Tûr: 27.

San'at: Mâide: 14, 63; A'râf: 137; Hûd: 16, 37, 38; Ra'd: 31; Nahl: 112; Kehf: 104; Tâ-Hâ: 39, 41, 69; Enbiyâ: 80; Mü'minûn: 27; Nûr: 30; Şuarâ: 129; Neml: 88; Ankebût: 45; Fâtır: 8.

Saray: A'râf: 74; Tevbe: 72; Furkan: 10; Neml: 44; Kasas: 38; Mü'min: 36; Mürselât: 32.

Sarı: Bakara: 69; Rûm: 51; Hadîd: 20; Mürselât: 33.

Sarımsak: Bakara: 61.

Sarp yokuş: Beled: 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18.

Sarsıntı: Bakara: 214; A'râf: 78, 91, 155; Hacc: 1; Ankebût: 6; Ahzâb: 11; Vâkıa: 4; Müzzemmil: 14; Nâziât: 6; Zilzâl: 1.

Savaş: Bakara: 156, 157, 158, 168, 191, 192, 193, 200, 216; Nisâ: 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 84, 90, 91; Enfâl: 49, 65, 66; Tevbe: 20, 24, 29, 38, 42; Zümer: 10; Fussılet: 34, 35.

Savaşda Allah (C.C.)'ın yardımı: Bakara: 124, 125; Enfâl: 9, 10, 11, 12, 13, 43; Tevbe: 26; Ahzâb: 9, 25.

Savaşda bozguncular: Nisâ: 72, 73, 88, 89, 90, 91; Tevbe: 38, 39, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 96, 111;

Ahzâb: 9, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 21.
Savaş esirleri: Enfâl: 67, 68, 69, 70, 71.
Savaşdan istisnâ edilenler: Nûr: 61; Feth: 17.
Savaşdan kaçmak: Enfâl: 15, 16.
Savaşda misilleme: Nahl: 126.
Savaş mu'cizeleri: Enfâl: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12; Tevbe: 27.
Savaşda namaz: Nisâ: 101, 102, 103.
Savaş ta'lîmleri: Nisâ: 95; 100; Enfâl: 74, 75; Tevbe: 122; Feth: 17.
Savaş usûlleri: Nisâ: 71, 94, 104; Mâide: 33, 34; Enfâl: 15, 16, 17, 18, 58, 61, 62, 63, 64, 67, 68.
Savaşda zafer: Âl-i İmrân: 13, 110, 111, 121, 128; Enfâl: 19, 42, 43, 44, 45; Ahzâb: 26, 27.
Sebât etmek: Bakara: 249; Enfâl: 46; Zümer: 10; Fussılet: 34, 35.
Sebze: Bakara: 61.
Secde: Bakara: 34, 58, 125; Âl-i İmrân: 43, 113; Nisâ: 102, 154; A'râf: 11, 12, 120, 161, 206; Tevbe: 112; Yûsuf: 4, 100; Ra'd: 15; Hicr: 31, 32, 33, 98; Nahl: 48, 49; İsrâ: 61, 107; Kehf: 50; Meryem: 58; Tâ-Hâ: 70, 116; Hacc: 18, 26, 77; Furkan: 60, 64; Şuarâ: 46, 219; Neml: 24, 25; Secde: 15; Sâd: 72, 73, 75; Zümer: 9; Fussılet: 37; Feth: 29; Kâf: 40; Necm: 62; Rahmân: 6; Kalem: 42, 43; İnsan: 26; İnşikâk: 21; Alak: 19.
Secde âyetleri: A'râf: 206; Ra'd: 15; Nahl: 49; İsrâ: 107; Meryem: 58; Hacc: 18; Furkan: 60; Neml: 25; Secde: 15; Sâd: 24; Fussılet: 37; Necm: 62; İnşikâk: 21; Alak: 19.
Secde eden uzuvlar: Cin: 18.
Secdenin fazîleti: Secde: 15; Alak: 19.
Secdenin ma'nâsı: Necm: 62.
Secde yerleri: Bakara: 115; A'râf: 29.
Sed: Kehf: 93, 94, 95; Yâsîn: 9.
Sefâhet: Bakara: 13, 130, 142, 282; Nisâ: 5; En'âm: 140; A'râf: 66, 67; 155; Cin: 4.
Sefer: Bakara: 184, 185, 275; Âl-i İmrân: 156; Nisâ: 43, 94, 101; Mâide: 6, 106; Tevbe: 42; Kehf: 62; Sebe': 19; Müzzemmil: 20.
Seferî Namaz: Nisâ: 101.
Sekînet: Bakara: 248; Tevbe: 26, 40; Feth: 4, 18, 26.
Selâm - Selâmet: Bakara: 71, 233; Nisâ: 65, 86, 92, 94; Mâide: 16; En'âm: 54, 127; A'râf: 46; Enfâl: 43; Yûnus: 9, 10, 25; Hûd: 48, 69; Ra'd: 24; İbrâhîm: 23; Hicr: 46, 52; Nahl: 32; Meryem: 15, 33, 47, 62; Tâ-Hâ: 47; Enbiyâ: 69; Nûr: 27, 61; Furkan: 63, 75; Şuarâ: 89; Neml: 59; Kasas: 55; Ahzâb: 22, 44, 56; Yâsîn: 10, 58; Sâffât: 26, 79, 84, 103, 109, 120, 130, 181; Zümer: 73; Zuhruf: 89; Kâf: 34; Zâriyât: 25; Vâkıa: 26, 91; Mücâdile: 8; Haşr: 28; Kalem: 43; Kadr: 5.
Selsebîl: Rahmân: 50; İnsan: 18.
Semâvî Dînlerde ortak kâideler: En'âm: 90.
Semûd: Zâriyât: 43, 44, 45, 46; Hâkka: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.
Semûd kavmi: A'râf: 73; Tevbe: 70; Hûd: 61, 68, 95; Ra'd: 9; İsrâ: 59; Hacc: 44; Furkan: 38; Neml: 45; Ankebût: 38; Mü'min: 30, 31; Kâf: 14; Necm: 50, 51; Hâkka: 4, 5; Şems: 11.
Semûm: Hicr: 27; Tûr: 27; Vâkıa: 42.
Sene: Bakara: 96, 233, 240, 259; Mâide: 26; A'râf: 130; Tevbe: 28, 37, 126; Yûnus: 5; Yûsuf: 42, 47, 49; İsrâ: 12; Kehf: 11, 25; Tâ-Hâ: 40; Hacc: 47; Mü'minûn: 112; Şuarâ: 18, 205; Kasas: 27; Ankebût: 14; Rûm: 4; Lokman: 14; Secde: 5; Ahkâf: 15; Meâric: 4.
Serâb: Nûr: 39; Nebe': 20.
Serhoşluk: Nisâ: 43; Hicr: 15, 72; Nahl: 67; Hacc: 2; Sâffât: 47; Kâf: 19.
Serkeşlik: Nisâ: 34.
Sermâye: Yûsuf: 19, 62, 65, 88; Tûr: 48.
Serserî: Bakara: 15; En'âm: 110; A'râf: 186; Yûnus: 11; Hicr: 72; Mü'minûn: 75; Neml: 4.
Sevâb: Bakara: 103, 125; Âl-i İmrân: 145, 148, 153, 195; Nisâ: 134; Mâide: 60, 85; Nahl: 31; Kehf: 44, 46;

Meryem: 76; Feth: 18; Mutaffifîn: 36.
Sevâb ve azâb ebedîdir: Bakara: 80, 81; Âl-i İmrân: 84; En'âm: 128; Hûd: 106, 107, 108; Lokman: 8, 9; Ahzâb: 64, 65; Fussılet: 28, 29; Zuhruf: 74, 75, 76, 77, 78.
Sevgi: Rûm: 21.
Seyâhat: Âl-i İmrân: 137; Mâide: 96; En'âm: 11; Tevbe: 2, 112; Yûsuf: 22, 109; Nahl: 36; Hacc: 46; Neml: 69; Kasas: 80; Ankebût: 20; Rûm: 9, 42; Sebe': 18; Fâtır: 44; Mü'min: 21, 82; Tahrîm: 5; Mülk: 15; Nûh: 20.
Sıcak: Tevbe: 81; Fâtır: 22; Vâkıa: 42; Gâşiye: 5.
Sığır: Bakara: 67, 68, 69, 70, 71; En'âm: 144, 146; Yûsuf: 43, 46.
Sınır bekçiliği: Âl-i İmrân: 200.
Siccîl: Hûd: 82; Hicr: 74; Enbiyâ: 104; Fîl: 4.
Siccîn: Mutaffifîn: 7, 8.
Sidr: Sebe': 16; Vâkıa: 28.
Sidre-i müntehâ: Necm: 14, 16.
Sihir: Bakara: 102, 103, Felak: 1, 4.
Silâh: Nisâ: 102.
Silâhlanma: Bakara: 195, 245; Âl-i İmrân: 200; Nisâ: 95, 102; En'âm: 65; Enfâl: 60; Tevbe: 46; Nahl: 81; Enbiyâ: 80; Rahmân: 35; Hadîd: 25; Teğâbün: 17.
Silkmek: Meryem: 25; Tâ-Hâ: 18.
Sîmâ: Bakara: 273; A'râf: 46, 48; Muhammed (S.A.V.): 30; Feth: 29; Rahmân: 41.
Sinek: Hacc: 73.
Siper: Nahl: 81; Nûr: 63.
Sirke: Nahl: 67.
Sivrisinek: Bakara: 26; Enbiyâ: 70.
Sofra: Mâide: 112, 114.
Soğan: Bakara: 61.
Soğuk: Âl-i İmrân: 117; Enbiyâ: 69; Nûr: 43; Sâd: 42; Vâkıa: 44; Nebe': 24.
Sol: A'râf: 17; Nahl: 48; Kehf: 17, 18; Sebe': 15; Kâf: 17; Vâkıa: 9; Hâkka: 25; Beled: 19.
Soluk: A'râf: 176; Hûd: 106; Enbiyâ: 100; Furkan: 12; Tekvîr: 18.
Son pişmanlık: Nisâ: 73; En'âm: 27; Kehf: 42; Meryem: 23; Furkan: 27, 28; Ahzâb: 66; Hâkka: 25, 27; Nebe': 40; Fecr: 24.
Soy - sop: Bakara: 124, 128, 205, 266; Âl-i İmrân: 34, 36, 38; Nisâ: 9; En'âm: 84, 87, 133; A'râf: 172, 173; Yûnus: 83; Ra'd: 23, 38; İbrâhîm: 37, 40; İsrâ: 3, 62; Kehf: 50; Meryem: 58; Mü'minûn: 101; Furkan: 54, 74; Ankebût: 27; Secde: 8; Yâsîn: 41; Sâffât: 17, 113, 158; Mü'min: 8; Ahkâf: 15; Tûr: 21; Hadîd: 26; Meâric: 13.
Su arkı: Meryem: 24.
Sulh: Bakara: 208, 224, 228; Nisâ: 35, 90, 91, 114, 128; Enfâl: 1, 12, 47, 61; Muhammed (S.A.V.): 35; Mümtehıne: 8; Hâkka: 10.
Sûr: En'âm: 73; Kehf: 99; Tâ-Hâ: 102; Mü'minûn: 101; Neml: 15, 16, 19, 27, 38, 87; Yâsîn: 51; Zümer: 68, 79, 81; Kâf: 20; Hâkka: 13; Müddessir: 8; Nebe': 18.
Surat asmak: Müddessir: 22; Kıyâmet: 24; İnsan: 10; Abese: 1.
Sûret: Hicr: 26, 28, 33; Mü'min: 64; Teğâbün: 3; İnfitâr: 8.
Susmak: A'râf: 154, 193, 204; Ahkâf: 29.
Susuzluk: Tevbe: 120; Meryem: 86; Tâ-Hâ: 119; Nûr: 39; Müddessir: 29.
Sükûn: Bakara: 260; Âl-i İmrân: 126; Nisâ: 102; Mâide: 113; Enfâl: 10; Yûnus: 7; Ra'd: 28; Nahl: 106, 112; İsrâ: 95; Fecr: 27.
Süleymân Aleyhisselâm: Bakara: 102; Nisâ: 163; En'âm: 84; Enbiyâ: 78, 79, 81, 82; Neml: 15, 16, 17, 18, 30, 36, 44; Sebe': 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21; Sâd: 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40.
Sündüs: Kehf: 31; Duhan: 53; İnsan: 21.
Sûre: Bakara: 23; Tevbe: 64, 86, 124,

127; Yûnus: 38; Hûd: 13; Nûr: 1; Muhammed (S.A.V.): 20.
Sürgün: Bakara: 84, 85; Mümtehıne: 8, 9.
Sürgün cezâsı: Mâide: 33; Haşr: 3.
Süslenmek: A'râf: 32.
Süt: Nahl: 66; Muhammed (S.A.V.): 15.
Süt anneler: Bakara: 233.
Süvâri: Bakara: 239; İsrâ: 64.
Süzülmüş bal: Muhammed (S.A.V.): 15.

— Ş —

Şafak: İnşikâk: 16.
Şahdamarı: Kâf: 16.
Şâhidler: Bakara: 154, 181, 282, 283; Âl-i İmrân: 169, 170, 171; Nisâ: 69, 135; Mâide: 8; Tevbe: 52; Hacc: 58; Furkan: 72; Ahzâb: 23; Muhammed (S.A.V.): 4; Meâric: 33, 35.
Şahsî mes'ûliyyet: Mâide: 105; En'âm: 31, 104, 164; Yûnus: 108; Nahl: 25; İsrâ: 15; Neml: 74, 75; Sebe': 25, 50, 52; Fâtır: 18; Zümer: 7; Feth: 4, 5; Necm: 38; Tekvîr: 14.
Şâirler - şiir: Enbiyâ: 5; Şuarâ: 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227; Yâsîn: 69; Sâffât: 35, 36; Tûr: 30; Hâkka: 41.
Şaka: Hadîd: 16; Târık: 14.
Şarâb: Bakara: 215, 219; Mâide: 90, 91; Muhammed (S.A.V.): 15.
Şaşırmak: Bakara: 258; Mâide: 26; Enbiyâ: 40; Kâf: 5; Vâkıa: 65.
Şecaat: Zümer: 10.
Şefâat: Bakara: 48, 123, 254, 255; Âl-i İmrân: 85; En'âm: 51, 90, 94; A'râf: 53; Yûnus: 3, 18; Meryem: 85, 87; Tâ-Hâ: 109; Enbiyâ: 28; Şuarâ: 100; Rûm: 13; Secde: 4; Sebe': 23; Yâsîn: 23; Zümer: 43, 44; Mü'min: 18; Zuhruf: 86; Necm: 26; Müddessir: 48; İnfitâr: 19.
Şehâdet (Şâhidlik): Bakara: 181, 282, 283; Nisâ: 135; Mâide: 8; Furkan: 72; Meâric: 33, 35.
Şehîdler: Bakara: 154; Âl-i İmrân: 157, 158, 169, 195; Nisâ: 69, 74; Tevbe: 52, 111; Hacc: 58; Ahzâb: 23; Muhammed (S.A.V.): 4.
Şehvet: Âl-i İmrân: 14; Nisâ: 27; A'râf: 81; Meryem: 59; Neml: 55.
Şerîat: Mâide: 48; Şûrâ: 13, 21; Câsiye: 18.
Şeytânlar: Bakara: 102; Nisâ: 118, 119; 120; A'râf: 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18; Hicr: 16, 17, 18; Nahl: 98, 99, 100; İsrâ: 27, 53; Kehf: 50, 51; Meryem: 68, 69, 70, 71, 72; Furkan: 29; Fâtır: 6; Yâsîn: 60, 62; Sâffât: 6, 7, 8, 9, 10; Fussılet: 25; Zuhruf: 37, 38, 39; Mücâdile: 10; Haşr: 15, 16; Mülk: 5.
Şeytân ve gayb haberleri: Hicr: 17; Sâffât: 7, 11; Mülk: 5; Cin: 8, 9, 10.
Şeytân ve insan: Nisâ: 118, 119; A'râf: 27, 30, 200, 201, 202; İbrâhîm: 22; Nahl: 99, 100; İsrâ: 61, 65; Nûr: 21; Ankebût: 38; Sebe': 20, 21; Fâtır: 5, 6; Sâd: 62, 71, 72, 73, 76, 79, 81, 82, 84, 85; Fussılet: 6; Zuhruf: 36, 37, 38; Muhammed (S.A.V.): 25; Mücâdile: 19; Haşr: 16, 17.
Şeytân'ın kovuluşu: Bakara: 34; A'râf: 11, 12, 18; Hicr: 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 40, 41, 42; Sâd: 71, 72, 74, 76, 78, 79, 81, 82, 83, 84, 85; Fussılet: 117, 118, 119.
Şımarıklık: Enfâl: 47; İsrâ: 37; Şuarâ: 149; Kasas: 58; Lokman: 18; Mü'min: 75; Kamer: 25, 26; Cin: 6, 13; İnşikâk: 13.
Şifâ' âyetleri: Tevbe: 14; Yûnus: 57; Nahl: 69; İsrâ: 82; Şuarâ: 80; Fussılet: 44.
Şihablar (Akan yıldızlar): Hicr: 17, 18; Neml: 7; Sâffât: 10; Mülk: 5; Cin: 8, 9.
Şikâyet: Yûsuf: 86; Mücâdile: 1.

Şimşek: Bakara: 19, 20; Ra'd: 12; Nûr: 23; Rûm: 24.
Şuâyb Aleyhisselâm: A'râf: 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93; Hûd: 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94; Şuarâ: 176, 180, 182, 184, 186, 188, 189, 190, 191; Ankebût: 36, 37.
Şübhe: Bakara: 147; Yûnus: 94, 95; Hacc: 11; Sebe': 51, 52, 53, 54.
Şükr: Bakara: 52, 56, 152, 158, 172, 185, 243; Âl-i İmrân: 123, 144, 145; Nisâ: 147; Mâide: 6, 8, 9; En'âm: 53; A'râf: 10, 17, 58, 144, 189; Enfâl: 26; Yûnus: 22, 60; Yûsuf: 38; İbrâhîm: 5, 7, 37; Nahl: 14, 78, 114, 121; İsrâ: 3, 19; Enbiyâ: 80; Hacc: 36; Mü'minûn: 78; Furkan: 62; Neml: 19, 40, 73; Kasas: 73; Ankebût: 17; Rûm: 46; Lokman: 12, 14, 31; Secde: 9; Sebe': 13, 15, 19; Fâtır: 12, 30, 34; Yâsîn: 35, 73; Zümer: 7, 66; Mü'min: 61; Şûrâ: 23, 33; Câsiye: 12; Ahkâf: 15; Kamer: 35; Vâkıa: 70; Teğâbün: 17; Mülk: 23; İnsan: 3, 9, 22.

— T —

Taassub: Âl-i İmrân: 73; Tevbe: 14.
Tâat: Nisâ: 81; Nûr: 53; Muhammed (S.A.V.): 21.
Tâbiîn: Haşr: 10; Cum'a: 3.
Tâbût: Tâ-Hâ: 39.
Tâğût: Bakara: 256, 257; Nisâ: 51, 60, 76; Mâide: 60; Nahl: 36; Zümer: 17.
Tahiyyat secdesi: Bakara: 34; A'râf: 11; Yûsuf: 100; İsrâ: 61; Kehf: 50; Tâ-Hâ: 116.
Taht: Yûsuf: 100; Hicr: 47; Kehf: 31; Şuarâ: 38, 41, 42; Yâsîn: 56; Sâffât: 44; Zuhruf: 34; Tûr: 20; Vâkıa: 15; İnsan: 13; Mutaffifîn: 23, 35; Gâşiye: 13.
Tâkat: Bakara: 184, 249, 286; Talâk: 6.
Taklîdcilik: Mâide: 104; A'râf: 28, 38; Tevbe: 30, 65; Yûnus: 78; Enbiyâ: 53; Şuarâ: 74; Lokman: 21; Zuhruf: 22, 23.
Takvâ: Bakara: 2, 24, 41, 48, 63, 66, 123, 177, 179, 180, 187, 189, 194, 196, 197, 203, 206, 223, 224, 231, 233, 237, 241, 242, 278, 281, 282, 283; Âl-i İmrân: 15, 28, 50, 76, 102, 115, 123, 130, 131, 133, 138, 200; Nisâ: 1, 9, 77, 128, 129, 131; Mâide: 2, 4, 8, 11, 27, 35, 46, 57, 65, 88, 93, 96, 100, 108, 112; En'âm: 32, 51, 69, 72, 153, 155; A'râf: 26, 35, 65, 83, 96, 128, 156, 164, 169, 171, 201; Enfâl: 1, 25, 29, 34, 56, 69; Tevbe: 4, 7, 36, 44, 108, 109, 115, 119, 123; Yûnus: 9, 31, 63; Hûd: 49, 78; Yûsuf: 57, 90, 109; Ra'd: 35; Hicr: 45, 69; Nahl: 2, 30, 31, 52; Meryem: 13, 18, 63, 72, 85, 97; Tâ-Hâ: 113, 132; Enbiyâ: 48; Hacc: 1, 32, 37; Mü'minûn: 23, 32, 52, 87; Nûr: 34, 52; Furkan: 15, 74; Şuarâ: 11, 90, 106, 108, 110, 124, 126, 131, 132, 142, 144, 150, 161, 163, 177, 179, 184; Kasas: 83; Ankebût: 16; Rûm: 31; Lokman: 33; Ahzâb: 1, 32, 37, 55, 70; Yâsîn: 43; Sâffât: 124; Sâd: 28, 49; Zümer: 10, 16, 20, 24, 28, 33, 57, 61, 63; Zuhruf: 35, 63, 67; Duhan: 51; Câsiye: 10; Muhammed (S.A.V.): 15, 17, 36; Feth: 26; Hucurât: 1, 3, 10, 12, 13; Kâf: 31; Zâriyât: 15; Tûr: 17; Necm: 32; Kamer: 54; Hadîd: 28; Mücâdile: 9; Haşr: 7, 18; Mümtehıne: 11; Teğâbün: 16; Talâk: 1, 2, 4, 5, 10; Kalem: 34; Hâkka: 48; Nûh: 3; Müzzemmil: 17; Müddessir: 56; Mürselât: 41; Nebe': 31; Şems: 8; Leyl: 5, 17; Alak: 12.

Takvim: Bakara: 189; En'âm: 96; Tevbe: 36; Yûnus: 5; Nahl: 12; İsrâ: 12; Meryem: 94; Rûm: 4; Secde: 5; Sâffât: 5; Rahmân: 5.
Tâlût: Bakara: 247, 249.
Tama': Bakara: 75; Mâide: 84; A'râf: 46, 56; Şuarâ: 51, 82; Rûm: 24; Secde: 16; Ahzâb: 32; Meâric: 38; Müddessir: 15.
Tartı, tartmak: En'âm: 152; A'râf: 8, 9, 55; Hûd: 84, 85; Hicr: 19; İsrâ: 35; Kehf: 105; Enbiyâ: 47; Mü'minûn: 103; Şuarâ: 26; Şûrâ: 17; Rahmân: 7, 8, 9; Hadîd: 25; Mutaffifîn: 3; Kâria: 6, 8.
Taş: Bakara: 24, 60, 74, 264; A'râf: 160; Enfâl: 32; Hûd: 82; Hicr: 74; İsrâ: 50; Kehf: 63; Lokman: 16; Zâriyât: 35; Tahrîm: 6; Fecr: 9; Fîl: 4.
Taşlamak (Her iki ma'nâda): Âl-i İmrân: 36; Hûd: 91; Hicr: 17, 34; Nahl: 18; Kehf: 20, 22; Meryem: 46; Şuarâ: 116; Yâsîn: 18; Sâd: 77; Duhan: 20; Mülk: 5; Tekvîr: 25.
Tatlı söz: Bakara: 83, 235, 263; Nisâ: 5, 9; Tâ-Hâ: 4; Ahzâb: 32.
Teammüd: Nisâ: 93, 95; Ahzâb: 5.
Tebük Seferi: Tevbe: 38, 39, 81, 82, 82, 83, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 102, 117, 118; Hadîd: 7.
Tedbîr: Nisâ: 82; Yûnus: 3, 31; Ra'd: 2; Mü'minûn: 68; Secde: 5; Sâd: 29; Muhammed (S.A.V.): 24; Haşr: 24; Nâziât: 5.
Tefsîr: Furkan: 33.
Teheccüd: İsrâ: 79; Tâ-Hâ: 1; Müzzemmil: 2, 4, 6, 20; Abese: 38; İnşikâk: 17.
Tekbîr: Bakara: 185; İsrâ: 111; Hacc: 37; Câsiye: 31; Müddessir: 3; A'lâ: 14, 15; Duhâ: 11.
Teklîf: Bakara: 233, 286; Nisâ: 84; En'âm: 152; A'râf: 42; Mü'minûn: 62; Talâk: 7.
Temel: Bakara: 127; Nahl: 26.
Temizlik (Maddî, ma'nevî): Bakara: 25, 27, 125, 129, 151, 168, 172, 174, 222, 232; Âl-i İmrân: 15, 38, 42, 55, 77, 141, 154, 164, 179; Nisâ: 2, 3, 4, 43, 49, 57, 160; Mâide: 4, 5, 6, 11, 87, 88, 100; A'râf: 32, 58, 82, 157, 160; Enfâl: 11, 26, 37, 69, 108; Tevbe: 72, 203, 208; Yûnus: 22, 93; Hûd: 78; Ra'd: 29; İbrâhim: 24; Nahl: 32, 72, 97, 114; İsrâ: 70; Kehf: 19, 74; Meryem: 19; Tâ-Hâ: 76, 81; Hacc: 24, 26, 29; Mü'minûn: 51; Nûr: 21, 26, 28, 30, 61; Furkan: 48; Neml: 56; Ahzâb: 33, 53; Sebe': 15; Fâtır: 10, 18; Zümer: 73; Mü'min: 64; Câsiye: 16; Ahkâf: 20; Necm: 32; Vâkıa: 79; Müddessir: 4; İnsan: 21; Nâziât: 18; Abese: 3, 7, 14; A'lâ: 14; Şems: 9; Leyl: 18; Beyyine: 2.
Temlîk: En'âm: 94; Zümer: 8, 49.
Temsiller: Bakara: 26; İbrâhîm: 25, Furkan: 33; Zümer: 27.
Tenbellik: Nisâ: 142; Tevbe: 54; Şems: 10.
Tepe: Bakara: 265; Enbiyâ: 96; Şuarâ: 128.
Tepsi: Zuhruf: 71.
Terâzî ve ölçeği doğru tutmak: En'âm: 152; A'râf: 85; Hûd: 83; İsrâ: 35; Şuarâ: 181, 182; Rahmân: 9.
Tercîh etmek: Yûsuf: 91; Tâ-Hâ: 72; Haşr: 9; Nâziât: 38; A'lâ: 16.
Tertîl: Furkan: 32; Müzzemmil: 4.
Terviye Günü: Hacc: 28.
Tesettür: Nûr: 30, 31, 60; Ahzâb: 32, 33, 53, 55, 59.
Teşrîk Günleri: Nisâ: 84; Enfâl: 65; Hâkka: 34; Fecr: 18; Mâûn: 3.
Tetavvu': Bakara: 158, 184; Tevbe: 79; İsrâ: 79; Enbiyâ: 72.
Tevâzu': Hicr: 88; İsrâ: 21; Nûr: 30; Furkan: 63; Şuarâ: 215; Lokman: 18.
Tevbe: Bakara: 37, 54, 128, 160, 187, 222, 279; Âl-i İmrân: 89, 90, 128; Nisâ: 16, 17, 18, 26, 27, 64, 92, 146; Mâide: 34, 39, 71, 74; En'âm: 54; A'râf: 143, 153; Tevbe: 3, 5, 11, 15, 27, 74, 102, 104, 106, 112, 117, 118, 126; Hûd: 3, 52, 61, 90, 112; Ra'd: 30; Nahl: 119; Meryem: 60; Tâ-

Hâ: 82, 122; Nûr: 3, 5, 10, 31; Furkan: 70, 71; Kasas: 67; Ahzâb: 24, 73; Mü'min: 3, 7; Şûrâ: 25; Ahkâf: 15; Hucurât: 11; Mücâdile: 13; Tahrîm: 4, 5, 8; Müzzemmil: 20; Bürûc: 10.

Tevbe etmek ve şartları: Bakara: 160; Âl-i İmrân: 89, 135; Nisâ: 16, 18, 146; Mâide: 34, 39, 74; En'âm: 54; Tevbe: 5, 25, 27, 104, 112, 117, 118; Hûd: 3; Ra'd: 30; Nahl: 119; Meryem: 60; Tâ-Hâ: 82; Nûr: 5, 22, 31; Furkan: 70, 71; Kasas: 67; Rûm: 31; Zümer: 54; Mü'min: 3; Şûrâ: 25; Ahkâf: 15; Mücâdile: 13; Tahrîm: 8.

Tevekkül: Âl-i İmrân: 159; Nisâ: 81; Mâide: 11; Enfâl: 61; Tevbe: 51, 129; Yûnus: 85; Hûd: 56; Furkan: 58, 75; Şuarâ: 216, 217; Neml: 79; Ahzâb: 3, 48; Zümer: 36, 38; Mücâdile: 110; Teğâbün: 13; Talâk: 3; Müzzemmil: 9.

Tevhîd mertebeleri: Yûnus: 32; Beyyine: 5; İhlâs: 1.

Tevrât: Âl-i İmrân: 3, 4, 48, 50, 65, 93; Mâide: 43, 44, 46, 66, 68, 110; A'râf: 157; Tevbe: 111; Enbiyâ: 105; Mü'min: 54; Ahkâf: 12; Feth: 29; Saff: 6; Cum'a: 5.

Teyemmüm: Nisâ: 43; Mâide: 6.

Teyze: Nisâ: 23; Nûr: 61; Ahzâb: 50.

Tıp: Bakara: 57, 219, 275; Nisâ: 29; A'râf: 157, 200, 201; Yûnus: 57; Nahl: 69; İsrâ: 82; Furkan: 67; Şuarâ: 80; Fussılet: 43, 44; Kıyâmet: 4, 27, 30.

Tıraş olmak: Bakara: 196; Feth: 27.

Tırnak: En'âm: 146.

Ticâret: Bakara: 198; Nisâ: 29; Cum'a: 10, 11; Mutaffifîn: 1, 2, 3.

Tilâvet: Bakara: 44, 102, 112, 121, 129, 151, 252; Âl-i İmrân: 58, 93, 101, 108, 113, 164; Nisâ: 127; Mâide: 27; En'âm: 151; A'râf: 175; Enfâl: 2, 31; Yûnus: 15, 16, 61, 71; Hûd: 17; Ra'd: 30; Kehf: 27, 83, 107; Meryem: 58, 73; Hacc: 30, 72; Mü'minûn: 66, 105; Şuarâ: 69; Neml: 92; Kasas: 45, 53, 59; Ankebût: 45, 48, 51; Lokman: 7; Ahzâb: 34; Sebe': 43; Fâtır: 29; Sâffât: 3; Zümer: 71; Câsiye: 6, 8, 25, 31; Ahkâf: 7; Cum'a: 2; Talâk: 11; Kalem: 15; Mutaffifîn: 13; Beyyine: 2.

Tomurcuk: En'âm: 99, Şuarâ: 148; Sâffât: 65; Fussılet: 47; Rahmân: 11.

Topal: Nûr: 61; Feth: 17.

Toplantı yeri: Bakara: 125.

Toplum bilimleri: Enfâl: 46; Yûnus: 19; Nahl 80, 81; Kehf: 54; Hucurât: 13; Nebe': 8, 16.

Toprak: Bakara: 264; Âl-i İmrân: 59; Nisâ: 43; Mâide: 6; Ra'd: 5; Nahl: 59; Kehf: 8, 37, 40; Tâ-Hâ: 6, 106; Hacc: 5; Mü'minûn: 35, 82; Neml: 67; Rûm: 20; Fâtır: 11; Sâffât: 16, 53; Mü'min: 67; Kâf: 3; Vâkıa: 47; Nebe': 40; Nâziât: 14; Abese: 40; Beled: 16.

Topuk: Mâide: 6.

Torun: Bakara: 136, 140; Âl-i İmrân: 84; Nisâ: 163; A'râf: 160; Nahl: 72.

Toz: Yûnus: 26; Abese: 40; Âdiyât: 4.

Tûbâ: Ra'd: 29.

Tûfân: A'râf: 133; Ankebût: 14; Hâkka: 11, 12.

Tûr: Bakara: 63, 93; Nisâ: 154; Meryem: 52; Tâ-Hâ: 80; Mü'minûn: 20; Kasas: 29, 44, 46; Tûr: 1; Tîn: 2.

Tuvâ: Tâ-Hâ: 12; Nâziât: 16.

Tuz: Furkan: 53; Fâtır: 12.

Tübba' Kavmi: Duhan: 37; Kâf: 14.

— U —

Uçak ve benzerleri: Nahl: 8.

Ufuk: Fussılet: 53; Necm: 7; Tekvîr: 23.

Uğurluluk - uğursuzluk: A'râf: 131; Neml: 47; Yâsîn: 18, 19; Fussılet: 16; Kamer: 19.

Uhud Savaşı: Âl-i İmrân: 120, 121, 122, 140, 141, 142, 143, 144, 152, 153, 154, 155, 157, 162, 165, 166,

168, 172,
Umre: 158, 195.
Urgan: Tebbet: 5.
Urûc: Hicr: 14; Secde: 5; Sebe': 2; Hadîd: 4; Meâric: 4.
Uyku: Bakara: 255; A'râf 4, 47; Enfâl: 43; Kehf: 18; Furkan: 24, 47; Rûm: 23; Yâsîn: 52; Sâffât: 102; Zümer: 42; Zâriyât: 17; Kalem: 19; Nebe': 9.
Uyuklamak: Bakara: 225; Âl-i İmrân: 154; Enfâl: 11.

— Ü —

«Üf, of» demek: İsrâ: 23, Enbiyâ. 67; Ahkâf: 17.
Üflemek: Müddessir: 8.
Üfürükçülük: Felâk: 4.
Ülfet: Âl-i İmrân: 103; Enfâl: 63; Tevbe: 60; Nûr: 43; Kureyş: 1, 2.
Ümîd: Bakara: 213, 216, 246; Nisâ: 19, 84, 99, 104; Mâide: 52; A'râf: 129, 185; Tevbe: 18, 102; Yûnus: 7, 11, 15; Hûd: 62; Yûnus: 21, 83; İsrâ: 8, 28, 51, 57, 79; Kehf: 24, 40, 110; Meryem: 48; Nûr: 60; Furkan: 21, 40; Neml: 72; Kasas: 9, 22, 67, 86; Ankebût: 5, 36; Ahzâb: 21; Fâtır: 29; Zümer: 9; Câsiye: 14; Muhammed (S.A.V.): 22; Hucurât: 11; Mümtehıne: 6, 7; Tahrîm: 5, 8; Kalem: 32; Nûh: 13; Nebe': 27.
Ümîdsizlik: Mâide: 3; En'âm: 44; Hûd: 9; Yûsuf: 80, 87, 110; Ra'd: 31; Hicr: 56, 65; İsrâ: 83; Mü'minûn: 77; Ankebût: 23; Rûm: 12, 36, 49; Zümer: 53; Fussılet: 49; Şûrâ: 28; Zuhruf: 75; Mümtehıne: 13; Talâk: 4.
Ümmetler: Bakara: 158, 213; A'râf: 34; Yûnus: 19, 47, 49.
Ümmî: Bakara: 78; Âl-i İmrân: 20, 75; A'râf: 157, 158; Cum'a: 2; A'lâ: 6.
Ünsiyyet: Nûr: 27; Ahzâb: 53.
Ürperme: Zümer: 23.
Üstünlük: Nisâ: 95, 96; En'âm: 123, 129, 165; Nahl: 75, 76; İsrâ: 21; Enbiyâ: 72, 73; Ahzâb: 66, 67, 68; Sebe': 31, 32, 33.
Üşenerek namaz kılanlar: Nisâ: 142, 162; Tevbe: 54.
Üvey kız: Nisâ: 23.
Üzeyr Aleyhisselâm: Tevbe: 30.
Üzüm: Bakara: 266; En'âm: 99, 141; Ra'd: 4; Nahl: 11, 67; İsrâ: 91; Kehf: 32; Mü'minûn: 19; Yâsîn: 34; Nebe': 32; Abese: 28.

— V —

Va'dden caymak: Bakara: 80; Âl-i İmrân: 9, 144; Tevbe: 77; Ra'd: 31; İbrâhîm: 22; Tâ-Hâ: 58, 86, 87, 97; Hacc: 47; Rûm: 6; Zümer: 20.
Vâdî: Enfâl: 42; Tevbe: 121; İbrâhîm: 37; Ra'd: 17; Tâ-Hâ: 12; Şuarâ: 225; Neml: 18; Kasas: 30; Ahkâf: 24; Nâziât: 16; Fecr: 9.
Vahşî hayvanlar: Tekvîr: 5.
Vahy: Bakara: 2, 4, 87, 118, 213; Nisâ: 163, 165; E'nâm: 7, 8, 9, 91, 93; Yûnus: 47; Yûsuf: 109; Ra'd: 7, 38; İsrâ: 2, 21, 95; Lokman: 27; Mü'min: 70; Şûrâ: 51; Leyl: 14, 15, 16.
Vakf: Bakara: 180; Nisâ: 9, 11, 12; Mâide: 106, 107.
Varlık ve hayâtın sırrı: Enbiyâ: 30.
Vâroluş gâyemiz: Zâriyât: 56.
Vasîlik: Nisâ: 5, 6.
Vasıyyet: Bakara: 180, 181, 182; Nisâ: 9, 11, 12; Mâide: 106, 107.
Vatanperverlik: Sâd: 46.
Va'z: Bakara: 66, 231, 232, 275; Âl-i İmrân: 138; Nisâ: 34, 58, 63, 66; Mâide: 46; A'râf: 145, 164; Yûnus: 57; Hûd: 46, 120; Nahl: 90, 125;

Tâ-Hâ: 2; Nûr: 17, 34; Şuarâ: 136; Lokman: 13; Sebe': 46; Mücâdile: 3.
Vebâl: Mâide: 95; Haşr: 15; Teğâbün: 5; Talâk: 9.
Vedâ' Haccı: Nasr: 3.
Vefâ: Bakara: 177; Tevbe: 111; Necm: 41.
Vekâlet: Âl-i İmrân: 173; Nisâ: 81, 109, 132, 171; En'âm: 66, 89, 102, 107; Yûnus: 108; Hûd: 12; Yûsuf: 66; İsrâ: 2, 54, 65, 68, 86; Furkan: 43; Kasas: 28; Secde: 11; Ahzâb: 3, 48; Zümer: 41, 62; Şûrâ: 6; Müzzemmil: 9.
Velî: Bakara: 237; Nisâ: 5, 125.
Velî edinmek: Âl-i İmrân: 118; Nisâ: 33, 144; Mâide: 51, 55, 56, 57, 58; Tevbe: 71; Ahzâb: 6; Mümtehıne: 1, 7, 8, 9.
Velîyyullâh: Cin: 27.
Vergiler: En'âm: 141; Enfâl: 41; Tevbe: 29; Mücâdile: 13.
Vesîle: Mâide: 35; İsrâ: 57..
Vesvese: A'râf: 20; Tâ-Hâ: 120; Kâf: 16; Nâs: 4, 5.
Vezîr: Tâ-Hâ: 29; Furkan: 35.
Vicdan hürriyeti: Bakara: 256; Tevbe: 6; İsrâ: 54; Kâf: 45; Alak: 9, 10; Kâfirûn: 6.
Vücûb: Meryem: 71.

— Y —

Yağ: Mü'minûn: 20.
Yağmur: Bakara: 19, 22, 164, 264, 265; Nisâ: 102; En'âm: 6, 99; A'râf: 50, 57, 84; Enfâl: 11, 32; Yûnus: 24; Hûd: 82; Yûsuf: 49; Ra'd: 17; İbrâhîm: 32; Hicr: 22, 74; Nahl: 10, 65; Kehf: 29, 45; Tâ-Hâ: 53; Hacc: 5, 63; Mü'minûn: 18; Nûr: 43; Furkan: 40, 48; Şuarâ: 173; Neml: 58, 60, 63; Ankebût: 63; Rûm: 24, 46, 48; Lokman: 10, 34; Secde: 27; Fâtır: 27; Zümer: 21; Fussılet: 39; Şûrâ: 28; Zuhruf: 11; Ahkâf: 24; Kâf: 9; Kamer: 11; Hadîd: 20, 52; Nûh: 11; Nebe': 14.
Yağmur bulutları: Nebe': 14.
Yağmur duâsı: Nûh: 12.
Yahyâ Aleyhisselâm: Âl-i İmrân: 38, 39, 40, 41; En'âm: 85; Meryem: 2, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15; Enbiyâ: 89, 90.
Yahûdîler: Bakara: 62, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 100, 101, 102, 103, 104, 111, 113, 116, 118, 120, 135, 140, 146, 159; Âl-i İmrân: 21, 23, 24, 52, 54, 67, 77, 78, 112, 181, 182, 183, 184, 199; Nisâ: 46, 51, 52, 53, 54, 55, 60, 105, 107, 108, 109, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 159, 161, 162, 163; Mâide: 18, 41, 42, 43, 44, 45, 51, 62, 63, 64, 68, 69, 82; En'âm: 90, 114, 146; A'râf: 156, 159, 160, 162, 164, 166, 168, 169; Tevbe: 30, 31, 34; Nahl: 118; Meryem: 37; Mücâdile: 26.
Yaka: Nûr: 31; Neml: 12; Kasas: 32.
Ya'kûb Aleyhisselâm: Bakara: 132, 133, 136, 140; Âl-i İmrân: 84, 93; Nisâ: 163; En'âm: 84; Hûd: 71; Yûsuf: 6, 38, 68; Meryem: 6, 49; Enbiyâ: 72; Ankebût: 27; Sâd: 45.
Yâkût: Rahmân: 58.
Yalan söylemek: Hacc: 30; Saff: 2, 3.
Yalan şâhidliği: Furkan: 72.
Yaldızlı söz: En'âm: 112.
Yaprak: En'âm: 59; A'râf: 22; Tâ-Hâ: 121.
Yara: Âl-i İmrân: 140, 172; Mâide: 45.
Yaratan: Bakara: 54; Hadîd: 22; Haşr: 24; Beyyine: 6, 7.
Yaratılışın gâyesi: Zâriyât: 56.
Yardımlaşma: Mâide: 2; Enfâl: 73; Tevbe: 71.
Yardımsız bırakmak: Âl-i İmrân: 160; İsrâ: 22; Furkan: 29.
Yarış: Mü'minûn: 61; Hadîd: 21.
Yastık: Gâşiye: 15.

Yaş: Sâd: 52; Vâkıa: 35, 36, 37, 38; Nebe': 33.
Yatak: Âl-i İmrân: 154; Nisâ: 34; Secde: 16.
Yazıcı Melekler: Enbiyâ: 94; Zuhruf: 80; Abese: 16; İnfitâr: 11, 12.
Ye'cûc, Me'cûc: Kehf: 94; Enbiyâ: 96.
Yemek-gıdâ: Bakara: 168, 172, 173; Âl-i İmrân: 93, 94; Nisâ: 160; Mâide: 1, 3, 4, 5, 87, 88, 93, 96, 118, 119, 121, 140, 142, 143, 144, 145, 146, 150; Yûnus: 59; Nahl: 66, 67, 114, 115; Hacc: 28, 30.
Yemîn: Bakara: 224, 225; Mâide: 89; Nahl: 92, 94; Feth: 10; Tahrîm: 2; Kalem: 10.
Yemîni bozmak: Nahl: 91, 92.
Yemîn keffâreti: Mâide: 89.
Yenilmesi yasak olan şeyler: Mâide: 3.
Yetîmler: Bakara: 83, 177, 215, 220; Nisâ: 2, 3, 6, 8, 10, 13, 36, 127; En'âm: 152; Enfâl: 41; İsrâ: 34; Kehf: 82; Haşr: 7; İnsan: 8; Fecr: 17; Beled: 15; Duhâ: 6, 9; Mâûn: 2.
Yıkamak: Nisâ: 43; Mâide: 6; Sâd: 42.
Yılan: A'râf: 107; Tâ-Hâ: 20, 32; Şuarâ: 32.
Yıldırım: Bakara: 19, 55; Nisâ: 153; Ra'd: 13; Fussılet: 13, 17; Zâriyât: 44.
Yıldızlar: Nahl: 16; Enbiyâ: 33; Yâsîn: 40.
Yiğitlik çağı: En'âm: 152; Yûsuf: 22; İsrâ: 34; Kehf: 82; Hacc: 5; Kasas: 14; Ahkâf: 15.
Yoksullar: Bakara: 61, 83, 177, 184, 215; Âl-i İmrân: 112; Nisâ: 8, 36; Mâide: 89, 95; Enfâl: 41; Tevbe: 60; İsrâ: 26; Kehf: 79; Nûr: 22; Rûm: 38; Mücâdile: 4; Haşr: 7; Kalem: 24; Hâkka: 34, 35, 36; Müddessir: 44; İnsan: 8; Fecr: 18; Beled: 16; Mâûn: 3.
Yokuş: Tâ-Hâ: 107; Müddessir: 17.
Yolcular: Bakara: 177; Enfâl: 41; Tevbe: 60; İsrâ: 26.
Yolculara yardım: Bakara: 177, 215; Nisâ: 36; Enfâl: 41; Tevbe: 60; İsrâ: 26; Rûm: 38; Haşr: 7.
Yol göstermek: Tâ-Hâ: 53.
Yonca: Abese: 28.
Yumruk: Kasas: 15.
Yumurta: Sâffât: 49.
Yûnus Aleyhisselâm: Nisâ: 163; En'âm: 86, 87; Yûnus: 98; Enbiyâ: 87, 88; Sâffât: 139, 140, 142, 144, 146, 147, 148; Kalem: 48, 49, 50.
Yurd sevgisi: Sâd: 46.
Yûsuf Aleyhisselâm: En'âm: 84; Yûsuf: 4, 7, 8, 9, 10, 11, 17, 21, 29, 46, 51, 56, 58, 69, 76, 77, 80, 84, 85, 87, 89, 90, 99, 100, 101, 102, 103, 104; Mü'min: 34.
Yuva: Nahl: 81.
Yün: Nahl: 80; Meâric: 9; Kâria: 5.
Yüzmek: Enbiyâ: 33; Yâsîn: 40.
Yüzsüzlük Bakara: 273.

— Z —

Zafer: Âl-i İmrân: 13, 110, 111, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128; Enfâl: 19, 42, 43, 44, 45; Ahzâb: 26, 27.
Zâhidler: Yûsuf: 20.
Zahîre: Yûsuf: 65.
Zakkum ağacı: Sâffât: 62, 66; Duhan: 43; Vâkıa: 52.
Zann: En'âm: 116; Yûnus: 36; Hucurât: 12.
Zebânîler: Zümer: 71, 73; Duhan: 47, 48, 49, 50; Tahrîm: 6; Mülk: 8; Müddessir: 31; Alak: 18.
Zebûr: Nisâ: 163; İsrâ: 55; Enbiyâ: 105.
Zehir: Hicr: 27.
Zekât: Bakara: 43, 63, 110, 177, 277; Âl-i İmrân: 180; Nisâ: 77, 162; Mâide: 12, 55; A'râf: 156; Tevbe: 5, 11, 18, 34, 60, 71; Kehf: 81; Meryem: 13, 31, 55; Enbiyâ: 73; Hacc: 41, 78; Mü'minûn: 4; Nûr: 37, 56; Neml: 3; Rûm: 39; Lokman: 4; Ah-

zâb: 33; Fussılet: 7; Mücâdile: 13; Müzzemmil: 20; A'lâ: 14; Mâûn: 7.
Zekâtın verileceği yerler: Tevbe: 60.
Zekeriyyâ Aleyhisselâm: Âl-i İmrân: 18, 19, 25, 37, 38; En'âm: 85; Meryem: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; Enbiyâ: 89.
Zemheri: İnsan: 13.
Zencefil: İnsan: 17.
Zenginlik: Sebe': 34, 35, 36, 37; Zuhruf: 23.
Zerre: Nisâ: 40; Yûnus: 61; Sebe': 3, 22; Zilzâl: 7, 8.
Zevâl vakti: İsrâ: 78
Zevcât-ı Tâhirât: Ahzâb: 6.
Zeyd-Zeyneb (Radiyallâhü anhümâ) Ahzâb: 5, 37, 69.
Zeytin: En'âm: 99, 141; Nahl: 11; Nûr: 35; Abese: 29; Tîn: 1.
Zeytinyağı: Nûr: 35.
Zıhâr: Ahzâb: 4; Mücâdile: 2, 3, 4.
Zındân: Yûsuf: 25, 32, 33, 35, 36, 39, 41, 42, 100; Şuarâ: 29.
Zırh: Enbiyâ: 8; Sebe': 11.
Zıyâfet: Bakara: 177, 215; Âl-i İmrân: 198; Tevbe: 9, 60: Kehf: 77, 102, 107; Secde: 19; Sâffât: 62; Fussılet: 32; Vâkıa: 56, 93.
Zilhicce: Hacc: 28; Fecr: 2.
Zinâ: Âl-i İmrân: 23; Nisâ: 15, 24, 25; Mâide: 5, 41; İsrâ: 32; Nûr: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; Furkan: 68, 69; Ahzâb: 30; Mümtehıne: 12; Talâk: 1.
Zincir: Mü'min: 71; Hâkka: 32; İnsan: 11.
Zirâat: En'âm: 141; Yûsuf: 47; Ra'd: 3, 4; İbrâhîm: 37; Hicr: 22; Nahl: 11; Kehf: 32; Şuarâ: 148; Secde: 27, 29; Vâkıa: 64.
Zorbalık: Mâide: 22; Hûd: 59; İbrâhîm: 15; Meryem: 14, 32; Şuarâ: 29, 130; Kasas: 19; Mü'min: 35; Kâf: 45; Tûr: 37; Gâşiye: 22.
Zulm: Nisâ: 148; Şûrâ: 40; Zâriyât: 59.
Zühd: Bakara: 207; Nisâ: 66, 67, 68; Hacc: 34; Saff: 10, 11, 12, 13.
Zü'l - Evtad: Sâd: 12; Fecr: 10.
Zü'l Karneyn: Kehf: 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98.
Zü'l-Kifl: Enbiyâ: 85; Sâd: 48.
Zünnûn: Enbiyâ: 87.

——— Tefsîr'de geçen **Hadîs-i Şerîflerin** cilt ve sayfalarını gösterir

ALFABETİK FİHRİST ———

— A —

Abdest hakkında: C/1, s. 381.
Âl-i İmrân sûresi hakkında: C/1, s. 293.
Âlimin, âbid üzerine fazlı hakkında: C/4, s. 290.
Âlimin üstünlüğü hakkında: C/1, s: 45, C/2, s: 254
Allah Teâlâ'nın azâbı ve merhâmeti hakkında: C/2, s: 405
Allah Teâlâ'ya en büyük ismiyle duâ etmek hakkında: C/4, s: 261
Allah Teâlâ, haksızlık etmez: C/1, s: 316
Allah Teâlâ için sevişenler hakkında: C/2, s: 275.
Allah Teâlâ'ya îmân etmek hakkında: C/3, s: 315
Allah Teâlâ'nın ism-i şerîfleri hakkında: C/2, s: 137
Allah Teâlâ'dan korkmak hakkında: C/3, s: 491
Allah Teâlâ'nın ni'metini küçümsememenin yolu hakkında: C/2, s: 410
Allah Teâlâ'nın rahmeti hakkında: C/2, s: 10
Allah Teâlâ'nın sevdiği kullar hakkında: C/3, s: 132
Allah Teâlâ'ya şirk koşanlar hakkında: C/3, s: 240
Allah Teâlâ'ya şirk koşmayanlar hakkında: C/1, s: 319
Amellerin, niyyetlere göre olması hakkında: C/1, s: 271
«Âmin» demek hakkında: C/1, s: 23.
Ana - babanın rızâsı hakkında: C/3, s: 51.
Ana rahmindeki insan hakkında: C/1, s: 209.
Avret yeri hakkında: C/3, s: 250.
«Âyet'el - Kürsî» hakkında: C/1, s: 181.

— B —

Babanın malı hakkında: C/3, s: 265.
Bakara sûresinin 164. âyeti hakkında: C/1, s: 107.
Beldelerin en şereflisi hakkında: C/4, s: 172.
«Besmele» hakkında: C/1, s: 11, 13, 15.
Beş vakit namaz hakkında: C/2, s: 321.
Bîçârelere verilen sadaka hakkında: C/1, s: 113.
Bildiği ile amel edenler hakkında: C/1, s: 328.
Borçlu mü'min hakkında: C/1, s: 198.
Boşama hakkında: C/1, s: 158.

Bu ümmetin fir'avn'ı hakkında: C/2, s: 164.
Büyük günahlar hakkında: C/1, s: 310.

— C —

Cebrâîl Aleyhisselâm hakkında: C/3, s: 484.
Cehennem hakkında: C/2, s: 83, 405.
Cehennem ehli hakkında: C/2, s: 132, 266; C/3, s: 122, C/4, s: 88, 328.
Cehennem'in yakmayacağı el hakkında: C/1, s: 194.
Cennet hakkında: C/1, s: 333, C/2, s: 83.
Cennet ehli hakkında: C/1, s: 213, 223; C/2, s: 231, 266; C/3, s: 122, C/4, s: 17, 88, 328.
Cennetlikler içinde mertebesi en aşağı olan kimse hakkında: C/4, s: 229.
Cinler hakkında: C/4, s: 168.

— D —

Dara düşünce söylenecek söz hakkında: C/1, s: 13.
Deniz hakkında: C/3, s: 283.
Deniz suyu hakkında: C/1, s: 425.
Dilde hafîf, terâzîde ağır iki kelime hakkında: C/4, s: 270.
Dilencilik hakkında: C/1, s: 194.
Dinde fakîh olanlar hakkında: C/2, s: 254.
Din ilmini gizleyenler hakkında: C/1, s: 289.
Duâ'nın âdâbı hakkında: C/1, s: 21, 123, 124.
Duâ ve zikrin efdâli hakkında: C/3, s: 76.
Duhâ Namazı hakkında: C/3, s: 266.
Duhân sûresinin fazîleti hakkında: C/3, s: 150.

— E —

En'âm sûresi hakkında: C/2, s: 5.
En menfûr şey hakkında: C/1, s: 158.
En temiz yiyecek hakkında: C/3, s: 256.
Erkeklerin üstünlüğü hakkında: C/1, s: 157, 313.
«Eûzü billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm» demek hakkında: C/3, s: 31.
Evlenmek hakkında: C/1, s: 125; C/2, s: 252.
Evlenilecek kadında aranılacak husûslar hakkında: C/1, s: 154.
Eve girmenin âdâbı hakkında: C/1, s: 13.

— F —

Fâiz hakkında: C/1, s: 195.
Fâiz'in yetmiş çeşit olduğu hakkında: C/1, s: 196.

Farz namazlarından sonra tesbîh hakkında: C/4, s: 216.
Fâtihat'ül - kitâb hakkında: C/1, s: 11.
Fâtiha ve Âyet'el - Kürsî hakkında: C/1, s: 221.
Fâtihasız namaz olmayacağı hakkında: C/1, s: 10; C/4, s: 384.
Fırkalar hakkında: C/2, s: 68.
Fenâlık yapanlar hakkında: C/2, s: 373.

— G —

Gazâ hakkında: C/2, s: 253.
Gebe hayvanın boğazlanması hakkında: C/1, s: 374.
Gecenin üçde biri hakkında: C/1, s: 214.
Geçim yolunda çekilen meşakkatler hakkında: C/1, s: 194.
Gıbta etmek hakkında: C/2, s: 410.
Gizli verilen sadaka hakkında: C/1, s: 192.
Güçlükleri yenmek hakkında: C/4, s: 460.
Günâh işleyen kul hakkında: C/4, s: 427.

— H —

Habl-i metîn hakkında: C/1, s: 251.
Hacc adâbı hakkında: C/1, s: 136.
Hacc sûresindeki secde âyeti hakkında: C/3, s: 212.
Hak edilen ölüm hakkında: C/2, s: 65.
Hâkimin ictihâdı hakkında: C/3, s: 178.
Hamd ve şükür hakkında: C/1, s: 105.
Hamr hakkında: C/1, s: 150.
Hanne'nin niyâzı hakkında: C/1, s: 224.
Harâma bakmak hakkında: C/3, s: 250.
Harâm kazanç hakkında: C/1, s: 190.
Haşr sûresi hakkında: C/4, s: 303.
Hayırlı ve fenâ amel hakkında: C/1, s: 255.
Helâl kazanç hakkında: C/1, s: 190.
Hicr hakkında: C/2, s: 409.
Hilâfetin müddeti hakkında: C/3, s: 262.
Hiziplere ayrılanlar hakkında: C/2, s: 69.
Hurûf-u mukattaa hakkında: C/3, s: 133.
Husûmeti gidermek hakkında: C/1, s: 351.

— İ —

İçki içmek hakkında: C/1, s: 423.
İftirâ ve gıybet hakkında: C/4, s: 207.
İmân ve şu'beleri hakkında: C/1, s: 26, 29.
İnsanları hidâyete ve dalâlete da'vet edenler hakkında: C/3, s: 10.

İnsanların menzîli hakkında: C/3, s: 216, 217.
İnsanların üç hâli hakkında: C/3, s: 95.
İsâ Aleyhisselâm hakkında: C/1, s: 370.
İslâm'da güzel bir âdet ihdâs etmek hakkında: C/4, s: 7.
İsrâfîl Aleyhisselâm hakkında: C/2, s: 31.
İyi ve kötü arkadaş hakkında: C/3, s: 277.
İyiliği emr, kötülüğü nehyetmek hakkında: C/1, s: 252.
İzin almadan ev içine bakan hakkında: C/3, s: 249.

— K —

Kadınlardan kemâle erenler hakkında: C/4, s: 345.
Kalb ve kalbde huşû' hakkında: C/1, s: 210; C/3, s: 215.
Kâmil kadınlar hakkında: C/1, s: 227.
Kendinden düşkün olana bakmak hakkında: C/3, s: 275.
Kesilmeyen amel hakkında: C/1, s: 154.
Kıyâmet alâmetleri hakkında: C/2, s: 68.
Kıyâmet Günü hakkında: C/1, s: 45, 188; C/2, s: 19; C/3, s: 189; C/4, s: 330, 426.
Kıyâmet Günü Allah Teâlâ'nın konuşmayacağı kişiler hakkında: C/1, s: 241.
Kıyâmet Günü Cennet'e ilk çağırılanlar hakkında: C/3, s: 76.
Kıyâmet Günündeki sorgu hakkında: C/4, s: 25.
Kıyâmet Gününde ümmetin sınıfları hakkında: C/4, s: 407.
Kişinin dostunun dininden olduğu hakkında: C/3, s: 278.
Kötü hasletler hakkında: C/4, s: 425.
Kur'a atmak hakkında: C/1, s: 127.
Kur'ân-ı Kerîm'de şifâ' bulunduğuna inanmak hakkında: C/3, s: 68.

— L —

«Lâ ilâhe illallâh» demek hakkında: C/4, s: 44.
Kendisini katledenler hakkında: C/1, s: 309.
Livâta edenler hakkında: C/1, s: 154.
Küçük Bedir hakkında: C/1, s: 335.

— M —

Ma'rûfa ve nâsa şükr hakkında: C/4, s: 458.
Ma'rûfu emr, münkeri nehy hakkında: C/1, s: 251.
Ma'siyetler hakkında: C/1, s: 188, 311.
Mehr hakkında: C/1, s: 271.
Mekke'nin harâretine katlananlar hakkında: C/1, s: 248.
Mekke ve Medîne'de vefât edenler hakkında: C/1, s: 248.
Mescide devâm edenler hakkında: C/2, s: 201.

Mescid inşâ etmek hakkında: C/2, s: 201.
Muahazası kaldırılan günâhlar hakkında: C/1, s: 204.
Musîbetler hakkında: C/1, s: 104, 105..
Mücâhidler hakkında: C/1, s: 252.
Mülk sûresinin fazîleti hakkında: C/4, s: 351.
Mü'minin arkadaşları hakkında: C/3, s: 277.
Mü'minin, mü'min kardeşi üzerindeki hakları hakkında: C/4, s: 205.
Müsâfir hakkında: C/1, s: 114.
Müslümanlar hakkında: C/2, s: 398.
Müslümanların birbirleri üzerindeki hakları hakkında: C/4, s: 67.
Müslümanların eksiklik ve ayblarını tetebbû' etmemek hakkında: C/4, s: 206.

— N —

Namazda bakınmanın hakkında: C/3, s: 215.
Namazın efdali hakkında: C/1, s: 163.
Namaz husûsunda insanların en sevâblısı hakkında: C/4, s: 8.
Nazar hakkında: C/4, s: 359.
Nefs hakkında: C/1, s: 422
Ni'metin tamâmı hakkında: C/1, s: 102
Niyyetler hakkında: C/1, s: 271.

— O —

Olgun îmân hakkında: C/1, s: 114.
Orta Namazı hakkında: C/1, s: 163.
Oruclunun nefes kokusu hakkında: C/1, s: 123.
Oruclunun sevinci hakkında: C/1, s: 123.

— Ö —

Ölen mü'min hakkında: C/3, s: 235.
Öldükden sonra kesilmeyen ameller hakkında: C/4, s: 8.
Öldürülen kul hakkında: C/1, s: 394.
Özür hakkında: C/3, s: 494.

— P —

Peygamber (S.A.V.) Efendimizin isimleri hakkında: C/4, s: 5-6.
Peygamber (S.A.V.) Efendimizin üç dileği hakkında: C/2, s: 28.
Peygamber (S.A.V.) Efendimizin ümmetine şefâati hakkında: C/4, s: 456.
Peygamberler (Aleyhümüsselâm) hakkında: C/1, s: 254, 367.

— R —

«Rabbenâ âtinâ» hakkında: C/1, s: 139.
Rabbine itâat edenler hakkında: C/1, s: 295.
Ramazân-ı şerîf hakkında: C/1, s: 121; C/4, s: 468.
Ribâ alıp-veren, yazan ve şâhid olanlar hakkında: C/1, s: 196.
Rükû' ve sücûd hakkında: C/3, s: 65; C/4, s: 405.

— S —

Sabretmek hakkında: C/3, s: 90.
Sadaka hakkında: C/1, s: 113, 191; C/3, s: 479.
Sâil hakkında: C/4, s: 457.
Salât hakkında: C/3, s: 460.
Salâvât-ı mektûbe hakkında: C/4, s: 216.
Sâlih amel hakkında: C/1, s: 93.
Sâlih kullar hakkında: C/3, s: 427.
Sâlih rü'yâ hakkında: C/2, s: 276, 326.
Sebe' hakkında: C/3, s: 471, 472.
Secde âyeti hakkında: C/2, s: 149.
Şehîdler hakkında: C/1, s: 271.
Selâm vermek hakkında: C/3, s: 265.
Şerîata itâatten yüzçevirenler hakkında: C/1, s: 223.
Sevâb hakkında: C/4, s: 42.
Sıhhat ve azâdelik hakkında: C/4, s: 476.
Sıkıntıda bulunan borçlu hakkında: C/1, s: 198.
Sıla-ı rahm hakkında: C/1, s: 294.
Şirk, zinâ, fâiz, sihir, israf, iftira hakkında: C/3, s: 73.
Söz ve amel hakkında: C/3, s: 486.
Şükr hakkında: C/3, s: 76.

— T —

Tâ - Hâ ile Tâ - Sîn'ler hakkında: C/3, s: 291.
Takvâ hakkında: C/1, s: 25.
Talâk sûresinin 3. âyeti hakkında: C/4, s: 333.
Ta'n etmek hakkında: C/2, s: 46.
Tebliğ hakkında: C/2, s: 13.
Tefekkür hakkında: C/1, s: 291.
Tevbe etmek hakkında: C/2, s: 47.
Tevbe ve İhlâs sûreleri hakkında: C/2, s: 256.
Tübbâ' hakkında: C/4, s: 147.

— U —

Uhud Dağı hakkında: C/1, s: 62.
Uhud şehidleri hakkında: C/1, s: 280.
Ukûbet hakkında: C/1, s: 430.

— Ü —

Ümmet hakkında: C/1, s: 328.
Ümmetin ömürleri hakkında: C/3, s: 494.

— V —

Va'desi gelen alacaklar hakkında: C/1, s: 198.
Vâkıa sûresi hakkında: C/4, s: 270.
Vasıyyet etmek hakkında: C/1, s: 116.
«Vettiynî» hakkında: C/4, s: 462.
Vitr, Gece Namazı ve misvâk hakkında: C/3, s: 68.

— Y —

Yağmur hakkında: C/3, s: 283.
Yalancı şâhidlik hakkında: C/3, s: 199.
Yaradılış hakkında: C/2, s: 6.
Yâsîn sûresinin fazîleti hakkında: C/4, s: 21.
Yatsı ve Sabah Namazları hakkında: C/3, s: 287.
«Yâ Ze'l-Celâli ve'l-İkrâm» demeye devâm etmek hakkında: C/4, s: 261.
Yemîn etmek hakkında: C/1, s: 155.
Yemîn keffâreti hakkında: C/3, s: 40.
Yeni doğan çocuk hakkında: C/1, s: 225.
Yerin şâhidlik edeceği gün hakkında: C/4, s: 471.
Yetimler hakkında: C/4, s: 457.

— Z —

Zekât hakkında: C/1, s: 285.
Zekât vermeyenler hakkında: C/2, s: 212.
Zenginin borcu hakkında: C/1, s: 198.
Zikreden dudaklar hakkında: C/1, s: 103.
Zikrin fazîleti hakkında: C/3, s: 388.
Zilzâl sûresi hakkında: C/4, s: 472.
Zinâ hakkında: C/3, s: 73.
Zinâda şahâdet hakkında: C/1, s: 400.

——— • ———

———— Tefsîr'de geçen mevzûların cilt ve sahîfelerini gösterir

ALFABETİK FİHRİST ————

— A —

Abdestin farzları: C/1, s: 379.
Acâib garâib: C/3, s: 7.
«Acele etmeyin»den murâd: C/3, s: 6.
Açık - saçık oturulabilecek vakitler: C/3, s: 263.
Âd kavmi: C/2, s: 91, 93, 94, 230.
Âd'ın oğulları: C/4, s: 445.
Adâletle emreden: C/3, s: 24.
Adâlet, ortayı bulmakdır: C/3, s: 27.
Âdem Aleyhisselâm kıssası: C/1, s: 43.
Âdem Aleyhisselâm, bütün dilleri bilirdi: C/1, s: 40.
Âdem Aleyhisselâm'ın hamdi: C/1, s: 18.
Âdem Aleyhisselâm'ın Allah Teâlâ'dan telakkî ettiği kelimeler: C/1, s: 42.
Âdem (A.S.) ile Havvâ'nın aldanması: C/1, s: 42.
Âdem (A.S.) ile Havvâ'nın Allah Teâlâ'ya şirk koşmaları: C/2, s: 145.
Âdem (A.S.) ile Havvâ'nın meyvasını yedikleri ağaç: C/2, s: 76.
Âdemoğullarının mükerremiyeti: C/3, s: 64.
Âdemoğullarının renkleri: C/2, s: 7.
Âdem (A.S.) sulbünden gelenleri mîsakı: C/2, s: 132.
Âdem Aleyhisselâm'ın yaratılışı: C/2, s: 6.
Adn Cenneti: C/2, s: 231.
Adn ve Naîm Cenneti: C/4, s: 258.
Ağaç: C/3, s: 8.
Ağır azâb nedir?: C/2, s: 307.
Ağır sözden murâd: C/4, s: 380.
Ağızlarından kan gelerek haşrolunacaklar: C/4, s: 407.
Ahde vefânın vücûbu: C/1, s: 44.
Ahid: C/3, s: 216.
Âhiret azâbı: C/2, s: 307.
Âhirette güzellik: C/1, s: 139.
Âhireti istemek: C/1, s: 357.
Ahkaaf neresidir?: C/4, s: 166.
Ahlâkda adâlet: C/3, s: 28.
Âişe radiyallâhü anhâ'ya iftirâ: C/3, s: 243.
Akar kandan murâd: C/2, s: 62.
Akabe Beyatı: C/2, s: 195, 234.
Akaid, Ahkâm ve kıssaların beyânı: C/4, s: 491.
Âlemlerin Rabbi: C/1, s: 18.
Âl-i Fir'avn'un rûhları: C/4, s: 88.
Âl-i İbrâhîm: C/1, s: 223, 321.
Âl-i İmrân sûresinin fazîleti: C/1, s: 221, 290.
Âlimin üstünlüğü: C/2, s: 254; C/3, s: 490.
Altın, gümüş biriktirenler: C/2, s: 212.
Altıncı azâb: C/2, s: 113.
Allah Teâlâ'nın boyası: C/1, s: 95.

Allah Teâlâ'dan başkasına ibâdet: C/1, s: 92.
Allah Teâlâ, çabuk hesâb görür: C/1, s: 140.
Allah Teâlâ, diriltmeye kaadirdir: C/1, s: 186.
Allah Teâlâ, dilediğini siler, dilediğini bırakır: C/2, s: 380.
Allah Teâlâ'nın elçileri: C/2, s: 27.
Allah Teâlâ'nın fazlı: C/2, s: 274.
Allah Teâlâ'nın gazâbına uğrayanlar: C/1, s: 23.
Allah Teâlâ'nın harbi: C/1, s: 197.
Allah Teâlâ'nın hazînesi tükenmez: C/1, s: 143.
Allah Teâlâ'nın hükmünden kaçılmaz: C/1, s: 166.
Allah Teâlâ'ya ibâdet etmek: C/1, s: 92.
Allah Teâlâ, kimseye haksızlık etmez: C/1, s: 316.
Allah Teâlâ'nın Kitâb'ını değiştirenler: C/1, s: 241.
Allah Teâlâ'dan korkmak: C/1, s: 141.
Allah Teâlâ'nın kulu olmak: C/1, s: 123, 370.
Allah Teâlâ'nın, Hz. Mûsâ'ya «Bak!» dediği dağ: C/2, s: 118.
Allah Teâlâ'nın ni'metleri: C/1, s: 22, 214.
Allah Teâlâ'nın rahmeti: C/2, s: 23, 124, 322, 405.
Allah Teâlâ'nın sıfatları: C/4, s: 4.
Allah Teâlâ'yı tesbîh etmek: C/1, s: 61.
Allah Teâlâ'ya yalvarmak: C/3, s: 114.
Allah Teâlâ'nın yardımına nasıl nâil olunur?: C/1, s: 21.
Allah Teâlâ yolunda infâk etmek: C/1, s: 130.
Allah Teâlâ'nın va'dettiği ecr: C/1, s: 354.
Allah Teâlâ'yı zikr etmek: C/1, s: 138.
Ameller: C/1, s: 271, C/3, s: 28.
A'râf nedir?: C/2, s: 85.
A'râf'da bulunan ricâl: C/2, s: 85.
Arafat, adı nereden gelir?: C/1, s: 91, 137.
Arap müşriklerinin âdetleri: C/2, s: 57.
Arefe Günü: C/1, s: 91.
Arim seli: C/3, s: 472.
Arz-ı Medyen: C/2, s: 101.
Ashâb'dan bâzılarının lâkabları: C/4, s: 205.
Ashâb-ı Eyke: C/2, s: 101, 408.
Ashâb-ı Hicr: C/2, s: 409.
Ashâb-ı Kalîb: C/4, s: 180.
Ashâb-ı Kehf kıssası: C/3, s: 78.
Ashâb-ı Kehf'in isimleri: C/3, s: 88.
Ashâb-ı Kehf, mağarada kaç yıl kaldılar?: C/3, s: 89.
Ashâb-ı Meş'eme: C/4, s: 450.
Ashâb-ı Meymene: C/4, s: 263, 450.
Ashâb-ı Ress: C/3, s: 280.
Ashâb-ı Suffa: C/4, s: 119.
Ashâb-ı Uhdûd: C/4, s: 433.
Ashâb-ı Yemîn: C/4, s: 264.
Asr'la murâd: C/4, s: 477.
Aşûrâ Günü: C/3, s: 143.
Aşûrâ Orucu: C/1, s: 118.
At eti: C/3, s: 7.
Atılan yıldız: C/4, s: 436.
Âtike bint-i Abdulmuttalib'in rü'yâsı: C/2, s: 152.
Avret yerlerinden irin akarak haşrolunacaklar: C/4, s: 408.
Âyet'ül-İzz: C/3, s: 76.
Âyet'el-Kürsî'nin fazîleti: C/1, s: 221.

Ay'la Güneş'in mihverleri etrâfında dönmesi: C/4, s: 14.
Ayların sayısı: C/1, s: 127, C/2, s: 213.
Ay'ın menzilleri: C/4, s: 14.
Ay'ın yarılması C/4, s: 244.
Ayyaş kıssası: C/1, s: 339.
Azâb görecek üç sınıf: C/1, s: 241.
Azm, ne demektir?: C/4, s: 169.
Azmışlar kimlerdir?: C/1, s: 23.
Azrâil Aleyhisselâm'ın vazifelendirilmesi: C/2, s: 6.
Azl nedir?: C/1, s: 154.

— B —

Baba ile zürriyetinden murâd: C/4, s: 448.
Bâbil: C/3, s: 11.
Bağy nedir?: C/3, s: 28.
Bahiyre nedir?: C/1, s: 428.
Bahr-i Fâris: C/3, s: 99.
Bahr-i Rûm: C/3, s: 99.
Ba'lebek: C/4, s: 36.
Ba's Gününün uzunluğu: C/4, s: 426.
Başı mesh etmek: C/1, s: 380.
Bakara sûresinin 164 üncü âyetinin ma'nâsını düşünmek: C/1, s: 107.
Bayram Namazının vâcib olduğuna delîl: C/4, s: 439.
Balda şifâ' vardır: C/3, s: 22.
Batha Vâdîsi: C/4, s: 168.
Bedevîler: C/4, s: 184.
Bedir Gazvesi: C/2, s: 152, 156, 212, C/3, s: 196, C/4, s: 145.
Bedir Gazvesinde bulunmayanlar: C/1, s: 269.
Bedir ganîmetleri: C/1, s: 278, C/2, s: 150.
Bedir Gazvesinde kaybolan ganîmet: C/1, s: 278.
Bedir rü'yâsı: C/1, s: 61.
Bedir şehidleri: C/1, s: 104.
Bedduâ etmek: C/2, s: 31.
Behîme, behîme-i en'âm nedir?: C/1, s: 374.
Belsâsân kavmi: C/1, s: 167.
Benî Anber: C/4, s: 202.
Benî Enmâr Gazâsı: C/1, s: 346.
Benî Esed'in irtidâdı: C/1, s: 409.
Benî Hanîfe irtidâdı: C/1, s: 408.
Benî İsrâilin uğradığı musîbet: C/1, s: 168.
Benî İsrâilin verdiği söz: C/1, s: 66.
Benî Kurayza Muhasarası: C/2, s: 170, C/3, s: 442.
Benî Mahzûm: C/4, s: 203
Benî Mustalık Gazvesi: C/1, s: 379.
Benî Müdlic irtidâdı: C/1, s: 408, 425.
Benî Nadr'dan alınan ganîmetler: C/4, s: 298.
Benî Nadr Yahûdîleri: C/1, s: 383.
Benî Seleme Mescidi: C/1, s: 100.
Benî Temîm: C/4, s: 202.
Besmele ve feyizleri: C/1, s: 10, 12.
Besmelesiz kesilen hayvanlar yenir mi?: C/2, s: 50.
Beş vakit namaz: C/2, s: 321; C/3, s: 42.
Beşîr Dağı: C/1, s: 61.
Beyt-i Atîk: C/3, s: 200.
Beyt-i Lahîm: C/1, s: 233.

Beyt-i Ma'mûr nerededir?: C/1, s: 226.
Beyt-i Makdîs: C/1, s: 83, 97, 100, 184, 225, C/3, s: 42, 225, 226.
Beyt-i Makdîs'in inşâsı: C/3, s: 471.
Beyt-i Şerîf'de putların yıkılması: C/3, s: 68.
Beyt-i şerîf'i üryân tavâf edenler: C/2, s: 77.
Beyyine nedir?: C/2, s: 25.
Bid'î talâk nedir: C/4, s: 331.
Billûr kandil nedir?: C/3, s: 255.
Bilmediğimiz şeyler: C/3, s: 7.
Binâların ta'mîri: C/3, s: 106.
Birbirine fitne kılınanlar: C/3, s: 275.
Bir def'ada nâzil olan sûre: C/2, s: 7.
Birikdirilmiş mal nedir?: C/2, s: 213.
Bi'r-i Mâûne seriyyesi: C/1, s: 265, 382.
Boğazlanmadan yenebilecek hayvanlar: C/1, s: 111.
Borçlular: C/1, s: 198, 200, C/2, s: 226.
Boşama: C/1, s: 158.
Boşanan kadının çocuğunu emzirmesi: C/4, s: 334.
Bölüşenler: C/2, s: 411.
Buhtunnasar kıssası: C/1, s: 413.
Burâk: C/ 3, s: 42, 43.
Buzağı kıssası: C/1, s: 50.
Buzağıya tapanlar: C/2, s: 120.
Bülûğ nasıl bilinir?: C/1, s: 297.
Bünyamin sıbtı: C/2, s: 129.
Bütün ilimler nerede toplanmıştır?: C/1, s: 12.
Bütün sarhoş edici şeyler harâmdır: C/1, s: 149, 150.
Büyük Gün: C/2, s: 90.
Büyüklenmek: C/3, s: 357.

— C —

Câhiliyye devri âdetleri: C/1, s: 128, 303, 304, 313, 353, 429; C/2, s: 57, 97, 376; C/3, s: 202, 211, C/4, s: 376.
Cânn nedir?: C/2, s: 402; C/3, s: 136; C/4, s: 254.
Câhiliyyet devri kaç kısımdır?: C/3, s: 445.
Câriyenin avret yeri: C/3, s: 251.
Câriye ile evlenmenin şartları: C/1, s: 307.
Cebel-i Sevr: C/2, s: 173.
Cebrâîl Aleyhisselâm'ın kuvveti: C/4, s: 235, 422.
Cehâlet: C/1, s: 303.
Cehennem ehlinin son sözleri: C/3, s: 236.
Cemâatle kılınan namazın sevâbı: C/1, s: 45.
Cenâb-ı Hakk'ın ahdi: C/1, s: 37.
Cenînin gelişmesi: C/1, s: 209.
Cennet hâlen mevcûddur: C/1, s: 266.
Cennet'e ilk gireceklerin yüzü nasıl olacaktır?: C/1, s: 36.
Cennet ve Cehennem ehli: C/2, s: 132, 266.
Cennet ve Cehennem konağı: C/2, s: 83.
Cennet'de Cehennem'e bakan pencereler: C/4, s: 429.
Cennet kızları: C/1, s: 36.
Cennetliklerin zînetleri: C/4, s: 398.
Ceyş-i usret: C/1, s: 187.
Cimrilik nedir?: C/3, s: 287.

Cinler: C/2, s: 43, 402.
Cinlere ibâdet edenler: C/3, s: 59.
Cinlerin insanlardan faydalanması: C/2, s: 55.
Cinlerden Peygamber gelmiş midir?: C/2, s: 55.
Cinler ve Süleyman (A.S.): C/3, s: 470, 471.
Cizye kimlerden alınır?: C/2, s: 209.
Cihâd nedir?: C/1, s: 146, C/2, s: 226.
Cuhfe: C/2, s: 184.
Cuhûdî küfür: C/1, s: 27.
Cum'a günü Âl-i İmrân sûresini okumanın fazîleti: C/1, s: 293.
Cum'a Namazına gitmek: C/4, s: 319.
Cum'a Namazı için iki ezân okumak: C/4, s: 319.
Cum'a, Cumartesi, Pazar günleri: C/1, s: 56, 144; C/3, s: 38.
Cüzzâmlı haşrolunacaklar: C/4, s: 408.

— Ç —

Çarşamba günü inen azâb: C/4, s: 101.
Çerağ nedir?: C/3, s: 255.
Çiftten murâd nedir?: C/4, s: 444
Çocuğun doğarken ağlaması: C/1, s: 225.
Çocuklardan ilk Müslüman olan: C/2, s: 243.
Çocukların şâhidliği kabûl edilir mi?: C/1, s: 201.
Çoğu serhoş eden şeyin azı da haramdır: C/1, s: 150.
Çok ilim verilen çocuk kimdir?: C/4, s: 487.
Çorak yer gibi olan insanlar: C/2, s: 89.

— D —

Dâbbet'ül-arz nedir?: C/3, s: 339.
Dariy' nedir?: C/4, s: 441.
Dâr-ün-Nedve: C/4, s: 230.
Dâvûd (A.S.) kıssası: C/4, s: 48.
Dâvûd (A.S.)'ın niyâzı: C/3, s: 369.
Dâvûd (A.S.)'ın oğulları: C/3, s: 321.
Dâvûd (A.S.)'a verilenler: C/1, s: 178.
Dâvûd (A.S.) ile Süleymân (A.S.)'ın hükmü: C/3, s: 178.
Defîne (Kenz) ve defîne gömmek: C/2, s: 212, C/3, s: 106.
Delinin şâhidliği kabûl edilir mi? C/1, s: 201.
Deniz ve denizde ölen hayvanlar: C/1, s: 425.
Deniz suyu temiz midir?: C/1, s: 425.
Denizin yarılması: C/1, s: 48, C/2, s: 284.
Devekuşunun rengi: C/4, s: 27.
Deve nasıl boğazlanır?: C/3, s: 201.
Deve yedicisine râm olur: C/4, s: 442.
Dımeşk: C/3, s: 225, C/4, s: 50.
Dikilmiş taşlar: C/1, s: 149.
Dilencilik: C/1, s: 194.
Dilsiz: C/3, s: 24.
Dilleri kesik olarak haşrolunacaklar: C/4, s: 408.
Dinden dönenler: C/1, s: 244.
Dîn husûsunda ulemâya mürâcaat: C/3, s: 16.

Dîn ilmini gizleyenler: C/1, s: 289.
Dîn öğrencisi: C/2, s: 253.
Dînde samîmiyetsizlik: C/1, s: 361.
Dînin temeli: C/4, s: 491.
Diyet nedir?: C/1, s: 383.
Dört ayaklı hayvanlar: C/3, s: 259.
Duâ âdâbı: C/1, s: 21, 123, 124; C/2, s: 87, 88, 283.
Dugâs vak'ası: C/1, s: 249.
Dumandan murâd: C/4, s: 143.
Domuz sûretinde haşrolunacaklar: C/4, s: 407.
Düldül: C/2, s: 205.
Dülûk'iş-şems nedir?: C/3, s: 67.
Dünyâdaki aşağılıklar: C/2, s: 122.
Dünyâdaki güzellik: C/1, s: 139.
Dünyâ işlerine dalanların âkıbeti: C/2, s: 129.
Dünyâdaki iyi cins koşu atlarının soyu: C/4, s: 50.
Dünyâ lezzetlerinden uzak kalanlar: C/4, s: 165.
Dünyâda nasîb: C/1, s: 139, C/3, s: 368.
Dünyâ ni'metleri kaç kısımdır?: C/1, s: 22.

— E —

E'azz nedir?: C/4, s: 323.
Ebâbîl kuşları: C/4, s: 481.
Ebû Bekr'is-sıddîk'ın âile efrâdı: C/4, s: 163.
Ebû Bekr (R.A.) ile Fenhas: C/1, s: 286.
Ebû Bekr (R.A.)'in hilâfeti sırasında irtidâd edenler: C/4, s: 186.
Ebû Bekr (R.A.), Yahûdî dershânesinde: C/1, s: 286.
Ebû Leheb ve âile efrâdı cezâlarını nasıl buldular?: C/4, s: 490.
Ebû Süfyân'ın babası: C/4, s: 188.
Ebû Tâlib'in cevâbı: C/2, s: 15.
Ebû Tâlib'ın hâlet-i ihtizârı: C/2, s: 249, C/3, s: 362.
Ebû'l-Yüsr'ün günâhı: C/2, s: 321.
Ecel: C/3, s: 167, 487.
Edbâressücûd'dan murâd: C/4, s: 216.
Ehl-i Kitâb: C/3, s: 75.
Ehl-i Sefîne nedir?: C/1, s: 86.
Elçilerden murâd: C/2, s: 27.
Elif, ne demektir?: C/2, s: 72.
Elif, Lâm, Mîm ne demektir?: C/1, s: 24.
Elif, Lâm, Râ ne demektir?: C/2, s: 398.
El ve ayakları kesik haşrolunacaklar: C/4, s: 407.
Emânet: C/2, s: 42, C/3, s: 216, 465.
Emniyetli belde: C/4, s: 461.
En büyük cihâd nedir?: C/3, s: 213.
En'âm sûresini okumanın fazîleti: C/2, s: 6.
Enfâl nedir?: C/2, s: 150, 151.
En son inen âyet: C/2, s: 256.
Ente'l-Fârûk: C/1, s: 325.
Erîha nedir?: C/1, s: 384.
Erkeğin avret yeri: C/3, s: 251.
Erkeklerden ilk Müslüman olan: C/2, s: 243.
Erkeklikden kesilmek nedir?: C/3, s: 251.
Erkeklerin üstünlüğü: C/1, s: 157, 313.
Erîha: C/1, s: 364.
Erriyn nedir?: C/2, s: 118.
Esmâ'ül-hüsnâ: C/1, s: 12, 137; C/2, s: 137.
Es-selâmü aleyküm: C/1, s: 335.

Eşek eti: C/3, s: 7.
Ete karışan kan: C/2, s: 62.
Eûzü billâhi mine'ş-şeytân-ir-racîm: C/3, s: 30.
Evlâd, kalbin semeresidir: C/1, s: 104.
Evlenilecek kadında aranılacak hasletler: C/1, s: 154.
Evtas Muharebesi: C/2, s: 206.
Evvab nedir? C/3, s: 51.
Evvelkilerden maksâd: C/2, s: 242.
Evz ve Hazreç arasındaki hâdise: C/1, s: 249.
Eyyâm nedir? C/4, s: 153.
Eyyâm-ı acûz nedir? C/4, s: 361.
Eyyûb (A.S.)'ın duâsı ve yemîni: C/4, s: 52, 53.
Eyyûb (A.S.) kıssası: C/3, s: 180.
Ezân'ın meşrûiyeti: C/1, s: 410.
Ezell ne demektir? C/4, s: 323.

— F —

Fahşâ nedir?: C/3, s: 28.
Fâiz nedir, kaç çeşittir?: C/1, s: 195, 196.
Fakîhlerin nasîhatı: C/2, s: 253.
Fakîr kimdir?: C/2, s: 225.
Fal okları: C/1, s: 149.
Farz-ı ayn: C/2, s: 254.
Farz-ı kifâye: C/2, s: 254.
Fâsık ve dereceleri: C/1, s: 37.
Fasıl kelimesi: C/4, s: 117.
Fasl-ı hitâb: C/4, s: 47.
Fâtiha'nın ma'nâsı: C/1, s: 9.
Fâtiha'dan sonra «Âmîn» demek: C/1, s: 23.
Fâtiha sûresinin fazîleti: C/1, s: 221.
Fecirden maksâd: C/4, s: 444.
Fedek seriyyesi: C/1, s: 342.
Fenâ hareketler: C/1, s: 45.
Fenâlığa rızâ göstermek: C/1, s: 70.
Ferci korumak: C/3, s: 250.
Fesadcıların cezâsı: C/1, s: 396.
Fetih Günü: C/3, s: 430.
Fetret zamânı: C/3, s: 445.
Fey' ve taksîmi: C/4, s: 296, 297.
Fezağ-ı Ekber: C/3, s: 185.
Fıkıh nedir?: C/2, s: 254.
Fırka-i Nâciye: C/2, s: 68.
Fısk câhiliyyeti: C/3, s: 445.
Fıtratullâh, ne demektir?: C/3, s: 404.
Fil'in âyette zikrinin sebebi: C/4, s: 442.
Fîl vak'âsı: C/4, s: 479.
Fir'avn, bir lâkabdır: C/1, s: 47, C/2, s: 109.
Fir'avn'ın câriyesine işkencesi: C/4, s: 446.
Fir'avn'ın helâki: C/2, s: 284.
Fir'avn, rasat kulesi yaptırmış mıdır?: C/3, s: 356.
Fir'avn'ın rü'yâsı: C/1, s: 47.
Fuhûş: C/1, s: 302.
Fürkân nedir?: C/1, s: 50.

— G —

Ganîmetin paylaştırılması: C/2, s: 181.
Gasb harâmdır: C/3, s: 106.
Gassakılleyl: C/3, s: 67.
Gassâk nedir?: C/4, s: 55.
Gatafan kabîlesi: C/3, s: 193.
Gaybdan murâd: C/2, s: 25, 26.
Gaybın anahtarı: C/2, s: 26, C/3, s: 422.
Gazâ yolunda infâk: C/2, s: 253.

Gazvet'ül-Usre: C/2, s: 250.
Gece Melekleri: C/3, s: 67.
Gece Namazı: C/3, s: 67; C/4, s: 383, 398, 399.
Gecenin üçtebirinin fazîleti: C/1, s: 214.
Gerçek îmân: C/1, s: 25.
Geri dönen yıldızlar: C/4, s: 421.
Gıybet nedir?: C/4, s: 206.
Gizli verilen sadaka: C/1, s: 192.
Gökgürültüsü nedir?: C/1, s: 32.
Gökgürültüsü işitildiğinde okunacak duâ: C/2, s: 369.
Göklerin Melekûtu: C/2, s: 32.
Gökden inen su: C/2, s: 371.
Gurûr nedir?: C/1, s: 353.
Güçlük Gazâsı: C/2, s: 250.
Güçlük, kolaylığa sebeb olur: C/1, s: 121.
Güçlük saatinden murâd: C/2, s: 250.
Gündüz Melekleri: C/3, s: 67.
Güneş'in batıdan doğması: C/2, s: 68.
Güneş'in karar kılacağı yer: C/4, s: 14.
Güneş yaratıldığı gibi bırakılsa, ne olurdu?: C/3, s: 48.
Günün en sevimli zamanı: C/3, s: 282.
Güvercin: C/1, s: 186.
Güzel ağaç hangisidir?: C/2, s: s: 390.
Güzel kelime: C/2, s: 390.
Güzel rızk: C/3, s: 21.
Güzel söz: C/3, s: 486.

— H —

Hâakka ne demektir?: C/4, s: 360.
Haber-i vâhid hüccettir: C/2, s: 253.
Habîb'ün-Neccâr kıssası: C/4, s: 11.
Hâbil'in kurbanı: C/4, s: 34.
Hâbil - Kaabil kıssası: C/1, s: 393.
Hablüllâh nedir?: C/1, s: 250.
Hacc: C/1, s: 131, 132, 133, 427.
Hacc ayları: C/1, s: 136.
Hacc-ı Ekber Günü: C/2, s: 195.
Hacc-ı ifrâd: C/1, s: 134.
Hacc-ı Kırân: C/1, s: 134.
Hacc-ı Temettû': C/1, s: 134.
Haccet'ül-Vedâ: C/1, s: 376.
Hacc, önceki günâhları mahveder: C/1, s: 88.
Hacer-i Esved: C/3, s: 218.
Hâcet duâsı: C/4, s: 170.
Hâçiblik: C/1, s: 322.
Hadramut: C/2, s: 99.
Hâdûrâ Kasrı: C/3, s: 204.
Hafaza Melekleri: C/2, s: 27.
Hâinleri korumamak: C/1, s: 348.
Hakk'a da'vet: C/2, s: 370, C/3, s: 16.
Hak edilen ölümden murâd: C/2, s: 65.
Hâkimin hükmü: C/1, s: 127.
Hak ile bâtıl: C/3, s: 490.
Hakk Teâlâ'nın fazlı ve rahmeti: C/2, s: 274.
Hâ, Mîm, Ayn, Sîn, Kaaf: C/4, s: 111.
Hamd: C/1, s: 17, C/2, s: 5, 7.
Hamd için duâ: C/3, s: 366.
Hamra-i Esed: C/1, s: 282.
Hamr necisdir: C/1, s: 149.
Hamza (R.A.) ve Ebû Cehil: C/2, s: 51.
Hamza (R.A.)'nın Müslüman oluşu: C/2, s: 52.

Hamza (R.A.)'nın şehid oluşu: C//1, s: 261.
Hangi etler yenir? C/2, s: 62.
Hanne'nin niyâzı: C/1, s: 224.
Hâne-i Seâdetin odaları: C/4, s. 201.
Harâm aylar: C/1, s: 148, C/2, s: 214.
Harâm ve şübheli şeylerden sakınmak: C/1, s: 128.
Harbîl: C/3, s: 350.
Harem-i Şerîf: C/1, s: 89.
Hârûn (A.S.) Mûsâ (A.S.)'dan kaç yaş büyüktür?: C/3, s: 138.
Hârut - Mârut kıssası: C/1, s: 76.
Hastanın Namazı: C/1, s: 290.
Hatâ ile günâh işlemek: C/1, s: 204.
Hâtıb b. Belte'a'nın mektûbu: C/4, s: 305.
Hâtıb b. Belte'a mes'elesi: C/1, s: 327.
Hatîb'ül-Enbiyâ: C/2, s: 101.
Havâriyyûn'un Îsâ (A.S.)'ya sorusu: C/4, s: 314.
Hâviye: C/2, s: 68, 69.
Hâvran: C/1, s: 206.
Hz. Havva'nın yaratılışı: C/1, s: 41.
Hayber ganîmetleri: C/4, s: 185.
Hayrdan maksâd: C/1, s: 81, 113, 116.
Hayra sebeb olan: C/1, s: 335.
Hayr ve şer imtihandır: C/1, s: 48.
Hayırlı amel: C/1, s: 255.
Hayırlı evlâd: C/1, s: 154.
«Hayyâ kellah» ne demektir?: C/1, s: 335.
Hayzlı kadınla cinsî temâs olur mu?: C/1, s: 153.
Hedy kurbanı: C/3. s: 198.
Helâk olan Lût kavmi: C/2, s: 314.
Helâl şeyler: C/1, s: 109.
Helâl ve harâm etler: C/2, s: 62.
Hendek Gazvesi: C/1, s: 145, 220; C/3, s: 267, 435, 441.
Hesâb ve Cezâ Günü: C/1, s: 19, 46.
Hevâzîn ganîmetleri: C/4, s: 195.
Hıcr: C/2, s: 96.
Hınzır (domuz) harâmdır: C/1, s: 111.
Hıra Dağı: C/1, s: 61, C/4, s: 385.
Hırsızın cezâsı: C/1, s: 397.
Hısımlık: C/1, s: 294; C/2, s: 181.
Hıtan: C/1, s: 95.
Hızır (A.S.) sağ mıdır? C/3, s: 106.
Hicâb âyeti: C/3, s: 459.
Hicret: C/2, s: 172.
Hicret eden ilk Müslüman: C/3, s: 15.
Hicreti ilk def'a sünnet bırakan kimdir?: C/3, s: 382.
Horoz: C/1, s: 186.
Hûd (A.S.)'a îmân edenler: C/2, s: 93.
Hudeybiye sulhundan sonra gelen kadın: C/4, s: 310.
Hudeybiye senesi rü'yâsı: C/3, s: 61.
Hudeybiye Senesi: C/1, s: 424.
Hudeybiye sulhu: C/4. s: 187, 192.
Huneyn ganîmetleri: C/2, s: 224.
Huneyn Gazvesi: C/2. s: 203.
Hurma satıcısı kıssası: C/1, s: 276.
Husûmeti gidermek: C/1, s: 351.
Hücrelerin ardından nidâ edenler: C/4, s: 201.
Hüdhüd: C/3, s: 323.
Hümeze ne demektir?: C/4. s: 478.
Hüvâm nedir?: C/4, s: 267.
Hüzâa kabîlesi: C/3, s: 18.

— İ —

İbâdet: C/1, s: 19, 111.
İbâdetle gurûrlanılır mı?: C/1, s: 34.
İbâdetler iptâl edilir mi?: C/1, s: 218.
İblîs: C/1, s: 39.
İblîs, Âdem (A.S.) ile Hz. Havvâ'yı kaç kere aldatmıştır?: C/2, s: 145.
İblîs'in askerleri: C/3, s: 62.
İblîs'e ta'yîn edilenler: C/3, s: 63.
İbrâhîm (A.S.)'ın ateşe atılması: C/3, s: 175.
İbrâhîm (A.S.)'ın doğumu: C/2, s: 34.
İbrâhîm (A.S.)'a gelen Melekler: C/4, s: 220.
İbrâhîm (A.S.)'ın hacca da'veti: C/3, s: 197.
İbrâhîm (A.S.)'ın imtihanı ve makamı: C/1, s: 87, 88.
İbrâhîm (A.S.) ile İsmâîl (A.S.): C/4, s: 34.
İbrâhîm (A.S.) kavmi nasıl helâk oldu?: C/2, s: 230.
İbrâhîm (A.S.) kıssası: C/2, s: 393.
İbrâhîm (A.S.) ve kuşlar: C/1, s: 186.
İbrâhîm (A.S.)'ın oğulları: C/1, s: 93.
İbrâhîm (A.S.)'ın rü'yâsı: C/4, s: 34.
İbrâhîm (A.S.)'ın şerîatı: C/3, s: 38.
İcmânın sıhhatinin delîli: C/2, s: s: 142.
İçkinin harâm oluşu: C/1, s: 149, 423.
İddet: C/1, s: 165.
İddet gözeterek boşamak: C/4, s: 331.
«İhdinâ» ne demektir?: C/1, s: 21.
İhrâmlı iken avlanmak: C/1, s: 424.
İhsân: C/3, s: 28.
İhsâr: C/1, s: 134.
İhtirâs ve şehvet: C/1, s: 421.
İkinci Âd kavmi: C/2, s: 96, C/4, s: 242.
İki bulut arasına kurulan sofra: C/1, s: 436.
İkindi Namazı: C/4, s: 477.
İki sûr arasındaki süre: C/4, s: 16.
İkiyüzlülerin küfrü: C/1, s: 28.
İkrahla günâh işlemek: C/1, s: 204.
İlmi ile amel etmeyen: C/1, s: 78.
İlimle meşgul olmak: C/2, s: 254.
İlmin meziyyeti: C/1, s: 40.
İlim öğrenmek için gurbete gitmek: C/3, s: 106.
İlk def'a kıyâs yapan kimdir?: C/2, s: 74.
İlk ve ikinci ecel: C/1, s: 7.
İlk îmân edenler: C/3, s: 449.
İlk kıtâl âyeti: C/3, s: 202.
İlk nâzil olan âyetler: C/4, s: 463.
İlliyyûn nedir?: C/4, s: 428.
İlyâs (A.S.) ve kavmi: C/4, s: 37.
İlyâsîn ne demektir?: C/4, s: 37.
Îmân ve bölümleri: C/1, s: 23, 25, 26, 28, 181.
İslâm ile îmân aynı ma'nâya gelir: C/4, s: 222.
Îmân edenlerin sebâtı: C/2, s: 390.
Îmân ve sâlih amel: C/1, s: 218, 354.
İncir ve zeytin devâdır: C/4, s: 461.
İnâdî küfür: C/1, s: 27.
İnek kıssası: C/1, s: 59.
İnfâk etmek: C/1, s: 188, 246.
İnkâr edenler: C/1, s: 238.
İnkârî küfür: C/1, s: 27.

İnsanlara âmm ve şâmil olan hitâb: C/1, s: 33.
İnsanların cinlerden faydalanması: C/2, s: 54.
İnsanların makamları: C/3, s: 493.
İnsanları olgunlaştıran esaslar: C/1, s: 114.
İnsanın şerefi: C/1, s: 40.
İnsanlık üzerinden geçen devir: C/4, s: 395.
«İnşâ-Allah» demek: C/3, s: 106.
İrem bahçesi: C/4, s: 445.
İsâ (A.S.)'ın Antakya'ya gönderdiği elçiler: C/4, s: 8.
İsâ (A.S.)'ın göğe çıkışı: C/1, s: 232.
İsâ (A.S.)'ya İncîl'in verilişi: C/3, s: 120.
İsâ (A.S.) ile Hz. Meryem'in barındıkları yer: C/3, s: 225.
İsâ (A.S.)'ın mu'cizeleri: C/1, s: 67, 232.
İsâ (A.S.)'ın nübüvveti: C/1, s: 231, 434.
İsâ (A.S.), yeryüzüne ne zaman inecektir?: C/1, s: 233.
İslâm ne demektir?: C/1, s: 25, 98.
İslâm'ın iki hükmü: C/1, s: 28.
İslâm'da ilk ganîmet: C/1, s: 147.
İslâmiyetin ilk senelerinde Yahûdîler: C/1, s: 94.
İslâm'a göre Hz. İsâ (A.S.): C/1, s: 233.
İslâm ile ilk müşerref olan: C/4, s: 464.
İslâmiyetten önce selâmlaşma: C/1, s: 335.
İslâm'da ilk zıhâr: C/4, s: 283.
İsmâîl (A.S.)'ın babasına vasıyyeti: C/4, s: 34.
İsrâ: C/3, s: 40.
İsrâf: C/3, s: 53, 287.
İsrâiloğularının helâki: C/1, s: 51.
İstimnâ bi'l-yed harâmdır. C/3, s: 216.
İ'tikâf nasıl yapılır?: C/1, s: 126.
İyi kadınlar: C/1, s: 313.
İzâbe edilen mâden: C/2, s: 372.
İzin nasıl istenir? C/3, s: 248.

— K —

Kaadir ve kadîr ne demektir?: C/1, s: 33.
Kaaf nedir?: C/4, s: 210.
Kaâri'a ne demektir?: C/4, s: 360.
Kaatilin cezâsı: C/1, s: 115, 130.
Kâ'be'nin inşâsı: C/1, s: 89; C/2, s: 394.
Kabûl edilen duâ: C/4, s: 251.
Kadının avret yeri: C/3, s: 251.
Kadınlardan ilk Müslüman: C/2, s: 243.
Kadınlardan kemâle erenler: C/1, s: 228, C/4, s: 345.
Kadının zîneti: C/3, s: 251.
Kadir Gecesi: C/1, s: 119, 122; C/4, s: 467.
Kadir Gecesinde ibâdet: C/4, s: 143, 468.
Kâfirlerin feryâdı: C/2, s: 388.
Kâfirler hakkında İslâm memleketleri: C/2, s: 208.
Kâfirin kabirden çıkışı: C/2, s: 17.
Kâfirden murâd: C/3, s: 430.
Kâfirin şâhidliği: C/1, s: 200.
Kâfirlere tasadduk: C/1, s: 193.
Kalblerine hastalık ve şekk olanlar: C/1, s: 407; C/2, s: 185.
Kamerî aylar: C/2, s: 213.
Kandil konan fener: C/3, s: 255.
Karaciğer ve dalak: C/2, s: 62.
Karanlık ve gökgürültüsü: C/1, s: 33.

Karâr yeri: C/2, s: 42.
Karga: C/1, s: 186.
Karınca vâdisi: C/3, s: 322.
Karınları ateşle dolu olarak haşrolunacaklar: C/4, s: 408.
Karınları yılan ve akreble dolu olarak haşrolunacaklar: C/4, s: 407.
Karyet'ül-ineb: C/1, s: 184.
Kasm nedir?: C/3, s: 457.
Kavimlerin helâkı: C/2, s: 230.
Kazıklar sâhibi: C/4, s: 46.
Keffâret-i yemîn: C/1, s: 156.
Kehf nedir?: C/3, s: 78.
Kendilerine ilim verilenler: C/3, s: 11.
Kenz nedir?: C/2, s: 212.
Kerîm elçi: C/4, s: 422.
Kesilmeyen amel: C/1, s: 154.
Kevser nedir?: C/4, s: 484.
Kıble: C/1, s: 84, 97.
Kıble ehli: C/3, s: 198.
Kıble'nin tahvîli: C/1, s: 84, 97.
Kılâde: C/1, s: 374.
Kısâs mes'elesi: C/1, s: 115.
Kıtlık senesi: C/1, s: 226.
Kıtmîr: C/3, s: 88.
Kıtâlin harâm olduğu aylar: C/1, s: 129, C/2, s: 214.
Kıyâmet alâmetleri: C/4, s: 137, 144, 421.
Kıyâmet Günü: C/4, s: 410, 437.
Kıyâmet Gününde da'vâcılık: C/2, s: 19; C/3, s: 35.
Kıyâmet Günündeki duraklar: C/4, s: 367.
Kıyâmet Gününde insanların sınıfları: C/1, s: 188, 217, C/3, s: 279.
Kıyâmet'e kadar muhkem hüküm: C/2, s: 197.
Kıyâmet Gününde şâhidler: C/4, s: 89.
«Kıyâmet yaklaştı» âyeti: C/3, s: 5.
Kızlarını diri gömenler: C/3, s: 19.
Kibir ve gurûr: C/1, s: 41.
Kimlerle arkadaş olunur?: C/3, s: s: 277.
Kir gidermekden murâd: C/3, s: 199.
Kitâb ehlinin kâfirleri: C/1, s: 94.
Kitâblarından şübhe edenler: C/4, s: 114.
Kocakarı fırtınası: C/4, s: 361.
Koğulmuş maymunlar: C/1, s: 57.
Korku Namazı: C/1, s: 164, 346.
Kölelerden ilk Müslüman: C/2, s: 243.
Köle ile câriyenin zinâsı: C/1, s: 308.
Köpek bulunan ev: C/4, s: 457.
Kötü fiilden murâd: C/3, s: 496.
Kudret helvası: C/1, s: 52.
Kuleys kilisesi: C/4, s: 479.
Kumar: C/1, s: 149.
Kur'ân-ı Kerîm mu'cizedir: C/4, s: 405.
Kur'ân-ı Kerîm'de câiz olan nesh: C/1, s: 80.
Kur'ân-ı Kerîm'in en kısa sûresi: C/4, s: 484.
Kur'ân-ı Kerîm'in en müşkil âyeti: C/1, s: 431.
Kur'ân-ı Kerîm'in kalbi: C/4, s: 21.
Kur'ân-ı Kerîm'den kolay geleni okumak: C/4, s: 383.
Kur'ân-ı Kerîm'in nüzûlü: C/1, s: 119, C/2, s: 256, C/4, s: 142.
Kur'ân-ı Kerîm okunacağı zaman «Eûzü» çekmek: C/3, s: 31.
Kur'ân-ı Kerîm'i tahrîf edenler: C/1, s: 241.
Kur'ân-ı Kerîm'e uyanın hâli: C/3, s: 156.
Kur'ân-ı Kerîm'in üçtebirine muâ-

dil olan sûre: C/4, s: 491.
Kur'ân'el-fecr: C/3, s: 67.
Kurayza Yahûdileri: C/2, s: 187.
Kurban boğazlamak: C/1, s: 135, 287; C/3, s: 201.
Kureyş kâfirleri: C/2, s: 391.
Kulların en sevgilisi: C/1, s: 34; C/3, s: 99.
Kulun, Rabbine en yakın olduğu hâl: C/4, s: 466.
Küçük Bedir Gazâsı: C/1, s: 283.
Küfür câhiliyyeti: C/3, s: 445.
Küfür çeşitleri: C/1, s: 27.
Küçük günâh, büyük olur mu?: C/1, s: 311.
Küfür ve şirkde ısrâr edenler: C/2, s: 8.
Kürsî nedir?: C/1, s: 181.

— L —

Lâğıv nedir?: C/1, s: 155.
Lâ'net edilmiş ağaç: C/3, s: 61.
Lâşe: C/2, s: 62.
Lâşe'den daha pis olarak haşrolunacaklar: C/4, s: 407.
Levh nedir?: C/3, s: 163.
Levh-i Mahfûz nerededir?: C/4, s: 435.
Lian nasıl yapılır?: C/3, s: 241, 242.
Livâta ve cezâsı: C/1, s: 154, 302.
Lokman, nebî midir?: C/3, s: 415.
Lût kavminin ahlâkı: C/3, s: 383.
Lût kavminin helâki: C/2, s: 230, 312.
Lümeze nedir? C/4, s: 478.

— M —

Mâide nedir?: C/1, s: 436.
Makam-ı İbrâhîm: C/1, s: 90.
Makam-ı Mahmûd: C/3, s: 67.
Maktûlün kıssası: C/3, s: 349.
Malları bâtıl sebeble yemek: C/1, s: 126.
Mal ve evlâdla övünmek: C/4, s: 475.
Mancınık yapmayı kim öğretti? C/3, s: 174.
Ma'rûfu emr, münkeri nehy: C/1, s: 251, 252.
Mâ'ûn nedir?: C/4, s: 483.
Mecbûr kalınca küfür etmek: C/3, s: 33.
Mahşer'e gelmek: C/4, s: 407.
Medîne çevresindeki A'rabîler: C/2, s: 244.
Medîne'ye hicret: C/1, s: 332.
Medîne'de vefât edenler: C/1, s: 248.
Mekke'nin fethi: C/1, s: 322, 380.
Mekke'de son nâzil olan sûre: C/4, s: 425.
Mekke'de vefât edenler: C/1, s: 248.
Mele-i A'lâ'dan murâd: C/4, s: 23.
Melekler: C/1, s: 264; C/2, s: 309; C/3, s: 17, 65.
Melkânîler: C/1, s: 369, C/3, s: 121.
Merh ve Afar ağaçları: C/4, s: 20.
Merih Yıldızı: C/4, s: 421.
Merve: C/1, s: 106.
Meryem (Hz.)'in doğumu: C/1, s: 225.
Meryem (Hz.)'in gebelik müddeti: C/3, s: 117.
Meryem (Hz.)'in nesli: C/3, s: 119.
Mescid ve câmiler: C/3, s: 256.
Mescidlere devâm edenler: C/2, s: 201.

Mescidlerde selâm vermek: C/3, s: 266.
Mescid-i Dırâr: C/2, s: 246.
Mescid-i Harâm: C/1, s: 83; C/2, s: 208.
Mescid-i Kıbleteyn: C/1, s: 100.
Mescidleri tahrîb edenler: C/1, s: 83.
Mescidlerin zîneti: C/2, s: 79.
Mesîh ne demektir?: C/1, s: 228.
Meşakkat ve musîbet: C/3, s: 375.
Meymene nedir?: C/4, s: 262.
Mıkyes b. Dabâbe kıssası: C/1, s: 340.
Mîrâs hükümlerinin inmesine sebeb: C/1, s: 298.
Mi'râc-ı Nebî: C/3, s: 40.
Miskîn kimdir?: C/2, s: 225.
Mîzân nedir?: C/2, s: 73.
Mu'avvizât, mu'avvizeteyn: C/4, s: 492.
Mubâh olan şeyler: C/1, s: 39.
Mudar kabîlesi: C/3, s: 19.
Muhâcirîn: C/1, s: 254.
Muhlislerin düşünceleri: C/3, s: 436.
Muhkem âyetler: C/1, s: 210.
Muhsan olmanın şartları: C/3, s: 239.
Muhtaclara karşı davranış: C/3, s: 52.
Mukaddes Kitâbları hakkıyle anlayanlar: C/1, s: 86.
Mukaddes zaman: C/3, s: 497.
Mushafları ücretle yazmak: C/1, s: 64.
Musîbete uğradıkda ne denir?: C/1, s: 104.
Mustalıkoğulları seferi: C/3, s: 243.
Mu'tezîlenin görüşü: C/2, s: 44.
Mûsâ (A.S.) ve asâsı: C/1, s: 54; C/3, s: 136.
Mûsâ (A.S.)'nın doğumu: C/1, s: 48.
Mûsâ (A.S.)'nın doğumunu haber veren: C/3, s: 345.
Mûsâ (A.S.) kaç yıl yaşadı?: C/1, s: 393.
Mûsâ (A.S.) ile Kârûn kıssası: C/3, s: 370.
Mûsâ (A.S.)'ın kavmi: C/2, s: 125, C/3, s: 148.
Mûsâ (A.S.)'a Kitâb verilmesi: C/1, s: 49.
Mûsâ (A.S.)'ın kıssası: C/1, s: 48.
Mûsâ (A.S.)'ın mu'cizeleri: C/2, s: 110, 283; C/3, s: 73, 145.
Mûsâ (A.S.) ile Fir'avn: C/3, s: 138, 293.
Mûsâ (A.S.) ile Hârûn (A.S.)'ın terekesi: C/1, s: 171.
Mûsâ (A.S.) ile Hızır (A.S.) kıssası: C/3, s: 106.
Mûsâ (A.S.), Medyen'de kaç yıl kaldı?: C/3, s: 140.
Mûsâ (A.S.)'ın münâcâtı: C/1, s: 15.
Mûsâ (A.S.) ile sihirbazlar: C/3, s: 146.
Mûsâ (A.S.)'ın Tûr'a götürdükleri: C/1, s: 62.
Mûsâ (A.S.)'a yapılan ezâ: C/3, s: 464.
Mûsâ (A.S.) zamanındaki Fir'avn: C/1, s: 47.
Mûte Gazvesi: C/3, s: 449.
Mübâhele âyeti: C/1, s: 235.
Müellefe-i kulûb: C/2, s: 225.
Müftî'nin ictihadı: C/3, s: 36.
Mükâtebe nedir?: C/3, s: 253.
Mükellef ve muhâtab olanlar: C/2, s: 89.
Mükrehin mu'teber fiilleri: C/3, s: 33.
Mülkün sâhibi: C/1, s: 219.
Mülk sûresinin 30 uncu âyeti so-

nunda ne denir?: C/4, s: 351.
Mü'minin havf ve ricâsı: C/1, s: 23, 47.
Mü'minle kâfir bir olur mu?: C/3, s: 24, 390.
Mü'min ve kâfirin kabir hâlleri: C/2, s: 17.
Münâfık ve mürâîlerin hâlleri: C/1, s: 28; 141, 189; C/4, s: 292.
Münker: C/1, s: 252; C/3, s: 28.
Münkeri değiştirmek: C/1, s: 429.
Münâdî: C/1, s: 291.
Mürüvvet nedir?: C/1, s: 201.
Müskir çıkarmak: C/3, s: 21.
Müslüman adını kim verdi? C/3, s: 313.
Müslümanlar kaç fırkadır?: C/2, s: 68; C/3, s: 405.
Müslüman ile kâfir kadın: C/3, s: 251.
Müşriklerin inkârı: C/2, s: 46, 258, 379.
Müşrik kadınlar: C/1, s: 152.
Müşriklerin kibir ve gurûrları: C/4, s: 6, 66.
Müşriklerin tavâfı: C/2, s: 179.
Müşteri yıldızı: C/4, s: 421.
Müt'a nedir?: C/3, s: 455.
Mütefike: C/4, s: 242
Müteşâbih nedir?: C/1, s: 24, 210; C/2, s: 71; C/3, s: 113.
Mütevekkil olmak: C/1, s: 46.
Mûtezîle: C/1, s: 46.
Müvekkel Melekler: C/2, s: 368.

— N —

Nablûs: C/2, s: 130.
Nahr Günü: C/2, s: 130.
Namazda huşû': C/3, s: 215.
Namazda farz olan kırâat: C/3, s: 75; C/4, s: 384.
Namaz kötülüklerden meneder: C/3, s: 387.
Namaz, nerede farz oldu?: C/3, s: 400.
Namazda rükûun farziyyeti: C/1, s: 45.
Namaz vakitleri: C/3, s: 67.
Nankörlük etmeyin: C/1, s: 421.
Nasârâ 72 fırkadır: C/2, s: 68.
Nasıl istiğfâr edilir?: C/4, s: 220.
Nastûrîler: C/1, s: 369, C/3, s: 121.
Nazâra karşı okunacak âyetler: C/4, s: 359, 493.
Nebk ağacı: C/4, s: 236.
Necâsetten tahâret: C/1, s: 380.
Necâşî ve ashâbı: C/1, s: 420.
Necâşî'nin cenâze namazı: C/1, s: 293.
Neseb ve süt cihetinden harâm olanlar: C/1, s: 306.
Nemrûd: C/1, s: 183.
Nemrûd'un rü'yâsı: C/2, s: 34.
Nesh ve nev'ileri: C/1, s: 79, 80.
Nevrûz: C/3, s: 143.
Nifâslı kadın: C/1, s: 153.
Nikâhdan önce boşama: C/3, s: 455.
Nikâhın sıfatları: C/3, s: 252.
Ni'metler kaç kısımdır?: C/1, s: 22, 23.
Ni'metin tamâmı nedir?: C/1, s: 102.
Ninovalılar: C/2, s: 287.
Nisâ sûresi'nin 8 inci âyetinin fazîleti: C/1, s: 309.
Nûh Aleyhisselâm: C/2, s: 297, 300.
Nûh (A.S.)'ın Gemisi: C/2, s: 301.
Nûh (A.S.)'ın gemisinde kaç kişi vardı?: C/2, s: 302; C/3, s: 379.
Nûh (A.S.) gemisini nasıl yürütürdü?: C/2, s: 302.

Nûh (A.S.) kaç yıl yaşamıştır?: C/2, s: 297; C/3, s: 378, C/4, s: 31.
Nûh (A.S.)'a îmân edenler: C/2, s: 90, 300.
Nûh (A.S.) kavminin taptığı putlar: C/4, s: 374.
Nûh (A.S.) Kavminin helâki: C/2, s: 230.
Nûh (A.S.) ve oğulları: C/3, s: 379.
Nuhûsetli günler: C/4, s: 101.
Nûr üzerine nûr'dan murâd: C/3, s: 255.
Nusaybin cinleri: C/4, s: 168, 375.

— O —

On geceden murâd nedir?. C/4, s: 444.
Onlara ihsân ile tâbi' olanlardan murâd: C/2, s: 243.
Oruçlunun ağız kokusu: C/2, s: 117.
Oruc gecesi cimâ: C/1, s: 125.
Oruc tutmayı mubâh kılan hastalık: C/1, s: 120.
Orta Namazı: C/1, s: 162.
Osman Radiyallâhü anh'ın babası: C/4, s: 188.
Otomobil ve benzerleri: C/3, s: 7.

— Ö —

Öldükden sonra dirilmenin delilleri: C/3, s: 190, 191.
Ölülerin diriltilmesi: C/4, s: 9.
Ölüm hâlinde vasıyyet: C/1, s: 430.
Ölüm korkusu: C/3, s: 340.
Ömer Radiyallâhü anh'a «Fârûk» denmesi: C/1, s: 325.
Ömer Radiyallahü anh'ın İslâmiyyeti kabûlü: C/2, s: 189.
Ömürden murâd: C/3, s: 494.
Ömrü en uzun ve çilesi en çok olan Peygamber: C/3, s: 177.

— P —

Pâk şarâb nedir?: C/4, s: 398.
Perde (Hicâb): C/2, s: 84.
Peygamberimiz (S.A.V.) Efendimiz ile Abdullah b. Suryâ'nın konuşması: C/1, s: 72.
Peygamberlerin (Aleyhümüsselâm) adedi: C/1, s: 144; 367.
Peygamberlere nâzil olan Kitâblar: C/1, s: 27.
Peygamberimiz (S.A.V.) ile alay edenler: C/2, s: 411.
Peygamberimiz (S.A.V.)'e Âhirette verilecek mükâfat: C/4, s: 456.
Peygamberimiz (S.A.V.)'in ahlâkı: C/4, s: 352.
Peygamberimiz (S.A.V.)'in dileği: C/2, s: 28.
Peygamberimiz (S.A.V.) ata binerken ne derlerdi?: C/4, s: 128.
Peygamberimiz (S.A.V.) bir meclisden kalkacağı zaman ne derlerdi?: C/4, s: 233.
Peygamberimiz (S.A.V.)'e hitâb nasıl olmalı?: C/3. s: 267, 461.
Peygamberimiz (S.A.V.)'in kalbinin ilim ve îmânla doldurul-

ması: C/4, s: 459.
Peygamberimiz (S.A.V.)'in kıraetini ilân ettiği ilk sûre: C/4, s: 234.
Peygamberimiz (S.A.V.)'in kötü komşuları: C/4, s: 391.
Peygamberimiz (S.A.V.)'e nazar değdirmek isteyenler: C/4, s: 359.
Peygamberimiz (S.A.V.)'e nübüvvet ve risâlet kaç yaşında gelmiştir?: C/4, s: 463.
Peygamberimiz (S.A.V.)'in okumadan uyumadıkları sûreler: C/4, s: 351.
Peygamberimiz (S.A.V.)'in rahatsız olduklarında okudukları sûreler: C/4, s: 492.
Peygamberimiz (S.A.V.)'in ridâsını altına yaydığı zât: C/4, s: 417.
Peygamberimiz (S.A.V.)'in Sabah Namazlarında okudukları sûre: C/4, s: 217.
Peygamberimiz (S.A.V.)'e sihirbaz diyenler: C/4, s: 388.
Peygamberimiz (S.A.V.)'e sihir yapılması: C/4, s: 493.
Peygamberimiz (S.A.V.)'e vahyin inişi: C/4, s: 463, 464.

— R —

Rabbimiz Celle Celâlüh'ün vasıfları: C/1, s: 107.
Rahmân ve Rahîm ne demektir?: C/1, s: 18.
Rahmân sûresini dinleyenler, ne demeli?: C/4, s: 254.
Râmâ ne demektir?: C/1, s: 78.
Ramazân ay'ının fazîleti: C/1, s: 121.
Ramazân Bayramı tekbîrinin meşrûiyyeti: C/1, s: 121.
Ramazân orucu: C/1, s: 117.
Recm: C/1, s: 218, 400.
Recûl ne demektir?: C/3, s: 453.
Rehbâniyet nedir?: C/4, s. 280.
Rehin nedir? C/1, s: 202.
Ress nedir? C/3, s: 280; C/4, s: 212.
Resûl gönderildikten sonra özür kalır mı?: C/3, s: 48.
Resûlüllah (S.A.V.)in Gavres'e muâmelesi: C/1, s: 346.
Resûlüllah (S.A.V.)'in bir hutbesi: C/1, s: 122.
Resûlüllah (S.A.V.) bütün insanlığa gönderilmiştir?: C/2, s: 12.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın da'vetine icâbet edenler: C/2, s: 37.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın duâsı: C/2, s: 88, C/3, s: 267; C/4, s: 144.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın huzûrunda mahkeme: C/1, s: 325.
Resûlüllah (S.A.V.) ile alay eden Kureyşliler: C/2, s: 411.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın irtihâli: C/1, s: 198, 376.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın irtihâline îmâ olan sûre: C/4, s: 487.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın Kubâ'ya gelişi: C/2, s: 177.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın Medîne'yi şereflendirmeleri: C/1, s: 332.
Resûlüllah (S.A.V.) Mekke'de kaç yıl yaşamıştır?: C/2, s: 262.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın Mi'râc Gecesi okuduğu duâ: C/1, s: 204.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın mu'cizeleri: C/1, s: 179.

Resûlüllah (S.A.V.)'ın nikâhı altındaki zevceleri: C/3, s: 443.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın oğulları: C/3, s: 453.
Resûlüllah (S.A.V.) ile Rebîaoğulları görüşmesi: C/3, s: 271.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın rehnettiği zırhı: C/3, s: 158.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın son zamanları: C/4, s: 488.
Resûlüllah (S.A.V.)'dan sonra hilâfet: C/3, s: 262.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın sünnetinden yüz çevirmeyin: C/1, s: 422.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın tahrîmi: C/4, s: 336.
Resûlüllah (S.A.V.), Vahşî'yi afv etti mi?: C/1, s: 341.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın Zeyd (R.A.)'i evlâd edişi: C/3, s: 449.
Resûlüllah (S.A.V.)'ın Zeyneb (R. Anhâ) ile izdivâcı: C/3, s: 452.
Reyb'ül-menûn nedir?: C/4, s: 230.
Rıdvân Beyati: C/4, s: 187.
Risâlet-i Nebeviyeyi inkâr edenler: C/2, s: 279.
Rîy-ı âsıf: C/3, s: 179.
Rızık: C/1, s: 143.
Rûh-ül-Kudüs: C/1, s: 67.
Rüşd: C/3, s: 101.
Rüşved harâmdır: C/1, s: 127, 402.
Rükû' ve secdede söylenecek sözler: C/4, s: 438.
Rü'yâ-i sâdıka: C/4, s: 463.
Rü'yetullâh: C/4, s: 214.
Rüzgârlar: C/2, s: 89.

— S —

Sâat (Kıyâmet)'in zelzelesi: C/3, s: 189.
Sabah-akşam okunacak duâ: C/2, s: 256.
Sâbık ve muktesîd: C/3, s: 492.
Sabır, amellerin en çetinidir: C/1, s: 46, 103.
Sabiîler: C/1, s: 55.
Sadaka: C/2, s: 60, 225.
Sadakanın efdâli: C/1, s: 113, 192.
Sadaka-i fıtr: C/4, s: 439.
Sâdece dünyâ mükâfatı istemek: C/1, s: 357.
Safa ile Merve: C/1, s: 106; C/2, s: 394.
Sâhibsiz arâzî ve ma'den: C/1, s: 109.
Sâibe: C/1, s: 429.
San'at: C/1, s: 190.
Salâtın ma'nâsı: C/1, s: 26; C/3, s: 258, 460.
Sâlih ameller: C/1, s: 19; C/3, s: 95.
Sâlih (A.S.) ve kavmi: C/2, s: 97.
Sâlih (A.S.)'ın vefât ettiği yer: C/3, s: 204.
Sâlih rü'yâ: C/2, s: 276, 326.
Sâmiriyye: C/2, s: 130.
Sâmirî'nin yaptığı buzağı: C/2, s: 120.
Sebe': C/3, s: 467, 473.
Secde, Allah Teâlâ'ya yapılır: C/1, s: 41.
Secde âyeti okumanın fazîleti: C/2, s: 149.
Secde sûresini okumak: C/3, s: 340.
Sefer mesâfesi: C/1, s: 345.
Seferde oruc: C/1, s: 120.
Selâmlaşmak: C/1, s: 335.

Semâ kapıları: C/4, s: 146.
Semûdîlerin âkıbeti: C/2, s: 96.
Semûd kavmi: C/2, s: 96, 230.
Sene-i Şemsiyye ile Sene-i Kameriyye: C/3, s: 89.
Serhoşluk: C/1, s: 317.
Setr-i avret: C/2, s: 79.
Sıhhat ve âzâdelik: C/4, s: 476.
Siccîl: C/2, s: 100.
Siccîn: C/4, s: 426.
Sidretil-Müntehâ: C/3, s: 42, 44.
Sihir ve kitabları: C/1, s: 75.
Sînâ Dağı: C/1, s: 49, 179, C/4, s: 461.
Sırat: C/1, s: 361.
Sizden aşağı olana bakınız: C/2, s. 410.
Son inen âyet-i kerîme: C/1, s: 198.
Sözün güzeli: C/3, s: 196; C/4, s: 63.
Suffe ehli: C/1, s: 193.
Sûr'un üfürülmesinde kimler sağ kalır?: C/4, s: 74.
Sûr'un sâhibi: C/2, s: 31.
Sükût edenler: C/2, s: 129.
Süleyman (A.S.) — Belkıs kıssası: C/3, s: 325.
Süleyman (A.S.) ve hüdhüd: C/3, s: 323.
Süleyman (A.S.)'ın hükmü: C/3, s: 177, 178.
Süleyman (A.S.) ve cinler: C/3, s: 179.
Süleyman (A.S.) kaç yıl yaşamıştır?: C/3, s: 471.
Süleyman (A.S.)'a verilen ni'metler: C/3, s: 321.
Süleyman (A.S.)'ın yüzüğü: C/4, s: 51.
Sümeyye (R. Anhâ)'ye yapılan eziyet: C/3, s: 33.
Süreyyâ yıldızı: C/4, s: 234.
Süslenmenin en hayırlısı: C/2, s: 79.

— Ş —

Şâhidlik: C/1, s: 200, 432.
Şam zeytini: C/3, s: 254.
Şarâb: C/1, s: 149, 423.
Şarkî Roma ile İranlıların savaşı: C/3, s: 396.
Şart koşmak: C/3, s: 106.
Şehîdler: C/1, s: 104.
Şer'an hayvan boğazlamak: C/1, s: 375.
Şerîate îmân: C/1, s: 25.
Şerîata itâat etmeyenler: C/1, s: 223.
Şevb ile hamîm: C/4, s: 29.
Şeytanlar: C/1, s: 74; C/2, s: 400, C/3, s: 277.
Şeytan'ın adımları: C/1, s: 110.
Şeytânî rü'yâ: C/2, s: 326.
Şifâlı sular: C/4, s: 53.
Şimşek nedir?: C/1, s: 32.
Şirk: C/1, s: 319.
Şuâyb Aleyhisselâm: C/2, s: 101.
Şuâyb (A.S.) kavmi: C/2, s: 103, 230.
Şuâyb (A.S.)'ın kızları: C/3, s: 350.
Şükrün vücûbu: C/1, s: 44.

— T —

Tâbût kıssası: C/1, s: 170, 171.
Tâğût nedir?: C/1, s: 412.
Tahıyyet nedir?: C/4, s: 288.
Tahûr nedir?: C/3, s: 283.
Tahyîr âyetleri: C/3, s: 443.
Taif'in muhâsarası: C/2, s: 206.
Takvâ elbisesi: C/2, s: 79.
Takvâ nedir?: C/1, s: 25, 34, 250.
Takvâ sözü: C/4, s: 197.
Talebe ve hocası: C/3, s: 106.
Tâlût ve Câlût kıssası: C/1, s: 174.
Ta'n etmemek: C/2, s: 46.
Tarsus: C/3, s: 84.
Tavâf çeşitleri: C/3, s: 199.
Tavâf Namazı: C/1, s: 89.
Tavus kuşu: C/1, s: 186.
Ta'zîr cezâsı: C/3, s: 240.
«Tebâreke» ile «Ha mim secde» okumak: C/4, s: 98.
Tebliğ etmenin fazîleti: C/2, s: 13.
Tebûk Gazvesi: C/1, s: 187; C/2, s: 194, 215, 233, 250; C/3, s: 213, 434.
Tefekkür, ibâdettir: C/1, s: 291.
Tekbîr getirmek: C/1, s: 140.
Tekbîr ve tehlîl: C/4, s: 458.
Tek'den murâd: C/4, s: 444.
Tekrar, üç def'a yapılır: C/3, s: 106.
Ten'im vak'ası: C/1, s: 344.
Tennûr nedir?: C/2, s: 302.
Terekenin taksîmi: C/1, s: 300.
Teshîr nedir?: C/4, s: 153.
Tevbenin ma'nâsı: C/4, s: 119.
Tevekkül ve duâ: C/2, s: 282.
Tevhîd: C/1, s: 405; C/3, s: 28.
Tevrât'ın nüzûlü: C/3, s: 142.
Tevrât Levhaları: C/2, s: 119, 121, 123.
Tevrât, İncîl ve Zebûr'un nüzûlü: C/1, s: 119.
Tevrât hükümleri: C/1, s: 67, 400.
Teyemmüm nasıl alınır?: C/1, s: 378, 379.
Töhmetten berâet edenler: C/3, s: 248.
Tûbâ nedir?: C/2, s: 375, C/4, s: 236.
Tûr'dan murâd: C/4, s: 226.
Tübbâ' kimdir?: C/4, s: 147.

— U —

Ucuboluk masalı: C/1, s: 389.
Uhrevî ni'metler: C/1, s: 22.
Uhud Gazâsı: C/1, s: 258; C/3, s: 440.
Uhud Gazâsından geri dönenler: C/1, s: 336.
Uhud Gazâsı hakkında rü'yâ: C/1, s: 258.
Uhud Günü yılgınlık gösterenler: C/3, s: 437.
Uhud şehîdleri: C/1, s: 279.
Umre: C/1, s: 134, 136.
Unutkanlıkla günâh işlemek: C/1, s: 204.
Utârid (Merkür) yıldızı: C/4, s: 421.

— Ü —

Ücret almak: C/3, s: 106.
Üçün Üçüncüsü ne demektir?: C/1, s: 369.
Ülûl'azm nedir?: C/4, s: 169.
Ümmetlerden maksâd: C/2, s: 19.

— V —

Va'desi gelmiş alacak: C/1, s: 198.
Va'dlerini tutmayanlar: C/2, s: 234.
Va'dolunan gün: C/4, s: 433.
Vaftiz suyu: C/1, s: 95.
Vahyin kesilmesi sebebi: C/4, s: 456.
Vakt-i ma'lûm gün: C/2, s: 403.
Varaka b. Nevfel'in müjdesi: C/4, s: 464.
Vârisler: C/1, s: 298.
Vasıyyet: C/1, s: 116.
Vasîyle: C/1, s: 429.
«Ved-duhâ» sûresinden sonra gelen sûrelerde tekbîr getirmek: C/4, s: 458.
Vefât iddeti: C/1, s: 165.
Vefd-i Necrân: C/1, s: 206, 216.
Velîd b. Muğîre'nin oğulları: C/4, s: 386.
Vesîle: C/3, s: 59.
Veyl nedir?: C/1, s: 64.

— Y —

Yağmur nedir?: C/1, s: 32.
Yâhûda Sıbtı: C/2, s: 129, 130.
Yâhûdîlerin dinde haddi aşmaları: C/1, s: 369.
Yâhûdîlere gelen gazâb: C/1, s: 69.
Yâhûdîler huzûr-u seâdetde ne derlerdi?: C/4, s: 288.
Yâhûdî iddiâsının reddi: C/4, s: 215.
Yâhûdîler kaç fırkadır?: C/2, s: 68; C/3, s: 405.
Yakınlıkdan murâd: C/4, s: 118.
Ya'kûb (A.S.)'ın ömrü: C/2, s: 360.
Ya'kûb (A.S.) ile Yûsuf (A.S.) nereye defnedildi?: C/2, s: 360.
Ya'kûb (A.S.)'ın nezri: C/1, s: 247.
Ya'kûb (A.S.)'ın Yûsuf (A.S.)'a mektûbu: C/2, s: 356.
Ya'kûb (A.S.)'un oğulları: C/1, s: 93.
Ya'kûbîler: C/1, s: 369, C/3, s: 121.
Yalancı Peygamberler: C/2, s: 40.
Yarasa: C/1, s: 230.
Yardım kimlere yapılır?: C/1, s: 150.
Yâsîn-i şerîf'in fazîleti: C/4, s: 21.
Yatmadan önce okunacak duâ: C/4, s: 493.
Yazılan kitabdan murâd: C/4, s: 226.
Yedi büyük günâh: C/1, s: 310.
Yedi irtidâd vak'ası: C/1, s: 409.
Yemen'de nübüvvet iddiâ edenler: C/2, s: 40.
Yemîn: C/1, s: 155.
Yerin melekûtu: C/2, s: 32.
Yesrîb neresidir?: C/1, s: 437.
Yer ile gök arasındaki mesâfe: C/3, s: 424.
Yeryüzünün yaradılışı: C/4, s: 99.
Yetîm ve malı: C/1, s: 151, 295, 297; C/3, s: 105.
Yılanlar: C/4, s: 29.
Yılan sûretine giren asâ: C/3, s: 296.
Yıldırım kimleri vurmaz? C/2, s: 369.
Yıldızlar: C/3, s: 9.
Yolcunun namazı: C/1, s: 345.
Yûnus Aleyhisselâm'ın duâsı: C/2, s: 286.
Yûnus (A.S.) kıssası: C/2, s: 286; C/4, s: 38.

Yûnus (A.S.)'un balığın karnında iken okuduğu duâ: C/2, s: 286.
Yûnus (A.S.) balığın karnında ne kadar kalmıştır?: C/4, s: 38.
Yûsuf (A.S.) ile Cebrâîl (A.S.)'in görüşmeleri: C/2, s: 339.
Yûsuf (A.S.)'un uğradığı eziyyet: C/2, s: 328.
Yûsuf (A.S.)'un kardeşinin yüküne koydurduğu tas: C/2, s: 350.
Yûsuf (A.S.) kaç yıl yaşamıştır?: C/2, s: 360.
Yûsuf (A.S.) kıssası: C/2, s: 325.
Yûsuf (A.S.)'ın rü'yâ ta'bîri: C/2, s: 336.
Yûsuf (A.S.)'ın sandukası: C/2, s: 360.
Yûsuf (A.S.)'ın Züleyhâ'dan doğan çocukları: C/2, s: 343.
Yûşâ Aleyhisselâm: C/2, s: 125.
Yüzleri ay'ın 14'ü gibi haşrolunacaklar: C/4, s: 408.
Yüzleri beyaz olanlar: C/1, s: 253.
Yüzleri kara olanlar: C/1, s: 252.
Yüzleri kızarmış olarak haşrolunacaklar: C/4, s: 408.

— Z —

Zâlim babalar: C/3, s: 20.
Zâlimler beldesi: C/1, s: 330.
Zâlim ve muktesid: C/3, s: 493.
Zâlime va'd ve mazlûma tesellî: C/1, s: 96.
Zakkum ağacı: C/3, s: 61.
Zakkum ile Hâ Mim nedir? C/4, s: 29.
Zânîlerin recmi: C/1, s: 401.
Zarûretler ile memnû: C/1, s: 121.
Zebiyr: C/2, s: 118.
Zekât: C/1, s: 190, 246.
Zekât kimlere verilir?: C/2, s: 225.
Zekât me'mûru: C/2, s: 225.
Zekât vermeyenler: C/1, s: 180; C/4, s: 325.
Zekât vermeyenlerin hâli: C/2, s: 213, 234.
Zelîl edici azâb: C/3, s: 471.
Zemzem kuyusu: C/2, s: 394.
Zeyd (R.A.)in esir alınışı: C/3, s: 448.
Zeyd (R.A.)'in Zeyneb (R. Anhâ) yı boşaması: C/3, s: 450.
Zeyd (R.A.) ile Zeyneb (R. Anhâ) nın izdivâcı: C/3, s: 446.
Zeytin ağacı: C/3, s: 219.
Zıhâr nedir?: C/4, s: 283.
Zıhârın sûreti: C/3, s: 432; C/4, s:286.
Zikir ehli: C/3, s: 15.
Zikirden murâd: C/3, s: 278.
Zikrullâh nedir?: C/4, s: 381.
Zinânın cezâsı: C/3, s: 239.
Zinâ isnâdında bulunanın cezâsı: C/3, s: 240.
Zindânda görülen rü'yânın ta'bîri: C/2, s: 338.
Zînet Günü: C/3, s: 143.
Zî-rahm-ı mahreme verilen sadaka: C/3, s: 407.
Zorlanan kimse mükellef midir?: C/3, s: 33.
Zühre yıldızı nedir?: C/1, s: 77; C/4, s: 421.
Zulme uğrayanlar: C/1, s: 362.
Zü'l-karneyn kimdir?: C/3, s: 107.
Zü'l-kifl kimdir? :C/4, s: 54.

——— Tefsîr'de geçen şahıs isimlerinin cilt ve sayfalarını gösterir

ALFABETİK FİHRİST ———

— A —

Abbas b. Abdulmuttalib: C: 1, s: 197, 322, 323, C: 2, s: 153, 191, C: 4, s: 416, 480, 487.
Abdullah b. Amr: C: 2, s: 160, 231.
Abdullah b. Cahş'ül-Esedî: C: 1, s: 146, 148, C: 3, s: 446.
Abdullah b. Cübeyr: C: 1, s: 274.
Abdullah b. Mugaffel: C: 2, s: 88.
Abdullah b. Ömer (İbn-i Ömer): C: 1, s: 84, 118, 214, 260, 318, 345, C: 2, s: 213, C: 3, s: 197, 198, 212, 256, 422, 449, C: 4, s: 88, 254, 437.
Abdullah b. Revâha: C: 3, s: 317.
Abdullah b. Sa'd b. Ebî Serh: C: 2, s: 40, 41.
Abdullah b. Selâm: C: 1, s: 86, 92, 101, 240, 293, 318, 410, C: 2, s: 378.
Abdullah b. Suryâ: C: 1, s: 72.
Abdullah b. Ümm-i Mektûm: C: 2, s: 219, C: 3, s: 251, C: 4, s: 295, 416.
Abdullah b. Übeyy b. Selûl: C: 1, s: 221, 259, 260, 269, 407, C: 2, s: 216, C: 3, s: 244, 253, C: 4, s: 295, 322, 323, 324.
Abdullah b. Ebî Ümeyye: C: 2, s: 8, 9, 249, 376.
Abdullah b. Zübeyr: C: 4, s: 199.
Abdurrahman bin Avf: C: 1, s: 149, 187, 262, 317, C: 2, s: 235, 243, C: 4, s: 163, 165.
Abdülazîz b. Yahyâ: C: 2, s: 85.
Abraha b. Sabbâh el-Eşrem: C: 4, s: 479, 480.
Âd b. Asv b. İrem: C: 4, s: 445.
Adiyy b. Hâtim: C: 1, s: 432.
Adiyy b. Ebî Rebîa: C: 4, s: 391.
Âdem (A.S.): C: 1, s: 18, 27, 170, 393, C: 2, s: 132, 145, C: 3, s: 43, 62, 407, C: 4, s: 395.
Afridun b. Esfiyan b. Cemşid: C: 3, s: 107.
Ahmed b. Hanbel: C: 1, s: 12, 120, 280, 340, 345, 379, 380, C: 2, s: 50, 225, C: 3, s: 7, 212, 243, 303, 337, 351.
Ahnes b. Şüreyk: C: 4, s: 353, 391.
Âişe bint-i Ebû Bekr: C: 1, s: 116, 118, 126, 153, 163, 202, 378, C: 2, s: 62, C: 3, s: 67, 215, 243, 248, 336, 400, 434, 443, 451, 455, 457, C: 4, s: 147, 163, 205, 261, 284, 337, 340, 343, 352, 380, 468, 488, 492.
Akra' b. Hâbis: C: 4, s: 200, 201.
Ali b. Ebû Tâlib: C: 1, s: 102, 116, 120, 139, 155, 163, 195, 212, 221, 283, 323, 375, 383, 427, C: 2, s: 157, 163, 177, 195, 200, 205, 212, 243, C: 3, s: 68, 88, 107, 196, 212, 262, 372, 449, 455, C: 4, s: 50, 118, 192, 195, 291, 293, 295, 305, 397, 493.
Alkame b. Feğvâ: C: 1, s: 379.
Âmir b. Kays: C: 2, s: 232.
Âmir b. Tufeyl: C: 2, s: 368, C: 4, s: 163.
Ammâr b. Yâsir: C: 1, s: 238, 323, 324, C: 2, s: 165, C: 3, s: 15, 33, 236, C: 4, s: 205, 310.
Amr b. Âs: C: 1, s: 432, 433, C: 2, s: 152.
Amr b. Avf: C: 1, s: 220, C: 2, s: 246.
Amr b. Dînâr: C: 1 s: 307.
Amr b. Edhem: C: 4, s: 201.
Amr b. Hadrâmî: C: 1, s: 147, 383, C: 3, s: 32.
Amr b. Luhay: C: 2, s: 61.
Amr b. Sekenî: C: 2, s: 247.
Âs b. Hişâm: C: 2, s: 154, C: 4, s: 293.
Âs b. Vâil: C: 3, s: 129, 271, C: 4, s: 240, 483, 485.
Âsaf b. Berhiyâ: C: 3, s: 329.
Âsım b. Adiyy: C: 2, s: 235.
Âsiye: C: 2, s: 228, C: 3, s: 137, 346, C: 4, s: 345.
Asrâm: C: 3, s: 105.
A'şa: C: 4, s: 230.

Atâ b. Mubârek: C: 1, s: 11, 83, 118, 139, 146.
Ays b. İshâk: C: 3, s: 180.
Ayyaş b. Rebîat'el-Mahzûmî: C. 1, s: 338, 339.
Âzer: C: 2, s: 34, 35, C: 3, s: 122, 123.
Azrâîl (A.S.): C: 2, s: 6, 27, C: 3, s: 340, 422, C: 4, s: 51, 74.

— B —

Bedîl (Büdeyl): C: 1, s: 432, 433.
Bel'am b. Bâurâ: C: 2, s: 134.
Bel'am b. Ebr: C: 2, s: 134.
Belkıs: C: 3, s: 324, 471.
Berâ b. Âzîb: C: 1, s: 401, C: 2, s: 68, 195.
Bersîsâ: C: 4, s: 301.
Beyhekî: C: 4, s: 98, 303, 468.
Beyzavî: C: 3, s: 470, C: 4, s: 282, 395, 491.
Bilâl-i Habeşî: C: 2, s: 165, C: 3, s: 15, 52, 326, C: 4, s: 163, 205.
Bişr b. Eyyûb: C: 3, s: 260, C: 4, s: 54.
Buhârî: C: 2, s: 195, C: 4, s: 199, 234, 337.
Büdeyl b. Verka: C: 4, s: 188, 190.
Buhtunnasar: C: 1, s: 72, 413, C: 3, s: 45.
Bünyâmîn: C: 2, s: 327, 344, 349, 352.

— C —

Câbir b. Abdullah: C: 1, s: 62, 92, 120, 250, 281, 293, 307, 371, C: 3, s: 7, 198, C: 4, s: 17, 254, 351.
Câbir b. Semûre: C: 4, s: 217.
Ca'fer b. Ebî Tâlib: C: 1, s: 86, 420, C: 3, s: 361.
Câlût: C: 1, s: 167, C: 3, s: 45.
Cebrâîl (A.S.): C: 1, s: 67, 72, 168, 198, 229, 325, C: 2, s: 6, 47, 120, 161, 284, 300, 309, 329, 339, C: 3, s: 5, 31, 43, 137, 154, 181, 224, 329, 340, 373, 452, C: 4, s: 9, 12, 35, 39, 48, 78, 220, 235, 249, 274, 300, 352, 385, 457, 464, 490, 493.
Cenda b. Damre: C: 1, s: 344.
Cessâse: C: 3, s: 339.
Cid b. Kays: C: 2, s: 221, C: 4, s: 194.
Cübeyr Rûmî: C: 1, s: 164, C: 3, s: 16.
Cülâs b. Süveyd: C: 2, s: 232.
Cülendâ b. Kerker: C: 3, s: 104.
Cüveyriyye: C: 3, s: 443, 457.

— D —

Dahhâk: C: 1, s: 408, C: 2, s: 55.
Dâvûd (A.S.): C: 1, s: 27, 56, 92, 169, 174, 176, 178, C: 3, s: 59, 177, 256, 278, 469, C: 4, s: 47.
Debernûş: C: 3, s: 88.
Deccâl: C: 1, s: 233.
Dekyanos: C: 3, s: 81, 82, 84.

— E —

Ebû'l-Âli: C: 2, s: 181.
Ebû Âmir: C: 3, s: 39.
Ebû Atîk: C: 4, s: 163.
Ebû'l-A'ver-i Selemî: C: 3, s: 431.
Ebû Bekr'is-Sıddîk: C: 1, s: 24, 142, 252, 286, 362, 376, 383, 408, 430, C: 2, s: 154, 160, 166, 172, 190, 195, 205, 216, 235, 243, C: 3, s: 42, 56, 75, 246, 262, 397, 449, C: 4, s: 163, 199, 273, 293, 298, 308, 319, 455.
Ebû Bekr Verrâk: C: 3, s: 493.
Ebû'l-Buhtirî: C: 3, s: 271.
Ebû Cehil: C: 1, s: 262, 339, C: 2, s: 18, 51, 158, 164, 207, 249, C: 3, s: 61, 271, 275, C: 4, s: 44, 205, 240, 300, 387, 388, 391, 416, 465, 483, 484.
Ebû Cendel: C: 3, s: 15, C: 4, s: 193.
Ebû'd-Dehdâh: C: 4, s: 454, C: 4, s: 310.
Ebû'd-Derdâ: C: 2, s: 256, C: 3, s: 492.
Ebû Ducâne: C: 1, s: 262.
Ebû Dâvûd: C: 4, s: 351.
Ebû Eyyûb-i Ensârî: C: 1, s: 163, 221.

Ebû Hanîfe (İmâm A'zam): C: 1, s: 12, 118, 248, 374, 396, C: 2, s: 181, 209, C: 3, s: 7, 239, 440, 407, C: 4, s: 106, 243, 431, 439, 467.
Ebû Hârise b. Alkame: C: 1, s: 206, 207.
Ebû'l-Havvat: C: 2, s: 224.
Ebû Hayseme: C: 2, s: 252.
Ebû Hayyân: C: 1, s: 379, C: 4, s: 395.
Ebû Hüreyre: C: 1, s: 11, 36, 105, 120, 122, 154, 163, 401, 427, C: 2, s: 19, 375, C: 3, s: 95, 215, C: 4, s: 165, 351, 431.
Ebû Katâde: C: 2, s: 325.
Ebû Kays b. Surmet'el-Ensârî: C: 1, s: 125.
Ebû Kerb: C: 4, s: 147.
Ebû Kubeys: C: 3, s: 197.
Ebû Kuhâfe: C: 4, s: 163.
Ebû Leheb: C: 2, s: 153, 163, 168, C: 3, s: 56, C: 4, s: 489.
Ebû Leylâ: C: 4, s: 168.
Ebû Lübâbe: C: 2, s: 245.
Ebû Mersed'el-Ganevî: C: 1, s: 152.
Ebû Mûsâ el-Eş'arî: C: 1, s: 193, C: 2, s: 206.
Ebû Râfii': C: 2, s: 168.
Ebû Rifaa: C: 3, s: 361.
Ebû Saîd el-Hudrî: C: 1, s: 120, 163, 374, C: 2, s: 224, 231, C: 3, s: 189, C: 4, s: 64.
Ebû Sa'lebe b. Amr: C: 1, s: 241.
Ebû Sâlih: C: 1, s: 346.
Ebû Seleme Abdullah b. Abdül-Esed: C: 2, s: 325, C: 3, s: 92.
Ebûssuud: C: 4, s: 395, 491, 492.
Ebû Süfyân b. Abdulmuttalib: C: 2, s: 14, 152, 163, 205, 207.
Ebû Süfyân b. Harb: C: 1, s: 269, 282, 320, C: 3, s: 39, 271, 431, C: 4, s: 188, 483, 490.
Ebû Talha: C: 1, s: 246, 322, C: 2, s: 205.
Ebû Tâlib: C: 2, s: 15, C: 3, s: 59, C: 4, s: 436.
Ebû Ubeyde b. Cerrâh: C: 1, s: 208, 217, 262, C: 3, s: 251, C: 4, s: 265, 293, 295.
Ebû Ukayl'il-Ensârî: C: 2, s: 235.
Ebû Yezîd: C: 3, s: 256.
Ebû'l-Yüsr: C: 2, s: 321.
Ebû Yûsuf: C: 2, s: 209.
Ebû Zerr Gıfârî: C: 1, s: 119, 251, 367, 421, C: 3, s: 353, C: 4, s: 205.
Edhime: C: 1, s: 293.
Efrâim: C: 1, s: 393.
Ehâbiş: C: 4, s: 187.
Elban b. Saîd İbn'ül-Âs: C: 4, s: 188.
Elyesâ (A.S.): C: 3, s: 101, C: 4, s: 54.
Emine: C: 4, s: 51.
Enes b. Mâlik: C: 1, s: 36, 45, 61, 139, 201, 216, 427, C: 3, s: 253, 265, 440, C: 4, s: 8.
Enes b. Nadr: C: 2, s: 5, C: 3, s: 440.
Erbed b. Rebîa: C: 2, s: 368.
Ermiyâ (A.S.) C: 3, s: 45.
Esved'ül-Ansî: C: 2, s: 40.
Esved b. Abdül-Esed: C: 3, s: 92.
Esved b. Muttalib: C: 3, s: 271, C: 4, s: 485.
Eşmoil (A.S.): C: 1, s: 168, 177, 178.
Evs b. Sâbit: C: 1, s: 298, C: 4, s: 283.
Evzâî: C: 1, s: 118, 345, C: 2, s: 209.
Eyyûb (A.S.): C: 3, s: 180, 415, C: 4, s: 52, 170.

— F —

Fadl b. Abbâs: C: 2, s: 205.
Fahreddîn Râzî: C: 4, s: 359.
Fâtıma: C: 4, s: 118, 397, 488.
Fenhas b. Âzura: C: 1, s: 240.
Festos: C: 1, s: 413.
Fir'avn: C: 2, s: 109, 111, 281, C: 3, s: 137, 143, 346, C: 4, s: 83, 345.

— G —

Gaalib b. Fadâle: C: 1, s: 342.
Gavres b. el-Hâris'il-Muhâribî: C: 1, s: 342, 346, 347.
Gunm b. Avf: C: 2, s: 246.
Gülsüm: C: 3, s: 347.

— H —

Habbâb b. Eratt: C: 3, s: 15, 52, 129, 275, C: 4, s: 205.
Habîb-i Neccâr: C: 4, s: 8, 9.
Hâbil: C: 3, s: 407.
Hâcer: C: 2, s: 393, 394.
Hadîcet'ül-Kübrâ: C: 2, s: 243, C: 3, s: 448, 449, C: 4, s: 385, 417, 463.
Hafsa bint-i Ömer: C: 1, s: 163, C: 3, s: 443, 451, 457, C: 4, s: 205, 338, 340, 342.
Hâkim b. Hizâm: C: 3, s: 448, C: 4, s: 351.
Hâlid b. Velîd: C: 1, s: 14, 15, 408, C: 4, s: 203.
Halîl b. Mürre: C: 4, s: 98.
Hâm: C: 2, s: 302.
Hamza: C: 1, s: 261, 341, 408, C: 2, s: 51, 53, 159, C: 3, s: 39, 196, 440, C: 4, s: 293.
Hanne: C: 1, s: 224.
Hanzale b. Râhib: C: 2, s: 246, C: 3, s: 39.
Harbîl: C: 4, s: 84.
Hâris b. Amr: C: 3, s: 422.
Hâris b. Süveyde: C: 1, s: 245.
Hâris b. Zeyd: C: 1, s: 217.
Hârûn (A.S.): C: 1, s: 49, 169, 223, 392, C: 2, s: 109, C: 3, s: 119, 464, C: 4, s: 205, 294.
Hârûn Reşîd: C: 1, s: 246.
Hasan Basrî: C: 1, s: 104, 302, 431, C: 2, s: 250, 326, 339, C: 3, s: 198.
Hasan b. Sabit: C: 2, s: 85, 121, 177, C: 3, s: 178, 317, 486, 493, C: 4, s: 118, 359, 395.
Hasan (İmâm): C: 1, s: 118, 120, 139, 156, 408.
Hâşim b. Amr: C: 3, s: 24.
Hâtıb b. Ebî Belte'a: C: 4, s: 305, 306.
Havvâ (Hz.): C: 1, s: 393, C: 2, s: 145.
Havle bint-i Sa'lebe: C: 4, s: 283, 285.
Hayy b. Ahtâb: C: 1, s: 241, 319.
Hazkil (A.S.): C: 1, s: 166.
Hırâş b. Ümeyye: C: 4, s: 187.
Hızır (A.S.): C: 1, s: 184, C: 3, s: 99, 101, 102, 104, 329, C: 4, s: 36.
Hilâl b. Ümeyye: C: 2, s: 245.
Hirakl: C: 3, s: 396.
Hûd (A.S.): C: 2, s: 91, 93, 94, C: 4, s: 31, 167, 445.
Huleys: C: 4, s: 190.
Huzeyfe: C: 2, s: 68.
Hükeym b. el-Hâris: C: 1, s: 164.
Hüseyin b. Ali: C: 1, s: 267, C: 4, s: 118.

— İ —

İbn-i Abbâs: C: 1, s: 33, 42, 62, 75, 84, 86, 89, 91, 110, 118, 120, 136, 139, 164, 171, 181, 192, 195, 198, 211, 218, 221, 233, 248, 252, 290, 293, 308, 310, 345, 351, 374, 382, 401, 420, 434, C: 2, s: 15, 31, 50, 60, 70, 74, 85, 125, 129, 132, 177, 200, 213, 226, 297, 300, 326, 364, 369, 380, 402, C: 3, s: 5, 7, 35, 62, 65, 73, 104, 156, 189, 212, 249, 256, 266, 283, 287, 291, 332, 344, 373, 400, 454, 459, 461, C: 4, s: 5, 55, 78, 111, 118, 168, 290, 325, 337, 353, 421, 425, 435, 418, 483, 487, 493.
İbnü'l A'râbî: C: 3, s: 36.
İbn-i Avn: C: 1, s: 291.
İbn-i Cerîr: C: 1, s: 27.
İbn-i Cüreyc: C: 1, s: 408.
İbn-i Ebî Hâtim: C: 4, s: 468.
İbn-i Ebî Leylâ: C: 1, s: 398.
İbn-i Ebî Şeybe: C: 4, s: 251.
İbn-i Fihrî: C: 1, s: 340.
İbn-i Hattab: C: 1, s: 125.
İbn-i Hibbân: C: 4, s: 337.
İbn-i İshâk: C: 1, s: 205.
İbn-i Kâ'b: C: 1, s: 408.
İbn-i Mâce: C: 4, s: 351.
İbn-i Mâlik: C: 4, s: 468.
İbn-i Mes'ûd: C: 1, s: 141, 163, 200, 204, 398, 421, C: 2, s: 183, 231, 380, C: 3, s: 28, 31, 59, 197, 212, 283, 430, 455, 486, C: 4, s: 88, 144, 234, 275, 356.
İbn-i Mubârek: C: 3, s: 212.
İbn-i Münzir: C: 4, s: 468.
İbn-i Receb: C: 4, s: 468.
İbn-i Sabâbe: C: 4, s: 448.
İbn-i Şirîn: C: 2, s: 50.

İbn-i Süryâ: C: 1, s: 218, 400, 401.
İbn-i Zeyd: C: 1, s: 144.
İblîs: C: 1, s: 39, C: 2, s: 74, 145, C: 3, s: 174, 473, C: 4, s: 235, 300, 301.
İbrâhîm (A.S.) C: 1, s: 27, 87, 90, 96, 183, 186, 217, 237, C: 2, s: 31, 32, 33, 35, 311, 393, 394, 395, C: 3, s: 38, 44, 107, 173, 174, 175, 197, 213, 302, 382, C: 4, s: 31, 32, 35, 54, 124, 170, 221, 440.
İbrâhîm b. Nehâî: C: 1, s: 163, C: 4, s: 458.
İdrîs (A.S.): C: 1, s: 27, C: 3, s: 44, C: 4, s: 36.
İkrime b. Ebû Cehil: C: 1, s: 84, 262, C: 2, s: 129, 207, C: 3, s: 43, C: 4, s: 189, 205, 395.
İlyâs (A.S.): C: 3, s: 101, 182, C: 4, s: 36, 37.
İmrân b. Mâsân: C: 1, s: 223.
İmrân b. Yasher: C: 1, s: 223.
İsâ (A.S.): C: 1, s: 14, 27, 206, 230, 232, 237, 287, 369, 411, 436, C: 2, s: 401, C: 3, s: 44, 117, 278, 453, 472, C: 4, s: 8, 9, 136, 137, 235.
İsfahânî: C: 1, s: 302.
İshâk (İmâm): C: 2, s: 332, 395, C: 3, s: 7, 212, C: 4, s: 54.
İskender: C: 3, s: 107.
İsmâîl (A.S.): C: 1, s: 89, C: 4, s: 34, 35, 54.
İsrâfîl (A.S.): C: 2, s: 31, 309, C: 3, s: 185, 340, C: 4, s: 74, 220.
İysâ (A.S.): C: 1, s: 174, 224, 225.

— K —

Kaabil: C: 3, s: 407.
Kâ'b b. Eşref: C: 1, s: 144, 241, 319, 320, C: 2, s: 39, 378, C: 3, s: 255, 260, 280.
Kâ'b b. Mâlik: C: 2, s: 245, 251, C: 3, s: 317, C: 4, s: 429.
Kâ'b b. Zübeyr: C: 3, s: 317.
Ka'ka b. Ma'bed: C: 4, s: 199.
Kâlib b. Yufenna: C: 1, s: 384, 389.
Kârûn: C: 3, s: 369, 370, 371.
Katâde: C: 1, s: 72, 108, 120, 127, 156, 303, 348, 408, C: 2, s: 32, 214, 226, 364, C: 3, s: 9, 249, 266, 280, 454, 486, C: 4, s: 172, 290, 395.
Kays b. Âsım: C: 4, s: 201.
Kays b. Hâris: C: 4, s: 201.
Kefeştetayyuş: C: 3, s: 88.
Kelbî: C: 1, s: 346, 374, 384, C: 2, s: 56, 148, 364, C: 3, s: 29, 65, 255, 280, C: 4, s: 50, 147.
Keşşâf: C: 4, s: 200, 280, 491.
Kinâne: C: 3, s: 18.
Kudar b. Sâlif: C: 3, s: 332.
Kuteyle b. Abd'il-Uzzâ: C: 4, s: 308.
Kürz b. Câbir: C: 1, s: 208, 264.

— L —

Lâvi b. Ya'kûb: C: 1, s: 169.
Lebîd b. A'sam: C: 4, s: 493.
Lokman: C: 1, s: 214, C: 3, s: 415.
Lût (A.S.): C: 2, s: 100, 309, 311, 313, C: 3, s: 382, 384, C: 4, s: 249.

— M —

Mahreme b. Nevfel: C: 2, s: 152.
Ma'kıl b. Yesâr: C: 4, s: 303.
Mâlik (Cehennem Muhâfızı): C: 4, s: 140.
Mâlik (İmam): C: 1, s: 307, 345, 380, C: 2, s: 50, 181, 209, 225, C: 3, s: 7, 36, 198, 283, C: 4, s: 168, 384.
Mâriyye: C: 4, s: 341.
Ma'rûf Kerhî: C: 1, s: 19.
Mekselina: C: 3, s: 88.
Meryem: C: 1, s: 223, 228, 232, 233, C: 3, s: 119.
Meymûne bint-i Hâris: C: 3, s: 251, 443.
Mıkdâd b. Amr: C: 1, s: 327, 421, C: 2, s: 155, C: 4, s: 305, 426.
Mıkyes ibn-i Dabâbe: C: 1, s: 340.
Mihca' ibn-i Abdullah: C: 3, s: 375.
Mîkâîl (A.S.): C: 1, s: 73, C: 2, s: 6,

309, C: 3, s: 340, C: 4, s: 48, 74, 220.
Mislina: C: 3, s: 88.
Mistah: C: 3, s: 246, 247.
Muaz b. Cebel: C: 1, s: 35, 97, 120, 149, 194, 238, C: 4, s: 407.
Muhammed b. İshâk: C: 1, s: 392, C: 3, s: 81.
Muhammed b. Kâ'b el-Kurâzî: C: 2, s: 13, 243.
Muhammed b. Mesleme: C: 4, s: 295.
Mukaatil: C: 1, s: 62, 183, 205, 382, C: 2, s: 179, 364, 388, C: 3, s: 42, 280, 454, C: 4, s: 50, 410.
Mûsâ (A.S.): C: 1, s: 52, 57, 167, 169, 179, 223, 237, 364, 384, 389, 392, 400, 405, C: 2, s: 101, 109, 113, 115, 118, 123, 134, 281, 284, C: 3, s: 38, 44, 99, 103, 134, 143, 144, 248, 278, 346, 352, 358, 371, 428, 464, C: 4, s: 83, 124, 135, 170, 205, 226, 440.
Mus'ab b. Umeyr: C: 3, s: 440, C: 4, s: 293.
Muttalib b. Ebî Vedâa: C: 1, s: 433.
Mücâhid (İmam): C: 1, s: 27, 84, 120, 164, 302, 384, C: 2, s: 19, 56, 85, 368, C: 3, s: 258, 470, C: 4, s: 395, 468.
Münzir b. Amr: C: 3, s: 327, 328.
Müseylemet'ül-Kezzâb: C: 2, s: 40, C: 4, s: 252.
Müslim: C: 4, s: 234, 337.

— N —

Nâbigan: C: 4, s: 230.
Nadr b. Hâris: C: 2, s: 9, 25, 177, C: 3, s: 69, 189, 271, 414, C: 4, s: 366.
Nâile: C: 1, s: 152.
Nastûrî Âkıb: C: 3, s: 88.
Necâşî Ashame: C: 1, s: 420, C: 4, s: 479.
Nemrûd b. Ken'ân: C: 1, s: 183, C: 2, s: 33, 34, C: 3, s: 11, 174.
Nevfel b. Hâris: C: 2, s: 191.
Nevfel b. Huveylid: C: 2, s: 9.
Nuaym b. Amr: C: 1, s: 217.
Nuaym b. Mes'ûd'ül-Eşcâî: C: 1, s: 338.
Nûh (A.S.): C: 1, s: 230, C: 2, s: 302, 303, C: 3, s: 177, 220, 378, C: 4, s: 31, 169, 344.
Nu'mân b. Mukrin: C: 1, s: 220.

— O —

Osman b. Abdurrahman: C: 1, s: 147, 152.
Osman b. Affân: C: 1, s: 187, 197, 323, C: 2, s: 40, 41, 195, 216, 235, 243, C: 3, s: 21, 262, C: 4, s: 194, 319.
Osman b. Maz'ûn: C: 1, s: 383, 394, 421, C: 3, s: 21, 28.

— Ö —

Ömer b. Abd'ül-Azîz: C: 1, s: 115, 120, 359, 376, C: 4, s: 168.
Ömer b. Hattâb (Fârûk): C: 1, s: 14, 29, 72, 73, 83, 88, 101, 141, 149, 152, 208, 246, 259, 318, 325, 383, 428, C: 2, s: 10, 52, 132, 158, 161, 165, 166, 189, 190, 205, 217, 224, 225, 235, 247, 275, 380, C: 3, s: 75, 76, 200, 212, 251, 253, 262, 288, 431, 442, 451, 492, C: 4, s: 44, 164, 187, 192, 200, 206, 243, 273, 285, 293, 310, 319, 330, 337, 342, 457.

— R —

Râbiat'ül-Adevîyye: C: 1, s: 20.
Râbia b. Amr: C: 4, s: 288.
Rabta bint-i Amr: C: 3, s: 29.
Rebia b. Hâris: C: 2, s: 205.
Revhâ: C: 1, s: 282, C: 3, s: 42.
Rifaa b. Zeyd: C: 1, s: 410.
Reyyân b. Velîd: C: 2, s: 331, 336, 360.

— S —

Sâbit b. Kays: C: 4, s: 200.
Sa'd b. Mu'âz: C: 1, s: 79, 259, C: 2, s: 157, 160, 190, C: 3, s: 440, 442, C: 4 s: 298.
Sa'd b. Vakkâs: C: 1, s: 149, C: 2, s: 243, C: 3, s: 377, 406.
Safvân b. Muâttal: C: 2, s: 204, C: 3, s: 73, 243.
Safiyye: C: 3, s: 443.
Saîd b. Cübeyr: C: 1, s: 11, 104, 192, 323, C: 3, s: 216.
Saîd b. Müseyyeb: C: 1, s: 115, C: 4, s: 251, 493.
Saîd b. Zeyd: C: 2, s: 152.
Sa'lebe b. Hatîb: C: 2, s: 234.
Sâlih (A.S.): C: 2, s: 96, 97, 98, C: 4, s: 31, 235.
Sâm: C: 1, s: 230, C: 2, s: 302.
Sâre: C: 1, s: 89, C: 2, s: 310, 393, C: 3, s: 382, C: 4, s: 221.
Sevde bint-i Zem'a: C: 3, s: 47, 443, C: 4, s: 340, 341.
Selmân-ı Fârisî: C: 1, s: 220, 421, C: 3, s: 236, C: 4, s: 207.
Süddî: C: 1, s: 287, 323, 384, 411, C: 2, s: 6, 283, 332, C: 3, s: 255, 280.
Süfyân-ı Sevrî: C: 1, s: 20, 398, C: 2, s: 50, C: 3, s: 213, C: 4, s: 468.
Süheyb-i Rûmî: C: 3, s: 15, 52, 236.
Süheyl: C: 3, s: 15, c: 4, s: 191, 193, 310.
Süleymân (A.S.): C: 1, s: 74, 75, 169, 223, C: 2, s: 129, C: 3, s: 177, 256, 322, 422, C: 4, s: 48, 50, 51.

— Ş —

Şa'bi: C: 1, s: 117, C: 2, s: 50.
Şâfiî (İmâm): C: 1, s: 12, 23, 118, 130, 136, 307, 379, 396, 398, 425, C: 2, s: 50, 62, 209, 254, C: 3, s: 7, 212, 240, 252, 455, C: 3, s: 243, 384, 427, C: 4, s: 106, 467, 477.
Şâzenûş: C: 3, s: 88.
Şeybe b. Rebîa: C: 3, s: 196, 271, C: 4, s: 293.
Şit (A.S.): C: 1, s: 27.
Şuâyb (A.S.): C: 2, s: 101, C: 3, s: 134, 275, 350, 351, 352, 353, C: 4, s: 46.
Şureyh (Kâdî): C: 1, s: 127, 431.

— T —

Tâğût: C: 1, s: 325.
Talha b. Abdullah: C: 2, s: 152.
Talhâ b. Ubeydullah: C: 1, s: 152, 262, C: 2, s: 243.
Tâlût: C: 1, s: 168, 169, 171, 174.
Tatyos Rûmî: C: 1, s: 83, 233.
Tâvûs: C: 1, s: 116, 155, 307.
Temîm-i Dârî: C: 1, s: 432.
Theodosius: C: 3, s: 87.
Tirmizî: C: 4, s: 303, 337, 351.
Tu'me b. Ubeyrik: C: 1, s: 348, 349, 351.
Tüleyha b. Huveylid'ül-Esedî: C: 3, s: 435.

— U —

Ubâde b. Sâmit: C: 1, s: 407, C: 4, s: 283.
Ubeyde: C: 1, s: 119, C: 3, s: 196, C: 4, s: 160.
Ubeyd b. Umeyr: C: 3, s: 375, C: 4, s: 293.
Uhnuk: C: 3, s: 125.
Ukâşe b. Mihsân: C: 1, s: 427.
Ukayl b. Ebû Tâlib: C: 2, s: 157, 165, 191.
Ukbe b. Âmir: C: 3, s: 212.
Ukbe b. Ebî Mu'ayt: C: 3, s: 69, 277, C: 4, s: 310.
Urve: C: 3, s: 365, C: 4, s: 189, 190.
Usâme b. Zeyd: C: 1, s: 45, 246, 260, 342, C: 2, s: 205.
Utbe b. Ebî Leheb: C: 4, s: 418.
Utbe b. Rebîa: C: 2, s: 158, 160, C: 3, s: 196, 257, 271, C: 4, s: 293, 299, 416.

Utarid b. Hâcib b. Zurâre: C: 4, s: 201.
Uyeyne b. Hısn el-Fezârî: C: 3, s: 90.
Uzeyr b. Şehriyâ: C: 1, s: 184, 185.

— Ü —

Übeyy b. Half: C: 3, s: 24, 277, 397, 398, 425, C: 4, s: 20.
Übeyy b. Kâ'b: C: 4, s: 421, 439.
Ümm-ü Cemîl: C: 4, s: 490.
Ümmü'l-Fadl: C: 2, s: 166, 167, 168.
Ümm-ü Gülsüm: C: 4, s: 310.
Ümm-ü Habîbe: C: 3, s: 443.
Ümm-ü Kahle: C: 1, s: 298.
Ümm-ü Rûmân: C: 3, s: 215.
Ümm-ü Seleme: C: 1, s: 312, C: 3, s: 251, 443, C: 4, s: 187, 205, 338.
Ümeyye bint-i Abdülmuttalib: C: 3, s: 446.
Ümeyye b. Ebî's-Salt: C: 2, s: 134.
Ümeyye b. Half: C: 3, s: 165, C: 4, s: 416, 478, 485.
Üsâme: C: 4, s: 207.
Üzeyr: C: 4, s: 136.

— V —

Vahşî: C: 1, s: 408, C: 2, s: 247.
Vâile: C: 2, s: 302, C: 4, s: 344.
Varaka b. Nevfel: C: 4, s: 464.
Vehb b. Münebbih: C: 2, s: 355, 402, C: 3, s: 280, 326, 330.
Velîd b. Abdülmelik: C: 4, s: 201.
Velîd b. Muğîre: C: 3, s: 271, 365, C: 4, s: 189, 190, 239, 340, 353, 386, 387, 388, 399, 416, 439, 478, 483, 485.
Velîd b. Mus'ab b. Reyyân: C: 1, s: 47.
Velîd b. Utbe: C: 3, s: 196, C: 4, s: 202, 293, 310.

— Y —

Yahyâ (A.S.): C: 3, s: 44, 45, 114, 115, C: 4, s: 90.
Ya'kûb (A.S.): C: 1, s: 105, 247, C: 2, s: 325, 328, 332, 344, 352, 356, 359, C: 3, s: 324, C: 4, s: 170.
Yemlihâ: C: 3, s: 85, 86, 88.
Yezîd b. Ebî Habîb: C: 3, s: 288.
Yûnus (A.S.): C: 2, s: 286, C: 4, s: 38, 39.
Yûsuf (A.S.): C: 1, s: 105, C: 2, s: 325, 327, 330, 332, 334, 338, 342, 344, 346, 349, 350, 352, 355, 357, 359, C: 3, s: 44, 324, C: 4, s: 170.
Yûşa (A.S.): C: 1, s: 167, 171, 384, 389, 392, 393, C: 2, s: 123, 125, C: 3, s: 99, 100, 182.

— Z —

Zemahşerî: C: 2, s: 88, C: 4, s: 395.
Zekeriyyâ (A.S.): C: 1, s: 224, 225, 226, C: 3, s: 45, 182.
Zeyd b. Erkam: C: 4, s: 323, 493.
Zeyd b. Hâlid el-Cuhenî: C: , s: 284.
Zeyd b. Hârise: C: 1, s: 15, 16, 246, C: 2, s: 234, C: 3, s: 432, 448, 449, 453, C: 4, s: 310.
Zeyd b. Sâbit: C: 1, s: 163, 212, 260, C: 4, s: 243.
Zeyd b. Züheyr: C: 1, s: 314.
Zeyneb bint-i Cahş el-Esediyye: C: 2, s: 157, 167 C: 3, s: 432, 443, 446, 452, 457, 459, 463.
Zeyneb bint-i Huzeymet-el-Hilâliyye: C: 4, s: 205.
Zübeyr b. Avvâm: C: 1, s: 327, C: 2, s: 176, 243, C: 4, s: 230, 305.
Zührî: C: 1, s: 11, 118, 431.
Züleyhâ: C: 2, s: 332, 335, C: 3, s: 248.
Zü'l-Karneyn: C: 3, s: 69, 102, 107, 108, 109, 110, C 4, s: 456.
Zü'l-kifl: C: 3, s: 182, C: 4, s: 54.

SECDE ÂYETLERİ

Sûre Adı :	Sûre Numarası :	Âyet Numarası :	Cilt/Sahîfe
A'râf	7	206	2/149
Ra'd	13	15	2/370
Nahl	16	49	3/ 17
İsrâ'	17	107	3/ 74
Meryem	19	58	3/125
Hacc	22	18	3/194
Furkan	25	60	3/286
Neml	27	25	3/324
Secde	32	15	3/426
Sâd	38	24	4/ 48
Fussılet	41	37 (38)	4/106
Necm	53	62	4/243
İnşikaak	84	21	4/431
Alak	96	19	4/466

Secde âyeti okununca; hemen secde edilmesi, mümkün olmadığı takdîrde, okuyan ve dinleyenlerin;

«Semi'nâ ve eta'nâ ğufrâneke Rabbenâ ve ileykelmasiyr.» demeleri müstehâbdır.

Tilâvet Secdesi şöyle yapılır :

Tilâvet secdesi niyyetiyle, eller kaldırılmadan; **«Allahü Ekber»** denilerek secdeye varılır. Secdede üç def'a; **«Sübhâne Rabbiye'l a'lâ»** veya bir def'a;

«Sübhâne Rabbinâ in-kâne va'du Rabbinâ le-mef'ûlâ» denilir. Sonra **«Allahü Ekber»** denilerek secdeden kalkılır.

Tilâvet secdesine; ayakdan inilmesi, secdeden kalkarken de ayağa kalkılması ve kalkarken de; **«Ğufrâneke Rabbenâ ve ileykelmasiyr.»** denilmesi müstehâbdır.

—— KUR'ÂN-I KERÎM'DEKİ SIRASINA GÖRE SÛRELERİN FİHRİSTİ ——

Sûre No:	Sûrenin Adı:	Âyet Sayısı:	Cilt/ Sahîfe:
1	Fâtiha	7	1/9
2	Bakara	286	1/24
3	Âl-i İmrân	200	1/205
4	Nisâ'	176	1/294
5	Mâide	120	1/373
6	En'âm	165	2/6
7	A'râf	206	2/71
8	Enfâl	75	2/150
9	Tevbe	129	2/194
10	Yûnus (A.S.)	109	2/257
11	Hûd (A.S.)	123	2/290
12	Yûsuf (A.S.)	111	2/324
13	Ra'd	43	2/364
14	İbrâhîm (A.S.)	52	2/382
15	Hicr	99	2/398
16	Nahl	128	3/5
17	İsrâ'	111	3/41
18	Kehf	110	3/77
19	Meryem	98	3/113
20	Tâ-Hâ	135	3/133
21	Enbiyâ'	112	3/160
22	Hacc	78	3/188
23	Mü'minûn	118	3/214
24	Nûr	64	3/239
25	Furkan	77	3/269
26	Şuarâ'	227	3/291
27	Neml	93	3/318
28	Kasas	88	3/343
29	Ankebût	69	3/374
30	Rûm	60	3/395
31	Lokman (A.S.)	34	3/413
32	Secde	30	3/423
33	Ahzâb	73	3/431
34	Sebe'	54	3/466
35	Fâtır	45	3/483
36	Yâsîn	83	4/5
37	Sâffât	182	4/22
38	Sâd	88	4/43
39	Zümer	75	4/59
40	Mü'min	85	4/77
41	Fussılet	54	4/97
42	Şûrâ	53	4/111
43	Zuhruf	89	4/126
44	Duhân	59	4/59
45	Câsiye	37	4/151
46	Ahkaaf	35	4/159
47	Muhammed (S.A.V.)	38	4/171
48	Fetih	29	4/181
49	Hucurât	18	4/199
50	Kaaf	45	4/210
51	Zâriyât	60	4/218
52	Tûr	49	4/226
53	Necm	62	4/234
54	Kamer	55	4/244
55	Rahmân	78	4/252
56	Vâkıa	96	4/262
57	Hadîd	29	4/271
58	Mücâdile	22	4/282
59	Haşr	24	4/294
60	Mümtehıne	13	4/304
61	Saff	14	4/312
62	Cum'a	11	4/317
63	Münâfikuûn	11	4/321
64	Teğaâbün	18	4/326
65	Talâk	12	4/331
66	Tahrîm	12	4/336
67	Mülk	30	4/346
68	Kalem	52	4/352
69	Hâakka	52	4/360
70	Meâric	44	4/366

Sûre No:	Sûrenin Adı:	Âyet Sayısı:	Cilt/ Sahîfe:
71	Nûh (A.S.)	28	4/371
72	Cin	28	4/375
73	Müzzemmil	20	4/380
74	Müddessir	56	4/385
75	Kıyâmet	40	4/391
76	İnsan	31	4/395
77	Mürselât	50	4/401
78	Nebe'	40	4/406
79	Nâziât	46	4/411
80	Abese	42	4/416
81	Tekvîr	29	4/420
82	İnfitâr	19	4/423
83	Mutaffifîn	36	4/425
84	İnşikaak	25	4/430
85	Bürûc	22	4/433
86	Târık	17	4/436
87	A'lâ	19	4/438
88	Gaâşiye	26	4/441
89	Fecr	30	4/443
90	Beled	20	4/448
91	Şems	15	4/451
92	Leyl	21	4/453
93	Duhâ	11	4/456
94	İnşirâh	8	4/459
95	Tîn	8	4/461
96	Alak	19	4/463
97	Kadr	5	4/467
98	Beyyine	8	4/469
99	Zilzâl	8	4/471
100	Âdiyât	11	4/473
101	Kaârî'a	11	4/474
102	Tekâsür	8	4/475
103	Asr	3	4/477
104	Hümeze	9	4/478
105	Fiyl	5	4/479
106	Kureyş	4	4/482
107	Mâ'ûn	7	4/483
108	Kevser	3	4/484
109	Kâfirûn	6	4/485
110	Nasr	3	4/487
111	Tebbet	5	4/489
112	İhlâs	4	4/491
113	Felak	5	4/492
114	Nâs	6	4/494

SÛRELERİN ALFABETİK FİHRİSTİ

Sûre No:	Sûrenin Adı	Âyet Sayısı	Cilt/Sahîfe
	— A —		
80	Abese	42	4/416
100	Âdiyât	11	4/473
46	Ahkaaf	35	4/159
33	Ahzâb	73	3/431
87	A'lâ	19	4/438
96	Alak	19	4/463
3	Âl-i İmrân	200	1/205
29	Ankebût	69	3/374
7	A'râf	206	2/71
103	Asr	3	4/477
	— B —		
2	Bakara	286	1/24
90	Beled	20	4/448
98	Beyyine	8	4/469
85	Bürûc	22	4/433
	— C —		
45	Câsiye	37	4/151
72	Cin	28	4/375
62	Cum'a	11	4/317
	— D —		
93	Duhâ	11	4/456
44	Duhân	59	4/59
	— E —		
6	En'âm	165	2/6
21	Enbiyâ'	112	3/160
8	Enfâl	75	2/150
	— F —		
1	Fâtiha	7	1/9
35	Fâtır	45	3/483
89	Fecr	30	4/443
113	Felak	5	4/492
48	Fetih	29	4/181
105	Fiyl	5	4/479
25	Furkan	77	3/269
41	Fussılet	54	4/97
	— G —		
88	Gaâşiye	26	4/441
	— H —		
22	Hacc	78	3/188
57	Hadîd	29	4/271
69	Hâakka	52	4/360
59	Haşr	24	4/294
15	Hicr	99	2/398
49	Hucurât	18	4/199
11	Hûd	123	2/290
104	Hümeze	9	4/478
	— İ —		
14	İbrâhîm	52	2/382
112	İhlâs	4	4/491
82	İnfitâr	19	4/423
76	İnsan	31	4/395
84	İnşikaak	25	4/430
94	İnşirâh	8	4/459
17	İsrâ'	111	3/41
	— K —		
50	Kaaf	45	4/210
101	Kaâri'a	11	4/474
97	Kadr	5	4/467
109	Kâfirûn	6	4/485
68	Kalem	52	4/352
54	Kamer	55	4/244
28	Kasas	88	3/343
18	Kehf	110	3/77
108	Kevser	3	4/484
75	Kıyâmet	40	4/391
106	Kureyş	4	4/482
	— L —		
92	Leyl	21	4/453
31	Lokman	34	3/413
	— M —		
5	Mâide	120	1/373
107	Mâ'ûn	7	4/483
70	Meâric	44	4/366
19	Meryem	98	3/113
47	Muhammed	38	4/171
83	Mutaffifîn	36	4/425
58	Mücâdile	22	4/282
74	Müddessir	56	4/358
67	Mülk	30	4/346
40	Mü'min	85	4/77
23	Mü'minûn	118	3/214
60	Mümtehıne	13	4/304
63	Münâfikuûn	11	4/321
77	Mürselât	50	4/401
73	Müzzemmil	20	4/380
	— N —		
16	Nahl	128	3/5
114	Nâs	6	4/494
110	Nasr	3	4/487
79	Nâziât	46	4/411
78	Nebe'	40	4/406
53	Necm	62	4/234
27	Neml	93	3/318
4	Nisâ'	176	1/294
71	Nûh	28	4/371
24	Nûr	64	3/239
	— R —		
13	Ra'd	43	2/364
55	Rahmân	78	4/252
30	Rûm	60	3/395
	— S —		
38	Sâd	88	4/43
61	Saff	14	4/312
37	Sâffât	182	4/22
34	Sebe'	54	3/466
32	Secde	30	3/423
	— Ş —		
91	Şems	15	4/45
26	Şuarâ'	227	3/29
42	Şûrâ	53	4/11
	— T —		
20	Tâ-Hâ	135	3/13
66	Tahrîm	12	4/33
65	Talâk	12	4/33
86	Târık	17	4/43
111	Tebbet	5	4/48
64	Teğaâbün	18	4/32
102	Tekâsür	8	4/47
81	Tekvîr	29	4/42
9	Tevbe	129	2/19
95	Tîn	8	4/46
52	Tûr	49	4/22
	— V —		
56	Vâkıa	96	4/20
	— Y —		
36	Yâsîn	83	4/5
10	Yûnus	109	2/2
12	Yûsuf	111	2/3
	— Z —		
51	Zâriyât	60	4/2
99	Zilzâl	8	4/4
43	Zuhruf	89	4/1
39	Zümer	75	4/5